DIVI

PETRI CHRYSOLOGI ARCHIEPISCOPI RAVENNATIS VIri Eruditiſsimi atque Sanctiſsimi, inſigne & peruetuſtum HOMILIARVM opus,

ante mille centum & amplius annos conſcriptum, nunc primum in lucem editum.

ANTVERPIAE,

Apud Petrum Bellerum, ſub ſcuto Burgundiæ.

1577.

Cum Gratia & Priuilegio.

DIVI PETRI CHRYSOLOGI vita, ex certis authoribus conquisita & collecta.

PEtrus Chrysologus in foro Cornelij, quod Imolam vocant, honestis parentibus natus, à diuo Cornelio illius ciuitatis Episcopo, non modo sanctissimis moribus, ac disciplinis optime institutus, sed etiam sacris altaribus oblatus est, ac cõsecratus: nec ita multò pòst, beatissimo Sixto III. Pont. Max. à Deo præmonstratus Eccesiæ Rauennatis XXII. Archiepiscopus adlegitur. Hic vir omni genere laudis excellens duobus Conciliis, quorum alterum Rauennæ, Romæ alterum, Cælij Symmachi Pontif. Max. itemq; Theodorici Ostrogothorum Regis iussu indictũ est, interfuit, subscripsitq;. Ad Chalcedonensem præterea synodũ aduersus Eutychen hæreticum literas dedit, quæ adhuc extant. At verò quantum aurea quadã ingenij, atque eloquentiæ vbertate præstiterit, vnde & Chrysologi cognomen consecutus est, ex eius orationibus facillimè existimare licet, quæ & verbis, & rebus illustribus refertæ, amplius CLXXVI. quas quidem adhuc inuenerim, & legerim, ferũtur. Is quũ Pontificio munere annos circiter LX. præstantissimè perfunctus esset, apud Forocornelienses IIII. Non. Decembris excessit è vita, anno ferè quingentesima post natum humanę gentis seruatorem Iesum Christum. Sepultus est iuxta corpus gloriosi martyris Casiani: atque vno omnium consensu, inter diuos relatus: cui etiam anniuersarij honores in testimonium vitæ, piè, sancteq; transactæ decreti sunt.

EXIMII DOCTORIS PETRI Chrysologi vita, ex Ioanne Tritemio religiosissimo viro Abbate Spanhemensi contexta.

PEtrus Archiepiscopus Rauenas vir eruditus, atque sanctissimus, in vita multis coruscans miraculis, in declamandis Homiliis ad populum excellentis ingenij fuit, multosque tam verbo, quàm exemplo ad veritatis tramitem conuertit. Multa scripsit pro ædificatione fidelium: de quibus feruntur:

Sermones & Homiliæ plures. Lib. I.
Ad Eutychen Epistola quæ incipit,
Tristis legi tristes literas.
Scripsit etiam Epistolas alias.

Claruit sub Martiano Augusto,
Anno ab orbe redempto,
CCCCL.

AD LECTOREM.

EN tibi Chrysologũ, humanissime Lector, non minus eloquẽtia sana, ac solida eruditione, quàm vetustate admirãdum: cuius scripta nondum Gallia viderat. Hic non multò pòst D. Ioannem Chrysostomum, atque plærosque alios Christianæ Reipublicæ columina, vixit: Chrysostomo autem perinde dictionis suauissima copia & sensus grauitate, atque nomine proximus est. Ille enim os aureum ob eloquentiam rarã, hic eadem de causa χρυσόλογος quasi sermo aureus appellatus est. Neque temere casũve hunc tam eximio cognomine dignatũ esse mirabitur: quisquis intuebitur parem phraseos maiestatem, cum absoluta eruditione coniunctam esse. Tanta enim vbique puritas dictionis citra affectationem, deductionem, translationemque verborũ, citra violentiorem coactioremque interpretationem: vt tanquã è riuulo, limpidissima facilitate, tota fluat oratio. Adeò, vt si cum hoc quosdam neotericos τοὺς ὁμιλιάγραφους, aut cõmentatores conferas, Pygmeum Atlanti compare videaris. Siquidem his plærisque præclarum esse apparet, inculto ac monstroso cõtextu, horrido stylo, omnis generis vltro, citroque authoritates scripturarum accersere, velutique centones cõfarcire sine omni gratia. Nonnullis receptum est dicendi illecebra lectoris animũ retinere suspẽsum. Qui hoc ipso perniciosiores sunt, quod elocutionis ornamentis, & dicẽdi virtutibus nimium indulgentes sine consilio quocunque rapuit animi impetus, aut quòd inanis persuasio dictat, eò feruntur. Nunc in suas conceptas opiniones plenis velis euagantes, nunc in contrarias sententias maledicentissime inuehentes. Atque ita fit, vt vim scripturæ faciẽtes, eam suis paradoxis accommodent: atque violentis interpretationibus suis opinionibus, moribus & erroribus, tanquam Lesbiam regulam inclinẽt. Cùm æquius esset, & Christiana synceritate dignius ad sacram scripturam, velut Lydium

lapidem, veritatem explorare, affectus impotentiores retondere, atque insuetas, parumque pias opiniones corrigere: vt tandem ex illo barbarico cœno emergerent, atque è lethargo illo exitiali veritatis lumine illustrati expergiscerēt. Quanto hic modestior sacrarum literarum interpres? pia eloquentia et eloquenti pietate cōspicuus, commoda, synceraque interpretatione quosque obscuros scripturæ locos dilucidans: ita vt nihil intortū, nihil durius deductum, aut perperam explicatum inuenias, in quo ipsa sanctitas, integritasque pariter ac exacta doctrina, vel cum quibuslibet synceris diuinarum scripturarum doctoribus certare queat. Nō ille temerè & scitè parum quoslibet scripturæ locos congerit: verùm prudenter & emuncto iudicio, vbi res testimoniis indiget, suo loco adhibet, ad suam sententiam muniendam & confirmandam. Atque illud demùm est fructuose scripturam interpretari. Hoc vtinam imitarentur huius æui partim concionatores, partim scriptores, & maiori cum authoritate, tum gratia auditi, vberiorē verbi Dei messem demeterēt. Hunc ergo authorem dignissimū iudicauimus, quem perpetuò habeas præ manibus: cuius piis dogmatibus non mediocriter ad sacras conciones instruendas iuuari poteris.

Vale.

D. PETRI CHRYSOLOGI ARCHIEPISCOPI RAuennatis de duobus filiis, Prodigo & Frugi.

Sermo I.

HODIE nobis Dominus patrem cũ filiis duobus vocauit, & produxit in medium: vt immensum suæ pietatis indicium, ſeuam Iudaicæ gentis inuidiam, reditum ſupplicẽ populi Christiani, pulchram panderet per figuram. *Homo quidam habuit duos filios, & dixit adoleſcentior ex illis, patri: Pater, da mihi portionem ſubſtantiæ quæ me contingit. Et diuiſit, inquit, illis ſubſtantiam.* Luc. 15. Quantùm pius pater, tantùm hæres impatiẽs: qui patris fatigatur ad vitam: qui patris, quia tempus audire non poteſt, nititur auferre ſubſtantiam: hic ipſam prærogatiuam filij meruit non habere, qui ea quæ patris erant noluit poſſidere cum patre. Sed quæramus quæ res filium rapuit hos ad auſus, ad petitionem tantam fiducia quæ læuarit. Quæ res? illa ſcilicet, qua cæleſtem patrem ſciebat nullo claudendum fine, concludendum tempore nullo, nulla mortis poteſtate ſoluendum. Et ideo cupit viuendi libertate gaudere, qui ditari noluerat facultatibus decedentis. Denique illam fuiſſe huius petitionis offenſam, genitoris largitas comprobauit. *Et diuiſit, inquit, illis ſubſtantiam.* Petente vno, ambobus totam ſubſtantiam mox diuiſit, vt ſcirent filij, quod antè tenebat pater, non fuiſſe auaritiæ, ſed amoris: prouidentia, non inuidentia, non dediſſe. Tenebat pater ſeruare ſubſtantiam filiis, non negare, & manere ea pignoribus cupiens, non perire.

Beati filij quorúm tota est in patris charitate substãtia. Beati quibus manet tota in obsequio patris, in patris cultura possessio. Cæterùm facultates vnitatem scindunt, fraternitatem separant, cognationem spargunt, parentum perdunt & violant charitatem, sicut ex sequentibus elucescit. *Pater, da mihi portionem substantiæ, quæ me contingit. Et diuisit, inquit, illis substantiã. Et non post multos hos dies, congregatis omnibus adolescentior filius peregre profectus est in regionem lõginquam, & ibi dissipauit substantiam suam, viuendo luxuriose. Et posteaquam consumsisset omnia, facta est fames valida in regione illa, et ipse cœpit egere, & abiit, & adhæsit vni ciuiũ regionis illius, & misit illum in villam suam, vt pasceret porcos. Et cupiebat implere ventrem suum de siliquis, quas porci manducabãt, & nemo illi dabat.* Ecce quid facit cupiditas ad censum præceps. Ecce quemadmodum sine patre cẽsus nudauit filium, non ditauit: census filium tulit è gremio patris, eiecit de domo, exemit patria, spoliauit fama, exiuit castitate. Quod vitæ, quod morũ, quod pietatis, quod libertatis, quod est gloriæ, nil reliquit. Ciuem denique in peregrinum, filium in mercenarium, in egenum locupletem, liberum mutauit in seruum, iunxit porcis à patre piissimo quem seiunxit, vt seruiret cœnoso pecori, qui pietati sanctæ parere contempsit. *Congregatis, inquit, omnibus adolescentior.* Adolescẽtior iste plane nõ ætate, sed censu: qui congregauit bona patris, & abiit longè plus mente, quàm loco: vt dato, non accepto precio misere se venderet seruituti. Sic mercator ad talem contractum peruenit, qui parentum debitum nescit soluere, qui vicem nescit redhibere generanti. Est penes patrem dulcis conditio, libera seruitus, absoluta custodia, timor lętus, blanda vltio, paupertas diues, secura possessio. Nãque ad patrem labor respicit, fructus redundat in filios. *Dissipauit, inquit, substãtiam suam.* Quę composita fuerant patre moderante, prodigente filio dissipantur: vt vel tarde sapiat patrem custodem,

non incubatorem fuisse substātiæ. *Viuendo luxuriose.* Mortalis est ista vita, quia moritur virtutibus, qui vitiis viuit: sepelitur famæ, perit gloriæ, qui manet turpitudini: crescit infamiæ. *Et posteaquam consumpsisset omnia, facta est fames valida in regione illa.* Luxuriæ, ventri, gulæ, fames tortor apponitur: vt ibi vltrix pœna sæuiat, vbi pœnalis reatus exacerbat. *Facta est fames valida.* Ad talem finem semper voracitas tēdit, ad talem peruenit terminum fugiēda voluptatis effusio. *Et ipse cœpit egere.* Filium data facit egere substantia, quæ diuitem negata seruabat: vt penes se deficeret habendo, qui penes patrē abundauerat, non habendo. *Et adhæsit vni ciuiū regionis illius, & misit illum in villā suā, vt pasceret porcos.* Sic inuenit, qui se negat patri, qui se committit extraneo: vt sentiat se verū iudicem, qui fugit indulgentissimum prouisorem. Affectionis desertor, pietatis refuga, deputatur porcis, porcis addicitur, porcorum traditur seruituti, porcorum pascua luculenta percurrit, inquieti gregis teritur & maculatur excursu, vt sentiat quàm miserum sit, amarū quàm sit, quietis paternæ beatitudinem perdidisse. *Et cupiebat implere ventrem suum de siliquis, quas porci manducabāt, & nemo illi dabat.* Quàm crudele ministeriū, quia neque cōuiuit porcis, qui viuit porcis. Miser, qui porcorum deficit, & esurit in saginā. Miser, qui squallentis cibi cupit, nec impetrat qualitatem. His edocti, instructi talibus, maneamus in domo patris, matris in gremio perduremus, cognatorum cōstringamur amplexibus, viscera nos paterna constringant: ne nos ad supradicta mala pertrahat adolescentiæ miseranda libertas. Sepiat nos paterna reuerentia, matris componat affectio, cognatorū custodiamur affectibus. Inter propinquorum lumina non valent delicta versari. Propinquorum quot oculi, tot lucernæ. Dies est aspectus matris, Sol patris rutilat in vultu. Vnde viuenti inter tot virtutum duces, criminum tenebræ propinquare non possunt. Sed mensa patris nos alit virtutis cibo,

 salutis

salutis epulo, deliciis honestatis & gloriæ. Et quia latius nos de hac parabola dīcere cogit prolixa series lectionis, quis sit pater in donādo facilis, facilior in recipiendo: quis sit frater fratris tristissimus in salute, quis sit adolescētior in abscessu insipiens, sapientissimus in regressu: sequenti sermone votis communibus inquiremus.

De eisdem, Sermo II.

LVxuriosum filium, filium patris piissimi desertorem, quæ perculerint mala in tantum, vt fame tabidum porcorum dederit seruituti: superiore, quo valuimus, sermone perstrinximus. Nunc eius reditum, nunc eius pœnitentiam, meliore iam voto, verbis lætioribus prosequamur. *In se, inquit, reuersus dixit: Quanti mercenarij patris mei abundant panibus, &c.* In se reuersus est, in se antè redit, vt rediret ad patrem, qui à se antè recesserat, cùm recessit à patre. A se migrat, & ab homine totus transit in bestiam, paternæ
Luc.15. pietatis immemor, gratiæ genitoris oblitus. *Quanti mercenarij patris mei abundant panibus, ego autem hic fame pereo.* Fames reuocat, quam saturitas exularat: fames illi patrem dedit sapere, cui copia tulerat sentire genitorem. Et si tantum præstitit vel inuita fames, probate quid voluntarium possit conferre ieiunium. Oneratus venter ad vitia cor deponit, premit men-
Sapien.9. tem, ne supernam valeat sentire pietatem. Corpus, inquit, quod corrumpitur, aggrauat animam & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem.
Luc.21. Vnde & Dominus: Attēdite, ne grauentur corda vestra crapula & ebrietate. Vacuādus est ergo vēter moderatione ieiunij, vt exoneratus animus possit ad alta pertendere, conscendere ad virtutes, possit ad ipsum pie-
3. Reg.19. tatis authorem totus aliger peruolare. Hoc Elias
4. Reg.2. probat, qui dominici continuatione ieiunij defæcatus à carnali pondere, mortis victor euolauit ad cœlum. *Surgam, & ibo ad patrem meum.* Iacebat qui dixit surgam: intellexit lapsum, sensit ruinam, iacere se turpis

pis luxuriæ: respexit in lubrico, & ideo exclamat: *Surgam, & ibo ad patrem meum.* Qua spe? qua fiducia? qua confidentia? qua spe? Illa qua pater est. Ego perdidi quod erat filij: ille, quod patris est, non amisit. Apud patrem non intercedit extraneus, intus est in patris pectore ipse qui interuenit, & exorat affectus. Vrgentur patris viscera iterum filium genitura per veniam. Ibo ad patrem reus, sed pater viso filio cooperit mox reatum, dissimulat iudicem, qui magis vult implere genitorem, & sententiam citò vertit in veniam, qui redire cupit filium, non perire. *Surgam, & ibo ad patrem meum, & dicam illi: Pater, peccaui in cælum & coram te.* Confessio patrem pandit, genitorem loquitur pœnitudo. *Peccaui in cælum & coram te.* Cui peccatur in cęlo, non terrenus pater est, sed & cęlestis, ideo adiecit: Coram te. Cui in cælo, & in terra, ante oculos sunt omnia quæ geruntur. *Peccaui in cælum, & coram te, & iam non sum dignus vocari filius tuus.* Peregrè profectus est iste, & in regionem longinquam fugit, sed accusatores suos, sed testes suos, diuini patris oculos non refugit. Hoc Dauid clarius aperit, sic dicendo: Quò ibo à spiritu tuo? & à facie tua quò fugiam? Si ascendero in cælum, tu illic es: si descendero in infernum, ades: si sumpsero pennas meas diluculo, & habitauero in postremo maris. Etenim illuc deducet me manus tua, & tenebit me dextera tua. Videt iste per totum mundum nuda Dei oculis delicta consistere: non cælum, non terram, non maria, non abyssum, non ipsam noctem, Deo velare posse peccata. *Psal. 138.*

Sentit quantum sit sceleris, mali quantum, in ipso Dei peccare conspectu, & ideo clamat: Tibi soli peccaui, & malum coram te feci. Vnde & iste adolescentior similiter vociferatur, & clamat: *Peccaui in cælum, & coram te, & iam non sum dignus vocari filius tuus.* *Psal. 50.*

Non dicit: Non sum dignus esse filius tuus, sed non sum dignus vocari filius tuus: quia vocari ad gratiã, pertinet esse ad naturam. Audi Apostolum dicentem:

Gal.1. Ab eo qui vos vocauit in gratiam suam. Hic ergo adolescentior, quia perdiderat quod erat naturę, iudicat se quod est gratiæ non mereri. *Fac me sicut vnum de mercenariis tuis.* Ecce, potestatis suæ filius quò deuenit? voluptas luxuriæ, adolescentiæ libertas, ecce filium quò promouit? *Fac me sicut vnum de mercenariis tuis.* Vt locatione annua seruitus innouetur, vt labore iugi conditio conducta deteratur, vt die toto in opere suspiret miseræ verna mercedis, vt sit semper venditor sui, nec vnquam negare suam valeat seruitutem. Et hoc petit, quia qui penes extraneum seruam senserat libertatem, penes patrem credit sibi futuram liberam seruitutem. Iam nunc fratres, vellem lectionis huius aperire mysterium, si non me reuocaret istius vtilitatis intentio, quia vos video non quasi nostra audire debito cum dolore, sed quasi extranea intellectu transuolare festino. Nostra, nostra & omnibus profutura nobis semper loquitur Christus, & ob corrigendos nos mystica frequentat exempla dominus, qui pater suorum voluit esse seruorum: qui magis amari voluit, quàm timeri? qui panem vitæ se dedit ipsum, qui sanguinem suum in poculum salutis effudit. Præteritis comparationibus præsentes corrigit, & futuros: ne bonum patrem, ne genitorem pium deserentes, ad mundi longinqua, & nimis peregrina tendamus: ibique viuendo luxuriose, substantiam totam salutis dissipemus, & vitæ omnibusque consumptis famem spei grauissimam perferamus: & sic nos primario regionis illius, hoc est, desperationis authori diabolo iã tradamur: & ille nos mittat in villam suam, hoc est, ad huius seculi illecebrosas conualles: mittat ad pascendos porcos, eos videlicet qui proni semper in terram viuut ventri, & æstus carnis in volutabro luti temperant, in cœno premunt, refrigerant in gurgite vitiorum. Quod autem mercenarios suos mittat ad porcos, facit hoc insatiata crudelitas, quæ contenta non est homines criminosos fieri:

nisi

nisi eos vitiorũ duces, criminũ faciat & magistros. Cũ eos tales fecerit, non sinit eos ex ipso porcorum cibo, pastuque saturari: vt esurientes vitia plus delinquant, luxuriosos satietas capere non potest: voluptas nescit expleri. Vnde nos cum bono patre simus, permaneamus apud genitorem pium: vt & diaboli laqueos possimus euitare, & bonis patris iugiter perfruamur. Profunda post scrutabimur: quia communioni & moribus plus debemus.

De eisdem, *Sermo* III.

FIlij luxuriosi abscessum, regressum, culpam, pœnitẽtiam percurrimus hactenus sermone geminato: occursum modò patris, bonitatẽ patris, patris ineffabilẽmisericordiã prosequamur. *Surgẽs, inquit, venit ad patrem suum: cùm autem esset longè, vidit illum pater suus, & misericordia motus est, & accurrit, & cecidit super collum eius, & osculatus est illum.* Surgens, venit ad patrem suum. Surrexit iste mẽtis & corporis de ruina: surrexit de profundo inferni, cæli alta contingens: apud cælestẽ patrem filius surgit plus de venia, quàm corruit de reatu. *Surgens venit ad patrem suum.* Venit non gressu pedum, sed mentis incessu: longinquus terreni itineris non indiguit: quia compendia viæ salutaris inuenit. Diuinum patrem nescit viarum cursu quærere: qui fide quærens, mox sibi illum inuenit esse prę͂sentem. *Surgens venit ad patrem suum: cùm autem esset longè.* Quomodo longè est is, qui venit? quia nõdum peruenit. Iste qui venit, venit ad pœnitẽtiam, sed nõdum peruenit ad gratiam: venit ad domum patris, sed nondum peruenit ad gloriam pristini, vel habitus, vel honoris. *Cùm autem esset longè, vidit illum pater suus.* Vidit pater ille, qui in altis habitat, & humilia respicit, & alta à longè agnoscit. *Vidit illum pater suus.* Pater vidit illum, vt & ille patrem posset attendere: patris visus illustrauit filij venientis aspectũ, vt tota fugaretur obscuritas. quæ circunfusa fuerat de reatu. Non sunt tales tenebræ noctis, quales illę sunt, quę de confusione

Luc. 15. Psal. 112.

Psal. 29. fusione veniūt peccatorum. Audi Prophetā dicentem: Psal. 37. Comprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui videre. Et alibi: Iniquitates meæ grauatæ sunt super me. Et post: Et lumē oculorū meorum nō est mecum. Nox sepelit hesternū lumen, peccata sensum, animum membra cōfundunt. Nisi ergo cælestis pater, redeūtis filij radiasset in vultu: & totam confusionis caliginem respectus sui lumine sustulisset, nūquam diuini vultus vidisset iste filius claritatē. *Vidit eum de longè, & misericordia motus est.* Mouetur misericordia, qui loco nō potest dimoueri, accurrit, non progressu corporis, sed Mat. 11. pietatis affectu. *Cecidit super collū eius.* Nō lapsu viscerum, sed cōpassionis. *Cecidit super collū eius.* Vt erigeret sic iacentē. *Cecidit super collū eius.* Vt amoris onere, onus tolleret peccatorū. Venite ad me, inquit, omnes qui laboratis, & onerati estis. Tollite onus meū super vos, quia leue est. Videtis quia filius iuuatur istius patris onere, non grauatur. *Cecidit super collū eius, & osculatus est eū.* Sic pater iudicat, sic emēdat, sic peccāti filio dat oscula, nō flagella. Delicta nō videt vis amoris, & ideo pater peccata filij reoccuit osculō, clausit amplexu: ne nudaret pater filij crimina, pater filiū ne fœdaret. Pater sic curat filij vulnera, ne filio cicatricē, næuū filio ne relinquat. Beati, inquit, quorū remissæ sunt Psal. 31. iniquitates: & quorū tecta sunt peccata. Si adolescētis huius factū displicet, horret abscessus: nos à tali patre nullatenus discedamus. Aspectus patris fugat crimina: expellit noxā: cunctam nequitiam & tentamenta propellit. Certè si abscessimus: si substātiam patris totam luxuriose dispersimus nos viuēdo: si quicquid vsquam commisimus facinoris, & delicti, si ad impietatis præruptum totū, totam venimus ad ruinā: surgamus aliquando, & ad talem patrem, tali inuitati redeamus exemplo. *Cū autem videret eū, misericordia motus est, & accurrit, & cecidit super collū eius, & osculatus est illū.* Rogo quis hic desperationis locus? Quæ his excusationis occasio? hic simulatio quæ timoris? Nisi fortè

timetur

timetur occursus: terret osculum: turbat amplexus, & capere advindictam, non recipere ad veniā pater creditur, cū filiū trahit manib⁹, claudit gremio, ligat lacertis. Sed hanc cogitationem debellatricem vitæ, salutis inimicam expugnāt nimis, nimis auferūt quę sequuntur. *Dixit autem pater ad seruos suos, citò proferte stolam primam, & induite illum, & date annulum aureum in manu eius, & calceamenta in pedibus eius, & adducite vitulum saginatū, & occidite, et manducemus, & epulemur, quia hic filius meus mortuus fuerat, et reuixit: perierat, & inuentus est.* His auditis adhuc moramur? adhuc non redimus ad patrem? *Citò proferte stolam primam, & induite illum.* Sustulit filij crimina, qui non sustulit nuditatem: hinc est quòd à seruis antè vestiri voluit filium, quàm videri: vt soli patri nota esset nuditas: quia pater solus videre filij nō poterat nuditatem. *Citò proferte stolam primam.* Pater hic, qui in secundis esse nō passus est peccatorem, plus de venia, quàm de iustitiā gaudiūvult habere. *Citò proferte stolā primam.* Non dixit, vnde venis? fuisti vbi? vbi sunt quę tulisti? quare tantā gloriam tāta turpitudine commutasti? sed: *Citò proferte stolam primam, et induite illum.* Videtis, quia delicta nō videt vis amoris. Tardam misericordiā pater nescit. Delicta qui discutit, prodit. *Et date annulum in manu eius.* Paterna pietas contenta nō est innocentiā reparare solam, nisi pristinū restituat & honorem. *Et date calceamēta in pedibus eius.* Quàm pauper rediit qui ditatus abscesserat, & de tota substātia calceamenta in pedibus non reportat. *Date calceamenta in pedibus eius.* Ne vel in pede remaneret deformitas nuditatis: certè vt calceatus anterioris vitę rediret ad cursum. *Et adducite vitulum saginatum.* Communis vitulus non sufficit, nisi fuerit pinguis, nisi fuerit saginatus: vitulus pinguis testatur paternæ pinguedinem charitatis. *Et adducite vitulum saginatum, & occidite, & manducemus, & epulemur: quia hic filius meus mortuus fuerat, et reuixit: perierat, et inuētus est.*

Historiam

Historiam loquimur adhuc, & iã cogitamus arcanum nudare mysterium. Mortuus filius vituli suscitatur ex morte, & vnus vitulus totius familiæ funditur in saginam. Sed differendum est: vt senioris dolorem vetustum, vetustiorem fratris inuidiam prosequamur.

De eisdem, Sermo IIII.

DE iunioris filij reditu & salute gaudẽtes, senioris flebiliter pandimus, & dolemus inuidiã, qui summum frugalitatis bonum extremo zeli malo perdidit, & liuoris. *Erat, inquit, filius eius senior in agro, & cùm veniret, et appropinquaret domui, audiuit symphoniam & choros, & vocauit vnum de seruis, & interrogauit quæ hæc essent. Isque respondit, frater tuus venit, & occidit pater tuus vitulum saginatum, quia saluum illũ recepit. Indignatus est autem, et nolebat introire. Erat, inquit, filius eius senior in agro.* Erat in agro terrã percolens, se desertans, duritiam soluit cespitis, perdurat affectum, sentes eradicat & gramina, stimulos inuidiæ non euellit. Sic in segete cupiditatis fructum zeli colligit, & liuoris. *Et cũ veniret, inquit, et appropinquaret domui, audiuit symphoniã & choros.* Inuidũ fugat symphonia pietatis, chorus charitatis excludit, & quem venire ad fratrem, & appropinquare domui, vocat ratio naturæ, hunc peruenire zelus non sinit, liuor non patitur introire. Inuidia malum vetustum, prima labes, antiquum virus, sæculorum venenum, causa funeris. Hæc in principio ipsum angelum eiecit, & deiecit de cælo. Hæc de Paradyso hominem principẽ nostræ generationis exclusit. Ipsa hũc seniorem fratrem paterna seclusit è domo. Hæc Abrahę progeniem, populũ sanctitatis, ad auctoris sui cędem, ad mortem sui Saluatoris armauit. Inuidia intestinus hostis nõ carnis quatit muros, nõ elidit septa membrorũ, sed in ipsam cordis arietat arcem: & antequã viscera sentiant, ipsam dominam corporis animã prędo capit, & adducit inclusam. Si ergo volumus cęlestẽ mereri gloriã, si Paradysi beatitudinẽ possidere, si æterni patris inhabitare domũ, si

volumus reī cœlestis parricidij nō teneri peruigili fide, luce spiritus terras inuidię pellamus, & excludamus insidias, inuidiam totis armorum cęlestium viribus comprimamus: quia sicut nos Deo iungit charitas, à Deo inuidia sic seiungit. *Pater ergo illius egressus, cœpit rogare illum.* Cor patris anxium variis arctatur motibus filiorum, & inter diuersos pignorum casus genitoris pietas stupefacta discurrit, quia videt fratrem fratris reditu mox fugari, & salute alterius sibi alterum mox perire, ac mœrorem longum breui gaudio pensatum inuidiæ liuore turbari. O zeli tumor, duos non capit domus ampla germanos. Et quid mirum fratres? Fecit inuidia, fecit vt mundi tota duobus esset angusta fratribus latitudo, nanq; ipsa Cain iunioris erexit in mortem, vt esse solum zeli liuor faceret, quem primum fecerat lex naturæ. *At ille respondens dixit patri suo, Pater ecce tot annis seruio tibi.* Sic sapit qui patris audet iudicare pietatem. *Ecce tot annis seruio tibi.* En patri filius nascendi beneficia qua seruitute cōpensat. *Nunquam mandatū tuum præterii.* Hoc tibi non tua innocentia, sed patris venia dedit, quia multa charitate delicta filij maluit tegere, quàm nudare. *Et nunquam mihi dedisti hœdum, vt cum amicis meis epularer.* Fratri inuidus animus gratus esse non potest patri: & paternæ largitatis memor non est, qui est fraternæ immemor charitatis. Hœdū sibi datum negat, qui substantiæ partem totam tempore diuisionis accepit. Tunc enim cùm frater iunior dari sibi substantiæ peteret portionem, pater ambobus totū fratribus mox diuisit: Euangelista dicente, *& diuisit illis substātiam.* Sed inuidus simulat semper: mentitur inuidus semper. *Et nunquam mihi dedisti hœdum, vt cū amicis meis epularer.* Amicos paternos suos esse non cōputat: hos nō amicos, sed extraneos credit: à quibus vidit in patris gratiam se amari. *Sed posteaquā filius tuus hic, qui deuorauit substantiā suam cum meretricibus, venit, occidisti illi vitulū saginatū.* Hic rediisse fratrem dolet, non dolet periisse substantiam: nec dam-

Gene. 4.

ni causa quæritur, sed liuoris: qui fratrem redeuntē de suo decorare debuit: nō debuit de perdito sic fędare. In filio est substantia patris tota: & ideo nil pater perdidit, filium cùm recepit. Frater credidit dānum, qui rediisse conspicit cohæredem. Et quando inuidus non auarus, quādo quicquid habet alter se computat perdidisse? *At ipse dixit illi, fili, tu semper mecū es, & omnia mea tua sunt: epulari autē, et gaudere oportebat: quia frater tuus hic mortuus fuerat, et reuixit: perierat, & inuētus est.* O quid facit vis amoris: quāuis malo filio non esse nescit, nō esse nō potest pater: videt filiū degenerasse animo: videt paternę pietatis, paterni generis nil habere, & tamē nuncupat filiū: suadet effectum: ad gratiā, vel spem reuocat largitatis, dicēdo: *Tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt.* Hoc est dicere: Patere filium rediisse patri, permitte patri filiū suscepisse: nec ille aliud quam patrem quæsiuit, qui veniens non filij, sed loco mercenarij voluit collocari, dicēs: *Pater peccaui in cælum, & corā te: & iam non sum dignus vocari filius tuus: fac me sicut vnum de mercenariis tuis.* Sint tibi omnia, illi sufficit pater: & ne quid tibi de præsentibus, de veteribus existimes imminutum: illi noua, & futura perquiram. Certè si consilium patris sequeris, & præceptum, participa præsentia cum fratre: vt cum ipso tibi communia sint futura. Gaude ergo, & inuentum gaude: vt ille te gaudeat non periisse. Sed iam sermonem historicū concludamus: vt postea quæ sunt mystica, quæ profunda, Christo reuelante pandamus.

De eisdem, *Sermo* V.

CAllidi debitoris est & inuerecundi, sępè pacta non soluere: & patientissimum creditorū longa & artifici cauillatione protelare. De abscessu, de reditu luxuriosi filij. Quintus est hic sermo nobis, qui historicum sensum, sicut promisimus ad mysticam & singularem deitatis intelligentiā conabitur attollere. Vos orate: vt quia in tanto credito sum minus per me idoneus debitor, per Deū vobis idoneus solutor existam. *Homo quidam*

dam habuit, inquit, duos filios. Postea quam Christus no- *Luc.15.*
stre carnis suscepit oues, & Deus induit exuuias huma-
nas: veraciter se Deus hominem vocat: Dominus pa-
trem verè se duorum nuncupat filiorũ: quia humani-
tati permixta deitas, deitati consociata pietas, miscuit
hominem & Deum: quę dominum vniuit in patrē. Hic
ergo homo, Pater hic, duos filios habuit cōditoris pon-
tificio, non necessitate generantis, duos filios habuit,
quos non emeruit esse, sed iussit: quia Christus sic in
oculis nostris fuit homo: vt Deus semper in maiestatis
suæ maneret arcano. *Duos filios habuit*. Duos scilicet
populos, Iudaicum, Gentilemque: sed Iudaicum senio-
rem prudentia legis fecit: Gētilem paganitatis stultitia
reddidit iuniorem. Quia sicut sapientia dat canos: ita
quicquid viri est, tollit insipientia. Hunc ergo iuniorem
mores præstitere, nō ætates: seniorem illum non tem-
pora fecerunt esse, sed sensus. *Et dixit, inquit, adolescen-
tior ex illis patri. Pater da mihi portionē substãtiæ quæ
me cōtingit.* Cognitorem pectoris non voce petit iste,
sed voto: quia a Deo bona, maláve reportat propria
volũtas in nobis. Denique iste cum patre possessor to-
tius sortis, ad patrem propria voluntate peruenit: di-
cendo, *Da mihi portionem substãtiæ quæ me contingit.*
Et quæ est ista portio? quæ est? Habitus, Sermo, Scien-
tia, Ratio, Iudicium, quæ hominē præ cæteris animan-
tibus in terrena habitatione contingunt, hæc est, iuxta
Apostolum, lex naturæ. Et ideo diuisit illis substãtiam,
dando iuniori quinque ista, quę diximus, beneficia na- *Rom.2.*
turæ: seniori quinque legis libros diuinitus inscribēdo:
per quę substantia impar merito, numero par esset, hu-
manum teneret ista ordinem, diuino illa subsisteret in-
stituto: vtraque tamen lex filios vtrosque ad notitiam
patris perduceret: ad reuerentiam sui seruaret autho-
ris. *Et non post multos dies, inquit, cōgregatis adolescen-
tior omnibus peregrè profectus est in regionem longin-
quam: & ibi dissipauit substantiam suam viuendo luxu-
riose.* Diximus iuniorem non tēpora fecisse, sed mores,

& ideo dixit: *Nō post multos dies*. Quia cùm principio ipso mūdi festinauit gētilitas ad idolorum patriam: ad longinquam diaboli regionem animo est peregrinata, non loco: & per elemēta vanis est peruagata cogitationibus, nec nō est corporeis motibus iactata per terras: nanque coram patre sine patre erat: & cum in se esset, nō erat secū. Hinc est quòd luxuriosus per desiderium sæcularis eloquētiæ, per scholarū lupanaria, per triuia sectarum, dissipauit Dei patris dementi disputatione substātiam. Et cùm consumpsisset coniecturis quicquid erat sermonis, sciētiæ, rationis, iudicij, egestatem summam, famem magnam cognoscendæ veritatis miserrimus sustinebat: quia philosophia quærendę diuinitatis indixit laborem: veritatis inueniendæ fructum cōtulit nullum. Hinc est quòd adhærebat primario regionis illius, à quo mittebatur in istud sæculū, hoc est in vnam multarum superstitionum villā: vt pasceret porcos, id est dæmones, qui dicunt domino: Si eiicis nos, mitte
Mat.8. nos in porcos. Vt pasceret dæmones thure, victimis, sanguine, falsarum responsionum mercedem pro tali labore relaturus. Occidebatur pecus: vt quod viuū nil sciebat, diuinaret occisum: & loqueretur ex fibris mortuum, quod nunquam fuerat ore prolocutum. Verum cùm nil diuinum, nil salutare profuturum, nil gentilis inueniret in talibus: desperans de Deo, de prouidentia, de iudicio, de futuris, ab schola ad vētris se deponebat ingluuium, cupiēs saturari de siliquis, quas porci manducabant. Hoc norunt Epicurei: qui cùm Platonicas & Aristotelicas percurrerēt scholas, nullamq; illic aut diuinitatis, aut scientiæ inuenirent disciplinam, Epicuro se tradunt vltimò, desperationis & voluptatis auctori. Et manducāt siliquas, hoc est voluptatibus corporis malè dulcibus inhiant, & pascunt dæmones qui semper corporum vitiis saginantur & sordibus: quia sicut do-
1.Cor.6. mino qui se iungit, vnus spiritus est: ita qui se iūgit diabolo, est dęmon vnus. Sed hic iunior quanuis cuperet, non tamen saturabat de siliquis istis ventrem suum.

Quare?

Quare? quia nemo illi dabat. Diabolus quidem volebat per famem scientię, per voluptatum difficultatem, Gētilem reddere audiorem ad illicita perquirenda, ad perperrāda delicta: sed Deus pater ideo permisit venire Gentilem, vt erroris occasio salutis fieret argumentū: namque diabolum sic reliquit, vt perderet: & Gētilem sustinere passus est famem, vt rediret. Redit autem ad patrem, & clamat, *Pater peccaui in cœlum, & coram te.* Rediisse iuniorem ad domum patris, & clamare Deum patrem vox Ecclesię quotidiana testatur: quæ dicit, Pater noster qui es in cælis. Peccaui in cælum, & corā te. Peccauit in cælum, dum in cęlo Solem, Lunam, Sidera, deos esse blasphemat: & hæc eadem profanat adorando. *Et iam nō sum dignus vocari filius tuus, fac me sicut vnum de mercenariis tuis.* Hoc est dicere, quia non męreor iam filij gloriam, vel veniæ cōsequar pro mercenario labore mercedem. Et cui honor sobolis perit, saltem vitalis maneat in quotidiano pane substantia. Sed pater occurrit, & occurrit longè. Cùm adhuc impij essemus, Christus pro nobis mortuus est. Occurrit pater, occurrit in filio, cum per ipsum de cælo descendit, & peruenit ad terras. Pater, inquit, qui me misit, mecum est. *Cecidit super collum eius.* Cecidit, cū per Christum diuinitas tota nostra decumbit, & incumbit in carne. *Et osculatus est eum.* Quando? quando misericordia & veritas obuiauerūt sibi: iustitia & pax osculatæ sunt se. *Dedit stolam primam.* Illam quā Adā perdidit, immortalitatis gloriam sempiternam. *Posuit annulum in manu eius.* Annulum honoris, titulum libertatis, insigne pignus spiritus, signaculum fidei, arram cœlestium nuptiarum: audi Apostolum, Despōsaui vos vni viro virginem castā exhibere Christo. *Et calceamēta in pedibus eius.* Vt essent calciati pedes in prędicatione Euangelij, vt essent beati pedes euangelizātium pacem. *Et occidit ei vitulum saginatum.* Illud, de quo Dauid cantabat, Et placebit Deo super vitulum nouellum cornua producentem, & vngulas. Occiditur patre vitulus sic iuben

Mat. 6. *Mat. 6.* *Ioan. 8.* *Psal. 84.* *2. Cor. 11.* *Ephe. 6.* *Rom. 10.* *Psal. 68.*

te: quia Christus Deus Dei filius occidi sine patris voluntate non poterat: audi Apostolum, Qui proprio filio non pepercit, sed pro omnibus nobis tradidit illum. Hic est vitulus qui in epulum nostrum quotidie ac iugiter immolatur. Sed frater senior, sed senior filius veniẽs ex agro, populus legalis, messis quidẽ multa, operarij autem pauci: audit in domo patris symphoniam, audit choros, & introire non vult. Hoc quotidie oculis nostris intuemur. Nã venit Iudæus ad domum patris, id est, ad Ecclesiam, stat foris per inuidiam, audit Dauidicam citharam personare, audit ex concentu Prophetico symphoniam, ex populorum vario conuentu choros audit, & introire non vult per inuidiam stans foris. Dum gentilem fratrem pristinis iudicat & horret ex moribus, ipse paternis bonis se eximit, ipse se paternis excludit gaudiis. Quod autem dixit: *Ecce tot annis seruio tibi, & nunquam mandatum tuum præteriui, & nunquam dedisti mihi hœdum.* Tacẽdum potius, quàm loquendum esse iam duximus, quia Iudęus loquitur: & non facientis verba sunt, sed tumentis. Pater egreditur, & dicit filio, *Fili, tu semper mecum es.* Quomodo? per Abel, per Henoch, per Sem, per Noë, per Abraham, per Isaac, per Iacob, per Moysem, per omnes sanctos, per quos Iudaica generatio in Euangelio lecta deriuatur, cùm dicit: Abraham genuit Isaac, Isaac genuit Iacob. Et omnia mea tua sunt. Quemadmodũ? quia tibi lex, tibi prophetia, tibi tẽplum, tibi sacerdotium, tibi sacrificia, tibi regnum, tibi munera, tibi (quod est super omnia) natus est Christus. Sed quia tu per inuidiam perdere vis fratrem, paternas epulas, patris gaudia dignus es non habere. Angusto sermone res latissimas, nõ vt voluimus, aperire potuimus: sed scientiæ vestræ, intellectui vestro lata sunt, quæ in sermone nostro videntur angusta. Non sit hæc ingrata, simplex & inculta collatio, quæ nos res mysticas & excelsas non narrare, non declarare, sed aperire compulit, & explanare.

Rom. 8. Luc. 10. Mat. 1.

In Psal-

In Psalmum. XCIX. *Sermo* VI.

QVoniã redeunte filio iuniore familia tota choros egit, cęlestem cecinit symphoniam, conuenit & nos hodie psalmum sumere, dare tympanum, ponere organum, citharam tangere, & ad tantam Dei Patris gaudium melodiam Dauidicam personare. *Iubilate Deo, inquit, omnis terra.* Quid est: quod intelligentia huius exultationis inquirit? Quid est, quod post tãta deitatis, tam terribilia, tam mirifica pręcepta terra nunc vocatur, & inuitatur ad iubilum? *Iubilate, inquit, Deo omnis terra.* Quid est, quod posteaquã terribilis Deus mitissimi pastoris elegit officium, personam pastoris induit: Vt vagos populos, palãtes plebes, dispersas longè, lateq; gentes, velut errãtes oues in vnum pastor misericors congregaret, immo vt nationes feras, prędam mortis, carnis cibum, potum sanguinis, bestiarum furorem sitientes, ad vsum lactis, ad cibũ graminis, ad ouium totam duceret & redderet lenitatẽ, terræ omni pastoralẽ mandat, & imperat disciplinam, dicendo, *Omnis terra iubilate Deo.* Sicut militem tuba terribilis producit ad bellum, sic oues ad pascua dulcedo iubilationis inuitat. Bellãdi ergo fremitum pastorali lenitate mitigare conuenit, vt gentes tam mitis gratia saluaret, quas diu peremerat feritas naturalis. Quod autem pastoralis bonus esset reditus, ad terras veniret Christus, clamauit ipse hodie. Ego sum pastor bonus, Pastor bonus animã suam ponit pro ouibus suis. Hinc est quòd adiutores, quòd socios ad curam totius orbis ipse magister inquirit, dicendo, *Iubilate Deo omnis terra.* Hinc est quòd oues suas Petro vice sua, vt pasceret ad cœlum remeaturus cõmendat. Petre, inquit, amas me? pasce oues meas. Et vt tenuia redditus primordia non cogeret potestate, sed pietate portaret, repetit, Petre amas me? pasce agnos meos. Commendat oues, ouium commendat germina, quia fœcunditatem gregis sui pastor præscius nouerat iam futurã. Petre amas me? pasce agnos meos. Istis agnis collega pastoris Petri

Ioan.10.

Ioan.21.

Paulus pio paſtu plena lactis vbera porrigebat, dicẽdo:
1. Cor. 3. Lac vobis potũ dedi, nõ eſcam. Senſit hoc Rex beatus:
Pſal. 22. & ideo pro balatu clamat, Dominus paſcit me, & nihil mihi deerit: in loco viridi ibi me collocauit: ſuper aquã refectionis educauit me. Poſt iuges ergo bellorum gemitus, poſt triſtem ſanguinis vitam euangelicę pacis ad paſcua iam redeunti verſiculus ſequens lętitiam annũciat ſeruituti. Erat homo peccati ſeruus, erat captiuus mortis, erat mancipium dæmonum, erat idolorum vernula, erat vitiorum verbero, erat criminum compeditus. Sic malis dominis talibus, tantisque exhibebat homo malam & miſeram ſeruitutem. Quando homo nõ ſub peccato triſtis? Quando non ſub morte lugens? Quando non ſub dęmonibus pallens? Quãdo ſub idolis tremens? Quando nõ ſub vitiis ſuſpectus? Quando non ſub criminibus deſperatus? Et ideo homo dabat extrema ſuſpiria: quando tales, tam crudeles dominos ſuſtinebat. Propheta ergo videns nos à talibus liberatos, & reuocatos ad obſequiũ creatoris, ad patris gratiam, ad vnius boni domini liberam ſeruitutem, meritò exclamat: *Seruite Domino in lætitia: intrate, inquit, in conſpectu eius in exultatione.* Intrate nõ loco, ſed corde. *Intrate in conſpectu eius, in exultatione.* Quia quos eiecerat reatus, quos expulerat conſcientia, gratia reducit, intromittit innocentia. *Intrate in conſpectu eius in exultatione.* Qui ingreditur in conſpectu eius in exultatione, eſt à reatu liber, eſt de præmio perſecutus. Tamẽ quid eſt quod hortatur? quod ſuadere nititur hic Propheta? *Intrate in conſpectu eius in exultatione.* Quis in conſpectu Dei liber? diuinis in oculis quis mentitur? Quis exultans ante terrorem maieſtatis ſupernæ? Archangeli tremũt, pauent angeli, poteſtates metuunt, in faciẽ cęli proruunt ſeniores: elementa fugiunt, ſoluuntur ſaxa, montes defluunt, terra tremit, & homo terræ quam intrepidus intrabit? & adhuc conſiſtit exultans? vnde eſt quod Propheta hoc nos debere facere ſic præſumit? vnde eſt? Ex eo quod ſequitur. *Scitote, inquit, quod*

quod dominus ipse est Deus. Quia dominus ille Deus est, qui fuit in carne nostra pusillus: hinc est quod ille Dominus Deus est, qui fuit in cunabulis nostris capax: dulcis in gremio, mitis in habitu, in nostro cõtubernio blandus. Et ideo, *Intrate in conspectu eius in exultatione*. Quia totum pauorem diuinitatis, totum metum iudicis in habitum nostrum dedit, prouidenti locauit aspectu, vt ingressus nõ pœnas iudicis metuat, sed parentis pręsumat amplexum. Et quomodo non exultet, qui genitorem reperit, quem timuerat cognitorem? *Intrate in conspectu eius in exultatione: scitote quòd dominus ipse est Deus. Ipse fecit nos, & nõ ipsi nos*. Inanis est patris, matrisq; labor, nisi in germine affuerit opus, & auctoritas conditoris. Manus tuæ, inquit, fecerunt me, & plasmauerunt me. Et alibi: Tu formasti me, & posuisti super me manum tuam. Ergo quòd nascimur, quòd sumus, non debemus ipsi nobis: quia totum debemus auctori. *Nos autem populi eius, & oues pascuæ eius*. *Psal. 118.*
Probatum est in prouerbiis sæpissimè: quia cęlitus venerit pastor, qui errantes oues, & lethali gramine sauciatas, super non iubilo vitalia reuocaret ad pascua. *Intrate, inquit, portas eius in confessione*. Sola est cõfessio quæ nos fidei facit introire per ianuam. *Atria eius in hymnis: confitemini illi, laudate nomen eius*. Diximus, quòd nobis esset iam positus intra domum patris, assumenda cælestium canticorum spiritualis symphonia: vt sit nobis in ingressu confessio, sint in atriis hymni, sit laus in penetralibus, vbi tota deitatis inhabitat plenitudo. *Confitemini illi, laudate nomen eius. Confitemini illi, quia Deus est, Laudate nomen eius*. Per quod saluati sumus: & in quo cælestis, terrestris, infernaque, genu flectit, & diligit Dominũ Deum creatura. *Quia suauis est dominus*. Vnde? quia *In æternum misericordia eius*. Verè suauis est per misericordiam per quam solam totius mundi amatissimã dignatus est auferre sentẽtiam. Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mũdi. *Et vsque in sæculum sæculi veritas eius*. Deus enim salua veri- *Ioan. 1.*

tate miseretur: qui sic dat peccatis veniam, vt iustitiam in ipsa miseratione, rationeq; custodiat: qui est benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

In illud Matthæi, Cùm ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes, &c. Et de hypocrisi.

Sermo VII.

VBi Deus dominum mutauit in patrem, voluit charitate magis quã potestate regnare, & amari maluit, quàm timeri: paterno monuit affectu: ne quid nobis de labore iustissimo deperiret. Euangelista sic ait:
Mat. 6. *Cùm ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes: exterminant enim facies suas, vt videãtur ab hominibus ieiunantes. Amen dico vobis perceperunt mercedem suam.* Hypocrisis subtile malũ, secretũ virus, venenum latẽs, virtutum fucus, tinea sanctitatis. Aduersa omnia nituntur viribus suis, armis suis pugnant, impugnãt palam: vnde & cauentur tam facile, quã videntur. Hypocrisis secura simulat, fallit prospera, curiosa mentitur, & crudeli arte virtutes truncat mucrone virtutum: ieiunium ieiunio perimit, oratione orationẽ euacuat, misericordiam miseratione prosternit. Hypocrisis cognata febris frigido populo propinat ardorẽ. Quòd corporibus est hydrops, hypocrisis animabus: hoc est hydrops bibẽdo sitit, hypocrisis inebriata sitit. *Exterminant enim facies suas, vt videantur hominibus ieiunantes.* Hypocrisis dũ cupit captiuare oculos, oculis fit ipsa captiua. *Exterminant enim facies suas.* Et si facies exterminatur, ornamentũ corporis quod manebit? Verè sicut dominus dixit: Si lumen quod in te est, tenebræ sunt: ipsæ tenebræ quantæ erunt? Hypocrita, sit licet, tibi facies inculta, neglecta curis, tristis vultus, exterminatus aspectus, nec ab hominibus inuenisti laudem: & apud Deũ fructum ieiunij perdidisti. Hypocrita, elaborasti ieiuniis: vt labor tibi ieiunij nõ prodesset. Hypocrita abstinentiæ fluctus intrasti, continentię conscendisti vndas, enatasti ieiunij pelagus, & in ipso portu ieiunij naufragasti: quia non comparasti lucrum, sed mercatus es vanitatem, qui de

Dei

Dei credito humanum negotium perfecisti. Hinc est quòd Deo redditurus es rationem, qui ab hominibus percepisti miseræ fraudis vsuram. Fratres fugiendum est virus, pestilentia cauēda, quę de remediis creat morbos, cōficit de medicina languorem, sanctitatem vertit in crimen, placationem facit reatum, generat de propitiatione discrimen. Hypocrisim qui fugerit, vincit: qui incurrerit, cadit. Fugiamus hypocrisim, fugiamus fratres: sit nostrum de simplicitate ieiunium, de innocentia sit sanctum, de puritate purum, de synceritate syncerum, sit hominibus occultū, ignotum diabolo, Deo notum. Thesaurum qui nō abscondit, prodit: virtutes proditæ non manebunt. Virtutes sicut proditores suos deserunt: sic suos instant custodire custodes. Ergo ieiunium quod contra vitia prima virtus est nobis, in arce pectoris collocetur: quia illo in interioribus pręsidente, vitia nos quatere in exterioribus non volebunt. Hoc Christus vt Christianus habere possit, hortatur cùm dicit: *Tu autem cū ieiunas, vnge caput tuū, et faciē tuam laua: ne videaris hominibus ieiunans: sed patri tuo qui est in abscondito, & pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi.* Cùm dicit, vnge caput tuum, & faciē tuam laua; non vt coma capitis illecebroso redundet vnguento, serius magister iniungit: neque faciem nitescere solito vult lauacro: sed habitu prandentis vult celari ieiunium Christiano, quia Christianum vendicare non vult artifici mœrore ieiunium. Sed ad cępta redeamus. *Vnge caput tuum, & faciem tuam laua: ne videaris ab hominibus ieiunans, sed patri tuo, qui est in abscondito.* Sic non voluptuosos indulget aspectus, sed vultus qui simulantur, excludit: facies mœrore deiecta inuitat famam, non ieiunium voluntarium profitetur. Si vult, quare tristis? Si non vult, ieiunus quare? Meritò tali pœna viuit, qui sibi facit de virtute vitium, mendacium de veritate, de mercede dispēdium, de remissione peccatū. Agricola si non impresserit cultrum: si sulcum non defoderit; si non exciderit sentes: si gramina non euulserit: si

rit: si in tuto semina non locarit: sibi mentitur, non terræ: nec terræ facit damnum, sed sibi non facit fructum: & ita se vacuat, ita decipit, impugnat ita, qui terræ manu fallaci mētitur. Quid faciet? quid habebit? quid inueniet? qui Deo, esuriente carne, hypocrisi luxuriante, mentitur? quia agricolę fecimus mentionem, sciat ille sustinere se laborem incassum se nil habiturū: qui premens ieiunij aratrum, & abscindens gulæ gramina, atque eradicans luxuriæ sentes, misericordiæ semina nulla iactauerit. Hoc dominus aperire voluit, qui de ieiunio docens, mox ista subiecit. *Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, vbi æruго & tinea demolitur: & vbi fures effodiunt, & furantur. Sed thesaurizate vobis thesauros in cœlo: vbi neque ærugo, neque tinea demolitur, & vbi fures non effodiunt, nec furantur.* Quid tam paternum? quid sic veniens de amore? quod tam prouidum de charitate consilium? nihil tibi perire vult, qui tua in thesauris cœlestibus vult reponi Quàm securus dormit, qui Deum suorum meruit habere custodem, quàm nescit curas, quàm deponit angores, quàm non est anxius, quàm seruorum caret fastu, qui sua patri seruanda committit. Quomodo paterna seruat affectio, timor non potest sic seruare seruilis: pater cùm dat sua filiis, non minuit commendata filiorum. Quid sit pater, nescit: nescit se filium, qui non credit patri. Tineam nō excludunt claustra, sed claudunt, & generant, non repellunt: rubiginem nutriunt seruata, non vitant; quia quod de re nascitur, nō vitatur. Vbi est necessitas, fures deesse nō possunt. Qui ergo inter tineas, rubiginem, fures, sua ponit: exponit quæ sua sunt, non reponit. Sicut de vestimēta tinea, rubigo de metallo, de necessitate fures nascuntur: ita de diuitiis auaritia, cupiditas de quæstu, de habendo habendi ardor acquiritur. Qui ergo vult auaritiam vincere, diuitias proroget, nō reponat. Pręmittamus fratres thesauros nostros in cœlum, sint vectores pauperes, qui possunt sinu suo quæ nostra sunt ad superna portare. Nemo de fraude dubitet baiu-

tet baiulorum: tuta ēst ista trāsuectio, per quam nostra ad Deum Deo fideiussore portantur, cui est omnis honor & gloria, virtus & imperium, & gratiarum actio in omnia sæcula sæculorum, Amen.

De ieiunio & eleëmosyna. Sermo *VIII.*

GVbernator prudens à littore cùm nauim soluit, cùm mare transiturus intrat fluctus, domus, patriæ, cōiugis, pignorū, curas deponit, & ita totus mente, corpore, sensu, nauticis laboribus occupatur, vt & fluctuum possit superare discrimina, & stationem lucro si portus periculi victor intrare: Sic nos fratres ingressi iteř abstinentiæ, ieiunij pelagus, quadragesimæ viam, nauim corporis nostri soluamus à littore mūdano: secularis patriæ renuntiemus curis: in crucis arbore tota mentis vela tendamus: virtutum funibus, sapientiæ remis, gubernaculis disciplinæ, nauigij nostri muniamus incessum, & subducti terris speculemur cœlum: vt ducatu signorum cœlestium inter liquidos calles latentis viæ inoffensum tramitem tenere possimus: ac sic gubernante Christo, flante spiritu sancto, euictis voluptatum spumis, superatis vitiorum fluctibus, decursis criminum procellis, transuectis scopulis peccatorum, atque omnium delictorum naufragiis euitatis, Paschæ portum, lucrum vitæ, gaudia resurrectionis intremus. Verum quia per campos nudos, per falsos vortices, per incertas solicitudines, acturi sumus viam, nobis tota est escæ & potus portanda substantia: imponamus, abundantem misericordiam nostræ sitarchiæ profuturam. Fratres, esurit ieiunium, ieiuniū sitit, quod non pietatis cibo pascitur, quod potu misericordiæ non rigatur. Alget ieiunium, ieiuniū deficit, quod non eleëmosynæ vellus tegit, quod non miserationis operit vestimentum. Fratres, quod est terris Ver, hoc misericordiam scimus esse ieiunio. Sicut Verni flatus tota facit germina florere camporum: ita misericordia tota ieiunij semina producit in florem, in cælestem messem totam ieiunij facit fructificare virtutem.

tem. Quod oleum lucernæ eſt, hoc ieiunio pietas, ſicut lucernæ lumen olei pinguedo ſuccendit, & moderato paſtu facit illud ad totius noctis ſolatium perlucere: ſic pietas facit ſplendere ieiunium, & ad totam radiare continentiæ claritatem. Quod diei ſol eſt, hoc eleëmoſyna noſcitur eſſe ieiunio. Sicut iubar ſolis clariorem perficit diem, & totam nubium diſpergit obſcuritatem: ſic eleëmoſyna ieiunij ſanctificat ſanctitatem, totamque cupiditatis mortem lumine pietatis excludit. Ac ne multis immorer, quod eſt anima corpori, ieiunio largitas hoc habetur. Sicut enim mortificatur corpus à corpore, anima cùm recedit: ita mors eſt ieiunij largitatis abſceſſus. Eſt quidem ieiunium vitiorũ mors, vitia virtutum. Eſt ieiunium pax corpori, membrorum decus, ornamentum vitæ. Eſt ieiunium robur mentium, vigor animarum. Eſt ieiunium caſtitatis murus, pudicitiæ propugnaculum, ciuitas ſanctitatis. Eſt ieiunium ſchola meritorum, magiſterij magiſterium, diſciplinarum diſciplina. Eſt ieiunium eccleſiaſticæ viæ viaticum ſalutare. Eſt ieiuniũ inuictus Chriſtianæ militiæ principatus. Sed in his virtutibus ieiuniũ tũc viget, tunc vincit, tunc triumphat, cum duce miſericordia pugnat. Miſericordia & pietas ieiunij ſunt alæ, per quas tollitur, & portatur ad cælũ, ſine quibus iacet, & volutatur in terra. Ieiunium ſine miſericordia ſimulacrum famis eſt, imago nulla eſt ſanctitatis, ſine pietate ieiunium occaſio eſt auaritiæ, non eſt propoſitum parcitatis: quia parcitas iſta quantum ſiccatur in corpore, tantum tumeſcit in ſacculo. Ieiunium ſine miſericordia non eſt veritas, ſed figura: vbi autem miſericordia, ibi & veritas: probante Propheta, cùm dicit: Miſericordia & veritas obuiauerunt ſibi. Ieiunium ſine miſericordia non eſt virtus, ſed hypocriſis, dicente domino: Vos
Mat. 6. autẽ cùm ieiunatis, nolite fieri ſicut hypocritæ triſtes, exterminant enim facies ſuas, vt videantur ab hominibus ieiunantes. Qui non ieiunat pauperi, Deo fingit: qui ieiunans prandium ſuum non erogat, ſed reponit,

cupiditati

cupiditati probatur ieiunare, non Christo. Ieiunantes ergo fratres prandium nostrum reponamus in manu pauperis: vt seruet nobis manus pauperis, quod venter nobis fuerat perditurus. Manus pauperis Abrahę sinus est: vbi quicquid pauper acceperit, mox reponit. Thesaurus cœli est manus pauperis, quod suscipit ne in terra pereat, reponit in cęlum. Thesaurizate, inquit, vobis thesauros in cælo. Manus pauperis est gazophylacium Christi: quia quicquid pauper accipit, Christus acceptat. Da ergo homo pauperi terram, vt accipias cęlum. Da nummum, vt accipias regnum. Da micam, vt accipias totum. Da pauperi, vt des tibi: quia quicquid pauperi dederis, tu habebis: quod pauperi non dederis, habebit alter. Clamat Deus, Misericordiam volo. Qui quod vult Deus, Deo negat, à Deo sibi quod desiderat, vult negari. Misericordiã volo. Homo petit Deus, sed tibi, non sibi. Misericordiam volo. Humanam misericordiam petit, vt largiatur diuinam. Est in cœlis misericordia, ad quam per terrenas misericordias peruenitur. Domine, inquit, in cœlo misericordia tua. Dicturus causam in iudicio Dei, patronam tibi misericordiam, per quam liberari possis, assume. Qui de patrocinio misericordiæ certus est, de venia sit securus, de absolutione non dubitet. Misericordia non solum causam præuenit, anticipat cognitorem, sed etiam sententiam reuocat, absoluit addictos. Quod Niniuitæ probant, quos iam sententiæ subiectos, pœnę traditos ad victimam stantes, morti deditos, misericordia sic rapuit, sic tenuit, sic præuenit: vt maluerit Deus deduci sententiam, ne misericordiæ quid negaret. Stabat quidem & tunc pro causa ieiunium, aspergebat cineres, sternebat ciliciũ, dabat gemitus, fundebat lachrymas: & quod non poterat excusare verbis, luctibus temperabat: sed non valuit mutare sententiam, nisi perorans misericordia subuenisset. Misericordia & peccatores liberat, & restituit sanctos: quia nisi affuisset misericordia, etiam Dauid cùm adulterat, amiserat prophetiam: & Petrus

Osee. 6. *Psal. 35.* *Ionæ. 3.* *2. Reg. 11.*

Mat.26. & Petrus cùm negat, apostolici ordinis perdiderat principatum: & Paulus cùm blasphemat, remanserat persecutor: fatetur hoc Paulus cùm dicit, Qui primus blas-
1.Tit.1. phemus fui, & persecutor, & iniuriosus: sed misericordiam consecutus sum. Fratres per misericordias pauperum misericordiam paremus, vt possimus esse de
Mat.5. pœna liberi, de salute securi. Beati, inquit, misericordes: quia ipsi misericordiam consequentur. Gratis misericordiam sperat ibi, qui hic nō fecerit misericordiam. Qui facit misericordiam, currit ad præmium: qui non facit misericordiam, decurrit ad pœnam.

In illud Matthæi, Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, &c. Et de eleēmosyna.

Sermo IX.

AGit nobiscum Deus, agit in hoc sæculo, ne quid nobis pereat in futuro: sicut ex ipso lucet princi-
Mat.6. pio lectionis. *Attendite, inquit, ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis: alioquin mercedem non habetis apud patrem vestrum, qui in cœlis est.* Et quomodo quod fit ab hominibus, coram hominibus non fit? patentis iustitiæ latet sensus, publici operis quod secretum? Qui potes celare radios solis, iustitiæ poterit ocultare fulgorem. Iustitia lux rerum conciliis non velatur obscuris. Iustitia cum sibi facto claret, omnes illustrat exemplo. Et quid est quòd eam Dominus coram hominibus fieri non vult, per quam
Mat.5. statum capiunt res humanæ? Et vbi est illud? Sic luceat lux vestra coram hominibus; vt videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum qui in cœlis est. Quomodo iustitiam vult celare, cuius opera vult sic elucere? Fratres hic præceptio cœlestis vult iactantiam tollere, auferre pompam, vanitatē demere, summouere inanem gloriam: sic iustitiam vult celare. Iustitia, quæ per se sibi abundat ad gloriam, spectaculum populi, vulgi laudes, fauores hominum, mundi gloriam non requirit: à Deo genita cęlum spectat, in oculis agit diuinis, supernis virtutibus mixta semper à Deo solo, vt glorifi-

vt glorificetur, expectat. Sed hæc est iustitia, quæ ex Deo est: illa verò iustitia quæ est hypocrisis, iustitia non est, mentitur oculis, fallit aspectum, videntibus illudit, decipit audientes, seducit turbas, trahit populos, famam vendit, emit clamorem, fit sæculo, Deo nõ fit, mercedem rapit præsentem, præmium non quærit in futuro, cæcat oculos, cæca ipsa non videns vult videri, propter quam cæcitatem Christus præsenti sic inchoat in præcepto. *Attendite*. Hoc est, ne gestiatis attendi. *Ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus*. Quare? *Ne videamini ab eis*. Et si visi fueritis: quid? *Mercedem non habetis apud patrem vestrum, qui in cœlis est*. Fratres, hic Dominus non iudicat, sed exponit, pandit cogitationum dolos, secreta mentium nudat, iniustè iustitiam tractantibus modum iustæ retributionis indicit. Iustitia, quæ se humanis oculis locat, diuini patris non potest expectare mercedẽ: voluit videri, & visa est: voluit hominibus placere, & placuit, habet mercedem quam voluit: præmium quod habere noluit, non habebit. Qua verò de causa sint hæc præmissa, ex sequentibus audiamus. *Cùm facis eleëmosynam, noli tuba canere ante te: sicut hypocritæ faciunt*. Bene tuba, quia talis eleëmosyna hostilis est, non ciuilis, nõ misericordiæ dedita, sed clamori: seditionis vernula, non alumna pietatis: ostentationis nundinatio, non commercium charitatis. Eleëmosynam quisquis ostentat, insultat. *Tu, inquit, cùm facis eleëmosynã, noli tuba canere ante te: sicut hypocritæ faciunt in Synagogis, & in vicis, vt glorificentur ab hominibus. Amen dico vobis receperunt mercedem suam*. Audistis quemadmodum notat eleëmosynam in conuentu, in plateis, in triuiis, non impensam ad leuamen pauperum, sed hominum propositam ad fauorem, vt probentur misericordiam vendere, non donare. Fugienda est hypocrisis, fugienda fratres quæ captiua gloriæ verecundiam pauperum non releuat, sed fatigat: quæ de gemitu inopis pompam suæ gloriationis inquirit, quæ suam laudem dilatat pauperis ex dolore, quæ de miseria petentis famam suæ ostentationis expandit. Sed dicit aliquis. Ergo in conuentu, in plateis, in triuiis, ne-

ganda est misericordia? non prebendus est victus? Plane, & in omni loco, & in omni tempore facienda est misericordia, præbendus est victus, nuditas est tegenda: sed sic quomodo docuit misericordiæ author, vt misericordia non terræ sit nota, sed cælo: nō hominibus insinuata, sed Deo. In plateis, in triuiis suum pietas habet secretum: è contrà platea, triuium est, cùm in secreto facit hypocrita nil secretum. Fratres, Deus monēdo sic vota culpat, non loca: sensum, non opera: studium, non datorem: arguit largientem ad suam famam, non ad pauperis famam: iudicat non vbi facias, quando facias, sed qualiter facias: quia Deus de cordibus, non de manibus facta metitur: & de sensu, non de locis operum colligit qualitatem. Misericordiam coram se solum vult fieri, qui solius est misericordiæ, & remunerator, & testis, & qui dicit: Esuriui, & dedistis mihi mãducare. Vult in paupere sibi dari:
Mat. 25. & qui vult sibi dari, vult quod datū est se debere, & qui vult se debere quod datum est, vult largientibus nil perire. Deus parua poscit, maxima redditurus. Vnde homo si in paupere Deo fęneras, testes homines non requiras: fides arbitros non requirit. De accipientis fide disputat, qui sine mediatoribus nil dat: qui credita diffamat, vrit verecundia debitorem. Ergo homo daturus Deo, da secreto: vt quod dederis, non sit oneris, sed honoris. Ob hoc ad te venit tuus ditator in paupere, vt eum non dubites accepta reddere, qui tibi gratis dedit habere quod dares. Quàm verò in paupere sit verecunda paupertas, quod largitatis tuæ quærat secretū, aperit ipse, cū dicit: *Te autē faciēte eleēmosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua*. Putas quàm vult nescire alterum: qui teipsum qui facis vult aliqua tui parte nescire? *Nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua*. Sicut sunt nobis in dextera parte virtutes, ita nobis pars vitiorū in sinistra. Ergo vt opus est dexteræ, quod facit tacitus dator quid facit dator garrulus, hypocrisis est sinistræ. Hypocrisis dolus, simulatio, fraus, mendacium, elatio, tumor, iactantia, insistunt nobis, & imminent à sinistris. Quoties ergo nobis cum bonitate, pietate, cum misericordia causa est,

faeſt, neſciat hoc ſiniſtra. Siniſtra eſt, quæ nobis animarum prælia ſemper indicit: & ne virtutes in effectum veniant, elaborat. Ne ſit pietas, impietas agit: ne eleëmoſyna vindicet, cupiditas pugnat, furti auaritia, ne miſericordia conualeſcat, ne innocentia, puritas, ſimplicitas, ſanctitas regnet, hypocriſis ſola confligit, quam Chriſtus à nobis tali prædicatione ſecludit: *Te autem faciente eleëmoſynam, neſciat ſiniſtra tua quid faciat dextera tua.* Fratres, in hoc ſæculo fugiamus quæ à ſiniſtris ſunt, ſi in futurum à dextris deſideramus aſtare, & audire. Venite benedicti patris mei, percipite regnũ, quod vobis paratum eſt ab origine mundi. Homo, da in terra pauperi, quæ tibi manere vis in cælo. Homo, commilita hic pauperi, ſi vis tibi regnare cũ ipſo domino noſtro Ieſu Chriſto, qui eſt benedictus in ſæcula ſæculorum, Amen. *Mat.* 25.

In Pſalmum XXVIII. *Sermo* X.

OMnes qui arduas operum ſubleuant, & ſolantur anguſtias, probant ad ſolatium laboris datam nobis naturaliter cantilenam. Hinc nautæ cantu ſuperant marina diſcrimina, hinc immenſa pondera adducunt leuamine canticorum, hinc viantes colles arduos facit tranſcendere vox ſonora, hinc præliatores ipſos præcedens cantus ſubire concitat amara bellorũ. Ac ne multis, omne quod duri eſt operis, quod laboris, dulcis vincit & efficit cantilena. Sic nos fratres Quadrageſimæ ieiunio cantica diuina iungamus, vt abſtinentiæ pondus cæleſtis temperet, & ſubleuet ſymphonia, prouocante nos ad hæc Dauide beato, qui dum fiſtula pecus earum mulcet, & oblectat in paſcuis, cantu dura didicit ſuperare bellorum: cantu meruit ductare populos ad ſalutem, cantu valuit vocare gẽtes, reducere Iudæos, fugare dæmones, Dei filios ad ſuperni patris obſequium conuocare, ſicut bene inuitans eius cecinit melodia.

Afferte domino, inquit, filij Dei. Putáſne cæleſtes taliter appellat iſte virtutes? aut homines Dei aptat in filios? & terrenam carnem cæleſtem ſubleuat ad naturam?

Afferte domino filij Dei. Homines fratres, homines nuncupat hic Propheta, quos Dei filios alibi ſic decantat.

Psal. 81. Ego dixi Dij estis, & filij excelsi omnes. Audiuimus fratres quo nos tulit diuina dignatio, quo paternitas extulit nos superna: credamus nos Dei filios: respondeamus generi, viuamus cælo, patrem similitudine referamus, ne perdamus vitiis quod sumus per gratiā cōsecuti. *Afferte domino filij Dei.* Videtis, quia cœlestis pater sentit amorē donis, datis effectum, probat muneribus charitatem. Et reuera fratres, filium se nescit, visceribus caret, naturam negat, ingratus est patri, qui authorem vitæ suę non obsequiis placat, non deuincit cultu, muneribus nō honorat. *Afferte domino filij Dei.* Videamus quid sit illud, quod nos tanto patri hic Propheta commonet, & hortatur afferre. *Afferte domino filij Dei, afferte domino filios arietum.* Hoc est totum quod expetit, quod requirit, ouium fœtus, vile terreni pecoris germen, stratos per viam partus, semina effusa per campos, diuino patri; vt diuina soboles offerat, admonetur. Aut fortè Iudaicas victimas, sacrificia cruenta, balantes sub cultris

Psal. 49. hostias, creator omnium nunc requirit Deus? Et vbi est illud quod dixit? Non accipiam de domo tua vitulos, neque de gregibus tuis hircos: quoniam meæ sunt omnes feræ syluarum, iumenta in montibus, & boues. Cognoui omnia volatilia cæli, & species agri mecum est. Si esuriero, non dicam tibi: meus est enim orbis terræ, & plenitudo eius. Et si ista repulit, quos arietum filios sibi deposcit afferri? Ad Abraham loquitur: Accipe filium

Gen. 22. tuum dilectum, & offeres mihi in holocaustum. Aries Abraham maturus ad innocentiam, grādæuus ad fidem, perfectus ad hostiam, paratus ad holocaustum, afferebat filium suum, filium arietis: imò se immolabat in filio: sanctificabat mentem suam: lætificabat fidem suam: vt esset idem victima & Pontifex: Sacerdos & sacrificium: patris, patris erat passio ibi tota vbi filius immolabatur, ignauus filius sistebatur: nescius filius aptabatur vinctus, vt tolleret de passione martyrium: præmium de pęna patris, de conflictu patris raperet coronam. Denique patris suspensa est dextera, patris gladius est remotus: quia non quærebatur mors filij, sed patris charitas probatur:

batur: nec expetebatur sanguis filij, vbi tota victima in patris dilectione constabat, scriptura dicente: Nunc scio, quia diligis Deum: quia non pepercisti vnigenito filio tuo propter me. Abraham diximus arietem, vt Isaac arietis filium probaremus: ac sic luceret, quos arietum filios Propheta vult domino nos deferre. *Afferte domino filios arietum.* Filios Patrum, Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Christianus modo vt afferat, admonetur: quando grex dominicus fidei laxatur in pastum: quando agnos suos cælestis pastor ad ouile dominicum vult deferri: ne dispersi per inculta gentium, luporum deuorentur incursibus. Sed quid admoneat vox diuina, planius iam loquamur. *Afferte domino filios arietum.* Afferte domino baptizandos, afferte quos fides concipiat, non caro: afferte quos Dei gratia generet, non mundana natura: afferte quos agnos præstet innocentia non habeat pecoris hebetudo: afferte, afferte quos spontè venire aut necessitas vetat, aut ętas impedit, aut ignorantia retardat, aut tenẽt vitia, aut delicta remorãtur, aut spectatio decipit, aut fallit confusione, paupertas adducite volentes, attrahite volentes, facite vobis de aliena necessitate mercedẽ: seruum catechuminũ si habet dominus, adducat, vt habeat tã fidelẽ: filiũ pater offerat, non retardet: vt cui præsentẽ vitã præstitit, conferat & futuram. Vir coniugem deducat ad fidem, ne quod vnum est in carne, spiritu sit diuisum. Amicus amicum attrahat ad salutem, vt de gratia diuina humanam comprobet charitatem. Peregrinum ciuis, possessor hospitẽ Dei ducat ad mensam: vt sine suo sumptu de diuinis copiis sit humanus. Attrahite nolẽtes: nemo dicat, non vult: quia & Abraham, vt offerret filium colligauit: & Loth angeli, vt subtraherent flammis, extractum manibus sustulerunt, & Petrum dominus vt iret ad martyrium quo nolebat, auxilij sui virtute præcinxit dicens, Præcinget te alius, & deducet quo tu non vis. Et pater cælestis non solum volentes suscipit, sed attrahit & nolentes, dicente filio. Nemo potest venire ad me, nisi pater qui misit me, attraxerit illum. Quomodo se Chri-

Gen. 2.

Gen. 2.

Gen. 1.

Ioan. 6. stianum credit, qui non Christo annosa & vetera ducit? Aut quomodo domum suam iudicat ouile Dei, vbi non pascuale germen Dei pecus dat balatum? Obsecro & obtestor fratres charissimi per dominum nostrum, vt in hoc vigiletis omnes, quatenus his diebus nullus à Dei gratia, nullus à generatione diuina relinquatur extorris: quatenus quod aliis Deus est per suam gratiam collaturus, vestrum crescat, & redundet in gaudium. Homines sumus sub incerto viuentes: & nescimus quid pariat superuentura dies. Agamus ergo dilectissimi, ne serui, ne filij, ne coniuges, ne parentes præuenti morte, & præsenti vita careant, & non perueniant ad futuram. Prou. 27.

De ieiunio & tentationibus Christi. Sermo XI.

QVod curiositas humana, quod veterum labor, quod sapientia mũdana quęrens, & diu quærẽs, non potuit inuenire, hoc scire & nescire facile præstitit lex diuina. Vnde malum, culpa vnde, vitiorum vis vnde, vnde criminum furor, vnde corporum bella, vnde conflictus animæ, vnde vitæ tẽpestas tanta, vnde mortis naufragium tam crudele nesciret homo, nisi Dei lex diabolum prodidisset? Diabolus mali author, nequitiæ origo, rerum hostis, secundi hominis semper inimicus, ille laqueos tendit, lapsus parat, foueas fodit, aptat ruinas, stimulat corpora, pungit animas, cogitationes suggerit, immittit iras, dat virtutes odio, vitia dat amoris, errores serit, discordias nutrit, pacem turbat, affectus dissipat, conscindit vnitatem, sapit malum satis, bonum nil, violat diuina, humana tentat. Hinc vsque ad Christum tetendisse Mat. 6. tẽtator temerarius sic refertur. *Et cùm ieiunasset quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, postea esuriit: & accedens tentator dixit ei, Si filius Dei es, dic vt lapides isti panes fiant.* Audientes ista in Deum non vadant, non criminentur naturam, non contumelientur authori, nõ accusent carnem, de anima non quærantur, non imperent tempora, astris nõ imputent, infamare desinant innocentiam creaturę, malum sentiant accidens, non creatum, & creatorem boni Deum, diabolum inuẽtorem mali: ac sic ascribant diabolo mala, bona Deo, declinent mala: faciãt

bona,

bona, habituri in bonis auditorem Deum, qui dat posse quod iubet & quę pręcipit, facit ipse: quia sicut diabolus impellit mala, sic Deus deducit ad bona. Nemo ergo quasi cõcreatis sibi vitiis obsequatur, & quod est criminis esse putet naturæ, sed sumat cum Christo arma ieiunij, criminum propellat impetus, prosternat castra vitiorum, & de ipso authore mali sumat Christo dimicãte victoriam, Diabolo victo vitia nil valebunt: quia extincto tyranno solutæ acies sunt tyranni. Audi Apostolum dicentem. Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem: sed aduersus spiritalia nequitiæ in cælestibus. *Tunc inquit, Iesus ductus est in desertum à spiritu.* Non à diabolo, vt esset diuinitus cursus, non humanus incursus, vt esset spiritus præscientiæ, inscitia non esset humana: & esset potestas Dei, potestas non esset inimici. Diabolus semper primordia boni pulsat, tentat rudimenta virtutũ, sancta in ipso ortu festinat extinguere, sciens quòd ea subuertere fundata non possit. Hoc non ignorans Christus diabolo se quærenti patiẽter indulsit, vt inimicus laqueo suo ipse teneretur, & caperetur inde, vnde capere se putabat, sicq; à Christo victus, cederet Christianis. *Et cũ ieiunasset, inquit, quadraginta diebus & quadraginta noctibus.* Videtis fratres, quia quòd Quadragesimã ieiunamus, non est humana inuentio, authoritas est diuina, & est mysticum, non præsumptum: nec est de terreno vsu, sed de cælestibus est secretis. Quadragesima quatuor decades quadratam fidei continet disciplinam, quia semper est quadrata perfectio. Quaternarius numerus & denarius quæ in cælo, & in terra teneant sacramenta, quia aperire modo non vacat, explicemus domini cœpta ieiunia. *Et cùm ieiunasset quadraginta diebus & quadraginta noctibus.* Homo, deus in te ieiunat, in te esurit: imò ieiunat tibi, tibi esurit, qui sibi sicut nescit manducare, sic non potest esurire. Ergo cùm propter te ieiunat Christus, te esurit. *Et cũ ieiunasset quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, postea esuriit.* Hoc non est infirmitatis signũ, sed est insigne virtutis: quia cũ dicit, postea esuriit quadraginta diebus & quadraginta noctibus, probat in

Ephe.6

illo esuriem non fuisse, esuriem sentire: & vincere, est laboris humani: diuinæ virtutis est esuriem non habere. Ergo Christus non ieiunio lacessit, non esurit fame, sed esuriuit Christus, vt tentandi materiam diabolus inueniret, quia ad ieiunium nō audebat accedere, quia sic ieiunantem, Deum non hominem sentiebat. Tunc sensit hominem, tunc mortalem credidit, tunc eum putauit posse tentari, quando eum esurire callidus explorator inspexit. *Et accedens tentator dixit.* Accessit tentantis dolo, non obsequentis affectu. Accessit peius impudens quàm recessit, sed esurienti quid obtulerit, audiamus. *Dic vt lapides isti panes fiāt.* Lapides esuriēti offert, humanitas talis est semper inimici: sic pascit mortis author, sic inuitus vitæ. *Dic vt lapides isti panes fiāt.* Diabole, fallit te prouisio tua. Potest famem vertere in saturitatem, qui potest in panem lapides immutare. Quid illi consilium tuum, cui sua sufficit virtus? *Dic vt lapides isti panes fiant.* Diabole, & prodidisti te, & tuum dominum non pauisti. *Dic vt lapides isti panes fiant.* Miser, malus vis esse, sed non potes: cupis tentare, sed nescis: esurienti tenera offerre, non dura debuisti: famem non asperis palpare, sed blandis, inediam non horridis vrgere debueras, sed gulosis. Istis non modò Dei filium, sed hominis filium tu laqueare non posses. Ad præsentiam Christi deperire tibi artes tuas tentator intellige. *Dic vt lapides isti panes fiant.* Potest de lapidibus panes facere, qui aquas conuertit in vinum. Sed signa fidei sunt præstanda, non dolis: credenti danda sunt, nō sunt danda tentanti: & facienda sunt ad petentis salutem, non ad facientis iniuriam. Diabole, tibi vt quid signa, cui nil subuenit ad salutem? cui totum restat ad pœnam? cui & signa proficiunt ad ruinam? Sed accipe responsum, vt te intelligas, & subiiciaris authori. *Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei.* Audi patris verbū verba salutis nostræ esurire, nō panē, & agere vt homo semper viuat cęlesti verbo, terreno pane nō semper: ac si Deo viuat, vt sui nescius sit laboris: quia verè illa vita est, quæ sudorem nescit, dolores non habet, non habet finem.

De eis-

De eiſdem, Sermo XII.

QVoniam ieiunij vernum, & tempus bellorum ſpiritualium cernimus aduenifſe: ſicut Chriſti milites, depoſito corporis, animæque torpore, virtutum procedamus ad campum: vt membra quæ ſunt nobis hyemali ocio mollita, exercitio cœleſtium roborentur armorum: dedimus corpori annum, demus animæ dies: impendimus nobis tempora, tempus deputemus authori: viuamus Deo paululum, qui ſæculo viximus totum: ſeponamus domeſticas curas, Eccleſiæ maneamus in caſtris, vigilemus in acie Chriſti, ſummum cubilium non quæramus, iungamur fortibus, ab amplexibus ſeparemur mollibus, amor nos teneat triumphorum, paruulorum non auocent blandimenta, auribus noſtris inſonet vox diuina, familiaris ſtrepitus noſtrum non confundat auditū, cibus parcus de cœleſti ſumatur annona, terreni luxus copiæ non quærantur, in poculis ſobrietatis menſura ſeruetur, vires ebrietas non eneruet. De ſtipendiis quicquid exuberat, cōmilito pauper aſſumat: peſtilēs effuſio nil perdat, in conflictu habebis auxilium, eſuriētem ſauciū quem cibabis. Sic muniti fratres, inſtituti ſic, indicamus bella peccatis: ſtatuamus criminibus pugnā, conflictum viciis nunciemus, ſecuri de victoria: quia nec arma cœleſtia hoſtes poterunt ſuperare terreni, nec diuino regi aduerſa poterunt contraire mundana: nec in procinctu fidei cōſtitutos pręuenire poterit inimica ſubuerſio: neque cautos, vigilantes, ſobrios, diabolus perturbare ſuis ſuperuentionibus præualebit: certè neq; nos taliter armatos publico conflictu prouocare audebit: dolis appetere non præſumet. Animus in cœleſti ſpecula perſeueret: diaboli fraudulentas & occultas deprimat, & declinet inſidias. Eſt quidem diabolus per ſe nequam: fit tamen nequior prouocatus. Audi Apoſtolum dicentem: Diabolus ſicut leo rugiens circuit, quærens quem deuoret. 1. Pet. 5. Ieiunantibus nobis, diabolus eſurit, qui noſtris ſemper ſaturatur ex culpis. Ille cibum noſtrum deducit in crapulam: potum noſtrum in ebrietatem diffundit: vt mentem faciat amentem, carnem luteam reddat, cor-

pus animi domicilium, animæ vas, murum ſpiritus, virtutum ſcholam, Dei templum, in ſcænam criminum, in vitiorum pompam, voluptatũ redigat in theatrum. Capit ille ſatietatem, voluptatem percipit: expletur epulis: quando nos luxus ſoluit, libido ſtimulat, pōpa rapit, impellit ambitio, vrget ira, furor implet, ſuccēdit inuidia, cupiditas inflammat, curæ ſolicitant, lites vexant, lucra capiunt, vſuræ vinciunt, chirographa ligãt, præmũt ſacculi, elidit aurum. Quãdo moriuntur virtutes, viuunt vitia, voluptas effluit, honeſtas perit, miſericordia deficit, abũdat auaritia, regnat confuſio, ſuccumbit ordo, proſternitur diſciplina. Iſta militant aduerſum militē Chriſti: iſtæ ſunt ſatanæ cohortes, iſtæ diaboli legiones, iſta ſunt quæ mundum ſepulchris obſederunt, debellauerũt populos, vaſtarunt gentes, orbem totum duxêre captiuum. Iſta ſunt quib⁹ nullus per ſe potuit obuiare mortalis: & ideo ad vincenda iſta Deus venit ipſe: cæli rex ipſe deſcendit: ipſe victor ſingularis aduenit, ieiunium quadrageſimæ ſtatuens in procinctu: vt quaterna decade ieiunij quadraturam mundi totam muro inexpugnabili communiret.

Gene. 3. Ieiunium fratres, ſcimus eſſe Dei arcem, Chriſti caſtra,
Gene. 7. murum ſpiritus, vexillum fidei, caſtitatis ſignum, ſancti-
Gen. 19. tatis trophæum. Hoc Adam ſeruauit in paradiſo: quem
Exod. 32. inde detraxit gula. Hoc in arca cuſtodiuit Noë, mundum ebrietas cùm demerſit. Per hoc Loth Sodomiticũ retinxit incendium: qui per ebrietatem inceſti eſt aduſtus incendio. Hoc Moſen diuini feruoris fecit lumine perduce-
4. Reg. 2. re, quando comeſſatio & ebrietas Iſraëliticum populum ſimulachrorum tenebrauit erroribus. Hoc Eliam peruexit ad cælum: quando Achab impium ebrietas ad
Marc. 6. inferna deiecit. Hoc Ioannem in natis mulierum fecit eſſe maiorem, quando tumulentia Herodem principem imperio mulierum reddidit homicidam. Quadrageſimæ ieiunium fratres vetuſtas diaboli prodidit, & patefecit inſidias. Diabolus nanque qui manducantem cõtempſerat Chriſtum, bibentem velut hominem computarat: vbi ieiunantem vidit, ſuſpicatur Deum. Dei filium cõfitetur.
Mat. 4. *Si filius Dei es, inquit, dic vt lapides iſti panes fiant.* Sic di-

cendo,

cendo, diabolus hominem vult monstrare, non Deum: non cibum parare vult, sed vult amputare ieiunium. *Si filius Dei es, dic Vt lapides isti panes fiant.* Post ieiuniũ, panem non diuina virtus, sed infirmitas humana disquirit, nec sic lacescit fame Deus, vt ad prouidendũ sibi cibum, quod est suę potestatis, addicat. Ex sequentibus itaq; diabolus aperit quid conetur. *Si filius Dei es, mitte te deorsum.* Satis hominẽ probare vult, cui non assensum prouidit, sed ruinam: humana conditio ad ascensum difficilis, facilis inuenitur ad lapsum. *Si filius Dei es, mitte te deorsum.* Erras diabole: nec tentare nosti: cadere non potest Deus. *Tũc ostẽdit ei omnia regna mũdi, & gloriã eorũ, & dixit ei, Hæc omnia tibi dabo, si procidens adoraueris me.* O ausus diaboli, Deo dicit, adora me: sed sensit mox virtutibus Deũ, pœnis iudicem, supplicem præmiis quem quærebat: nã Christi nomine, nomine ieiunãtis cępit ab obsessis corporibus effugari, & dare tremẽs illi gloriam, cui superbus callidè irrogarat iniurias: ieiuniis vicit, vt nobis vincendi vires, vincendi formam taliter largiretur. Hoc, ait, genus non eiicitur, nisi in ieiunio & oratione. Ieiunemus ergo fratres si volumus imitari Christum, si volumus fraudulentas diaboli superare versutias. *Mat. 17.*

De eisdem. Sermo XIII.

ECce tempus quo miles procedit ad campum, recurrit ad Dei ieiunia Christianus. Ecce tempus quo carnis ocia, quo mentis ignauia, quo ventris cura, & tota est familiaris obsequij deponenda torpedo. Ecce tempus quo in armorum cælestium meditatione, animæ & corporis exercendæ sunt vires. Ecce tempus quo residente Christo, astantibus angelis, nostra luctaminis exercenda est fortitudo. Nunc est tempus quo gula cum ieiunio, abstinentia cum crapula, cum luxuria castitas, cum perfidia fides, pietas cum impietate, patiẽtia cum furore, cupiditas cum liberalitate, misericordia cum auaritia, humilitas cum superbia, sanctitas cum reatu, Christo remunerante confligit. Si quis ergo spectante Deo, cælesti resonante iam tuba, angelico insistente occursu, cubiculi irretitus illecebris, eneruatus mollitie plumarũ, resolutus in totum

in totum iugalibus blandimentis, ad exercitium virtutis venire neglexerit: perdit luctaminis præmium, virtutis gloriam, certaminis palmam, iustitiæ coronam: desertoris etiam crimine mulctabitur in futurum. Hodie fratres Christus rex noster commilitones suos de Euangelico allocutus est tribunali, indixit hostibus bella, promisit præmia pugnaturis, retulit bellorum causas, inimicorum dolos prodidit, & conatus: vbi, & quando, & quomodo confligendum sit nobis triũphali constitutione signauit. Et quanuis solus possit obtinere victoriam propter nos tamen, & nostrum formidinem, adesse tota iussit præsidia de supernis. Qui ergo ista noluit audire, qui statuta regis nostri talia, & tanta, scire cõtempsit, iudicate si non ipse se exuit nostræ militiæ sacramentis, & cælesti contubernio reddidit, & fecit extorrem. At vos fratres, qui sequi vultis in hoc quadragesimę ieiunio, ieiunij dominici formam: pugnaturos vos, sicut prædiximus, contra vitiorum turmas, contra acies criminum, contra informes concupiscentiarum formas, contra dæmonum totas aërias, totas diffusas, & inaumeras legiones, triumphaturos vos ex ipsis quæ dominicum ieiunium subsequũtur, tentationibus approbate. Vbi enim dominus, quadragesimæ ieiunium in defesso illo virtutis suæ aggręssus est documento, mox diabolus occurrit pugnaturus dolis: quia ieiunanti viribus obsistere non valebat. Quantum enim crapulationi deditis dominatur, & ebriis, orantes timet tantum, tantum refugit ille ieiunos, dicente do-
Mat.17. mino. Non eiicitur nisi in ieiunio, & oratione. Sed qua fraude diabolus tentare ausus sit, audiamus: *Si filius Dei es, dic vt lapides isti panes fiant*. Audistis quid de ieiuniis
Mat.4. ipse sentiat, & iudicet inimicus. *Si filius Dei es*. Videtis quia iam non hominem, sed Dei filium credit, quem liberum à ventris conspexerat seruitute. Sensit, sensit diabolus ieiunium cunctis virtutibus anteferri. Ioannem viderat vrbium delicias squalentis eremi habitatione mutasse, molliciem carnis vestis asperitate calcasse, agresti cibo mundi totam frenasse luxuriam. Et quod solum deitatis insigne est, hominibus dimisisse peccata. Et tamen
non

non ei dixit: *Si filius Dei es.* At vbi dominum vidit iugiter ieiunātem, proclamat. *Si filius Dei es.* Errat diabolus, qui contra dominum astutiæ suæ nequitias, & argumenta iaculatur. *Si filius Dei es, dic vt lapides isti panes fiant.* Quid est quod ieiunante Christo deitatis signa tota in sola panis promissione perquirit? Et quē Dei filiū cōtinua ieiunij significatione prȩsentit, esse Dei filiū de prouisione panis, de cura ventris desiderat approbare? *Si filius Dei es, dic vt lapides isti panes fiāt.* Quare nō dixit: Si filius Dei es, dic vt homines, aut angeli, aut aliquid aliud fiāt, sed dic vt lapides isti panes fiāt? Signum panis petit, qui signū ieiunij pertimescit. Signū panis petit, vt ieiunij tremendū sibi refugiat signū. Panē malus ingerit cōsolator, vt virtutē mutet, vt propositū violet ieiunantis. Sed videamus quid respōderit de pane, panis qui de cȩlo descēdit. *Nō in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei.* Quā verè viuit in verbo Dei, Dei verbū. Quā verè panis nō indiget pane. Quā diuinè lapides cōuertit in homines, qui de lapidibus Abrahȩ filios ad indiciū suæ maiestatis exuscitat. Et quia impudēs inimicus nescit semel vinci, ad multiplicē vincentis triumphum. *Statuit dominum super pinnaculum templi, et ait: Si filius Dei es, mitte te deorsum.* O signum, mitte te deorsum: conuenientius dixerit, si filius Dei es, ascende ad cœlum: cùm sit hominis vtique ad ima cadere, Dei sit ad superna conscendere. *Si filius Dei es, mitte te deorsum.* Sic suis suadet, sic suis prouidet semper: sic suos eleuat, vt de alto præcipitet validius in ruinam. *Si filius Dei es, mitte te deorsum.* Conciliis suis si diabolus prodit. *Mitte te deorsum.* Lapsus quȩrit, prȩcipitia imperat, & tali consilio per Africam martyres facit, sine clamore, dicendo, si vis martyr esse, mitte te deorsum, vt eos impellat de alto ad mortem, non de humili tollat, & eleuet ad coronam. Et sicut se diabolus consiliis suis prodit, ita responsione sua dominus se reuelat, dum ait: *Non tentabis dominum Deum tuum.* Si vtique dominum, se vtique Deum intelligi voluit, hæc dicendo, qui non de pinna templi tantum se dedit ad terram, sed è cælis se ad inferos vsque iactauit, vt

Deut. 8.

Mat. 3.

Deut. 6.

non cadentium forma, sed esset resurrectio mortuorum. Aduertite fratres, si possit sæuus inimicus, quanuis sæpè victus, homini cedere, qui audit & sentit dominũ Deum, & tamen adhuc tentare non desinit. *Posuit eum super montem excelsum, & ostendit ei omnia regna mundi, & gloriam eorũ, & ait illi, hæc omnia tibi dabo, si procidens adoraueris me.* Hæc dicit, non qui possit dare, sed fallere: nec promissa conferre, sed ipsa auferre promissionibus, quę habentur. *Hæc omnia tibi dabo.* Offert quę Dei sunt Deo, authori quæ authoris sunt, repromittit: suadet vt adoret ab omnibus adorãdus, & cęcatus ausibus suis ante iudiciũ iudici quemadmodũ simplices deciperet, confitetur: cui dominus non tã testimonio legis, quàm diuinitatis suæ respõdit imperio. *Dominum Deum tuum adorabis.* Tu dominum Deum tuũ illum, cui genu flectunt omnia non solũ cœlestia & terrestria, sed etiam inferna. Adorabis ergo tu in inferno stridens & eiulans eũ, quem ad te adorandum modò temerarius desertor inuitas.

Deut. 6. *Philip. 2.*

Itaque diabolus toties, & taliter repercussus à domino, circa nos seruos eius modò toto furore discurrit: & sic Christus milites suos, ita ille suos alloquitur, & armat ministros. Dicit ergo diabolus, tempus nos modò grauiter ieiunij obseruatione debellat: per gulam, per crapulam, per ebrietates, per luxuriam, homines attẽtare non possumus: armate lites, seminate discordias, excitate odia, cõcitate iras, inspirate mendacia, extorquete periuria, suggerite blasphemias, vaniloquia diffundite, infundite dolos, conflate auaritiam, lucra turpia prouidete, vt quod venter modò ad luxuriã nõ dependit, vel sacculus claudat, & reponat ad pœnã. Cauete ante omnia, ne misericordia, ne eleëmosyna, ne humanitas pręteritos labores nostros deleat, præsentes auferat, tollat futuros. Sed nos fratres, & nostri regis agnoscẽtes monita, & quæ diabolus suis mãdauerit audiẽtes, ieiunia nostra sine lite, sine clamore, sine ira, sine dolo, sine simulatione cũ tota misericordia, charitate, pietate, peragamus: vt dominus Christus, qui spretis pecorum cruentis victimis, spiritus contriti & contribulati cordis sacrificium requisiuit,

cum silentio pacis ieiunij nostri hostias placatus & propiciatus assumat.

In Psalmum XL. *Sermo* XIIII.

PRæliorum peritis militaris tuba personat disciplinam, imperitis tantum terrificum dat clamorem: vt magistra bellorum dat suis vires, hostibus dat pauorem. Qui sine tuba dimicat, miles non est: fertur furore, non prælio: virtute non agit, sed periculo: quærit perire, non vincere. Hoc diximus, vt Christi miles intelligat, cœlestis quare prouisa sit cantilena. Cõstituti in campo sæculi pugnã cum diabolo, cũ vitiis sustinemus. Quoties ergo nobis intonat propheticus clãgor, toties nos in pace cautos, & in acie fortes & in prælio reddit inuictos. Namq; hodie beatus Psalmista ad intelligentiam nos supernam conuocat per clamorem. *Beatus qui intelligit super egenum & pauperem.* Et quæ est intelligẽtia, vbi est professa paupertas? Vis est intelligentiæ, si rimetur viscera, si deprehẽdat occulta, si tecta nudet. Verùm subiecta oculis, exposita in publico, ingesta rebus, non est intelligere, sed videre. Nuditate algidus tabidus fame, siti aridus, lassitudine tremens, defectu luridus, quòd egenus sit intelligere quis labor? Et si labor intelligentiæ nullus est, vnde est intelligentiæ fructus? Oremus fratres, vt ipse nobis intelligere intelligenda concedat, qui se intelligi in paupere sic demonstrat: quòd ipse qui cœlum tegit sit nudus in paupere, quòd in esuriente esuriat saturitas rerum, quòd sitiat in sitiente fons fontium, intelligere quomodo non magnum est? quomodo non beatum intelligere, quòd ei sit ampla paupertas, cui angustum est cœlum? qui ditat mundum, quòd egeat in egente? quod frustum panis, aquæ calicem dator omnium queat? quòd se Deus amore pauperis sic deponat, vt non adsit pauperi, sed ipse sit pauper? hoc cui videre dederit Deus, ipse videt. Sed quo modo aut in se transfuderit pauperem, aut se in pauperem fuderit, dicat ipse iam nobis: Esuriui, inquit, & dedistis mihi manducare. Non *Mat. 25.* dixit, esuriuit pauper, & dedistis illi mãducare: sed esuriui ego, & dedistis manducare mihi. Sibi datum clamat

quod

quod pauper acceperit, se manducare dicit quod comederit pauper: quod bibit pauper, sibi testatur infusum. O quid agit amor pauperis, gloriatur in cælo Deus: vnde pauper erubescit in terra, & hoc reputat in honorem sibi, quod pauperi computatur iniuria. Dixisse suffecerat, dedistis mihi potū sed præmittit, esuriui, sitiui: quia paruus fuisset amor pauperis quòd pauperē suscepisset, nisi & passiones pauperis suscepisset: & certè verus amor nō nisi passionibus probatur. Verus amor est fecisse suas angustiatis angustias: nimis est quod sapit Deo pauperis cibus, qui totius creaturæ bona non esurit, saginatum se in esca pauperis prophetizat in regno cæli coram omnibus angelis in conuentu resurgentium. Quòd Abel passus sit, quòd seruauit mundum Noë, quòd Abraham fidem suscepit, quòd Moyses legem tulit, quòd Petrus crucem resupinus ascendit, Deus tacet, & hoc clamat solum quòd comedit pauper. in cęlo prima est esurientis annona, prima stipendia pauperis tractantur in cælo, erogatio pauperis prima diuinis scribitur in diurnis. Beatus cuius nomen toties Deo legitur, quoties ratio pauperis recitatur in cęlo. Sed istius beatitudinis audiamus & fructum. *In die mala liberabit eum dominus.* Qui se nouit per mala sæculi vitā ducere, eleëmosynæ semper secū auxiliū ducat, ad præsidiū sibi turmas pauperū vocet, in pastu pauperū largus prorogator exuberet, pauperū frequētet domū, non trepidet erogādo, deficere nescit cui porrigit manum parcus acceptor: exhauriri thesaurus is non potest, de quo sufficit nummus. *In die mala liberabit eum dominus.* In die mala illi Deus liberator assistet, qui à malis pauperem liberarit. In angustis illum Deus clamantem audiet, qui pauperem cum clamaret, audiuit: Non videbit diem malum, qui dies bonos habere pauperem fecit. Videbit diem malum, qui diem iudicij sine aduocatione paupertatis intrauerit. Sine causa accusant peccata, quem pauper excusat. Excusari non potest, quē fames pauperis accusarit. *Dominus, ait, conseruet eum & viuificet eum.* Non dixit, conseruat & viuificat: sed dixit, conseruet & viuificet. Dixit, non vt denunciantis vox sit ista,

Gen. 4. Gen. 6. Gen. 15. Exo. 20.

sed

ſed rogantis. Qui audiuit rogantem egenum, ecce audit orbe toto pro ſe Eccleſiam ſic rogantem. *Dominus conſeruet eum & viuificet eum.* Cōſeruet, ne rapiatur ad pœnam: viuificet, vt reſurgat à mortuis, & recipiat vitam. *Et non tradat eum in manu inimici eius.* Cuius inimici? nempè diaboli, ipſe eſt inimicitiarum princeps: deſpicit inimicos, qui ipſum inimicitiarum calcarit authorē. *Dominus autem adiuuet eum ſuper lectum doloris eius.* Exequitur Propheta omnes ærumnas fragilitatis humanæ. *Dominus autem adiuuet eum ſuper lectum doloris eius.* Quis eſt lectus doloris noſtri, niſi corpus noſtrum? in quo anima iacet, & iacet dolens, & dolet, quæ cælum repetere cupiens premitur corporis terra. *Vniuerſum ſtratum eius verſaſti in infirmitate eius.* Iſtum non verſat in ſtratum, ſed in ſtrato verſat infirmus. Caro ergo eſt, quæ verſatur & verſat. Ipſa eſt ergo quæ in aduerſis voluitur, in proſperis verſat, Dominus ergo verſat ſtratum noſtrū, quando nobis aduerſa vertit in proſpera: & quia in lecto doloris, hoc eſt in lecto corporis animus voluebatur ægrotus, ipſe qui voluebatur, proclamat: *Ego dixi domine miſerere mei, ſana animā meam, quia peccaui tibi.* Quia per conſenſum carnis ſentit animi ſe contraxiſſe languorem, vt anima ſanetur, implorat: & miſericordiam petit fidēs, quia in pauperem miſericordiā fecit. Beatus qui fœnerādo pauperi ipſum ſibi iudicem præſtitit debitorem.

De Centurione, *Sermo* XV.

AVdituri eſtis hodie fratres, quemadmodum cohortis Romanæ Centurio dux factus eſt militiæ Chriſtianæ, & meritò, quia ante cœpit docere quàm credere. *Venit, inquit, Ieſus Capharnaum, & acceſſit ad eum Centurio rogans, & dicens: Domine, puer meus iacet in domo paralyticus, & malè torquetur. Et ait illi Ieſus, Ego veniā, & curabo eum: & reſpondens Centurio, ait: Domine, non ſum dignus vt intres ſub tectum meum, ſed tātum dic verbo, & ſanabitur puer meus: nam & ego homo ſum ſub poteſtate cōſtitutus, habēs ſub me milites, & dico huic, vade, & vadit: & alij, veni, & venit: & ſeruo meo, fac hoc: & facit.* Videtis Centurionē antequā diſcipulatus ſubiret of- Mat. 8.

ficium, locum magisterij fuisse sortitum. Præbet enim petendi formam, dat normam credendi, fidei pandit causas, virtutum cõmendat exempla, qui nondũ Christianæ scholæ ingressus est disciplinam. *Accessit ad eum Centurio rogans eum.* Hoc est sapere, non rogare. *Puer meus iacet in domo.* Causas pueri quasi magister agit: verè Centurio, qui stipendia terrena centenarium cœli mutauit in fructum, & seruitutem militiæ sæcularis in diuinã sustulit dignitatem. *Domine, puer meus iacet in domo.* Qui vocat dominum, fatetur suam fideliter seruitutẽ. Et quomodo hic Centurio, qui sic agnoscit dominum, puerum suum ausus est profiteri, quasi nesciẽs serui peculium ad dominum pertinere? Aut ignorat communia, qui docet tam secreta, tam profunda? *Puer meus.* Meum dico, quia iacet; si tuus esset Domine, non iaceret. Probat hoc Pro-
Psal.133. pheta, cùm dicit: Ecce nunc benedicite Dominũ omnes serui domini, qui statis in domo domini. Qui statis, non iacetis: ait, stant serui tui, hominũ serui iacent. Puer meus qui iacet, vt tuus sit, surgat: meus, quia paralyticus: vt tuus sit, iam sanetur. Meus, quia malè torquetur: vt tuus sit, iã nõ sit in pęna. Domine, tuos seruos non decet malis subiacere: iniuria est tua tuorum pœna seruorum: tuos seruos possidere non debet vis malorũ: serui tui & si patiuntur mala, non patiuntur ad pœnã, sed subeunt ad coronas. Aduersa illis non sunt necessitatũ causæ, sed sunt causa victorię. Serui hominũ sunt, qui mala patiuntur inuiti: quia illis in desperatione sui domini nequeũt subuenire. Tu autem domine, cui virtutes seruiunt, curationes parent, obtemperant sanitates, quomodo computabis seruũ tuum, quem seruum tantorum conspicis esse morborum? Nota est circa malos bonitas tua: pietatem tuam etiam impij confitentur: clamant exteri misericordiam tuam. Hunc tuum dicerem, quem iacentem tua benignitas non requirit? *Iacet in domo, & malè torquetur.* Hinc est quòd offerre eum, & offerre tibi pœnæ nõ sinit magnitudo: ne familiaris infirmitas publicè & dolori sit, & pudori. Mouit Centurio iudicem talia, & tanta dum perorat: & sic mouit, vt ad seruũ suum cœli domi-

num

num ipſum ire velle, perficeret. *Ego, inquit, Chriſtus, veniam, & curabo illum.* Fratres, nō Centurio ad pietatem pietatis traxit auctorem : neque ad hoc ille ire compulit Chriſtum ad quod venerat Chriſtus: ſed Centurio magis ſic ſentire, ſapere ſic docetur, quare ad ſeruū in ſeruo venerit Chriſtus : quare ad hominem in homine venerit Deus: vtique vt leuaret iacentes, eliſos erigeret, ſolueret cōpeditos, & eos, quos iam nemo nec afferre, nec offerre poterat, ipſe operis ſui vector clementiſſimus baiularet. Sed iā quid reſponderit Centurio audiamus. *Domine, inquit, non ſum dignus vt intres ſub tectum meum.* Dedit debitū de humilitate reſponſum, & ipſum eſſe dominum ſingulari pauore ſignauit, deducere dū veretur ad animę ſuæ domum, ad ſecretum cordis ſui, ad tectum ſuæ conſcientiæ, ad penetrale mentis, in quo familia cogitationum incondita & confuſa verſatur : nec patitur aulam pectoris humani ſine vitiorum ſtrepitu in ſynceritatis ſilentio permanere. Magiſtro ergo timore reſpondit : *Domine non ſum dignus, vt intres ſub tectum meum.* Hinc eſt quòd Petrus vbi Chriſtum rerū cognouit auctorem, exclamauit, dicens: Exi à me domine, quia peccator ſum. *Luc. 5.* Sic eum Petrus exire à ſe rogat, quomodo Cēturio eum ad ſe ſupplicat non venire : agit vterque ne indignitas hoſpitij in hoſpitis manet iniuriam . *Non ſum dignus, vt intres ſub tectum meum.* Hoc bene dictum eſſet antequam Deus hoſpitium noſtræ carnis intraret: at nunc quid ſic Centurio tectum ſuum Chriſtum vetat intrare, quem totum videt intra tectum ſui corporis iam manere ? Fratres, Centurio iam videbat in Chriſto corporis ſui formā, ſed paſſiones in illo ſui corporis non videbat. Natus eſt in carne Chriſtus, ſed natus eſt de ſpiritu ſancto : accepit hoſpitium carnis, ſed in aula virginis: vt & veritas eſſet corporis humani, & de pollutione humani corporis nil haberet. Bene ergo Centurio tectum ſuū indignū iudicat Chriſto: quia ſub ſingulari tecto manebat noſtri corporis Chriſtus: iuxta illud Prophetę, Vigilaui, & factus ſum ſicut paſſer ſolitarius in tecto. *Sed dic tantū verbo, et ſanabitur puer meus.* Centurio iſte cū ſine *Pſal. 101.*

lege esset, nihil sine lege egit, dicit: *Dic tantum verbo.* Quia dictum erat, dixit, & facta sunt. Et si omnia perfecta sunt dictu, quomodo dictu solo vnius infirmitas nõ curatur? *Dic tantum verbo*, & sine verbo quid dicitur? Sed iste postulat verbum non de loquendi vsu, sed de virtute faciendi: verbum de quo dictum est, Misit verbum suum, & sanauit eos. *Dic verbo tãtum.* Quia iste credidit in verbo omnes manere virtutes. Verbum tuum domine sanitas est; verbum tuum vita est: verbum tuum vbi accesserit, inde confestim fugit dolor, infirmitas mox recedit, verbum in quo Petrus cùm laxaret retia, piscium multitudinem cœpit, sine quo & ignorãtiæ noctem pertulit & nullum fructum peruigil piscator, inuenit, Domine, inquit, laborãtes per totam noctẽ nihil cœpimus, sed in verbo tuo laxabo retia. Et quasi nõ sufficeret quod de verbo egerat, verbo prestari posse quod postulat, rebus astruit, commendat exemplo. *Nam et ego homo sum sub potestate positus, habens sub me milites, & dico huic, vade & vadit: & alij, veni, & venit: & seruo meo, fac hoc, & facit. Nam & ego homo sum.* Hoc est dicere, tu Deus, *Sub potestate positus.* Hoc est, tu ipsa potestatũ potestas. *Habens sub me milites.* Hoc est, tu virtutes. *Et dico huic, vade, et vadit.* Hoc est, dic infirmitati, vade, & vadit. *Alij, veni, & venit.* Hoc est, dic sanitati veni, & venit. *Et seruo meo, fac hoc, & facit.* Ille puer meus erit tuus seruus, cum receperit sanitatem. Audiat: quid audiat? Sanus factus es, iam noli peccare: faciat iustitiam, vt liberetur à paralysi omnium peccatorum, & possit psallere cum Propheta: Conuertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi: quia eripuit animam meam de morte, oculos meos à lachrymis, pedes meos à lapsu. Placebo domino in regione viuorum.

Psal.148. *Psal.106.* *Luc.5.* *Ioan.5.* *Psal.22.*

Fratres, imitetur Centurionem, qui ad centesimum fructum desiderat peruenire. Ne ergo leuiter Centurionis huius prudentiam transeamus, hodie de ipso dicta sufficiant: quia mysterium permagnum est, quo Iudæus geritur in figuram.

De duo-

De duobus dæmoniacis, Sermo XVI.

CHriſtus quòd transfretat maria, quòd loca circuit, nō eſt res humani deſiderij, ſed cauſa eſt ſalutis humanæ. Ambulat Chriſtus, non vt videret loca, ſed vt homines, qui variis caſibus perierāt, inueniret. Qui loca fecerat, quid noui videret in locis? Aut illi quid aberat, qui vbique erat? vt homo videbatur in locis, ſed vbique videbat vt Deus: videbat vtiq;, & deſperatos videbat, quibus ibat diuina remedia largiturus: ibat ad eorum curā, quibus humana iam defecerat cura: ſicut hodierna probatum eſt lectione. *Cùm veniſſet, inquit, Ieſus transfretum in regionem Geraſenorum, occurrerunt ei duo, habentes dæmonia, de monumentis exeuntes ſæui nimis, ita vt nemo poſſet tranſire per viam illam.* Lucet ſciſſe, & vidiſſe dominum quid mali, quid periculi illis haberetur in locis: & ideo illuc eſſe, vt ſic deſperatis, afflictis, ſic miſeris ſubueniret. *Occurrerūt ei duo, dæmonia habētes de monumētis exeuntes.* In monumentis ſedē fecerant mortis authores. Attendite quæ ſæuitia, quis furor, quæ rabies dęmonum erga humanum genus: quanuis breue tempus hominum ferre non poſſunt; cōtenti non ſunt mori homines, ſed viuos homines geſtiunt ſepelire: ſe ſepulchris mandant, vt homines redigant in ſepulchra: paſcuntur cadaueribus, putredine ſaginantur: deliciātur fętore, quibus tota voluptas eſt homines interire. Sed ſentiamus quid machinentur fraudibus, quid moliantur malis, quorum crudelitas modū non habet in aperto. Quid faciunt iſti quando diuitias oſtentāt, vt auaritiam ſerant? vt inſerant ſuperbiam, pompam proponunt? ſingularitatem venditant, vt quod eſt communionis, excludant? vt iram nutriant, cauſas colorant? vt pietatem violent, affectibus dāt quærelas? philoſophiā fingunt, vt faciant nihil ſcire homines plus quærendo? deos multos figurāt, vt Deus, qui vnus & verus eſt, neſciatur? *Occurrerūt ei duo, dæmonia habentes.* Quando ad duos homines dæmonia multa, ad vnū legionē totā ſignificat cōueniſſe: hoc ideo facit, vt doceat cauēdos eſſe dæmones, nō timēdos, ſimulque monſtrat, quàm ſit potentia Chriſti ſingularis, quòd

nomine solo Christi fugatur omnis dæmonum multitudo. *Occurrerunt ei duo, dæmonia habentes.* Exhibiti nō volentes, venerūt impetrātis iussu, nō suo ausu, attracti sunt inuiti, nō sua spōte currentes: deniq; ad præsentiā Christi homines exeunt de monumētis, & versa vice captiuos ferunt, à quibus fuerant captiuati sistunt pœnis, quorum cruciatibus torquebantur: aptant ad sententiam, à quibus addicti fuerant iam sepulchris. *Occurrerūt ei duo dæmonia habētes sæui nimis, ita vt nemo posset transire per viam illā.* Videtis quia dæmones venientibus ad Christū præcluserāt viam: transitū denegerāt. Etenim dęmonum ista cura, ne ad Deū homines possint reditū inuenire. Nō enim aliter possunt homines possidere, nisi ęos ab auctoris sui societate subducant. *Ita vt nemo posset transire per viam illam.* Hinc est quòd Christus factus est via. *Ita vt nemo posset transire per viam illam.* Illam, non istam.
Ioan. 14. Ego sum, inquit, via. Vt ad viam per viam, ad Deum per Deum venientibus obsistere vis dęmonum non valeret: ad Deum nisi per Deum non potest perueniri. Sed iam quid dæmones clamauerint, audiamus. *Quid nobis & tibi fili Dei?* Hoc est dicere: vitæ auctor quid tibi cū mortuis? Habitator cæli quid tibi cū sepulchris? Odor paradisi quid tibi cū fœtore. Quos de cælo deiecisti, quos de paradiso exclusisti, quibus nunc tollis vrbes, regiones habitabiles negas, permitte inhabitare nos vel sepulchra: & si nos persecutione tanta digni sumus, tu tanta non es dignus iniuria. *Quid nobis & tibi?* Quid? quòd iudici, & reo: quòd vindici, & pœnali: quòd Regi, & desertori. *Quid nobis & tibi fili Dei?* Hoc dicunt possessori fures, hoc domino prædones tenent spolia, prędam gestant: & quid sibi cū eo sit qui sua reposcit interrogāt. *Quid nobis & tibi fili Dei?* Quid? vt reddatis homines, mundum restituatis auctori: & veniente creatore sciatis vobis in creaturis amplius nil licere. *Quid nobis & tibi fili Dei? Venisti ante tempus torquere nos?* Quid nobis & tibi? Et vobis cum hominibus quid? Quid nobis & tibi fili Dei? Agnoscunt, agnoscunt Deum, iudicem cōfitentur, clamant iudicium sę debere, & de tempore præscribunt. *Quid nobis*
& tibi

& tibi fili Dei? Venisti ante tēpus torquere nos? Auctori temporū tempus opponūt. *Venisti ante tempus torquere nos?* De tempore sic quęruntur, quasi ipsum cum tempore fecerint, vt viuos condiderint in sepulchris. *Venisti ante tempus torquere nos?* Tempus abscindit, pręuenit mortem, sepelit viuos crudelitas immatura : & de tempore quęritur, quasi ante tempus habere debuerit : & non vt exorta est mox puniri: de tempore causatur nequitia sæculi indurata. Malis patientia breuis est, bonis tarda vltio: quod læsis longum est, angustum est ad lædentes. *Erat, inquit, non longè ab eis grex porcorum multorum pascens. Dæmones autem rogabant eum dicentes, Si eiicis nos, mitte nos in gregem porcorū.* Digna petit indigna seruitus. *Mitte nos in gregem porcorū.* De monumētis mitti se precatur in porcos nequitia: quia fętores amittere nescit, sed mutare. *Mitte nos in gregem porcorum.* Cœnum petunt ruentes cælo : post ætherias habitationes ambiūt volutabra porcorū. *Mitte nos in gregem porcorum.* Grex in gregem mittitur, vt prodatur dæmonū multitudo: vt appareat hoc duos portasse homines, quòd numerositas nō valuit sufferre porcorum. *Ait illis, Ite, at illi exeuntes abierunt in porcos : & ecce impetu abiit totus grex per præceps in mare, & mortui sunt in aquis.* Traditur vile pecus non pro voluntate dæmonum, sed vt tali facto innotescat, quomodo in homines sæuiunt, quomodo quęrunt mortes hominū, qui sic porcos vt perderent quęsierūt. Dęmones omne quod est, agitur, mouetur, viuit, ardent perdere, non habere. Ne quis ergo talis fieri homo præsumat, humano generi inimicitia vetus, fixa ira, malitia destinata est. Dæmones nisi vincti non cedunt, lędere nō valent nisi iussi. Traditur ergo vilę pecus, vt luceat dæmonibus in homines nil licere, quibus in porcos iussum est vt liceret. Nos ergo aut vitiis nostris facimus, vt illi accipiant potestatem nocendi, aut virtutibus subiecta nobis dæmonum colla Christo triumphante calcemus.

De dæmoniaco. *Sermo* XVII.

VEnisse Dominum trans fretum in regionem Gerasenorum, & exeunti ei de naui statim occurrisse ho- *Mar.5.*

minem de monumentis habentem spiritu immundum, catenis & compedibus vinctum. Euangelico hodie sermone cognouimus, qui domicilium haberet in monumentis. Auctor mortis, mortis incubat mansiones: & humanę necis auidus, quos crudelitate sua occidere non potest: viuos gestit feraliter funerare: sæuit, furit interitus nostri auarus exactor: cui pœna est quòd homo nascitur: quòd tardius moritur, cruciatur: hominis hanc ipsam breuissimam vitam amandare horrida nititur per sepulchra: confusus hostis, & ad vtrunque peruersus ingerit sepulchris viuos, mortuis apponit cibos, mera fundit, vt & viuos enecet, & mortuos inquietet. Catenis & compedibus vinctus tenebatur homo: vinctus alieno crimine, & habitatoris scelere habitaculum innocens torquebatur. Diaboli culpa hominis redūdabat ad pœnam: & prędæ miseriis prędo saginabatur inclusus: nec facientem, sed patientē miserabilis exponit inuidia. Huic morbo cupiens dominus subuenire, transfretat mare: hoc est, fluctuantis mundi terminos corporis nostri nauigio trāsmittit, ad littora peruenit salutis nostræ repleta naufragiis, & regionem cæcis ignorantiæ tenebris infusam lucis suæ splendore perfundit, callidi hostis deprehensurus insidias: ipsumq; principem nequitię spiritualis cum suis legionibus regia potestatę fugaturus, vt tādem reddat liberos, quos diu tenuit potestas inimica captiuos. *Videns, inquit, Iesum à longè, cucurrit, & adorauit eum, & clamans voce magna, dixit: Quia mihi & tibi Iesu fili summi? Adiuro te per Deum, ne me torqueas.* Ad nutum Christi cōuersus est ordo pœnarū, antè latrocinante diabolo homo vexabatur innocuus: nunc homo currit, sed diabolus incurrit: inclinatur caro, sed immundus iacet,

Mat. 4. & prosternitur spiritus. *Cucurrit, & adorauit eum.* Quid est diabole, quē trina tentatione prouocabas ad lapsum, quem promissione regni vt te adoraret subdolus ambiebas, nunc tremens & miserandus prolaberis, & adoras? Ecce qui honores omnes regni promittebat & glorię, habitare fœtidis corruptione cadauerū reperitur in tumulis. Sic, sic iste decipit cum promittit: vt ad inferna secum

pertra-

pertrahat, cùm de supernis se consolantes fallax promissor illudit. *Quid mihi & tibi fili Dei summi?* Nam & modò vt adulator, non vt deuotus & obsequens hic adorat, euadere cupiens pœnam, prædam perdere pertimescens. Credit infelix vt eum, quem tentatione vincere, quem muneribus nequiuit inflectere, possit adulatione pulsare: sed ille consueuit vinctos absoluere, reuocare captiuos, nec acquisitos, sed conditos à se sibi restituere terminos, hostem libera virtute percellere, nec factione pellaci inimicum suorũ requirere possessorẽ. *Et clamans voce magna dixit: Quid mihi & tibi Iesu fili Dei summi? adiuro te per Deũ, ne me torqueas.* Quid agit? quid patitur fragilitas humana talibus & tantis subiecta miseriis? Ecce diabolus patrona voce hominis hominem periturus inclamat: & tota mẽbra hominis hosti suo suã militãt in ruinã. *Quid mihi & tibi Iesu fili Dei summi?* Quid mihi & tibi? quod puniẽdo, & iudici: quòd regi & desertorij, quòd inuasori & domino. *Quid mihi & tibi fili Iesu Dei summi?* Si agnoscis filium, vtique non nescis hęredem: si hæredem nosti, hæreditatem rapere cur præsumis? *Adiuro te per Deum, ne me torqueas.* Timet tergiuersator, & simulat: fatetur filium, sed ne Deus intelligatur solita arte contendit: adiurat Deum per Deum, vt alterum videri ipsum faciat, vt astantium decipiat & fallat auditum. *Interrogabat eum Iesus, quod tibi nomen est?* Interrogat, non ignorat, sed implet iudicem: seruat ordinem cognitoris, nomen interrogat, vt de conditione discutiat, iudicet de reatu, addicat de crimine, Deum se esse data sententia perdemonstret. *Respondit, legio, quia multi sumus.* Christi interrogatio nostrã ignorantiam sic depellit: nobis aperit quod latebat: ad vnum legio. Euidens est desidia militis, si deserat aciem, si gressum retrahat, si confligere pertimescat, vbi vnũ numeroso hoste fortiorẽ peruidet esse captiuum. Ad præsentiam regis isti quid sunt, qui vt vnum, & nec dum tyronem caperent, toto cohortis suę agmine cõuenerunt? vbi essent si vexillum ibi iam crucis, si Christi signa vidissent? Age Christiane, incede securus, manus tanta, & tã multa quę sic metuit inermem,

procul fugiet, si videat, si sentiat, si cognoscat armatum. *Deprecabatur eũ spiritus dicẽtes, mitte nos in porcos.* Vide vbi satanas sedẽ desiderat collocare, de sepulchris in porcos semel infectus putredine, habitacula fœtida & immũda perquirit: sordibus delectatur, & cœno, qui vtique semper fętore criminũ, & squallore pascitur vitiorũ. Sed sic est odor eius tartareus & crudelis, vt cũ nec porcorum natura sufficeret sustinere: deniq; demergi in mari & fluctibus maluit deperire, quã eius immunditiã pati, & putredinẽ tolerare, aut quid possunt præsumere dæmones, qui nec porcos quidem cõtingere præualent, nisi eos potestas diuina permiserit? Miser est, qui relicto iudice, frustra carnificis requirit fauorẽ: qui nec vexare, nec parcere, nec minuere potest tormenta, nec addere: sed facit totum addictus ipse verbero ad ius, & arbitrium iudicãtis.

De Socru Petri Sermo XVIII.

HOdierna lectione didicit attentus auditor, quare cęli dominus, restaurator vniuersorũ, terrenas & seruiles intrauerit mansiones. Sed nihil mirum si ad omnia dignanter accessit, qui clementer venerat omnibus subuenire. *Cùm venisset, inquit, Iesus in domum Petri, vidit socrum eius iacentem & febrientẽ.* Videtis quæ res ad do-
Mat.8. mum Petri inuitauerit Christum: vtiq; non discumbendi voluptas, sed iacentis infirmitas: non prandendi necessitas, sed salutis occasio, diuinę virtutis opus, non humani pompa conuiuij. In domo Petri non vina, sed lachrymæ fundebantur: turbabat ibi familiam non cura conuiuij, sed cura languẽtis: febris ibi, nõ edacitas æstuabat. Vnde illuc Christus non epulas percepturus, sed vitam redditurus intrauit, Deus quærit homines, non humana, cælestia dare cupit, non concupiscit inuenire terrena: Christus ergo recepturus nos, non nostra quæsiturus aduenit. *Cùm venisset, inquit, in domum Petri, vidit socrũ eius iacentem & febrientem.* Ingressus in domum Petri Christus ad quod venerat, vidit, nõ aspexit qualitatẽ domus, non occurrentium turbas, non salutantium pompam, non familiæ cõcursum: certè nõ ipsum pręparationis ornatũ, sed inspexit gemitum languẽtis: febrientis attendit

incendium

incendium, vidit periculū desperatæ: & statim manus ad opus suę deitatis extendit: nec ante ad humana discubuit Christus, quàm mulier quæ iacebat, consurgeret ad diuina. *Tenuit, inquit, manum eius, & dimisit eam febris.* Videtis quomodo dimittit febris, quem tenuerit Christus: vbi non stat infirmitas, vbi auctor salutis assistit: accessus illuc mortis nullus est, vbi viuificatoris ingrèssus est. *Tenuit, inquit, manum eius.* Quæ necessitas tangendi erat, vbi inerat ius iubendi? Sed Christus tenuit manum mulieris ad vitam, quia Adam de manu mulieris acceperat mortem. *Tenuit manum eius.* Vt quòd manus pręsumentis amiserat, manus repararet auctoris. *Tenuit manum eius.* Vt acciperet indulgentiam manus, quæ carpserat de morte sententiã. *Et surrexit, inquit, & ministrabat ei.* Et Christus mulieris indigebat obsequio, & mulieris prouectæ ætatis, senectutis summæ filiis aggrauatæ: sic in domo Petri non erat vernula, non minister, non familiaris, non propinquus, certè non vxor, quæ matris obsequium præueniret? & ad summam, Petrus ipse causas suæ verecundiæ non videbat, vt hoc anus, hoc socrus faceret magistro, discipulus quod debebat? fratres Christus ab illa humanum non exigebat obsequium, cui ministerium diuinitatis impenderat: sed ministrare illam ad indicium redditæ sanitatis admisit. Christus sic fugat morbos, vt vires pristinas mox reducat: vbi curat ars, ibi infirmitatis residet lassitudo: vbi sanat virtus, ibi languor vestigium non relinquit. Sed in hac lectione quid spiritualis intelligentię lateat si scire volumus, verborum flosculos non quæramus: qui maturitatis fructum quærit, despicit amœna camporum: violę, rosæ, lilia, narcissus grati flores, sed gratior panis. Quod est odor naribus, hoc est, auribus sermonis ornatus: quod dat panis vitę, hoc scientia dat saluti. Seponenda est ergo eloquentiæ voluptas, quando scientiæ deposcitur fortitudo. *Cùm venisset, inquit, Iesus in domum Petri.* Ad domum Petri venit Christus, vt domus Petri veniret ad Christum: tunc ad domum Petri venit Christus, quando habitacula nostrę carnis intrauit. *Cùm venisset Iesus in domum Petri.* Quæ est *Mat. 2.* *Mich. 5.*

domus

domus Petri: illa, de qua dicit dominus. Et tu Bethlehem domus Iuda, non es minima in principibus Iuda: ex te enim exiet dux, qui reget populum meum Israël. Vnde
Rom. 8. & Apostolus: Ex quibus Christus secundum carnem, qui est Deus benedictus in sæcula. *Cùm venisset in domum Petri, vidit socrum eius iacentem, & febricitantem.* Vidit synagogam iacentem in perfidiæ suæ tenebris, decumbētem sub suorum sarcina peccatorum: vitiis ad phrenesim vsque febrientem: & ideo tenuit manum eius, quia non tantum verbo, sed & manibus Iudaicæ gentis operatur salutem: audi Prophetam, Deus autem rex noster
Psal. 73. ante sæcula operatus est salutem in medio terræ. *Tenuit manum eius.* Vt antè Prophetarum sanguine manus eius mundaretur, quàm ministrationis ecclesiasticæ sumeret sacramētum. *Et surrexit, & ministrauit ei.* Hinc est quod erecta est quæ iacebat, & ministrat Christo, dum sanctificat manus suas modò in operibus bonis, quas antè malis operibus polluebat. *Vespere, inquit, facto obtulerunt ei multos, dæmonia habentes, & eiiciebat spiritus verbo.* Hoc humanitus quomodo intelligi potest, vt contempto die, vespere multos, & malè saucios salutis auidi ad salutis remedia baiularent? Sed vespere est, cùm finitur dies sæculi: mundus à luce temporum cùm declinat. Sero lucis redditor venit, vt nobis gētibus, qui in nocte venimus sæculorum, diem redderet sempiternam. *Vespere autem facto, obtulerunt ei multos, dæmonia habentes.* Vespere, hoc est, nouissimo tempore nos gentes offert Deo Apostolorum pia & solennis deuotio: & pelluntur à nobis dæmones, qui nobis idolorum cultibus imperabant: au-
Psal. 95. di Prophetam: Omnes dij gentium dæmonia. Ignorātes enim vnum Deum innumeris diis seruiebamus sacrilega & sordidissima seruitute. *Et eiiciebat spiritus verbo.* Quia ad nos Christus carne non venit, venit verbo: vbi ergo
Rom. 10. venit fides ex auditu, auditus per verbum, nos fecit liberos dæmoniaca seruitute: dæmones reddidit ex impia dominatione captiuos. Hinc est quòd dæmones sub manibus nostris torquentur imperantibus nobis, qui nos subiiciebant lignis, lapidibus addicebant, & vacuas quotidie

tidie figuras inani timore vexabant. Modò est fratres, ne nos infidelitas ad eorum reuocet seruitutem: nō laqueemur auguriis, non diuinatione fallamur, non capiamur sortibus, nō à manibus inducamur, nō seducamur mortibus, nō pestibus anhelantibus captiuemur: sed nos, nostrosque actus commendemus domino: committamus patri, credamus Deo, quia tempus hominum sicut Deus agit: & ideò sicut pater actus dirigit filiorum, & vt dominus curam familiæ non relinquit.

De scriba cui Christus sequi se non permisit. Sermo XIX.

HOdie Euangelista sic cepit *Videns, inquit, Iesus turbas multas circa se, iussit ire transfretum.* Quoties circa dominum se indocilis turba diffundit, & iactatur in conscientiæ procella, quietē deserit, petit fluctus, portum deserit, naufragia intrat, ad excelsa contendens mergitur in profundum, tūc Christus hoc mare talibus turbatum turbis tranfretari iubet. *Videns, inquit, Iesus turbas multas circa se, iussit ire transfretum.* Non vt fugeret homines qui hominum venerat ad salutem, sed insipientibus inducias dat credendi: errantes vt reuertantur expectat, patientiam præbet, & veniam, qui non vult proferre sententiam: sustinet contumaces, qui vult non perdere, sed saluare quod fecit. *Accedens, inquit, vnus ex Scribis, ait illi, Magister, sequar te quocunque ieris.* Decipit, non accedit, qui promittit dominum incautè sequi. Sed ad omnia posse quis promittit? Dixisset cautius, sequar te quocunque iusseris: humanius certè, quocunque volueris. *Sequar te quocunque ieris.* Sic dicit qui inter se & dominum quid intersit, ignorat: sic dicit qui Christum Deum non intelligit, sed magistrum. *Sequar te quocunque ieris.* Petrus per mare sequitur, sed submergitur: ad passionem sequitur, sed negat. Et si Petrus sic deficit, sic succumbit ad pauca: iste qui est qui se ad omnia sequi dominum sic promittit? *Sequar te quocunq; ieris.* Sic dicit iste, quasi posset cum Christo subire conflictum, ignominiam crucis adire per gloriam, intrare mortis arcem, mortē mortificare, per mortem penetrare ignotos tartari sinus, dirumpere inferni vincula, seculis iam duratas animas ob-

litas

litas,ad lucē propria reuocare per corpora,concutere terrā, saxa scindere, sepulchra reserare, educere sepultos ab inferis, testes suæ resurrectionis afferre. Adhuc adiiciat iste ire quocunque vadit Christus, supersedeat humeris angelorum, conscendat cęlos, consideat patri, apicem teneat omnium cælestium dignitatum, ad ista Christum, ad hæc dominum, scriba stultus, superbus vernula sequi se dominum cur promittit? Sed accipit à Christo tam dignū pro tāta præsumptione respōsum. *Vulpes foueas habēt, & aues cæli nidos: filius autē hominis nō habet vbi caput reclinet.* Quid est hoc? Vulpis viribus infirma, calliditate potens, inuentrix doli, fraudis artifex, simulationis magistra, simplicitatis vacua, plena strophis, auium domesticarum prædo, tectis familiaribus inimica: meritò hāc Christus in typum format Herodis principis Iudęorum, qui pristinę libertatis oblitus, sub Romana potestate consistens, dominabatur arte: calliditate regnabat, imperabat fraude, præsidebat dolis, simulatione pollebat: & quia ab exteris gentibus non valebat referre prædam, familiarem plebē, vernaculos populos, velut aues domesticas deuorabat. Probat hoc Christus quando Herodi mandat. Ite, dicete vulpi illi. Verè vulpis, qui regnum dolis rapit, quod nec nascendo meruit, nec viuendo. Hic ergo Herodes in cordibus Scribarum vsque ad necem Christi foueas sibi suorum scelerum collocauit: nec reliquit locum vbi Christus caput suum, quòd Deus est, reclinaret. *Vulpes foueas habent, & aues cæli nidos.* Aues hic quoque appellat dęmones in aëre volitātes, qui & ipsi in pectoribus Scribarum malitiæ suæ nidos fecerunt: vbi tota nequitiæ suæ germina procrearent. Hinc est quod vbi se diabolus Iudæ animo immiscuit, mox & concepit doli fructum, & crimen peperit proditoris. Videtis, quia Scribam Christus non repulit volentem, sed fingentem prodidit & horruit præsumentem. Aut quare Christus, aut quare pietatis auctor, largitor salutis, istum venire volentem prohiberet, qui mox alium discipulum ire cupientem retinuit, ne abiret? *Alius, inquit, discipulus ait, Domine, permitte mihi primum ire, & sepelire patrem*

Luc.13.

1.Cor.2.

patrem meum. Iesus autem ait illi, sequere me, & dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Nunquid sic Christus negat vltimum pietatis obsequium? vetat extremum munus parentibus quod debetur? Non pietatis obsequium negat, sed diuinam pręponit humanis affectibus seruitutem, audite quid discipulus dixerit, *Permitte mihi primũ ire, et sepelire patrem meum.* Hoc ei non primum esse debuit, sed secundum: terrenus pater cælesti postponendus est patri. *Sequere me, & dimitte mortuos sepelire mortuos suos.* Hoc est dicere, me sequere ad contumeliam passionis, vt mecum possis ad resurrectionis gloriam peruenire. *Dimitte mortuos sepelire mortuos suos.* Fidei filius ad domum perfidiæ cur rediret? Salutis proles perditum cum perditis cur defleret? Resurrectionis pignus ad sepulchra genitoris quid curaret. *Sequere me, & dimitte mortuos sepelire mortuos suos.* Quomodo mortui sepeliunt mortuos suos? Fratres, ipse dixit, Ego sum vita. *Ioan. 14.*
Quod est anima corpori, hoc est animæ Christus sine anima corpus non viuit, non viuit anima sine Christo: recedẽte anima mox corpori fœtor, corruptio, putredo, vermis, cinis, horror, & omnia visu detestanda succedunt: discedente Deo, confestim venit in animã peccatorum fœtor, corruptio criminum, vitiorum putredo, conscientiæ vermis, vanitatem cinis, infidelitatis horror, & fit in corporis sepulchro viuo funus animæ iam sepultum. Accedebat ad causam, quòd cadauer perfidiæ perfidis agebatur obsequiis, & impietatis ministerio pietas curabatur. *Ingressus, inquit, Iesus domum principis, vidit symphoniam.* Nunquid tales piaculum de pietate non faciunt, qui ad luctum musicam, ad funera suorum extranea lamenta conducunt? vbi verò planctus nõ est, ibi est empta & mercenaria cantilena. Mortuum non artifex fistula, sed simplex plangit affectio. Christus ergo discipulum suum non deesse voluit exequiis paternis, sed prophanis luctibus noluit interesse. *Mat. 9.*

De sedata maris tempestate. Sermo XX.

ECclesiasticæ lectiones sic diuino dispensantur arcano, vt & peritis scientiam conferant altiorẽ: & simplicibus

plicibus salutaris intelligentiæ gratiam largiantur. Ascendente, inquit, in nauiculam Christo, fecisse motum
Mat. 8. magnum refertur ausa tempestas. *Ascendente, inquit, eo in nauiculam, secuti sunt eum discipuli eius, & ecce motus magnus factus est in mari, ita vt nauicula operiretur fluctibus, ipse autem dormiebat.* Mare quod pedibus Christi tumentia terga submisit, strauit in plano vertices suos,
Ioan. 6. motus frenauit, astrinxit fluctus: & per liquentem viam saxa soliditate seruiūt, modò quid est quòd vsque ad periculum sui sæuit, furit, côtendit auctoris? quid ipse Christus futurorum præscius præsentiū sic videbatur ignarus, vt instantem procellam, tempestatis horam, tempus periculi nō caueret: sed inter vigilantes omnes tunc solus teneretur in somno, quando imminebat sibi, suisque tam grande discrimen? Fratres, gubernatoris peritiā non probat temperies serena, sed procellosa tempestas: blandiente aura, nauim regit vltimus nauta in confusione ventorum, primi quæritur ars magistri. Hinc est discipuli postea quam viderunt sibi industriam nauticorum deperisse, in se maria sæuire, se fluctus petere, aduersum se ventorum turbines conuenisse, ad ipsum gubernatorem rerum, vectorem mundi, elementorum magistrum trepidi confugerunt, petentes vt sedaret fluctus, periculum summoueret, salutem redderet desperatis. Denique vbi iussio sola addixit mare, recussit ventos, tulit turbines, dedit quietem, nauigantes ipsum esse omnium sentiunt, credunt, fatentur auctorem. Sed iam quod intus est proferamus. Vbi Christus Ecclesiæ suæ nauim mare sæculi transfretaturus ascendit, gentium flabra, Iudæorum turbines, persecutorum procellæ, vulgi nubes, dæmonū nebulæ, sic ruerunt, vt totius mundi fieret vna tempestas: Regum spumabant vndæ, feruebant potestatum fluctus, sonabat rabies traditorum, populorū gurgites rotabantur, perfidiæ notabantur scopuli, mugiebant littora Christiana, lapsorū naufragia vexabantur, & erat totius mundi vnum discrimen, vnumquè naufragium. *Tunc discipuli accedunt ad Dominum, & suscitauerunt eum, dicentes: Domine, salua nos, perimus: & dicit eis Iesus, quid*

timidi estis modicæ fidei? Suscitatus ergo à discipulis Christus, mare, hoc est, mundum, corripit: tranquillat orbem, reges mitigat, potestates placat, sedat fluctus, componit populos, Romanos efficit Christianos, ipsosque executores verbi Christianæ fidei reddidit, qui fuerant persecutores nominis Christiani. Hanc tranquillitatem seruant principes Christiani, Ecclesia tenet, habet Christianitas, gentilitas admiratur. *Tunc, inquit, surgens imperauit ventis & mari, & facta est tranquillitas magna. Porro homines illi mirati sunt dicentes, qualis est hic, quia & venti & mare obediunt ei.* Discipuli sunt hi, qui accedunt ad dominum, qui suscitant eum, qui saluare se humili supplicatione deposcunt: homines verò dicuntur, qui elementa Christo taliter obedisse mirantur. Verè homines sunt; & sęculi homines, qui mirantur ad obedientiam Christi mundum sic esse conuersum, qui templorum vertices velut vndarum tumores stupent sic esse deiectos, qui idolorum spumas, dęmonum vident turbines sic fugisse: quos attonitos reddit Christiani nominis toto orbe profunda & diffusa tranquillitas. Et verè fratres, dormiente in morte Christo, in Ecclesia magna est exorta tempestas: resurgente à mortuis Christo, Ecclesię reddita est, sicut scriptum est, trãquillitas magna. Modò nos dormientem in nobis Christum toto præcordiorum gemitu, fidei voce, Christianis lachrymis, ploratu alto, apostolicis clamoribus excitemus, & dicamus: *Domine, salua nos, perimus.* Et quia lectio aptè tempori conuenit, & sicut scriptum est: Aquilo durus ventus, nomine autem dexter vocatur: qui nobis gentes sic feras, sic amaras aduectat: hic ergo Aquilo ventus durus per dextrum per Africum, per austerum, per Eurum diffundit se Christi turbine, maria cõfundit, delet aëra, mõtes deiicit, sorbet vrbes, prouincias mergit, totius orbis cogit vnũ esse naufragiũ. Hinc est quòd nauicula Christi nũc tollitur ad cælũ, nũc in trepidationũ ima descẽdit, nũc Christi regitur viribus, nũc formidine iactatur, nũc operitur fluctibus passionum, nũc confessionũ remigiis enatat. Sed nos fratres iterũ atq; iterũ clamemus: *Domine, salua nos, perimus.* Et

Prou. 27. Iuxta LXX.

reuera fratres si essemus vnum, & humanum corpus, si eos qui pereunt nostra esse viscera crederemus, afflictione ieiunij, precū gemitu, effusione fletuū, iugiter clamaremus: *Domine, salua nos, perimus.* Et studeremus nobis in nostris fratribus subuenire: nec furente gladio sanguinis nostri mare videremus in terris, nec tanta corporum, sed nec animarum iam naufragia sentiremus, atque humili voce precaremur. *Domine, salua nos, perimus.* Nec tamē vlla cōpassio, pietas vlla, vllus pauor, quicunq; pudor nos, vel compunctio exuscitat ad dolorē. Dei, dei est quòd vrgemur malis, quòd verberamur semper, quòd gentes valēt, quòd ruit grādo, quòd rubigo inficit, quòd impietas potest, q̄ dominantur morbi, quòd sequit mors, quòd tremit terra: nos tamē nec tremimus, nec timemus, nec declinam⁹ à malis, nec appetimus bona. Auaritia furit, anhelat pōpa, iniquitas placet, aliena delectāt, sed nostra pereūt: Dei flagella veniūt, sed nostræ prouocant culpæ. Si Deus iustus, vtiq; nostri misericors. Fratres reuertamur ad dominū, vt reuertatur ad nos Deus: renunciemus malis, vt respondeāt bona: seruiamus Deo bono, vt nō malis gentibus, & potestatib⁹ iniquis seruiamus, Christo domino, ac gubernatore nos auxiliante, honor cuius & maiestas sine fine permanet in sęcula sęculorū. Amen.

De eadem, *Sermo* XXI.

QVoties Christus nostra dormit in naui, & ignauiæ nostræ somno soporatur in corpore irruit procella tota cōfusione ventorū, sequiūt minaces vndę, & dum spumosis fluctibus sæpius eleuantur & decidunt, amara, nauigantibus gignunt expectatione naufragia: sicut præsens euangelistæ lectio declarauit, dicens: *Et*
Mar.4. *ait illis Iesus illa die, cùm sero esset factum, transeamus contra, & dimittentes turbam, assumunt eam, ita, vt erat in naui. Et ait illis Iesus illa die.* Qua die? Illa nēpè qua
Isaiæ 2. iuxta Isaiā, cōsurgit cōfringere terram: Illa die, qua tota mundanæ lucis claritas vesperascit: illa, qua imminente
Isa.24. tentationum nocte crebescunt imagines fugiendæ vanitatum. *Cùm serò esset factum.* Serò tunc est, cùm tempus extremum, & hora nouissima sensibus humanis confusiones

ſiones rerum nunciant, quæ procedunt. *Transeamus contra.* De terrenis ad cęleſtia: de præſentibus ad futura. Et bene contra, quia diuina ſemper cõtraria ſunt humanis: dum iſta ſubiectos attrahunt ad fragilitatẽ, ad virtutem illa qui ſequũtur, attollunt. *Et dimittentes turbã.* Dimittunt turbã, qui popularem aurã & vulgum deſerunt incerto ſemper iudicio peruagãtem: neq; addicti rumoribus humanis à virtutis itinere retardantur, ſed de bono conſcientiæ ſtabiles, & ſecuri laudum, & derogationum mendaces fluctus Chriſto comitante pertranſeunt. *Et aſſumunt eum, inquit, ita, vt erat in naui.* Quid hoc? Aliter eſt Chriſtus in cœlo, aliter habetur Chriſtus in naui, aliter in maieſtate patris, aliter in hominis humilitate ſentitur, aliter coæternus patri, aliter ætatũ noſtrarum gradibus cernitur temporalis, aliter noſtro dormit in corpore, aliter in ſui vigilat ſpiritus ſanctitate. *Aſſumunt eum, ita, vt erat, inquit, in naui.* Laus fidei eſt, ita Chriſtum recipere vt eſt, & habetur in naui, hoc eſt, in Eccleſia: vbi natus, vbi adoleuit, vbi paſſus, vbi crucifixus, vbi ſepultus, vbi aſcendiſſe in cœlum, patris ad dexteram conſediſſe, vnde viuorum & mortuorum iudicem eſſe venturum ſingularis ſalutis eſt confiteri: qui taliter in naui noſtra Chriſtum confeſſus aſſumpſerit, & ſi tonditur fluctuum ſcandalis, non tamen periculis mergitur, & operitur vndarum. *Et facta eſt, inquit, procella magna venti, & fluctus mittebat in nauim, ita, vt adimpleretur nauis.* Et facta eſt procella magna: non auſa eſt explorare domini dormientis virtutem, ſed diſcipulorum pulſare fidem, timorem prodere, vt auctori ſuo quantum ſeruitutis deberet, oſtenderet. *Et erat, inquit, in puppi dormiens.* Ad dormientem confugiunt vigilantes: & credunt obſiſtere ſæuientibus elementis eum, cui ſomnum dominari ſua compaſſione conſpiciunt: contemplantur irruiſſe taliter humanæ neceſſitatis ſoporem, vt nec fragore maris, nec clamore fluctuum, nec extremo imminente naufragio potuerit ſuſcitari. Et vbi eſt illud: Ecce non dormitabit neque obdormiet, qui cuſtodit Iſraël? Per ſe non dor- Pſal. 120

 mit,

mit, neque sibi dormitat maiestas expers lassitudinis, quietis ignara: sed totum per me mihi agit, qui quoties speciem sui actus, sui vultus immutat, toties nostrarum varietates arguit, & culpas animarum: audi Prophetam
Psal. 10. dicentem, Palpebræ eius interrogant filios hominum. Videte quemadmodum Dei oculi clauduntur, ne videāt
Psal. 50. eos, vt vindicent, qui delinquunt: Auerte, inquit, faciem tuam à peccatis meis, & iterum patent, vt currentes incitent, lassescentes erigant, respiciāt supplicantes. Hic ergo domini sumnus explorat discipulorum fidem, dubitationem prodit: & modicę eos credulitatis aperit esse, qui non modò in se tantum, sed in ipsum authorem credunt posse elementa consurgere. *Fluctus, inquit, mittebat in nauim.* Quia dominicam nauem, quantum extrinsecus quatiunt, & infundunt vnde gentium moles: tātum intrinsecus tumidi hæreticorum irruunt & desæuiunt fluctus. Hanc tēpestatem beatus Paulus se pertulisse decla-
2. Cor. 7. rat, cùm dicit: Foris pugnæ, intus timores. *Ita, vt adimpleretur nauis.* Meritò spumosis fluctibus Euangelista refert fuisse nauem repletam: cùm tot penè hæreses Ecclesia patiatur, quot diuinæ legis legimus esse quæstiones. *Et erat, ait, ipse in puppi dormiens super seruicale, & excitant eum, & dicunt ei, Magister, non ad te pertinet: quia perimus? & exurgens, comminatus est vento, & dixit mari, tace, & obmutesce: & cessauit ventus, & facta est tranquillitas magna. Et ait illis, quid timidi estis? necdum habetis fidem?* Dum factum pandit lectio, tempus commendat exemplo. Siquidem magna, & satis grauis imminet procellosa tempestas, dum se vndique furens, ac perniciosus ingerit turbo ventorum: maria mugiunt: ipsæ quoque insulæ funditus subruuntur, & tristi sonitu littora vniuersa feriuntur. Sed quia, vt diximus, Christus noster dormit in naui, accedamus ad eum magis fide, quàm corpore: & pulsemus eū plus opere misericordiæ, quàm desperantium tactu: suscitemus nō insolenti strepitu, sed clamore spiritualium canticorum: non murmuratione improba, sed supplicatione peruigili: demus Deo aliquid temporis vitę nostræ, ne totam diem infelix ista vanitas

& soli

& solicitudo miseranda cõsumat: ne noctem totam perniciosus somnus, & inanis sopor expendat, sed itidem pars diei & noctis ipsi temporum deputetur authori. Vigila homo, vigila, habes exemplum, vt quod tibi gallus impendit hospiti, tu tuo exhibeas creatori, præsertim cùm tibi ille insonat profuturus, cùm te ad opus suscitat, cùm diem nunciat iam vicinum: quantò magis hymnis cælestibus te Deum de superna sede tuam suscitare conuenit in salutem, audi Prophetam dicentem: De nocte spiritus meus vigilat ad te Deus. Et Psalmista: Manibus meis nocte coram eo, & non sum deceptus. Diei verò tria tempora idem Psalmista Deo admonet deputanda, dicens: Vespere, & mane, & meridie narrabo, & annunciabo, & exaudiet vocem meam. Per quæ tria tempora dum Daniël Deo sedulus supplicaret, impetrauit non solum præscientiam futurorum, sed & captiuæ diu gentis suæ meruit libertatem. Dicamus ergo quod Propheta: Exurge, quare obdormis domine? Exurge, & ne repellas vsque in finem. Dicamus cum Apostolis: *Magister, non ad te pertinet, quia perimus?* Et verè magister, quia non solum factor est omnium elementorum, sed etiam moderator & tector est, qui cùm nos audierit, cùm fuerit euigilare dignatus, planabuntur vndæ, & tumidi fluctus sternentur, & colles: venti diffugient, peribit procella, & tempestas ista quę imminet, & magna tempestas in tranquillitatem maximam commutabitur.

Isaia 26. Iuxta LXX. *Psal. 76.* *Psal. 54.* *Dan. 6.* *Psal. 43.*

De terrenorum cura despicienda, deque seruo vigili, *Sermo* XXII.

PRæmia statuuntur his semper quibus certamina dura proponũtur, ac pro magnitudine certaminis, præmij proponit magnitudo. Hinc est quòd discipulis suis Christus regnum ponit in præmio, vt in certamine non cedant periculis, non timori: pericula despicit, qui tendit ad regnum: victoriæ cupidus nescit timere. *Nolite timere inquit, pusillus grex: quia complacuit patri vestro dare vobis regnum.* Grex pusillus mũdo, magnus Deo: pusillus, quia gloriosos vocat eos, quos instituit ad ouium innocentiam & mãsuetudinem Christianam: pusillus grex

Luc. 12.

est, qui non de magno minuitur, sed crescit de pusillo: pusillus grex nascentis Ecclesiæ sic designat infantiam, quàm venire ad regni sui insulas incrementis cælestibus mox promittit. *Nolite timere pusillus grex, quia cõplacuit patri vestro dare vobis regnum.* Adiecit quid faciẽdum sit regnaturis. *Vẽdite quæ possidetis, & date eleẽmosynã: facite vobis sacculos, qui non veterascunt: thesaurũ non deficientem in cælo.* Vendite quæ possidetis: nõ potest dominari omnibus, nisi is qui propriis nõ tenetur: deiectę mentis est, qui familiaris rei meminit cũ vocatur ad regnum: iacens animus plebeius nummulum thesauris regalibus anteponit: pauper sensus paruis incubans, perdit magna: & inhians temporalibus, deserit sempiterna. *Vendite, inquit, quæ possidetis, & date eleẽmosynam: facite vobis sacculos, qui nõ veterascunt: thesaurum nõ deficientẽ in cælo.* Homo tali monitu Christus te ditare voluit, nõ nudare: manere tibi tua voluit, nõ perire: perpetuari, nõ vacuari sacculos imperauit: iussit te trãsferre, nõ perdere. *Thesaurum non deficientem in cælo: quo fur non appropiat, neque tinea corrumpit.* Plus cõsilio patris agit, quàm iure dominantis; inter insidias latronum & tinearũ morsus, quare tua recondas, obiurgat: peruigiles noctes, dies anxios, solicita tẽpora, ne tibi ipse facias cõmoneris. Auri custos, seruator argenti, securitatem non habet: nescit quietem: & cui deest securitas, quies perit: pęna diues est ille, nõ sensu. *Thesaurum non deficientem in cælo.* Hoc est dicere, vbi ego sum, ibi ponite: date mihi: ego seruo. Homo da patri, credo Deo: quia & hęredi pater, & Deus homini creditum non negabit: tenere tua non potest, quia sua dedit. An humanis indiget, qui diuina largitur? an est nostrorum cupidus, qui nos suorum fecit hæredes? certè quibus regnum cõtulit, quid negabit? O homo si sic permansurus es, quæ tua sunt hic repone: si illuc iturus es, hic quæ tua sunt cur delinquis? Qui relinquenda seruat, alienorum custos est, non suorum. Si in hac vita, qua peregrini sumus viuimus, & modicum temporalẽ esse pauperem dolet tristem, inhonorum esse: quale est in perpetua patria inter æternos ciues, de cõtemptu dolorem, de ignobi-

ignobilitate pœnam, de nuditate opprobrium sustinere: & nunc addici pœnis, quando alij promouentur ad regnum? quando pauper ducitur ad cōsessum Dei, & diues trahitur ad consortium punitorum? Heu quàm lamētandæ vices, quando desperati penes homines possidebunt spem diuinam: & humanis bonis prædi[ti], bonis cælestibus fraudabuntur. Et hoc facit thesaurus, qui cor hominis, aut per eleemosynam leuat ad cælum, aut per auaritiam demergit in terrā. Et ideo dixit: *Vbi enim thesaurus vester est, ibi & cor vestrum erit.* Homo mitte, & præmitte thesaurum tuum in cęlos, ne cęlestem animam demergas in terram. Aurum de profundo terræ, anima ab excelsis cæli. Melius proinde est ad sedem animæ deferri aurum, quàm in sepulchro auri anima demergatur. Exutos ergo totis diuitiarum curis, & iam per omnia expeditos, militare sibi in sæculo iubet, quos regnare donauit in cælo. *Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris, & vos similes hominibus expectātibus dominum suum, quādo veniat à nuptiis.* Sint lumbi vestri præcincti: ibi præcingenda est virtus, vbi voluntas est cōprimenda. Nescit vincere vitia corporis, virtutis cingulū qui deponit. Cincti ergo castitatis baltheo, quod est insigne militię Christianę, fluxam carnis detruncemus ignauiam: & regis nostri expectatione peruigiles insomnem, somnum sæculi nesciamus. Non dormiunt, inquit, nisi cùm malè fecerint. *Et lucernæ ardētes in manibus vestris.* Beati, in quorum manibus bonorum operum luceāt lucernę. Sic enim luceat lux vestra coram hominibus, vt videāt bona vestra opera: & magnificent patrem vestrum qui est in cælis. Et vt lucerna ante oculos, opus bonum in mentibus sic refulget. Non portanti tantū lucerna lucet, sed multis, & opus bonū dū facto in vno lucet, multos illustrat exemplo. Lucerna repellit noctium obscura, opus bonū malitię fugat tenebras. Accendamus lucernā bonis operibus in manibus nostris, si volumus corā domino & hominibus nos lucere. *Et vos similes hominibus expectātibus dominum suū, quando veniat à nuptiis.* Quia semper nuptiis amicæ sunt faces: luminū testimo- Prou. 4. Mat. 5.

nio celebratur castitas nuptiarum. Sicut enim fugit lucem illicita qui præsumit, sic multiplici coruscat in lumine licita, qui requirit. *Et vos similes hominibus expectantibus dominum suum, quando veniat à nuptiis.* Homines sunt, qui more debitę seruitutis indefessis excubiis aduentum sui domini pręstolantur: qui verò sic vētri seruiunt, vt diuinam nesciāt seruitutem: & de carnis voluptate solliciti sollicitudinē occursus dominici perdiderūt, homines non vocandi sunt, sed iumenta. *Et vos similes hominibus expectantibus dominum suum, quando veniat à nuptiis.* Ex quo ad desponsandum suam Ecclesiam Christus aduenit, thalamus ornatur sponsæ: & ornatur auro fidei, argento sapientię, virtutum gemmis, sanctitatis velis, verecundiæ rosis, liliis castitatis, pudoris violis: & ad alta cæli pudicitię templum, fastigium virginitatis attollitur: nec desunt Psalmorū citharæ, Prophetica organa, Apostolorum voces, totæque symphoniæ cælestium nuptiarum. Satis seruus somni est, qui tali & tāto clamore non ad cælestis regis nuptias suscitatur. *Et vos similes hominibus expectātibus dominum suum, quādo veniat à nuptiis: Vt cùm venerit & pulsauerit, confestim aperiant ei.* Veniens pulsat, corda bene conscius aperit, malę conscius claudit: iusta mens patescit ad præmium: iniusta, quia nō meruit, se præcludit. Vigilemus ergo dilectissimi, vt beatitudinē quæ sequitur consequamur. *Beati serui illi, quos cùm venerit dominus, inuenerit vigilantes.* Sufficiant beatitudinis hæc promissa, sed quia Christus ipsius beatitudinis eloquitur charitatem, differamus hodie, vt plenius audiamus, quid suis filiis promiserit talis pater.

De terrenorum cura despicienda. Sermo XXIII.

AVdistis hodie quemadmodum dominus pastorali iubilo clangorem tubæ cælestis adiunxit, vt diu inclinatas ouium mētes ad diuina tolleret, cęleste protinus promoueret ad regnum. *Nolite, inquit, timere pusillus grex, quoniam cōplacuit patri vestro dare vobis regnum.* (Luc. 12.) Acquisiuit humilitas, superbia quod amisit: & grex pusillus ac mitis, totas & varias edomuit propria māsuetudine feritates, pusillus grex vicit ac fregit tot genera bestiarū,

quos

quot diuersitates subdidit iugo Christi nationum. Grex pusillus ac mitis diu contentus occidi, diu deuorari passus est, donec gentilis sæuitia sanguine satiata, vel carnibus, Euangelici pabuli suauitatem, & diuini fontis fluenta degustans, totum contagium sæculi euitaret, & pastum: atque in hominem rediret ex bestia, qui ex homine fuerat dilapsus in bestiam. Hoc sensisse ante Prophetas, hoc Apostolos impleſſe, hoc pertulisse martyres cōstat: attestante illo qui dicit: Propter te mortificamur tota die: æstimati sumus vt oues occisionis. Vt verò iste grex noui ordinis aggrederetur prælium, vbi viuit ille, qui fuerit occisus: qui occuberit, vincit: inuenit animam, qui amittit: imitatus est suum regem, illam ouem: illum secutus est agnum, qui sicut ouis ad occisionē ductus est: & sicut agnus coram tondente se, non aperuit os suum: tacet, qui volēs patitur: clamat, qui laniatur inuitus. Nec potest de morte conqueri, qui mortem dignatus, nō coactus assumit. Potestatis insigne est, cùm pro multis volēs quis moritur: nolens cùm moritur, est necessitatis extremæ: quia venit de contemptu mortis alterum, alterum de conditione naturæ. Christus ergo sicut ouis, & volēs, & tacens tondetur: vt tegat illam, quam Adam primus intulit nuditatem: velut agnus occiditur, vt peccatum totius mundi immolatus, absoluat: ponit pro ouibus animam suam, vt impleat & pietatem pastoris, & curam. *Psal. 43.* *Esaiæ 53.*

Tibi ergo rex, tibi sacerdos, tibi pastor, tibi sacrificium, tibi ouis, tibi agnus, tibi totum factus est, qui fecerat totum. Et qui sibi nūquam, tibi toties immutatur, propter te varias mōstratur in formas, qui manet vnica suæ maiestatis in forma. Et quid plura? dat se tibi Deus homo, vt ferre potes, quia vt est, tu non potes sustinere. Sed audiamus iam quid pusillo gregi talis promiserit pastor. *Nolite timere, inquit, pusillus grex, quia complacuit patri vestro dare vobis regnum.* O bonitas effusa, O inaudita pietas, O ineffabilis affectio, in societate sensus pastor oues assumit, atque ad consortium dominationis seruos dominus asciscit: ad participatum regni rex gregem populi totius admittit: sic, sic dat, cui deficere cēsus, cui regnum

minui, vacuari potestas non potest largiendo. Prouidenter autem cœpit dominus, dicẽdo: *Nolite timere, pusillus grex, quia cõplacuit patri vestro dare vobis regnum.* Promissionẽ regni sine timore seruilis status audire non sufficit, quia qui libertate vix dignus est, capere nõ valet insulas principatus. Dominus ergo seruorum mentes tali voce cõfirmat, ne eos repentinus promissi regni prosternat auditus. Regnum velle seruum crimẽ est: audire periculum, temeritas nõ timere. Sed hoc ad Christum quantum est? aut quàm mirũ, quòd dat seruis regnum, quòd sibi seruos facit in dominatione consortes, qui seruorum pedes lauat, vt extrema seruis seruiat seruitute? Veniant huc, veniant, qui discutiunt potestatem eius, & tunc de eius æquitate cõtendant, cùm potuerint tantam capere, loqui, æstimare pietatem: nec iam calumnientur, si se in nostro corpore patre minorem dicat, qui non dicto, sed & facto, cùm pedes lauat seruorum, sed subdidit, & subiecit pedibus seruulorum. Homo iam tibi parce, quia vt tibi parcas, tuos Deus lauit, tuos tenuit, tuos amplexatus est pedes. Sed ad cępta redeamus: *Nolite timere, pusillus grex, quia cõplacuit patri vestro dare vobis regnum.* Ecce qui dat, dare loquitur patrem, nunquid largitatem suam denegat, sic dicendo? Absit, non potestatem minuit, sed pandit affectum, sic dicendo: Non distantiã facit, sed patris, suamq; voluntatẽ mõstrat, firmat vnitatem. Quod autem dixit, cõplacuit: & nõ dixit, placuit, munus edocet Trinitatis: quia quod erga nos filio placuit, hoc complacuit Trinitati. *Nolite timere, pusillus grex, quia cõplacuit patri vestro dare vobis regnum.* Post tantam ergo dominus largitatem, post suam gratiam tibi copiosius collatam, abiecta & vilia pecunia seruitutis iubet abiicere regnaturum. *Vendite quæ possidetis, & date eleëmosynam.* Plebeium cultum regia nõ admittit potestas, augustus honor nõ nisi diademate cõfertur, & purpura. Abiicere ergo debet habitũ seruitutis, qui se regẽ credit diuinitus consecratum. Hinc est quòd rex supernus illũ, qui (Mat. 22.) cum indigna veste maiestatis eius ausus est intrare conuiuium, ligari, præcipitari, detrudi in tenebras iussit exteriores:

riores: quia deformitas inuitati ad inuitantis redundat iniuriã. Peculia quoque pristinæ libertatis, iã diuitiis iam regiis ditatus opibus qui reseruat, captiuus miseria se nescit esse felicẽ. Est cõsuetudinis, est animi felicis, vt adscitus ad regnũ, quod fuit proprium, quod priuatum, mox parentibus, mox propinquis, ciuibus indigentibus, liberaliter prorogare: ne sit mendicus animo, qui censu functus, & honore. Tali ergo prouidentia dominus, consilio tali, vilia & caduca iubet vt vendamus, vt largiamur, vt donemus, qui in cælesti regno omnia quæ in cælo, & quæ in terra sunt volumus possidere. Sed si vis seruare tuorum precia prædiorum, & sæculorum fortè condita te delectant, fac tibi sacculos quales ille præcepit, qui iam cupiditatis tuæ custos est & prouisor. Denique, vt vidit, quod duriter dixit. Vendite quæ possidetis: mox adiecit. *Facite vobis sacculos, qui nõ veterascunt: thesaurum non deficientem in cælis.* Iterum cõtristatus es: quia quod habes, in cælis cogeris collocare. Rogo crede Deo tuo, qui seruo credis: & magis Deo, quã homini cõmenda. Sed si times, ne quid inde præsumat, ne quid dispergat pietas largitoris, signa fidei annulo sacculos tuos: vt tali custode dormias tu securus: quia vbi ille est, ibi locus nullus est furi. Non poterit tibi tuam pecuniam denegare, qui tibi omnia sua cõtulit, qui te regni sui & honore ditauit, & gloria.

De seruo vigili. *Sermo* XXIIII.

SEmper & ad omnia vigilias esse salutares nullus ignorat: quia re vera plus vigilare, plus viuere est. Nã quid tam mortis simile, quàm dormientis aspectus? quid tam vita plenum, quàm forma vigilantis? Indulgendum somno est, vt corpus reparet, nõ resoluat: & vires reuocet, nõ eneruet. Semper ergo ad omnia vigilias esse salutares nullus ignorat. Quæ ars, quod opus, quod tempus, quæ potestas, quod officium, non vitæ lucra lucubratione perquirit? Hinc est quòd rex in procinctu peruigil callidi hostis præcauet, & euitat insidias: tunc in castris miles superuenientes nocturnos impetus cauta pernoctatione propellit. Sic nauta vigilando diffusi itineris incertas

vias intrat, & calles transit inuios, & vestigio furtiuo ad lucrosi portus votiuam peruenit mansionem. Hinc pastor adiungit noctes diebus, & totũ sibi tempus denegat dormiendi: ne qua lupis suffragante somno, grassandi in gregem præbeatur occasio. Sic viator solers per auras noctis æstus solis præuenit: actumque diem prouidentius deputat mansioni. Hoc Propheta sciens non die solo, sed
Psal. 87. de nocte tota clamabat ad dominum: Domine Deus salutis meæ in die clamaui, & nocte coram te. Quid plura?
Luc. 6. Ipse dominus pernoctat in oratione Dei: vt antè nos oratione liberet, quàm redimat passione. Et si pro seruis dominus vigilat: meritò pro seipsis seruos vigilare sic iubet.
Luc. 12. *Præcincti, inquit, sint lumbi vestri, & lucernæ ardentes in manibus vestris, & vos similes hominibus expectantibus dominum suum, quando veniat à nuptiis. Sint lumbi vestri præcincti.* Nouus ordo vigiliarum, nouus habitus imperatur. *Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris.* Nil de vestitu, nil de calceamentis, nil de ipsius occursus apparatu serui vigiles admonẽtur, sed tota in præcingendis lumbis mandatur cura, tota in constringendis lumbis statuitur vis præcepti, addito lucernarum solatio tantum, sine quo nec noctis aperitur obscuritas, nec venientis diei clarescit aspectus. *Sint lumbi vestri præcincti: et lucernæ ardẽtes in manibus vestris,* Cingulum quidem est propriè indicium seruitutis: quod & discursus expeditos reddat, & faciat obsequentes. Sed dixisse suffecerat, estote pręcincti: cur lũbos potissimum nominat? cur tanta iubentis reuerentia lumborum facit magnopere mentionem: Quæris quare? quia in lumbis est tota corporis causa, ex lumbis tota carnis negotia suscitantur, in lumbis tota est humani lapsus, humanæ fragilitatis occasio. Inde venit quod virtutis ignaros reddit, efficit segniores. Hinc est ergo quòd principaliter dominus lumbos nostros astringi iubet baltheo castitatis: & totum carnis nostræ pendulum, fluidum, resolutum, cõstringi mandat cõtinua zona virtutis: vt carne succincta ad domini occursum liber, velox, expeditus nostræ mentis reddatur incessus. Hæc tamen audiens homo scire debes, quia

bes, quia non retardat ab occursu Dei caro: quia ipsius occursus, officij ipsius est inseparabilis comes, si tu eius componas sarcinas: si reueles onera eius, si pendula & sinuosa inuolucra eius tu prouidus viator astringas. Quid plura? Erit tibi salubre contubernium, si tu eius deses & resolutus non fueris institutor: quemadmodum autem debeas æquare sarcinas eius, eius pondera iniusta moderari, Apostolus edocet, sic dicendo: Mortificate membra vestra, quę sunt super terram: fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam, & auaritiam, quæ est idolorum seruitus. Constringenda est ergo caro continentię cingulo, ne effusa vitiis, ac toto peccatorum grauata pondere, supernis & cęlestibus insistere non possit incessibus. Bene ergo dominus adiecit: *Et lucernæ ardentes in manibus vestris*. Quia semper ad innocentię testimonium lucernæ nocturno portantur in tempore: & sicut vitiis amicæ semper sunt tenebræ, ita lucernæ semper inimicæ criminibus: sociæ semper boni operis sunt lucernæ. Sed in manibus sanctorū ipsa bona opera sunt lucernę, dicente Domino: Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant vestra bona opera, & magnificent patrē vestrū qui in cælis est. Et verè portāt lucernas suas, verè fomētis operū, verè misericordiæ vnguēto inflammāt lāpades suas, quæ cū loco, proposito, studio, latitāt: opere, virtute, meritis coruscāt, ac splēdent toto orbe terrarū. Et quia expectationis suę dominus satis tristes, satis anxios nouerat mores: ne quis superaretur tędio, ne quis lassesceret tarditate, ne quis longæ expectationis fatigatione succūberet, perseuerantibus beatitudinē cælestem, cęleste promittit obsequiū. *Beati, inquit, serui illi, quos cū venerit dominus, inueniret vigilantes*. Et ne ipsius beatitudinis qualitas haberetur incerta, mox adiecit: *Amen dico vobis, quia præcinget se, & faciet illos discumbere, & transiens ministrabit eis*. Præcinget se Deus, & faciet seruos discumbere, & ministrabit eis. En mutatio inaudita rerum, en terribilis correptio dominationis, en pauenda conuersio seruitutis: quia parumper seruus astitit in domini sui expectatione succinctus; & sustinendi fidē breui fatigatione

Col.3.

Mat.5.

fatigatione portauit: cui vt talionem redderet; dissimulat se in ipsa diuinitate diuinitas. *Præcinget se, & faciet illos discumbere, & transiens ministrabit eis.* Discumbenti homini Deus astat, & astat in cælestibus: epulanti seruo seruit dominus, & seruit accinctus: pueris suis, ministris suis ministeriũ facit Christus: & facit in patris iam gloria constitutus. Homo calumniaris: est ad huc quod detulerit patri, qui tibi in terra lauando pedes, extremum repræsentauit obsequiũ, & repromittit in cælestibus nouissimam seruitutem? Crede hæretice, & tu illi stude reddere talionem. Ille tibi in cælestibus parat conuiuium se ministro, & tu illi in terra nõ desinis cõtinuas ingerere & generare blasphemias: faciet & ille transitus suos, quia transiens ministrabit illis: de dominatione ad fidelium suorum pia transiet & migrabit obsequia: ad te de misericordi patre seuerissimum transibit in iudicem. *Et transiens ministrabit illis.* Confitentibus, expectantibus ministrabit epulas, ministrabit & tibi, sed dignam de tua negatione sententiam. *Et si venerit in secunda vigilia, & si in tertia vigilia venerit, & ita inuenerit, beati sunt serui illi.* Si in secunda & tertia vigilia venerit: vigilias mundus plures, tres tantum vigilias nouit expectatio Trinitatis: quare tamen à secũda cœpit, & tacuit primam? Quia prima iam vigilia in ortu dominicæ natiuitatis excesserat. Probant hoc pastores, qui dum supra gregem suum vigilant, gregis ipsum pastorem in præsepio inuenire, videre, tenere merentur & authorem, sed quæ sit secunda & tertia vigilia requiramus. Sicut vtiq; prima vigilia est sui ortus in carne, ita secunda est vigilia, qua nostra redit & resuscitatur in carne. Denique vt ad resurgentem veniat, annuas excitatur, & euigilat mundus. Tertia vigilia est illa, qua expectatio tota nouissimo venientis finitur aduentu: vt sicut ille resurrexit nobis, ita nos illi iam perpetuam resurgamus ad vitam.

De terrenorum cura despicienda. *Sermo* XXV.

HOdie dominus euãgelici gregis pusilla & tenera primordia quàm blanda exhortatione sit cõsolatus audistis. *Nolite timere, inquit, pusillus grex; quia complacuit patri*

patri vestro dare vobis regnum. Aufert spes anxias, dubios tollit euētus, omnemque propellit, & excludit timorem, quando in exordio ipso regnum nascentibus pollicetur. *Quoniam cōplacuit patri vestro dare vobis regnum.* Quis de victu, quis de vestitu, quis de plebeio censu, & vernalis cespitis vilitate suspirat, de regno certus, de dominatione securus? Satis sibi inuidet qui eleuatus ad summa, ipse se ad humilia deiicit, ad egena deponit. Sed scire conuenit, pater iste qui est, vel qualis est, vel quod regnum suis filiis repromittit. Quis sit iste pater, quotidie te cōfitente cognoscis, cū clamas: Pater noster qui es in cælis. Qualis autem sit, ipsa operum magnitudine peruidisti: ex nihilo fecit cælum, terram solidauit ex liquido, montes statuit ad stateram, maria intra legitimos terminos sola pręcepti authoritate conclusit. Verum si regni, quod promittit pusillis, desideras nosse qualitatem, ipse aperit, sic dicendo. Sinite paruulos venire ad me, talium est enim regnum cælorum. Esse in cælo mirum est: in cælo viuere, est maiestatis. Iam regnare in cælo quanti sit, sensus definit ęstimare mortalis, & tamē homo, quod æstimare non potes, percepisti, Apostolo sic dicente: Quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus diligentibus se. Et quod te mereri dubitas, habere te, & possidere iam cogeris confiteri. Quid ergo cum terra illi qui possidet cælum? Quid illi cum humanis, qui indeptus est iam diuina? nisi fortè placent gemitus, eliguntur labores, amantur pericula, pessima mors delectat, & illata mala bonis sunt gratiora collatis. Sed videamus quod dat pater tantus consilium regnaturis. *Vendite quæ possidetis, & date eleēmosynam.* Si victuros vos, si regnaturos, si vos iam diuites esse creditis in supernis, vbi futuri, quo migraturi, vbi regnaturi estis: vos illa quæ vestra sunt iam præcedant: opes miseras misericordia computate: quæ humana sunt in diuina cōuertite. Et ne cui forsitan deesset euectio ad portanda illa quæ dimittitis, angeriatus est pauper: ferūt pauperes onera nostra, & volētes ferūt: quia tali nō deprimuntur pōdere, sed leuantur. *Vendite quæ possidetis, & date eleēmo-*

Luc. 12. Mat. 6. Mat. 19. 1. Cor. 2.

eleemosynam: facite vobis sacculos, qui non veterascunt, thesaurum nō deficientem in cælis, vbi fur nō appropriat, neque tinea corrumpit. Facite vobis sacculos, qui non veterascunt. Videtis, quia pater ista ditare vult filios, non nudare. *Facite vobis sacculos, qui non veterascunt.* Nouo modo, imò cælesti modo, qui hunc audit, vendendo comparat, recondit erogando, dum amittit, acquirit. Quam cupit pecuniam perdurare, perpetuare sacculos diuitiarum, condita permanere, qui dicit, *Facite vobis sacculos, qui non veterascunt.* Ecce docet auaritiam, qui cœperat suadere contemptum. *Facite vobis sacculos, qui non veterascunt.* Et qui thesaurizantes temporaliter arguebat, ad totum cupiditatis fomitem iubet sacculos sine fine perquiri. Christe, quo te pertrahit amor tuorum? vt auarum lucrifacias, facis eū quod desiderat, non quod oportet, audire: sacculos imperas: ęternos thesauros, qui nō deficiant, vis parari, vt auarus dum consueta percurrit ad lucra, aut virtutem capiat, aut à virtute capiatur. Verè pater es, qui cum tuis quibuscunque paruulis sic agis. Nanque & nos interdum nostris paruulis petētibus noxia, ingerimus salutaria sub specie noxiorum: fallentes insipientiam, nō decipientes affectum. Dixisti, *Facite vobis sacculos, qui non veterascunt, thesauros non deficientes in cælo.* Sacculus cur paratur? Quid ibi claustra, vbi ipsa custos est innocentia? ibi quid signaculum, vbi fraudis suspicio non habetur? Si & in cælo sacculis opus est, cura nō amittitur, sed mutatur. Domine, tu vidistis quia in thesauris tota fides, tota spes in sacculis sit auaris: & ideo imputribiles in cælo sacculos vis parari, vt qui te nō sequitur ad cęlum, sequatur saltem sacculos suos. Auare, fac tibi sacculos, & fac iubente Deo: quia votis tuis annuit diuina maiestas. Sed fac tibi sacculos erogādo, quia quicquid pauper acceperit, pater cælestis suscipit. Et vbi recondit? in cælo. Et ne fortè perdidisse te doleas vel vsuram, centuplum in cælesti fœnore recipies, quicquid in cælo paupere transmiseris perferente. Vsura mundi centum ad vnum, Deus vnum accipit ad centum: & tamen homines cum Deo nolunt habere contractum. Sunt forsitan

ſitan de cautione ſoliciti. Quare? Nónnè homo homini exiguæ chartulę obligatione conſtringitur? Deus tot,& tantis voluminibus cauet,& debitor non tenetur? Sed dicis,eſto quòd debeat,quo exigente reſtituet? ſeipſo,quia non poteſt ille mentiri:idem ipſe eſt,& executor & debitor. Non erit in reddendo durus, qui profuſus eſt in largiendo. Crede homo Deo,quod tibi Deus dedit;maiora reddere vult,cùm vult debere largitor.

De fideli diſpenſatore. *Sermo* XXVI.

QVod hodię dominus interroganti Petro reſpondiſſe legitur, per figuram ad Apoſtolos ipſos,ad doctores tantū,& ad eos qui Eccleſiis prędident,dictum; multorum perſenſit auditus. Interrogat Petrus. *Domine, ad nos dicis hanc parabolam,an & ad omnes? Cui reſpondit dominus, Quis putas eſt fidelis diſpenſator et prudens, quem conſtituit dominus ſuper familiam ſuam, vt det illis in tempore tritici mēſuram? Beatus ſeruus ille,quem, cùm venerit dominus, ita inuenerit facientem: verè dico vobis, quod ſuper omnia quæ poſsidet , conſtituet eum. Quod ſi dicat ſeruus ille in corde ſuo : moram facit dominus meus venire, & cœperit percutere pueros, & ancillas, & edere, & bibere,et inebriari, veniet dominus ſerui illius in die qua non ſperat, & hora qua neſcit & diuidet eum, partemq́ue eius cum infidelibus ponet.* Eccleſiæ quidem præſules iſta quamprimum ſimilitudo conſtringit,ſed hominem nullum, mortalem nullum prorſus eximit hæc figura, quæ dum loquitur ad diſpenſatorem, omnibus vno interrogante, reſpondit:Si eſt quiſquam quia à Deo nil acceperit, diſcuſſionem diſpenſationis, diſpenſatoris officium non timebit. Homo ſi hoc ipſum quod das,accepiſti,accepiſſe te quod habes,quomodo tu negabis? De cæleſtibus conditis,de horreis diuinis rationem reddet,præſtabit cauſas Eccleſiæ prorogator. Et quantò maius ſuſcipit creditum , tantò maius ſe debitum non dubitat redditurum,dicente domino: Cui plus eſt creditum,plus exigetur ab eo. Et alibi: Potentes potenter tormenta patientur. Quantò altius aſcenderit homo,lapſus, tantò altius cadet. Quid altius cælo? De cælo cadit in cæleſtibus,qui

Luc.12.

Luc.12.
Sap.6.

 delinquit:

delinquit: desperatus incurrit, qui in ipsis dominantis oculis offendit: & excusatione caret, qui facinus ipso iudice teste committit. Aut quam defensionem sperat, quem testimoniū cognitoris accusat? Sic diabolus cùm esset angelus, & in cælo, & coram Deo semper clarissimus versaretur, & fulgens, dum Dei tentat aures, dum in Dei superbit aspectu, lapsus ad terram, ad tartara deiectus, in diabolum mutatur ex angelo: & qui erat minister veniæ, factus est dux pœnarū. Hinc est quod Apostolus nostri ordinis hominem commonet, ne incidat in superbiam & laqueum diaboli. Dispensator ergo diuini verbi, & cælestis doctrinæ prorogator, qui ante dominū stat iugiter, versatur inter altaria semper, neq; à Dei oculis recedit vnquam, qui peccatorum causas, dolores populi suscipit, fert, offert, ingerit preces, accipit, refert, restituit impetrata, ex homine totus in Angelum substitutus, nō potest nisi in ipsa Dei facie inter sanctorū sancta peccare: vt inde sibi sumat crimen, vnde aliis veniam cō-

Leui.10. sueuerat reportare. Denique Nadab & Abiud sacerdotes filij Aaron sacerdotis, dum cōtaminare extremo igne altaria præsumunt, ipsius altaris consumuntur incendio: vt sumerent de sacrificio pœnam, qui fecerant de propitiatione peccatum, quod peccatum illis suscitarat ebrietas: nam vini odor odorem fugarat incensi, & ebrietatis ignis flammam prouocarat altaris: vnde quia alienati vino alienum portauerant ignem, mox diuino igne referuntur extincti. Ebrietas in alio crimen est, in sacerdote sacrilegium: quia alter animam suam necat vino, sacerdos spiritum sanctitatis extinguit, dicente Apostolo: *Spi-*

1.Thes.5. *ritum nolite extinguere.* Meritò inter cætera quæ in dispensatore malo arguit hodiernus sermo, vini cōdemnat insaniam, dicendo: *Quod si dicat seruus ille, moram facit dominus meus venire: & cœperit percutere pueros & ancillas, & edere & bibere, & imbriari.* Propriè dixit, edere & bibere, & inebrjari, & percutere. Ebrietas cędis mater, parens litium, furoris genitrix, petulantiæ deformiter est magistra: hanc qui habet, se non habet: hanc qui habet, homo non est; hanc qui habet, nō peccatum facit, sed est

ipse

ipſe peccatum. Ebrietas eſt dæmon blandus, venenũ dulce, rabies voluntaria, inuitatus hoſtis, illecebra honeſtatis, & pudoris iniuria: hanc nullus nouerit Chriſtianus; ne auditu quidem ſacerdos attingat: ne qui eſt forma virtutum, vitiorum inde fiat, & inueniatur exemplũ. Verùm quia ad nos, & ad Eccleſiaſticos viros ſatis dictum eſt, quemadmodum cũctos teneat reſpõſio ſaluatoris, quòd non ſit qui à Dei diſpẽſatione inueniatur extraneus, perquiramus. Apoſtolus dicit: Non eſt poteſtas niſi à Deo. *Rom. 13.* Si à Deo poteſtas omnis, à Deo rex etiam diſpenſationis regiæ adeptus eſt dignitatẽ. Sic dux, ſic miles, ſic prouinciarum rectores, ſic vrbium, rationem reddituri ſunt omnes iſti, ſi in vllo creditæ poteſtatis exceſſere menſuram: ſi Rex iuſtitiam cuſtodiuit, ſi æquitatem tenuit, ſi poteſtatem moderatus eſt, ſi miſericordiã nõ omiſit, ſi tenuit ſic ponderis ſui librã, vt in neutram partẽ poteſtatis ſuæ trutina perpenſa declinaret, ſi omniũ curam geſſit, ſi ciuium procurauit quietem, ſi ſic temperauit cenſum: vt neque militi ſufficientia deeſſet, neque tributarius laſſaretur. Et dux præſtabit Deo cauſas, ſi ſequentibus ſe præbuit virtutis exemplũ, ſi in excubiis peruigil, ſi in diſcurſibus indefeſſus, ſi pacem omniũ proprio labore perquiſiuit. Rationem reddet & miles, ſi paruit imperatis, ſi concuſſit neminem, ſi accepta ſtipẽdia iuſtiſſimo labore penſauit. Iudex quoque iudicij ſui ſupernum iudicem ſuſtinebit. Et tu qui dominus es domus tuæ, diſpenſatorẽ poſitũ pluſquã dominũ volo credas: vt exhibeas coniugi ſimplicem charitatem, doctrinamq; ei quã didiceris in Eccleſia prudenter infundas: cui Apoſtolus in Eccleſia tacere præcepit, & domi diſcere te docente, dicens. Mulieres in Eccleſiis taceãt: ſi quid autẽ volũt diſcere, domi viros ſuos interrogent. *1. Cor. 14.* Filiis impendas affectum ſobrium, ſolicitam curam; eoſque fideliter in domini enutrias diſciplina. Seruis victum, & veſtitum debitum reddas, remittas culpas, minas temperes, imperes diſciplinam, & habeas eos fratres progenie cœleſti, quos ſubditos mũdana poſſides ſeruitute. Vos quoque ſerui debetis domino fidem in ipſa quam geritis ſeruitute: quia qui pio & puro corde car-

nali domino debitum non reddet obſequium, Deo antè qui corda videt, quàm homini tenetur obnoxius: qui te parem fecit per gratiam, quem conditio ferat disparē vilitate ſeruili. De diuite quid dicam? qui quantò plus habet, tantò amplius debet. *

Deſunt nonnulla. Denique ſimul reddit, ſimul tradit alteri: quæ ſi noluerit reddere, ſingulis committat per partes. Et tu pauper commiſſam tibi diſpenſationem non paruam paupertatis exiſtimes, ſi patienter feras, ſi ingratus nō ſis, ſi ſis vel in ipſa neceſſitate ſobrius & frugalis, ſi danti agas gratias, non danti nō ingeras blaſphemans iniurias: ſi tantum quæras, quantum dat miſericordia, non quantum cupiditas importuna compellit. Certè & tu pauper qui libenter petis, da etiam tu libenter petentibus. Sed fortè dicis, non habeo: ſit dandi animus, & facultas nō deerit largiēdi: pone aduenieti ſellam tuam, pone menſam tuam, candelabrum, lucernam: certè ex

3.Reg.17. eo quod accepiſti gratanter appone. Sic Elias, Sic Eliſæus
4.Reg.4. dum declinant ad viduarū vacuas & inopes manſiones, copioſe quod viduis deerat, ſuppleuerunt. Adiecit autem dominus ad confirmationem ſimilitudinis huius, dicendo: *Ille autem ſeruus qui cognouit voluntatem domini ſui, & non ſe præparauit, & non fecit ſecundum voluntatem eius, vapulabit multis: qui autem non cognouit & fecit digna plagis, vapulabit paucis.* Ille quidem qui per conſcientiam peccat, meritò grauius ſoluit conſcientiæ pœnas: ſed & iſte per ignorantię culpas, plagas ignorantię non vitabit: Deum ſicut contemnere non licet, ſic non licet ignorare.

De ſcandalo tollendo. *Sermo* XXVII.

IN procinctu belli ſemper vigiliæ ſunt militum diſtributæ: vt inſidiis nil liceat, nil pateat dolis. Pernicioſiſſimus nimis eſt repentinus hoſtis, nam aut inſcios præuenit, aut incautos præoccupat, aut opprimit dormientes. Hinc eſt quòd Chriſtus rex noſter ante ſecula per totam ſæculi noctem milites ſuos præmandatis vigiliarum vicibus commonuit contra diaboli, id eſt, veteris hoſtis ſubtiliſſimum dolum: cōtra latentes impetus vitiorum: contra

contra criminum insidias irruentes, contra scandala quę nobis variis oriuntur ex causis, cōtra tentamēta præsentis vitæ, contra vrentes acies sæcularium pressurarum, taliter aumonendo: Vigilate & orarte, ne intretis in tentationem. Et statuens qualiter vigilaretur: adiecit. Et si venerit in secunda vigilia, & si in tertia vigilia venerit, & ita inuenerit, beati sunt serui illi, quos, cùm venerit, inuenerit vigilantes. Et plane beati, quia qui vigilant & anticipāt dolos hostium, de domini sui gloriabuntur aduentu. Hodie tamen dominus ipsas nostrorum ducum contra scandala exuscitauit, & armauit excubias: dicendo ad discipulos: *Impossibile est vt non veniant scandala.* Hoc est, impossibile est vt non veniant hostes. Et primum fratres scire nos conuenit scandala hæc quid sint. Scandalorum genera sunt diuersa, & prima sunt illa quæ diaboli fraus parturit. Secunda sunt, quæ generat calliditas humana. Tertia sunt, quæ parit ipsa ex nobis suspicax & incauta natura. Et à diabolo sunt illa quæ fallunt specie, quæ prætendunt bona, cùm mala inferant: sicut illud ad Adam, cùm nobis humana abstulit, dum diuina promittit. Et illud, quod per Petrum: Non tibi hoc erit domine: triumphum crucis vacuare contendit, cùm feruere se nimio amore mentitur. Nam cùm dominus loqueretur passionis suæ gloriam: respondit per Petrum, Non tibi hoc erit domine: venenum quàm dulce serpentis: ante facit militem regis sui negare victoriam, seruus ipse dominum quam negaret: vnde dominus seruū post se mittit, scandalum remittit auctori: dicēdo ad Petrum, Vade post me: & diabolo, Satanas scandalum mihi es. Et verè post dominum vadit Petrus, quia vt eum sequeretur ad cælum, crucem resupinus ascendit. Sed & illud est scandalum tale quod fecit Iudæis. Nam lapidem firmandis vestigiis latum, in totam sulcauit, & exasperauit offensam: & totius fundamenti petram vertit in scandalum, vt esset miseris ad ruinam. Ecce pono, inquit, in Sion lapidem offensionis & petram scandali. Hinc est quod Psalmista anxia supplicatione deposcit: Custodi me à laqueo quem statuerunt mihi: & à scandalis operantium iniquitatem.

Mat.26. *Luc.12.* *Luc.17.* *Gene.3.* *Mat.16.* *Esai.8.* *Esa.28.* *Psal.140.*

Et quia trāsilierat offensam, scandalū vicerat, taliter glo-
Psal. 60. riatur. In petra exaltasti me, & deduxisti me, quia factus
es spes mea. Diximus primum genus scandali: dicamus
& secundum quod de humana calliditate diximus eueni
Num. 31. re. Scandalum populo Israëlitico Balaam diuinator ob-
Apoc. 2. iecit, quando bellatoribus nō cum ferratis viris, sed cum
puellis toto lenocinio fucatis occurrit: vt arma verteret
in luxum, triumphum mutaret in infamiā, & in reatum
reatus deuocaret vltores: & ad summam prophanaret
totam de turpitudine sanctitatem. Hinc est quòd eum
3. Reg. 12. Moyses tali notauit sentētia cùm puniret. Et Balaam, in-
quit, diuinum occidite: quia hic misit scandalum ante fi-
lios Israël. Scandalum molitus est Ieroboam, qui ex
auro vaccas populo in Deos figmento miserabili collo-
cauit, ne Deum viuum, ne verum templum, ne diui-
nam legem, ne legitimos reges, ne patrios ritus quæ-
reret: sic populus mancipatus errori scandalum facit iu-
1. Cor. 2. xta Apostolum: cùm quis idolis immolata quasi nihil
nocitura manducat, & insensatos lapides, & ligneos
Deos, qui neque sanctificare, neque pollere quid pos-
sunt, tali facto æstimat debere contemni. Sed quod ille
fidei arbitratur exemplum, fit ignorantibus erroris occa-
sio: quia non ad contemptum, sed ad cultum prouocat
nesciētes, & cōuiuium religionis videri facit insciis, quos
1. Col. 8. sciens studio derisionis absumit. Vnde bene Apostolus
concludit, & aperit. Et peribit infirmus in tua scientia
frater, propter quem Christus mortuus est. Tertium ge-
nus est scandali, quod nobis nostris generatur ex sensi-
bus, cùm fallimur oculis, cùm decipimur auditu, capi-
Gene. 3. mur odore & sapore vitiamur: Vnde Eua vetiti & leta-
lis cibi sic gustu est sauciata, sic visu. Et vidit, inquit, mu-
lier quòd bonum est lignum ad manducandum, & quod
gratum oculis ad videndum, & speciosum est ad intuen-
dum. Bene ergo dominus adiecit scandalizare sensus ip-
Mar. 9. sos, dicendo: *Si scandalizauerit te oculus tuus, aut manus tua, abscinde, & proiice abs te: melius est tibi sine oculo & manu venire ad vitā, quā toto corpore ingredi in gehennā.*
Et quamuis dominus lapsus, & vitia iusserit sic nos seca-

re, non

re, non membra: tamen si hoc Eua mater humani generis sic fecisset: melius sine oculo & manu in vitā venisset, quàm totam posteritatem suam lamentabilem misisset in mortem. Cauere ergo oportet nos fatres, ne scandalum faciamus alij, ne vel ipsi alio faciente patiamur. Scandalum est quod offendit sensus, quod mentem turbat, quod confundit intelligentiæ puritatem. Scādalum est, quod diabolum fecit ex angelo, quod ex Apostolo reddidit proditorē: quod inuexit peccatum mūdo, quòd hominem deduxit ad mortem: audi dominum dicētem, *Væ mundo à scandalis*. Scādalum sanctos tētat, fatigat in cautos, in cautos deiicit, confundit omnia, cōturbat omnes: & licet in præsenti loco dominus de scādalo suę passionis loquatur, & Iudam denotet, per quē venit ipsum scandalum scandalorum: tamen ne quis in hoc deueniret, admonuit, dicendo: *Impossibile est vt non veniant scandala: væ tamen illi per quem veniunt. Bonum est illi si lapis molaris appendatur collo eius, & proiiciatur in mare, quàm scandalizet vnum de pusillis istis*. Quare non lapis, sed lapis molaris: quia lapis molaris dum triticum terit, dum farinā fundit, à polline fursurem dū secernit, panem piè laborantibus subministrat. Bene ergo illi, qui eligit minister scandali magis esse, quàm pacis, ad collum lapis alligatur molaris: vt hoc illum ad mortem trahat, quod illum trahere debuisset ad vitam: quia sensus ad vitam datos, mortis cōuertit in scandalum, suadēdo aliud videre, aliud audire, aliud sentire, aliud sapere, quàm erat in Christo, quā erat in sciētia salutari. Hinc angularē lapidem, hinc adiutorij lapidē, hinc lapidem sine manibus abscissum, quod est Christus: sic pusillorū circuit & traxit ad scandalum: vt non panem vitæ: sed panem lachrymarum cōficeret, & doloris: sicut Propheta testatur, dicens: Qui manducatis panem doloris. Bene ergo illi, sicut alibi dixit, Vt mola asinaria alligetur collo eius: & inde sumat pœnam, vnde sumpsit & sensum, & exequetur iumentis insipientibus, qui noluit hominibus superna sapientibus comparari.

Mat. 18. *Luc. 17.* *Isa. 28.* *1. Reg. 7.* *Dan. 2.* *Psal. 126.* *Mar. 18.*

De Matthæo & Christo cum publicanis manducante. Sermo XXVIII.

QVòd si virtutibus cognata paupertas, terrena, & cælestis comprobat disciplina, Athleta ad luctamen nudus accedit, cõfligit cum fluctibus nauta nudus, miles in acie non nisi expeditus assistit: qui tendit ad philosophiam, totũ quod in rebus est, antè cõtemnit. Est ergo virtutibus cognata paupertas: & si paupertas virtutũ parens, virtutum socia sic habetur, sapere cõuenit quare Christus ad virtutis officiũ pauperes sic elegit. Petrus & Andreas, Iacobus & Ioannes, germanitas cõbinata, imò congeminata paupertas, in Apostolorum principes eliguntur, pauperes sensu, loco humiles, viles arte, obscuri vita, labore cõmunes, addicti vigiliis fluctibus mãcipati negati honoribus, iniuriis dati, præsidio retis, solo pisciũ captu victum, vestitumq́; conquirentes. Sed in istis quantum vilis mũdanus videbatur aspectus, preciosas tantum animas Dei intuitus tunc videbat. Erãt censu pauperes, sed innocentia locupletes: loco humiles, sed sanctitate sublimes: viles arte, sed simplicitate preciosi: obscuri vita, sed vitæ merito perlucentes: labore communes, sed proposito singulares: addicti vigiliis, sed ad cælestes victorias iam vocati fluctibus mancipati, sed fluctibus non demersi: negati honoribus, ditati magis honoribus, non negati: iniuriis dati, sed iniuriis non relicti: captores piscium, sed piscatores hominum iam decreti. Venite, inquit, & faciem vos fieri piscatores hominum: vt vitalis escæ iactu, vt hamo cælestis verbi, de mortis gurgite animas ad lucem tollerent sempiternam. Captores piscium fiunt hominum piscatores: de labore transeunt ad laborem, quia labor nescit lascessere meditatus. Omnia quæ de vsu veniunt, nõ fatigant. Virtus exercitio perseuerat. Hinc est quod Apostolos suos Christus humanis laboribus exerceri voluit, vt eos indefessos redderet in diuinis: voluit eis Deus manere fortitudinem, de exercitio præstare virtutem: & quia fructus prouenit ex labore, voluit eos labores non perdere, sed mutare: ipse antè illis vsum laboris indulsit. qui postea eis tolerantiam dedit virtutis.

Mat. 4.

Hinc

Hinc est quòd regna, gẽtes, carceres, vincula, tormenta, mortes, sæuientes homines terris omnibus sic vicerunt. Diximus quòd in Apostolis amica virtutum, Deo chara sit electa paupertas. Matthæum de telonio diuitem, de vsuris locupletem, lucris sæculi onustum quòd in Apostolatum Christus elegerit, quid dicemus? Hodie Matthæus de seipso sic cœpit. *Et cùm transiret inde Iesus, vidit hominem sedentem in telonio Matthæum nomine: & ait illi, sequere me.* Matthæus publicanus generat nobis non paruam suis quæstibus quæstionẽ: & magnum nobis negotium sua negociatione proponit. Sed dicit aliquis. Quam quæstionem? Quòd negotium? Deus suscipit pauperes, sed diuites non repellit. Habentes suscipit, & ad se attrahit nõ habentes. Abraham diues, diues Iob, Dauid diues. Et quid Abraham beatius? Quid fortius Iob? Quid Dauid sanctius? Nam & Abraham post terrenos mœrores pias animas, & reuolantes ad cælum in gremium suæ consolationis includit. Et Iob in ipsis diuitiarum machinis diabolũ & ipse vicit, & nobis vincendi eum reliquit exemplum. Abrahã sic possedit diuitias, vt eas sæpè & oblatas contemneret & calcaret indultas: & sic diligeret possidere diuitias, non à diuitiis possideri: habere eas ad largitatis materiam, non ad cupiditatis incendium. Sed ad hæc respondetur, fuerunt sanctis innocentes diuitiæ, vtpote à Deo datæ, non turpiter acquisitæ: concessæ ad vsum vitæ, non ad mortis vsuram. Matthæum verò publicanum diuitiæ sic cupiditatis publicant magistrum, fornace auaritiæ sic coquebãt, sic alligabant vinculis cautionum, sacculorum ponderibus sic premebãt, vt leuari ad innocẽtiam, ad iustitiam surgere, ad virtutem progredi non valeret. Vnde & sedere eius erat iam subsidere, non sedere. Hunc ergo talem ad sua cur vocauerit Christus, cur elegerit ad diuina, nisi quæratur altius, facit altissimam quæstionem, & nõ tantum quæstionem, sed & scandalum: sicut illo tempore circunstantium patefecit intentio. Quomodo enim infirmitas non laboraret humana, quando videbat apud Christum pecuniam sic valere, vt daret fraudulento fidem, veniali

Mat.9. *Luc.16.* *Gen.14.*

gratiam, cupiditatis magistro officium largitatis, doctori fœnoris magisteriũ sanctitatis, publicano sæculi cæleste secretum? Vrebat videntes, quòd vsura quę vastat terram tollebatur ad cælum, & hanc quàm detestantur homines deitas aduocabat. Sic autem sensisse tunc videntes aperit Matthæus ipse, qui dicturus vera de se, non potuit hæc tacere. *Cùm autem Iesus discumberet in domo, ecce veniebant multi publicani & peccatores: & discumbebãt cùm eo & discipulis eius. Pharisæi autem videntes, dicebãt discipulis eius. Quare cum publicanis & peccatoribus manducat magister vester?* Et hoc dicebãt Pharisæi, vt esset magnum malum, quod & malis poterit displicere: & si erat nefas publicanos Christo participes vel in cibo esse: diuinis sociare quid erat publicanum? Fratres, in quęstione hac ingenium laboraret interpretis, si non ipse dominus, cui fit ipsa quęstio, totum quod est quæstionis auferret. Repetamus ergo ordinem lectionis: Christus quare ad Matthæum venerit, audiamus: *Cùm transiret, inquit, Iesus.* Non dixit, cùm staret ibi: transiuit, & pertransiuit inde Iesus, ne Mattheus remaneret ibi: transiuit inde Iesus, ne Matthæus ibi taliter permaneret. *Vidit hominem.* Non dixit, vidit Matthæum: quia in Matthęo hominem liberarat, hoc est, homines quos pecunia possidebat, seruire Deo nequeunt, pecuniæ seruientes. Non potestis, inquit, Deo seruire & mammonæ. *Veni, sequere*

Mat. 6. *me.* Non dixit, affer ad me, quia Matthęũ, nõ Matthęi sacculos requirebat. *Veni, sequere me.* Hoc est, depone pondera, disrumpe vincula, solue laqueos. *Me sequere.* Quęrete, perde vsurã, vt te valeas inuenire. Sed iã Pharisęis quid respõderit, audiamus: *Nõ est opus, inquit, sanis medicus, sed malè habẽtibus.* Ecce quare ad Matthæũ venerat Christus, vt auaritiæ curaret vulnera, vt saniem sanaret vsurę. *Euntes, inquit, discite, quid est, misericordiam volo, & nõ sacrificium.* Misericordiã voluit, vt Matthæus, quod tulerat per miseriam, in misericordias prorogaret: & inde redimeret pœnam, vnde cõparauerat culpã. *Non veni vocare iustos, sed peccatores.* Sic dicens, nõ repulit iustos, sed iniustos, qui se iustos mẽtiebantur, exclusit. Christus ergo

quod

quod ad peccatores venit, peccata delere voluit, non peccatoribus voluit commanere. Quod est dare vitam mortuo, hoc largitatē tribuere est auaro. Itaq; Christus quòd Matthæum vocat, non est illa pecuniæ ratio, sed est ratio tota virtutis. Denique Matthæus mox factus est terræ pauper, vt diues haberetur in cælo.

De eisdem, *Sermo* XXIX.

CVm Matthæum publicanū dominus ad apostolatus fastigium euocat & extollit, dat manū lapsis, spē restituit desperatis, reddidit vitæ, quos sibi iam mors detinebat addictos. *Cùm præteriret, inquit, Iesus, vidit Læui Alphæi sedentem ad telonium.* Sedebat vtique, quia stare non poterat pondere cupiditatis oppressus, & ipsa totus cōscientia fraudis incuruus. Aurū natura graue, grauius fit auaritia nimis. Hinc est quòd plus habentem deprimit, quàm ferentem: & vehementius aggrauat corda, quàm corpora. Nascitur in terra profunda, sectatur ipsa montium fundamenta: perque ima venarum cæcis discurrit anfractibus, & dum suam semper repetit ad naturam, cęlestes animos ad inferna deponit, obscurat sensus semper, alta mētium semper in terrena demergit. Aurum erogare bonum, reponere malum, cōtemnere validum, fugere persecurum: quod sicut vincere virtutis est, ita fęlicitatis est euasisse. Auri furor ardentius humano feruet in pectore, quàm caminus totus ignescit incendiis: & acrius homines dissoluit in terra, quā soluitur in calore flammarum. Crudelitatis dominus, sæuus hostis, amando lędit, nudat vitando, ipsum etiam captiuat aspectum, fidem frangit, violat affectum, vulnerat charitatem, turbat quietem, adimit innocentiam, docet furtum, suadet fraudes, imperat latrociniū. Et quid plura? Hoc est, quod Apostolus dixit, Radix omnium malorum est auaritia. Est commutatio sanè vna, si homo prudens illud antè mittat ad cælum, quàm mutatur ab illo, vt stultus, in tartarum. Mittat per manum pauperis, quia quicquid propter Deum pauperi dederit, ad cælū sine dilatione transmittit. Meritò Matthæum dominus talibus vinculis absolui cupiens præpeditum suscitat, dicendo: *Sequere me.*

Mar. 2.

1. Tit. 6.

me. Hoc eſt, me ſequere de ſupernis ad ſuperna tendentem, & non aurum de inferis ad inferna mergētem. Vbi
Mat.16. fuerit theſaurus tuus, illic & cor tuum erit. Aurum patriarcharum ſtirpem, progeniem ſanctam, tātam germanitatis ſingularem coronam adeò corrupit: & totius red-
Gen.13. didit pietatis extorrem, vt Ioſeph Ægyptiis, fratrem barbaris, innocentem noxiis, ingenuitatem traderent ſeruituti. Sic ſiccauit mētes, ſic corda depreſſit: ſic quod in eis fuerat humani ſenſus, ferinam in rabiem commutauit: vt non offenſam Dei, non ſancti patris dolorem, nō proprij ſanguinis ſenſum meminiſſe permiſerit. Intuere quid auro grauius, quod cùm mores hominum perdit, perdit & naturā. Aurum Iudaicum populū ſic ſuo captiuauit aſpectu, vicit illecebris, ſpecie perdecepit, vt hoc eſſe Deum crederent, & Deum verum, Deum tot beneficiis cognitum denegarent: ſic conuertit homines in iumenta, vt vituli caput, caput ſuum crederēt, & omnium
Exo. 31. rerum capiti caput pecudis anteferrent. Attendite quàm ſit pernicies iſta fugienda, quæ cùm mores hominum, honeſtatem, vitamq́ue perdiderit, ipſum quoque Deum voluit homini & cōtendit auferre. Hoc eſt, quòd Iudam
Mat. 26. fecit eſſe proditorem, vt hominem cogeret Deum negare, vendere germanum ſui ſanguinis, diſtrahere conditorem, & ipſum ſanguinem taxare precio, quem ſponte dominus erat noſtrum largiturus in preciū. Sed ne multa ſuper hoc generent exempla faſtidium, tranſeamus ad reliqua. *Sequere me, & ſurgens ſecutus eſt eum.* Sæpè legitur & in hoſte vtilis virtus, ſępè in aduerſario comprobatur, Matthæus non ſubtrahitur operi, ſed mutatur: & teloniū ſuſcipit magis, quàm relinquit: vt manſura Deo, non homini peritura conquirat, vt non trigeſimum in quadrageſimum, quinquageſimumq́ue nummum triſtis redigat ſupputator: ſed trigeſimum in ſexageſimum, &
Mar. 4. centeſimum gaudij fructum lætus recōdat diuinis commodis profuturum. *Et ſurgens ſecutus eſt eum.* Generoſus animus, qui ſic ea quæ magna putarat, facile, & quaſi nulla contempſit: apparet illum per ignorantiam lucra ante præſentia conquiſiſſe, à quibus vt ſe ſenſit, & vidit

liberum,

liberum, sic raptus est ad diuina. *Et factum est dum accumberet in domo illius, multi publicani & peccatores discumbebant cum Iesu & discipulis eius.* Discumbebat Iesus plus in Matthæi mente, quàm sigmate: & epulabatur non cibis, sed reditu peccatoris, vt reuocaret cõuiuio, collegio, humanitatis affectu, dulcissima sui cõfabulatione discumbentes, quos sciebat posse iudicis agnita potestate dissolui: percelli terrore maiestatis suæ, de nuda mox pręsentia posse prosterni, velatus humano corpore, qui homini voluit subuenire. Occultauit dominum, qui seruis dignatus est fiduciam non negare: maiestatem texit, qui fragilem studuit parentis amore complecti. Sed offenduntur Iudæi, dicentes: *Quare cum publicanis & peccatoribus manducat & bibit magister vester?* Miraris Iudæe cur misceatur conuiuio peccatorum, qui propter peccatores & nasci voluit, & non recusauit occidi: oblatras cur peccatorum vinum bibat, qui pro peccatoribus suũ sanguinem fudit. Et si vis nosse amplius, suscepit ipse peccatum ne perderet peccatores, in se sententiam suam iudex retorsit, vt amasse se peccatores proderet magis soluẽdo debitum, quàm donando. Sed talibus ipsum dominum respondisse sufficiat. *Non necesse habent sani medico, sed malè habentes: nõ enim veni vocare iustos, sed peccatores.* Et quis non erat ægrotus, ipsa generis humani sic ægrotante natura? Ad omnes ergo venit, qui omnes, malè habẽtes, vt curaret, inuenit, sed planè mori meruit, qui medicum contempsit ne se accusaret, vel confiteretur ægrotum: sed dicti sui dominus aperit mox figuram, dicendo: *Non enim veni vocare iustos, sed peccatores.* Non hic dominus iustos respuit, sed superbos: & eos notat, qui cùm non sint, esse se iactant iustos. Et vbi erant iusti? Cùm iuxta Prophetam: Non erat qui faceret bonum, non erat vsque ad vnum. *Psal. 13.* Vt intelligant ęgritudinem, medicum, vt curentur admittant, confiteantur se peccatores: vt modo Christus parens & conuiua, largiatur veniam: ne post iudex ferat in contumaces debita sine fine sententiam.

De eis-

De eisdem, *Sermo* XXX.

HOdierna Euangelica lectio Matthæum publicanum sic in Apostolum commutauit, vt qui erat fraudator pecuniæ, fieret gratiæ distributor: & de impietatis schola ad pietatis magisterium perueniret, fieretque doctor misericordiæ, qui auaritiæ fuerat institutor. *Dum* Mat. 9. *transiret Iesus, vidit hominem sedentem in telonio, Matthæum nomine.* Cum transiret inde Iesus, bene transiret inde: transibat Iudæam, vt veniret ad gentes: præteribat synagogam, vt Ecclesia permaneret: prætergrediebatur carnis patriam, vt deitatis suæ remearet ad sedem. In Christo fratres transitoria est carnis iniuria, in quo diuinitatis honor est sempiternus. *Dum transiret inde, vidit hominem.* Vidit plus diuinis oculis, quam humanis. *Vidit hominem.* Vt peccata hominis non videret. Mat. 9. Vidit opus suum, vt despiceret opera peccatorum. Vidit illum Deus, vt ille videret Deum. Vidit illum Christus, vt ille pecuniæ latebras amplius non videret. Vidit illum Christus sedentem, quia pressus cupiditatis pondere, surgere non valebat. Fratres, deterius sedebat in telonio publicanus iste, quàm paralyticus: de quo antè diximus, iacebat in lecto. Quia ille carnis patiebatur paralysim, iste mentis: in illo fuerat compago turbata membrorum, in isto totus ordo fuerat sensuum dissipatus: ille iacebat captus carne, sedebat corpore & animo iste captiuus: ille doloribus succumbebat inuitus, iste vitiis voluntarius seruiebat: iste sibi innocens auaritiæ videbatur in crimine, ille se cognoscebat inter vulnera peccatorem: iste lucrorum cumulabat peccata, ille dolorum gemitibus peccata delebat. Meritò igitur paralytico dicitur, confide fili, dimittuntur tibi peccata tua, quia compensarat delicta doloribus: publicano autem dicitur, *Veni, sequere me.* Hoc est, vt sequendo me repares, quod consequendo pecuniam perdidisti. Sed dicit aliquis: Quare publicanus, qui maior videtur in crimine, maior habetur in munere? Nam mox apostolatus certa præditus dignitate, non solum ipse accepit, sed aliis indulgentiam tribuit peccatorum: totum orbem splendore Euan-

gelicæ

gèlicæ prædicationis irradiat, & paralyticus sola dignus venia lux habetur. Vis nosse quare plus consecutus sit publicanus? Quia iuxta Apostolum, vbi abũdauit peccatum, superabundauit & gratia. Simul vt publicanus gentilis populi typum teneat, paralyticus Iudaici populi sit figura, qui hodieque malæ valetudinis tenetur in lecto, vt nisi portatus fuerit fide gentium, oblatus Christo miseratione sanctorum, Christiani populi credulitate saluatus, ad domum fidei, ad domum patriæ non potest peruenire. *Et discumbente eo in domo, ecce veniebant, inquit, multi publicani & peccatores, & discumbebant cum eo & discipulis eius. Videntes autem Pharisæi dicebant discipulis eius, quare cum publicanis & peccatoribus magister vester manducat?* Arguitur Deus, quare inclinat se homini, quare coniacet peccatori, quare esurit pœnitentiam, quare sitit reditũ peccatorũ, quare acceptat misericordiæ fercula, quare sumit poculũ pietatis. Fratres, venit ad prandiũ Christus, venit ad cõuiuium vita, vt faceret secũ conuiuere morituros: iacuit resurrectio, vt de sepulchris surgerent, qui iacebant: decubuit indulgentia, vt peccatores leuaret ad veniã: venit ad humanitatẽ diuinitas, vt ad diuinitatem veniret humanitas: venit iudex ad reorum prandiũ, vt humanitas præueniret reatus sententiam: venit ad languentes medicus, vt reficeret conuescendo defessos, inclinauit pastor bonus humeros suos, vt ouẽ perditã salutares reportaret ad caulas. Sed hoc Pharisæus detestatur & arguit, qui prandium dominicũ putat non virtutis esse, sed ventris: non spiritus, sed carnis: non diuinæ bonitatis, sed voluptatis humanę: terreni luxus, nõ gratię cęlestis. Sic, sic se videt, qui Deũ non videt. Quis arguit medicum iacentibus coniacẽtem, nisi humanæ salutis inimicus? quis pastorem subnixum lasso pecori reprehendit, nisi qui lucrosi gregis amorem nescit? quis iudicem de pietate iudicat, nisi ille, qui fuerit desperatus? quis communionem Dei? nisi sacrilegus spernit? indulgentiam quis, nisi crudelis horrescit? *Quare magister vester cũ publicanis & peccatoribus mãducat?* Et quis est peccator, nisi qui se peccatorem negat? Magis ipse peccator est;

Rom. 6.

tor est: &, vt verius dicam, ipse iam peccatum est, qui se iam non intelligit peccatorem. Et quis iniustus, nisi qui se iudicat iustum? Legisti Pharisæe, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Quandiu sumus in mortali corpore, & fragilitas dominatur in nobis: & si actu peccata vincimus, vincere peccata cogitationum nõ possumus, & iniustitias fugere: qui si corpore possumus euitare, & si cõscientiam malam deuincere valemus, culpas negligentiæ, ignorantiæ peccata quemadmodũ possumus abolere? Pharisæe confitere peccatum, vt Christi venire possis ad mensam: vt sit tibi panis Christus, & panis ipse frangatur in tuorum veniam peccatorum: vt fiat tibi poculum Christus, qui in tuorum delictorum remissionem funditur. Pharisæe prande cum peccatoribus, vt possis prandere cum Christo: agnosce te peccatorem, vt tecum prandeat Christus: intra cum peccatoribus conuiuium domini tui, vt possis non esse peccator: intra domum misericordiæ cum Christi venia, ne cum tua iustitia extra domum misericordiæ puniaris exclusus: agnosce Christum, audi Christum, audi dominum tuum, audi cælestem medicum calumnias tuas peremptoriè confutantem. *Non est opus sanis medicus, sed malè habentibus.* Si vis curam, agnosce languorem. Nõ veni vocare iustos, sed peccatores. Si cupis misericordiam, confitere peccatum. *Euntes, inquit, discite quid est, misericordiam volo, & non sacrificium.* Christus misericordiam vult, & non sacrificium: aut quod sacrificium quæret, qui vt te quæreret, sacrificium factus est ipse? *Non veni vocare iustos, sed peccatores.* Non repulit iustos, sed quia sine Christo innocens non habetur in terris. *Non veni vocare iustos, sed peccatores.* Sic dicendo, non repulit iustos, sed quia omnes reperit peccatores: audi Psalmistam, Dominus de cælo prospexit super filios hominum: vt videat si est intelligens aut requirens Deum. Omnes declinauerunt, simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum, non est vsque ad vnum. Fratres simus, simus peccatores confessione nostra, vt Christi venia non simus peccatores.

Psal. 142. — *Osee. 63.* — *Psal. 13.*

De Pha-

De Pharisæorum & Discipulorum Ioannis ieiunio. Sermo XXXI.

BOnitas virtutum mater, malitia origo vitiorum, virtutes comitatur gloria, inhæret vitiis cognata confusio: sicut vitia teguntur dolis, ita illustrantur libertate virtutes. Hinc est quod Christus virtutum lux agebat liberè, loquebatur purè, præstabat vt Deus, patiebatur vt parens, vt dominus arguebat: Iudæi verò viperinum germen, genitricis mors, genitoris occisio, dum perimunt Christum, synagogæ matris vterum diruperunt. Verè sicut scriptum est: Progenies viperarum summittebant capita, adulabantur lingua, vulnera dabant dolis, blasphemiis venena fundebant: & quasi non sufficeret ad odium contemptus, despectus ad iniuriam, sic Christum persequebantur insidiis, tentabant dolis, interrogatione pulsabant, appetebant contumeliis, & tota cupidi simulatione vallabant, obiiciebant curandos sabbatho: vt si non curasset, fieret de impossibilitate contemptus: de lege maneret calumnia si curasset. Interrogabant, in qua potestate faceret sua iussione virtutes: vt si dixisset, deitatis, inuidiam commouerent: si tacuisset, artis magicæ crimen inferrent. Dicebant enim, in Bulzebub principe dæmoniorum eiicit dæmonia: & sicut hodie lectum est, apud discipulos in magistrum notam de publicanorum conuiuio componebant: apud magistrum discipulos ieiunij nescios, gulæ deditos accusabant; sed discipulis de magistro, magistro de discipulis odiorum causas, discordiæ semina liuore iactabant. *Accesserunt, inquit, discipuli Ioannis, dicentes: Quare nos & Pharisæi ieiunamus frequenter, discipuli autem tui non ieiunant?* Et cum discipulis Ioannis, quæ societas Pharisæis? nisi quia iunxerat inuidia, quos disiunxerat disciplina. Hic iam sua perdit iura zelus: iunxit disiungere consuetus. Iudæi postponi Moysen domino non ferebant: discipuli Ioannis Christum nolebant Ioanni vllatenus anteferri: sic in Christum fremebant vtrique liuore communi. *Quare nos & Pharisæi ieiunamus frequenter, discipuli autem tui non ieiunant?* Quare? quia penes vos est de lege, non

Mat. 3. Luc. 20. Mat. 12. Mat. 9.

de voluntate ieiunium: ieiunium non ieiunantem respicit, sed lubentem. Et quis vobis ieiunij fructus est, qui ieiunium ieiunatis inuitum? Ieiunium est singulare sanctitatis aratrū, colit corda, eradicat crimina, euellit delicta, vitia subruit, charitatē serit, copiā nutrit, parat innocentiæ messem. Discipuli ergo Christi in tota sanctitatis segete constituti, & virtutū manipulos colligētes, habentes panem iam noui fructus, inueterata nō possunt ieiunia ieiunare: quę iactantur verbis, pallore proponuntur, venditantur defectu, placent humanis oculis, nō diuinis. *Quare nos & Pharisæi ieiunamus frequenter, discipuli autem tui non ieiunant? Respōdit dominus, Numquid possint filij sponsi ieiunare quandiu cū illis est sponsus?* Quid est hoc? Interrogatus Ioannes sponsum esse sic testatus est Christum. Qui habet spōsam sponsus est: amicus autem sponsi qui stat & audit eum, gaudio gaudet propter vocem sponsi. Conuenienter ergo discipulis Ioannis magistri sui voce respōdit, vt vel illi crederent, & nō cogerent tempora sponsi læta tristis intrare ieiunij: quia qui quærit sponsam, ieiunia seponit: relinquit austera, totum se dat gaudiis, epulis indulget, totus blādus, totus amabilis, totus festiuus incedit: & facit totum quod sponsæ tenera requirit affectio. Christus ergo qui tunc Ecclesiam desponsabat, indulgebat se mensis: conuiuantibus se nō negabat: humanum, comem, blandum se pia charitate reddebat: donec diuinis humana coniungeret, & faceret de terrena societate cæleste consortium. Adiecit Dominus dicens: *Nemo immittit commissuram pāni rudis in vestimentum vetus, tollit enim plenitudinem eius à vestimento, & peior scissura fit.* Antiquæ legis supellectilem dicit Iudaicis studiis attritā: corruptis sensibus, sectis scissam: impuris actibus obsoletam. Pannū rudem Euāgelij nuncupat indumentum. Sed audi pannū non scissurę partē, sed principium texturæ. Tunc enim primū regalis indumenti tela de Christi vellere texebatur, de vellere quod dabat agnus: Agnus Dei qui tollit peccata mūdi. Texebatur autem regiū vestimētum, quod in purpureū fulgorē cruor tingeret passionis. Meritò ergo Christus hunc pannū rudem Iu-

Ioan. 3. (margin, beside "hoc? Interrogatus Ioannes")

Ioan. 1. (margin, beside "agnus: Agnus Dei")

dem Iudaicæ vetustati prohibebat immitti: ne peior scissura fieret, si Iudaicam vetustatē nouitas scinderet Christiana. Et geminat exemplum, dicens: *Neq; mittunt vinū nouū in vtres veteres, alioquin rumpunt vtres, & vinū effunditur, et vtres pereūt: sed vinū nouum mittunt in vtres nouos, & ambo cōseruantur.* Vtres veteres Iudęos vocat: nouos vtres nuncupat Christianos: quia sicut vtres pellium ab omni squallore purgantur, & pigmētis liniūtur odoratis, vt saporem vini possint inuiolabilē custodire: ita ieiuniis corpora humana ab omni carnalium delictorū squallore purgātur: & fiunt vtres diuinis torcularibus apti: vt de prælo crucis accipiant vinum nouū: & incorruptam nouitatem conseruent. Sed hoc sicut accipiunt Christiani, ita Iudęi nisi Christiani fuerint non habebūt: qui corrupti vitiis, & inueterati malis, vinum nouū quod ad Euangelij verbum, si acceperint, & rumpūtur, & fundunt. Agnoscendum est ergo, quia Christus per exempla hæc non discipulos suos noluit ieiunare, sed noluit ieiunium verum fraudulento miscere ieiunio.

De eo qui habebat manum aridam.

Sermo XXXII.

OMnia signorum Christi opera, stupenda virtutum, non humanitus, neq; casu, sed diuina procuratione credenda sunt euenisse: sicut hodie nobis Euangelicum demonstrauit eloquium. *Et intrauit, inquit, Iesus in synagogam: & erat ibi homo habens manum aridam.* Mar. 3. Christus quidem ingreditur synagogam, sed Iudæus nec recipit intrantem, nec agnoscit pręsentem, nec operantem cęcatus intelligit. Cernite quàm nihil sit pręsentia corporalis vbi fuerit mentis miseranda separatio, sicut contra nihil officit absentia corporalis, vbi corda fuerint sociata per fidem. *Et erat ibi homo, habens manum aridam.* In hoc homine omnium hominum imago figuratur: in hoc gēritur cura cūctorum: in hoc vniuersorum sanitas diu expectata reparatur. Aruerat enim manus hominis magis stupore fidei, quàm siccitate neruorū: & plus culpa conscientię, quàm debilitate carnali. Antiqua nimis ista erat, & quæ in ipso mundi principio contigerat ęgritudo, nec

arte hominis, aut beneficio poterat hæc curari, quæ iusta Dei fuerat indignatione cõtracta, tetigerat vetita, inconcessa prę sumpserat: cùm se ad arborẽ sciendi bonum, malumque porrexerat, authore indigebat, nõ qui malagma imponeret, sed qui posset illatã relaxare sentẽtiam: & ignoscendo resoluere, quod religauerat indignando. In hoc homine nostrę tantũ geritur vmbra sanitatis: perfecta autem salus nobis reseruatur in Christo: quia tunc ariditas nostræ manus miseranda dissoluitur; cũ cruore perfunditur dominicæ passionis: cum in illo vitali ligno crucis extenditur: cùm carpit fructuosam de dolore virtutem: cùm totã arborem salutis amplectitur: cùm clauis domini corpus affigitur, quo nũquam ad arborẽ concupiscentiæ, & aridæ redeat voluntatis. *Obseruabant, inquit, Pharisæi si sabbathis curaret, vt accusarent eũ.* Ad infamiã iudicis, & nequitiã cognitoris, quæritur de cura crimen, de pietate accusatio, reatus de virtute, de salute supplicium. Sed mirum non est: semper offendunt bona malos, pia impios, sancta profanos: aut quando non lasciuus disciplinam, virtutem vitiosus, innocentiã criminosus accusat? Obseruabãt solliciti sacerdotes sabbathis non si peccaret, sed si curaret: vt accusarent eum. Amatores criminum inuigilant, insidiantur in accusatione virtutum: quasi contra salutem, non pro salute sabbathum sit prouisum. Si sabbathis curaret, obseruant: tali legis interprete, non dico laborat nimis, sed funditus expirat ægrotus. Sabbathum non impiè curam denegauit infirmis, sed tota pietate aliquotiens quietem præstitit fessis nimio labore mortalibus. *Et ait homini habenti manum aridam: surge in medium.* Professor debilitatis proprię: supernæ pietatis exactor: testis diuinæ virtutis: Iudaicæ incredulitatis assertor. *Surge in medium.* Vt quos non compungit virtus tanta signorum, quos non opera tantæ salutis inclinant, vel debilitatis tantæ miseratio cunstringat, & mitiget. *Tũc dicit eis, licet sabbathis benefacere, an malefacere, animam saluam facere, an perdere?* Hoc dicẽdo, bonitatem cõmendat operis sui: & illorum malitiæ conceptæ conscientiã accusat: quia cùm ille hominẽ saluum facere

Gen. 3.

cere corpore, animoq; gestiret, illi eum accusandi studio perdere moliuntur: qui & patiebantur eum sabbathis curare: insidiantes animo vtrũ curaret, vt cùm curasset, sensus sui malignitate damnarentur: & essent tali patientia, quàm ipsa malitia nequiores: & plus furẽtes dolo, quàm tali iudicio dementes. *At illi tacebant: & circunspiciens eos cum ira, contristatus super cæcitate cordis eorũ.* Circunspiciens dixit, non conspiciens, id est, non tantum faciem vt homo intuens, sed vt Deus corpora, corda, mentes, sensus, præterita, præsentia, futura contẽplatus. *Circunspiciens eos cũ ira, contristatus.* Irascitur vt dominus, contristatur vt parens, dolet vt homo, intuetur vt Deus. *Dicit homini, extende manũ tuam: & extendit: & restituta est manus illius.* Extende manũ tuã: iussione soluitur, quæ fuerat iussione deuincta. *Extende manũ tuam.* Agnouit pœna iudicẽ, opus Deũ, indulgentia prodidit conditorẽ. Orate fratres, vt sola synagoga tali debilitate fuscetur: nec sit in Ecclesia cuius manũ arefaciat cupiditas, cõtrahat auaritia, rapina debilitet, tenacitas ægrotã constringat: sed si acciderit idipsum, audiat dominũ: & citò eã in opere pietatis extẽdat, relaxet & in misericordia, in eleemosynis porrigat. Sanari nescit, qui nescit pauperi fœnerari. *Tunc egressi Pharisæi statim cũ Herodianis consiliũ faciebant, quomodo eũ perderent.* Semper Iudæus Herodianis iungitur, vt inuadat Christianos. *Iesus, inquit, cum discipulis secessit ad mare.* Vt cõparatione fluctuum prauiorẽ Iudæorũ probaret & demonstraret errorẽ. Sed quia Iesus deseruiente nauicula, id est Ecclesia, sequestratur à cõfusione turbarũ, & Christiani populi gubernator residet indefessus vario genere medẽdi, & imperauit ventis & mari, vt tandẽ tranquillitatis obedientia conquiescant, iuxta Prophetam: Dirumpamus vincula eorum, & proiiciamus à nobis iugum ipsorum, vt sub iugo pietatis manentes, diuinæ gloriæ mereamur esse participes. *Mar. 4.* *Psal. 2.*

De filia archisynagogi, deque muliere sanguinis profluuio laborante. *Sermo* XXXIII.

AVdituri estis hodie fratres, & sancto euãgelista Marco referente mecum pariter cognituri, qualiter ante

Christum synagogæ prolabitur, & proruit principatus, & cum duplici modo Deum & Dominum confitetur, Deut. 6. cùm adorat pro legis imperio sic dicentis: Dominum Deum tuum adorabis: & redditorem vitæ indicat, cùm Mar. 5. salutem filiæ morientis implorat. *Venit, ait, ad eum quidam archisynagogus, nomine Iairus; & videns eum, procidit ante pedes eius: & deprecabatur eum multũ, dicens, Filia mea in extremis est, veni, impone manũ tuam super eam, vt salua sit, & viuet.* Antequã sermo Euãgelici sensus aperiat sacramẽtum, libet in hoc loco paululũ parentũ prodere passiones, quas sumũt & proferunt de affectibus, & amore filiorũ. Circunstãte familia inter tenera & blanda obsequia propinquorũ, molli filia decũbit in lectulo: pater pronus sicca iacet & versatur in terra: illa deficit corpore, hic mente & animo cõtabescit: illa secretas languoris sui sustinet passiones, hic fędus & lugubris totus, toto fertur & iactatur in populo: illa moritur ad quietẽ, hic viuit ad pœnã. Et certè omisimus anxia parentum vota, cùm gignunt, periculosos ordines, sobolẽ cùm producunt, cùm nutriunt, mœstos labores: & iuges pœnas, cùm ferunt ægrotantes, peior est mortis dies pignora cùm procedũt. Heu me cur tanta filij nesciunt? cur ista non sentiunt? cur vicẽ parentibus reddere non desudant? & tamen parentũ pietas perseuerat: quia quicquid filiis parentes impenderint, repensabit parentibus parens omnium Deus. Sed ad proposita redeamus. *Venit autẽ quidam Archisynagogus, nomine Iairus, & videns eũ procidit ante pedes eius, & deprecabatur eum multum, dicens, Filia mea in extremis est: veni, & impone manũ tuam super eam, vt salua sit.* Quod supplicatione flebili, extrema filiæ sic lamentatur: quod remedium lãguoris sic postulat, desperatũ satis probat & demonstrat affectũ, vnde est quod curæ ordinẽ sic deposcit. *Veni, impone manũ tuam super eam.* Ægrotus non quemadmodum curetur imperat, sed tantum vt curetur, implorat. Sed cùm esset Archisynagogus, legis notitiam hic habebat: & cum verbo cætera, hominem manu Dei legerat esse figuratũ: credidit ergo Deo, quia eadem manu, qua creatã senserat filiam, recreari,

recreari, & reduci posse ad vitam. Cognouimus quid sit: *Veni, & impone manum tuam super eam.* Vt qui sponte posuit ad creandum, ad reparandũ iterum exoratus imponat. Hoc est, quod Propheta fatetur, cùm decantat in Psalmis: Tu formasti me, & posuisti super me manum tuam. Quia qui posuit cùm formaret ex nihilo, imposuit iterum, vt reformaret ex perdito. Denique idem Psalmista, vt manus huius salutare sensit, & adeptus est largitatem, repetitam prorupit in vocem. Dextera, inquit, Domini fecit virtutem: dextera Domini exaltauit me: dextera Domini fecit virtutem. Et vt meruisse se quod Archisynagogus poposcerat, demonstraret, adiecit: Non moriar, sed viuã. Ille cùm peteret, dixerat: Veni, impone manum tuam, vt salua sit, & viuat: hic iam consecutus exultat. Non moriar, sed viuam. Dextera domini Christus est, sicut Prophetico docemur eloquio. Et verè fecit virtutẽ, diabolũ dum debellat: dũ alligato forti, sicut ipse dixit, vasa fortis diripit: dum infernum destruit: dũ ipsam mortificat mortem. Et verè exaltauit nos, quos de profundo extulit, & eleuauit ad cælum. Sed iam ad mulierẽ sermo transeat: quæ occulto vulneri, & verecundo languori remediũ sic quæsiuit, vt & suũ pudorem tegeret, & curãtis reuerentiã custodiret. *Et abiit cum illo, & sequebatur, inquit, eum turba multa, & comprimebant eum: & ecce mulier quæ erat in profluuio sanguinis annis XII. & fuerat multa perpessa à cõpluribus medicis, & erogauerat omnia sua, nec profecerat quicquã, sed deterius habebat, cùm audisset de Iesu, venit in turba retro, & tetigit vestimentum eius, dicẽs: Si vel vestimentũ eius tetigero, salua ero. Et confestim siccatus est fons sanguinis eius, & sensit corpore quòd curata est à plaga.* Non tantũ duo maria cõfunduntur fluctibus suis, quantũ mulieris huius animus ancipiti cogitationũ cumulo iactabatur. Post certamina desperata medicorũ, post medicamina sumptuosa, post manẽ & antiquissimam curam, vbi ars & peritia defecerat iam curantũ, vbi languentis omnis iam consumpta fuerat substantia, ipsi authori reuerendum vulnus non casu, sed diuinitus occurrit; vt quod humana arte tot annis curari

Psal. 138. Psal. 117. Mat. 12.

non potuit, sola fide & humilitate curaretur. Mulier stabat eminus, quam natura pudore perfuderat: quam per hoc immundam Iudaica lex notarat, dicens: Immunda erit, & sanctum non continget: contingere metuēs, ne Iudaicum furorem, ne legis posset subire sententiam. Dicere non est ausa, ne circunstantium confunderet, & onerarct auditum: ne fieret populorum fabula, quæ tot annis stadium, & σκάμμα fuerat passionum. Siquidem & amplius ferre, & sustinere dolor diuturnus, & continuus non sinebat: & deliberandi tempus Christi prætereuntis celeritas amputabat: & econtra nouerat, quod tacenti, quod occultanti morbum suum sanitas non daretur. Inter hæc bella cogitationum, solam salutis viam mulier, curam vt furaretur, inuenit: vt raperet tacita, quod petere non valebat, & pro sua verecundia, & pro reuerentia præstaturi: & quæ non merebatur corpore, corde perueniret ad medicum: fide Deum, manu tantum tangeret vestimentum: sciens hanc fraudem non solum veniam, sed & remedium præstaturam: quam non voluntas, sed necessitas verecunda generauit: præsertim cùm & furantis lucrum quæreret: & ei cui auferebatur nullum gigneret detrimentum. Pium latrocinium, quòd ministra fide, fide attrahente committitur. Ecce vbi virtus est quæsita contrariis, vbi fraus fide conniuente quod nitebatur, obtinuit. Mulier inter comprimentes, vt nesciretur accedit, & presumpsit furari se posse curam fide sola: vt habitu lateret, & corpore, retro accedit: & ad videndum se iudicabat indignam. Curauit fides intra ictū temporis, quod XII. annis ars humana curare non potuit. Post hoc exemplum suo vitio longa trahit in languoribus tempora, & sua negligentia diu laborat, qui sola fide nescit curari, sed aromatum dispendiis onerari. Tetigit vestimentum mulier, & curata est: & ab antiquo est absoluta lāguore. Miseri, qui quotidie corpus domini tractamus & sumimus, & à nostris vulneribus nō curamur. Non Christus infirmātibus, sed fides deest: nam multo magis modo in nobis manētes poterit vulneratos curare, qui latentē mulierē præteriens sic curauit. Sufficit hodie fratres furta fidei,

Leu. 12.

Id est, æquea ludorum.

dei,& domini preterenntis narrasse virtutem: cur autem dominus veluti ignorans quærit, quam virtutis suę opere scit curatam: quia nunc longum est, sequenti sermone narrabimus.

De eisdem, *Sermo* XXXIIII.

OMnes Euangelicæ lectiones fratres charissimi, magna nobis & præsentis, & futuræ vitæ commoda largiuntur. Sed hodierna lectio & totum quod est spei contulit: & quicquid est desperationis, exclusit. Est nobis dura, & deflenda conditio: peccare nos cogit fragilitas innata, & confiteri prohibet confusio cognata peccati: malum enim facere pudor non est, & pudor est cõfiteri: timemus dicere, quod committere non timemus. Sed hodie mulier cùm quæreret medicinam tacita vulneri verecundo, inuenit silentium, per quod possit peccator ad veniam peruenire. Prima est fœlicitas in peccatorum turpitudinem non venisse: sed fœlicitas est secunda peccatorum veniam peccatis latentibus inuenisse. Hoc Propheta senserat, qui dicebat: Beati, quorum remissæ sunt iniquitates: & quorum tecta sunt peccata. *Ecce, inquit Euangelista, mulier, quæ sanguinis fluxum patiebatur ab annis duodecim, accessit retro, & tetigit fimbriam vestimenti eius.* Confugit mulier ad fidem subitam, cui longa defecerat cura: quæ confundebatur medicinam petere, furari voluit sanitatem: nesciri se ab eo voluit, à quo se credidit posse saluari. Vt aër ventorum turbine, sic cogitationum procellis mulier turbabatur: confligebat cum fide causa, cum timore spes, necessitas cum pudore, timoris frigus extinguebat crudelitatis ardorẽ, obscurabat lucem fidei, vis amoris, spei confidentiam necessitas verecunda frangebat: sic mulier magni maris instar confusis æstibus iactabatur: quærebat quomodo faceret occultum de publico, de turba secretum: agebat vt sibi & rediret sanitas, & verecundia non periret: curabat ne cura sua ad curantis redundaret iniuriam: prouidebat vt redderetur sibi salus salua reueretia saluatoris. Tali ergo sensu mulier merito de summitate fimbrię peruenit totã ad deitatis summam. *Accessit, inquit, retro.* Sed vbi retro? *Et tetigit fimbriam*

Psal. 31.
Mat. 9.

briam vestimenti eius. Accessit retro. Sed vbi? Retro nil erat: ibi faciem quam declinabat, inuenit. Erat in Christo corpus multiplex, sed erat deitas simplex, erat totus oculus, qui post se supplicem sic videbat. *Accessit retro, & tetigit fimbriam vestimenti eius.* O quid ista mulier vidit habitare in interioribus Christi, quæ in Christi fimbria diuinitatis totam vidit inhabitare virtutem! O! quàm docuit mulier quantum sit corpus Christi, quæ in Christi fimbria tantum esse monstrauit! Audiant Christiani, qui quotidie corpus Christi attingunt, quantam de ipso corpore sumere possunt medicinam, quando mulier totam rapuit de sola Christi fimbria sanitatem. Sed quod nobis flendum est, mulier de vulnere medicinam tulit, nobis medicina ipsa retorqueretur in vulnus. Hinc est quod Apostolus tangentes indignè corpus Christi taliter admonet, & deplorat: Qui enim tãgit indignè corpus Christi, iudicium sibi sumit. Et quòd inde temeritas infirmi-
1. Cor. 11. tatem capiat, vnde fides accipere debebat sanitatẽ, rursus intulit: Propterea inter vos multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi. Item dormiẽtes mortuos dicit, quos luget in viuo corpore iã sepultos. Petrus & Paulus principes fidei Christianæ notitiam nominis Christi toto orbe diffuderunt: mulier accedendi ad Christum prima tradidit disciplinam: mulier prima dedit formã, quomodo peccator tacita confessione deleat sine confusione peccatum: quomodo delinquens soli Deo cognitus de reatu nudare apud homines verecunda conscientiæ non cogatur: quomodo homo possit venia iudicium præuenire. *At Iesus, inquit, conuersus, & videns eam, inquit, Cõfide filia, fides tua te saluam fecit.* At Iesus conuersus non motu corporis, sed diuinitatis aspectu: Christus conuersus est ad mulierem, vt mulier conuerteretur ad Christũ: vt ab ipso curã sumeret, vnde sumpserat vitam, & sciret sibi præsentis vulneris causam fuisse perpetuæ rem salutis. *Conuersus, & videns eam.* Vidit eam diuinis oculis, non humanis: vidit vt saluti redderet, non vt agnosceret quam sciebat: vidit eã, donatur bonis, malis caret, quem viderit Deus. Hoc vniuersitas sentit ex vsu de fœlicibus

sic di-

sic dicẽdo: Vidit illum Deus. Vidit ergo istã Deus, quam curando reddidit sic felicem. Et quid plura? Christus mulieris docuit exemplo, quàm fides sola totam proficiat ad salutem. Sed de Synagogæ principe iam loquamur: qui dum Christũ ducit ad filiam suam, viam dedit, qua mulier perueniret ad Christũ. Sic cœpit hodiernæ principiũ lectionis. *Ecce princeps vnus accedens adorabat eũ, dicẽs: Domine, filia mea modò defuncta est, sed veni, impone manum tuam super eam, & viuet.* Futurorum pręsciũ Christum nõ latebat, quòd prædictæ mulieris eueniret occursus: per quã Iudæorũ princeps disceret, Deũ non mouendum locis: nõ itinere ducendum: nõ trahendum præsentia corporali, sed credendũ quàm sit Deus vbiq; pręsens, vbiq; totus, vbiq; semper: Et quàm totũ possit iussu facere, nõ labore: virtutes mittere, nõ deferre: mortẽ nõ manu, sed imperio effugare: vitã nõ arte reddere, sed præcepto. *Filia mea modò defuncta est, sed veni.* Hoc est dicere: Adhuc vitę manet calor, adhuc animę vestigia videntur, adhuc est in via spiritus, adhuc dominus domus habet filiã, adhuc mortuã tartarus nescit, ergo vt euntem possis animã retinere, festina. Stultus putauit Christũ non posse suscitare mortuã, nisi teneret. Hinc est, quòd Christus vbi peruenit ad domum, & vidit puellã, quasi perditam fleri, vt infideles animos promoueret ad fidem, dormire eã dicit, nõ defunctã, vt crederent facilius de morte posse surgere, quàm de somno. *Non est, inquit, mortua puella, sed dormit.* Et verè apud Deũ mors somnus est: quia velocius Deus mortuũ ad vitam suscitat, quàm de somno dormiens ab homine suscitetur, & antè Deus frigẽtibus morte membris viuificantem refundit calorẽ, quàm homo sepultis somno corporibus vigorem possit infundere, audi Apostolum: In momento, in ictu oculi, mortui resurgent. *1. Cor. 15.* Beatus Apostolus, quia velocitatẽ resurrectionis non potuit referre verbis, aptauit exemplis. Aut quomodo ibi celeritatẽ sermonis perstringeret, vbi ipsam celeritatẽ præuenit vis diuina? Aut quomodo apparet ibi tempus, vbi æterna sine tẽpore rẽs donatur? Sicut temporalitatem tẽpus attulit, sic exclusit æternitas tempus.

De mu-

De muliere profluuio ſanguinis obnoxia.

Sermo XXXV.

QVid ſit Chriſtum tangere, hodie docuit mulier, in profluuio ſanguinis conſtituta: quæ cũ tangit fimbriam Chriſti, tum diuini pectoris pulſat arcanum: & furto fidei ſummam rapuit de fimbriȩ ſummitate virtutem. Fœlix fraus, quæ & lucrum ſaluis cõtulit, & damna ſuſtulit mox pudoris: probat hoc Euangelicæ lectionis auditus. *Ecce, inquit, mulier quæ ſanguinis fluxum patiebatur XII. annis, accedens retro, tetigit fimbriã veſtimenti eius, dicens intra ſe: Si tetigero tantum veſtimentũ eius, ſalua ero.* In arduis languoribus dat crebro conſilium vis doloris: in deſperatis cauſis eſt ſæpè magiſtra neceſſitas: inuenit ipſa ſibi paſſio medicinam. Hinc eſt quòd mulier verecundo vulneri qualiter ſubueniret, inuenit, vt fidei inſinuaret ſilentio, quod inſinuare publico clamore non poterat: & ſecreta ſpiritus via cæleſtẽ perueniret ad medicum, ad quẽ peruenire manifeſto carnis itinere nõ valebat. Dabat audaciam multam pietas curantis, ſed fiduciam pudendi languoris neceſſitas auferebat: cogebat ad Chriſtũ doloris accedere magnitudo, ſed audire Chriſtum fœditas hulceris non ſinebat. Sic anceps mulier, & fidei trepidante conſilio, maluit de fide iudicari, quàm de fœdo vulnere ſic perire. *Acceſsit retro, & tetigit fimbriã veſtimenti eius*. Sciens quòd Deum nec tactus polluit, nec offendit viſus, nec odor exaſperat, nec auditus ſauciat, nec inquinat humana cogitatio. Nã ſi ſol tãgit ſtercora, non tamen ſtercoribus inquinatur: quantò magis creator ſolis tangit omnia, & tamen nõ poteſt vllis cõtactibus inquinari? Et ſi medicus cum ſaniẽ vulnerum tractat, cùm curat verecunda membrorum, non iniuriam cõputat, ſed honorem: quantò magis Deus non arbitratur iniuriam, dum vulnera noſtra curando reſpicit, tangit ad remedium, viſitat ad ſalutem? Dei conſpectum offendunt peccatorum vulnera, nõ dolorum: morbi criminum, non corporum paſſiones: vitiorum ſanies, nõ viſcerum fluxus: quia homo habetur volũtarius in delictis, in languoribus tenetur inuitus. Hinc eſt quòd peccator pœ-

Mat. 9.

nam

nam recipit, ęgrotus recipit curam. Mulier ergo non voluntatis conscia, sed doloris, nec confusa crimine, sed confusa lãguore, accessit retro, vt turbę declinaret oculos, nõ Christi vitaret aspectum : à populis nesciri voluit, non à Christo: gestiuit nõ Deum latere, sed homines: quia non nisi à solo Deo potuit latens videri, audiri tacens, celata curari. *Accessit, & tetigit fimbriam vestimẽti eius*. Quia in Christo nil postremum credidit, nil iudicauit extremum: quia nec minoratur Deus in homine : nec virtus attenuatur in fimbria : nec cælestis natura membrorum variatur officiis. Hinc est, quòd mulier per dorsum peruenit ad faciem: per vestimentum penetrauit interna, & per fimbriam capitis tetigit summitatem , nec hoc sine mysterio audite prophetam dicentem. Sicut vnguentum quod descendit in oram vestimenti eius. Videtis fratres *Psal.132.* in fimbriam vestimenti huius totam plenitudinem diuini chrismatis, totam diuini capitis transisse virtutem. Sciẽter ergo mulier sacram Christi fimbriam gestiuit attingere , vt de occulto mysterio vulneris posset sumere medicinam. Fratres, magna hæc mulier, & nimium permiranda, quæ scientia doctores legis vicit, sacramento omnes Iudæos superauit, fide præcessit Apostolum, nam Iudæa cum Scribis & doctoribus suis Deum totum despexit in corpore: Thomas Apostolus vt Christũ Deum *Ioan.20.* crederet, immisit manus, iniecit digitos, patefecit vulnera: & vt Christum crederet , iterum pati compulit Christum. Sed hęc mulier quã personam teneat, cuius typum præferat, cuius præsentet imaginem, spirituali intelligentia perquiramus. Quæ est ista, quam sic genuinus sanguis, naturalis debilitas, originalis morbus, ad causas mortis, ad lethale vulnus, ad fœdi languoris adduxit angustias? & quam sic sordidauit vitiis, fędauit criminibus, secretis vulneribus sauciauit, vt eam ars curare, non solum videre oculus, non solum honestas pateretur, non præualeret lex ipsa mundare, imò quam lex ipsa iusserat arceri tẽplo, prohiberi sacris, sanctis omnibus abstinere: & quã sic dixerat immundã, vt quicquid tetigisset, haberetur immundum. Ista est fratres, ista est, ista est Eccle-

sia:

ſtа: quæ primi hominis vulnerata peccato, toto fluebat ſanguine, tota originaliter decurrebat in mortem.

Hoc loco diuus Petrus obmutuit, cuius ſilentij ratio abundè redditur, *Sermo* LXXXVI.

De Hæmorrhoiſſa, & filia archiſynagogi, *Sermo* XXXVI.

VErecundi debitoris eſt mox promiſſa diſſoluere: nec creditoris animum, aut deludere moris, aut longa expectatione ſuſpendere. Cũ Archiſynagogi, vel Hęmorrhoiſſæ mulieris cõnexa ſibi, & producta narratio à conſueta ſermonis noſtri breuitate diſcederet, maluimus dimidiare tractatum: ne non recrearetur tantum, quãtum veſter oneraretur auditus. Domino Archiſynagogus occurrit, & totus prolabitur in terram, cauſam refert, inſinuat dolorem, mouet præſtantis affectum: impetrat vt properet, & accedat ad curam: econtra mulieri dominus non quæſitus occurrit: præteriens occaſionem ſalutis ingeſſit: tacens cauſam tacentis agnouit: occultum vulnus etiam celantis aſpexit. Inter dominum & mulierem furtiuę ſalutis agitur tam grande commercium: & dum publica petitione viã facit rogatus, fidei cogitatio diuinum penetrat, & peruenit ad ſecretum. Felix mulier, quæ in tanta multitudine eſt ſola cũ Chriſto: vt ſola ſit conſcia & ſalutis redditæ, & virtutis excelſæ. Beata quę talem reperit acceſſum, cui nullus poſſit obſiſtere. Beata quæ tali via ad ſuum proripuit & irrepſit authorẽ, quę antequam de vulnere ſuo confunderetur ab homine, careret ipſius vulneris fœditate: ſciens ſibi apud homines, & per homines interclusum totius aditum ſanitatis: qui horrere magis, quàm curare vulnera conſueuerunt. Deus abſtergit vulnera humana, non deſpicit: neque horret languores hominum, ſed depellit: nec deteſtatur immunditias humani corporis, ſed emẽdat: quia creaturæ ſuæ ad tactum neſcit Deus, Deus non poteſt ſordidari. Sed Euangeliſta generat quæſtionem, cùm dicit: *Et ſtatim Ieſus in ſemetipſo cum cognouiſſet virtutẽ, quæ exierat de eo, conuerſus* Mar. 5.

ad tur-

ad turbam, aiebat: Quis tetigit vestimenta mea? Dum interrogat, velut ignorantiam profitetur: exiisse virtutem de se sentit, ad quã exierat, nescit? quod præstiterat, nouit, cui præstiterit, ignorat? de persona dubitat, qui certus est de salute collata? Verũ nõ ignorantis errore, sed maiestate dominus hic sciẽtis, & præsciẽtis interrogat: nec quod occultũ sibi esset, requirit: sed & ipsum sibi bene esse cognitũ, sic demonstrat: dũ taliter quærendo cunctis ignorantibus, solus aperit quod latebat. Interpellatricem tacitam, & suggerentem cogitationibus solis, ac post tergum virtutis suæ consiliis adhærentem, non vt discussor nescius, sed vt præscius inquisitor producit in medium, suisque facit astare conspectibus, vt quæ sibi portarat salutem, omnibus reportaret: & quæ virtutem probarat, agnosceret maiestatem: nec rediret, vt putabat, incognita, quæ plenam sibi dederat notionem. Dum erubescit vulnus, dum in tali cura ipsum veretur vt Deum, fidei suæ mulier non parua nubila sustinebat: & mentis suæ lumine confusionum nebulis ipsa caligabat. Vox ergo inquirentis domini, velut flatus salutaris fugauit nubes: dispersit nebulas, illustrauit fidem: & illam, quæ noctis latebat in tenebris, ipso sole reddidit clariorẽ. Aut minor est ista sole, quæ toto orbe radiat, quæ toto Ecclesiæ fulget & resplendet in cœtu? si sic rediisset inuisa, date veniam, eluserat medicum, non probarat: & sibi quod consecuta fuerat, ascribere potuit, nõ sananti: quæ se curam rapuisse de fimbria curantis crediderat, non de sensu: aut quid illius esse crediderat, cuius in se virtutem senserat, voto tamen iudicabat extraneum? Quæ vtique, & si ante curam verecundiæ fuerat quod latebat, humilitatis quod se iudicabat indignam, cur post curam nõ sponte, vt ageret gratias, vt honorem redderet, vt gloriam tanti operis referret, occurrit? sed posteaquam vidit dominum in inquisitione persistere, & discipulis excusantibus, & compressionem turbæ opponentibus, non posse conspicit se latere, postquã illam timor & tremor conscientiæ cœpit arguere, venit in mediũ: vt quem occultè senserat medicũ, palã profiteretur, & adoraret vt Deum: & tam

& tam præſentibus, quàm futuris fieret de tanto ſuo languore medicina, dicente Euangeliſta: *Mulier autem timens, ac tremens, ſciens quod factum eſſet in ſe, venit & procidens ante pedes eius, dixit ei omnem veritatem.* Verùm, quia hiſtorica relatio ad altiorem ſemper intelligentiam ſublimanda: & figuris præſentibus futura ſunt noſcenda myſteria. Archiſynagogus, vel eius filia, ſiue mulier in fluxu ſanguinis conſtituta, quid ſub harum ſpecie perſonarum teneant ſacramenti, allegorico nunc ſermone pandendum eſt: Archiſynagogi filia, ad quam venit Chriſtus, vadit, & properat, & humano gradu iter facit, qui diuinitus loco non poteſt promoueri, ſine dubio ſynagoga eſt, dicente Domino: Non ſum miſſus niſi ad
Mat. 15. oues, quæ perierunt domus Iſraël. Sed dum ad illã Chriſtus tendit, Eccleſia in cunctis gentibus poſita, amiſſo naturæ bono, perdebat & profundebat ſanguinem generis humani: cuius languorem peritia humana dum curare nititur, ipſum cumulabat: nam cẽſura fragilitatis humanæ, ac mundanę diſtrictio diſciplinæ, & populorum ſemper ſanguinem fudit: & tamen nec hoſtes abolere, nec ciuium bella compeſcere, nec criminum potuit dementiam perdelere. Hæc ergo talibus cõfoſſa curis, vbi quicquid ſuæ fuerat & erat ſubſtantię, vidit eſſe cõſumptum, id eſt, animum, mentem, ſenſum, ingenium, laborem, induſtriam, rationem, quę vtique rectoribus ad profectum velut medicantibus cõmodamus, vbi Chriſti prætereuntis ſenſit præſentiam, retro acceſſit: quia videre eum ſanguine polluta non merebatur: accedit retro, hoc eſt, fidei ſequitur auditum: & extrema Chriſti velut ipſam tangit fimbram: dum non honoratur in patribus, non ſanctificatur in lege, non ſe iactitat in Prophetis, non dominico ipſo honoratur in corpore: dũ ab illo generationis Chriſti ordine habetur extranea. Poſt tergum, hoc eſt, nouiſſimo tempore Chriſtum ſequitur, & ſancitur occulto fidei ſacramento, & verè tetigit veſtimentum, quod in ſepulchro reperit, per quod reſurgentis domini credidit & prædicauit inſignia. Sed dum circa hanc Chriſtus ſuis virtutibus occupatur, in Archiſynagogi filia deficit, &

moritur

moritur synagoga: vt & ipsa ad vitam per fidem redeat quæ per legem mortua fuerat & perierat per naturam. *Inter hæc veniunt de domo archisynagogi, & dicunt, Noli vexare magistrum, mortua est puella.* Hodieque Iudæi nolunt vexari Christum, quem cupiunt nō venire: & mortem pronunciant, qui spem resurrectionis infideliter perdiderunt, sed & illud huic assertioni nostrę quàm conuenit, quod archisynagogi filia duodecim annos egisse refertur in vita, & hæc duodecim annos perseuerasse memoratur in vulnere, cum vtrisque nouissimo, & expleto tempore salus redderetur, & vita: nam iste numerus tempus humanę vitæ concludit: qui vt annum faciat duodecimum, distinguitur & numeratur in mensibus: vnde & Propheta sub annum domini acceptum Christum indicat aduenisse, & Apostolus temporis plenitudine Christum venisse approbat, dicens: Postquam venit temporis plenitudo, misit Deus filium suum. Orate fratres, vt sicut sibi & legi, vt Christo viueret, defuncta est synagoga: ita & nos peccatis moriamur, & carni, vt viuere possimus in Christo. *Esa. 61. Iuxta LXX.* *Gala. 4.*

De Ionæ Prophetæ signo. *Sermo* XXXVII.

FRatres sanctorum gesta casibus nō sunt deputanda, sed signis: & quæ vitia putantur illorum, mysteriis sunt applicanda, non lapidibus: sicut hodie dominica signauit, & patefecit instructio, dicens: *Turbis autem concurrentibus cœpit dicere Iesus, Generatio hæc nequam est, signum quærit, et signum non dabitur ei, nisi signum Ionæ Prophetæ: sicut enim Ionas signum fuit Niniuitis: ita erit & filius hominis generationi isti.* Ecce Prophetæ fuga ipsius domini vertitur in figuram, & quod celebratur ferale naufragium, hoc sacramentum Dominicæ resurrectionis existit. Nam quemadmodum Ionas typum per omnia tenuerit, & impleuerit saluatoris historiæ, quæ de ipso scripta est, textus ostendit. Fugit, inquit, Ionas à facie Dei. Nónne dominus, vt hominis faciē præferret, & formam, faciem, formamque propriæ deitatis aufugit? Apostolo sic dicente: Qui cū in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualē Deo, sed semetipsum exina- *Luc. 11.* *Ionæ. 1.* *Phil. 2.*

niuit, formam serui accipiens. Formam suscepit serui dominus, vt lateret mundum: vt diabolũ præueniret, in hominem se fugit ipsum. Et bene typus Christi ipsius Ionæ seruatur in verbis, non dixit: fugio Deũ, sed à facie Dei ego fugio: Deus qui vbiq; est, quo seipsum fugiat nõ est, sed Christus non vt loco, sed sicut speciē faciem deitatis aufugeret, totum nostræ seruitutis confugit ad vultum. Descendit, inquit, Ionas in Ioppen, vt fugeret in Tharsis.
Ioan. 3. Audi descensorem: Nemo, inquit, ascendit in cęlum, nisi qui de cœlo descendit. Descendit Dominus de cœlo ad terram, descendit deitas ad humana, descēdit ad nostram superna dominatio seruitute, & tamen qui descēderat ad nauem, nauem nauigaturus ascendit: sic Christus, qui in hunc mundum descendit, virtutibus & mirabilibus Ecclesiæ suæ cōscendit in nauem. Quid sibi vult aut confusa ventis procella, nisi diabolum qui cor Iudę penetrans, reges, gentes, populos, militiam, iudices marinos eleuauit, & inflauit in fluctus, vt ascendentes & cadentes vndæ auctorem suum sæculi peterent ad quietem? audi vn-
Psal. 2. das sæculi: audi Prophetam dicētem: Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania? Astiterunt reges terræ, & principes cōuenerunt in vnum aduersus dominum, & aduersus Christum eius. Et quia sors Ionā proditura non defuit, implet super Christum Dauidicā prophetiam, quę dicit: Et super vestimentũ meum miserunt
Psal. 21. sortem. Quòd autem Ionas auctor suæ demersionis existit: cùm dicit. Tollite me, & mittite in mare, voluntariam domini indicat passionem: nam quare sibi illi sustinent hæc iuberi, qui sibi in periculo tali sponte poterant subuenire? Quando enim multorum salus petit vnius mortem, mors in intereuntis arbitrio collocatur: qui & moriturorum retardare potest ad mortem voluntas, & periclitantis mora periculum præuenire: sic hic vbi totũ domini geritur in figuram, expectatur morientis auctoritas, vt mori nōn sit necessitas, sed potestas: audi Dominũ dicentem: Potestatem habeo ponēdi animā meam: & po-
Ioan. 10. testatem habeo iterum sumendi eam: nemo tollit eam à me. Quomodo? quia Christus & si emisit spiritum, non

amiſit; quia qui omnium in ſua manu recipit, & tenet animas, ipſe animam ſuam quemadmodum poſſit perdere non videtur, audi Prophetam dicentē: Anima mea in manibus tuis ſemper. Et alibi: In manus tuas cōmendo ſpiritum meū. Sed quid plura? Currit, occurrit, adeſt belua de profundo totum dominicæ reſurrectionis impletura & proditura, imò conceptura & paritura myſterium: adeſt belua, adeſt imago horrida & crudelis inferni, quæ dum fertur auidis faucibus in Prophetam, vigorem ſui ſenſit, & deguſtauit auctoris: incurrit namq; ieiunium deuorādo, ſed domiciliū cordis ſui tremens ad ſuperni hoſpitis aptat & præparat manſionem: vt ipſa quæ fuerat tota cauſa diſcriminis, ipſa fieret neceſſariæ nauigationis inaudita vectura, vectorem ſuū ſeruans, & poſt triduum referēs ad ſuperna: & hoc daret gentibus, quod abſtulerat à Iudæis, quibus ſignum quærentibus, ſolùm dandum dominus eſſe ſignum hoc decernit: per quòd ſcirent gloriam, quam in Chriſto ſperauerant, totam eſſe gentibus conferendā. *Generatio, inquit, hæc nequam eſt, ſignū quærit, & ſignum non dabitur illi, niſi ſignum Ionæ Prophetæ. Sicut enim Ionas ſignum fuit Niniuitis: ita erit & filius hominis generationi iſti.* Quia Iudaica perfidia fluctuante inferni Chriſtus demerſus eſt in profundū: & triduano curſu tota tartari occulta percurrens, & Iudaicę crudelitatis, & maieſtatis ſuæ, ac peremptæ mortis dedit indicium cùm reſurgeret: meritò ergo ſurgent Niniuitæ in iudicio: & condemnabunt illam generationem, quia illius vnius Prophetæ naufragi, aduenę ignoti, præconio corriguntur: iſti poſt virtutes tātas, mirabilia tanta, cum toto reſurrectionis coruſco, ad fidem nō veniunt, ad pœnitentiam non mouentur, ipſum namque reſurrectionis ſignum non credunt, ſed geſtiunt infamare: dum precio militum claudunt oculos, corda corrumpunt, quòd ſcierant, quòd viderant vt tacerent: redimentes mēdacium, vt tollerent veritatem, facinus ſuum in Chriſti retorſere diſcipulos, cùm dicunt: Dicite, quia diſcipuli illius nocte venerunt, & furati ſunt. Erras Iudæe: hoc diſcipuli non tulerant, ſed magiſter: & ipſe ſe furatus eſt, qui videbatur occiſus.

Pſal. 118. *Pſal. 30.* *Mat. 28.*

occisus. Sed miror quòd Iudæus Christū requirit, quem inter duos latrones feraliter collocarat: committit malè, custodit impiè, iniquius quærit. Iudæe, Christus perire non potest, sed tu cum tibi tuo scelere perdidisti. Veniet, veniet in iudicium regina austri, & eo ipso, qui furatus putabatur, iudice te condēnābit: quia illa venit ab extremo terræ audire sapientiam Salomonis, & tu ad venientem sapientiam Dei infelicissimus occidisti. Niniuitæ crediturarum gentium, regina austri Ecclesiæ tunc præmissa est in figuram. Beati sumus fratres, quia quod præcessit in typo, quod promissum est in figura, nos specie, veritate veneramur, cernimus & habemus.

De iniuria æquo animo toleranda.

Sermo XXXVIII.

QVanta sit cęlestis Philosophię magnitudo, quanta virtus militiæ Christianæ, hodie docuit Dominus, sic dicendo: *Si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, præbe illi & alteram.* Hoc putat arduū, qui præmia patientiæ quanta sint, nescit. Putásne potest iste vulneribus inuenire victoriā, qui nec ictu palmę acquirere vult coronā? potest iste morte inquirere gloriā, cui pro honore diuino humana grauis videtur iniuria? Homo nónne præceptis talibus infantiæ tuæ rudimēta componuntur? Palmæ paruulorū sunt verbera, nō virorū. Hinc est quod leuibus mandatis pueritia Christi animatur: vt ad grauia toto iam robore Euangelica iuuentus accedat: vt hoc laboribus, pœnis, morte se gaudeat obtinere, quòd per infantiam paruis iniuriis acquirere nō valebat. Vt autem dura non esse quæ pręcepta sunt, approbētur, mandatorum series ipsa replicetur. *Audistis quia dictum est antiquis. Oculum pro oculo, & dentem pro dente: Ego autem dico vobis, non resistere malo: sed si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, præbe illi & alteram: & qui vult tecum in iudicio contendere, & tunicā tuam tollere, remitte illi & pallium: Et qui te angariauerit mille passus, vade cum illo & alia duo.* Audistis quia dictū est antiquis. Quibus antiquis? vtiq; Iudæis, quos antiquos plus militia fecerat, quā vetustas, quos furor vindictę cupidos

Mat. 5.
Exod. 21.
Deu. 12.

pidos sic tenebat: vt pro oculo caput, pro dente animam postularent. Hinc est quòd eos lex ad vindictæ vicissitudinem refrænabat, vt qui veniã culpæ sapere nõ valebãt, vel modum saperent vltionis: & tantum vindictæ exigerent, quantum læsionis intulerat vis furentis. Sed hoc antiquis, nobis autem per gratiam innouatis diuina quid imperet bonitas, audiamus. *Ego autem dico vobis*. Quibus? vtique Christianis. *Non resistere malo*. Sic cùm dicit, vult nos vitia non repensare vitiis, sed superare virtutibus: & in ipsis scintillis adhuc extinguere irã, quæ si peruenerit ad totum furoris incendium, sine sanguine non sedatur. Ira vincitur lenitate, mansuetudine extinguitur furor, malitia bonitate palpatur, crudelitas pietate prosternitur, impatientia patientia punitur, contentio superatur iniuriis, superbiam humilitas sternit. Ergo fratres, qui vult vitia vincere, pietatis arma teneat, non furoris. Et quanuis possit lucere sapiẽti, quid sit quod instituuntur iniuriis primordia Christiana: tamen quia non intelligunt quidẽ esse hoc virtutis, esse hoc bonitatis culmen, pietatis esse hoc fastigium, hoc esse diuinæ Philosophiæ, non humanę, non resistere malo, sed vincere in bono malum, maledicenti benedicere, percutienti iterum percutienti licentiam non negare, tollenti tunicam dimittere pallium, & rapienti prædam facere largitatem: angarianti mille passus addere suam ad alia duo millia seruitutem: vt vincat necessitatem voluntas, impietatem pietas: & hoc sit patientis virtus, quod imperat vis cogentis, ergo quanuis ista doceant, quare miles Christi ad virtutem roboretur iniuriis: tamen vt plus pateat, qua ex causa sint præcepta altius requiramus. Fratres, vbi se peccatorum morbus, vitiorum scelus, impietatis phrenesis mentibus infudit humanis, & quicquid erat scientiæ, sensus, & rationis extinxit, furore vesano fecit per orbem diffusas gentes Deum fugere, sequi dæmones, creaturas colere, contemnere creatorem, desiderare vitia, horrere virtutes, agi gladiis, vulneribus ruere, viuos mortibus deperire: vnde sanari aliter homines non velebant, nisi cœlestis medici armati pietate tota, & patientia ni-

terentur: qui sic laborantium phrenesi paterentur iniurias, maledicta portarent, sustinerent verbera, vulneribus scinderentur: donec eos ad sobrietatē sensus, ad synceritatem spiritus, ad mentiū reducerent sanitatē: ac sic Deum quærere, fugere dæmones, languores sentire, sapere sanitatē, abiicere vitia, capere virtutes, declinare vulnera, horrere sanguinem, recusare mortem, vitā desiderare perficerent. Et si vultis vt quod diximus plenius innotescat, carnalium medicorum loquamur exempla. Nónne quoties miserum hominem choleræ inflammauerit incendium, & dominante febre vesanum reddiderit ægrotantem, turbatur sensus, mens deperit, feritas accedit, recedit humanitas, & ne multis, moriente homine furor viuit? Hinc est quòd frendit dentibus, parentes laniat, scindit proximos, cędit pugno, morsu agit, atq; afficit obsequentes: tunc medicus ad virtutis laudem, ad artis gloriā, ad famæ cumulum armatur patientia: tolerantiam sumit, iniurias despicit, morsus sustinet, fert labores, & non leues pœnas patitur, vt à pœna liberet laborantem, fouet oleo, insistit curis, erogat medicinā, certus quod mercedem honoris obsequiis repenset ægrotus dū receperit sanitatem. Rogo, quę maior phrenesis, quę grauior vis furoris, quæ par dementia, sancti hominis percutere maxillam? māsueti fratris faciem verberare? placidi vultus gratiam tristi liuore perfundere? nudare hominē solo, quo tegitur vestimento? & ob vilem prædā nil Deo, nil homini, nil naturæ relinquere, nil pudori? angariare hominem suis actibus occupatum? & alienā pœnam suum solatiū computare? Ergo fratres si talia perpetrātes grauissima phrenesi laborare cognouimus, obediamus Christo, & furentē fratrū morsus, verbera, onera, tota pietatis virtute portemus, vt & fratres nostros liberemus à pœna, & nos æternū patiētiæ pręmiū cōsequamur: nec dedignetur seruus hoc accipere à conseruis, quod dominus à seruis & proseruis dignanter accepit, palmis faciē nō negauit, tollenti tunicam & palliū, dimisit & corpus, angariantem se ad laborē, gratus ac libens est secutus ad mortē. Ergo fratres, si dignum dominus pati duxit, pati seruum quomodo,

modo, quomodo videtur indignum? Erramus, erramus fratres, qui non facit quod iussit dominus, gratis sperat dominus quod promisit.

De perseuerantia orationis. Sermo XXXIX.

PEr se semper sibi diuina sufficiunt, sed ob hoc hominibus humanis frequenter insinuantur exemplis: quia cœlestis prouidentia non quid ipsa dicere, sed quid auditor capere possit, attendit. Sic fons per tenues venarum primitus erumpit meatus, atque angustis sensim serpit in riuulis, donec digno successu in totam se fluuiorum latitudinem prorumpat, & valenter effundat. Et vt vobis de nobis loquar: nato paruulo mox coæuum præparat succum natura, escam cōmutat in potū, & stupentes adhuc fauces, torpētesq; internorū meatus, ad vsum solidioris cibi longa lactis infusione cōponit: sic nos dominus ad capienda diuina vernaculis erigit, & informat exemplis, dicendo: *Quis vestrum habebit amicum, & ibit ad illum media nocte: & dicet illi, Amice, commoda mihi tres panes: quoniam amicus meus venit de via ad me, & nō habeo quod ponā ante illum: & ille deintus respondeat, noli mihi molestus esse, quia iam ostium clausum est, & pueri mei mecū sunt in cubili: nō possum surgere, & dare tibi: dico vobis, si nō dabit illi surgēs, quia amicus eius est: propter improbitatem tamē eius surget, & dabit illi quotquot habet necessarios.* O quā dare vult, qui se inquietari taliter, taliter patitur suscitati. O q̃ necessitatis esse suæ, quod suę potestatis est vult videri. O quā pulsanti iste gestiuit occurrere, qui sic secreti sui cubile ipsam collocauit ad ianuam. O quàm negare noluit, qui sibi etiā neganti qualiter extorqueretur, ostendit. O q̃ non ad ianuā tantum dominus, sed ipsa ianua dominus fuit: Ego sum, inquit, ianua. Qui dormientibus seruus pulsantis necessitatem solus & primus audiuit. O quàm pius, q̃ misericors, qui quod mandatis docet, probat & informat exemplis. Cùm facis, inquit, eleēmosynā, noli tuba canere. Et iterum, Nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. *Quis vestrū habebit amicum, & ibit ad illū media nocte.* Parū est quòd facienti misericordiā nox velabatur, quòd largitatem dan-

Luc. 11. (margin, beside "ad illum media nocte")

Ioan. 10. (margin, beside "quit, ianua")

Mat. 6. (margin, beside "Cùm facis")

tem dantis, petentis obtegebat improbitas, nisi ad cumulum pietatis velandæ ascriberetur & somnus. Indicit in hac humanitate geminam necessitatis speciem, petētis & dormientis: vt illum petere hospes, dare compellat hunc somnus: vtpote qui propterea se daturū ei dicat in tempore, quòd non occurrere amico, sed recurrere videatur ad somnum: & vt ei magis dormire liceat: quàm dare libeat sic petēti. Quid plura? ecce pulsanti illi plus somnus quàm somnus extitit suffragator. Nec otiosum reor esse quòd horam petendi sic aperit, sic designat, dicēdo, *Quis vestrum habet amicum, & ibit ad illum media nocte?* Quasi nō & prima & secunda, & tertia hora noctis, cùm se sopor blandus dormiētibus primū fundit in corpora, & visceribus diurno labore fessis dulcis, ac totus illabitur molesta, & aspera sit inquietantis improbitas. Sed hoc tempus est, quòd deuotum, & iuge pernoctantis demonstrat iudicium: hoc tempus est, quo inter præteritos & futuros labores ardens animus, sed ad diuina, nil indulget corpori, nil quieti; sed antequam finiat transacti diei opera, inchoat & anticipat iam futuri. Ista satis hora est efficax impetrandi: hoc sciens Propheta, ipsum tempus

Psal. 118. suæ supplicationis asserit extitisse, cantādo: Media nocte surgebam ad confitendum tibi. In hac hora vigilantibus

Mat. 15. semper sponsus ille cælestis occurrit: qui dicit, Media nocte clamor factus est, ecce sponsus venit. Non potuit non impetrare quod voluit, qui vt reciperet hospitem, hospitem reficeret, totam sibi requiem denegauit. Aut quomodo sic petenti, sic pulsanti, non responderet ille, qui

Ibidem. se in hospite suscipi confitetur, cum dicit: Hospes fui, & suscepistis me. Æstimo hoc dixisse pulsantem, aut fortè taliter conuenisse, feci quod iussisti, redde quod promi-

Mat. 6. sisti, tibi credidit dicēti. Nolite solliciti esse in crastinum. Vnde hesterno hospiti quod apponerem non reliquit: si tibi ego sic habenti molestus sum, quanto mihi ille extitit molestior non habenti? & tamen ego illi excusare non potui, quia tibi obedire contendi. Plus hic iubentis, quàm non habentis verecundia nunc laborat. Hospes in domo est, & tu dormis, immò tu dormis, qui nō dormis.

Ego suscepi hospitē, nisi dederis panem, panem hospiti tu negasti. Meritò sic pulsanti, petenti taliter, quotquot necessarios habuit Euāgelicus iste fœnerator largitus est panes, quid faciunt qui se nō in cubili, sed ipso collocant in sepulchro? qui se non somno, sed morti tradunt? quos gallus non commonet, lucifer non suscitat, sol ipse non reuocat & producit ad lucem? Isti & tempus supplicādi, & hospitis mercedem, & ipsa diei opera perdiderunt. Cōtristamur fratres, quando nos diluculo stamus ante dominum, & nobiscum nostros filios non videmus. Ille noctis medio sic pulsauit, in cuius domo hospes venerat, rogo, tu quare non vel diluculo vigilas, cui est hospes in domo? quod ille gratiæ, tu tribue vel pigritiæ: quod ille humanitati, tu necessitati saltem, plus somni, quàm tui amator impendere: certè vt possis vigilare ad vitam, qui dormis ad mortem: quæ sequuntur, ausculta: *Et ego dico, inquit, petite, & dabitur vobis: quærite, & inuenietis: pulsate, & aperietur vobis. Omnis enim qui petit, accipit: & qui quærit, inuenit: & pulsanti aperietur.* Sed dicis, esto quod petere possim, pulsare quomodo potero cæleste secretum? quemadmodum? iterando preces, & expectando iudicium largitoris, moras dantis patientissimè sustinendo, quia quicunque cùm semel pulsauerit, indignatur mox si non fuerit auditus, iste non est petitor supplex, sed est imperiosus exactor, audi Prophetam dicentem: Expecta Dominum, viriliter age, & confortetur cor tuum. Et si iterum distulerit in futurum, tu dominum tuum patienter expecta. *Psal.126.*
Vbi autem quid quærere debeas, vis nosse, sunt diuitiæ in sinu pauperis, & regnū cęlorum intra te est: Intra vos est regnum cęlorum, dicit dominus: Quis sit autem amicus qui dormit, & quis est amicus qui de via venit, & qui sunt pueri qui dormiunt, & quis est iste qui pulsat, & cur sub certo numero tres tantum postulat panes, cùm petiero, quæsiero, pulsauero, & peruigil inquietator accipere meruero, vobis amicis mei domini non negabo. Sed dicitis mihi, ecce amicus domini tui venit ad te: iste dare, nō accipere consueuit: hanc denique sitarchiam de viatici *Luc.17.*

ſui copia paſtor auidus expleuit: vt de noſtrę paupertatis viliſſima pręparatione guſtaret, nec paſſus eſt intempeſta nocte me ſibi aliunde petere hoſpitum locupletiſſimus quod habebat. Nec mirũ fratres, ſemper dare vult diues ad pauperem cum declinat. Iſte illius Euangelici amici ſemper manet in ianua: in iſtius cubili ille cũ pueris ſuis largitor Euangelicus perſeuerat: in cuius corde Pater & Filius, & ſpiritus ſanctus faciunt ſemper & collocãt manſionem. Quid plura? Pater eſt ab ipſo petere, in ipſo quęrere, per ipſum pulſare me credidit, & ideo me vobis daturum non incautus promiſſor aſſerui.

De bono Paſtore. *Sermo* XL.

VBi vernalis aurę tempus annuos ouium cęperit partus aperire, vbi per campos, prata, vias cœperit fœcũdi gregis germina copioſa diſpergere, paſtor bonus ſe ponit, & cantus, & diſcurſu anxio teneros quærit, legit, colligit fœtus, atque eos collo, humeris, vlnis, lætus vector imponit, vt ſaluos omnes perferat, & totas perducat ad caulas. Sic nos fratres, vbi quadrageſimæ arridente verno Eccleſiaſticum gregem videmus fundere vberes partus, tractatus noſtri cantus, & conſueti ſermonis epulas ſeponẽtes, totam curam in colligendo & comportando cęleſti germine anxij grauiſſimo labore dependimus. Sed quia agnos redditos gregi, & totos intra Chriſti videmus eſſe iã ſepta, diuinos lætiſſimi reuocamur ad cantus, dominici vobis cibi exultatione tota vitalis copias apponentes: vt quos ſocios ſenſerimus in labore, participes in gaudiis habere poſſimus. Et quia præfatio hæc noſtra paſtoris boni fecit, & intulit mentionem: de ipſo qui ſolus bonus, ſolus paſtor, ſolus paſtorũ paſtor eſt, tota ſermonis noſtri & tractatus repleatur & habeatur intentio.
Ioan.10. *Paſtor, inquit, bonus, animam ſuam ponit pro ouibus ſuis.* Fortem faciat vis amoris, quia nil durum, nil amarum, nil graue, nil lethale, computat amor verus. Quod ferrum? quæ vulnera? quæ pœna? quæ mortes amorẽ præualent ſeparare perfectum? Amor impenetrabilis eſt lorica, reſpuit iacula, gladios excutit, periculis inſultat, mortem ridet,

tem ridet, si amor est, vincit omnia. Sed quæramus, vtrũ sit ouibus cōmoda mors ista pastoris, quę destituit oues, quæ lupis tradit inerme pecus, quæ sic charum gregem ferinis morsibus derelinquit, direptioni dat, & exponit morti, sicut ipsius pastoris Christi probatur ex morte. Ex quo nanque posuit ipse animã suam pro ouibus suis: seque Iudaico furore permisit occidi, oues eius gẽtilium velut prædonum diripiuntur incursu: mactandæ in carceribus velut latronum clauduntur antris, à persecutoribus quasi sæuientibus lupis sine cessatione laniantur, ab hæreticis quasi ab extraneis canibus rabido dente carpuntur. Hoc Apostolorum peremptus probat chorus: hoc martyrum toto orbe diffusus clamat sanguis: hoc Christianorum membra data bestiis, consumpta ignibus, demersa fluminibus, patenter demonstrant: quod vtique totum sicut mors intulit, ita vita potuit prohibere pastoris. Ideo pro te pastor amorẽ morte probat, quia cum videat ouibus imminere discrimen; cùm gregem defensare nõ possit: mauult mori antequam mali de suis ouibus quid videat Sed quid facimus, quia vita mori nõ poterat nisi voluisset? datori animæ animam quis tollere potuisset nolenti? dicente ipso. *Potestatem habeo ponendi animam meam, & potestatem habeo iterũ sumendi eam: nemo tollit eam à me.* Ergo mori voluit, qui secum mori non posset, permisit occidi. Quæramus ergo huius quæ vis, quæ ratio sit amoris, quæ huius causa mortis, quę huius sit vtilitas passionis. Est planè vis certa, vera ratio, causa lucẽs, vtilitas tãti sanguinis peraperta: nanq; pastoris vna ex morte virtus emicuit singularis: pastor pro ouibus morti quæ ouibus imminebat, occurrit, vt auctorem mortis diabolũ, nouo ordine captus caperet, victus vinceret, puniret occisus, & ouibus moriendo viã vincendæ mortis aperiret. Nã & diabolus, dum in hominẽ tendit, prosiliuit in Deum: dum in reum sęuit, incurrit in iudicem, inuenit supplicium: dum ingerit pœnã, ipse accipit: dum dat sentẽtiam, & viuens mortalium pastu mors moritur: dum deuorat vitã, absorbens reos mors, absorbetur innocentiæ dũ deglutit auctorẽ: & petit mors ipsa quæ

quæ perdebat omnes, dum omnium perimere vult salutem. Ergo tali forma præcessit oues pastor, pastor ab ouibus non recessit: nec illas dedit lupis, sed tradidit lupos illis, quibus donauit suos elidere sic prædones, vt occisæ viuerent, laniatæ resurgerent, sanguine suo tinctæ fulgerent regali purpura, niueo vellere perducerent: sic bonus pastor pro ouibus cùm posuit animam, non amisit, & oues taliter tenuit, non reliquit, nec destituit oues taliter, sed inuitauit: quas per mortales campos, per iter mortis, vitalia vocauit & perduxit ad pascua. Sed dicit aliquis, quando hæc erunt? Ecce interim oues, id est, Apostoli, Prophetæ, Martyres, & Confessores iacent sepulti: discerpti toto sparguntur in orbe, inuoluti sanguine, terris clauduntur sepulchris. Et quis dubitat quòd resurgant, viuant, regnent occisi martyres, quando Christus illis resurrexit, viuit, & regnat occisus? Audi vocem pastoris huius: *Oues meæ vocem meam audiunt, & sequuntur me.* Necesse est vt quæ sunt ad mortem secutæ, sequantur ad vitam, quæ ad contumeliam comitatæ sunt, comitentur ad honorem: & sint participes gloriæ, quæ passionis participes extiterunt. Vbi sum, inquit

Ioan.12. ego, ibi erit & minister meus. Vbi? vtique super cœlos, vbi Christus est ad dexteram Dei sedens. Homo non te turbet fides, spes te longior non fatiget: quia certa tibi res est, quæ in ipso tibi rerum seruatur auctori. Mortui, inquit, estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in

Colos.3. Deo: cùm autem apparuerit Christus vita vestra, tunc & vos cum illo apparebitis in gloria. Laborās messor quod in semine non videt, videbit in messe, & quod in sulco deflet, gaudebit in fructu.

De ieiunio & eleëmosyna. *Sermo* XLI.

BElla gentiū legimus superasse quamplurimos, quos tamen pugnas carnis legimus non vicisse, & audiuimus eos dedisse delictis pectora, qui dorsa hostibus non dederunt. Proh dolor, victores gentium vitiorum fuisse captiuos: nationum dominos turpi seruisse criminibus seruitute: stetisse inter sæuientes gladios, & inter eneruata lenocinia corruisse, regnis fuisse terrori, ludi-

brio

brio fuisse peccatis: aduersas acies contriuisse ieiunos, & crapulatos suarum castra dissoluisse virtutum, iacuisse effuso vino, qui iacere effuso sanguine nescierũt. Vnde est hoc? vnde? quia hoc nõ est ratio, sed languor: nõ vita sed febris: phrenesis, non natura. Nam quotiens ciborũ crudītas vitalia deiicit, infirmat stomachum, corrumpit sanguinem, vitiat humores, succendit choleram, extremum febris gignit incendium, totiens æger mentẽ perdit, amittit sensum, fertur desideriis, cõtrariis vrgetur, salutaria respuit, quærit noxia, fugit curam: tunc medici studio parant abstinentiæ remedio subuenire vt sanetur: vt sanet abstinentia, quod voracitas sauciarat. Et si pro temporali cura ægri medicis obediunt, seruant arduam parcitatem: quare pro sempiterna salute sit durũ Christo moderatis obedire ieiuniis? corpus gubernare mensura? mentem regere parcitate? sensum sobrietate frænare? Sicut terræ nubes caligant cælum, sic obscurant animas intemperata conuiuia: sicut ventorum turbines elementa confundunt, sic fercula congesta stomachum conturbant: vt nauem fluctus, corpus ebrietas sic demergit, hominem dat in profundum, lucra vitę aufert, mortis facit subire naufragium. Est ergo febris, est febris quã beatus Apostolus anhelare in humanis visceribus sic deplorat. Scio quia non habitat in me, hoc est, in carne mea, bonũ: si nõ bonum, vtique malum, quod malum? Fragilitas certè, quæ dum serpit in carne, in venis ęstuat, intrat ossa, cõditur in medullis, feruet in sanguine, in vitiorum phrenesim sic erumpit. Fragilitas febris naturæ, languorum mater, genetrix passionum: fragilitas est, quę nobis ius necessitatis imponit: & vbi necessitas, non voluntas: vbi extat de conditione captiuitas, iudicium de potestate nõ constat. Fragilitas est per quam vadit homo, non quo inuitat voluntas, sed quo necessitas ducit: audi Apostolum dicentem. Non quod volo hoc ago. Fragilitas dum parat homini necessaria, facit illum ad non necessaria peruenire, dum parat cibum, perducit ad crapulam, ebrietatem suadet, dum potum ministrat: offert somnum, vt inertiam tradat: cura vẽtris onerat, vt salutis auferat curam: dat

Rom. 7.

Rom. 7.

dat carni totum, vt animæ nil relinquat: facit corpus passionum pompam: facit vt sit homo sua mors vita vitiorum. Vnde si sic homo taliter sentit ægrotum, medico se cælesti tradat, secure eius monitis acquiescat, à cibis se temperet, mensuram seruet in potu, vt possit sic fragilitatis superare languorem, fragilitatem fugere passionum, febrim ac phrenesim vitare vitiorum. Abstinentia est hominis prima medicina, sed ad plenam curam misericordiæ requirit expensas. Abstinentia extinguit febrem, sed arefacta membra longæ febris incendio, nisi largo infundantur vnguento, nisi blandissimis rigentur fomentis, nisi iuuentur medicinæ sumptu, ad integram sanitatem redire non possunt: sic ieiunium quamuis excludat vitiorum morbos, carnis amputet passiones, criminum causas propellat: tamen sine misericordiæ vnguento, sine pietatis riuo, sine eleemosynę sumptu, perfectam salutem mentibus non reponit. Ieiunium sanat vulnera peccatorum, sed cicatrices vulnerum sine misericordia non emundat. Audi dominum dicentem: Date eleemosynam, & ecce sunt vobis omnia munda. Ieiunium singulari cultu euellit vitia, eradicat crimina: ad fructus bonos agrum parat & mentis & corporis: sed nisi misericordiæ fecerit fundamenta, senium est studium ieiunantis. Ieiunium est sanctitatis hostia, sacrificium castitatis, sed sine misericordia incenso ad diuinũ non potest cõspectura in odorem suauitatis ascendere. Quòd anima est corpori, hoc misericordiam cõstat esse ieiunio: quando ieiunium ex misericordia viuit: tunc viuificat ieiunantem. Ieiunium virtutum nauis portat quęstum vitæ: lucrum salutis aduectat. Sed qui intrat carnis pelagus, scindit vitiorum fluctus, inter scopulos criminum transit prętterit littora passionum: nisi cito portum pietatis intrauerit, exercere virtutes non potest, lucrum non potest habere virtutum. Qui se stare nouit in huius vitæ lubrico, qui se intelligit carnis viam transire per lapsum qui se sentit incursionibus ignorantiæ, negligentiæ casibus subiacere: sic ieiunium teneat, vt misericordiam non relinquat. Ieiunium nobis aperit cælum, ieiunium nos intromittit

Luc. 11.

tromittit ad Deum, sed nisi tunc affuerit nobis misericordia nostrarum patrona causarum, qui de innocentia constare non possumus, securi de venia non erimus: dicente Domino: Iudicium sine misericordia illi, qui non fecerit misericordiã: dies gratus, sed gratior est serenus: erit ergo ieiunium nostrum illo clarius, si nobis quadragesimæ dies splendor misericordiæ dat serenos. Clamat Deus, Misericordiam volo. Homo da Deo quod vult, si vis tibi dari à Deo quod vis. Misericordiam volo, Dei vox est, Deus à nobis misericordiam petit, & si dederimus, quid dicturus est? illud quod hodie lectum est. Esuriui, & dedistis mihi manducare: sitiui, & dedistis mihi potum. Et quid? Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Qui dederit esurienti panem, dabit sibi regnum: negabit sibi fontem vitæ, sitienti aquæ calicem qui negarit. Amore pauperis Deus suum regnum vendit: & vt emere illud omnis homo possit, fragmentum panis ponit in preciũ, quia vult habere omnes, qui tantum petit precij, quantum hominem sit habere. Deus regnum suum fragmento panis vẽdit: quis excusare poterit nõ ementem, quem tanta vilitas venditionis accusat? Fratres, prandium nostrum sit pauperis cœna, vt mensa Christi nostrum paretur in prandium: promittente ipso, cùm dicit: Manducabitis in mensa mea in regno meo. Fratres, sint deliciæ pauperum nostra ieiunia, vt temporale ieiuniũ nostrum in æternas possit nobis delicias immutari. Homo dando pauperi das tibi: quia quod pauperi non dederis, habebit alter. Tu solum quod pauperi dederis, hoc habebis.

Iacob. 2. *Osee. 6.* *Mat. 25.* *Luc. 22.*

De eisdem, *Sermo* XLII.

IEiunij bona fratres, prout potuimus superiori sermone perstrinximus: & quod esset oratio cognata ieiunio, patefecimus ipsa conclusione sermonis. Sed quia ieiunium sine misericordia deficit, ieiunium sine pietate ieiunat, sine miseratione infirmatur oratio, oratio sine largitate lassescit: reficiamus nostrum misericordiæ exhibitione ieiuniũ: orationẽ nostrã pietatis erigamus auditu, adhibeamus ieiunio misericordiã patronam: quia fames

est

est auaritiæ ieiunium sine misericordia : cupiditatis pœna est, sine pietate ieiunium: vltio, non deuotio est, non Deo ieiunare, sed sacculo : atterere se abstinentia, & hydropi cupiditatis inflari: exonerare vētrem cibis, & mentem pecuniæ pondere pręgrauare. Ipsum se redigit in sacculum, qui pecuniam nescit prorogare, sed claudere: iste alienorum custos, non dominus est suorum, quia parat alij, negat sibi, cùm misericors eroget, quod auarus oppressit. Fit ager cultus sine semine, sine miseratione ieiunans. Ager cultus caret sentibus, vitat gramina : euadit totum quod est negligentię, quod est squalloris, sed sicut sine semine fit sterilis, ipso cultu fructum non dat, dat laborem, & ad bonam frugem non valet peruenire: ieiunans ita excolit animam, purgat sensus, cor mundat, abscindit vitia, eradicat crimina, dat menti cultum, corpori dat decorem, sed sine misericordia ad fructum vitæ non peruenit, ad salutis præmium non vadit. Quod est sine rege aula regia, hoc est, sine largitate ieiunium. Aula regis fulget auro, nitet marmore, picturis splendet, grandescit spatijs, leuatur culmine, amęnatur viretis, ipso terribilis est secreto: sed sine rege honorem non habet, caret gloria; est vacua solitudo, est clausa eremus, est horribilis solitudo: sic ieiunium lucet innocentia, radiat castitate, fulgēt actu, pingitur moribus, incessu micat, sanctitatis toto magnificatur ornatu: sed sine misericordia gloriam non habet, mercede caret, palmam non tenet, perdit fiduciam supplicandi, impetrandi meritum nō capescit: attestante scriptura, quæ dicit: Qui claudit aurem ne

Prou. 21. audiat infirmum, & ipse clamabit, & non erit qui exau-

Iuxta diat. Quomodo petet misericordiam, qui negarit? Iudi-

LXX. cium, inquit, sine misericordia fiet illi, qui nō fecerit misericordiam. Misericordiam, qui nō dat alteri, tollit sibi.

Psal. 111. Misericordia sibi erit, qui spargit pauperi. Dispersit, inquit, dedit pauperibus, iustitia eius manet in sæculum sæ-

Psal. 125. culi. Misericordiam qui seminat inopi, sibi metet. Qui seminant, inquit, in lachrymis, in gaudio metent. Non sic imber infundit terram, quomodo ieiunium lachrymę rigant pauperum. Homo in lachrymas pauperum iacta

semina

ſemina ieiunij tui: quia ſiccantur ieiunij virtutes, areſcūt ieiunantium meſſes, quę pauperum fletibus non fuerint irrigatæ. Cęli pluuia infundit terram, lachrymę pauperis cælū rigant: ergo ſitit cęlum, & expectat de ploratu pauperum vice roris, quia miſericordia arat cęli campos, ſulcos ducit, pietas per ſuperna, illic miſericordia ſeminat, quia quæ ſuſceperit manus pauperis, ibi metit, ibi ſegetem colligit qui ſemen ſuum pauperi commiſerit hic ſerendum. Beatus cui ſemināti ſic æterna horrea perpetem præparantur ad vitam. Hunc ſerentem beatus Apoſtolus perſcribebat, cùm diceret: Hoc autē dico, Qui parcè ſeminat, parcè & metet: & qui ſeminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet: vnuſquiſque ſicut propoſuit cordi ſuo, nō ex triſtitia, aut ex neceſſitate: hilarem enim datorem diligit Deus. Magna ſunt opera domini, ſed magnitudinem præcellit miſericordiæ magnitudo: nam quū dixiſſet Propheta: Magna opera domini: adiecit alibi: Miſericordiæ eius ſuper omnia opera eius. Miſericordia fratres, implet cælum: replet terrā, domine, inquit, in cælo miſericordia tua. Et idē ipſe: Miſericordia domini plena eſt terra. Et re vera fratres, periiſſe totū quod Deus fecerat, niſi miſericordia ſubueniſſet. Culpa & vitio quicquid in hunc mundum venerat, auferebāt: quia & fragilitas ſemper tendebat ad lapſum, & cogebatur ad vindictam ſemper cenſura iudicātis. Sic angelus deiicitur è cęlo: ſic de paradiſo exultat homo, ſic mūdus diluuio deletur, ſic gentes cōfunduntur linguis, dātur gladio, ſic exuruntur vrbes incēdio diuino, ſic ex Ægypto plebs educta in eremo occulebatur, ſic terra hiās vorat populū: & ne multis, ſic Iudæam vltor Chriſti ſanguinis Romanus deleuit exercitus. Hæc eſt Chriſti magna, larga, ſola miſericordia quæ iudicium omne in diem ſeruauit vnum, & homini totum tempus ad pœnitētię deputauit inducias, vt quod de vitiis infantia ſuſcipit, rapit adoleſcētia, inuadit iuuētus, corrigat vel ſenectus: & de peccato vel tūc pęniteat, quando ſentit iā ſe nō poſſe peccare, & tūc ſaltem reatum deſerat, quando illum reliquerit iam reatus: faciat de neceſſitate virtutem, moriatur innocens, qui totus

2. Cor. 8. Psal. 110. Psal. 144. Psal. 15. Psal. 32. Esa. 14. Gen. 3. Gen. 7. Gen. 11. Gen. 14. Gen. 19. Exod. 19. Num. 16. Mat. 24.

vixit in crimine. Hinc est quòd Propheta ad misericordiam currit totus: quia fiduciam de sua iustitia nõ habebat, Miserere, inquit, mei Deus secundũ magnam misericordiam tuam. Et quare magnã? quia misericordia tua, inquit, magna est super me, & eruisti animã meam ex inferno inferiori. Et si Deus reddit per misericordiã, quod per iudicium deperierat, homo tibi quid stare, quid constare sine misericordia tu putabas? Probatũ est ergo tibi non ieiuniũ solum, sed omnes sine misericordia mutare virtutes. Abraham cœlestis conuiuij principem humanitas ardẽs Deo impensa perficit: nam quia duos cum deo terrenam suscepit ad mensam, orientis & occidentis populum mensam suscepit ad cœlestem. Venient, inquit, ab oriente & occidente, & recumbent cum Abraham, Isaac, & Iacob in regno cœlorum. Loth quia hospitio suscepit angelos, iudicium præuenit. Hinc gehennam vicit in carne: misericordiam nescit diuinus ignis exurere. Facit ergo misericordiam qui vult gehennæ incendium non timere. Denique veniens Christus antè de misericordia disputat, quàm iudicet de reatu. Cùm sederit, inquit, super thronum gloriæ suæ, dicet: Esuriui, & non dedistis mihi mãducare. Non dixit occidistis, furtum fecistis: sed esuriui ego, & non dedistis mihi manducare. De crimine non præstabit causas, cui de misericordia causa constabit. Quare? quia, date eleëmosynam, & ecce sunt vobis omnia munda. Non iudicabitur de culpa, cui de largitate laus defertur à iudice: vindictam non exigit, humanitatis debitum qui fatetur. Esuriui, inquit, & non dedistis mihi manducare. Manducat Deus in cœlo panem, quem perceperit pauper in terra. Quandiu fecistis vni ex minimis istis, mihi fecistis. Da ergo panem, da potum, da vestimentum, da tectum, si Deum debitorem, non iudicem vis habere: nihil nos docebit in terra, si nobis in cœlo misericordia sit patrona.

Psal. 50. Psal. 85. Gen. 18. Gen. 19. Mat. 25. Luc. 11. Mat. 25.

De oratione, ieiunio, & eleë mosyna. Sermo XLIII.

POpulis populariter est loquendum, communio compellanda est sermone communi, omnibus necessaria dicenda sunt more omnium, naturalis lingua chara simplicibus,

plicibus, doctis dulcis, docens loquatur omnibus profutura: ergo hodie imperito verbo veniã dent periti. Tria sunt, tria fratres, per quæ stat fides: constat deuotio, manet virtus: Oratio, Ieiunium, Misericordia. Quod oratio pulsat, impetrat ieiunium, misericordia accipit. Oratio, Misericordia, ieiunium, sunt hæc tria vnum, dant hæc sibi inuicem vitam. Est namq; orationis anima ieiunium: ieiunij vita misericordia est. Hæc nemo rescindat: nesciunt separari. Horum qui vnum habet, ista qui simul non habet, nihil habet. Ergo qui orat, ieiunet: qui ieiunat, misereatur: audiat petẽtem, qui petens optat audiri: auditum Dei aperit sibi, qui suum supplicanti non claudit auditum. Ieiuniũ ieiunator intelligat, esurientem sentiat, qui vult Deũ sentire quòd esurit: misereatur, qui misericordiam sperat: pietatem qui quærit, faciat, qui præstare sibi vult, præstet. Improbus petitor est, qui quod aliis negat, sibi postulat. Homo esto tibi misericordię forma, sic quomodo vis, quantum vis, quàm cito vis, misericordiam tibi fieri: tàm cito alij, tantum, taliter, ipse miserere. Ergo oratio, misericordia, ieiunium, sint vnum patrocinium pro nobis ad Deum, pro nobis hęc aduocatio sint vna, vna hæc pro nobis oratio sit triformis. Hęc sunt fratres, hæc sunt quæ tenent cœli arcem, quæ secretum Dei iudicis pulsant, quæ ante tribunal Christi causas humani generis exequuntur, quæ iniustorum petunt indulgentiam: reorum veniam promerentur. Hæc cui in cęlestibus non assistunt, ipse non subsistit in terris: hæc cùm teneant in cœlestibus principatũ, in terris rerũ summam moderantur, hæc regunt prospera, hæc aduersa propellunt, vitia extinguũt ista, virtutes ista succendunt, hęc reddunt casta corpora, corda pura, hæc pacem mẽbris, mentibus dant quietem, humanos ista sensus, scholam faciũt disciplinæ: per hæc in templũ Dei pectora humana consurgunt, hæc hominem pręstant angelum, homini deitatis deferũt hæc honorẽ. Hinc est, quòd fit horũ suffragio Moyses Deus, & ad triumphos suos militare sibi omnia mãdat elemẽta: iubet mare discedere, durari vndas, profunda siccari, cęlum pluere, dat frumẽta, ventos spargere *Exo. 7.* *Exo. 14.* *Exo. 16.* *Exo. 13.*

Num.28. cogit carnes, noctẽ splendore solis illustrat, solem nubis
Exod.24. temperat velamẽto, petrã percutit, vt de recenti vulnere
& 75. frigida sitiẽtibus det fluenta, primus dat terris legem cæ-
4.Reg.2. li, scribit vitæ normam, figit terminos disciplinę. Per hęc Elias nescit mortem, relinquit terras, cælos intrat, commoratur angelis, conuiuit deo: & terrenus hospes supernas
Mar.1. possidet mãsiones. Per ista Ioannes fit angelus in carne, cælestis in terra, & auditu, visu, tactu, totam solus capit, tenet cõplectitur Trinitatẽ. Et nos fratres, si volumus Moysi gloriæ, Eliæ vitæ, Ioannis virtutibus, omniũ sanctorum meritis applicari, insistamus orationi, vacemus ieiunio, misericordię seruiamus: qui in his vixerit, qui per ista fuerit communitus, iacula peccati, diaboli tela, mundi machinas, vitiorum cuneos, mala carnis, voluptatum laqueos, arma mortis, Christianus armiger, bellator dominicus non timebit: sed nos qui ad incerta consurgimus, qui inter insidias diẽ ducimus, qui horarum varietates, momentorum motus, verborum lapsus, actuũ pericula sustinemus, quid est quòd Ecclesiã mane nolumus intrare? quid est quòd matutina prece totius diei custodiã nolumus postulare? quid est quòd homini astare toto tẽpore libet, & Deo assistere nec pũcto libet? Non est nostrũ fratres, nõ est nostrũ: inimici est ista surreptio, decipere parat quos non patitur orationibus communiri. Quid de aduersis quæritur, qui sibi prospera non preca-
Mat.26. tur? Audiamus vocem Dei monentem: Orate, ne intretis in tentationem. In tentationem vadit, qui ad oratio-
Psal.94. nem nõ vadit. Hoc sciens Propheta, cãtabat: Venite adoremus, & procidamus ante eũ: & ploremus corã domino qui fecit nos. Putásne ante Deum lachrymas fundere dignatur, qui verba nõ dignatur expromere? Magnificemus, oremus, vel humano timore, si nõ amore diuino, si nõ inuitati bonis, vel coacti malis. Mala tẽpora facit nobis cõtemptus Dei, tẽporum cursus nõ facit. Quod ergo cõtemptu perdidimus, ieiuniis cõquiramus, animas nostras ieiuniis immolem': quia nihil est quod Deo pręstã-
Psal.50. tius offerre possimus probãte Propheta: cũ dicit, Sacrificium Deo spiritus cõtribulatus: cor contritũ & humilia-

tum

tum Deus non spernit. Homo offer Deo animam tuã, & offer oblationem ieiunij: vt sit pura hostia, sacrificiũ sanctum, viuẽs victima, quæ & tibi maneat, & data sit Deo. Hoc qui non dederit Deo, excusatus non erit: quia daturus, se non potest nõ habere. Sed accepta vt sint ista, misericordia subsequatur: ieiunium non germinat, si de misericordia non rigetur: siccatur ieiunium misericordiæ siccitate, quòd imber terris, hoc ieiunio misericordia est. Quanuis cor excolat, carnem mundet, eradicet vitia, virtutes serat, si misericordiæ fluenta non dederit, fructum non colligit ieiunator. Ieiunator ager tuus misericordia ieiunante ieiunat: ieiunator quod tu in misericordia fuderis, tibi in horreo hoc redundat. Homo ergo ne seruando perdas, collige prorogando: homo dãdo pauperi da tibi: quia quod tu alteri reliqueris, non habebis.

In Psalmum I. *Sermo* XLIIII.

PEritus medicus, quoties vario languore defessis plenam desiderat conferre medicinam, altas aperit morborum causas, latentes pestilẽtiæ exponit incursus, pestiferas caueri commonet regiones, quamplurima remediorum genera demonstrat, herbarum vires pandit, medicamẽorum loquitur qualitates, obedientibus promittit longissimam sanitatem: sic ægros arduas & asperas suadet, & perducit ad curas. Hinc est, quòd Propheta sanctus corporis, animeque medicinam cælitus prolaturus, impietatis profundos patefecit recessus: opertos peccatorum nudat morbos, iniquitatis ostentat, secretum virus, vitiorum naturas, origines delictorum, radices criminum mirabili ratione depromit. Sic ægras mortalium mentes moderatione pia, pro ętate, pro sexu, pro tempore, pro viribus ad salutem perpetẽ diuina curatione perducit. Psalmus quem hodie cantauimus psalmorum pręfatio est, imò est Psalmorum Psalmus, titulorũ titulus, est argumentum generans argumenta, est tota causa sequentium canticorum. Et sicut clauis aulæ regalis vbi primam ianuam patefecerit, penetrales reddit intimas ac multiplices mansiones: ita psalmus iste vbi reserauerit aditus intelligentię primos, psalmorum omnium pandit

mysterium, pandit secretum. *Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum: & in via peccatorum non stetit, & in cathedra pestilentiæ non sedit*. Beatus vir, sicut dimicaturo cum bestiis, & grauissimorum certaminum discrimina subituro pronunciantur ante brauia, pręmia, coronæ, Propheta beatitudinem sic præmisit, vt prouocaret hominem totam, quam post enumerat, criminum vincere feritatem. *Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit*. Quòd in consilio abire, & in via stare dixit, fortitan videatur absurdum: cùm in consilio consistere, & in via abire magis hominum sit in vsu. Peruersa quidem sunt vniuersa peruersis, nec possunt tenere ordinem quę per ordinem non aguntur: tamen hic Propheta non de corporis loquitur, sed mentis incessu: neque prohibet pedum lapsus, sed ruinas arcet animarum. *Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum*. Abiit, abiit à se, a Deo impius cùm recessit; nec stat in consilio impiis cogitationibus qui vagatur. Iste modò fertur ad cælum, modò refertur ad terras: iactatur per maria, leuatur fluctibus, mergitur in profundo: cumque sua semper mente volutetur vt ebrius, non se computat, & computat cælum: qui se scire existimat totum, se nescit: qui si sciret se, nunquam cęlum, solem, lunam, ligna, lapides adoraret, quæ sunt omnia suę data & subdita seruituti, sed adorat lapidē, seruit ligno, qui Deo viuo, Deo vero seruire contēpsit. Et vt ab ipso principio, rerum impietatis facta replicemus, impietatis consilium perduxit ad inferna angelum de supernis, nuncium cælestis secreti in diabolum cōmutauit, hominem de regimine vitæ ad mortalis habitaculi transmisit exilium, de paradisi deliciis erumnosos sæculi pepulit ad labores, mulierem de virginitatis gloria gemitus conscios deiecit ad partus, inde est quod antequam gaudeat, non ignorat dolores, & soluit antè de reatu pœnam, quàm sobolis
Gene. 3. gaudeat de processu. Multiplicās, inquit, multiplicabo tristitias tuas, & gemitus tuos: in tristitia & gemitu paries filios. Qualis finis est, vbi est origo pœnalis? in vita lætitia quem tenebit, qui vitæ sumit exordium de mœrore?

Hoc

Hoc Propheta nouerat qui dicebat. In iniquitatibus cō- *Psal.50.*
ceptus sum : & in delictis peperit me mater mea. Si sic
fratres ab vtero in viam proiicimur peccatorum, & delictorū iter totas currimus per ætates, cogitemus infantiæ vanitates, adolescentiæ lapsus, iuuētutis ruinas, senectutis morbos, & tunc nos non viam vitæ, sed peccatorum viam carpere sic videbimus. Hanc viam notat Christus, sic dicendo: Quàm lata & spaciosa via, quæ ducit ad per- *Mat.7.*
ditionem, & multi sunt qui intrant per eam. Delictis lata, diffusa fluxibus, criminibus spaciosa, & verè via est vita præsens, in quam venit, & vadit homo. Generatio, in- *Eccle.1.*
quit, vadit, & generatio venit, & terra in æternum stat. Et ideò antè dixit: *Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit*. Non dixit, non venit : nemo enim in viam non venit peccatorum, in qua nos lex ipsa naturæ perducit, & mortis, sed beatus ille, qui non stat in ea. Stat ille, ille demoratur in ea, qui leuat onera peccatorum, & onustius viator tardè peruenit, & cælestem clausam sibi inuenit mansionem. Istis ponderibus impeditus flebat Propheta, dicens: Iniquitates meæ superposuerūt caput meum, & sicut onus graue *Psal.37.*
grauatę sunt super me. Et quia toto vitæ tēpore has ferebat, exclamat: Miser factus sum, & incuruatus sum vsque in finem. Peccatorum viam viator ille pertransit, qui mala huius vitæ videt, sed despicit: sentit, sed calcat: patitur, sed vincit: & dum fugit illa, plus currit: vnde illi occurrit cælestis ianitor, cælestis illi mansio se non claudit. Sed quid est quòd peccatorum viæ impietatis consilium sic præmisit: *Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit?* Quia & si natus homo mox peccatorum venit in viam, iacet tamen primum: non mox peccati currit in viam, sed vbi cœperit impietatis venena gustare, tunc saporem trahit de pinguedine peccatorum. Impius in Deum tendit, à Deo vadit cùm delinquit, peccatores Deus contemnit, qui antè mandauit non debere peccare. Lucem tenebræ fugiunt, tenebræ luce redeunt abscedente: vbi Deus, peccatum nullum: vbi peccatum, non ibi Deus. Et vt scias homo

à conspectu Dei hominem viam cursitare peccatorum,
Psal. 9. audi Prophetam : Non est Deus in conspectu eius, polluuntnr viæ eius in omni tempore. Grauius ergo homo tunc in via labitur peccatorum, quando in ea per prærupta impietatis illabitur. *Et in cathedra pestilentiæ non sedit.* Impietatem probat, qui facit, amat: qui amat, nõ potest non docere: hinc est, quòd docens impietatem, pestilentiæ residet in cathredra: & sermone mellito virus doctrinæ læthalis audientibus sic diffundit. Pestilentiæ cathedram Philosophiam posuit, quæ docuit aut deos multos, aut eum qui est, vel non esse, vel nõ posse docuit inueniri: qui ipsam creaturam naturæ dedit, vt naturæ negaret auctorem. Cathedram pestilentiæ Pharisæus proposuit: qui traditiones humanas decretis cælestibus anteponens, vastam lucem fudit populo Iudæorum. In cathedra pestilentiæ hæreticus sedit, qui sub specie fidei, fidei scindit, rumpit distrahit vnitatem. *Beatus ergo vir, qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit, & in cathedra pestilentiæ non sedit.* Et planè beatus, quia ista tria declinando ad Trinitatis beatitudinem meruit peruenire. Meditetur ergo in lege domini, & meditetur die ac nocte, vt quæ sequuntur mereatur videre in futuro, & audire latiùs tempore competenti.

In Psalmum VI. *Sermo* XLV.

RESponsorium, quòd hodie Propheta supplicante cantauimus, opportunum tempori, aptum malis præsentibus mecum vestra probat, & cognoscit affectio. *Domine, inquit, ne in ira tua arguas me : neque in furore tuo corripias me.* Et Deus tumescit ira? calescit furore? absit fratres. Deus nec subiacet passioni, nec ira accenditur, nec furore turbatur: sed ira Dei est delinquentium pœna : furor Dei est supplicium peccatorum. Fratres, puluere cõcreti, plasmati luto, calcamur vitiis, subdimur delictis, curis conficimur, arescimus membris, morte dissoluimur, fœtidis horremus sepulchris, & sic inhabiles ad virtutes, ad vitia habiles inuenimur. Propheta ergo memor fragilitatis humanæ, & carnalis substantiæ conscius

ſcius, quia non confidebat de meritis, ad auxilium miſe-ricordiç conuolauit: vt Dei conſtaret circa eum de pieta-te, non de ſeueritate iudiciũ. *Domine, ne in ira tua arguas me.* Hoc eſt dicere, argue me, ſed non in ira: corripe me, ſed non in furore: argue me vt pater, non vt iudex: cor-ripe me non vt dominus, ſed vt parens: argue me non vt perdas, ſed corripias: corripe me non vt interimas, ſed emendes: & hoc quare? quoniam infirmus ſum. *Miſerere inquit, me domine, quoniã infirmus ſum.* Quid infirmius homine, quem ſenſus fallit, ignorantia decipit, circunue-nit iudicium, pompa lædit, tempus deſerit, mutat ætas, hebetat infantia, iuuentus præcipitat, ſenectus frangit? Huic ergo Deum iraſci in ira, indignari in furore, nõ eſt, non eſt creatoris pij, ſed eſt ſeueriſſimi cognitoris. *Miſe-rere mei domine, quoniam infirmus ſum.* Et quid vis? *Sana me domine.* Sentit iſte ſtatus ſui vulnera, ſentit morſum ſerpentis antiqui, ſentit primi parẽtis ruinam, agnoſcit ſe ad has infirmitates veniſſe, naſcẽdo: agnoſcit ſe ad mor-tem naturaliter perueniſſe: & quia mortem remouere non poterat ars humana, diuinam cogitur expetere medicinam: & vt facilius ægritudini ſuæ impetret cu-ram, ipſius ægritudinis cauſas aperit, qualitates narrat, magnitudinem pandit, exprimit vim doloris. *Sana me domine.* Quare? *Quoniam conturbata ſunt oſſa mea.* Totam ſtructurã corporis oſſa portant, & ſi oſſa turban-tur, quæ membrorum firmitas? quæ fortitudo neruo-rum? vbi carnis miſeranda ſubſtantia? Turbantur oſſa fratres peccatorum pondere, metu mortis, terrore iudi-cij: audi ipſum alibi hoc dicentem; Non eſt, inquit, ſani-tas in carne mea à facie iræ tuæ: non eſt pax oſſibus *Pſal. 37.* meis à facie peccatorum meorum. Et poſt: Anima mea impleta eſt illuſionibus, & non eſt ſanitas in carne mea. Meritò ergo addidit, *Et anima mea turbata eſt valdè.* Inter Dei præcepta & cordis paſſiones, inter virtutes & vitia, inter aduerſa & proſpera, inter pœnas & præmia, inter vitam & mortem, ſtans in acie, bella ſuſtinens, ſuſ-piciens vulnera, raro ſtans occumbens ſenſu, turbatur anima, turbatur valdè; quia carnis impedita ponderibus,

priusquam ad virtutes veniat, vitiorum sit antè captiua. Hæc bella describit Apostolus, cùm dicit: Caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem: vt non quæ vultis, illa faciatis. Et alibi: Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captiuum me ducentem in lege peccati. Allegans ergo beatus Propheta has infirmitates, hæc bella, has animorum turbationes, Deum tali voce cõuenit: *Et tu domine vsquequo*? Hoc est, quousque pateris? quousq; dissimulas? quousque non subuenis? quousque dissipari opus tuum, deleri imaginem tuam, tuam tibi creaturã perire permittis? Vbi est Christus tuus toties nunciatus per legem, per nos, per Prophetas multipharie repromissus? Veniat, veniat, prius quàm pereunte sæculo in sæculo nil inueniat quod resaluet. Veniat, veniat, vt carnem reparet: innouet animam, ipsam naturam in cęlestem commutet substantiam. Veniat, vt peccatum tollat: mortem deleat, destruat infernũ, vitam reddat, donet cælum, ne amplius terrena labes possit in nobis inuenire quod perdat. Hoc autem petere Prophetam, sequens sermo demonstrat. *Conuertere domine.* Homo Deo, reus iudici, addictus sic loquitur cognitori? *Cõuertere domine.* Homo peccat, & Deus conuertitur? Ita fratres, quia iuxta Prophetam. Iste peccata nostra portat, & pro nobis dolet. Et beatus Ioannes: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccatum mundi. Suscepit peccatum, vt peccatum tolleret, nõ haberet. *Conuertere domine.* Vnde? vbi? De Deo in hominem: de domino in seruum: de iudice in patrem: vt pium conuersio te demonstret, quem potestas terribilem comminatur. *Conuertere domine, libera animam meam.* De inferno inferiori. *Saluum me fac propter misericordiam tuam.* Non propter meritum meum, quem labor afficit, gemitus sauciat, soluunt lachrymę, ira turbat, impugnat inimicus. Sed hoc vt clareat, ipsa Prophetę decantetur oratio: *Saluum me fac propter misericordiam tuam.* Quare? *Quia nõ est in morte qui memor sit tui, in inferno autem quis cõfitebitur tibi? Laboraui in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectum meum; lachrymis meis stratum*

Gala. 5.
Rom. 7.
Esa. 53.
Iuxta LXX.
Ioan. 1.

stratum meum rigabo. Hoc dicebat sanctus Dauid in regali vertice constitutus: qui sic agebat principatum potestatis humanæ, vt in se sanctitatem spiritus, Prophetę gratiam custodiret, & nos in ira tota Dei positi nescimus dicere, *Domine ne in furore tuo arguas me.* Terra negat fructus, cælum temperiem, aër salubritatem: hinc pestilentia vbique diffusa per vrbes, per agros vario mēbrorum genere consumit genus omne mortalium, & tamen nos non dicimus: *Domine ne furore tuo arguas nos: neque in furore tuo corripias nos.* Ille post triumphos gemitibus noctes & dies lachrymis occupabat, nos sub hostili gladio subiacentes, nulla tempora Deo damus, nullas vel ad horam lachrymas Deo fundimus: sed iugiter rapinis, fraudibus, periuriis, dolis, detractionibus nosmetipsos tradimus & donamus, vt magis, magisque iram Dei in nos fomentis criminum suscitemus. Venite fratres, venite cum Propheta: Venite adoremus, & procidamus ante eum, & ploremus coram Domino qui fecit nos, venite dicamus, *Domine ne in ira tua arguas nos, neque in furore tuo corripias nos.* Vt memor misericordiæ suæ iram mutet in misericordiam, reddat perdita, captiua liberet: nosq; sibi cum lætitia seruire iam donet, qui viuit & regnat in sæcula sæculorum, Amen. *Psal. 6.*

In Psalmum XCIIII.

Sermo XLVI.

SIcut grauiter æstuanti, & longo sitis ardore succenso, fons frigidus, satis lætus, & satis salubris occurrit: ita nobis positis in mœrore, & nimium tribulationum pondere depressis ad gaudia hodie Propheticæ vocis extitit cantilena. *Venite, inquit, exultemus Domino.* Venite, quò? vel vnde? ex te homo in te: vbi non locorum mutatio, sed conuersio sensuum aduersa depellit, mœrores fugat, desperationes abiicit, excludit angustias, & intrat domicilium synceri pectoris lætitiæ diuinæ æternam præparat mansionem. *Exultemus Domino.* Et vbi est illud: Beati qui lugent, & væ vobis qui ridetis. *Mat. 5.*
Planè beati qui lugent mundo, & væ qui rident mundo: *Luc. 6.*
sed beati qui exultant Domino, qui nesciunt de rapinis,

nesciunt

nesciunt de fraudibus, nesciunt lætari de lachrymis proximorũ. *Exultemus domino.* Ille exultat domino, qui verbo, actu, opere, non sibi, sed suo exultat authori. *Exultemus domino* . Ille exultat domino, cui sola & tota lætitia semper est Deus. *Iubilemus, inquit, Deo salutari nostro.* Non est ouium vox ista, pastoris est: qui dulci iubilo, & varia modulatione, aut gregẽ producit ad pascua, aut sub nemore vmbroso fessum pecus retinet ad quietẽ, aut alta collium salubrioris graminis hortatur cupiditate conscendere, aut ad deuexa vallium sensim tota necessitate descendere. Sed beatæ sunt oues illæ, quæ sui vocem admittunt pastoris, attrahunt, nutriunt, cõgregant, & verè pastori suo iubilant: quæ germina sui gregis domino multiplicare moliuntur. *Præueniamus faciem eius in confessione* . Et quis præuenit peccatorum cognitorem? scrutatorem cordium? cogitationum cõscium? futurorum præscium? præsentẽ semper, & vbiq;? sed præueniendus est non sensuum vicinitate, sed ingenij sagacitate: non velocitate pedũ, sed prouido cõfessionis obsequio: siquidem non dixit, prę ueniamus eum tantum, sed *præueniamus faciem eius in confessione.* Hoc est, cũ spes misericordiæ est, cùm tempus est veniæ, cùm pœnitentię locus est, confiteamur patri, ne iudicẽ sentiamus: prodamus quæ fecimus pietati, ne seueritati cogamur exoluere quæ tacemus: dicamus indulgentiæ tẽpore delicta nostra, ne si tacemus, ad excipiendam sentẽtiam defleamus. Et quid plura fratres? nõ iudicem, sed iudicium nos hortatur Propheta clementissimus præuenire. *Et in Psalmis inquit, iubilémus ei.* Ne indicta pectori nostro irrationabilis iubilatio crederetur. *In Psalmis iubilemus.* Vt mysticis distinguerẽtur, in psalmis diuinũ resonet sacramentũ: & quod ad prouectũ salutis animos promoueat audientiũ. *Quoniam Deus, inquit, magnus Dominus* . Hic dominici corporis aperit sacramentum: quia Deus etiam in no-

Psal. 88. stro corpore magnus dominus . *Et rex magnus super omnes Deos.* Iuxta illud : Quis similis erit Deo inter filios Dei? quia omnes supernæ virtutes cùm regant cæteros, ipsæ tamen reguntur à Christo. *Quia in manu eius*

sunt

sunt omnes fines terræ. Quia quæ in manu Dei sunt, sine Deo nequeunt obtineri: si dilatare fines, si prorogare terminos, si desideramus amissa reuocare. Deum ergo fidei viribus deprecemur: per cuius offensam nobis ista depereunt: & ipsius propitiatione redeunt ampliata, qui dat sicut vult, tollit, & cùm vult: si reddere non potest, omnipotens non habetur: multa facit ad suæ maiestatis indicium, ad nostræ emendationis & correctionis exemplum. Vacant aliena præsidia, si nostri regis non subuenerint adiutoria. *Quoniam ipsius est mare, & ipse fecit illud.* Ne putetis quæsitum, inuentum, & non à Deo conditum. *Ipsius est mare, & ipse fecit illud: & aridam manus eius formauerunt.* Vbi sunt qui Deum de materia, & maximè de aqua mundum figurasse confingunt? Deus noster in cælo, & in terra, non vt inuentor, sed vt conditor materiæ, ex nihilo cuncta perfecit. *Venite, inquit, adoremus.* Quæ sequuntur fratres, ignorantibus veluti immemorem Prophetam exultationis suę fuisse demonstrant, dum prouocatos ad gaudia, mox euocat ad ploratus. *Venite, inquit, adoremus, & procidamus ante eum, & ploremus coram domino qui fecit nos.* Dixerat. Venite exultemus: verum hic Propheta secū fletus suorum nos desiderat fundere gaudiorum: quia semper lachrymę sicut dolore magno, ita producuntur & gaudio: quæ vtique interni pectoris exponunt, & testantur affectum. Qui ergo lapidibus posternebamur, & lignis, verò tandem Deo cognito, vult nos adorare, procidere, & repensare lachrymis, atque cōtinuo deuotionis obsequio, quod diu, & longo tempore neglleximus. Plorat ergo, dum de pręteritis pęnitet, gaudet de pręsentibus, æstuat, & metuit de futuris. Perfectæ autem lætitiæ fletus fuisse ex sequentibus sic demonstrat. *Venite, adoremus & procidamus ante eum, & ploremus coram domino qui fecit nos.* Et quasi interrogaretur, quare? reddit causas, aperit rationes. *Quia ipse est Deus noster, et nos populus pascuæ eius, & oues manus eius.* Ex hoc vtique quantum deuotus est ille qui gaudet, tantum certe qui contristatur ingratus. Sed iam quæ admonet audiamus intentius.

Hodie

Hodie si vocē eius audieritis, nolite obdurare corda vestra, sicut in irritatione secundum diē tentationis in deserto vbi tentauerunt me patres vestri: probauerūt, et viderūt opera mea. Quadraginta annis proximus fui generationi illi, & dixi, semper hi errāt corde: Ipsi verò nō cognouerunt vias meas: quibus iuraui in ira mea, si introibūt in requiē meā. Cùm dicit, hodie, te cōuenit, ad te loquitur, quicunq; homo es auditor, ne audita voce eius, contēptus reatū, cōtumaciæ crimen incurras: quem non præcepta, quē non correxit exemplum. Nam ob hoc Iudaicā duritiam lōgo sermone narrauit, vt te Christianæ facerēt cautiorem: cui non quadraginta annis tantum cōuersatur, & cohabitat Deus, sed toto vitę tempore paret, & militat ad salutem.

De parabolis inuentæ margaritæ, & sagenæ missæ in mare. Sermo XLVII.

CHristus Deus noster, quòd cælum, terram, mare, & in eis magnas, multas, varias condiderit creaturas, mirandā potentiæ suæ documenta monstrauit: quòd vero humana suscipit, agit hominem, intrat tempora, transit ætates, docet verbo, virtute curat, similitudines loquitur, proponit exempla, affectus nostri in se pondus aperit: inesse sibi dilectionis humanæ pandit ineffabilem charitatem. Hinc est, quòd cælestia terrenis commendat exemplis: de præsentibus sapere dat futura: inuisibilia visibilibus insimulat argumentis: probant hoc similitudines, quas nobis hodie Euangelicus clamat auditus.

Mat. 13. *Simile est regnum cælorum homini negotiatori quærenti bonas margaritas: inuenta autem vna preciosa margarita, abiit, & vendidit omnia quæ habuit, & emit eam.* Nèminem qui hoc audit nomen negotiatoris offendat: hic negotiatorem loquitur qui dat misericordiam, non qui dat fœnoris semper vsuram: prouidentem ornamenta virtutum, non irritamenta vitiorum, grauitatem morum, non lapidum pondera perferentem, honestatis, non luxus monilia portantem, gestantem non voluptatis pompam, sed insignia disciplinæ. Iste ergo negotiator has cordis & corporis margaritas proponit, non humano commercio, sed diuino exercens: non ad præsens

commo-

commodum, ſed vt futurum mercetur : non ad terrenam gloriam, ſed cæleſtem : quatenus cælorum regnum poſſit virtutum præmio comparare & innumeris bonis vnam redimere perpetuæ vitæ margaritam. Adiecit autem ſimilitudinem Dominus dicens : *Iterum ſimile eſt regnum cælorum ſagenæ miſſæ in mare, & ex omni genere piſcium cōgreganti: quam cùm impleta eſſet, educentes, & ſecus littus ſedētes, elegerūt bonos in vaſa, malos autem foras miſerunt. Simile eſt regnum cælorum ſagenæ miſſæ in mare.* Similitudo hæc prodit cur in apoſtolatum piſcatores elegerit Chriſtus, & captores piſcium fecerit hominum piſcatores, vt diuini iudicij, typus arte piſcatoria monſtraretur. Piſces congregat captura confuſos, ſed in vaſa diſcretio dat electos : ſic vocatio Chriſtiana iuſtos, & iniuſtos, malos, bonosque congregat, ſed bonos, malosque electio diuina diſcernit. *Simile eſt regnum cælorum ſagenæ miſſæ in mare.* Ad huius ſæculi mare tumens pompa, elatum vertice, vndoſum ſectis, inſcitia fluctuans, clamoſum litibus, fremens ira, ſæuum perfidia, peccatis naufragium, impietate demerſum, miſit piſcatores ſuos Chriſtus, hoc eſt, Petrum, Andream, Iacobum, Iohannem, probatos arte, cùm dicit: Venite poſt me, faciam vos fieri piſcatores hominum. *Mat. 4.* Miſit ergo piſcatores ſuos retia portantes præceptis legalibus, & Euangelicis innodata, monitis circuncincta virtutum donis, & gratia dilatata, Euangelico ſinu congregantia ſine fine capturam. Hoc tempus modo, hoc agitur fratres: per gentes, per populos Chriſti retia nunc trahuntur, & ducunt, confuſas toto orbe credituras ſine diſcretione perſonas. Sed quia ſæculi vicinus eſt finis, & ad iudicij littus capturæ noſtræ retia iam propinquāt, piſces, hoc eſt homines, qui profundo ſæculi diſcurſu feriato ac libero vagabantur, ſiccitate littoris, hoc eſt, finis propinquitate turbati, tota ſe rerum diſpenſatione collidunt : videntes impias gentes triumphis ſuccedentibus ampliari, anguſtiari captiuos toto orbe populos Chriſtianos : impios proſperis gaudere ſucceſſibus, pios malorum continuata ſucceſſione calcari : ſubdi dominos

ſeruituti,

seruituti, dominari dominis seruos: rebelles filios in parentes, senes iuuenibus esse contemptui: omnemq; naturæ statū, vitæ ordinem deperiisse. Sed hæc cū ita sint, fortes non turbant: imò infirmos turbant, fortes turbare non possunt, quia sumunt vires de similitudine, fortitudinem de figura. Eiecti de profundo pisces parum quidem in littore sui confusione voluuntur, sed citata discretio dum malos abiicit, eligit bonos: facit bonos, non turbat, breuis ista, & cito transitura confusio. Ista discretio superna quæ dat malos pœnis, bonos rapit ad honorem, impios deducit ad tartarum, pios transmittit ad regnum, patres, senes, iustos, electos, omnes de contumelia exigua perpetua gloria consolatur, probat hoc autem cōparatio ipsa, cùm dicitur. *In consummatione sæculi exibunt angeli Dei, & segregebunt malos de medio iustorum.* In consummatione sæculi, qui consummationem sæculi credit, qui de sæculi minoratione causatur, qui confidit mansura succedere, habere quid quærit transitura? Fratres, mundus de fine principium sumit: fine innouatur, non deficit creatura: sæculum deficit non creatori, sed crimini: neq; iustis, sed peccatoribus finiuntur elementa. *In consummatione sæculi exibunt angeli.* Parere iustis, nec quisquam dubitet sanctis angelos esse parituros, quibus obsequium suum promittit & Christus: Christi vox est,
Luc. 12. Præcingam me, & ministrabo vobis. *Exibunt angeli Dei, & segregebunt malos de medio iustorum.* Portate iusti, portate, imò inducias iusti date, breuis ista mixtura longa seperatione pensabitur. *Separabunt malos de medio iustorum, & mittent eos in caminum ignis.* Ecce qui eiiciūt vicinos, qui expellunt hospites, qualem sibi eligunt mansionem: ecce qui sibi hic delicias pauperis fame, pœnis præparant alienis, ibi ignem sibi quantum de exigua voluptate succendunt. *Ibi erit fletus & stridor dentium.* Quàm malè stridet ibi, qui hic malè ridet: & qui nunc malis pauperum gaudet, de bonis pauperum tunc lugebit, quia potuit cum paupere gaudere, sed noluit: vos autem fideles gaudete in domino semper.

In illud

In illud Matthæi, Venit Iesus in patriam suam, & cæt. Et de inuidia.

Sermo XLVIII.

EVangelista hodie Iudæorum circa Christum proditurus inuidiam, sic cœpit: *Venit inquit, Iesus in patriam suam, & docebat eos in synagogis eorum, ita vt mirarētur, & dicerent: Vnde huic sapientia & virtus? Nónne hic est fabri filius? Nónne mater eius dicitur Maria? & fratres eius Iacobus, & Ioseph, & Simon, & Iudas: & sorores eius nónne omnes apud nos sunt? Vnde ergo huic omnia ista?* Non sic nubes cęlū, nox diē, solē caligo, quomodo mentē cęcat, & tenebrat inuidia. Liuor hoc Iudaicus probat, qui Christi sapientiā miratur, virtutes stupet, attollit opera, dicta suscipit, & tamen ne in ipso videatur diuinitas, deitas sentiatur, carnaliū parentū nomina commonet, & diuulgat. *Venit, inquit, Iesus in patriam suam.* Nemo miretur, sic cōditor rerū, cœlorū dominus, Deus omnium, patriam, locumque sortitur, quando se claudit vtero: metitur cunis, vberibus occupat, arctat gremio, dat in vinas: & vt angustias tollat humanas, humanis se dedit, atque aptauit angustiis. Homo ad te Deus se per ista deponit, te per ista sequitur, per istas te perquirit angustias, vt quem formauit opere, reformet exēplo: quem iudicio repulit, reducat affectu, & in se seruet, quem præter se conspicit depeiisse. *Venit, inquit, Iesus in patriam suam, & docebat eos in synagogis eorum.* Non in templo suo, sed in synagogis eorum: synagogæ non poterant eius esse, in quibus se turbę perfidię, non fidei congregabant: in quibus conueniebat inuidię populus, non amoris: in quibus considebat consilium malignantium, non bonæ consilium disciplinæ. *Docebat in synagogis eorum, ita vt mirarentur.* Mirabantur indignatione, non gratia: stupebant liuore, non laude: furebant, quia quod sapere non poterant superba subsellia, stans humilitas perducebat. *Ita vt mirarētur, & dicerent: Vnde huic hæc sapientia?* Sic dicit qui Deum, ex quo est sapientia, ex quo virtus, ignorat: sic dicit qui Christum nescit esse Dei sapientiam, Dei esse virtutem. Vnde sit sapientia, Salomon

probat: qui cùm regni apicem paruulus susceptisset, vt creditum sibi populum regeret virtute, non fastu: sapientia, non tumore: corde, non vertice, à Deo sapientiā voluit, poposcit, accepit. *Vnde huic hæc sapiētia, & virtus?* Virtutem quæ dat oculos, quos natura non dedit, quæ auditum reddit debilitate conclusum, quæ in mutis sui soluit vincula sermonis, quæ claudos reducit ad cursum, quæ animas apud inferos iam deuinctas propria redire cogit ad corpora, à Deo esse, nisi salutis inuidus non negaret: at Iudęi sciebant Christi opera diuinę virtutis esse, non esse possibilitatis humanæ, sed liuoris nubilum, malitiæ fumus, visum spectantium caligabant, ne lumen Christi, ne tempus Euangelij peruiderent dicendo: *Nónne hic est fabri filius?* Dicebant, hic est fabri filius, sed cuius fabri filius non dicebant: dicebant fabri filius, vt arte vili ars lateret authoris: & deitatis nomen, fabrile nomen absconderent. Christus erat fabri filius, sed illius, qui mundi fabricam fecit non malleo, sed præcepto: qui elementorum membra non ingenio, sed iussione compegit: qui massam sæculi authoritate, non carbone conflauit: qui solem non terreno igne, sed superno calore succendit: qui lunam, tenebras, noctem formauit, & tempora: qui stellas variata luce distinxit: qui cuncta fecit ex nihilo, & fecit ô homo tibi, vt opificem operis æstimatione pensares. Sed tu Iudæe huius fabri filium noras, cui pro tantis beneficiis repensare vicem deberes in filium: hinc est, quòd non accipis futura, quia de præsentibus existis ingratus. *Nōne hic est fabri filius? Nónne mater eius dicitur Maria?* Iterū Iudęe matris nomē clamas, occultas patris: patrem dicis, nomen non dicis: fabrum dicis, opus non dicis. Iudæe decipiunt te istas, non decipiunt credituros. *Nónne mater eius dicitur Maria? & fratres eius Iacobus, & Ioseph, & Simon, & Iudas, & sorores eius nónne omnes apud nos sunt?* Si mater, si fratres, si sorores apud vos sunt, pater vbi est? vobiscum non est, quia Deus odit fictos, inuidos deserit, declinat ingratos, sibi non sinit crudeles & impios commorari. *Et fratres eius & sorores eius, nónne omnes apud nos sunt?*

sunt? Callidè fratres ingeris, ostentas sorores, vt numeroso partu sanctæ matris virginitas lateat, obscuretur integritas, & sentiatur de filio totum quod humanum est, nihil diuinum. Iudæe quot dicis fratres & sorores Christi, Cleophæ sororis Mariæ filij sunt, non Mariæ: & fratrum & sororum filios, fratres nuncupat & diuina lex, & humana cognatio. Ergo Christi fratres fecit non matris virginitas, quæ permansit virgo post partum, sed materteræ eius fecit propinquitatis assertio. Beata Maria, si alios filios habuisset, à Christo mater in ipso crucis tempore, in articulo ipso mortis non discipulo traderetur, non commendaretur extraneo. Inuidia de cœlo adiecit angelum, de Paradiso exclusit hominem: Ipsa primum cōtaminauit terras germano sanguine: Ipsa germanos compulit venundare germanum: Ipsa Moysen fugauit, Aaron in fratris excitauit iniuriam: Mariam maculauit liuore germani: ac ne multis, quod pauet mens, quod visus tremit, quod auditus non capit, ipsum Christi attendit & peruenit ad sanguinem. Inuidia omnibus malis peior: quos cœperit, liberari nequeunt: quos vulnerauerit, ad curam non veniunt, non redeunt ad salutem. Inuidia delictorum venenum, criminum virus, peccatorum mater, origo vitiorum: hanc qui non viderit, bona videt: hanc qui nescierit, mala nescit: hanc qui fugerit, viuit. Inuidia vitari fuga potest, non potest superari conflictu. Sed iam quid dominus responderit, audiamus: *Non est Propheta sine honore, nisi in patria sua & in domo sua.* Christus quidem venit in patriam suam & in domum suam: quia scriptum est, In sua venit, & sui eum nō receperunt. Verùm dicendo: *Non est Propheta sine honore, nisi in patria sua et in domo sua.* Docet, quia inter suos posse morsus est, adustio est: inter ciues eminere proximos, proximorum vrit gloriam: propinqui propinquo si honorem debeant, computant seruitutem. *Et non fecit, inquit, ibi virtutes multas propter incredulitatē illorum.* Non fit ibi virtus, vbi incredulitas non meretur. Et si mercedē cùm sanat nō exigit Christus, indignatur tamen dum pro honorē

Esa.14. *Gen.3.* *Gen.4.* *Gen.37.* *Exo.2.* *Nu.12.* *Ioan.1.*

 norē

nore sibi fertur iniuria, qui est super omnia Deus benedictus & gloriosus in sæcula sæculorum, Amen.

De eisdem secundum Marcum Sermo XLIX.

QVotiēs humana dominum sanctus Euangelista sustinuisse, aut egisse commemorat, totiens carnalium sensus tota velut fluctuum commotione conturbat; imbeciles namque mentes nesciunt dominici corporis audire, discernere & dispensare mysteria: sicut ho-
Mat. 6. dierna lectio mōstrat, quæ dicit: *Egressus inde Iesus, abiit in patriam suam.* Egredietur vnde, quò ingreditur, qui nullo continetur, nullo concluditur loco? ad quam patriam vadit, orbem qui fecit & possidet vniuersum? di-
Psal. 88. cente Propheta: Tui sunt cœli, & tua est terra: orbem terrarum, & plenitudinem eius tu fundasti. Verùm non sibi per se, sed per te tibi egreditur & ingreditur Christus; donec te intromittat expulsum, exulem reuocet, reducat, & reportet eiectum. *Abiit ergo Iesus in patriā suam.* Non vt suam sibi, sed vt tuam tibi quam Adam perdiderat, patriam redonaret. *Abiit in patriam suam.* Si natus, quomodo non homo? si homo, quomodo non ciuis? si ciuis, esse illi patriam quis miretur? Sed hic humanitatis modus, non diuinitatis ordo est quem fatetur: quia qui est, & qui erat ante sæcula Deus noster, parens noster, nouissima voluit esse per sæcula: vt quos potestate fecerat, pietate saluaret & compatiendo reciperet, quos extorres arguendo fecerat & iubendo. Quicquid enim per hominem susceptum legimus egisse, aut pertulisse Christum, non ad diuinitatis audiamus iniuriam, sed profecisse hominis ad gloriam. *Et sequebātur, inquit, illum discipuli eius.* Meritò discipuli Christum redeuntem suam sequuntur ad patriam: quos iam in superni ordinis albo descriptos cœlestis patriæ ciues, & municipes electio tanta, tantæ gratiæ perfecerat plenitudo: dicente Domino,
Luc. 10. Gaudete, quia nomina vestra scripta sunt in cœlis. *Et facto sabbatho, cœpit in synagoga docere, & multi audientes mirabantur in doctrina eius, dicētes: Vnde huic hæc omnia, & quæ est sapiētia, quæ data est illi? & virtutes tales quæ,*

quæ per manus eius efficiuntur? Infelix Iudaicæ mentis, & detestanda nequitia ad discutiendum semper promptior, quàm credendum: diuinis virtutibus nō ad fidem, sed ad calumniam solicitè commouetur, vel quia meruit audire sapientiam tantam: sed vnde sit malitiose curiosa, vel querula, in bonis suspicax, ad noxia satis facilis, doctrinam despicit, quam miratur: quæ probat præcepta, contēnit: ad Deum cunctatur, ad idola perprocliuis, in diuinis astuta, ligno, lapidibus tota resoluta, Prophetiæ rebellis, contraria veritati, auguriis, mendaciisq́ue perdita. Rogo, cui cautum quòd cæcus videt? cui solicitum quod mortuus surgit? cui dubium quòd loquitur mutus? certè quis nesciat esse Deum, cuius sola curatur omnis debilitas iussione? Moyses signa fecerat multa. Elias maxima mōstrauerat documēta virtutum, nec dissimilia opera fecerat Elisæus: cur nemo personam discutit? cur nemo status cōmouet quæstionē? cur nemo vnde essent, quíve essent, vnde ista, & per quē facerent curiositate sic requisiuit ingratus? Sed iudicatur hic solus, qui solus iudicare noluit ne puniret: improba seueritate discutitur, qui vt largiretur veniam, nil quæsiuit: & cum solus innocēs inuenerit omnes reos, ad iudicium pietatis immensæ suscipere maluit, quàm rogare sententiam: vt vitam mortalibus olim perditam redderet, & repararet ociosos. Verè sicut dixit Apostolus, Magnum pietatis est sacramentum quod Christi nostri manifestatur in carne. Extendit tamen adhuc curiositatem suam carnalis ista æmulatio, cui semper est inimica cogitatio: nec patitur Christum virtutibus, & sapientia Deum credi, sed proximorum, parentum, fratrum, affinium documento, hominem tantum asserit, gestit, optat intelligi, dicendo: *Nónne iste est fabri filius & Mariæ? frater Iacobi & Ioseph, & Simonis & Iudæ? non'ne & sorores eius hic nobiscū sunt?* Caiphas prophano Prophetat ore: Et cùm sacerdos esset, falsitatis suę sensum vicit officio veritatis: sententiam non suo, sed addicti probat imperio. Balaam maledico benedicit ore, & conductus ad nequitiam tota loquitur mysteria veritatis? & sicut in spinis rosa, hoc est, in

1. Tim. 3.

Ioan. 11.

Num. 23. & 24.

frutice horrenti miri odoris flosculi germinantur : ita sensus aliquotiens pessimorum ad bona diuinitatis impulsu aguntur inuiti, vt non sit meriti, sed mysterij, quod loquuntur : quod tunc malitiæ Iudaicæ videmus euenisse, quæ in contumeliam dominicæ generationis, cùm per artem Ioseph prosapiæ Christi exaggerat veritatem, veri genitoris confitetur, & loquitur qualitatem, dicendo: *Iste est fabri filius*. Bene personam tacuit, vt proderet ex arte genitorem, dicendo non Ioseph, sed fabri filius. Et quis talis faber, qualis est iste, qui ex nihilo tantum, talem fabricatus est mundum? & quis faber talis, qui totius bonæ artis solus auctor, solus largitor existit? Dic ergo Iudæe fabri filium, vt Dei filium fatearis inuitus, dic Mariæ, vt verum hominem, sed virginis filiũ confitearis impulsus: dic fratres, vt tantam dignationem tui prædices & proferas creatoris. Et licet ipse genitricis sanctæ per hoc virtutes moliaris abscõdere: tamen Euangelistæ veritas non Ioseph & Mariæ, sed Cleophæ sororis eius filios, quos tu fratres appellas, probat & asserit extitisse: vsus enim temporis etiã præsentis, germanorum & germanarum filios, fratres noscitur nuncupasse. Nunquam enim contra pietatis ordinem matrem dominus extero, hoc est Ioanni commendasset ex cruce, si alios ipsa præter illum filios suscepisset : sed virgini virginem tradit, vt inter tales cura sola sacramenti, sola societas religionis haberetur: nec mundanæ solicitudini discipulus tantus iste seruiret, sed prędicaturus virginitatis partum, domi haberet vnde hoc dubitantibus approbaret: at Iacobus vnius fœminæ & matris habere non potuit curam: qui inter primordia, & in illo Iudaico tunc furore Hierosolymitanam singulariter rexit Ecclesiã: bene addidit dominus: *Non est Propheta sine honore, nisi in patria sua*. Ecce qualiter carnales sapiunt ciues: ecce qualiter mundani parentes sentiunt & honorant. Beatus qui cùm patrem meruerit habere Deum, præter cælestem patriam nil requirit.

De pa-

De paralytico. Sermo L.

Diuis Hieronymo ac Ioanni Chrysostomo falso ascriptus.

CHristũ in humanis actibus diuina gessisse mysteria, & in rebus visibilibus inuisibilia exercuisse negotia, lectio hodierna monstrauit. *Ascendit, inquit, in nauiculam, & transfretauit, & venit in ciuitatem suam.* Nónne ipse est qui fugatis fluctibus maris profunda nudauit: vt Israëliticus populus inter stupentes vndas sicco vestigio velut montium concaua pertransiret? Nónne hic est, qui Petri pedibus marinos vertices inclinauit, vt inter liquidum humanis gressibus solidum præberet obsequium? Et quid est quod sibi maris sic denegat seruitutem, vt breuissimi lacus trãsitum sub mercede nautica transfretaret? *Ascendit, inquit, in nauiculam, & transfretauit.* Et quid mirum fratres? Christus venit suscipere infirmitates nostras, & suas nobis conferre virtutes: humana quærere, præstare diuina: accipere iniurias, reddere dignitates; ferre tædia, referre sanitates: quia medicus qui non fert infirmitates, curare nescit: & qui non fuerit cum infirmo infirmatus, infirmo non potest conferre sanitatem. Christus ergo, si in suis mansisset virtutibus, commune cum hominibus nil haberet: & nisi implesset carnis ordinem, carnis in illo esset otiosa susceptio. Sustinuit ergo has necessitates, vt homo verus humanis necessitatibus probaretur. *Ascẽdit, inquit, in nauiculam.* Christus Ecclesiæ suæ nauem sæculi fluctus semper mitigaturus ascendit, vt credentes in se ad celestẽ patriã tranquilla nauigatione perducat, & municipes ciuitatis suæ faciat, quos humanitatis suę fecit esse consortes. Non ergo Christus indiget naui, sed nauis indiget Christo: quia sine cælesti gubernatore nauis Ecclesiæ per mundanum pelagus tali, & tanto discrimine ad cælestem portum nõ valet peruenire. Hæc diximus fratres, quantum ad intelligentiam pertinet spiritualem: verùm nunc ipsius historię ordinẽ prosequamur. *Ascendit, inquit, in nauiculam, & trãsfretauit, & venit in ciuitatem suã.* Creator rerũ, orbis

Mat. 9.
Exo. 14.
Mat. 14.

Dominus, posteaquam se propter nos nostra angustauit in carne, cœpit habere humanam patriam, cœpit ciuitatis Iudaicæ esse ciuis, parentes habere cœpit parentum omnium ipse parens, vt inuitaret amor, attraheret charitas, vinciret affectio, suaderet humanitas, quos fugarat dominatio, metus dispersera t, fecerat ius potestatis extorres. *Venit in ciuitatem suam, & ecce offerebant ei paralyticum iacentem in lecto & respiciens, inquit, Iesus fidem illorum: dixit paralytico, Confide fili, dimittuntur tibi peccata tua.* Audit veniam, & tacet paralyticus, nec vllam respondet gratiam, quia plus corporis quàm animæ tendebat, ad curam: & temporales erumnas resoluti corporis sic deflebat, vt æternas pœnas resolutionis animæ nó defleret: gratiarum sibi præsentem vitam iudicans, quàm futuram. Meritò Christus operantium fidem respicit, & vecordiam respicit sic iacentis, vt fidei alienæ suffragio paralytici anima antè curaretur, quàm corpus. *Respiciens inquit, fidem illorum.* Cernitis in hoc loco fratres, Deum non quærere insipientiũ voluntates, nõ expectare ignorantium fidem, non infirmorum stulta desideria perscrutari, sed ad alterius fidem subuenire, quod per solam gratiam conferebat, cùm quicquid diuinæ voluntatis est non negaret. Et re vera fratres, quãdo medicus languentium aut quærit, aut respicit volũtates, cùm semper contraria desideret, & requirat infirmus? hinc est quod nunc ferrum, nunc ignem, nunc amara pocula ingerit, & apponit inuitis, vt curam sani sentiant, quam non poterant sentire ægrotantes. Et si homo iniurias despicit, maledicta contemnit, vt sauciatis morbo sponte vitam conferat & salutem: quantò magis Christus medicus bonitate diuina morbis saucios peccatorũ, & phrenesi criminum laborantes, ad salutẽ etiam inuitos attrahit, & nolentes? O si velimus fratres, ô si velimus omnem mentis nostræ paralysim peruidere, animam nostram virtutibus destitutam iacere in vitiorum stratis cerneremus: luceret nobis quemadmodum Christus, & nostras quotidie noxias respicit volũtates, & ad salutaria nos remedia pertrahit, & perurget inuitos. *Fili, inquit, remittuntur tibi peccata tua.*

Hæc

Hęc dicens, Deum ſe volebat intelligi, qui per hominem oculis adhuc latebat humanis: virtutibus enim & ſignis comparabatur Prophetis, qui per ipſum fecerant, & ipſi virtutes: peccatis autem dare veniam, quia penes hominem non eſt, & eſt ſingulare deitatis inſigne, Deũ illum pectoribus inſerebat humanis. Probat hoc Phariſaicus liuor: nam cùm dixiſſet. *Remittuntur tibi peccata tua. Reſponderunt Phariſæi, Hic blaſphemat: quis enim poteſt peccata remittere niſi ſolus Deus*? Phariſæe, qui ſciendo neſcis, cõfitendo negas, cùm teſtaris, impugnas: ſi Deus eſt qui remittit peccata, cur tibi Chriſtus Deus non eſt, qui vnius indulgentiæ ſuæ munere totius mundi probatur abſtuliſſe peccata? Ecce, inquit, agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. *Ioan.1.* Vt autem poſſis maiora, cape eius diuinitatis inſignia: audi eum pectoris tui penetraſſe ſecretum: aſpice eum ad cogitationũ tuarum latebras perueniſſe: intellige eum cordis tui tacita nudare conſilia. *Et cùm vidiſſet, inquit, Ieſus cogitationes eorum, dixit: quid cogitatis mala in cordibus veſtris? Quid enim eſt facilius dicere, remittuntur tibi peccata tua: an dicere, ſurge & ambula? Vt autem ſciatis, quia filius hominis habet poteſtatem dimittendi peccata: dixit paralytico, ſurge, tolle lectum tuum, & vade in domum tuam: & ſurrexit & abiit in domum ſuam*. Scrutator animarum præuenit mentium maligna conſilia, & deitatis ſuæ potentiam operis atteſtatione monſtrauit, dum diſſipati corporis membra componit, neruos ſtringit, iungit oſſa, complet viſcera, firmat artus, & greſſus ad curſum ſuſcitat in viuo cadauere iam ſepultos. *Tolle lectum tuum*. Hoc eſt, porta portantem omnes muta vices: vt quod eſt infirmitatis teſtimonium, ſic probatio ſanitatis: vt lectus doloris tui ſit meæ curationis indicium, vt receptæ fortitudinis magnitudinem ponderis aſſerat magnitudo. *Vade, inquit, in domum tuam*. Ne, Chriſtiana fide curatus, in viis Iudaicæ perfidiæ iam moreris.

De dæmoniaco, ſurdo & muto, Sermo L I.

QVia ſolito plus, ſeſe terris æſtus infuderat, diu tacui, ne compreſſio quæ ex deſiderio naſcitur

audiendi, ipsa nobis cynocaumatũ generaret incendium: nunc vbi aërem temperies mitigauit autumni, dominicum, iuuante Domino, reuocamur ad verbum. Cùm filium suum quidam surdi & muti spiritus furore possessum ingereret domino curãdum, Dominum præter morem patientiæ suæ Euangelista sic retulit fuisse commotum, vt antè in patris vulnus ipse inueheretur, quàm ad
Mar. 9. filij moueretur curam. *Respondens, inquit, vnus de turba, dixit, Magister, attuli filium meum ad te, habentem spiritum mutum: qui vbicunque eum apprehẽderit, allidit eum & spumat, & stridet dẽtibus & arescit: & dixi discipulis tuis, vt eiicerent eum, & non potuerunt: qui respondens eis, dixit, O generatio incredula.* Respondens vnus de turba, quid est quod vno interrogante feriuntur multi? quid est quod conquirente vno, incredulitatis notantur omnes? quid est quod ad vnius vocem tota generatio superba perfidiæ nuncupatur? quid est? quia iste non ad Deum venerat, sed ad magistrum venerat: curam non à virtute exigens, sed ab arte: tarditatem curæ nõ causæ deputans, sed curanti impossibilitatem discipulorum magistri imperitiæ assignans: Iudaico liuori, inuidiæ Scribarum talem satisfaciens per clamorem. *Et dixi discipulis tuis, vt eiicerent eum, & non potuerunt.* Hoc est dicere, esse diabolum, qui Christo nõ crederet: esse dæmonẽ, qui parui possit Christi nominis habere virtutẽ. Discipuli non suo, sed Christi nomine dæmones de obsessis corporibus effugabant. Quòd ergo dæmon discipulis imperantibus non cedebat: iste ad infirmitatẽ Christi nominis, non discipulorum trahebat ad culpam. Videns ergo Dominus Iudæorum sic circunstantes sapere cateruas: in filiis patrum perfidiam sic inurit, & in genitoribus germina sic venenosa percellit. *O generatio incredula. Veniens, inquit, Dominus ad discipulos suos, vidit circa illos turbam magnam, & Scribas conquirentes cum illis: & confestim omnis populus videns Iesum stupefactus est & expauerunt.* Timentes vtique ne quod insultauerant discipulis, veniente magistro hoc perderent: & tanto dæmone fugato ipsa fieret discipulis causa gloriæ, quę fuerat confusionis

ſionis occaſio. Hinc eſt quòd dominus vno omnibus interrogante reſpondit. *O generatio incredula, quãdiu apud vos ero?* Quorum incredulitate neque vnus dæmon captiuo fugatur ex corpore. *Quandiu apud vos ero?* Et non ad gentes mittam? vbi ad vnius diſcipuli mei vocem templa corruunt, ſimulacra fugiunt, conſumuntur aræ, cadunt idola, cæduntur luci, tota dęmonum poteſtas antiquis & veternoſis ſedibus ſuis gemens & tremens, & eiulans effugatur: commutantur in Eccleſias delubra, in altaria vertuntur aræ, pecorum victimæ mortuorum in viuam cordis hoſtiam transferuntur, auguria, diuinationes, ſomnia, in ſolo Dei nutu, in Dei tantum conſtituuntur arbitrium. *Quandiu apud vos ero? quandiu patiar vos?* Patitur patientia, non timore: non neceſſitate, ſed miſericordia: expectatione, non metu hos patitur, portat, expectat, qui redire vult impium, non perire.
Afferte illum ad me, quaſi longe poſitum curare non poſſit, ſed afferte vos incredulitatis veſtræ cauſam, infidelitatis titulum, perfidiæ documentum. *Afferte illum.* Vt qui ſaltem docenti Deo noluiſtis credere, vel dæmone confitente credatis & ſentiatis vos ipſo diabolo nequiores, cùm videritis illum confiteri, tremere ſui mox præſentia cognitoris. *Et attulerunt eum, & cùm vidiſſet eum, ſtatim ſpiritus conturbauit illum, & eliſus in terra voluebatur ſpumans.* Voluebatur homo, ſed diabolus torquebatur: inuaſum vexabat cura, ſed inuaſorem maieſtatis iudicis arguebat: ſiſtebatur captus, ſed puniebatur hoſtis, diaboli pœna cruciatu humani corporis apparebat. Opus eſt fratres, opus eſt Dei lumine, ne in opere Dei oculi ſic fallantur humani. *Et interrogauit patrem eius, quãtum temporis eſt, ex quo hoc accidit ei? at ille ait, ab infantia.* Requirit paſſionis tempus auctor temporis, medicus paſſionis tempus requirit, non vt neſcius, ſed vt ſciens neſcientibus prodat: denique interrogatione tali tẽpus aperit, ætatem pãdit, reuoluit infantiã, vt tanti mali cauſa non tangat ſobolem, ſed parentẽ: quia à Deo ſibi datum pignus ad diaboli gratiam dæmonum retulit ad honorem: dicente ſcriptura. Et obtulerunt filios ſuos & *Pſal.150.*
filias

filias suas dæmoniis. Infantia vt in se diabolo locum faceret, quid criminis admiserat? quid reatus? sed replentur dæmone paruuli, quando à parentibus suis offeruntur diabolo, dæmonum ducuntur ad curam. Denique patris fide soluitur, quem patris infidelitas alligarat. Patris vox est. *Si quid potes, adiuua nos misertus nostri.* Hoc est, nos adiuua, miserere nobis, quorum reatus aggrauat innocentem, ad quorum pœnam infantis periculum sic redundat. Et bene dominus à parente fidem repetit, dicẽs: *Si potes credere, omnia possibilia sunt credenti.* Et pater, *Credo domine, adiuua incredulitatem meam.* Pater credit: & sicut diximus, patris liberatur fide, qui patris fuerit infidelitate damnatus. Nã cui genitoris fides profuit, quomodo ei genitoris perfidia potuit non obesse? Quomodo autem sanatus sit, vel quare discipuli, qui multos eiecerant dæmones, hunc nequiuerint effugare, iuuante domino secuturo sermone pandemus.

De eisdem, *Sermo* LII.

DOctoris officiũ est lecta disserere, & mysticis obscurata sensibus lucido astruere & demonstrare sermone, ne minor intelligentia inde perniciem generet auditori: vnde scientiam conferre debuit, & potuit salutarem. Hæc est igitur hodiernæ consonantia lectionis.

Mar. 9. *Et respondens vnus de turba, dixit: Magister, attuli filium meum habentem spiritum surdum & mutum.* Non dixit, attuli filium meũ surdum & mutũ, sed attuli filium meum habentem spiritum surdum & mutum. Nunquid nequitia spiritalis humanis distinguitur membris, & sensibus angustatur humanis, vt debilitates nostras, nostras perferat passiones: nec videre possit, nisi fenestris oculorum, & foraminibus aurium capere auditum, sermonem linguæ, aut oris officio proferre: & per hoc surdi, mutiq; statum miserabilem sustinere cum tenuis & aërea natura carnem nesciat, refutet ossa, velut aura spirans orbem totum temporis transeat in momento: diuersas species assumat, varias mutetur in formas, corda penetret, illudat animabus, inspiret impias & turpissimas cogitationes: nec vnde veniat, aut quò redeat, sentiatur; ac sic in-

nocuas

nocuas mentes, velut iaculum volans, lethali vulnere, & tota facilitate transuerberet? Parum esset si hoc pater solus sua supplicatione dixisset, cùm dicit: *Attuli filium meum habentem spiritum surdum & mutum.* Nisi dominus ipse immundū spiritum tali increpatione depulisset. *Surde & mute spiritus ego præcipio tibi, exi ab eo.* Sed iam quæ ad solutionem quæstionis pertinent, prosequamur. Deus qui dæmones est perpetuo crematurus incendio; qui iam eos, & in præsentia astringit vinculis, angit cruciatibus, vrget pœnis: potest & cùm iusserit tota debilitate truncare, atque eo modo quo vident, quo audiunt, quo loquuntur cæcos reddere, surdos & mutos facere ne loquantur. Sed in hoc loco quid diabolus homini fecerit, declaretur. Antiquus refuga, vbi Deum terris reperit aduenisse, obstruxit aures hominum, vinxit linguam, & obseratis humani sensus foribus speluncæ suæ latebram pectus fecit & parauit humanum: æstimans quòd illuc auditus verbi, virtus diuini nominis non veniret: simul vt est dolosus, & callidus patrē capere, parentesque tali se credidit decipere figmento, vt desperarent curari posse eum, qui audire nec poterat, nec fari, & vt quod erat diabolici operis, esse crederent debilitatis humanæ, deputarent pignori, ascriberent naturæ quod intulerat hostis inclusus. Denique sicut Matthæus de eodem refert, & alia simulatione istius miseri fefellerat patrem: nam ibi sic supplicat, Domine, miserere filij mei, quia lunaticus est, & malè torquetur. Aut humanę naturæ, aut cælestis elementi dæmon, quòd suæ artis fuerat, voluit tunc videri, aptans lunæ cursibus hominis passiones, vexabat corpus lunaribus incrementis: vt esse lunæ crederent, quòd erat diabolici criminis & furoris. Sic homines illusit, circūuenit gnaros: infamauit apud desides creaturam, quæ lumini tantum condita lædere nescit, homines quos continua magis iuuare cogitur seruitute. Verum posteaquam venit occultorū cognitor, inspector validissimus secretorum, cui latentia diaboli non poterunt obuiare figmenta, adducitur puer sanandus præceptione diuina: vt quicquid diabolus vinxerat, solueretur *Mat. 17.*

à Chri-

à Christo. Egit, egit inimicus vt hoc quod videbatur, esset naturæ. Sed quare discipuli non potuerunt eiicere eum? Quia hic homo gentilis populi producitur in figuram: siquidem gẽtilis populus, iuxta Apostolum, habebat spiritum aeris huius. Aeris, inquit, spiritus qui nunc operatur in filiis diffidẽtiæ. Hic ergo erat surdus & mutus, qui nec audire legẽ poterat, nec Deũ poterat confiteri, sed in igne gehennæ, & per aquas amari semper gurgitis iactabatur: nec poterat à discipulis, vel vllo homine sanari, quia Christus olim auditus fidei, confessio salutis, gentiũ redemptio dicebatur & vita. Deniq; vbi imperio Christi fugatus est diabolus, patescunt clausa, vincula soluuntur, sermo redditur, auditus redit, homo reparatur, & solus diabolus deflet diuturna se possessione detrusum. Hinc est quòd veniẽs ex gentibus impositione manus, & exorcismis antè à dæmone purgatur, & aperitionem aurium percipit, vt fidei capere possit auditum, vt possit ad salutem prosequente Domino peruenire.

Eph. 2.

De pace. *Sermo* LIII.

Mat. 5. BEati pacifici, ait Euangelista, charissimi, quia ipsi filij Dei vocabuntur. Meritò Christianæ virtutes virescunt in eo, qui vnanimitatem Christianæ habet pacis, nec peruenitur ad vocabulum filij Dei, nisi per nomen pacifici. Pax est charissimi, quæ spoliat hominem seruitute, dat nomen ingenuum: mutat apud Deum cum cõditione personam: ex famulo filiũ, liberum facit ex seruo. Pax fratrum voluntas est Dei, iocunditas Christi, perfectio est sanctitatis, iustitię regula, magistra doctrinę, morum custodia, atque in rebus omnibus laudabilis disciplina. Pax suffragium precum est, supplicationum facilis, atque impetrabilis via, desideriorum omnium competẽs plenitudo. Pax dilectionis mater est, cõcordię vinculum, ac puræ mentis indicium manifestum, quæ sibi exigit de Deo quod velit: quæ quicquid voluerit, petit, quicquid petierit, sumit. Pax præceptis regalibus conseruanda est, ipso Domino Christo dicente: Pacem relinquo vobis, pacem meã do vobis, hoc est dicere: In pace vos dimisi, in pace vos inueniã: proficiscens voluit dare quod desiderabat

Ioan. 14.

derabat rediens in omnibus inuenire. Cæleste mãdatum est seruare quod dedit: vna vox est, inueniam quod dimisi. Plantare pacem radicitus est Dei: euellere, penitus inimici. Nam sicut amor fraternitatis ex Deo est, ita odium ex diabolo: quapropter damnanda sunt odia, quoniam scriptum est. Qui odit fratrem suum, homicida est. Videtis ergo fratres dilectissimi quare pax amanda est, & diligenda concordia: ista sunt enim quæ generant & nutriunt charitatem: scitis autem secundum Apostolum, quia charitas ex Deo est: sine Deo ergo est, qui non habet charitatem. Pax plebis charissimi est gloria sacerdotis, & pacis plena lętitia est perfecta charitas filiorum. Sacerdotis est admonere quod decet, plebis est audire quod monet: quicquid non licet, pastoris est prohibere, gregis audire ac velle ne fiat: vtraque si conueniant, salua sunt omnia, nec Deus inuenit in plebe quod puniat, nec sacerdos potest habere quod doleat. Seruemus ergo fratres mandata quæ vitæ sunt, teneat se profundæ pacis nexibus colligata fraternitas & salutari vinculo charitatis mutua se dilectione constringat, quæ operit multitudinem peccatorum. Dilectio ergo omnibus desideriis amplectenda est: quæ tot bona potest habere quot præmia. Custodienda præ omnibus virtutibus pax est, quoniam Deus semper in pace est. Locum non demus inimico, ne in tritici segete valeat seminare zizania, & securo iam rustico, & spe longi laboris eluso, expectatos fructus ipsa messis maturitate perdat, aut vinum vetustate suaue in liquorem perfidiæ demutatum infusa fæcis permixtione conturbet, aut inter dulcia mella felle venena amariora confundat. Procul contentiones, procul lites, procul maledicta mittantur: & quia laqueus est mortis, lingua susurronis & bilinguis, parcat vnusquisque animæ suæ, ne in supplicium suum vincula sibi mortis innectat. Amate pacem, & tranquilla sunt omnia: vt & nobis præmia, & vobis gaudia reseruetis, vt ecclesia Dei in pacis vnitate fundata, perfectam in Christo teneat disciplinam.

1. Ioan. 3.

1. Ioan. 4.

De Zac-

De Zacchæo, *Sermo* LIIII.

BEatus Euangelista proximè dum diuitis inhumani vitam describit, & finem, humanos mouit & mœstificauit affectus: sed hodie Zacchęi diuitis humanitatē, fidemque referēdo, cæleste nos extulit, & prouexit ad gaudium. *Et ingressus, inquit, Iesus, perambulabat Hiericho.* (Luc. 19.) Quare perambulat, non ambulat? Quia quod Moyses ambulauerat, perambulabat Christus: & populum quem Moyses induxit in via, Iesus ad quietem promissæ mansionis adduxit. *Perambulabat Hiericho.* Hiericho ciuitas ipsa est, quam Iesus Naue septeno tubarum clangore (Iosue. 6.) subuertit. Sed quia Christus venit saluare quod perierat: ingreditur Hiericho, vt quod lex terribili vociferatione deiecerat, Iesus clamore piæ prędicationis attollat. *Iesus, inquit, ingressus perambulabat Hiericho, & ecce vir nomine Zacchæus, & hic erat princeps Publicanorum, & ipse diues.* Princeps publicanorum in ciuitate perdita, perditio operis Zacchæus egisse scribitur principatum: ex loco, persona, officio, reatus magnitudo monstratur; vt ex magnitudine criminis remittentis luceat magnitudo. *Et quærebat Iesum videre.* Qui Christū videre quærit, cælum vnde Christus est, non terram, de qua aurum est, intueatur. Diues ergo, qui sursum respicit, non portat diuitias, sed proculcat: nec incuruatur diuitiis, sed leuatur: atque agit diuitias ad largientis obsequium, non ad diuitiarum auaritiæ seruitutem: diuitiarum seruus, non dominus est auarus: at misericors tot seruos se probat habere quot nummos. *Quærebat Iesum videre, & non poterat præ turba, quia statura pusillus erat.* Satis hic animo magnus erat qui pusillus videbatur in corpore: nā mente tangebat cælos, qui corpore homines non æquabat. Nemo ergo de breuitate corporis, cui addere nil potest, curet: sed vt fide emineat, hoc procuret. *Et præcurrens, ascendit in arborem.* Quibus putas iste gradibus altissimę arboris peruenit ad ramos? Iste calcauit terram, superascendit auram, trāscendit auaritiam, & totam diuitiarum supergressus est molem, vt prosiliens in arborem veniæ, misericordiæ apprehenderet fructum: & de specula con-

fessionis,

fessionis, indulgentiæ cerneret largitorem. *Ascendit in arborem Sycomorum.* Mysterio, non causa ascendit in arborem Sycomorum: vt vnde Adam texerat nuditatem corporis, Zacchæus inde velaret fœditatem auaritiæ. *Ascendit in arborem Sycomorum, vt videret Iesum, quia inde erat transiturus.* Verè dixit transiturus: quia Christus per terrenas vias & humanos labores non mansurus venerat, sed venerat transiturus. *Cùm autem Iesus venisset ad locum, suscipiens, vidit eum.* Quasi si illuc non vertisset oculos non videret, qui Nathanaël cùm absens esset sub eadem arbore longè vidit: sed vidit eum, vidit ad veniam: respexit ad gratiam, intendit ad vitam, contemplatus est salutem. Deus quem videt non vt ignorans, agnoscere cupit, sed vt sciens ad gloriã vult videre. *Vidit eum, & ait ad illum, Zacchæe festinans descende, quia hodie oportet me in domo tua manere.* Si bene ascenderat, quare ei dicitur descende? Superius dixit, præcurrens, ascendit arborem, præcurrit seruus dominum: & antè Zacchæus ascendit arborem, quàm crucem dominator ascenderet: hinc est quod dicitur ei, *Festinans descende*; si sapis, festinans descende: descende ante dominum de Adamatica arbore, vt post crucem dominicæ passionis ascendas. Nisi quis tulerit crucem suam, & secutus me fuerit: non dixit, præcesserit me. Descende ergo vt deponas tantæ fraudis onera, pondera cupiditatis, vsurarũ molem, magisterium publicani, exactionis crudelissimæ principatũ, expeditus intres pauperis scholã, discipulatum misericordiæ, pietatis vsum, patientiæ disciplinam, studia virtutũ, scientiam diuinitatis, tolerantiam passionum, philosophiam mortis, atque inter vitalis ligni ardua iam perfectus ascendas. *Descende, quia hodie in domo tua oportet me manere.* Cuius domum non intrauerit Christus, ille ad diuinam non perueniet mansionem: & cuius hic ad mensam non sederit Christus, ille cœlestem non accumbet ad mensam. *Et festinans descendit, & suscepit eum gaudens.* Gaudet, quia suscepit susceptorem suum, quia pastorem suum pascit, quia reus iudicem suffragio humanitatis inclinat, quia cibi & potus fœnore debitorẽ suum

Ioan. 1.

Mat. 16.

sibi facit & acquirit:& sic fit, vt quæstum non perdat publicanus iste, sed mutet. *Et cùm viderent, inquit, omnes murmurabant, dicentes, quòd ad hominem peccatorem diuertisset.* Et quis sine peccato? Et si nemo, ipse sibi veniã negat, qui Deũ, quòd ad peccatores ingreditur, accusat. Deus quando peccatorem quærit, non peccata, sed hominem quærit: vt peccatum quod est opus hominis, despiciat: vt opus suum quod homo est, non amittat. Audi
Psal.50. Prophetam dicentem : Auerte faciem tuam à peccatis
Psal.137. meis: hoc est, ab operibus meis. de se autem, Opera manuum tuarum ne despicias. Iudex cũ vult ignoscere, hominem respicit, non culpam: pater cùm misereri vult filio, affectũ cogitat, non delictum: sic in homine Deus sui memor est operis, vt operis obliuiscatur humani. Tu ergo qui reprehẽdis, qui murmuras, cur ad peccatorẽ diuerterit Christus, viã salutis, exemplum veniæ, misericordiæ spem: de tali ingressu cape, & caue ne hoc tibi sit blasphemandi materia, quod tibi occasio est salutis. Quo medicus nisi ad ægrum? Non est opus, inquit, sanis medicus, sed malè habentibus, vbi anhelus pastor, nisi ad ouem perditam: Quãdo se ex hostibus immiscet, nisi cùm vult
Mat.9. liberare captiuum? Et qui preciosam perdit margaritam, loca squallida non dedignatur intrare, & eam inter stercora ipsa perquirere non abhorret. In quod præceps post filium non se dat mater ? Et arguitur Deus qui creauit
Gen.1. hominem ad imaginem & similitudinem suam : quare hominẽ inter peccata charitate conditoris inquirit? Murmuras homo quare hominem Deus inter peccata quærat: quid facies cùm videris eum propter hominem ipsas tenebras tartari penetrare? Audi tamen quid ingressus ad peccatorẽ fecerit Christus. *Stans, inquit Zacchæus, dixit.* Vides quomodo erectus est qui iacebat. Iacemus in vitiis, & iacemus oppressi : stamus, cùm bonis operibus erigimur ad profectum. *Stans, inquit, Zacchæus, dixit, dimidium bonorum meorum do pauperibus.*
Iste post mortem se credit esse victurum, qui dimidium bonorum iam futuram transmittit ad vitam. Sit licet ille perfectus, qui totum quod habet illuc, vbi victurus est,

est, semper hinc pręmittit: est iste tamen virtutum socius, consors prudentiæ, fidei particeps, qui ad Deum vel dimidium mittitt: quia homo quod hîc reliquerit, hoc amitti. Et re vera fratres, sicut se iste ibi credit viuere, qui illuc transmittit sua: ita ille se sibi non credit esse victurum, qui sibi illic quod habere debeat, nil pararit. Nam si paupertatem vix ferre possumus temporalem, in æternum mendicus fieri quis durabit? Quis militans non ad patriam mittit, quicquid bellico sudore cõquirit, vt adolescentiæ labores senectus deliciosa compenset? Et Christianus cui militare est id quod viuit in sæculo, quomodo non cogitat vt pericula terrena otiis cælestibus consoletur? Qualiter hæc faciat Christianus, Zacchæus ipse & verbo docet & monstrat exemplo. *Dimidium bonorum meorum do pauperibus, & si cui aliquid fraude abstuli, reddo quadruplum.* Qui aliena prorogat, plus dando diripit, quàm furando: nec compescit inde dolentum gemitus, sed producit. Audio dicere, qui de fraude Deo offert, cumulat crimina, non emundat: quia Deus in tali munere exuuias suorum pauperum, non misericordias intuetur. Sine causa Deo plorat, contra quem iustè causa pauperis plorauerit Deo. Dei vox est: Si pignus tuleris fratri tuo tunicam, ante solis occasum reddes illi. Sicut furem lucerna prodit, ita sol eos qui fraudantur, accusat. Si volumus Deo offerre nostra, si apud Deum quæ nostra sunt, possidere volumus, mereamur & nos audire talia, qualia Zacchæus audiuit. *Hodie domui huic salus aduenit, quia & hic filius est Abrahæ.* Inhumanus diues cùm esset filius Abrahæ, factus est gehennæ filius: iste cùm esset rapinæ filius, dando sua, aliena reddendo Abrahæ adoptatur in filium. Ne quis tamen putet Zacchęum offerendo dimidium bonorum perfectionis non tenuisse fastigium, qui post omnia sua, & seipsum sic dedit Domino, vt episcopatus honore fultus, à mensa publicani quæstus ad mensam dominici corporis perueniret: & fraudulentas sæculi diuitias derelinquens, in paupertate Christi veras sæculi diuitias inueniret.

Exo. 22.

In illud Lucæ, Quis ex vobis patrem petit panem, &c. Deque patrum in filios charitate. Sermo LV.

POsteaquam præcepta legis diffusa voluminibus, congesta libris, amorem nobis nō suffecerunt commendare diuinum duris hominum præcordiis, comparationibus, exemplis, inseritur Dei, & insinuatur affectus.
Luc. II. *Quis, inquit, ex vobis patrem petit pánem, nunquid lapidem dabit illi? aut piscem, nunquid pro pisce serpentem dabit illi? aut si petierit ouum, nunquid porriget illi scorpionem? Si ergo vos cùm sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris: quanto magis pater vester cœlestis spiritū bonum dabit petentibus se? Quis ex vobis patrem petit panē, nunquid lapidē dabit illi?* Charitas dolū non habet: fraudem pietas, affectio non recipit falsitatem. Si pater est, non potest nō amare: si amat, nisi quod bonū est dare nescit: negat patrem, qui de patris suspectus est largitate: ignorat se filiū, quē data paterna solicitant: totū quod est pietatis excludit, qui salutare nō credit quicquid dederit pater: aut quomodo pater poterit filiis dare mala pro bonis, qui mala semper pro filiis paratus est sustinere, qui pro filiis mortē non refugit, pericula nō declinat? Ideoq; te Deus patrē fecit: ideo à te voluit hominem procreari, qui vtiq; quòd te de terra fecerat, poterat fecisse quāplurimos: sed egit, vt generandꝺ scires quanta esset generantis affectio, & in te amorem tui tantum probares authoris, quantum ipse author pignoris tuo pignori conaris impendere. Certè non solum in te quid esset generantis affectio, sentire te Deus voluit, sed in feris, & in pecudibus, & auibus, hoc Deus voluit te videre: quæ cùm de terra produxerit sola iussione, postea laborem sentire compulit generandi: mutare patrias, loca cubilibus apta conquirere, fœtus locorum difficultatibus communire, gemitibus edere, maximis laboribus enutrire, ac se morti, si natos suos capi viderint, non negare.
Vnde si non hominis, vel ferarum comparatione, pecudum similitudine, exemplis auium, disce quanta sit in paterna charitate synceritas. Si ergo Deum credis, & confessus es patrem, quicquid iusserit, quicquid in te elegerit,

crede

crede tibi satis esse salutiferum: crede satis esse vitale. Matris data discutere non licet, patris monita retractare nõ conuenit, sit licet paterni mandati species tristior, res tamen ipsa salutifera & vitalis. Sic Abraham vbi Deum patrem credidit, mandatorum formas non attendit asperas & acerbas: circuncisionem recipit verecundam: & quæ cælestis pater iubet nõ discutit, sed iudicat gloriosa, parricidium considerat persceleslum: sed quia Deus imperat, totum pietati committit. Hinc Isaac patris super se gladium cùm videret, hostiã se esse eũ horrere, cum dolore poterat, est gauisus: Hinc Iephte filia patris munus, patris vota, sua morte tota gratulatione persoluit. Quare ergo iam sciens Deum de patris disputat datis, cùm paruulus & innocuus quærit à patre, non nisi bona & profutura percipit? Sed cur has similitudines dominus fecerit, perquiramus. *Quis, inquit, ex vobis patrem petit panem, nunquid lapidem dabit illi?* Potuit dicere, nũquid zizania, nunquid lolium, quod ex vicinitate & similitudine mentitur panem, sed generat angustias? Sed Christus venerat filiis, id est Iudæis, quos genuisse tali clamore quærebatur. Filios genui & exaltaui: ipsi autem spreuerunt me: venerat ergo filiis, venerat panis de cælo, qui dixit. Ego sum panis qui de cælo descendi: sed Iudæis est conuersus in lapidem offensionis, & petram scandali, dicente domino: Ecce pono in Sion lapidem offensionis, & petram scandali. Quare petram? Quia mordere petrã, nõ panem à patre quærere gestiebant. Circundederunt me, inquit, canes multi. Denique posteaquã illi ex hominibus in canes probantur esse conuersi, cælestis illis in petrã conuersus est panis, non dantis vitio, sed accipientis nequitia: qui illos nõ reficeret, sed necaret, nec in fundamento positus promoueret ad culmen, sed eos qui sui patris tendebant ad necem, in profundam daret & volueret in ruinam. Adiecit aliam similitudinem. *Nunquid pro pisce serpentem dabit illi?* Erat & piscis Christus Iordanis leuatus ex alueo, qui carbonibus impositus passionum, post resurrectionem suis, id est discipulis, escam præbuit tunc vitalem: sed Iudæis in serpentem piscis iste commutatur.

Gen. 17.
Gen. 22.
Iudi. 11.
Esai. 1.
Ioan. 6.
Rom. 9.
Esa. 8.
Esa 28.
Psal. 21.

mutatur, dicente Domino: *Sicut Moyses exaltauit ser-*
Ioan.3. *pentem in eremo, ita exaltari oportet filium hominis.* Iudæus in serpēte videbat Christum, quia impius oculus Deum videre non potest: non potest videre pietatem. Dixit & tertiam similitudinem. *Nūquid si petierit ouum,*
Mat.23. *porriget illi scorpionem?* Consuetum est, & solenne semper paruulos ouum petere, & parentes ouum pusillis petentibus non negare: sed quia Christus venerat congregare sicut gallina pullos suos, ouum protulit verbi, per quod Ecclesiæ germina sancta nutrirentur: sed quia Iudęus per inuidiam effundere magis, quàm sumere ouum id volebat, reperit ibidem scorpionem: vt iuxta Apostolum:
Rom.7. Mandatum quod erat illis in vitam, hoc illis esset ad mortem. In commendationem pietatis tria dominus protulit, & demonstrauit exempla, vt tribus testimoniis, sicut tribus testibus, & pios ad fidem sui amoris animaret: & confutaret impios, non patris, sed suo vitio charitatis gratiam non cœpisse.

De symbolo Apostolorum. Sermo LVI.

SOlicitaret me acerbi partus subita & confusa tempestas, & immatura germinum me pullulamenta turbarent, nisi crebro disruptis temporum moris, & rudi latrocinio, & fractis viscerum claustris, repentina viuendi lucra quærerent, & raperent nasciturі. Hinc est, quòd homo sępe mensis decimi despiciens terminum, septimo mense angustas primæ domus, & arctas vteri abiicit & deserit māsiones, vt præliator nouus ante se tempus euicisse gaudeat, quàm dependat ipse suā tēporibus seruitutem. Et si hoc humanæ licet naturæ, naturæ cælesti quid obsistere poterit, & diuinæ? Aut quid sanctus spiritus nō potest, si hoc potest caro? Aut quomodo gratia superna non efficit, quod fragilitas obtinet & implet humana?
Acto.9. Nónne sic Paulus acerbo dolore viam nostræ vexauit, & viscera genitricis, vt cælesti turbine, ac tota tempestate Ecclesiæ præueniret tempora pariētis: vt subito, & in via
1.Cor.15. nasceretur, qui erat ad fidem viam gentibus præbiturus: meritò se abortiuum nūcupat, & miratur se fuisse natū, qui nouit se nulla conceptus tempora pertulisse. Nāque cùm

cùm adhuc hoſtis ipſe cæderet extrinſecus ſanctæ matris vterũ, & in ipſo ortu pignora venerãda collideret, repẽtè ſanctum mutatur in germen, qui ipſius germinis fuerat ferociſſimus perſecutor. Eunuchus etiã generatur in via: *Act. 8.* vt quẽ caſtrauerat humana temeritas ad hominis ſeruitutẽ, & intra regis aulã inuita caſtitas collocarat, volũtaria caſtitas, & votiua ad cęleſtis aulæ gloriã, ad æterni regis promoueret & trãsferret obſequiũ. Beatus iſte cui datum eſt, vt palatij infulas nõ amitteret, ſed mutaret. Hæc dicit ratio filioli, vt vos quos triſtes ſuſcepimus ad matris vterũ, lætiſſimos perducamus vno, eodemq; momento. Audite fidem: orationem diſcite. Sed quia impediẽte tempore nec nos vobis poſſumus aperire myſterium, nec vos nobis poteſtis ſolẽniter reddere quę tradũtur, agite vt & nũc ſymboli ſimpliciter verba diſcatis: & Paſchali tẽpore quo plenius hęc tradũtur, ſacramẽti ipſius interiora poſſitis agnoſcere. Accipite quod vultis: quod deſideratis, inuadite: quia regnũ cęlorũ vim patitur: & qui vim faciũt, *Mat. 11.* diripiunt illud: accipite quod vultis: & quod vis, poteſt tollere, gratia largiatur. Ingreſſus vitæ, ianua ſalutis, introitus fidei, ſingularis, innocens, & pura cõfeſſio perdocetur, dicẽte Propheta: Intrate portas eius in cõfeſſione. *Pſal. 99.* Vnde idẽ Propheta taliter admonitus, Dei in ſe loquentis aditũ morũ poſtulat, dicens: Aperite mihi portas iu- *Pſal. 117.* ſtitiæ, & ingreſſus in eas cõfitebor domino. Videtis quia non poteſt cõfiteri, qui non fuerit ingreſſus hãc domum ſalutis & fidei, in quã ſicut intromittit cõfeſſio: ita negatio de ea indubitãter excludit. Sed quomodo cõfitendum ſit, audiamus. Corde, inquit Apoſtolus, creditur ad iuſtitiam: ore autem cõfeſſio fit ad ſalutẽ. Et quid crederetur, *Rom. 10.* oſtendit. Si credis, inquit, dominũ Ieſum in corde tuo, & ore cõfeſſus fuerit, ſaluus erit. Corde creditur ad iuſtitiã: ore cõfeſſio fit ad ſalutẽ: magnũ filioli per hoc fidei noſtræ videmus eſſe cõpendium, quãdo inter cor & linguã totum ſalutis humanæ verſatur, & geritur ſacramẽtum. Habes homo vnde credere debeas, corde creditur ad iuſtitiam: habes vnde debeas confiteri, ore confeſſio fit ad ſalutem. Et quid dicam? Totum in ſe habet homo,

qui se habet: ipse autem se habet, qui Deũ habet: Deum verò habet, qui eum suum credit, & cõfitetur auctorem. Signate vos. Fides quæ capitur auditu, corde creditur: ore promitur ad salutẽ, in secreto mentis est collocanda: & ipsis est nostri pectoris cõmittenda vitalibus, ne dum chartis, & atramento describitur incautè, non reseruetur credulis ad vitam, sed prodatur perfidis ad ruinam. In te homo custodire debes, quod tibi extra te positum poterit deperire.

In symbolum Apostolorum. *Sermo* LVII.

BEatus Isaias Euangelista non minus, quàm Propheta, immunda labia se habere, & in medio populi habentis labia immunda se habitare deplorat, dicens: O miser ego, quoniam compũctus sum, quia cùm sim homo, & immunda labia habeam: in medio quoque populi habentis labia immunda ego habitem, regem dominum sabaoth vidi oculis meis. Super humano percellitur hic dolore, quia quod de Deo sentit & videt, loqui non valet, annunciare non potest, non potest confiteri. Quantum caro angusta est, animo suo arcta sunt labia tantum: lingua tantum breuis est suæ mentis interpres.

Esai. 6 Iuxta LXX.

In carne ignis anhelat inclusus, vaporat venas, inflammat viscera, exæstuat in medullis, totaque hominis interna semper incendit, quia quod mentis contẽplatur affectu, ore depromere, effundere labiis, lingua distinguere, & in totum non sufficit euaporare sermonem. Hinc est, quòd Isaias vbi vidit regem cæli, hoc est Christum, ipsumque esse dominum sabaoth, clara visione conspexit sua, suique populi labia immunda defleuit: quia sicut illustrat corda, purgat ora, labia emũdat Christi cõfessa diuinitas, ita Christi polluit negata maiestas. Sed quid iste profecerit Prophetæ gemitus audiamus. Et missus est, inquit, ad me vnus de Seraphim, qui in manu habebat carbonem, quem forcipe tulerat de altari, & tetigit os meum, dicens: Ecce hoc tetigit labia tua: & abstulit iniquitates, & peccata circumpurgauit. Non est huius tẽporis dicere, cur vnus mittitur, & quis sit iste qui mittitur: & quantus est qui carbonem superni ignis sic manu gestat

intrepidus,

intrepidus, imò sic suo temperat attactu, vt Prophetæ purget labia, non perurat: sed nũc nos etiam toto cordis compungamur affectu: nosque in hac miseria carnis miseros esse fateamur, immunda quoque labia nos habere piis gemitibus defleamus, vt vnus iste de Seraphim legis gratię forcipe acceptum de superno altari nobis ignitum fidei deferat sacramentum, talique moderamine nostrorum tangat ora labiorum, vt iniquitates auferat, peccata depurget, & ora nostra sic in flammam plenæ confessionis accendat, vt sit ista salutis adustio, non doloris. Petamus etiam vt ad corda vsque nostra perueniat calor iste carbonis, vt de tanta suauitate mysterij, non solum labiis gustum, sed ipsis totam satietatẽ sensibus, & mente capiamus: & sicut Isaias post emũdationem labiorum ineffabilem partũ Virginis est locutus, dicẽs: Ecce Virgo in vtero accipiet, & pariet filium: sic nos passionis sacramẽtum, & resurrectionis referamus gloriã. *Credo in Deũ patrem omnipotentem.* In Deum vos hodie meritò confitemini credidisse quãdo deos, deasque sexu dispares, numero confusos, turba populares, viles genere, fama turpes, impietate maximos, primos scelere, crimine singulares, ipsis etiam sepulchrorum suorum vultibus accusatos, lætamini vos fugisse: quia miseriæ doloris, & infœlicitatis est, tantos, & tales habuisse seruulos, quãtos vos, & quales dominos hactenus pertulistis: sed ad vnum viuum, verum, solum, sed non solitarium Deum vos peruenisse gaudere, dicendo: *Credo in Deum patrem.* Iã cõfiteatur filiũ, qui nominat patrẽ: quia qui vocari pater, pater dici voluit, habere se filiũ clemẽter ostẽdit, quẽ nõ accepit ex tẽpore, non genuit in tẽpore, nõ suscepit ad tempus. Diuinitas nec initium capit, nec recipit finẽ, nec admittit posterum, quæ nõ agnoscit occasum. Deus filium non doloribus parturit, sed virtutibus esse manifestat: nec præter se facit quod ex se est, sed generat, dum quod in se est aperit, & reuelat. De patre processit filius, nõ recessit, nec successurus patri prodiuit ex patre, sed prodiuit mansurus semper in patre: Audi Ioannem dicentẽ, Hoc erat in principio. Et alibi. Quod fuit ab initio. Quod erat

Esai.7. *Ioan.1.* *1. Ioan.1.*

Esa.44. vtique non accessit: quod fuit, apparet vtique non cepisse: Ego sum, inquit, primus, & ego nouissimus. Qui primus est, non est iste post alterum: qui nouissimus, post se alterum non relinquit: sed ista cùm dicit, nõ excludit patrẽ, sed in se & patre vniuersa concludit. Sed ea quæ ante sunt, accedamus. *Et in Christum Iesum filiũ eius vnicum Dominum nostrum.* Sicut reges triumphorum suorum titulis nuncupantur, & subiectatum gentium nominibus conquirunt numerosissima cognomẽta: ita Christus bonorum suorum titulis nũcupatur: à chrismate enim vocatus est Christus, qui diuinitatis vnguentum aridis iam mortalium membris pius medicator infudit & vt à chrismate Christus, sic Iesus vocatus est à salute, qui ob hoc nos diuino infudit vnguẽto, & ęgris certã salutẽ, perditis perpetuã redderet sanitatẽ. *Et in Christum Iesum filium eius vnicum.* Quia & si sunt multi filij per gratiam, iste vnus, & singularis est per naturam. *Dominum nostrum.* Qui nos de tantorum, tam crudelium, tam turpium liberatos seruitio dominorum, vt nõ ad conditionem pristinam vẽdicet, sed vt ad perpetuam libertatẽ manumittat, inquirit. *Qui natus est de spiritu sancto.* Ita, & taliter tibi nascitur Christus, donec tibi homo nascendi ordine mutet: vt sit tibi nouus ortus in vita, cui vetustus semper in morte manebat occasus. *Qui natus est de spiritu sancto, ex Maria virgine.* Vbi spiritus generat, virgo parturit, totũ diuinũ geritur, nil humanũ: nec vllus infirmitati locus

Gen.2. est, vbi virtus est sociata virtuti: soporatus est Adã, vt de

Luc.1. viro virgo sumeretur: nũc stupuit virgo, vt vir repararetur ex virgine. Quid sibi de tãto, de tali partu natura poterit vẽdicare, vbi dũ videt nouari ordinẽ suum, tota sua conspicit iura mutari, venisse in suã sobolem, suum sentit & miratur auctorem? Videatur hoc perfidis vile, magnũ est credentibus sacramentũ. *Qui sub Pontio Pilato crucifixus est & sepultus.* Audis iudicis nomen, vt tẽpus etiam passionis agnoscas: audis crucifixum, vt nobis salutẽ perditã per quod perierat, reparatam esse agnoscas, & vbi videas pẽdere credentiũ vitã, vbi mors pependerat perfidorum: audis sepultũ, ne mors putetur illusa. Hoc est diui-

næ virtutis

næ virtutis insigne, cùm mors morte moritur: auctor mortis proprio mucrone truncatur: prædo capitur sua præda: infernus vita dirūpitur deglutita. *Tertia die resurrexit à mortuis.* Tres dies sepulturæ suæ tribus impendit Christus habitationibus profuturos, inferis, terræ, cælo: instauraturus quæ in cælo sunt: & quæ sunt reparaturus in terra, & quæ apud inferos redēpturus: simul vt Trinitatis gratiā tridui sacramento datā panderet hominibus ad salutē. *Ascendit in cœlos.* Ascēdit, nō vt se referret in cælum, qui semper māsit in cælo, sed vt te perferret, quē taliter victū absoluit, & subtraxit inferno. Intellige vnde, vbi, homo per Deum sis leuatus, vt esses in cælestibus stabilis, qui eras lubricus, ac semper mutabūdus in terra. *Sedet ad dexterā patris.* Sed suis pater nil habet à sinistris. Confessio nostra non diuini consessus loca, sed virtutis assignat indicia: Deus loca nescit: Diuinitas recipit nil sinistrum. *Inde venturus est iudicare viuos, & mortuos.* Esto viuos, mortuos quemadmodum poterit iudicare? Sed illi viuunt, qui nobis mortui computantur. Ergo resurrecturos eos cōfitemini ad iudicium, quos infidelitas existimat deperiisse: vt qui mortui fuerint, & qui reperientur viui, pariter suorū reddant actuum, vitæq; rationem. *Credo in spiritum sanctum.* Postquā susceptæ carnis confessus es sacramentū, oportet te deitatem spiritus cōfiteri: vt Trinitatis vnitas æqua, patris, filij, sancti spiritus per omnia, & in omnibus, virtutis integram fidei in nostra confessione custodiat & teneat veritatem. *Sanctam Ecclesiam Catholicam.* Quia neque à capite membra, neque sponsa separatur à sponso: sed dum tali coniunctione spiritus fit vnus, fit omnia, & in omnibus Deus. Ergo ipse in Deum credit, qui in Deum sanctam Ecclesiam confitetur. *Et remissionem peccatorum.* Ipse sibi donat veniam, qui sibi peccata per Christum remitti posse confidit. *Carnis resurrectionem.* Bene credis, si te per Deū credis resurgere ex morte posse, cui resurgūt semper elementa: sic tempus ex tempore, sic ex nocte dies, sic de sepultura sua semina: nec tu perire poteris, cū illa reuiuiscant: nec difficile est Deo facere de te sene, quod tu facis sem-

per

per ipſe de ſemine. *Vitam æternam.* Hæc fides, hoc ſacramentum non eſt committendum chartis, non ſcribendum literis, quia chartæ & literę magis cauta, quàm gratiam proloquuntur: vbi vero Dei gratia, donatio diuina conſiſtit, ad pactum fides, altitudo cordis ſufficit ad ſecretum: vt hoc ſalutis ſymbolum, hoc vitę pactum, diuinus arbiter nouerit, teſtis falſus ignoret. Signate vos. Ipſe autem dominus Deus noſter ſenſus veſtros, corda veſtra cuſtodiat: & in his quæ præcepit vobis, ipſe vobis fautor aſſiſtat.

In idem, *Sermo* LVIII.

QVi fidem quærit, rationē non quærit: qui diuinam poſtulat, ſeponit humanam: qui Deo genitore naſcitur, tranſcendit naturam: & tempori nil debet, qui temporis meretur auctorem. Ecce pia fidei germina videmus antè naſci vos velle, quàm concipi: antè percipere cæli regnum, quàm ventris anguſtias ſuſtinere: ſic tendere ad patris gaudia, vt matris tranſeatis languores: nec putatis abortiuum, quod maturum creditis eſſe per Chriſtum. Sic Paulus Apoſtolus per fidē maturus naſcitur, qui ſe abortiuum clamat eſſe per tempus. Accipite er-
1. Cor. 15. go fidem ſola fide: nec quæratis aperiri vobis ipſius fidei rationem, quam vos ne requireretis intra fidē veſtra feſtinatione clauſiſtis. Ad fidem vos filij hodie fides veſtri auctoris inuitat, qui promiſſionis ſuæ ante fidem implet, quàm fidē veſtrę percipiat ſponſionis, & hoc reſtituit rebus humanis, vt olim verbo promiſerat per Prophetam:
Pſal. 80. Dilata, inquit, os tuum, & adimplebo illud. Hoc eſt, tu dilata in confeſſione, & ego illud ipſius confeſſionis replebo ſacramento: & myſtico ſermone ditabo, & replebo illud toto eloquio cæleſtis arcani. Et re vera filij quicquid audientis, quicquid reſpondentis obedientia profitetur, hoc donantis & docentis Dei redundat ad gratiam. Accepturi ergo ſymbolum, hoc eſt pactum vitæ, ſalutis placitum, & inter vos, & Deum fidei inſolubile vinculum pectora parare, non chartā: ſenſum acuite, non calamum: & audita non atramento, ſed ſpiritu miniſtrante deſcribite: quia committi non poteſt caducis & corruptibilibus,

ptibilibus instrumentis æternum, & in cæleste secretum, sed in ipsa arca animę, in ipsa bibliotheca interni spiritus est locandum : ne profanus arbiter, ne improbus quod dilaceret discussor, inueniat : & fiat ad contemnentis & ignorantis ruinam quod cōfitentis, & credētis donatum est ad salutem: sed dicenti tibi Prophetæ. Dilata os tuum & adimplebo illud: tu respondere possis. In corde meo abscondi eloquia tua, vt non peccem tibi. *Credo in Deum patrem omnipotentē.* Qui cōfessus est patrem, confitetur & filium, quia sine filio pater dici nō potest: & quia Deo augeri, Deo addi nil potest: semper fuit filius, quia fuit semper & pater: nescit inchoari filius, quia deficere pater nescit: nec crescit genitus, vbi genitor non senescit: æterna, & coæterna patris, & filij substantia non gradibus humanis, sed diuinis est æstimanda virtutibus. *In Christum Iesum filium eius vnicum, dominum nostrum.* Christū vnctum accipe nō communi oleo, sed sancto, quo natus est spiritu. *Qui natus est de spiritu sancto.* Tali natiuitate cōsecrata est in Deo humanitas, non tali dignatione minorata est in homine deitas. *Qui natus est de spiritu sancto ex Maria virgine.* Virginitas Deum credidit, quia nō nisi per Deum ipsa virgo esse potuit, & mater. *Qui sub Pontio Pilato crucifixus est, & sepultus.* Iudicem indicat vt tēpus designet: crucifixum memorat, vt passionis cōferat qualitatem: & inde fides argumentum diuinæ virtutis & veræ resurrectionis colligat, vnde impietas materiā cōtumeliæ, & occasionem præsumpsit erroris. Crucifixus in cruce, in ædito coram omnibus inimicis, & tota crudelitate spectātibus, & tota acerbitate obseruātibus, mortem suscepit. Sepulturā patitur, ne mortē non adiisse vt vinceret, sed simulasse vt eluderet, ab impiis iactaretur. *Sepultus, tertia die resurrexit.* Et si in passione nostræ se carnis veram probauit habuisse substantiam, per trium dierum figuram totam Trinitatis resurgit in gloriam. *Ascendit in cælos.* Ascendit nos perferens, non se referens, qui nunquam recessit è cælo. *Sedet ad dexteram patris.* Ordo ibi diuinus est, non humanus: sic à dextris sedet filius, vt pater non sedeat à sinistris : vnica & singularis est diuina

Psal. 80.
Psal. 118.

confessio,

confeſſio, vbi ſuperna virtus recipit nil ſiniſtrum. *Inde venturus eſt iudicare viuos & mortuos.* Deſinant homines, deſinant hæretici iudicare iudicem ſuum: ſperent veniam, ne incurrant de tali præſumptione ſententiam. *Credo in ſpiritum ſanctum.* Nunc perfecta eſt tua in Trinitate cõfeſſio, quando ſpiritum ſanctum vnius cum patre, & filio ſubſtantię fideli voce confeſſus es. *Et ſanctam Eccleſiam.* Quia ſic coniuncta Chriſto eſt, vt totam diuinitatis transferatur in gloriam. *Remiſsionem peccatorum.* Acquire tibi tua fide veniam: quia ſatis ſibi inimicus eſt, qui hoc ſibi dari non credit, quod tota benignitate largiſſimus promittit indultor. *Carnis reſurrectionem.* Crede carnis reſurrectionem: quia qui hoc non credit, fidem non habet in prædictis, dicente Apoſtolo. Si mortui non reſurgunt, neque Chriſtus reſurrexit. Quos iudicabit, quibus regnabit Deus, ſi vitæ, ſi iudicio, reſurrectio non reddiderit, quos ſæculo mors ademit? *Vitam æternam.* Manifeſtum eſt, quia vita æterna ipſa morte moriente ſuccedit.

1. Cor. 15.

In idem, Sermo LIX.

AVdiſtis vocem patris, vocem vocantis audiſtis, venite filij, venite, venite, quia venit tempus fidei, credulitatis dies, confeſſionis hora, venite petitores fidei, afferte ſyncerum pectus, cor mũdum, puram vocem, vt quod per nos ſermo ſalutaris inſinuat, vos ſancto capiatis auditu. Fides ex auditu, auditus ex verbo conſtat. Placitum fidei, pactum gratiæ, ſalutis ſymbolum tota ſimplicitate ſenſus audire, quatenus illud confeſſionis tempore, & audire poſſitis, & reddere: quia iſtud reddere eſt habere: diuinum munus qui reddiderit, non amittit. Daturus legem Deus, iuſſit vt populi lauarent veſtes, lauarent corpora ſua, totoſque ſe ab omni carnis contagione mundarent, quia appropinquare Deo homo nõ poteſt fæce corporali, mundano ſquallore pollutus. Lex illa, quæ gratię vmbram tenuit, & figuram, purificationem meritò quęrit tantam, tantam meritò exigit puritatem. Audituris diuinitatis ſacramentũ totum, quanta mentis, quãta corporis opus eſt puritate? Mundemus ergo corda, purificemus

mus corpora, aperiamus oculos, reseremus sensum, animæ ianuas patefaciamus totas, vt symbolum quod est fidei pactum, audire, capere, tenere, & in ipso cordis nostri secreto semper seruare possimus. *Credo in Deum patrem omnipotentem.* Credimus in Deum, si negamus Deos, si renunciamus idolis: si diabolum & eius angelos abnegamus. Audi, inquit, Israël, dominus Deus tuus vnus est. Deut.6. Et iterum: Non erunt tibi dij alij absque me. Habebit er- Mar.12. go Deum verum vnum Deum, qui Deum alterum non Exo.20. habebit. Credimus in Deum, & eundem confitemur patrem, vt eundē semper habuisse filium nos credamus: habuisse autem filium, non conceptū, non inchoatū, nō separatum partu, non auctū tempore, nō minoratū gradu, non ætatibus immutatum, sed intra ęternum genitorem germen permanens in æternum. Ego, inquit, in patre, & Ioan.14. pater in me est. Audiuimus patrem, credamus filium virtute diuina ordine non humano: arcano Dei, nō ratione mundana: non lege sæculi potentia, sed superna. Quod scire licet, discutere non licet: credere conuenit, non conuenit perscrutari, nam ob hoc omnipotentem Deum diximus, vt Deo impossibile nil putemus. *Et in Iesum Christum filium eius vnicū, Dominum nostrum.* Ab vnctione Christus, Iesus vocatus est à salute: quia & vnctio, quæ per reges, Prophetas, & sacerdotes olim cucurrerat in figuram, in hunc regem regum, sacerdotem sacerdotum, prophetarum Prophetam, tota se plenitudine spiritus diuinitatis effudit: vt regnum, & sacerdotiū, quod per alios præmiserat temporaliter, in auctorem ipsum refunderet & redderet sempiternum. Et Iesus quidem, id est saluator, rectè dicitur salus, quia & dedit rebus esse, & idem pereuntibus dat salutem. *Filium eius vnicum.* In se est vnicus filius, qui quod aliis per suam gratiam donat, ipse sibi vnicam possidet per naturam. *Dominum nostrum.* Sicut suprà diximus, Dominus Deus, Deus vnus constat in Christo: quia quicquid est, & deitate, & humanitate Deus vnus est: desiit in Christo substātiarum diuersitas, vbi caro cępit esse quod spiritus, quod homo Deus, quod nostri corporis & deitatis vna maiestas. *Qui natus est de spiritu*

Spiritu sancto, ex Maria virgine. Quid terrenum nascitur, vbi authore spiritu virgo vocatur in partu? quis non diuinum credat, quando quæ peperit nil sensit humanū? Deum mulier virgineo portabat in tēplo: hinc est, quod & acquisiuit honorem matris, & virginitatis gloriam nō amisit. *Qui sub Pontio Pilato crucifixus est, & sepultus.* Nomen iudicis dicimus, vt passionis tempus, vt rei gestę veritas sic patescat. *Crucifixus est.* Vt quia per lignum mors venerat, rediret vita per lignum. *Et sepultus.* Vt officia tota mortis impleret, vt mors morte moreretur, vt ex illius semine corporis omnis humanorum corporum satio vitalē surgeret, & leuaretur in messem. *Tertia die resurrexit à mortuis.* Vt tribus in diebus Trinitatis beneficium panderetur, vt per triduanum tempus humana trium temporum generatio saluaretur, id est, ante legem, in lege, & in gratia. *Ascendit in cælos.* Non vt petens, sed vt repetens in cælos. Nemo ascendit in cælū, in-
Ioan. 3. quit, nisi de cælo descendit. *Sedet ad dexteram patris.* Sed patrem non habet ad sinistram. Diuinitatis consessus recipit nil sinistrū. *Sedet ad dexteram patris* Vt patris deitate vna. *Sedet ad dexteram.* Ne sit minor gradu, posterior ordine, sed patri diuinitate vna, æqua potestate con-
Ioan. 10. regnet. Ego, inquit, & pater vnum sumus. *Inde venturus est iudicare viuos & mortuos.* Si credimus venturum iudicem, innocentes iudici nos præparemus: iudicem negat esse, aduenire non credit: iudicandum se satis iste diffidit, qui malè viuit. Iudicat viuos, iudicat & mortuos, quos vtique iudicaturus exuscitat. *Credo in Spiritum sanctum.* Hucusque dominicę natiuitatis, passionis, resurrectionis, ascensionis, aduentus mysteriorum confitentes, ad confessionem sancti Spiritus iam venimus: vt sicut in Patrem, & Filium, in sanctum Spiritum sic credatur: vt vnam in Trinitate deitatem, virtutem, gloriam prædicemus. *Et sanctam Ecclesiam.* Credimus & Ecclesiam, quam Christi receptam, confirmatam credimus, & confitemur in gloriā. *Remissionem peccatorum.* In nouū hominem nasciturus, antiqui reatus, peccati veteris quid habebit? qui præterita sibi remissa nō credit debita, dubitat

percipere

percipere se futura. *Carnis resurrectionem.* Crede homo de morte resurgere te posse, quia antequam viueres nil fuisti: aut quare dubitas quòd resurgas, cùm tibi totum quod in rebus est quotidie sic resurgat? Sol occidit, & resurgit: dies sepelitur, & redit: menses, anni, tempora, fructus, semina, cùm transeunt ipsa moriuntur, cùm redeūt sua ipsa morte reuiuiscunt, & vt resurrecturum te iugi, & vernaculo instruaris exemplo, quoties dormis, & vigilas, toties moreris, & resurgis. *Vitam æternam: Amen.* Necesse est vt qui resurgit, viuat in ęternum, quia si in æternum non viueret, non vitæ resurgeret, sed morti. Signate vos. Hoc spei pactum, hoc salutis placitum, hoc vitæ symbolum, hanc fidei cautionem mens teneat, cōseruet memoria, ne diuinitatis preciosum munus depreciet charta vilis, ne mysterium lucis atrum tenebret atramentum, ne secretum Dei habeat indignus & profanus auditor. Si mihi silētium semper vestra charitas sic præberet, ad omnes tractatus mei sermonis vester perueniret auditus, sed Deus noster & mihi fiduciam dicendi, & vobis audiendi desiderium donare dignetur.

In idem, Sermo LX.

SI Cananitis mulier clamore subito, repentina fide, iuuante Christo, & quod petebat, accepit: & quod negabatur, extorsit: si Æthiops spado arcanum vitalis lauacri præteriens inuenit in via, rapuit in transitu, si Cornelius Centurio antequam intraret baptisma, peruenit ad spiritum, si latro in ipso momēto mortis Paradisum inuasit, & vitam vobis, in articulo temporis quam quæritis, quis negabit? Ex fide ergo accipite fidē, & vt fidei mysterium scire possitis, accessu temporis laborare. Moyses laturus legem, cælum vocat & terram: sacerdos quid inuocabit gratiā prolaturus? Ille dixit, attēde ad cælū, & loquar: & audiat terra verba ex ore meo: ego dicā, attēde Deus, loquar: & audiat homo verba ex ore meo. Ille dixit, Expectetur sicut pluuia eloquium meum: & descendant sicut ros verba mea: ego dicam, veniat sicut ros spiritus tuus: & inundet sicut flumen gratia tua: fiatque nunc cælestis

Mat.15. *Act.8.* *Act.10.* *Luc.23.* *Deu.32. Iuxta LXX.*

verbi vnda ſaliens in vitam æternam. Ille dixit, quia nomen domini inuocaui, date magnificẽtiam Deo noſtro: ego dicam, quia fidem inuocaui, date credulitatem Deo veſtro. Et quia nauigia corporum noſtrorum quadrageſimæ ſunt curata ieiunio, neceſſe eſt vt placitũ fidei, ſymbolum cæleſtis commercij iam dicamus, quatenus ſub certa ſpe per tota mundi æquora, per infidos ſæculi fluctus lucra manſura ſæculis conquiramus. Accipite ergo fidem, expectate rem: quia cui fides non præcedit in ſemine, res ei non ſequitur in fructu. Signate vos. Sermo creat auditum, auditus concipit fidem, credulitatem parturit fides, confeſſionem credulitas nutrit, confeſſio perpetuam dat ſalutem. Hinc eſt quod meo, veſtroque ore occurrit ſic ſibi fides, credulitas ſic amplectitur ſe, ſalus ſe confeſſionis oſculo ſic ſalutat. *Credo in Deum patrem omnipotentem*. Hæc vox totum Trinitatis fatetur & aperit ſacramentum. Deum dicit, non deos, quia vnum Deum in Trinitate credit Chriſtiana fides, ſcit patrem, ſcit filium, ſcit ſpiritum ſanctum, deos neſcit. Diuinitas in perſonis trina eſt, ſed vna eſt in Trinitate diuinitas: perſonis Trinitas diſtincta eſt, non eſt diuiſa ſubſtantiis: Deus vnus eſt, ſed Trinitate: Deus ſolus eſt, ſed non ſolitarius: diuinitas nec Trinitate diuiditur, nec confunditur vnitate: hæc ſentit fides cùm dicit, *Credo in Deum*. Mox addidit, *Patrem*. Qui credit patrem eſſe, filium confitetur: qui credit patrem & filium, ætates non ſentiat: gradus non cogitet, non tempora ſuſpicetur, non conceptum quærat, neſciat partum: qui Deum credit, diuina confeſſus eſt, non humana. Sed dicit hæreticus: quomodo pater, ſi nõ præcedit? quomodo filius, ſi non ſequitur? quomodo non dat initium, qui generat? quomodo quod generatur, principium à generante non ſumit? Hoc ratio docet, hoc natura probat. Erras hæretice, hoc habet humana ratio, non habet hoc diuina: hoc accipit natura mundi, deitatis non recipit hoc natura, fragilitas humana concipitur, & concipit: parturitur, & parturit: generatur, & generat: accipit initium, & dat finem; mortem ſuſcipit, & refundit: & reſeruat

seruat in sobole quicquid suæ conditionis est, & naturæ. Deus verò pater nō genuit in tempore, quia tēpus ignorat: non dedit initiū, qui initium nescit: nō transfudit finem, qui non habet finem: sed sic genuit ex se filium, vt totū quod in se erat, esset: & maneret in filio. Honor geniti, generantis honor est: perfectio geniti, generātis forma est: minoratio geniti reuelat ad generantis iniuriam. Sed hæc audiens, hæretice non dicas quomodo ista sint: dixisti Deum: credidisti patrem: omnipotentem confessus es: si dubitas, mentitus es: credo si dicis, quomodo non credis, sed discutis? si putas impossibile, omnipotentiam quam confessus es, sustulisti: sed nos qui patrem, & filium, & spiritum sanctum vnius maiestatis & gloriæ confitemur, fidem dominici corporis iam loquamur. *Et in Iesum Christum filium eius vnicum Dominum nostrū.* Posteaquā Dei filius sicut pluuia in vellus toto diuinitatis vnguento nostrā se fudit in carnem, ab vnguēto nuncupatus est Christus: & huius nominis extitit solus auctor, qui sic Deo superfusus est, & infusus, vt homo, Deusque esset vnus Deus. Hoc ergo vnguenti nomē effudit in nos, qui à Christo dicimur Christiani: & impletū est illud quod cantatur in Canticis Canticorum. Vnguentum effusum est nomen tuum. *Et in Christum Iesum filium eius.* Illud sacramenti nomē est, hoc triumphi: nam sicut à Deo vnctus nomen sortitur ex vnguine, ita cùm salutem perditam mundo reddidit, à saluando nomen saluatoris assumit. Sępe iam diximus, quòd Iesus Hębraica lingua dicitur, Saluator dicitur hoc Latina. *Et in Christum Iesum filium eius.* Cuius? vtique Dei patris: cùm dicis ergo in Iesum filium eius, confiteris Iesum qui natus est de Maria Dei esse filium. Caue ergo ne amplius sentias in Christo quòd homo fuit, sed semper quòd Deus sit, confitere: Apostolo sic dicente: Et si nouimus Christum secundū carnem, sed iam nunc non nouimus. *Vnicum Dominum nostrum.* Hoc conuenit ad vtrunque: quia & vnicus patris est, & vnicus Dominus noster est: alij filij, alij domini esse per gratiā perceperūt: solus Christus esse filius, esse dominus habet, & possidet per naturā.

Cantic. 1.

2. Cor. 5.

Mat.1. *Qui natus est de spiritu sancto ex Maria virgine.* Si iuxta
Ioan.4. Euangelistā quòd in ea natū est, de spiritu sancto est, quia Deus spiritus est, hæreticus iā Deum natū virginea confiteatur ex carne: neq; amplius cæleste mysterium, virginitatis partum, trahat ad conceptum mundi, ad terrenæ fragilitatis iniuriā. *Qui sub Pōtio Pilato crucifixus est & sepultus.* Nomen iudicis, audis vt tēpus passionis agnoscas: audis crucifixum, vt ex mortis ignominia magnitudinem sentias charitatis: mortemq; quæ per lignū venit, mortificatam scias esse per lignum: & credas maiora tibi esse reddita per crucis arborem, quā perdidisse te per Paradisi arborem suspirabas: sepultū dicis. vt veram carnem Christi, mortemque non perfunctoriā probet cōfessio sepulturæ, mortem suscepisse & vicisse, intrasse inferos & rediisse, venisse in iura tartari, & tartari iura soluisse, non est fragilitas, sed potestas. Confiteris *die tertia resurrexisse*, vt intelligas resurrectionem Christi totius Trinitatis fuisse victoriam. Dicis *ascendisse in cælos*, vt cęli dominū credas: vt vnde venerat rediisse fatearis, quia superato diabolo, calcata morte, liberato mūdo, super cælos triūphat Christus, qui victus putabatur in terris. Clamas, *Sedet ad dexterā patris.* Vt quia patris & filij vna est deitas, par potestas, in cælesti consessu nulla sit sinistræ sessionis iniuria. *Inde venturus est iudicare viuos et mortuos.* Quia veniente Christo resurgēt mortui, sistentur viui, vt pariter causas reddant de suorum ratione factorum. Et quia dominici corporis iam diximus sacramentū, ad confitendum deitatem spiritus perueniamus. *Credimus in spiritū sanctū.* Quē Deū nobis inclamat vox diuina: cùm dicit,
Ioan.4. Quia Deus spiritus est. *Credimus in sanctum spiritum.* Quem Propheta cooperatorem patris & filij sic decātat.
Psal.32. Verbo Domini cæli firmati sunt, & spiritu oris eius omnia virtus eorum. Totus Deus, totaq; Dei virtus est, qui creator cælestium probatur esse virtutum. *Credimus sanctam Ecclesiam.* Quā sic in se suscepit Christus, vt eā diuinitatis suæ faceret esse consortem. *Credimus remissionem peccatorum.* Quia qui per Christū, & Ecclesiā in nouum hominē fuerit natus, veteris delicti nil habebit. *Credimus*

carnis resurrectionem. Vt credamus passionis mortis, resurrectionis Christi hanc fuisse causam, vt nos resurgeremus ex mortuis. Resurget caro, resurget, vt ipsi sumus, vt agnitio maneat personarũ, vt & martyr de persecutoris pœna lætitiã sumat, & persecutor sumat de martyris honore suppliciũ. *Credimus vitam æternam.* Quia post resurrectionem nec bonorum finis est, nec malorũ. Signate vos. Fidem quam credimus & docemus, nõ atramento, sed spiritu, cõmittamus pectori, non chartæ demus memoriç, non libro, ne diuinũ munus violent res humanç, ne cæleste secretum arbiter prophanus assumat: ne quod est credentibus ad vitam, existimat perfidis ad ruinã. Sol lippientibus oculis non lucem tribuit, sed tenebras: vinum vires febrientium nõ reparat, sed eneruat: sine medico vitç poculum fit lethale, sic perfidis perniciosum est sine fide fidei sacramentum. Sicut dicit Apostolus, capiatur fides ex auditu: auditus autem capiatur ex verbo, & vitæ placitum, pactum fidei, lex salutis non hæreat moriturus, sed viuis sensibus affigatur. *Rom. 10.*

In idem, Sermo LXI.

NIsi me solaretur beati Pauli subita & inopinata conuersio, vix crederem tã facile vos de terrena labe in cælestem posse gloriam commutari. Illum nãque de persecutore mox Apostolum præstitit repentina cõfessio, & Ecclesiæ dedit insignem magistrũ, quem furentem Christiani nominis inuenerat vastatorem Nec minus animat me illius spadonis exemplum, quem fides antè rapuit ad gratiam, quàm currus ad Indiã, domũque reuocaret. Accedit illud etiam latronis mirabile documentũ, qui nunc rapuit paradisum, quando latrocinij sui pœnas est appensus, vt solueret. Vnde nos filioli, quia sic tempus vestræ regenerationis aptastis, vt neque nos possimus dicere quod necesse est, neque vos possitis quod oportet audire fidem fidei committentes tradimus breuiter, quod latiùs cõmendare non possumus. Nam quemadmodum exponentibus nobis potestis cognoscere symboli sacramentum, qui ipsum symbolum memoria capere vix valetis? Hoc monemus solum, ne quis committat literis, quod *Acto. 9.* *Acto. 8.* *Luc. 23.*

est cordi mandaturus vt credat: Apostolo sic monente, Rom.10. Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Audituri formam fidei, credulitatis normam, cõfessionis ordinem, parate simul corporis & cordis auditum. Sicut fons ore angusto manus magnis fluuiorum laticibus ampliatur, sic fides symboli breuiato sermone credulitatis latissimos dat meatus. Et sicut radix altè fixa in excelsum germen se protendit, fides sic radicata pectoris in profundo in excelsum credulitatis cacumē attollitur. Ergo de cordibus vestris expurgate perfidię cœnum, vt pura per vos fidei fluenta percurrant: incredulitatis fruteta in vobis radicitus amputate, vt excrescant ad alta credulitatis vestræ robusta plantaria. Et quia, auctore Rom.10. Apostolo, corde creditur ad iustitiam, ore cõfessio fit ad salutem, in cõfessionis vocem modò date quod iam corde creditis. *Credo in Deum Patrem omnipotentem.* Qui credit in Deum, Deum discutere non præsumat: Deus quòd sit, sufficit scire: qui requirit vnde sit, quantus sit Deus, Deus quid sit, hic nescit: sol importunum tenebrat aspectum, ad Deũ inconcessus cæcatur accessus: Deũ qui vult videre, visionis eius discat tenere mensuram: Deum suum qui vult scire, nesciat gētium deos: qui deos dicit, cõtradicit Deo. Seruire vni libertas est, captiuitas multis. Quem Deum confessus es, crede patrem: vt credens patrem, esse filium discas, dicens filium, genitum cognascas esse de patre, cognoscēs de patre genitum, quomodo sit genitus non requiras: quia dixisti, *Credo in Deum patrem omnipotentem.* Omnipotens potest omnia, & si omnia potest quod in se, ex se, & semper secum habeat filiũ quis negabit? Generatio Dei initium non habet, nescit finem, non admittit excessum: quando in genitore genitus permanet, & in genitore genitus permanere persistit: dicēte Ioan.13. ipso domino. Ego in patre, & pater in me est. Ego & pa- Ioan.10. ter vnũ sumus. Confessus es patrem, confessus es filium, confessus es diuinitatis arcanum, confitere incarnationis dominicæ sacramentũ. *Et in Christum Iesum filium eius.* Christus à superno vocatur vnguento: est enim tota plenitudine diuinitatis infusus: Iesus nomen est à salute,

quod

quod nomen omne quod in cælo, quod in inferno est, *Philip. 2.*
tremens, genuflexum, summisso vertice confitetur. *Et in Christum Iesum filium eius vnicum dominum nostrum.* Vt patris & filij, est nobis vna Deitas, ita dominatio vna sit nobis. *Qui natus est de spiritu sancto ex Maria virgine.* Spiritus & virgo copula terrena nō est, cæleste sed est secretum: hinc est, quod nascitur est diuinum. Ergo quòd natus est, confitendum est, quomodo natus est, tacēdum est: quia quod secretum est, sciri non potest: quod clausum est, nescit aperiri: quod singulare est, nō refertur exemplo. *Qui sub Pontio Pilato crucifixus est & sepultus.* Iudicis nomē audis, ne tempus ignores: Crucifixum audis, vt tibi mortis qualitas innotescat: & intelligas quid impenderit tibi, qui propter te pœnam tantæ mortis excepit. Audis sepultum, vt scias mortem non fuisse perfunctoriam, sed veracem. Mori nolle est timoris humani, diuinæ virtutis est surrexisse de morte, hic ergo non offendat mortis auditus, vbi resurrectionis gloria abscondit mortis iniuriam. *Tertia die resurrexit.* Quia hominis est quod moritur: Trinitas est quod resurgit. *Ascendit in cælos.* Hominem ferens illò, vbi semper mansit. *Sedet ad dexteram patris.* Ad dexteram sedet, quia habet deitas nil sinistrū. *Inde venturus est iudicare viuos & mortuos.* Iudicabit viuos & mortuos, quia resurgent ad iudicium, qui non putantur esse post mortem, quos gentilitas existimat periisse cum sęculo. *Credo in spiritum sanctum.* Vt in patre & filio, & spiritu sancto vnam credas & intelligas esse deitatem. *Credo sanctam Ecclesiam.* Vt confitearis Ecclesiam Christi sponsam in perpetua Christi societate mansuram. *Credo remissionem peccatorum. Carnis resurrectionem.* Qui remissionem peccatorum, qui carnis resurrectionem non credit, aufert veniam sibi, ipse sibi subtrahit vitam. Quod audistis & credidistis, quod confessi estis, cor habeat, memoria teneat, charta nesciat, scriptor ignoret, ne sacramentum fidei diuulgetur in publicum, ne ad infidelem fidei deriuetur arcanum. Deus qui vobis sacramentum fidei & audire dedit, & credere, ipse vos æternam peruenire faciat ad salutem.

In idem, *Sermo* LXII.

NVtritor pius nisi totus fuerit redactus in paruulum, nunquam paruulum perfectum perducit in virum: deniq; tunc vocem tenuat, verba ponit, agit nutibus, sensus seponit, infirmat viscera, abiicit vires, membra dissoluit, gressum tardat, gestit non ambulare, sed repere: ridere simulat, timere fingit, flere mentitur, quia est in illo mendacium pietas, desipuisse prudētia est, est infirmitas virtus. Hoc reor beatū Paulum fecisse, cùm dicit: Factus
1. Thes. 2. sum paruulus in medio vestri, tanquam si nutrix foueat filios suos. Sed fortè aliquis stupeat, cùm videat nutriculū ista facientem: nō irridet si est parens, si pater est non miratur: hoc stultitiam dicere non potest, qui scit amare. Vnde vos iam patres, iam fortes, iam prudētes deprecor, vt me patiamini paruulis domini mei dependere debitæ nutritionis obsequia: & blandimentis hodie magis congrua, quàm peritiæ verba depromere: non quadrare, sed liquare sermones: & eos adhuc teneris faucibus in mo-
1. Cor. 3. dum lactis effundere: docente Apostolo, Lac vobis potū dedi, non escam, mutare voces, amare varios affectus, & quid plura? mēte, corde, corpore, imbecillis paruulorum mentibus occupari. Sed iā vos Ecclesię pia germina pro-
Psal. 33. phetico sermonę compello. Venite filij, audite me: imò per me, & per meam vocem, iussa veri genitoris audite: quia vos meo ore Deus vocat, Venite filij: quò venite? & ad quid? Timorem Domini, inquit, docebo vos. Et quis veniat ad timorem? ille qui vult vitam, ille qui cupit videre dies bonos: ille qui vult bonum facere, fugere malum: ille qui post carnis & spiritus cōflictum quietē diuinę pacis desiderat obtinere, Venite filij, audite me: timorem domini, inquit, docebo vos. Quis est homo qui vult vitam, & cupit dies videre bonos? prohibe linguā tuā à malo, & labia tua ne loquātur dolū. Sicut autem vitiant crimina conscientiā, sic dolus labia polluit, linguā maledicta contaminant: ac sic Deo confiteri nō potest labiis
Rom. 10. inquinatus & lingua. Et quia corde creditur ad iustitiam, ore confessio fit ad salutē, sanctificate corda, mundate labia, iustificate linguā, vt vox fidei baiula de puro pectore

toto

toto sanctitatis procedat exemplo. Signate vos, Placidũ vel pactum, quod lucri spes venientis continet: vel futuri symbolum nuncupari contractu etiam docemur humano: quod tamen symbolum inter duos firmat semper geminata conscriptio, & in stipulatione cautum reddit humana cautela, ne cui surrepat, ne quem decipiat perfidia contractibus semper inimica: sed hoc inter homines, inter quos fraus, aut à quo facta est, aut cui facta est semper lædit: inter Deum vero & homines symbolum fidei sola fide firmatur: nõ literę, sed spiritui creditur: & mandatur cordi, non chartæ: quia diuinum creditum humana nõ indiget cautione. Deus facere fraudem nescit, pati non potest: quia nõ excluditur tẽpore, nõ ætate vincitur: occultatione non fallitur, videt abscondita, furata tenet, negata possidet. Deo salua est ratio sua semper, quia ille quod credidit vbi pereat nõ est: ac sic homini, non Deo, neganti perit, non perit fęneranti. Sed dicis, qui falli non potest, quid est quod exigit placitum? quid symbolum quærit? Quærit ille propter te: non propter se: non quia ille dubitat, sed vt tu credas: quærit symbolum, quia qui ad tuam sortem venit, ad tuũ nõ dedignatur venire contractum: quærit symbolum, quia qui cùm totum semper ipse commodat vult deberi: quęrit symbolũ, quia te modò non ad rem reuocat, sed ad fidem, & per placitum pręsens futurum pertrahit, & inuitat ad lucrum. Hoc Apostolus commemorat, cùm dicit: Ex fide in fidem. Et alibi, Iustus ex fide viuit. Nemo ergo immemor symboli fit: *Rom. 1.* nemo initi cũ Deo placiti sit oblitus: nemo cùm fidem *Heb. 10.* modò susceperit, rem requirat: cùm ad spem venerit, quare non mox sperata percipiat, cõquiratur: Audi Apostolum dicentem: Spe salui facti sumus: spes autem quæ *Rom. 8.* videtur, nõ est spes: quod enim videt quis, quid sperat? si autem quod nõ videmus, speramus, per patientiã expectamus. Spes ad futura tendit, fides ad promissa transmittit: cùm res venerint, aduenerint & promissa, spes desinit, fides cessat. Dulcis est Epistola, sed vsque dũ veniat ipse qui misit, necessariũ chirographum, sed vsque ad debiti redditionem: grati flores, sed vsque dum veniatur ad

 poma,

poma, sed pręsentia epistolam delet, rumpit solutio cautionem, flores consumuntur à pomis: & ideo te superni patris filium, hæredem Dei, cohæredem Christi, participem regni cœlestis, cõfessorem diuini iudicis, cœli incolam, Paradisi possessorem, modò designatũ te fide noueris: modò spe non renoueris te promotum. Et ideo suscipite fidem, tenete spem, dicite symbolum: vt ad rem & ad illa valeatis bona, quæ prędiximus peruenire. Signate vos. Hodie homo repræsentata est Deo anima tua. *Credo in Deũ.* Quæ diu antè dicebat deũ, sed nesciebat: vocabat deũ, sed ignorabat: ignorabat vtiq;, quẽ taliter per lapides & ligna requirebat: dicat ergo modò, dicat, *Credo in Deũ patrem omnipotentẽ.* Quæ diu cùm videret lapides, cui crederet nõ videbat: sed est verè Deus, qui te pręstitit non videndo videre, quẽ videndo dij gentiũ fecerãt

Ioan. 9. non videre. Audi dicentem dominũ: In iudicium veni in hunc mundum, vt qui non vident, videant: & videntes, cæci fiant. *Credo in Deum patrem.* Inest Deo pietas, est in Deo semper affectio, paternitas permanet apud illũ: semper ergo filium fuisse credas, ne patrem semper nõ fuisse blasphemes. Sed dicis, si genuit, quomodo semper habuit? quomodo genuit? Qui interrogas, fidem denegas, quam fateris, credo dixisti: si credis, vnde venit quomodo? quomodo sermo dubitantis est, non credentis. Credo, dixisti, in Deũ patrem omnipotentẽ: si est quod non potest, omnipotens non est: sed tu illum genuisse ex aliquo filium putas, quem totum fecisse cõfiteris ex nihilo: ex aliquo vtiq; si ex tempore: quòd si pater tempus non capit, filius initium nescit. Sed quàm miserũ, vt tu illum facias temporalem, qui te præstitit sempiternũ. Non ergo conceptione temporum, non passione viscerum, sed pater filium generat nobis dum reuelat. *Et in Christum Iesum filium eius vnicum dominum nostrum.* Attende homo qua reuerentia tibi fides insinuatur & traditur: audi patrem, vt sentias, intelligas, credas, non discutias filium: & quia est, confitearis: non vnde, & quando, & quomodo sit, temerarius perscrutator inquiras. Hinc est quòd tibi cęlestis sermo, vt annunciet patrem, mox te ad

Christum,

Christum, ad Iesum, ad filium, ad vnicum dominum nostrum tota mente transmittit, vt cùm videris eius, quæ sunt humana te nec assequi posse, nec æstimare, nec capere, non audeas eius quæ sunt diuina contingere. *Quia natus est de spiritu sancto ex Maria virgine.* Age homo, si tamen homo, progredere corde tuo, cõsurge mente tua, dilatare sensibus tuis, arripe ingenij tui acumina, excita scientiæ tuę vires: quicquid in te rationis est exuscita, examina, discute, perscrutare: & tunc stupenti mundo solus aperi quid est, quod spiritus generat: Virgo concipit, Virgo parit, permanet Virgo post partum: quemadmodum fit verbum caro, Deus homo, homo trãsfertur in Deum: quemadmodum cunabula capiunt, quem non capit cœlum: quemadmodum portatur humeris, orbem qui sustinet totum: quare ipse qui fecit omnia, instinuit vniuersa, cuncta moderatur, de te nasci, à te regi voluit, instituit nutriri, vt te parente viueret, cuius ante despexerat seruitutem: & si hoc potueris de reposito diuinitatis attingere & proferre de deitatis arcano, tunc interius accede, ascende altius, licẽtius intuere, & tunc patris tẽpora, initia filij, exploratur nouus, singularis inuentor, proditor diuinitatis expone: esto maior Isaia, qui dixit: Sicut ouis ad occisionẽ ductus est, & sicut agnus corã tondente se sine voce, sic non aperuit os suum: in humilitate iudiciũ eius ablatum est, generationem eius quis enarrabit? Cuius? huius generationem qui sicut ouis ad occisionẽ ductus est. Si Christi humana generatio extitit, si diuina: & si vt generatur narrari non potest, quæ te homo vnda, qui te fluctus, ad istud naufragium pertulerunt? qui te spiritus per aëra volitare impulit ad ruinã? Pater, Filius, & Spiritus sanctus, vna deitas, vna virtus, vna sempiternitas, maiestas vna: quicquid autem filius minoratur, accipit, nescit, mei est corporis, non substantiæ suę. Aut miraris homo, quia patrẽ vocat in cęlo, qui matrẽ habere dignatur in terra? *Qui sub Pontio Pilato crucifixus est & sepultus.* Quare homo, qui in se æqualis est patri, hoc solũ quod in te minor esse voluit, accusas? quẽ audis sedente Pilato astare, cognoscente Pilato iudicari: quare hoc solum accipis,

Esa. 53.

cipis, addici accuſantibus criminoſis? reo pronunciante dānari? Sed ille de carne tua naſci voluit, tuis voluit vberibus occupari, iacere in tuo pectore, tuis voluit humeris baiulari, qui ſemper à te amari voluit, nō timeri. Require quid in lege mandauerit primum, & quid in gratiā quæſierit, tunc videbis. Interrogatus Dominus, ſicut Euangeliſta dixit: quod eſſet mandatum in lege primum, ait:

Mat. 22. Diliges Dominum deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mēte tua: hinc eſt quod ad cor tuum venit, & ad mentem tuam, quia animo, corde, corpore à te ab initio diligi perquiſiuit. *Qui ſub Pontio Pilato crucifixus eſt & ſepultus.* Hucuſque Iudæus, ſequitur hęreticus: expectet ad priora illorum, nullus accedat, quia Chriſti paſcuntur & ſaginātur iniuriis: ſed vos filioli audite, vt poſt paſſionem mortis, ſepulturæ mœrorem reſurrectionis gaudiis effugetis. *Tertia die reſurrexit.* Vt eſſet noſtri corporis reſurrectio, virtus, gratia, beneficium Trinitatis. *Aſcēdit in cælos.* Per me, qui per ſe nunquam defuit cælo. *Sedet ad dexteram patris.* Diuinæ virtutis ordine, nō honoris humani. Diximus, ſic filius à dexteris ſedet, vt nunquā pater ſedeat à ſiniſtris. *Inde venturus eſt iudicare viuos & mortuos.* Et quid debet iudici mors? hinc eſt quòd reſurgit, vt debeat. *Credo in ſpiritum ſanctum.* Hunc in quem credit, negat: qui ſpiritum ſanctū negat. *In ſanctam Eccleſiā.* Quia Eccleſia in Chriſto, & in Eccleſia Chriſtus eſt: qui ergo Eccleſiam fatetur, in Eccleſiam ſe cōfeſſus eſt crediſſe. *Remiſsionem peccatorum.* Da tibi homo veniā tu credendo, qui ad omnia peccata dilapſus es deſperando. *Carnis reſurrectionem.* Hoc eſt totum fidei documētum: ſi carnem, quę corrupta eſt, quæ putrefacta eſt, quę periit, per Deum reſurgere, repaginari, ridere poſſe credas, quem poſſe omnia, quando omnipotentem cōfeſſus es, tunc iuraſti. *Vitam æternam.* Bene addidit vitam æternam, vt ſe reſurrecturum crederet, qui reſurget per ipſum, qui cum Deo patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat, nunc & ſemper, & per immortalia ſæcula ſæculorum, Amen.

De Lazaro à mortuis ſuſcitato. Sermo LXIII.

Poſt

POst Apostolicam lectionem cupientibus nobis ad Euangelicas redire virtutes, mox Lazarus ab inferis reuersus occurrit, apportans vincendæ mortis formam, deferens resurrectionis exemplum. Si ergo placet, priusquam ingrediamur pelagus lectionis, priusquam aggrediamur quæstionum fluctus, antequã facti talis altitudinem penetremus, resurrectionis tantum contemplemur aspectũ: quia hoc signum videmus esse signorum, virtutum cernimus esse virtutem, mirabilium esse mirificentiã peruidemus. Suscitauerat Dominus filiam Iairi principis synagogæ, sed adhuc funere calente, sed adhuc mediante morte, corpore adhuc præsente, adhuc inter homines homine morante, adhuc viãte spiritu, adhuc anima claustra tartari nesciente, ac ne multis, sic mortuę vitam reddidit, vt ius maneret inferni. Suscitauit & vnicum matris: sed sic, vt retineret pheretrum, vt anticiparet sepulchrum, vt corruptionem suspenderet & præueniret fœtorẽ, vt antè mortuo vitam redderet, quàm tota mortuus iura mortis intraret: circa Lazarum verò quod geritur, totum singulare est: cuius mors, cuius resurrectio cõmune nil habet cum prædictis: quẽ circa & vis tota mortis impleta est & forma resurrectionis plena resplendet: audeo, & dico totum rapuisse resurrectionis dominicæ sacramentum, triduanus ab inferis Lazarus si rediisset: nã Christus rediit triduanus vt dominus, Lazarus reuocatur quatriduanus vt seruus. Sed ad probanda quæ diximus, iam prælibemus aliqua lectionis. *Miserunt, inquit, sorores eius ad Dominum, dicentes, Domine, ecce quem amas, infirmatur.* Sic dicentes affectum pulsant, interpellant amorem, conueniunt charitatem, necessitudinẽ necessitudine gestiunt submouere: sed Christus cui plus est mortẽ vincere, quàm remouere languorem: cuius amare illud est, non vt dilectum alleuet, sed ab inferis vt reducat: dilecto non languoris medicinã, sed resurrectionis gloriã mox parauit: denique. *Vt audiuit infirmari Lazarum,* sicut dicit Euangelista, *mãsit in eodem loco duobus diebus.* Videtis quemadmodũ dat locum morti, licẽtiam dat sepulchro, corruptioni posse permittit: negat nil putredini, nil fœtori: atque

Mar.5. Luc.7. Ioan.11.

atque vt tartarus rapiat, trahat, habeat, admittit: atque agit vt humana ſpes tota pereat, & tota vis mundanæ deſperationis accedat: quatenus quod facturus eſt diuinum ſit, non humanum. Tantum autem in loco expectatione mortis reſidet, vt & mortuum ipſe nunciet: & tunc ad Lazarum denunciet ſe venire. Ait enim, *Lazarus mortuus eſt, & gaudeo.* Hoc eſt amaſſe? gaudebat Chriſtus, quia mœror mortis vertendus mox erat reſurrectionis in gaudium. *Et gaudeo propter vos.* Quare propter vos? quia in morte & reſurrectione Lazari, figura tota mortis & reſurrectionis dominicæ pingebatur: & quod erat ſecuturum mox in domino, iam præcedebat in ſeruo. Dicebat ſemel, & iterum diſcipulis ſuis: Ecce aſcendimus Hieroſolymam, & filius hominis tradetur Principibus ſacerdotum & Scribis: & condemnabunt eum morte, & tradent eum gentibus ad deludendum & flagellandum, & ad crucifigendum: & iſta dicens, videbat eos fieri ſatis dubios, ſatis triſtes, ſatis conſolationis extorres: & nouerat eos ita opprimendos eſſe ipſo pondere paſſionis, vt nihil in eis ex vita, nihil in eis ex fide, nihil in eis remanere poſſet ex luce: ſed tota penè perfidiæ nocte fuſcandos. Et ideo mortem Lazari vſque ad quatriduanum tempus protendit, vſque ad fœtorem præualere permittit, vt diſcipuli dubium non haberent, poſſe dominum poſt triduum adhuc recentem ſurgere, cùm ſeruum vidiſſent poſt quatriduanum ſurgere iam fœtentem: & crederent illum facilè poſſe ſibi vitam reddere, qui alium taliter reuocarat ad vitã. Hinc eſt quod dicit: *Gaudeo propter vos, vt credatis.* Neceſſe ergo erat vt & mors Lazari cum Lazaro & diſcipulorũ fides conſurgeret cum ſepulto. *Quoniam non eram ibi.* Et erat locus vbi non erat Chriſtus? & quomodo non erat ibi, vnde mortuum Lazarum diſcipulis nunciabat? Fratres, erat ibi Chriſtus Deus, ſed ibi non erat homo Chriſtus: erat ibi Chriſtus Deus cùm moreretur Lazarus, ſed tunc ad mortuum venturus erat Chriſtus, quando erat mortem Chriſtus dominus ſubiturus: dicebat itaque, *Quoniam non eram ibi.* Hoc eſt in morte, in ſepulchro, in inferno,

Mat. 20.

vbi per

vbi per me, & meam mortē poteſtas tota mortis eſt ſubruenda. *Martha, inquit, vt audiuit quia Ieſus venit, occurrit illi, dicens, Domine, ſi hic fuiſſes, frater meus non fuiſſet mortuus.* Mulier, & Deum cōfiteris & dicis, ſi hic fuiſſes? Deum nec abſentāt loca, nec tempora repræſentāt. Non moreretur Lazarus ſi dominus fuiſſet ibi, qui erat ibi, ſed ſi in Paradiſo tu mulier non fuiſſes: mulier tu quæſiſti lachrymas, tu inueniſti gemitus: tu mortem gulæ pręcio comparaſti, & accuſas abſentiam Dei, quando cauſam mortis fuiſſe tuam præſentiam non recuſas? Mors quando à te promiſſa eſt tunc lamentandi materia fuit: nunc verò facta eſt virtutis occaſio, quia tunc ad pœnam peccantis data eſt, nunc permiſſa eſt reſuſcitātis ad gloriam: tunc tartarus inuenit hominem, nunc amittit. Sed iam quære per fidem mulier, quod per perfidiam perdidiſti. *Domine, ſi fuiſſes hic, frater meus non fuiſſet mortuus: ſed & nunc ſcio, quia quæcunque petieris à Deo, dabit tibi Deus.* Hæc mulier non credit, ſed credere conatur, cuius credulitatē incredulitas confundit. *Quæcunque petieris à Deo, dabit tibi Deus.* Deus ex ſe dat, non à ſe petit. Quid affers moras mulier ſupplicādi, cùm iam præſtaturus aſſiſtat: Mulier, iudex ipſe eſt, quē tu deſideras aduocatum: in hoc dantis poteſtas eſt, nō neceſſitas eſt rogantis. *Scio, inquit, quia quæcunque petieris à Deo, dabit tibi Deus.* Mulier hoc credere, non eſt credere: hoc ſcire, neſcire eſt: 1. Cor. 18. Probauit hoc Apoſtolus, quia homo quando ſe putat aliquid ſcire, tunc neſcit. Sed iam quid dominus reſponderit, audiamus. *Reſurget frater tuus.* Et mulier: *Scio, quia reſurget in reſurrectione in nouiſsimo die.* Martha iterum ſcis quod neſcis: ſcis, quia in nouiſſimo die poſſit reſurgere frater tuus: ſed quod & hic poſſit, neſcis: aut fortè Deus qui tūc poteſt ſuſcitare omnes, vnum modo mortuum non poteſt ſuſcitare? Poteſt, poteſt Deus ſuſcitare ad tēporale ſignum mortuū vnum, qui tunc omnes mortuos ad vitā perpetē ſuſcitabit. *Scio quæcūque petieris à Deo, dabit tibi Deus: & ſcio, quia reſurget in reſurrectione in nouiſsimo die.* Martha, ante te eſt reſurrectio, quam tā lōgè mittis. *Ego ſum, inquit, reſurrectio.* Et quid

est, ego sum resurrectio? & non, ego resuscito? quid est? quia suscepit hominem, suscepit mortē, vt qui resuscitat iubēdo vnum, resurgendo in se resuscitet omnes: & quibus Adam puteus mortis extitit, his vitæ fons Christus

1. Cor. 15. existat: & impleatur illud Apostoli, Sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur. *Ego sum, inquit, resurrectio & vita: qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, viuet: & omnis qui viuit & credit in me, non morietur in æternum: credis hoc?* Et mulier, *Vtique domine, ego credidi, & credo, quia tu es Christus filius Dei viui, qui in hunc mundum venisti.* Qui ad Lazarum venerat, quid sic occupatur in Martha? quid? vt antè ista in fide surgeret, quam ille resuscitaretur in carne. Sic facit qui & viuis & mortuis consulturus aduenit: nec pertimescit faciendi moras, penes quem facti & effectus permanet & potestas. Fratres, patimini hodie differri verbum, si desideratis audire latiùs quæ sequuntur.

De eodem, Sermo LXIIII.

Singula scripturę verba si libris singulis mandarentur, nec sic mysteria quæ in ipsis sunt audientibus perlucerent: & quid faciet subitus & breuis sermo, qui in modum fulguris, priusquam illustret oculos, iā refugit: nec dat lucem videntibus, sed pauorem? Orate ergo, vti quia in sæculi obscuritate versamur, & in carne positi noctis tempus agimus, nō diei, lucernam nobis verbi sui Christus accendat, qua præuia mysterij cœlestis ingrediamur obscura: & gradu lento perueniamus ad scientiæ diuinæ

Mat. 2. quantam possumus charitatem; sicut illi Magi, qui mentis suæ oculos metientes, non audent splendori solis, aut diuinæ se committere claritati, sed nocte tenerum stellæ lumen tenerioribus oculis assumentes, ad cubile Christi tenerrimum peruenerunt. Sed iam sicut promisimus, Euangelicæ lectionis quod superest, exequamur. *Mar-*

Ioan. 11. *tha, inquit, vt audiuit quia Iesus venit, occurrit illi.* Sic seruus non fuit, non proximus, nō amicus, certè qui aderat cōsolator, vt mulier sola medias per turbas, per castrū totum, extra ciuitatē, & luctus tempore, veniēti occurreret

saluatori?

ſaluatori? Fratres, in his perſonis non cauſæ currunt, ſed ſacramenta ſignantur. Mulier currit pro morte, quæ cucurrit ad mortem, feſtinat ad veniam, quæ feſtinauit ad culpam: ad redemptorem pium peruenit, ſeductor peſſimus quam præuenit: reſurrectionē quærit, quæ quæſiuit ruinam, & ipſa quæ mortem viro attulit, vt vitam viro referat, hæc anhelat. Hinc eſt quòd in loco Chriſtus reſtitit, expectauit Chriſtus, quòd non intrauit turbas, quòd non contendit ad domum, quòd non ad ſepulchrum diuertit, quòd non ad Lazarum propter quem venerat, feſtinauit: ſed mulierem ſuſtinet, mulierem remoratur, mulierem primam ſuſcepit, quam primam ſuaſor infecit: à muliere perfidiam fugat, ad mulierem reuocat fidem: vt qua fuit perditionis obſequium, ſalutis eadem ſit miniſtra: & ſit tandem per Deum viuentium mater, quæ per diabolū diu mater extitit mortuorū. Et quia mulier fuerat mali caput, cauſam mortis agit, vt antè crimē diluat, quàm veniā largiatur, antè cauſam tollat, quàm ſententiā ſoluat, & cauet ne vir mulierem, per quā ſemel deceptus eſt, participem refugeret ad vitam: ac ne multis periiſſet mulier, ſi antè ad virū Chriſtus dominus perueniſſet. Hinc eſt fratres, quòd per mulierē naſcitur Chriſtus: hinc eſt quòd virum mulier ſemper ventris ſui ſuſcitat de ſepulchro: vt doloribus reuocet, quem depulit blandimentis: vt flendo reparet, quem perdidit manducando. Denique vbi Martha cōfeſſa eſt Chriſto, & quicquid ſuæ culpæ nō in perſona mulieris pia cōfeſſione deleuit, mittitur ad Mariā, quia ſine Maria nec fugari mors poterat, nec vita poterat reparari. Veniat Maria, veniat materni nominis baiula, vt videat homo Chriſtum, virginalis vteri habitaſſe ſecretū: quatenus prodeāt ab inferis mortui, mortui exeāt de ſepulchris. *Ieſus, inquit, videns Mariam plorantem, & Iudæos qui cum ea venerant plorantes, fremuit ſpiritu, & turbauit ſeipſum, & dixit. Vbi poſuiſtis illū? Reſponderūt, Domine, veni & vide, et lachrymatus eſt Ieſus.* Plorat Maria, plorant Iudæi, plorat & Chriſtus: putáſne ſimili compaſſione? Eſto, quòd Maria ſoror fleret; quia nec fratrem retinere potuit, nec morti

potuit obuiare: quæ licet eſſe de reſurrectione ſecura, deſtitutione tamen ſolatij præſentis, mora abſentiæ tã longæ, triſtitia diutinæ ſeparationis non potuit non deflere, ſimul quia tam crux, tam funera, tam crudeliſſima imago mortis, quanuis fidelem mentem non potuit nõ tangere, non mouere: flebant Iudæi & conditionis ſuæ memores, & futuræ vitæ deſperatione poſſeſſi. Mors cùm ſatis viuentibus ſit amara, ſatis turbat ipſo exitu, plus conturbat exemplo: mortuum quotiens quis viderit, totiens ſe morti eiulat deſtinatum. Sic de morte non poteſt non dolere mortalis. Quid horum Chriſtus? & ſi nihil horũ, quare flebat? certè ipſe qui dixerat, Lazarus mortuus eſt, & gaudeo: de quo gaudet mortuo, ipſum cùm reſuſcitat tunc lamentatur: qui cùm amittit, non flet cùm recipit, tunc deplorat, tunc fundit mortales lachrymas, vitæ ſpiritu cùm refundit. Fratres habet hoc natura corporis humani, vt producat lachrymas vis gaudij, vis mœroris. Quotiẽs enim viſcera, aut lætitiæ, aut triſtitiæ nimio arctantur impulſu, oculi in lachrymas mox erumpũt. Hinc eſt quòd Chriſtus nõ dolores mortis, ſed illius lætitię recordatione lachrymauit: qui voce ſua, voce vna, omnes eſt mortuos perpetuam ſuſcitaturus ad vitã. Fremit ſpiritu, & tota ſe viſcerum cõmotione conturbat, quia adhuc ſolum Lazarum, & non iam omnes mortuos ſuſcitabat.

Luc.15. Quis ergo ex humana infirmitate exiſtimet hîc fleuiſſe Chriſtum, cũ cęleſtis pater luxurioſum filium non quandiu abiit, ſed quando recepit tunc deplorat? Chriſtus recipiens fleuit Lazarũ, non amittens, deniq; non quando plorantes videt, tũc plorat Chriſtus, ſed quando interrogat, & in reſpondentibus videt fidei nil manere, dixerat: *Vbi poſuiſtis eum? At illi reſponderunt, Domine, veni & vide.* Putauerunt cũ neſcire vbi poſitus eſſet in terra, qui ſciebat vbi illum tartara dira retinerẽt. Ille ſic interrogãs exigebat fidem, ſcientiam porrigebat, vt aſtantes ſcirent quod mors, quòd ſepulchrum, quòd corruptio, quòd putredo, quòd fœtor non ex conditione Dei, ſed ex delicto hominis hominibus acceſſiſſet. Nã cũ dicit, vbi poſuiſtis eum, mulieres increpat, mulieres arguit, hoc eſt, quẽ ego

poſui

posui in Paradiso, in regione vitæ, ecce vos vbi posuistis eum. Sed & Iudæi ad ignorantiā requirētis respōdebant. *Domine, veni & vide.* Quid? illum iubere mori? quid? iubere illum inferis crederēt, qui credebant eum quod erat in oculis non videre? qui de lachrymis eius taliter disputabant? *Qui potuit aperire cæci oculos, quomodo facere nō potuit, vt & hic non moreretur?* Potuit facere vt nō moreretur, sed mori permisit is, qui mortuum ad suam gloriam voluit suscitare: permisit ad inferna descendere, vt appareret Deus ab inferis hominem cùm reducit. Sed Iudæi parebūt corda vestra obstructiora inferis, viscera vestra duriora mortuis, oculi vestri tetriores sepulchris; cùm vox quæ patefecit tartara, vestra non patefecit arcana: cùm iussio quę exuscitat mortuū, mentes vestras non suscitat, cùm lux quæ illustrat sepulchrum, vestram non illuminat cæcitatem. Sed ista sufficiant vt cum Christo resurgentis Lazari gloriam patentius videre possimus.

De eodem, *Sermo* LXV.

QVoniam mortem Lazari, Mariæ fletus, lachrymas Marthæ, Iudæorum planctus iam perstrinximus sermone geminato, nunc exoneremus animos, abiiciamus curas, exoccupemus sensus, vt resurrectionis tantæ gaudia totis mentibus & capere & audire possumus, Euangelista venisse ad monumentum sic prædicat saluatorem. *Iesus, inquit, rursus fremēs in semetipso, venit ad monumentum: erat autem spelunca, & lapis superpositus erat ei. Iesus fremens venit ad monumentum.* Fremit Christus, vt caro reuiuiscat: fremit vita, vt mors fugetur: fremit Deus, vt resurgat homo: fremit indulgētia, ne sententia contradicat: fremit Christus debellans mortem, quia nō potest non fremere, qui singularem rapit de hoste victoriam: quod autem dixit, *Rursus fremens.* Fremit rursum, vt geminata resurrectionis demonstret insignia: quia voce Christi sicut mortui corpore de sepulchris suscitantur ad vitam, perfidia mortui ad vitam fidei sic resurgunt. *Erat, inquit, spelunca.* Dixisse suffecerat, venisse ad monumentum: quid est quod tantopere speluncam Euangelista commemorat? Spelūca planè, vbi hominem *Ioan. 11.*

 diaboli

diaboli latrocinium collocauit: ſpelunca, vbi virum fraus condidit mulieris: ſpelunca, vbi Dei plaſma mortis rapacitas includebat. *Et lapis ſuperpoſitus erat ei.* Duræ mortis ianua durior duriſſimo lapide claudebatur: ſed plorans quid proficit ad ſepulchrum, quando ſic duros & congeſtos obices non penetrat vox plorantis? Chriſtiani ploremus Deo pro peccatis noſtris, & mortuis non audientibus cum gentibus non ploremus. *Ait Ieſus, tollite lapidem.* Inter diuinas virtutes humanum Chriſtus requirit auxilium? non ſufficit amouere lapidem, qui mortem ſufficit effugare? ſepulchri clauſtra reſerare non valet, qui portas tartari præualet aperire? Dixerat per Prophetam: Auferam cor lapideum de carne eorum, & dabo eis cor carneum: præcepit ergo, vt Iudæi ex ſe cor lapideum tollant, euoluant perfidiæ ſaxum, ſilicem duræ incredulitatis excludant, quatenus animæ per infidelitatem mortuę de ſepulchro pectoris proſilirent: & nō tantum ſurrexiſſe Lazarum, quantum ſe Lazaro non cōſurrexiſſe gauderent. *Tollite lapidem.* Tollite miſeræ humanitatis obſequium, vt diuinitatis beatæ opera nūc clareſcant. *Tollite lapidem.* Quem poſuiſtis vos, vt hominem quem ego poſui, nunc reponam. *Reſpondit Martha, Domine, iam fœtet.* Mulier & quod fœtet cuius eſt? *Iā fœtet.* Modò ad te pertinet, quòd à te venit, ad ſepulchrum non ſentires fętorem, ſi in Paradiſo ſuaſorē noluiſſes audire. *Iam fœtet.* Quod perditori fœtet, nō fœtet creatori. *Iam fœtet.* Quod horret alieni operis euerſor, amator ſui operis non abhorret. Sed dicendo ſic, teſtaris mortem, quā tu mulier intuliſti: fœtorē clama, vt plena mors audiētibus innoteſcat quatenus quod reſurget Lazarus, redeuntis ſit ſpiritus, non latentis: Diuinæ virtutis ſit, non ſit artis humanę: neque Iudæi, qui nos dicunt in principe dæmoniorum eiicere dæmones, iterum dicant nos nō imperio Dei, ſed humano præſidio mortuos ſuſcitare. *Iam fœtet, quatriduanus eſt.* Dicit & tempus, vt ſciant, quia auctor eſt temporum, cui tempora nulla præſcribunt. *Iam fœtet quatriduanus eſt.* Dicendo ſic, exaggerat deſperationem, vt qui adſunt, videant: quia Deus eſt, qui ſic vitam mor-

tuis,

Margin notes: *Ezech. 11.* (beside "phetam: Auferam cor lapideum"); *Mat. 9.* (beside "ſit ſpiritus, non latentis")

tuis, desperatis salutem, fœtentibus dat vigorem. *Eleuatis, inquit, oculis sursum.* Eleuat oculos sursum, vt nobis formam supplicandi tribuat, non sibi viam præparet impetrandi: nanque sursum respicit, qui semper est sursum cum patre, semper pater in ipso est, & ipse est semper in patre. Ego, inquit, in patre, & pater in me est. *Pater, inquit, gratias tibi ago, quia audisti me.* De præstito agit gratias, & quod pater audierit, hoc dicitur, quòd filius petierit, hoc tacetur. Fratres, inter patrem & filium audiendi est affectio, nō est necessitas supplicandi: charitas assensus est, nō est austeritas iussionis: ibi amore geruntur omnia, vbi non indigetur obsequio: sicut ex sequentibus elucescit. *Pater gratias ago tibi, quia audisti me: ego autem sciebam, quia semper me audis.* Vacat inuocandi cura, vbi fiducia certa est audiendi. Aut quid ibi facit petendi labor, vbi præstandi est causa communis? Nemo ergo sic filiū minoret precibus, ne patrem circa salutem hominum sic minoret. Quare autem sic loquatur filius, ipse aperit, sic dicendo: *Pater gratias ago tibi, quia audisti me: ego autem sciebam, quia semper me audis: sed propter populum dixi, qui circunstat.* Videtis quia loquendo talia suū, patrisq; affectum tollit, prodit, pandit gratiā: loquitur vnitatem. Dixerat, Omnia quę habet pater, mea sunt, & si sua sunt omnia, quomodo petit? Qui de suo petit quod petit, non necessitatis est, sed amoris. *Pater gratias ago tibi, quia audisti me: ego autem sciebam, quia semper me audis: sed propter populum dixi, qui circunstat: vt credant, quia tu me misisti.* Missum se dixit, vt populi sciāt de cælo venisse Christū, non recessisse de cælo. Sic ergo mittitur, sic & quod habet, accipit, quomodo vnde venerat non recessit: sic ergo & filius quod habet: accipit, & pater quod dederit, non amittit. Fratres, & quod auditur, & quod mittitur, & quod venit, & quod accipit, & quod nascitur, & quod patitur, & quod moritur, & quod resurgit, nō est hoc diuinitatis suę, infirmitatis hoc nostrę est, nostræ est hoc naturæ: quod tamen totum causa nostri tulit in nostro corpore, nō propter se in sua pertulit maiestate. Sed ad proposita redeamus. Quid est quod dicit:

Ioan.14.

Ioan.17.

Pater, gratias ago tibi, quia audisti me? Quid est? Vbi Christus cępit inferi pulsare fores, portas tartari submouere, ianuas aperire mortis, gehennæ soluere legē vetustam, deturbare antiquissimum ius pœnarum, reposcere Lazari animam, ab inferis viam reditus innouare, occurrit ei tartari tota furens potestas, præferens ædictū superni principis excelsi regis portans decretum, gestās latam tot sæculis Deo loquente sententiam, & videns hominē, sciscitabatur quis ille esset: quid auderet, quid sibi vellet, cur solus, aut sine tremore tremendos mortis lacessat & accessus. Cui dicenti quis esset, responderunt Prophetica

Psal.23. voce ministri resurrectionis angeli. Ipse est rex glorię, ipse est fortis & potens in prælio. Sed refert tartarus: Ego regem gloriæ in cælestibus scio omnibus potestatibus cælicis præsidere, cuius nutum tota sufferre nō potest creatura: hunc autem video de terrenis vnum, concretum limo, corpore mortali septum, & in ipso habitu hominis, hominibus viliorem, & ad summam cito dandum sepulchro, subdendū meæ protinus esse ditioni. Sed persistentibus angelis, & repetētibus: Ipse est dominus virtutum, ipse est rex gloriæ, ipse cæli præsul, ipse creator mundi, ipse saluator sæculi, ipse redemptor omnium, & de qua furis tu, lator ipse sententiæ, ipse tuum calcaturus caput, ipse tuum contriturus imperiū, ipse te suo iudicio perditurus, qui reos iussus capere, attrahis innocentes, sanctos diripis, ipsi Dei filio cōminaris. Redde ergo vnum, priusquam multos cogaris exoluere. Sed tartarus adhuc ista non credens, per consuetos nuncios recurrit ad cælum, hæc inuidiosa interpellatione deploratus. Ego Domine, & si extremus creaturæ tuæ, & si tristi seruitio mancipatus præcepta tua inuiolabili lege seruo, peruigilo ne quis sententiæ tuæ vetustum ius nouus temerator immutet: sed apparuit homo qui dicitur Christus, tuū se filium iactās, sacerdotes tuos notat, scribas tuos arguit, sabbatha tua violat, legem tuam soluit, & animas exemptas carne, & pœnæ iam, meæque custodiæ deputatas ad corpora, in quibus scelerate vixerāt, redire compellit: & tantis quotidie procedit ausibus, vt Lazarū iam carcere nostro clausum,

clausum, iam lege nostra vinctum, iam in iuro nostro manentem, effractis claustris inferi conetur eruere: aut cito subueni, aut si patefecerit semel ianuas, omnes quos tot sæculis seruamus, nunc amittis. Ad hęc filius de sinu patris respondit, Pater iustum est, vt carcer non innocentes teneat, sed nocentes: pœna non iustos cruciet, sed iniustos. Quam diu sub vnius hominis culpa, propter Adæ solius noxam, Patriarchas, Prophetas, Martyres, Confessores, Virgines, Viduas, in castitate coniugij permanentes, omnes ætates, vtrunque sexum, certè paruulos nescientes bonum vel malum, hic carnifex ad se trahere crudeli infestatione nō cessat? Pater, ego moriar, vt non moriantur omnes: Pater, ego Adæ debitum soluam, vt per me tibi viuant, qui per Adam moriuntur inferno: Pater, propter sententiam tuam ego meum sanguinem fundam: tātum est vt ad te tua redeat creatura: precium chari tibi sanguinis mei redemptio sit omniū mortuorum. Ad hęc totius Trinitatis consensus, & Lazarum præcepit exire & tartarus ad reddendos omnes mortuos Christo iussus est obedire: hinc est quod filius clamat. *Pater, gratias tibi ago, quia audisti me.* Testatur Apostolus, quòd Christus aduocatus noster sit apud patrem. denique quando sedet, coniudicat patri, quādo stat, officio fungitur aduocati. Tunc Christus peracta aduocatione clamat voce magna. *Lazare, veni foras.* Tunc tartarus ligatis manibus & pedibus, Lazarum retulit ad superna: timens, & tremens, ne dum soluit, ne dum moras facit, ne dum tardius refert vnum, omnes cogeretur afferre: sic factus est viuorum relator, qui raptor esse consueuerat mortuorum. Nam quare Christus vincula inferni dirupit, mortis ligamenta dissoluit, nisi vt nobis monstraret inferni tremendam seruitutem? Nam si de Moysi corpore diabolus angelo contradixit, quomodo non tartarus Christo de vita & de resurrectione Lazari contradicet? Orate fratres, vt qui gustum resurrectionis Lazaro propinante suscepimus, redeunte Christo vniuersalis resurrectionis voces mereamur audire.

Hebr. 4.

Iudæ.

De diuite & Lazaro, *Sermo* LXVI.

DVas hodie à duobus Euangelistis æditas, ita recitari fecimus lectiones, vt sermoni nostro, vester intellectus occurreret, paterent abdita. Lazari resurgentis occasio, cur alterius nos Lazari compulerit facere mentionem, ex sequentibus audietis: modò inhumani diuitis, & Lazari pauperis, stupendas vices, pauendas successiones, conditiones admodum lamentandas in mediũ producere & afferre gestimus: quia diues qui participem pauperem in bonis præsentibus audire contempsit, in futuris malis cõpatientem pauperem nõ meruit inuenire: nec ardens aquæ refrigerium percepit, æstuanti pauperi

Luc. 16. fame panis refrigerium qui negauit. *Cùm esset, inquit, in tormentis, eleuauit oculos suos, & vidit Abraham de longè, & Lazarum in sinu eius.* Gratis respicit modò Lazarum sursum, qui ante deorsum Lazarum videre despexit. De talibus dixit Propheta. Oculos suos statuerunt decli-

Psal. 16. nare in terram. *Cùm esset in tormentis.* Pungit pœna, quę non pœnitudo compunxit, & vexant tormenta, quem Lazari vulnera non mouerunt: nec gratis aculeos percipit pœnarum, qui in purpura volutabatur ingratus. *Vidit Abraham de longè.* Lõgè illi erat Abraham, cui nõ fuerat proximus pauper. Vidit Abraham diuitiarum cõsortem, sed inhumanitatis exortem, & Abraham diues, sed plus humanitate, quàm censu, tu diues inhumanitate tua maior tuis diuitiis extitisti: Abrahã sibi peregrinus, ciuis hospitum fuit, tu palatia possidens, tectum pauperi non dedisti, Abraham dum seruos suscipit, dominum sic recepit, & cunctis hominibus ponẽs panes, ipsum dominum suã suscepit ad mensam, tu dũ singulari pauperi negas micas, styllam refrigerij perdidisti. *Et ipse clamans, dixit.* Sic clamat ibi, qui hic clamantes cõtempsit audire, ibi cassa vox est, istic inanis est clamor. Audi Prophetam

Psal. 6. dicentem: In inferno autem quis confitebitur tibi? In inferno quis misericordiæ locus? in tormẽtis quæ spes veniæ, & in hora sententiæ tempus indulgentię quis requiri? *Pater Abraham miserere mei.* Crudelis fili, quam misericordiam petis, quam tibi negãdo pauperi tu negasti? *Et mitte Lazarum.* Miser fili, si Lazarus ad tuam mẽsam

venisset, tu ad istum discubitum non venisses. *Vt intingat extremum digiti sui in aquam*. Qui claudit manum pauperi, extremi stipē digiti sic deposcit, & sitit aquę guttam, qui vini lacus, ne guttam daret, inclusit. *Vt intingat extremum digiti sui.* Qui diuitias suas nō miserando pauperi dedit, sibi misericordiā sic minorat. *Et refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma* Quasi reliquum corporis ab incendio haberet immune: sed lingua plus ardet, quæ misericordia vt fieret, iubere neglexit: in lingua maius sentit incendium, quæ maledixit pauperi, misericordiā contradixit: lingua in tormentis prima est, quę derogando pauperi pauperis blasphemauit authorē. Sed audiamus iam quid responderit Abraham. *Fili, inquit, recordare, quia recepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala.* Nemo putet audiendo ista, quia diues pro bonis receperit bona, quando hinc magis reus est, quod cùm à Deo pro malis receperit bona, bona pro bonis Deo reddere contempsit. Nam de diuitiis tantis nec victum dedit pauperi, nec sacrificium Deo minima oblatione dependit. At pauper diues vulnere, censu nudus, exutus corpore, vestitus pœnis, animam quam solam nō tenebāt vulnera, Deo in hostiam iugiter offerebat. Hinc est, quod recipit pro doloribus requiem, pro opprobrio gloriam, pro contumeliis honorem, pro despectu gratiam, pro pœnis immortalitatē, pro vulneribus præmia, pro siti refrigerij fontem, pro fame cælestis mensæ delicias sempiternas, & quē diuitis angulus non cœpit, sinus diuinæ consolationis includit. Tu diues fulgens quondā purpura, nunc tegere fimo, pro coccino vestire flammis: pro molli discubitu sustine tormentorum dura, pro lautis ferculis epulare pœnas, copias inopia cōpensa, ebrietates siti digere, pro odoribus aspergere fœtore: & cui astiterunt voluptatis obsequia, astent tibi ministeria nūc pœnarū, qui ista tibi despiciēdo pauperem taliter tu mutasti. Adiecit autem Abrahā, dicens: *In his omnibus inter nos & vos chaos magnum firmatum est, vt qui volunt hinc transire ad vos, nō possint, neque inde huc trāsmeare.* Dicendo sic, tam iustos, quàm iniustos antè aduentum

domini apud inferos fuisse declarat, & discretos locis tantum, nō regionibus aperit fuisse diuisos. Postquam verò dominus resurgens à mortuis, aperuit infernū, patefecit cęlos, Paradisi claustra referauit, dedit sanctis Paradisi intrare requiem, ad cœli gloriā peruenire. Ista quia sic credit, intelligit quid mortalibus veniens donauerit Christus. Insipiēter ergo diues putat apud inferos mutari loca, quando hic agendo homo bene, vel malè ibi sibi terminū aut pœnę, aut quietis indicit. Stultus in vita diues, stultior inuenitur in pœna: & qui bonorū suorū nesciuit tempus, nec malorum suorū tempus miserandus agnoscit. *Rogo te pater.* Modò rogas, modò tibi tēpus patiendi est, non rogandi. *Rogo te pater.* Quid? *Vt mittas Lazarum in domum patris mei.* Ante quàm bene iacuit Lazarus: ad illam ianuā, in qua fame sua inhumanitatis tuæ titulos fixit, vbi postes tuos suis vlceribus laureauit, vbi sanie sua pinxit micas tuas. Patere ergo stare vices, iā depone dolos, licet quia tu Lazarum non potes videre: scitur quia plus te felicitas Lazari, quàm gehennæ torquet
Exo. 7. incendiū. *Respondit Abrahā, habent Moysen & Prophe-*
Exo. 14. *tas, audiāt illos.* Hoc est, si Moysen, qui regna Ægypti ele-
Exo. 17. mentis secum militantibus triuit, qui siccauit mare, qui
Exo. 13. durauit fluctus, qui lapides in fluenta cōuertit, qui solem
Num. 16. texit nube, qui noctem luce radiauit, qui cœlū fecit pluere carnes, rorare panes, non solum non audierunt, sed & occidere sunt moliti, isti Lazarum dignabuntur audire, quem tot vulnera sæpiūt, quot Moysen cinxere virtutes? patere, & me sentire quod genui, & tu patere quæ fecisti. *Non pater Abrahā.* Verè nō pater, quia nō erat Abrahæ filius, sed gehennæ. *Non pater Abrahā, sed si quis ierit à mortuis ad eos, pœnitentiā agent.* Hoc diues de corde omnium dicit, hoc de desideriis cunctorum petit, hoc de votis omnium loquitur mundanorum, omnes enim susurrare consueuimus. O si quis veniret à mortuis, & quod ibi agitur, hic referret, omnes crederent ei. Certè, vt dubitantes dicerent, quis inde venit, vnde nemo venit? Post mortem quòd sit aliquis, quis probabit? Omnes audita loquimur, dictis insinuata sentimus: nam quid veri

fides

fides habeat, mersum est in profundum, sed perfidiæ, nō ignorantię esse quòd sic loquimur, cùm ita credimus, hodie beati Ioannis Euangelistæ lectio secuta monstrauit: Nam sicut diues petit, Deus pro Lazaro, Lazarū misit. Sed quid missus, quid desideratus, quid resurgens profecerit, patienter audire. *Cogitauerunt, inquit, principes sacerdotū, vt Lazarū interficerent, quia multi propter illum abibant ex Iudæis, & credebant in Iesum.* Quasi ad hoc desideratus aduenerit, vt iteratæ mortis pericula sustineret. Nolunt, nolūt referre visa, qui volūt audita nō credi. Scimus, scimus, & vitam parari bonis, & malis tormenta præparari, sed dum vitiis capti virtutū tempus nolumus aduenire, fingimus nescire quod scimus, & post mortem quid sit nolumus ab inferis venire qui dicat, cùm de cęlo Christus veniens, & ab inferis ipse rediens, & quid bonos in cælo maneat, & quid malos expectet in inferno, & verbo docuerit, & firmauerit exemplo, sed fortè ideo nec ista credimus, nec Christum volumus aduenire, quia mundum transire nolumus, imò non quia mundum transire nolumus, sed quia dolemus vitia præterire. Christus venit non vitam fugare, sed mortem: mortem fugare, non vitam: mundum reuocare, non tollere: vitia perdere, non suam disperdere creaturam. Sed orate fratres, vt veniens nos inueniat tales, quales regni sui cupit & præcipit esse consortes. Ioan. 12.

In orationem dominicam. *Sermo* LXVII.

ACcepistis auditum fidei fratres charissimi, formam dominicæ orationis audite: Christus breuiter orare docuit, qui citò vult postulata præstare. Aut quid petentibus se non dabit, qui seipsum non petentibus dedit? Aut in respondendo quam facit moram, qui in dictandis precibus vota supplicum sic pręuenit? Hodie quod audituri estis stupent angeli, miratur cælum, pauet terra, caro non fert, auditus non capit, non attingit mens, tota sustinere non potest creatura, ego dicere non audeo, tacere nō possum: Deus det vt & vos audire possitis, & ego dicere. Quid est magis tremendum, quod se dedit terris Deus, aut quod vos dat cęlo? quòd societatē carnis intrat ipse,

ipſe, aut quòd vos facit conſortium diuinitatis intrare? quòd mortem ſumit ipſe, aut quòd vos reſumit ex morte? quòd ipſe in veſtram naſcitur ſeruitutē, aut quod vos ſibi gignit in liberos? quòd ſuſcipit paupertatē veſtram, aut quòd vos ſibi facit hæredes, ſui vnici cohæredes? Eſt vtiq; terribilius, quod terra transfertur in cœlum: homo deitate mutatur: ſeruitutis ſors dominationis iura ſortitur. Sed hoc quamuis metuendum ſit, tamen quia cauſa non docentē reſpicit, ſed iubētem, accedamus filioli quo vocat charitas, trahit amor, inuitat affectio: Deum patrem viſcera ſentiant, vox perſonet, loquatur lingua, ſpiritus clamet, & totū quod eſt in nobis, reſpōdeat gratiæ, non timori: quia qui iudicem mutauit in patrem, amari voluit, non timeri. *Pater noſter qui es in cœlis.* Hoc cùm
Mat.6. dicis, non ſic habeas, quaſi non ſit in terris: non ſic accipias, quaſi ſit loco clauſus, qui claudit omnia: ſed intellige eſſe tibi genus è cœlo, cuius pater habetur in cœlo, & age vt viuendo ſanctè, ſancto reſpōdeas patri. Dei filium ille ſe probat, qui vitiis nō obſcuratur humanis, qui diuinis virtutibus eluceſcit. *Sanctificetur nomen tuum*, Cuius genus ſumus, eius cenſemur & nomine: rogamus ergo, vt nomen eius quod in ſe, & per ſe ſanctum eſt, ſanctificetur in nobis: nomen enim Dei, aut honoratur ex noſtro actu, aut ex noſtris actibus blaſphematur: Audi Apoſtolum dicentem: Nomen Dei per vos blaſphematur in
Rom.2. gentibus. *Veniat regnum tuum.* Et quando nō regnauit Deus? Petimus ergo, vt qui ſibi regnauit ſemper, modò regnet in nobis, vt & nos in illo regnare poſſimus. Regnauit diabolus, regnauit peccatū, regnauit mors, & fuit diu captiua mortalitas: petimus ergo, vt regnante Deo, pereat diabolus, deficiat peccatū, moriatur mors, captiuitas captiuetur, vt nos liberi perpetuam regnemus in vitam. *Fiat voluntas tua ſicut in cœlo, & in terra.* Hoc eſt regnū Dei, quando & in cœlo, & in terra Dei volūtas eſt ſola, quādo in omnibus hominibus Deus meus eſt, deus viuit, Deus agit, Deus regnat, Deus eſt totū, vt iuxta il-
1.Cor.15. lud Apoſtoli: Sit Deus omnia in omnibus vobis. *Panem noſtrū quotidianū da nobis hodie.* Qui patrē ſe nobis dedit, qui

dit, qui sibi nos adoptauit in filios, qui rerũ nos fecit hæredes, qui nos nomine sublimauit, qui nos suo & honore donauit, & regno, ipse nos vt panẽ quotidianũ postulemus, addixit. In regno Dei, inter munera diuina, quid quærit paupertas humana? tã bonus, tam pius, tã largus pater panem filiis nõ nisi postulatus indulget? Et vbi est illud? Nolite soliciti esse quid manducetis, aut quid bibatis, aut quid vestiamini. Hoc petere iubet, quod prohibet cogitare, quatenus cœlestis pater cœlestem panem, cœlestes filij vt postulemus, hortatur. ipse dixit: Ego sum panis, qui de cęlo descendi. Ipse est panis, qui satus in virgine, fermentatus in carne, in passione confectus, in fornace coctus sepulchri, in Ecclesiis cõditus, illatus altaribus, cœlestem cibum quotidie fidelibus subministrat. *Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Homo si sine peccato esse non potes, & vis semper dimitti tibi totum, dimitte semper: quantũ vis dimitti tibi, dimitte tantum, quoties vis dimitti tibi, toties tu dimitte: imò quia vis totũ dimitti tibi, totũ dimitte: homo intellige, quia remittẽdo aliis, tu tibi veniã dedisti. *Et ne nos inducas in tentationẽ.* Quia in sæculo est ipsa vita tẽtatio. Tentatio, inquit ille, est vita hominis. Rogemus ergo, vt nos arbitrio nostro nõ relinquat, sed in omni actu paterna nos pietate cõstringat: & in vitæ tramite cœlesti moderatione confirmet. *Sed libera nos à malo.* A quo malo? à diabolo quippe, ex quo est omne malũ. Rogamus liberari nos à malo, quia malo qui non caruerit, frui non potest bono. Si adhuc nõ nati, si adhuc in vtero constituti, panem petunt, expetunt regnũ, quare fit quęstio, quòd semper Dei filius, in Dei patris mansit arcano? Si Ecclesia generat, ratio non est, est cœleste mysterium, quòd in patre Deo, Dei filius fuerit, quomodo humana ratiocinatione tractetur non est, non est humano modo diuinitas æstimanda: audisti Deum, nil terrenum cogites, nil humanum: audisti patrem Christi, hoc per substantiam crede: audistis patrem tuum, hoc crede per gratiam: ille vt esset filius habuit semper, te esse filium dedit modò. Sic ergo te filium scito, vt seruum te esse non nescias:

Mat. 6.

Ioan. 6.

Iob. 7.

ſcias: ſic audi ad Chriſti ſimilitudinem te reductum, vt ſemper te Chriſto cognoſcas eſſe ſubiectum.

In eandem. *Sermo* LXVIII.

CONditio mortalis, terrena compago, limoſa ſubſtantia, vitæ ac mortis incerta, labore attrita, conſumpta pœnis, putredini ac pulueri ſubiecta natura capere nõ valet, æſtimare non ſufficit, fugare non audet, credere pertimeſcit, quod hodie cogitur confiteri: tantam donorum Dei gratiam, promiſſorum magnitudinem, munerum largitatem, fragilitas humana vnde promereri valeat, nõ poteſt inuenire. Hoc reor non ambiguum Abacuc Prophetam mentis intuitu præuidiſſe: dum ſe tanto pauore cõcuſſum, huius auditus taliter exagitatũ tremore, dicit: Domine, audiui auditum tuum, & timui: Conſideraui opera tua, & expaui. Auditum timuit, non quia tunc Propheta tantus audierit Dominum, ſed quia tũc ſeruus Dominum ſuum ſibi conuerſum reperit, & audiuit in patrem: non quia mundi huius fabricam elementis ita ſibi diſſonis conſonantem contemplatus expauit, ſed quia pietatis erga ſe tantæ conſiderans tunc opera admirationis tremore concuſſus eſt, & pauore. Cõſideraui, inquit, opera tua, & expaui. Adoptatum ſe tũc ſtupuit in filium, quando perdiderat ipſius fiduciam ſeruitutis. Denique vt ſciatis huius orationis quam vobis hodie diuinitas inſinuat, & infundit affectum, Propheta tũc audet cælitus percepti huius muneris quodammodo pauore ſolutus. Quid iterũ dixerit peruidere, Cuſtodiui, inquit, & expauit venter meus à voce orationis labiorum meorum. Poſteaquam diuini muneris ſenſerat largitatem, cuſtodiuit ſe, ne ſe hoſtem, ne inimicũ, ne latronem ſe iterum ſicut in Paradiſo ſuſtineret, fit vigilantior, fit ſolicitior ſui cuſtos, qui ſe poſt tantæ rei iacturam cæleſtem theſaurum in vaſis fictilibus cuſtodiuit. Et expauit vẽter meus. Ventrem cordis interna nominat hic Propheta: quia ſicut vẽter cibis, cor ſic ſenſibus paſcitur & repletur. Et expauit venter meus à voce orationis labiorum meorum. Si intellectus cordis inſuderat ori vocẽ, labiis dederat verba, cur vota ſua, cur deſideria ſua, cur ex hoc quod

Abac. 3. Iuxta LXX.

eſt

est exoraturus expauit? Quia non suggestione sui cordis, sed diuini spiritus loquebatur affatu. Audi Paulum dicentem: Misit Deus spiritum filij sui in corda nostra clamantem Abba pater. Quòd auditum cũ ad interna transmitteret, tantum se meruisse mirabatur: & interna tota hominis pauebant. Meritò adiecit: Et intrauit tremor in ossa mea, quia ipsa Prophetæ viscera vexabantur. Et subtus me, inquit, commota est virtus mea. Quid est subtus me? quatenus ipse, idemq; homo sursum per gratiã iam leuatus iacebat subtus pristinam per naturam: nec virtutem cęlestem virtus poterat sustinere terrena. Iã fumauit mons Sina, cùm daturus legem Deus descendit in montem. Quid caro faceret, cũ descendit Deus in carnẽ, carni gratiam collaturus? Venit pater quia homo Deũ, seruus dominum non ferebat. Et quia fidelis est in verbis suis, qui dixit: Aperi os tuũ, & implebo illud. Aperite nũc ora vestra, vt ipse ea tali prece, tali repleat & clamore *Pater noster qui es in cælis*. Vbi sunt qui de Dei promissione diffidũt? Ecce quã citò fidei est remunerata cõfessio: mox vt Deum vnici filij confessus es patrem, tu ipse es Dei patris adoptatus in filium, vt esses cæli hæres, qui Paradisi exul habebatis, & terræ: & ideo nunc vocas. *Pater noster qui es in cælis*. Quia fuit tibi quondam pater, qui te resoluit in limum, qui te ad claustra duxit, & pertraxit inferni: terram nesciat, amorem carnis ignoret, patrem pulueris non requirat, nihil in se vitij licere permittat, qui Deum patrem cęlestem repetit ad naturam. Et qui se Dei filium credit: actu, vita, moribus, honestate, tanto generi respondeat, ne iterum ad terrena descendens ad ipsam tanti genitoris tendat iniuriam. *Sanctificetur nomen tuum*. Si nomen Christi cæcis visum, cursum claudis defessis vario languore sanitatem, mortuis dat vitã, teq; homo ipsum, totamque sanctificat creaturã, quemadmodum tu ipsius nominis oras, & expostulas sanctitatem? Quia à Christo vocatus es Christianus: & ideo supplicas, vt prærogatiua tanti nominis meritis in te subsequentibus roboretur.

Adueniat regnum tuum. Deuotionẽ mandat, exigit desideria, vota perquirit ipse, qui aduentũ suum in sua con-

tinet

Gala. 4.
Exod. 19.
Psal. 18.
Mat. 6.

tinet potestate. Fidelis est ille miles, qui regis sui præsentiam sitit, exoptat regnũ, expetit & concupiscit triũphos: sed hic petis, vt tibi, & in te adueniat regnaturus, in quo diabolus arcem, mors imperiũ, diu infernus gessit, & tenuit potestatẽ. Oremus ergo charissimi, vt Christus semper suo regnet in milite: vt miles semper suo triumphet in rege. *Fiat volũtas tua, sicut in cœlo & in terra.* Beatus dies ille, qui terrenorũ iungit, sociat, exæquat cœlestibus voluntates, vt inter dispares substantias, vna atq; eadem sit voluntas. Hæc est fida pax, inconcussa concordia, gratia perseuerans, quãdo per vnius domini ordinẽ familia natura diuersa, voluntate fit vna: eadẽ reperitur & sensu. *Panem nostrũ quotidianũ da nobis hodie.* Post cœleste regnum panẽ quis postulet temporalẽ? Sed quotidianum, & in diem vult nos in sacramẽto sui corporis panis viaticum postulare, vt per hoc ad perpetuum diẽ, & ipsam Christo perueniamus ad mensam, vt vnde hic gustum sumpsimus, inde ibi plenitudinẽ, totasq; satietates capiamus. *Et dimitte nobis debita nostra, sicut nos dimittimus debitoribus nostris.* Qui sic petit, & debita non relaxat, iste se etiam per quod orat, accusat: qui sibi tantũ donari postulat, remitti tantum, quantũ ipse remittit, & donat, ad placitum Deum, Deũ taliter inuitat ad pactũ. Quisque quantum ipse præstiterit alteri, tantum sibi exigat & ipse præstari. Dimittenda sunt autem fratres debita, non pecuniæ solum, sed omnium causarum, culparum, criminum, quicquid homo incurrere poteris, in his tibi cùm incurrerit alter, ignosce. Fidẽs peccatis suis petit veniam, qui peccanti libenter ignoscit. *Et ne nos inducas in tentationem.* Hoc petere miles multis modis cogitur fratres, ne fragilitas plus ausa, & de se tumore præsumens, nec virium suarum modum colligens, in conflictu malè cauta succũbat: deinde offensus Deus tradat tentationibus, quos relinquit. *Sed libera nos à malo.* Satis de se humiliter sentit, nec saluari per se præsumit, qui vt à malo per Deum liberetur, implorat. Signate vos. Intelligite filioli quanta perfectorum, quanta fortium gloria sit, & potestas, quando tanta virtus in ipso conceptu, tanta maiestas

aperitur

aperitur in partu. Nondum natus patrem vocat, sanctitatem postulat, regnum petit, dat iura terris, terrenas cælestibus exęquat voluntates, & laboribus profuturis exigit iam deuotus annonã. Panẽ nostrũ, inquit, quotidianum da nobis hodie. Beati estis, qui cępistis ante pugnam vincere, antè triumphare, quàm viuere: ante ad patris promptuaria, quàm matris ad gremiũ peruenire: ante pastum gregis, quàm succũ lactis inuadere: toto antè victoriarũ sonare iubilo, quàm vagitu respondere cunarum. Verè, vt dixit Apostolus, infirmum Dei fortius est hominibus. *1. Cor. 1.* Aut quis poterit tanti conceptus referre sacramentum? vbi virgo mater parit orbe quotidie, nec relinquit posteros ad laborem, sed æternã germina præmittit ad gloriã.

In eandem, *Sermo* LXIX.

PVtásne mortale pectus dominicæ charitatis erga nos magnitudinem capiat? Putásne terreni corporis pondere mẽs depressa erga nos diuinum intelligat ac sentiat affectũ? Nã quicquid cæli micat, radiat, & splendet ornatus, quicquid terra fragrat in floribus, sapit in fructibus, in animantibus gaudet, nostro amore factum, nostrę addictum est seruituti. Sed quamuis magna, parua tamen sunt ad supernæ in nos dilectionis in nos indiciũ. Nobis principatus cælorum, nobis ætheriæ potestates, nobis supernæ dominationes, nobis angelorum officia excubiis militant indefessis. Sed ista adhuc asserẽdæ in nos diuinę necessitudinis parua sunt, & minora, tantumq; infima, quãtùm creatore suo minor est creatura. Deus vultu incontemplabilis, visu imperspicabilis, nullo sensu æstimabilis, inaccessus mente, ne ipso quidem ad plenum notus auditu, quoties, qualiter, quàm variè, quàm diuerse, se humanis aptauit obtutibus? quàm se cõmunioni, quàm se familiaritati præstitit, & concessit humanæ? Cum Noë consilij sui facit esse participem, & expiando mundo diluuium pręmonet imminere, & totũ ſęculũ ipso custode paruo arce designat in semine. *Gen. 6.* Cùm ad Abraham velut hospes aduẽtat, inuitatus tota dignatione succedit, oblata nõ respuit, apposita velut esuriens & lassus assumit, & diuina collatione velut egẽs suscipit, & acceptat humana. *Gen. 18.*

Gen. 21. Hinc est, quòd emortua mox senis membra reuiuiscunt, sterilis vetulæ iam viscera suscitantur extincta, & natura in viuo cadauere persepulta proditura suum resurgit authorem, & generat plurimos transacto iam tempore per vnum quem crediderat conditorem. *Exod. 3.* Ad Moysen igneus *Exo. 8.* Deus glomeratur in rubo, deinde confert facienda cum *Exo. 14.* seruo, exercetur variis in Ægypto virtutibus, & patefit ad nutum famuli: irrogat flagella, vel tollit: & in mari quãtus sit, quantúmve homini dederit, vltricis vndę demonstrant obsequia: cum siccato gurgite cedit vnda piis: & liquore durato murum prestat, munimen exhibet liberandis: ac tota naturæ suæ virtute de hoste sęuissimo trium- *Deu. 23.* phatura decurrit. Miro contubernio Israëliticis Deus cõ- *Iosue 10.* uersatus in castris: numerosas gentes nũc ferit fulmine, *Iosue 6.* nunc tangit grandine, nũc solo turbarum clangore prosternit: vt sine conflictu, sine vulnere Deus ducat victrices acies, quas præcedit: affuit desideriis, votis annuit singulorum, mox ad interrogata respõdit, occulta prodidit, prædixit futura, quæsita patefecit, regnum contulit, donauit opes, temperauit pluuias, fœcũdas præstitit terras, coniugia ipsa filiorũ copia & honore decorauit. Sed adhuc parum esse credidit, si affectum suum erga nos præstando prospera tantum, & nõ etiam aduersa sustinendo monstraret. Post omnia, mũdum suũ pauper ingreditur: iacet in cunabulis vt homo: vagitu suo implorat, inquirit, exigit quã tibi præstitit ipse pietatem. Parens omniũ vsus est te parẽte: subiectus tibi extitit, cui omnis subiacet altitudo: timuit, quem timenda metuũt: fugit, ad quem cuncta confugiunt: cælorum arbiter est hospes in domibus peccatorum: pane pascitur, qui pascet omnes: & quid *Id est, omnipotens.* plura? παντοκράτωρ tenetur sæculorũ: sistitur terræ fundator, iudicatur humanæ largitor veniæ, discutitur cordis scrutator, punitur vitæ dator & redditor: cunctorum resurrectio sepelitur, vt tarda mens hominis, & intelligẽtia satis pigra, vel morte in se Dei probaret affectũ, quem prædictis & innumeris Dei beneficiis, Dei erga se nõ intellexerat, nõ senserat charitatem. Qui ergo esse fecit, dedit viuere, docuit & orare: quia totũ voluit præstare, qui

sua

sua sibi prece voluit supplicari. *Pater noster qui es in cælis.* Ecce homo tua te voce Christus hodie, vt sibi faceret cohæredē dei patris, adoptat in filiū, dū ait: *Pater noster.* Mat. 6.
Quod suę dignationis est, tuę esse voluit potestatis, iuxta illud: Quotquot receperūt eum, dedit eis potestatē filios Ioan. 1.
Dei fieri: & tamen iubet dicere, vt dignatio donantis sit, nō temeritas præsumentis. *Qui es in cælis.* Non quod nō sit in terris, sed te qui cælestē patrem iam vocas, ad cælestem vult tendere, & repetere iam naturā, vt generi tāto vita nostra respōdeat, ne terreni mores degenerent, quos cęlestis donauit & cōtulit iam natura. *Sanctificetur nomē tuum.* Non quòd tua sit prece sanctificandum, quod te sanctificat nomen, sed quia Christi nomine vocatus es Christianus, petendū tibi est, vt actu tuo nomen hoc sanctificetur, & honoretur in te. Quia sicut virtutum fama nominis tantum respondet ad gloriam, ita male conuersantis infamia ad eiusdem nominis redundat iniuriā: dicente Apostolo: Nomen Dei per vos blasphematur in Rom. 2.
gentibus. Et reuera filij, túc gētilis nomini derogat Christiano, quando aliter quàm profitetur, & dicitur viuere, viderit Christianum *Veniat regnum tuum.* Non vt Deo veniat regnum habēti semper, sed postulas vt tibi veniat nō habenti: & percipias illud quod tibi affectu suo dominus pollicetur, cū dicit: Venite benedicti patris mei, percipite regnū quod vobis paratū est à constitutione mundi. Mat. 25.
Venite benedicti, non dixit veniamus: percipite, nón dixit percipiamus. Nemo miretur, quia patrē vocat qui nondum natus est: nā si Ioannes exultat, & Iacob colluctatur in vtero, prudens æstimet quid possit natura diuina, si tantùm potest per Deum humana conceptio. Luc. 1. Gen. 25.

In eandem, *Sermo* LXX.

OMnia quæ diuinitus dicta, factaque referuntur, sunt miraculo, sunt stupori, sunt pauēda mortalibus, ipsis etiam cælestibus sunt tremenda: sed nihil tā stupet cælum, pauet terra, expauescit vniuersa creatura, quā quod vos estis hodie nobis dicentibus audituri. Seruus dominum patrem vocare audet, iudicem suum reus nūcupat genitorem, conditio terrena sua se voce adoptat in filiū:

qui terrena perdidit, æstimat se diuinitatis hæredem. Sed audemus, quia præsumptio dicentis non est, vbi authoritas est iubentis: ipse enim nos hodie dicere sic voluit, qui nos docuit sic orare Et quid mirum si homines Dei consecrauit in filios, quando se hominis dedit & aptauit in filium? Carnis tunc naturam transtulit in diuinam, deitatem quando humanam detulit ad naturā: tunc hominem sibi in cælestibus præstitit cohęredem, quando se participem reddidit terrenorū. Aut homini negare quid amoris potuit, quid muneris, qui totum quod erat hominis, etiam peccatum suscepit, & mortem? Aut quomodo hominem in suis prosperis socium nō habebit, qui in aduersis hominis se fecit esse consortem? Homo redi ad Deum sic amatus à Deo, & ad illius gloriā da totum te, qui se totum propter te ad suā deduxit iniuriam, & voca patrem fidens, quē tanto amore tuum probas, sentis, intelligis esse genitorem. *Pater noster*. Quod nondum natus patrem vocat, nemo miretur: Deo nata sunt nascitura, futura facta sunt Deo. Quæ futura sunt, inquit, iā fuerunt. Hinc est quod in vtero suū Ioannes sensit auctorē: & extat nuncius matri, qui erat suæ nescius vitę. Hinc est quòd Iacob antè legitur bellare, quàm nasci, antè triumphare, quàm viuere. Hinc est quòd iā sunt Deo, qui sibi adhuc nō sunt, qui electi sunt ante constitutionē mundi. *Qui es in cælis*. Non quòd ille nō sit in terra, sed vt tu per hoc germen esse noueris te cęlestem: & si te Dei filiū esse fateris, viue quasi Dei filius, vt actu, vita, virtutibus, tāto possis respōdere genitori. *Sanctificetur nomen tuū*. Quia à Christo vocatus es Christianus, petis vt pręrogatiua tanti nominis sanctificetur in te: quia nomen Dei quod per se, & sibi sanctū est, aut sanctificatur in nobis nostro actu, aut nostro actu blasphematur in gentibus. *Veniat regnū tuum*. Ipse dicit: Regnū Dei intra vos est: si intra nos est, veniat vt quid oramus? Est in fide, est in spe, est in expectatione, sed vt in re veniat iam, precamur. Veniat autem nobis, nō illi qui semper conregnat patri suo, semper regnat in patre, sed veniat nobis. Venite benedicti patris mei, percipite regnū quod vobis paratum est ab origine mundi.

Eccle.3. *Luc.1.* *Gen.25.* *Luc.17.* *Mat.25.*

mundi. Dicimus, *Veniat regnũ tuũ*. Vt sic Deus regnet in nobis, quatenus in nobis desinat mors regnare, desinat regnare peccatum. Regnauit, inquit, mors ab Adã vsque ad Moysen. Et alibi, Non regnet peccatum in vestro mor Rom. 5.
tali corpore. *Fiat voluntas tua, sicut in cælo & in terra.* Rom. 6.
Nunc in terra multa fiunt pro diaboli voluntate, pro sæculi nequitia, pro desiderio carnis: in cælo verò, fit nihil præter domini voluntatem: petimus ergo, vt interempto diabolo, vt nouo sæculo, vt mutato corpore, vt destructo mortis imperio, vt abolita dominatione peccati, in cælo & in terra, in Deo & hominibus, vna Dei sit, eademque voluntas. *Panem nostrum quotidianum, da nobis hodie.* Post regnum cæleste, terrenum panem petere non iubemur: prohibente ipso, cùm dicit: Nolite soliciti esse Mat. 6.
animæ vestræ quid mãducetis, aut quid bibatis. Sed quia Ioan. 6.
ipse est panis qui de cælo descẽdit, petimus & precamur, vt ipsum panem quo quotidie, id est, iugiter sumus in æternitate victuri: hodie, id est, in pręsenti vita, de conuiuio altaris sancti ad virtutẽ corporis, mentisq; capiamus. *Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Sic dicendo homo indulgentiæ modũ, mensuramque veniæ tu tibi dedisti, qui à domino tãtùm tibi petis dimitti, quantùm dimiseris ipse conseruo. Dimitte ergo delinquenti in te totum, si vis ipse de tuis nihil domino debere delictis: in altero dimitte tibi, si vis ipse vindicem vitare sententiam. *Et ne nos inducas in tenta* Iacob. 1.
tionem. Deus, sicut scriptum est, neminẽ tentat, sed tẽtare Gene. 3.
dicitur, cùm contumaciter euntes ad tentationẽ laqueos derelinquit. Sic Adam tentatoris incurrit insidias, dum sui præcepta deserit conditoris. Vnde autem & à quo tentaretur homo, prodit sic dicendo, *Sed libera nos à malo.* Hoc est, à diabolo, qui totius mali & auctor est, & origo: diabolus natura cælestis fuit: nunc est nequitia spiritualis, ætate maior sæculo, nocendi vsu tritus, lædendi arte peritissimus: vnde non iam malus, sed malum dicitur, à quo est omne quod malum est. Hinc est quòd propriis viribus liberari homo non potest, carnalibus vinculis illigatus. Petendum nobis est ergo, vt Deus nos à diabolo

liberet, qui Christum terris vt diabolum vinceret commodauit. Clamet homo, clamet ad Deum, clamet, libera nos à malo, vt à tanto malo solo Christo vincẽte liberemur. *Pater noster qui es in cælis*. Orãdi thema, materiam petendi, supplicandi normam paucissimis in verbis ipse tibi qui tibi est exorandus indulsit: vt ex hoc tu petendi sumas sensum, intellectum postulandi capias, mensuram colligas impetrandi: & breuissimo magisterio orandi latissimam capias disciplinam, simul quia ad amoris indiciũ Rex ipse officio functus est aduocati, vt preces quibus responsus erat, ipse dictaret. Cunctatio ablata est impetrandi omnis, imò fiducia collata est tota promerẽdi, quando ipsum se legit in precibus qui rogatur. Metus locum non habet, vbi à patre filius pietate interprete desiderat quæ sancta sunt impetrare.

In eandem, *Sermo* LXXI.

FRatres charissimi, qui vos donauit credere, ipse vos docuit & orare: & totam petendi formam paucis aptauit in verbis: quia cũ patrem postulat, multa prece filius non laborat: sicut enim petere cogit necessitas genitum, ita vrget charitas dare genitorem. Pater ergo qui sponte præstat, non tam vt petatur, quàm quid petatur ostendit: vt filius petendo iusta placeat, qui potest stulta postulans displicere. Audite patrem, & vos filios esse iam credite, vt quę petieritis incunctanter impetrare possitis. Quid valeat fides, credulitas quid possit, quanti sit cõfessio, hodie mõstrantur in vobis. Ecce Trinitatis trina confessio in cęlestẽ sobolem de terrena vos sustulit seruitute: ecce fides quę Deũ locuta est patrem, patrẽ vobis Deum hodie conquisiuit: ecce vox quę confessa est Deũ filium, vos Dei adoptauit in filios: ecce credulitas quæ Deũ spiritum proclamauit, de carnis substantia mortali in vitalẽ spiritus substantiam vos mutauit. Quis pietatis tantę dignus inuenietur assertor? Deus pater homines dignatur hæredes, Deus filius nõ dedignatur seruulos cohæredes, Deus spiritus carnem consortem diuinitatis assumit, fit cęlum possessio terrenorũ, & inferis addicti iurisdictione

suscipiun-

ſuſcipiuntur in ſupernis: Apoſtolo probante, cùm dicit: An neſcitis quia angelos iudicabimus? Vocate ergo Deũ patrem, vosque & ſi nondum natos, iam tamen deſignatos filios eſſe iam credite, & date operam: quatenus ſit vobis cæleſtis vita, ſint vobis diuini mores, & forma deitatis tota veſtra præferatur in forma, quia cæleſtis pater reſpondentes generi filios muneribus ditat diuinis: degenerantes ad pœnalem reuocat ſeruitutem. *Pater noſter qui es in cælis.* Succumberet conſcientia ſeruilis, terrena cõditio ſolueretur, niſi nos ad hũc clamorẽ ipſius patris auctoritas, ipſius filij ſpiritus excitaret. Miſit, ait: Deus ſpiritum filij ſui in corda noſtra clamantem Abba pater. Laceſſit mens, caro deficit ad diuina, niſi Deus quæ fieri iubet, impleat ipſe qui iubet. Quando auſa mortalitas Deum vocare patrem niſi modò, quãdo ſuperna virtute hominis animãtur interna? *Pater noſter qui es in cælis.* Homo quid cõmune cum terris tibi, qui cõfiteris tibi genus eſſe de cælis? Ergo cæleſtem vitam monſtra in habitatione terrena: quia ſi quid in te geſſerit terrena cogitatio, cælo maculam, cæleſti generi iniuriam intuliſti. *Sanctificetur nomen tuum.* Nos petimus, vt ſanctificet nomẽ ſuum Deus, quod ſanctitate ſua totã ſaluat & ſanctificat creaturam. Fratres, hoc nomen eſt, quod ſupernæ poteſtates pauent, quod tremenda ſuſcipiunt ſeruitute: hoc nomen eſt, quod mundo perdito dat ſalutẽ: ſed petimus, vt nomen Dei actu noſtro ſanctificetur in nobis: nobis enim bene agentibus, benedicitur nomẽ Dei: nobis male agentibus, blaſphematur. Audi Apoſtolũ dicentem: Nomen Dei per vos blaſphematur in gentibus. Petimus ergo, petimus vt quantùm nomen Dei ſanctum eſt, tãtùm nos eius mereamur in noſtris mentibus ſanctitatem. *Veniat regnum tuum.* Quaſi non ſemper fuerit, ac ſit, ſic regnũ Chriſti vt veniat nunc rogamus. Et vbi eſt illud? Regnũ Dei intra vos eſt. Intra nos eſt fide, ſed vt te veniat, ſupplicamus. Fratres, quandiu diabolus vario nequitiarũ genere, multimoda arte fallẽdi rerũ aciem turbat, ſenſus hominũ, moresq; cõfundit, ſæuit idolis, ſacrilegiis furit, fallit auguriis, diuinatione mẽtitur, ſignis decipit, illudit

1. Cor. 6.

Rom. 2.

Luc. 17.

astris, spectaculis occupat, obsidet vitiis, peccatis vulnerat, criminibus sauciat, desperatione prosternit, Christi regnnm prolongat & absentat à nobis. Petimus ergo vt veniat tempus, quo mali tanti auctore pereūte, mundus totus, creatura tota, totam solius Christi regnet & triumphet ad gloriā: & fiat quod sequitur, vt sicut in cælo, ita & in terra vna domini sit voluntas. Sit terra cælum, vita Deus, tēpus æternitas, patria requies, census innocentia, honor immortalitas, furia castitas, Deus totū. Addidit, *Panem nostrum quotidianum, da nobis hodie.* Post paternitatem Dei, post diuini nominis sanctitatē, post cæli regnum, quotidianum panē iubemur exposcere. Christus obliuioni non subiacet, Christus mandatis suis contraria nō demandat: ipse dixit: Nolite soliciti esse animæ vestræ quid manducetis, aut quid bibatis. Sed quia ipse est panis qui de cælo descendit, qui legis & gratiæ mola aptatus est in farinam, qui crucis confectus est passione, qui magnæ pietatis fermentatus est sacramento, qui conspersionis leuis leuamentum sustulit de sepulchro, qui vt diuinitatis suæ calore coqueretur, ipse clibanum decoxit inferni, qui ad cælestem cibum quotidianus Ecclesię defertur ad mensam, qui in remissionem frangitur peccatorū, qui edentes se perpetuam pascit & enutrit ad vitam: hūc panem quotidie nobis dari petimus, donec illo die perpetuo perfruamur. *Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Homo penes te est potestas veniæ, in te est indulgentię ius: tu tibi remissionis auctor es constitutus. Gratis petis veniam, qui tibi in alio indulgere contemnis. Homo tu tibi misericordiæ, factus es ipse mēsura: quantū quæris misericordiæ, fac tantùm. *Et ne nos inducas in tentationem.* Tentio est fratres, species fallens, quę prospera in aduersis, aduersa occultat in prosperis, humanamque ignorantiam dolosos educit in lapsus: petimus ergo ne peccatis impellentibus in tentationum foueas incidamus. Inducere autem Deus dicitur, currentes ad crimina cùm relinquit. *Sed libera nos à malo.* Hîc mali malum designat auctorem, hoc est, diabolum. Petimus ergo vt munere hoc vno malis omnibus

Mat.6. *Ioan.6.*

cùm mali careamus auctore. *Pater noster qui es in cælis.* Nemo cùm se filium clamat, manere se miretur in habitu seruitutis: ad diuinum germen hodie designatus es, non promotus: spem, non rem te noueris consecutum. Audi Apostolũ: Spe salui facti sumus: spes autem quę videtur non est spes, quod enim videt quis, quid sperat? si autem quod non videmus, speramus: per patientiam expectamus. Hodie adoptionis est dies, hodie promissionis tẽpus est: audi, crede, expecta, crede creditori tuo, qui tibi credidit debitori, expecta parumper vt veniat, qui te diu sustinuit vt venires: da illi inducias de promisso, qui tibi quicquid erat debiti, iam donauit. Aut quare tu fatigaris spe Dei, cũ genus omne hominũ subsistat spe, fide viuat? Agricola nũquam sereret anhelus, si fructum laboris sui de tempore non speraret: viator laborem prolixi itineris non subiret, nisi se ad destinata crederet peruenire, nauta mare non intraret incertus, si se lucris sequentibus compensaturum viarum discrimina non speraret: miles tota iuuentutis tempora non ageret in periculis, si senectutis honores copiosissimos non speraret: filius paternæ domi nationis tempora non duraret, si se substantiæ paternæ non speraret hæredem. Et tu si te iam filium Dei credis, iuxta Prophetam: Expecta Dominum, viriliter age, & confortetur cor tuum, & expecta, vt hæreditatem Dei de expectationis fide: & de virtute patientiæ consequaris. Audi Apostolum: Filij Dei sumus, & nondum apparuit quid erimus: scimus quoniam cùm apparuerit, similes ei erimus. Et iterum: Vita vestra abscõdita est cum Christo in Deo: cùm autem apparuerit Christus vita vestra, tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria. Fratres, beati sunt filij Dei, quia & hæreditatem rerum omnium possidebunt, & de excessu patris luctus temporũ non videbunt.

Rom. 8. *Psal. 26.* *I can.* *Coloss. 3.*

In eandem, Sermo LXXII.

QVod ego modò cum magno tremore dicturus sum, quod vos estis nunc terribiliter audituri: imò terribiliter vocaturi, stupent angeli pauescunt virtutes, supernum cælũ non capit, Sol non videt, terra nõ sustinet, tota nõ assequitur creatura. Quid est hæc mortale

 pectus?

pectus? Quid ad hæc mens hominis imbecilla? Quid ad hæc humani sensus angustiæ? Quid ad hæc humanę vocis aura? Quid ad istud humana lingua cito tacitura?
1. Cor. 2. Hoc Paulus inuisibiliter cùm vidisset, prodidit non prodendo, dicens: Nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ prępárauit Deus diligentibus
Esa. 53. se. Hoc Isaias cum suo mox cœpisset auditu, ad hoc hominum peruenire posse dubitat, vel fidem, dicens: Domine, quis credidit auditui nostro? Hoc Hieremias cum diuino concepisset auditu, partus supernorum sensuum
Hier. 4. non sustinebat, clamans: Ventrem meum, ventrem meũ
Abac. 3. doleo, & sensus cordis mei perturbati sunt. Hoc Abacuc diuini spiritus perorabat afflatu, cùm dicit: Custodiui, & expauit vẽter meus à voce orationis labiorum meorum: & intrauit tremor in ossa mea, & subitus me commota est virtus mea. Eleuatus virtute Dei sensit suam sub se succubuisse virtutem. Longum est super hoc sacramentum pauoris prosequi, & dinumerare sanctorum: tempus non sinit diu me in hoc timore demorari, cælestis partus impetus non potest tardare nascentiũ. Dico ergo, & vos in vtero adhuc penetrali voce conpello, prouida exhortatione pręmoneo: vt antequam videatis matrem, vocetis & patrem, antè blandimenta matris, patris tendatis & festinetis ad regnum: ante patris preueniatis ad panem, quàm matris ad vbera pẽdeatis. Nec in vos quicquam sibi, aut matris necessitas: aut ætatis tempora vindicent: sed in vobis totum diuino patri, totum cęlesti respondeat & occurrat auctori. *Pater noster qui es in cælis.*
Mat. 6. Hoc est quod pauebam dicere, hoc est quod trepidabam proferre, hoc est quod neque cælestium, neque terrestriũ quenquam sinebat seruitutis propriè conditio suspicari: cæli & terræ, carnis & Dei repentè tantum posse prouenire commercium, vt Deus in hominem, homo in Deũ, Dominus in seruum, seruus verteretur in filium: fieretq; diuinitatis & humanitatis ineffabili modo vna & sempiterna cognatio. Et quidẽ deitatis erga nos dignatio tãta est, vt scire nequeat quid potissimum mirari debeat creatura: vtrum quòd se Deus ad nostrã deposuit seruitutẽ: an quòd

an quòd nos ad suæ diuinitatis rapuit dignitatem. Hinc est homo, quod te diuinitus adhortatur, qui tāto nūc tuo amore flāmatur: quòd adhuc in vtero voce tua te Deus adoptat in filium: quod te nō fieri solum liberū vult ille, sed nasci: quòd ipsam propter te manumittit naturā: ne quem næuum, ne quam maculam imponat ortus pristinæ seruitutis. O vos beatos, quibus dominari datum est antè, quā nasci: antè regnare, quàm viuere: antè ad Dei patris gloriā peruenire, quàm prosapiā propriæ vilitatis agnoscere. Ecclesia fęlix mater, quę vos tales respicit, quę cùm virgo permaneat, genuisse tales & tantos vos taliter se miratur. Olim partus iste præcedentibus designabatur exemplis. Hinc est quòd Iacob in vtero matris cū fratre luctatur, præripit & triumphos. Hinc est quòd in vtero Thamar gemini de primatus honore præliātur, retardāt partus: nec antè lucē cupiunt videre, quàm vincere. Hinc est quòd Ioannes exultat antè, & antè suo occurrit auctori, genitricis ex vtero quàm procedat. Et si humana pignora sic antè Deo militāt, quàm nascātur parentibus, quàm viuant sæculo: quid mirum si Ecclesiæ diuina germina, si Deo sua soboles in vtero adhuc quod sit superni germinis iam fatetur? *Pater noster qui es in cœlis*. Stupor insurgit, Christus de Dei patris pectore matrem vocat, & fatetur in terra: & homo de matris vtero patrem vocat, & confitetur in cælis. *Pater noster qui es in cælis*. Quò te homo repente prouexit gratia? quò te rapuit cælestis natura? vt in carne & in terra positus adhuc, & carnem iam nescias, & terram, dicendo: *Pater noster qui es in cælis*. Qui ergo se tanti patris filium confitetur, & credit, respondeat vita generi, moribus patri, & mente, atque actu asserat, quod cælestem consecutus est per naturam. *Sanctificetur nomen tuum*. Cuius vtique genus esse cępimus, eius vtique censemur & nomine: & ideo petimus, vt in nobis illius nominis sanctificatio perseueret, honor & prærogatiua nominis, quod sublimauit sic tanti genitoris celsitudo. *Adueniat regnum tuum*. Nō illi petimus, cui nunquam defuit regnum: imò qui est ipse regnum, totamq; in se regni continet potestatem: sed qui nos vult ad pro-

Gen. 25.
Gen. 38.
Luc. 1.

ad promiſſam regni gloriã peruenire, monet nos expetere omnibus hoc votis: in hoc vult nos totis mẽtibus inhiare. Quantum nanq; eſt temerarius, qui diſcutit de genere: ignarus eſt tantum, qui nõ gaudet, æſtuat, anhelat, cùm promiſſum intendit & pertendit ad regnũ. *Fiat voluntas tua, ſicut in cælo & in terra*: Sicut in cælo, ſic & in terra: tunc iam totum cælum eſt, tunc agit Dei mens vna omnes, tunc in Chriſto omnes, & in omnibus Chriſtus, quando omnes ſolius Dei ſapiunt, & faciunt voluntates: tunc omnes vnũ, imò vnus omnes, quãdo Dei ſpiritus in omnibus viuit vnus. *Panẽ noſtrum quotidianũ da*

Pſal. 67. *nobis hodie*. Sicuti in Pſalmo: Benedictus dominus de die quotidie, ita hîc: *Panẽ noſtrũ quotidianũ da nobis hodie*. Quotidianũ iugẽ dicimus: iugis panis ille eſt, qui de cæ-

Ioan. 6. lo deſcẽdit. Ego ſum panis, qui de cælo deſcendit. Perfectio ergo beatitudinis eſt hodie, hoc eſt, in præſenti illius panis, illius panis iã cibo viuere, cuius perpetuitate, quod eſt quotidie, ſaginabimur in futurũ. *Et dimitte nobis debita noſtra, ſicut et nos dimittimus debitoribus noſtris*. De ſupplicantis pectore veniæ fons emanat, & ad veniam refluet: quicquid pietatis exuberat, & effundit in alterum, quando indulget ſibi tantũ, quantũ alteri condonauerit. *Et dimitte nobis debita noſtra, ſicut et nos dimittimus debitoribus noſtris*. Satis poteſt homo miſericors, qui cum Deo de pietate confligit, cùm tantũ ſibi dari, quantũ dederit, quantũ donauerit, tantũ deſiderat & donari. Homo ſit ſemper in pectore tuo venia, ſi vis crimina nõ timere. *Et ne nos inducas in tentationẽ*. Hæc interpretatione non indigent, quia tentatio diaboli præuia & amara eſt miniſtra eius: quandiu verò hoc fragili cõtinemur in corpore, neceſſariò precamur, vt in nos nec tentationi pateat aditus, nec diabolo tribuatur acceſſus. *Sed libera nos à malo*. Ipſe autem Dominus Deus noſter liberet nos à malo, & perducat ad omne bonum, qui viuit & regnat Deus modò & ſemper, & per infinita ſæcula ſæculorum. Amen.

De Paſchali ſolennitate. *Sermo* LXXIII.

HOdierna feſtiuitas fratres chariſſimi, nobis vetera nõ cõnectit, nec carnes agni ſeruat in craſtinũ: ſed dum

præterita

præterita præsentibus solenni deuotione participat, & Pascha nostrum, Pascha redeunte coniungit, nouæ regenerationis ablactat infantiam: quia iuxta Apostolū, Vetera trāsierunt: & ecce facta sunt omnia noua. Annus domini perficitur temporibus, non senescit, qui tandiu suo recurrit in circulo, quandiu nos ad diē retributionis adducat. Paschalis hodierna solēnitas à lacte, quos antè genuit, nunc repellit, vt solidioris cibi pastu, perfectū Christi roborentur in virum. Fecisse Abraham epulum magnum, totiusque domus suæ lætitiam suscitasse ablactato Isaac, historia diuina referente cognouimus. Et si senectutis soboles, si sterilis vnicus, choris tripudiantibus, cithara & tympano, & toto psalterij resonante cōcentu, vniuersę familiæ corda traxit, & commouit in gaudium, quantò magis nos in hymnis spiritualibus cōuenit exultare, vel canticis, quando virginei germinis ablactatur vniuersa fœcunditas? Anna quoque Saræ consterilis, quę lachrymis orationum suarum tandiu madefecit ariditatem sui corporis & naturæ, quandiu fuerat longo vitæ tempore negata posteritas. Samuelem diuino munere susceptum, ablactatum mox diuinum refundit in munus, & lætitiam suam sacrificiorum victimis ad plenitudinem liberationis accumulat: multò magis nos oportet laudis immolare sacrificium, vota soluere, suauitatis incensum adolere, & tota holocaustorum pinguedine Deo patri victimas immolare, quando virgo mater enutrita & ablactata tot numero pignora: quot stellas cœli, patri toto orbe repræsentat, vt impleatur illud Propheticum: Benedices coronam anni benignitatis tuæ, & campi tui replebuntur vbertate. Nemo ergo otiosum credat istud festiuitatis nostræ salutare mysterium, nec existimet pannum nouum veteri nos assuere vestimento, vbi nihil Iudaicæ vetustatis nouitati coniungimus Christianæ: scientes, Apostolo dicente, nouam totam in Christo nobis emersisse creaturam: sed agnitionem diuinam supernæ virtutis euehimus ad profectum, vt dum simul nuper nati quid facere debeant, imbuūtur: & antè geniti quantā Deo gratiā de perfectione sua debeāt, instruūtur,

2. Cor. 5. *Gen. 21.* *1. Reg. 1.* *Psal. 64.* *2. Cor. 5.*

appendan-

appendantur collo ij, qui modo nati sunt: & pietate tota sub Ecclesiæ matris vberibus occupentur, trahant teneris faucibus innocẽtiæ pactum, in opere sancto brachia meditentur extendere, nitâtur in cursu fidei tremula firmare vestigia. Nunquid sic relinquendi sunt iam nutriti, vt non patris cura, patris manu, patris regantur arbitrio: & ita matris consilio, matris fide muniantur, vt non humana solùm, sed etiam diuina prudentia percipiant, & Gene. 27. præripiant salutaria? Sic Iacob suo nimis timidus, matris consilio satis ausus, patris vt præriperet benedictionem, plus mysticus, quàm dolosus incessit: nam primogenitum se mentitus non est, quia ille primus est, quem cœlestis gratia generat, non natura mortalis: ille nos sub hircorum pellibus figurabat, qui vt moriamur peccato, hortatu matris Ecclesiæ mortificati corporis induimur vestimento, & odore agri continuis confessionum fructibus & vbertate redolemus, donec cœcitati Israëliticæ salutariter illudentes, paternam benedictionem toto fidei prępripiamus arcano: dicente Apostolo, Cęcitas in pa- Rom. 1. tre in Israël facta est, donec plenitudo gentium introiret.

De resurrectione Christi. *Sermo* LXXIIII.

ALiquantulum nos tacere fratres charissimi, & vigiliarum labor fecit, & coëgit ieiunij lassitudo: & ideo hodie reddimus de dominica resurrectione sermonem: in qua si diuinum est quod ex virgine nascitur Christus, quantum diuinius est Christus à mortuis quod resurgit? Quod ergo diuinum est, humano nõ accipiatur auditu. Mat. 28. *Vespera, inquit, sabbathi, quæ lucescit in prima sabbathi.* Vespera sabbathi, hoc nescit dies sæculi, hoc non habet mundi vsus. Vesper finit, non inchoat diem: tenebrescit vesper, non lucescit, non in auroram vertitur, quia lucis ortum ignorat. Vespera mater noctis parturit diem, mutat ordinem, dum agnoscit auctorem: radiat de nouitate mysterium, anhelat creatori seruire, nõ tempori. *Vespera, inquit, sabbathi, quæ lucescit in prima sabbathi, venit Maria Magdalene & altera Maria videre sepulchrum.* Serò mulier currit ad veniã, quæ mature cucurrit ad culpam. Vespere quærit Christum, quæ in matutinis Adam

se noue-

se nouerat perdidisse. *Venit Maria & altera Maria videre sepulchrum.* Quę de Paradiso perfidiam sumpserat, festinat fidem sumere de sepulchro: contendit rapere de morte vitam, quæ de vita rapuerat mortem. *Venit Maria.* Hoc nomen matris est Christi, venit ergo mater in nomine, venit mulier, vt fieret mater viuentium, quæ facta fuerat morientium mater: vt quod scriptum est impleretur: Hæc est mater omnium viuentium. *Venit Maria & altera Maria.* Non dixit venerunt, sed venit: sub vno nomine venerunt duæ mysterio, non casu. *Venit Maria & altera Maria* Venit ipsa, sed altera, altera, sed ipsa, vt mulier mutaretur vita, non nomine: virtute, non sexu: & fieret resurrectionis nuncia, quæ internuncia & lapsus extiterat & ruinæ. *Venit Maria videre sepulchrũ.* Vt quam deceperat arboris visus, visus repararet sepulchri: & quã prostrauerat illecebrosus aspectus, aspectus salutaris attolleret. *Ecce, inquit, terræmotus factus est magnus: Angelus enim Domini descendit de cælo.* Tremuit terra, non quia angelus descendit de cælo, sed quia ab inferis dominator ascẽdit. *Ecce ttrræmotus factus est magnus.* Mouetur chaos, dissiliunt ima terrarum, timet terra, montium tremuit pondera, orbis fundamẽta quatiuntur, corripitur tertarus, sistuntur inferna: addicitur mors, quæ in reos tendens incurrit in iudicem, dominata seruis, exarsit in dominum, sequiens in homines, prosiliuit in Deum. Meritò ergo perit lex tartari, remota sunt inferni iura, potestas mortis ablata est, & in pœnã temeritatis suscitauit mortuos cognitoris iniuria, deniq; reddũtur corpora, redintegratur homo, vita reparatur, & cõstat de venia iã totũ, quia in auctorẽ vitæ mox est transgressa sententia. *Ecce terræmotus factus est magnus.* Modò terræmotus magnus: O si tunc vel leuis turbo arborẽ mortiferam deiecisset. O si nebulę fumus illius mulieris tenebrasset aspectum: O si terra nubes lethalis pomi speciem caligasset: O si manus tangens incõcessa tremuisset: O si peccati diem tenebrasset nox iniusta, & lamenta mundi, & incrementa mortis, & creatoris iniuriã tũc tulisset, sed vitiis semper seruiunt blandimenta, lenocinantur dulcia Gene. 3.

delictis,

ôcifcta, [illegible] vero [illegible] & fortis [illegible].
Angelus enim Domini descendit de cælo. Reſurgēte Chri-
[illegible] terrenis redditus angelicæ commercium:
& mulieri cui fuerat cum diabolo lethale conſilium, cum angelo colloquium fit vitale. *Angelus enim Domini deſcendit de cælo, & reuoluit lapidem.* Non dixit voluit, ſed reuoluit lapidem, qui aduolutus probauit mortem, & reuolutus extitit reſurrectionis aſſertor. Beatus lapis qui Chriſtum & reuelare meruit & velare: Beatus qui non minus corda aperit, quàm ſepulchrum: beatus qui dat reſurrectionis fidem, fideique reſurrectionem, qui diuinam carnem reſurrexiſſe teſtatur. Mutatur hic ordo rerum: mortem, non mortuum deuorat hic ſepulchrum, domus mortis manſio fit vitalis, vteri noua forma mortuum cōcipit, parit viuum. *Angelus enim Domini deſcendit de cælo, & accedens reuoluit lapidem, & ſedebat ſuper eum.* Et angelo quæ cauſa ſedendi erat, cui nulla inerat laſſitudo? Sed ſedebat vt fidei doctor, vt reſurrectionis magiſter: ſedebat ſuper petrā, vt ſoliditas ſedis daret credētibus firmitatem. Ponebat angelus ſuper petram fundamenta fidei, ſuper quam Chriſtus erat Eccleſiam fundaturus, qui dixit: Tu es Petrus, & ſuper hanc petrā ædificabo Eccleſiam meā. *Erat, inquit, aſpectus eius ſicut fulgur, & veſtimenta eius ſicut nix.* Ad angeli gloriā nō ſufficit fulgor, ad cæleſtem naturā quid fęcit veſtimentum? Sed ſplēdore tali referebat ſpeciem noſtræ reſurrectionis & formam: quia reſurgentes per Chriſtū Chriſti mutantur in gloriam. *Præ timore autem eius exterriti ſunt cuſtodes, & facti ſunt veluti mortui.* Miſeri quos tunc percutit pauor mortis, quando ſecuritas redditur vitæ: ſed crudelitatis miniſtri, perfidię executores alienæ fiduciam ſumere, quomodo poterant de ſupernis? Obſidebant ſepulchrū, reſurrectioni ianuas obſtruebāt, & ne qua poſſet intrare vita, mors perire, ſeruabāt: meritò eos angeli pertulit & proſtrauit aduētus. Miſera, & ſibi ſemper inimica mortalitas dolet ſe mori: ne reſurgere poſſit, oppugnat: ſepulchrum aperire conuenerat, & ad reſurgēdum quicquid erat facilitatis afferre, vt eſſet miraculū de facto, de

Mat. 16.

exemplo

exemplo ſpes, de reuerſo res, credulitas de vidẽdo. Grandis dementia eſt hoc, hominem nolle credere, quod ſibi deſiderat euenire. Hoc de his cuſtodibus hodie dixiſſe ſufficiat: quid autem noſtra fides habeat, ne hodie longum ſit, poſt dicemus, præſtante Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui viuit & regnat cum patre Deus in ſæcula ſeculorum, Amen.

De eodem, *Sermo* LXXV.

QVantum à vobis ego, à me tãtum peregrinatus eſt ſermo: ſed orate fratres, vt ſicut me vobis Deus reddidit, ita mihi dignetur reddere, & redonare ſermonem. Audiſtis Euãgeliſtam dicentem: *Veſpera, inquit, ſabbathi, quæ luceſcit in prima ſabbathi.* Mat. 28. Quid hic intelligit humanus ſenſus? quid hic humana ſapit ſapientia? *Veſpera quæ luceſcit.* Veſper finit, non inchoat diem, nec lucem parturit, ſed tenebras: ſed hic elementorum auctor, elementorum vices mutat, vt in reſurrectione domini totum diuinum ſentias, nil humanum. Denique reſurgẽte Chriſto fidelibus luceſcit veſper, dies infidelibus tenebreſcit: Diſcipulis nox mutatur in diem, Iudæis dies vertitur & mutatur in noctẽ. Ab hora, inquit, ſexta tenebræ factæ ſunt ſuper vniuerſam terrã vſq; ad horã nonã. Luc. 23. Vt ipſa quæ tota eſt meridiana claritas obſcuraretur, & illud quod ſcriptum eſt, impleretur: Occidet illis ſol meride: Amos 8. occidet illis, id eſt, Iudæis: noſtris autem: Nox ſicut dies illuminabitur. Pſal. 138. Quia veſper, qui in profundã ſemper caliginem vergit, totam tunc Chriſti tetendit & erexit in lucem: ac ſplendore toto tota mortalium pectora ab inferis Chriſto reſurgente cõpleuit. *Veſpera ſabbathi.* Quia illuminatur per Chriſtum ſabbathum, non deletur. Non enim venit ſoluere legem, ſed adimplere. Mat. 5. Illuminatur, vt in die dominico luceat, clareſcat in Eccleſia, quod in ſynagoga Iudæis obſcurantibus fuſcabatur. *Venit Maria Magdalena, & altera Maria videre ſepulchrum.* Præcedunt Apoſtolos ad miniſterium fœminę, quę ſexu viros, ordine diſcipulos quæ ſequuntur: ſed non hinc faciunt Apoſtolos ſegniores, quæ non fœminarum formas, ſed Eccleſiarum typum deferũt dominicum ad ſepulchrum.

Maria, & Maria, sic altera, vt ipsa: ipsa vt altera, altera ipsa Maria, Maria mater Christi: vnum nomen duas geminatur in fœminas, quia hîc Ecclesia ex duobus populis veniens vna figuratur ex duobus populis, id est, ex Gentibus & Iudęis, quia primi nouissimi, & nouissimi primi.
Mat. 20. Venit Maria ad sepulchrum, venit ad resurrectionis vterum, venit ad vitæ partum, vt iterum Christus ex sepulchro nasceretur fidei, qui carnis fuerāt generatus ex ventre: & eum quem clausa virginitas vitam protulerat ad præsentem, clausum sepulchrum ad vitam redderet sempiternā. Diuinitatis insigne est clausam virginē reliquisse post partum: de sepulchro clauso exisse cū corpore est diuinitatis insigne. Maria & Maria venerunt, vt viderent sepulchrum, vides quia venerunt, non vt dominum cernerent, sed sepulchrum, nec quęrebant cum mortuis iam viuentem, quæ dominū iam resurrexisse credebant. *Angelus enim domini descendit de cælo, & accedens reuoluit lapidem.* Reuoluit lapidem, nō vt egredienti domino præberet auditum, sed vt dominum mundo iam resurrexisse monstraret: conseruis ad credendum daret fidem, non ad resurgendū domino pręstaret auxiliū. *Reuoluit lapidē.* Reuoluitur ad fidem, qui ad perfidiā fuerat aduolutus. *Reuoluit lapidem:* vt idem esset vitę titulus, qui acceperat mortis tenere custodem. Orate fratres, vt nunc descendat angelus, & totā duritiem nostri cordis euoluat: aperiat sensum clausa nostrorum, resurrexisse Christum nostris etiam testetur ex mentibus: quia sicut illud cor cælū est, in quo viuit & regnat Christus: ita illud pectus sepulchrum, in quo Christus adhuc habetur mortuus & sepultus, Christi mors sicut fuisse, ita pertransisse credatur: Christus homo passus, mortuus & sepultus fuit: est, viuit, regnat, manet, permanet Deus. Audi Apostolum dicen-
2. Cor. 5. Rom. 6. tem: Et si nouimus Christum secundum carnem, sed iam nunc non nouimus. Et, Quod mortuus est peccato, semel mortuus est: quod autē viuit, viuit Deo: hoc est, viuit Deus. *Et accedēs reuoluit lapidem, & sedebat super eum.* Sedebat ad docendam resurrectionē, nō ad lassitudinem subleuandam. Cælestis natura ignorat lassitudinē, nescit laborem.

laborem: sed factus est lapis vas angelicę sessionis, doctrinæ cælestis cathedra, schola vitæ, quia Iudæis ad mortis ianuam, ad cineris seruitiũ, ad triste silentium fuerat constitutus. *Erat, inquit, aspectus eius sicut fulgur, vestimẽta autem eius sicut nix.* Vultus claritas à vestium candore separatur, & facies fulguri, niui vestis Angeli cõparatur, quia fulgur de cęlo, nix de terra. Audi Prophetam dicentem: Laudate dominum de terra ignis, grando, nix. In facie ergo angeli claritas cælestis seruatur naturæ: in veste verò figuratur gratia communionis humanæ, & temperatur species angeli colloquentis, vt carnales oculi, & vestium ferant placidã claritatem, & ex fulgore vultus nuncium sui tremerent, & reuererentur auctoris. *Præ timore autem eius exterriti sunt custodes.* Quare territi? quia custodiebant crudelitatis studio, non pietatis obsequio. Ruit, destruitur, stare non potest, quem cõscientia destituit, impellit reatus. Hinc est quod angelus percellit impios, pios alloquitur & solatur. *Nolite timere vos.* Hoc est, illi timeãt: quærentes nõ timeant, timeãt persequentes. *Nolite timere vos, scio enim quòd Iesum, qui crucifixus est, quæritis, non est hic.* Hoc est ego veni, vt instruerem vos, nõ vt illum eximerem, qui & rerum factor est, & sui est suscitator. *Non est hic, surrexit enim sicut dixit.* Vides quia venit angelus, vt factis assereret seruus, quæ dominus prædixerat verbis: & doceret moriẽdi & viuendi penes illum potestatem fuisse, qui ante suam mortem prædixerat resurrectionem: nam vtique qui scire potuit, potuit & cauere, sed quia vincere potuit, declinare contempsit, quia resurgentis gloria sepeliuit moriẽtis iniuriam. De sequentibus fratres, sequenti sermone tractabimus, quia protrahere nos & dilatare sermonem adhuc recens itineris prohibuit lassitudo.

Esa.148.

De eadem, deq; secunda Christi manifestatione facta mulieribus, à monumento regredientibus.

Sermo LXXVI.

SVperiori sermone Mariam, & alteram Mariam Ecclesiæ ex duobus populis venientis figuram diximus habuisse: hoc ex sequentibus hodie cupimus approbare, si

modò nobis vester benignus præbeatur auditus. *Respondens, inquit, Angelus, dixit: Nolite timere vos, scio enim quia Iesum qui crucifixus est quæritis: non est hic, surrexit enim sicut dixit. Venite, videte locum vbi positus erat dominus.* Angelus prædicat nomen, crucem dicit, loquitur passionem, fatetur mortem, sed resurrectionē mox, mox dominum confitetur. Et si angelus post tanta supplicia, post sepulchrum agnoscit dominum, suā loquitur seruitutem, & iniuriam passionis totam transisse sentit resurrectionis in gloriam: cui homo aut minoratū Deum in carne iudicat, aut in passione existimat eius defecisse virtutem, aut consumptam dominationem credit seruitute digna? Dicit crucifixum, ostendit locum vbi positus erat dominus, ne alter, & non ipse idem resurrexisse crederetur ex mortuis. Et si dominus eadem redit in carne, vulnera reportat, ipsa clauorem foramina resumit, & ipsa facit testimonia sui corporis, suæ resurrectionis indicia, quæ suę fuerant contumelia passionis: quare homo se in alia putat, aut in sua non putat carne rediturum, aut carnem seruus fortè dedignatur suam, cùm nostrā dominus nō mutarit? Acquiesce homo ipsum te futurū esse in carne tua, ne tu ipse nō sis, si in carne surrexeris aliena. Adiecit Angelus, dicens: *Et citò euntes dicite discipulis, quia surrexit, & præcedet vos in Galilæam: ibi eum videbitis.* Angelus hîc nō fęminas, sed Ecclesiā duabus in fœminis mittit, vnā mittit, vt eam mittendo sic lōgè, lateq; diffundat: Angelus hîc sponsam mittit ad spōsum: deniq; euntibus illis occurrit dominus, & salutat eas, dicēs: *Auete.* Occurrit, & non potestate terret, sed præuenit charitatis ardore: nō authoritate turbat, sed salutat lege spōsi, non dominantis iure onerat, sed honorat dilectione cōsortis, salutat: *Auete.* Dixerat discipulis suis ipse: Neminē salutaueritis in via, & quid est quòd hîc in via tam festiuus salutat? occurrit, nō expectat cognosci, intelligi non requirit, nō vt interrogetur admittit, sed in salutationem vadit totus, vadit feruens, & suū soluit ipse salutatione mandatū? Fecit, fecit, quia totū vincit, & exuperat vis amoris: simul, quia Christus in Ecclesia se salutat, quā suā fecit esse, &

Marginal notes: *Mat. 28.* (beside "Respondens"); *Luc. 10.* (beside "Neminē salutaueritis"); *Colos. 1.* (beside "simul, quia Christus")

ſe, & ſic viſcera ſua ſuū ſic recepit in corpus: dicēte Apo- *Luc.24.*
ſtolo: Et ipſe eſt caput corporis Eccleſiæ. In iſtis verò fœminis Eccleſiæ figurā manere plenā res ipſa oſtendit euidenter, quia diſcipulos ſuos Chriſtus de reſurrectione nutantes arguit, trepidātes firmat, oſtenſione lateris, clauorum cauernis, ſumptione cibi, vis reuocat ad fidē. Vnde & merito in fide paruulos ſic pueros appellat, dicendo: Pueri, nūquid habetis plumentariū? ipſamque alibi Ma- *Ioan.21.*
riam flentem quaſi de mortuo, mulierem vocat: atque *Ioan.20.*
tangendi ſe licentiam negat: iſtas autem ſic perfectas inuenit, ſic credentes, ſic nō de ſexu trepidantes, ſed myſterio currentes, ſic dominum toto fidei ardore requirētes, vt habendum ſe tradat eis ſalutatione tali, dicens: *Auete.* Angelus dixerat: Scio enim, quia Ieſum crucifixū quæritis: & requirentibus Chriſtus, auete, reſpondit: alibi autē Mariæ nec tangendi datur facultas: hìc non ſolùm tan- *Ioan.20.*
gendi, ſed & tenendi copia tota conceditur. *Illæ autem, inquit, acceſſerunt, & tenuerunt pedes eius.* Iſtæ tenent pedes Chriſti, quæ in Eccleſia typum Euangelicæ prædicationis tenent, & merentur ex curſu: ac ſic fide tangūt ſui veſtigia ſaluatoris, vt ad totius deitatis pertingāt gloriā, perueniant ad honorē, illa autem meritò audit: Noli me
tangere quę in terris deflet dominum, & ſic in ſepulchro *Ioan.20.*
quærit mortuū, vt eum in cælis neſciat regnare cū patre. Noli me tāgere, id eſt, obſequi tactu carnis, quē fidei tactu deberes attingere: nec quaſi hominem tantū tangere tu præſumas in terra, quem Deū nondum ſapis in cæleſtibus adorare: fœminea cura deſinat, muliebris ſolicitudo deſiſtat, virilis credulitas tuam cōſcendat in mentem, aſcenſum meū cordis tui capiat latitudo, vt in cæleſtibus ęterna tactus mei beatitudine perfruaris. Iuxta illud pro-
phetę: Beatus vir, cuius eſt abs te domine: aſcēſus in cor- *Pſal.83.*
de eius diſpoſuit. In terra nō tangit Chriſtum, qui fide in cęlo nō conſcendit ad Chriſtū. Quod ergo eadem Maria nunc in fidei vertice conſtituta, nūc in Eccleſiæ ſublimata faſtigio, & tāgit Chriſtum, & tenet toto ſanctitatis affectu, nunc imbecillitate carnis, & fœminea infirmitate deiecta dubitat, & tactum ſui non meretur authoris, non

facit quæstionem: si quidem illud de figura est, hoc de sexu: illud est de diuina gratia, hoc de humana natura, quia nos idem ipsi cũ diuina scimus, Dei munus est: cùm
Mat. 16. humana sapimus, cæcamur ex nobis. Sic beatus Petrus Christum, dum Dei filium cõfitetur, patre reuelante, cognoscit: cùm negat Christum, carnis sentit & patitur cæcitatem. Inter hæc Iudæi crimina, aut male emunt sua, aut distrahunt peius aliena, dum peccata taxant precio, dum pecunia pensant & compensant delicta: dum in sceleribus suis fundunt, quod toto scelere congregauerunt. Sic Iudam cõparant traditorem domini sui, & precio redemptoris mundi sanguinem pẽsant: sic aperti sepulchri fidem claudunt sacculo, vt negãdæ resurrectionis crimen nummis criminum mercarentur. *Pecuniam, inquit, copiosam dederunt militibus, dicentes: Dicite, quia discipuli eius venerũt nocte, & furati sunt eum, nobis dormientibus, & si hoc Præses audierit, nos suadebimus ei: & securos vos faciemus. At illi accepta pecunia, fecerunt sicut erant edocti: & diffamatũ est verbum istud apud Iudæos vsque in hodiernum diẽ.* Apud Iudæos, nũquid apud Christianos? Iudæe, quod tu in Iudæa obscurabas auro, fide toto claruit & eluxit in mundo: discipuli receperunt, non furati sunt Christum: tu perfidiam comparasti, sed non furatus es veritatem: Iudæe, resurrexit Christus, tu pecuniam per-
Mat. 27. didisti. Sanguis eius super nos, & super filios nostros. Iudæe, Christus viuit: tu, & te, & tuos posteros occidisti.

De resurrectione Christi. *Sermo* LXXVII.

PLenum satis & perfectæ deuotionis indicium, quòd tempore passionis tota creatori suo compatitur creatura. Quæ caro terra tremente nõ tremuit, quę mẽs non torpuit, quòd ingeniũ non defecit cùm sol ante tempus occidit, lux refugit? Denique fratres, & nostra occubuere tunc viscera, sensus est cõmortuus, sermo noster suo est consepultus authori, vt eius totam nunc suscitaretur ad gloriã. Ista extitit silentij mei causa: ista debiti mei deuota dilatio fuit. Nec mirum fratres, si prouide sermo meus toto affectionis obsequio ad inferos etiã suũ secutus est largitorem: quia sine ipso vobis talibus, ac tantis credi-

toribus

toribus quod redderem non habebã, quod si cupidus ali- quis, & auidus exactor de solutionis tarditate conqueri- tur, calumniã temporis nobis desistat inferre, quia diues dominus meus multiplicem fœnoris ipsius auget & re- pensat vsuram. Absoluat ergo nos iam Euangelicæ larga lectionis humanitas, quos officij necessitas hoc tantũ dei duxit, & addixit ad debitum. *Vespera, inquit, sabbathi quæ lucescit in prima sabbathi.* In domino resurgente non hu manæ solùm cõuersum est ius naturæ, sed etiã ipse crea- turæ ordo insigniter est mutatus. *Vespera sabbathi quæ lucescit.* Ecce, domino resurgente, non tenebrescit vespe- ra, sed lucescit, & fit lucis exordium, quod principiũ no- ctis esse consueuerat. *Vespera sabbathi quæ lucescit in pri ma sabbathi.* Sicut mortalitas in immortalitatem, corru- ptio in incorruptionem, caro in Deũ, ita tenebræ trãsfe- runtur in lucẽ: vt se nox ipsa taliter nõ periisse gaudeat: sed esse mutatam, quę obscuritate magis, quàm tempore sic defecit, quę interualla, quæ vicem suę felicius perdidit seruitutis, vt in perpetuæ lucis proflueret & erũperet li- bertatem, dicente Propheta: Et nox illuminatio mea in deliciis meis. *Vespera quæ lucescit in prima sabbathi.* Sab- bathum secundarium se lætatur effectum, quòd iussione legis torpebat in otio, & per diei dominici primatum in diuinę virtutis opera mirabiliter excitatur, quòd Iudaicę obseruationis inertia à virtute salutari reddebat extra- neum, dicente domino: Nõ licet sabbathis ægris curam, afflictis opem, cæcis visum, vitam mortuis condonare? & interpretando taliter à Deo diem sabbathi sanctæ legis studiis deputatum, miserè tantum vẽtris addixerat serui- tuti. *Vespera sabbathi quæ lucescit in prima sabbathi, Ve- nit Maria Magdalena, & altera Maria.* Vna venit nomi ne, quæ nũc alia legitur in diuersa persona. *Venit Maria & alia Maria.* Quo & vnã in duabus nominis vnitas fi- guraret: & mutatã fœminã diuersitas pãderet persona- rũ: venit enim, nõ venerũt, & cũ dicit alia, in vtraq; can- dem mystico designat affatu, vt aliam venisse ante fidem aliã post fidem redituram esse monstraret. Venit mulier, sed redit Maria: venit quę intulit mortẽ, redit quę genuit

Mat. 28.

Psal. 138.

Luc. 6.

vitam: venit Adam quæ deduxit ad inferos, redit quæ ab inferis Christũ recepit. *Venit Maria & alia Maria.* Quare? *Videre sepulchrum*, & non Christum quęrere: tantùm videre sepulchrum, reatus sui titulum, facinoris sui triste documentum, suæ cum diabolo pręsumptionis, sui quęstus ferale commercium, vt inde recuperaret fidem, vnde perpetuum suæ pręuaricationis sustinebat opprobrium. *Et ecce terræmotus factus est magnus.* Si sic terra tremuit cùm suorum dominus resurgit ad veniam, quemadmodum contremiscet, cùm noxiorum consurget ad pœnã!

Psal.75. dicẽte Propheta: Terra tremuit, & quieuit, cùm resurgeret in iudicium Deus. Et quæ cõserui, hoc est angeli, pręsentiam sustinere nõ valuit, quemadmodũ Deũ iudicem sustinebit? Ecce hisdem lineis quibus perierat salus humana, reparatur. Prima ad perfidiam mulier, prima procurator ad fidem: prima currit ad interemptorẽ mortis, quæ prima cucurrerat ad mortis authorem: prima audit ab angelo, quæ prima cũ diabolo fuerat collocuta. *Angelus domini descendit de cælo, & accedens reuoluit lapidem, & sedebat super eum.* Non vt conferret resurrectionem tali operatione, sed vt proderet, dicẽte domino: Po-

Ioan.10. testatem habeo ponendi animam meam: & potestatem habeo iterum sumendi eam. Nobis clausa aperit, nobis occulta reserat, nec authorem suum qui iam non erat in sepulchro educit ad lucem, sed conseruos suos qui positi erant in dubitationis obscuro, ad fidem resurrectionis adducit, ipso attestante, cũ dicit: *Non est hic, surrexit: Reuoluit lapidẽ, & sedebat super eũ.* Quare nõ voluit, sed reuoluit? Vt quem perfidia Pharisęorũ ad offensam voluerat, & scandalum, angelus ad fidẽ reuolueret, & salutem, di-

Esa.8. cente Propheta: Ecce pono in Sion lapidem offensionis,

& 28. & petram scandali. Reuoluitur ergo lapis, vt euolueret

Rom.9. mortem, qui vitã clauserat aduolutus, dicente scriptura:

Deut.28. Videbitis vitam vestram pendentem corã oculis vestris, & nõ credetis. *Et sedebat super eum.* Nõ lassitudinem recreans, sed sacri & vitalis sepulchri se esse pręsidem sic demonstrans, & destructã esse mortem cęlestis minister officij tali sessionis suæ declarabat indicio: & esse Deũ qui

passus

passus est, Deũ qui intra nostri corporis est receptus angustias, Deũ quem habitu superno sic residẽs testabatur assertor: & quid plura fratres? sedet, quia ab illo tã venerabili sepulchro nunquã angelus recedit. *Præ timore autem eius exterriti sunt custodes: & facti sunt sicut mortui* Quos prosternit terror noxios, ad cõscios mox recurrit. Sic, sic innocui cùm resurgẽt, terror, & mors iniustos, & impius possidebit. *Erat autem aspectus eius, sicut fulgur, & vestimẽta eius sicut nix.* Quid facit vestis vbi nulla est nuditas? quid indumentũ vbi tegendi necessitas non habetur? Sed angelus fratres, nostrum habitũ, nostram formam, nostrã similitudinẽ, in resurrectione taliter præfigurat, vbi homo ipsa corporis sui claritate restituitur, dicẽte domino: Tũc iusti fulgebũt sicut sol in regno patris eorũ. *Respondens autem angelus, dixit mulieribus: Nolite timere vos, scio enim quòd Iesum, qui crucifixus est quæritis.* Adhuc crucifixum & mortuũ requirebant: quarũ fidem sęua passionis procella turbauerat, & tẽtationis eas ita põdus incuruauerat, vt cæli dominum adhuc quærerent in sepulchro. *Non est hic.* Secũdum id quod in loco extitit: hic est autem, per hoc quod vbique est, & loci capacitate nõ clauditur. *Venite, videte locũ vbi positus erat dominus.* Mulieres vocat angelus ad videndum, vt sacri corporis locus mũdaret oculos, quos diabolo claudente vetitę arboris macularat aspectus. Ingrediũtur sepulchũ, vt consepultæ domino totã fidei resurgerent in salutem: Si complãtati sumus similitudini morti eius, simul & resurrectionis erimus. *Euntes dicite discipulis eius.* Reuertere ad virũ mulier iam sanata, & suade fidẽ, quę perfidiam suasisti: refer homini dominicæ resurrectionis indicium, cui ante tentationis & ruinæ consilium detulisti.

Mat. 13.

Rom. 6.

De septima Christi manifestatione facta discipulis ad mare Tiberiadis. LXXVIII.

POst illam terris inexpertem, tremendam cælis, inauditam sæculis, inferis nõ ferendã tempestatem dominicę passionis, venit ad mare dominus, & discipulos suos nocturnis in tenebris reperit fluctuantes: fugiente enim Sole quid de splendore lunari? quid de stellis ad noctis

potuit solatium remanere? Erat enim vna terra, & cōfusa caligo, quæ nō solùm visum corporis, sed ipsum mentis cæcabat obtutū: nec sinebat littus fidei, portum salutis petere, vel repetere nauigantes. *Manè, inquit Euangelista, iam facto, stetit Iesus in littore, nō tamen cognouerūt discipuli quia Iesus est.* Creatoris iniuriam tota fugerat creatura: necem domini sui mundus euitare contendit: sciens ad totam domū vindictā pertendere, in qua fuerit seruorum scelere dominator occisus. Hinc est, quod suis se deserentibus fundamētis, terra tremuit: Sol ne videret, aufugit: dies ne interesset, abscessit: petrę, quia non valebant discedere per naturam, nouum scinduntur per vulnus: facinus tantum sono, quia voce non poterant accusantes: infernus vbi ad se penetrare ipsum Iudicem vidit, victus, & eiulans quos tenebat, amisit; hinc est quòd redditę corporibus suis animę resurrecturos mortuos, quos mundus putauerat deperiisse, viuentibus nunciarunt.

Ioan. 21.

Ergo taliter cùm mundi compago tota confuso ordine fluctuaret, & ad primordiales tenebras, atque antiquum chaos crederet se authoris sui morte deuolutam, subitò resurrectionis suæ lumine dominus diem reducit, & orbem totum pristinū reformat in corpus, vt quem sibi taliter viderat esse cōpassum, suā secū suscitaret ad gloriā, dicente Euāgelista. *Manè iam facto.* Id est, transacta nocte dominicæ passionis. *Stetit Iesus in littore.* Vt in antiquum terminū reuocaret vniuersa, firmaret dubia, iactata cōpesceret, turbata cōponeret, & statione sua ipsa fundamenta orbis, quæ sic commota fuerant, stabiliret, quo mox mundus ad sui recurreret authoris obsequium, qui ad sui diffugerat authoris iniuriā. *Manè autem facto, stetit Iesus in littore.* Vt ecclesiam pręcipuè, in qua discipuli amaris tunc fluctibus iactabantur, ad fidam fidei suæ reduceret stationem: denique quia eos fidei virtute repererat destitutos, & à virili robore inuenerat perdeiectos, arguit tales, pueros nuncupando, cùm dicit: *Pueri, nunquid pulmentarium habetis?* Ibi enim erat Petrus, qui negauerat: Thomas, qui dubitauerat: Ioannes, qui fugerat: nō ergo vt fortissimos milites, sed pueros cōpellat vt timidos: &

Mat. 26. Ioan. 20. Mar. 14.

dos: & quos idoneos nec dum deprehendit ad præliũ, vt teneros inuitat ad mensam, dicendo: *Pueri, nunquid habetis pulmentarium?* Vt humanitas ad gratiam, panis ad fiduciam, pulmentũ reuocaret ad fidem: corpus enim resurrexisse nõ crederent, nisi eũ toto hominis ordine cernerent manducãtem. Hinc est quòd petit escas saturitas tota rerum, panis ipse manducat, quia nõ ille cibum, sed suorum semper esurit charitatem. *Pueri, nunquid habetis pulmentarium? responderunt ei, non.* Et quid habebãt, qui Christum iam secum positum non habebant, qui coram stantem dominum suis adhuc oculis non videbãt? *Non enim cognouerũt discipuli quòd Iesus est. Dicit eis, mittite in dexteram partem nauis rete, & inuenietis.* Reuocat ad dexteram, quos turbo passionis egerat, & redegerat ad sinistram. *Miserunt, inquit, & non poterant illud trahere à multitudine piscium.* Miserant in dexteram, miserant in virilem partem, sed vt pueri adhuc trahere non valebant, senserunt tamen ex ipso põdere, senserunt pisces venisse ad iubentis imperiũ, non humanæ artis incurrisse capturam. *Discipulus autem ille, qui diligebatur ab Iesu, ait, Dominus est.* Primus qui diligitur videt, quia semper amoris oculus acutius intuetur, & semper viuacius qui diligitur sentit. *Petrus vt audiuit.* Quæ res illam Petri sic tardauerat mentem, vt ab alio audiret dominũ, qui cæteris consueuerat nunciare? Vbi est illud ipsius singulare? Tu es Christus filius Dei viui: vbi est? In domo aufugerat Caiphę Principis Iudęorum, tardius suum dominũ videbat, qui vocem facilè ancillæ susurrantis audiuit. *Vt audiuit, inquit, quia dominus est, tunica se præcinxit, erat enim nudus.* Mirã fratres, cùm cõprehenderetur dominus, Ioannes abiecit sindonem, & Petrus inuentus est nudus, quia Ioannẽ texit fuga: Petrum negatio sic nudauit. Mirum fratres, & verè mirũ, quia qui in naui nudatus est, in mare se demergit indutus: quia innocẽtia nunquã nuda est, & reatus semper refugit ad velamen, denique sicut Adã, ita & nunc Petrus post culpam suam gestit tegere nuditatem, qui fuerant ambo vtique ante culpã sancta nuditate vestiti. *Tunica se præcinxit, & misit se in mare.* Vt mare dilueret,

Mat. 16. & 26.

Mar. 14.

Gen. 3.

dilueret, quod negatio taliter sordidauerat. *Misit se in mare.* Vt esset primus in reditu, qui acceperat in ordine principatū. *Et tunica se præcinxit.* Qui præcingēdus erat martyrij passione, dicēte domino: Alius te præcinget, &
Ioan. 21. ducet quò tu nō vis. *Alij autem discipuli nauigio venerūt nō enim lōgè erant à terra, sed quasi cubitis ducētis, trahētes rete piscium.* Alij nauigio perueniunt, & capturam piscium trahunt, vt Ecclesiam sæculi iactatam procellis, & eos quos euangelico reti ad supernam lucem rapiunt, & eleuāt de profundo, ad dominū secum fideli labore perducant. *Non, inquit, longè erant à terra.* Nō erant longè à terra viuentium, quos præsentiū finis proximos esse fecerat iā futuris. *Sed quasi cubitis ducentis.* Ex Iudæis & gentibus centenarium numerum duplicat, qui duorū vitam, salutemq́, iungit populorum. Reliquam partem lectionis sequenti sermone, Domino iuuante, tractabimus.

De resurrectione Christi. Sermo LXXIX.

QVoniam Matthæi & Marci super dominicam resurrectionē iā cucurrimus lectionis, modò quid
Luc. 24. hinc intonuerit Lucas beatissimus, exquiramus. *Vna, inquit, sabbathi valde diluculo venerūt ad monumentū mulieres, portantes quæ parauerant aromata.* Sæpè diximus quæ circa resurrectionem Christi gesta sunt, gesta esse resurrectionis nostræ in formam, hinc est quòd euāgelistæ sermone plus mystico, quàm nouo factorū Christi seriē proloquūtur. *Vna, inquit, sabbathi.* Bene vna, quia resurrectionis dies alterā nescit, lucis æternę mater noctis tempus ignorat, perpetuus dies perpetuò illucescit, resurgentiū lux mori non potest, lux quę noctē delet, nescit extingui. *Venerunt, inquit, ad monumentū portātes quæ parauerant aromata: et inuenerunt lapidem reuolutū à monumento: & intrantes non inuenerunt corpus domini Iesu.* Quid est, quòd quę antè de monumento fugerant, nunc audaces redeunt ad sepulchrum, intrepidæ pauidum redeunt ad funus, sepulchri tristitiā confidenter inuadunt, & non inuenientes dominum, constanter quærunt, constantiùs immorantur: nec illud pauescunt, quòd monumēto nox addita, dū tenebras generat, addit timorem?

Fratres,

Fratres, mulier mali causa, peccati author, via mortis, sepulchri titulus, inferni ianua, lamenti necessitas tota, ob hoc nascuntur lachrymis, mācipantur mœroribus, gemitibus addicuntur, & in lamentis tantū fortes sunt, quantùm viribus inueniuntur infirmæ, & quantùm imparatę sunt ad labores, tantùm ad lachrymas sunt paratæ: hinc est quòd lachrymis arma vincunt, regna fletibus inclinant, lamentis totam fortitudinem virorum frangunt. Non est ergo mirum, si ad lachrymas, ad funus, ad sepulchrum, ad obsequium dominici corporis fęminæ ardentiores Apostolis hîc videntur, vbi mulier prima currit ad lachrymas, quæ prima cucurrit ad lapsum: præcedit ad sepulchrum, quæ præcessit ad mortem, fit resurrectionis nuncia, quę fuit mortis interpres, & quę viro porrexerat interitus tanti nuncium, viris ipsa porrigit magnæ salutis auditum, vt compenset fidei nuncio, quòd perfidiæ ademit auditu. Non est hîc, præposterus ordo, sed mysticus, nō postponūtur Apostoli fęminis, sed ad maiora seruantur, fœminæ obsequium Christi suscipiunt, apostoli Christi suscipiunt passiones: illæ portant aromata, isti flagella: illæ intrāt sepulcrū, isti carcerem: illæ ad obsequiū festinant, isti peruolant ad catenas: infundunt illæ oleū, isti sanguinem fundunt: mortem stupent illæ, suscipiunt hi mortes: & quid multa? resident illæ domi, ad acies isti tendunt, vt deuoti milites probent aduersis fidem, virtutem laboribus, iniuriis patientiam, periculis mortē, vulneribus tolerantiam, deuotionem pœnis, viscerum laceratione constantiā: mulieres ergó ferunt pro Christo lachrymas: Apostoli diabolo superato, & victis hostibus, Christo & victoriam referūt, & triumphum. Verū quòd apostoli resurrexisse dominum mulieribus nūciantibus, aut non credidisse, aut deliramentū iudicasse referuntur, grauiter nemo arguat, altè dubitat, qui altius credit: decipi non potest, qui non est facilis auditui, ignauus nimis est, qui post exemplū inuenitur incautus, rudis miles ad aciem concurrit, qui causam belli nescit, vim bellatoris ignorat: peritia est, non est segnities, cùm sensim miles veteranus incedit. Sic Adam nouus citò cecidit, dum citò credidit: *Luc. 24.* *Gen. 3.*

credidit, & dum facilè dat aures ad mulieris auditum, se, suosque posteros pessimo addixit inimico: at veteranus Petrus fœminam non facilè audit, fęminis nunciantibus credit tardè, & vt veteranus deliberat, ne vt puer incurrat: deniq; vbi duo ex discipulis, qui post resurrectionem Christum meruerunt itineris habere collegã, reuersi, nũciabant dominum se vidisse. Apostoli quod audiunt non delirũ iudicant, sed virile, dant aures, ora figunt, aperiũt oculos, corda pandunt, & quæ dicuntur sic commendãt sensibus, vt post cunctationis æstus sitienter bibant auditum fidei de flumine, quod collegarum lingua fundebat. Sicut ardorem sitis frigida pocula restringuũt & refrigerant, ita mentis auditus lætior fit post męrorem. Fratres, quis causas capere dominicæ natiuitatis potest? Dominicę resurrectionis negocium existimare quis meretur? Ista cogitare, capere, existimare, nisi qui ab ipso Deo acceperit, non valebit: quòd creator rerũ fœmineo creatur partu, quòd mundi dominus in seruitute videtur humana, quòd pastor omnium pastu indiget, reis quòd addicitur qui absoluit vniuersos, quòd punitur vita sæculi, quòd mortuorum moritur suscitator, quòd claudẽs omnia sepulchro clauditur, quòd supernorum dominus apud inferos inuenitur, qui ergo ista capere potest, apostolorum cũctationes, trepidationes, timores, fugas, latebras profunde iudicãs nõ miratur. Ergo fratres, quod apostoli dubitant, quod ista tã tardè rãta crudelitate suscipiunt, non miremur nos qui hucusq; non credimus, sed oremus, vt de his tantũ sentire mereamur, quantùm dederit ille, qui diuina hominem sentire largitur. Quod remãsit de serie lectionis, deo iuuãte, proximo sermone perscrutabimur.

De Christi resurrectione, & secunda manifestatione facta mulieribus à monumento regredientibus.

Sermo LXXX.

SErmone proximo, quia primã partem perstrinximus lectionis, hodie quæ sunt in sequẽtibus audiamus. *Respondẽs, inquit, angelus dixit mulieribus, nolite timere vos,* Mat. 28. *scio enim, quia Iesum, qui crucifixus est, quæritis, non est hic: surrexit enim sicut dixit, venite, videte locũ vbi positus*

tus erat dominus. Putásne Petri, Ioannis discipulorum omnium absentia vtitur, castigatur ignauia, quòd resurgenti Christo mulieres primę solæ peruigiles ardēter occurrant, ipsa etiam virilis portio sic notatur, vt ad resurrectionis gloriam muliebris præcurrat infirmitas? Absit fratres, est istud causa, non casus: mysteriū, non euentus: ordo, non culpa: nam mulier hic virum sequitur, non præcedit: vbi vir resurgit in Christo. Sētias ergo Petrum non mulieribus cessisse, sed Christo: non ancillæ, sed domino: sacramento, nō somno: ordini, non timori: denique iam vir erat in Christo, quando ad mulieres angelus venit, vt quantùm præcellit Deus Angelum, tantùm vir mulierem pręcederet in honore. *Nolite timere vos.* Quia bonos amor possidet, malos pauor: & impios timor terret, pios solatur affectio. *Nolite timere vos.* Hoc est dicere, timeat Iudæus, qui tradidit: Pilatus, qui addixit: qui illusit: miles, quæ crucifixit, impietas: crudelitas, amara pocula quæ propinauit: sæuitia, quæ obsedit sepultum: perfidia, quæ emit mendacium: fidem, quæ vendidit inhumanitas: quæ dominum suum resurrexisse dolet, non dolet occidisse: vos autem gaudere conuenit, nō timere: quia resurrexit quem quærebatis mortuū, viuit quem lugebatis occisum *Scio enim, quia Iesum, qui crucifixus est, quæritis.* Hoc est, quid quæritis viuētem cū mortuis? vitam quid quæritis in sepulchro? Ite potius ad occursum viuentis: & iam nolite cōcurrere ad morientis obsequiū. *Scio quia Iesum, qui crucifixus est, quæritis: non est hic.* Sic dixit angelus, qui aperuit ob hoc sepulchrum, non vt inde exiret Christus, qui ibi iam nō erat, sed vt ibi Christum iam non esse monstraret. *Surrexit sicut dixit.* Gemina virtus est, & redire à mortuis, & futura præscire. *Venite, videte locum, vbi positus erat Dominus.* Venite mulieres, venite, videte vbi Adam posuistis vos: vbi sepelistis hominē: vbi virū vestro consilio cōtrusistis, per quod fecistis pro seruis ipsis dominū sic iacere: & intelligite erga vos tantam magnitudinem veniæ, quanta fuit domino iniuriæ magnitudo. *Venite, videte locum, vbi positus erat dominus.* Virtus angelica esse dominū qui crucifixus est confitetur

confitetur: & infirmitas humana discutit, virū sit dominus qui resurgit? Christus sic humanas suscepit passiones, vt totum quod diuinitatis est non amittat. *Et euntes cito, dicite discipulis eius, quia surrexit: & ecce præcedet vos in Galilæā: ibi eum videbitis.* Neque hic mulieribus apostoli postponuntur, sed mulier absoluitur à reatu, dū portat vitæ, portat resurrectionis auditum, quę auditum mortis portauerat, & ruinæ. *Et exeuntes, inquit, cito de monumento cū timore & gaudio magno.* Mulieres intrāt sepulchrum, vt fierent sepulturæ participes, sociæ passionis: exeunt de sepulchro, vt antè fide surgerent, quam resurgerent carne. *Exeuntes cum timore & gaudio magno.* Et vbi est, nolite timere. Quia timor non ablatus est, sed mutatus; timor abscesserat de reatu, sed de seruitio manebat: malus timor culpæ, bonus reuerentiæ timor: Adam datum perdiderāt, ne perderēt ipsum redditū, pertime-

Psal. 2. scebāt. *Cum timore & gaudio magno.* Scriptū est: Seruite domino cū timore: & exultate ei cū tremore. *Cum timore & gaudio magno.* Quia timor domini sanctus perma-

Psal. 18. net in sæculum sæculi. In sanctitate ergo manet, qui Dei permanet in timore. *Currebāt nunciare discipulis eius, & ecce occurrit eis Iesus, dicens, auete.* Fideliter currētibus, occurrit Christus, vt quod fide crediderant, agnoscerent visu: & firmaret præsentia, quas adhuc trepidas habebat auditus. *Occurrit eis Iesus, dicēs, auete.* Occurrit vt dominus, salutat vt parens: affectu animat, seruat timore: salutat, vt per amorem seruiant, non fugiant per timorē. *At illæ accesserunt, & tenuerunt pedes eius.* Haberi se voluit, qui passus est se teneri. *Accesserunt, & tenuerunt pedes eius.* Vt scirēt in capite Christi virū esse, se esse in pedibus Christi: & datum sibi virū sequi, non præire per Christū. *Dicit eis, nolite timere.* Quod dixerat angelus, dicit & dominus: vt quas firmauerat angelus, Christus redderet firmiores. *Sed ite, dicite fratribus meis, vt eant in Galilæā: ibi me videbunt.* Resurgens à mortuis Christus resumpsit hominem, nō reliquit: vocat ergo fratres, quos corporis sui fecit esse germanos: vocat fratres, quos patris sui adoptauit in filios: vocat fratres, quos benignus hæres sibi

præstitit

præstitit cohæredes. Sed resurgēte Christo impietas qualiter resurgat audite. *Ecce venerūt quidā de custodibus in ciuitatē: et nunciauerūt principibus sacerdotū omnia quæ facta fuerāt. At illi cōgregati cum senioribus cōsilio, accepto, pecuniam copiosam dederūt militibus, dicentes, dicite quia venerūt nocte discipuli eius: & furati sunt eum dormientibus nobis.* Qui dant pecuniā, nō perdenda cōparāt, sed seruāda: Iudęi vendēte Iuda emerūt, vt perderēt Christum: nunc pecuniā copiosam, vt se, legem, templū, patriam perderent, effuderunt. Viri sanguinū, & dolosi, statuunt precium falsitatis, perfidiæ cōficiunt instrumentum, commercio crudeli fraudem fidei, veritatis latrocinium nundinantur: corrumpunt milites, vt furtū vocēt, quod erat resurrectionis arcanum. *Venerūt discipuli eius nocte: & furati sunt eum.* Non contenti interfecisse magistrum, quomodo discipulos possent perdere moliūtur: discipulorum crimen esse faciunt virtutem magistri. *Venerunt nocte discipuli eius, & furati sunt eum.* Planè amiserunt milites, perdiderūt Iudæi, sed discipuli magistrum suum, non furto, sed fide: virtute, non fraude: sanctitate, non crimine: viuum, nō mortuum sustulerunt: hinc est, quòd in Galilęam vt eum possint videre mittuntur, quia Deus in loco perfidię nō videtur. Quod autē dixit: *Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra.* Quid ipse in se sibi dederit, hoc declarat: probante Apostolo, cùm dicit: Deus erat in Christo mundū reconcilians sibi. Filius Dei 1. Cor. 5. virginis filio, Deus homini, diuinitas carni cōtulit, quod semper cum patre possedit, & spiritu. Et ideo ait: *Ite, baptizate omnes gentes in nomine patris, & filij, & spiritus sancti.* Vt omnes gentes potestas vna, eademq; recrearet ad salutem, quas crearat ad vitam. *Et ecce, inquit, ego vobiscū sum omnibus diebus vsque ad consummationem sæculi.* Est semper nobiscū, qui cū patre est semper: & veniet nobis per hoc quòd assumpsit ex nobis. Et quid plura fratres? Quod nascitur, quod patitur, quod resurgit, quod accipit, nō est, nō est necessitatis suę, nostrę est hoc salutis.

De quinta Christi manifestatione facta discipulis, cùm Thomas abesset. *Sermo* LXXXI.

DVm rebellis Iudæa creatorem suum debellare contendit, & in authoris sui necē leuat impias manus, terris abstulit pacem, concordiam rerum soluit, elemētorum sic fœdus rupit, vt mundū totū ad chaos reuocaret antiquum: deniq; diem fugat, noctem inuadit, lucem tenebris, cælum rebus aufert, facit temerè terram, miscet mortuos viuis, inferos, superosq; confundit, & dissipato ordine in creatoris iniuriā pacificū nil penitus, amicum penitus nil reliquit. Hinc est, quòd reuersus ab inferis Christus, vt rebus pacē reddat, exclamat, *Pax vobis. Dū hæc loquuntur, inquit, discipuli, Iesus stetit in medio eorū, & dicit eis, Pax vobis.* Bene addidit vobis, quia iam terra steterat, dies redierat, Sol recurrerat, & ordinē suū compago mundi redditū iam tenebat. Discipulis autē manebat adhuc bellū: & collidebat eos acriter fidei, perfidiæq; conflictus: non sic terrā, sicut discipulorum corda turbo concusserat passionis: & ideo animos eorū credulitatis & incredulitatis acies pertinaci dimicatione vastabat: insistebant mentibus eorum cogitationū cateruæ: & excursibus desperationis ac spei, robusta licèt pectora, rumpebantur. Inter miracula innumerosa signorum Christi, & multimoda passionis eius genera, inter deitatis insignia, & imbecilla carnis, inter mortis damna, & dona vitæ, discipulorum sensus, mentesque ferebantur: nunc spiritus eorū tollebatur ad cælum, nunc eorū animæ collidebantur in terrā, & in intimis eorum tali procella sæuiente, portum quietis nullum, nullam stationem pacis poterant inuenire. Hoc videns scrutator pectorū Christus, qui iubet ventis, procellis imperat, & solo nutu tempestates tranquillitate cōmutat, mox eos sua pace confirmat, dicens, *Pax vobis, ego sum, nolite timere*. Ego sum crucifixus ille, mortuus, sepultus. *Ego sum.* Per me Deus, per vos homo. *Ego sum.* Non spiritus in figura carnis, sed ipsa veritas in carne. *Ego sum*. Ego ex mortuis sum viuus: ex inferis sum supernus. *Ego sum.* Quem mors fugit, inferna tremuerunt: tartarus Deū confessus est cùm pauescit. *Nolite timere.* Petre, quòd negaueris, quòd fugetis tu Ioannes, quòd deseruistis omnes, quòd infideli-

Luc.24. *Mat.26.* *Mar.14.*

bus

bus de me totis cogitationibus iudicastis, quòd adhuc nõ creditis, me videntes. *Nolite timere, ego sum.* Qui vos per gratiã vocaui, elegi per veniã, pietate sustinui, charitate portaui, & modò vos sola bonitate suscipio: quia culpas videre nescit pater cùm filiũ recipit, suos affectio cùm resumit. *Conturbati, inquit, & cõterriti existimabãt se spiritũ videre.* Quare? quia clausis ostiis intrauerat Dominus. Discipuli ergo consternati mœroris somno, dabant Christo non quòd potest diuina virtus, sed quod natura recipit humana. *Putabant se spiritũ videre.* Nanque spiritus hominis in vtero septa transit, penetrat muros, vt clauso corpore intret corpus inclusum: sic anima quãdo dat vitæ finẽ, à corporis dulci contubernio cùm recedit, domorũ claustris, mundanis obstaculis nõ tenetur: substantia cælestis terrenis ergastulis nescit includi, iuxta illud: Spiritus nescis vnde veniat, aut quò vadat. Discipuli ergo post resurrectionẽ clausis ostiis Domino ingresso reportasse eum soliditatẽ corporis nõ credebant: in imaginem carnis solã rediisse animã suspicantes, vt dormientibus solent corporeæ imagines apparere. *Existimabant se, inquit, spiritũ videre.* Ergo, sicut diximus, in discipulis non sedabantur cogitationũ bella, nõ sedabãtur, sed magis magisque cogitationũ bella crescebant: & tumultus mentiũ ipsis etiam visionibus augebatur: & vnde resurrectionis asserebatur fides, inde totius cunctationis scrupulus nascebatur. Quòd venerat, erat res: quòd clausis ostiis intrauerat, fides non erat: non erat fides, sed virtus erat: humanum non erat, sed homo erat: vt esset verum corpus in deitatis potentia, non inanis carnis species in resurrectionis iniuriam. Ergo ad comprimendos ex hoc nascentes conflictus cogitationum, respondit Christus, *Quid turbati estis? & cogitationes ascendunt in corda vestra?* Bene ascendunt, nõ descendunt: quia depressæ carnis pondere cogitationes humanæ ad altum Dei mysterium conantur ascendere, & conatibus in ipsis franguntur, ruunt, deponũtur ad terrã, nisi ille iuuerit, qui donat homini cogitare diuina. *Quid turbati estis? & cogitationes ascendũt in corda vestra? Videte manus meas & pedes.*

Ioan. 28.

Ioan. 3.

Videte, hoc est dicere, vigilate: quare? quia non est somniũ quod videtis. *Videte manus meas & pedes.* Quia grauatis oculis caput adhuc respicere nõ potestis, videte carnis vulnera, quia Dei opera non videtis: considerate inimicorum titulos, quia Dei adhuc non considerastis insignia: palpate, vt vel manus fidem faciat, quia vidẽs oculus, sic cæcatur: oculus non videt, videat tactus: digiti vestri intrent vestigia clauorum, manus vestrę alta vulneris exquirant, aperite manuum foramina, sulcate latus, renouate vulnera, quia negare non possum discipulis ad fidem, quod inimicis in pœnam sæuientibus non negaui: palpate, palpate, & vsque ad osse inquisitores ardui peruenite: vt vel ossa carnis astruãt veritatẽ, & me esse ipsum vel vulnera seruata testẽtur. Rogo quare me resurrexisse non creditis, qui innumeros mortuos sub vestris oculis suscitaui? Nisi fortè virtus quæ aliis affuit, mihi defuit: iuxta illam vocem quæ mihi pendẽti insultauit in cruce,

Mat.26. dicens, Alios saluos fecit, seipsum saluum facere non potest: si rex Israël est, descendat de cruce, & credemus ei. Et quid est maius, excussis clauis descẽdere de cruce, aut ab inferis calcata morte conscendere? Ecce & meipsum saluum feci, & ruptis inferni vinculis ad superna cõscendi: & tamẽ neque apud vos fidem meæ deitatis inueni. Aut

Ioan.11. fortè triduana mors abnegat fidem credẽdi. Nónne quatriduanum Lazarum iam fœtẽtem vobis coram vocauit ab inferis vox mea? mea iussio reuocauit ad vitam? Et si seruus quatriduanus surgit, cur triduanus dominus non resurgit? *Adhuc autẽ illis nõ credẽtibus præ gaudio & mirantibus.* Votiua gaudia & cũ data fuerint, vix credũtur: optata cùm perueniant dant stuporẽ: hinc est quòd Apostoli resurrectionem Christi celeriorem quàm sperauerant, admirantur: & quod credunt tardius, non est perfidiæ, sed amoris, scrutantes enim taliter fidem non abnegant, sed requirunt: & dum intendunt altius verum esse quod intuentur, exoptant. Fratres, discipulos ad ista tardos, stupidos ad tanta, non perfidię timor, sed causę præstitit magnitudo, visa non videre, nescire scita, credita nõ credere, nõ incredulitas facit, sed miraculum singulare:

Fratres,

Fratres, ad virtutes natura est nimis infans, quæ nisi per Deum creuerit, capere matura non potest, non valet perfecta sentire. Deus ergo quod per nos nō possumus, ipse nos capere per se, & sentire concedat.

De Christi resurrectione, & quarta manifestatione facta duobus euntibus in castellum.

Sermo LXXXII.

QVoniam Matthęus sanctus iam nobis quę de resurrectione domini cognouerat, salutariter indicauit, hodie quid etiā beatus referat Marcus, audiamus. *Et cùm transisset, inquit, sabbathū, Maria Magdalene, & Maria Iacobi & Salome, emerunt aromata, vt venientes vngerent Iesum.* Mulieres hoc loco fœminea deuotione discurrunt, quæ non vt viuenti fidem, sed vt mortuo vnguenta deferunt ad sepulchrum, & sepulto parant mœroris obsequia, non resurgenti diuinorū gaudia triūphorum. Mortē Christus, vt mors moreretur, accepit: Christus dū occiditur, illud quod omnes occidebat, occidit: sepulchrum Christus infernum patefacturus intrauit. Soluta ergo lege tartari, & inferni carcere destructo, & ipso mortis imperio perēpto, iā Christus nō est vnguendus vt mortuus, sed adorādus vt victor. Mulieres pernoctant, vigilāt, insomnes agūt, obscura penetrant erūpentis auroræ: vnde etiam lucem dubium non minus cordis videntur sustinere, quàm corporis. *Et valde manè, inquit, vna sabbathorum, veniunt ad monumētum orto iam sole.* Si valde manè, quomodo orto iam Sole? Sic nescit Euangelista quid dicat? Euāgelista quid dicat scit, sed quid audiat, qui non didicerit nescit, non est erroris ista relatio: Veritatis est: nec lapsum patitur sermonis humani, sed rei gestæ cælitus aperit veritatem, dixerat: Ab hora sexta, vsque ad horam nonam tenebræ factę sunt: ergò Sol qui præter horam vt domino compateretur, abscesserat claritate cùm resurgeret Dominus ante tempus occurrit: & qui vt suo cōmoreretur auctori, ipsam meridianam suam mortificauerat claritatem, vt consurgeret auctori suo, cunctis tenebris antelucanus erupit. *Valde manè.* Quia tunc sol vt manè faceret, manicauit: & qui ante noctem

Mar. 16. Mat. 15.

fugerat, nũc ipse noctẽ præuenit fugaturus, vt reddat luci nox horas, quas terror dominicæ passionis inuaserat. *Dicebãt, inquit, adinuicẽ, Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumẽti?* Ab ostio monumenti, an cordis? à sepulchro, an ab oculis? Mulieres, obseratũ est pectus, oculi sunt clausi: & ideo patefacti sepulchri gloriã non videtis, oleũ non corpori dominico, sed lucernæ cordis vestri, si videre desideratis, infundite, vt luce fidei pateat, quod clauditur incredulitatis obscuro. *Et respiciẽtes, inquit, viderunt lapidẽ reuolutũ; erat quippe magnus valde.* Planè magnus, & magnus valde, & plus iam magnus merito, quàm forma, qui creatoris mundi corpus & claudere, & operire suffecit. *Et introeuntes monumentũ, viderunt iuuenem sedentẽ à dextris, coopertum stola candida.* Introierunt sepulchrũ, vt consepultę Christo, Christo consurgerent de sepulchro: & impleretur illud Apostoli, Consepulti estis ei in baptismo, in quo & resurrexistis. Vident iuuenẽ, vt cernerent nostræ resurrectionis ætatẽ: vident iuuenẽ, quia nescit resurrectio senectutem, neque ætates recipit æterna perfectio. Homo vbi nescit nasci, mori nescit: & vbi nasci, moríque nescit, ibi ætatũ nec admittit detrimentũ, nec indiget incrementis. Vident iuuenem sedentem à dextris, quia resurrectio recipit nil sinistrum. Vias, inquit, quæ à dextris sunt, nouit Dominus. Et, Tũc statuet iustos ad dexteram suam. Orate fratres, vt & nos moriamur viciis, sepeliamur temporalibus pompis, vt æternitati resurgamus in Christo, & à dextris positi mereamur audire, Venite benedicti patris mei, percipite regnum, quod vobis paratũ est ab origine mundi. *Coopertum stola candida.* Stola ista nõ ex mortali vellere, sed ex virtute vitali: splendens cælesti lumine, non colore terreno: & clara creatoris munere, non arte fullonis, dicente Propheta: Amictus lumen sicut vestimentũ: & de iustis. Tunc iusti fulgebunt sicut Sol. Terreni terrenis velati sunt vestimentis: & ideo sicut nouitate splendent, ita vetustate sordescunt: cælestes verò amictu cœlestis luminis ambiuntur: & à terreno squallore suspensi, nec fœdantur vetustate vnquam, nec vllis sordibus obscurãtur, sed

Colos.2. *Prou.2. Iuxta LXX.* *Mat.25.* *Psal.103.* *Mat.13.*

vestes quas semel dederit resurrectio, perpetuo lumine vestiuntur. *At illæ exeuntes de monumento, fugerunt: inuaserat enim illas tremor & pauor*. Angelus sedet in monumento, de monumento fugiunt mulieres: quia ille de cælesti substantia confidit, turbantur istæ de conditione terrena. Sepulchrum qui mori non potest timere nescit: mulieres autem & de facto tremunt, & sepulchrum sicut mortales adhuc mortaliter expauescūt: hinc est quod nemini quicquam dicunt. *Et nemini quicquam dixerunt.* Quia mulieribus audire, non loqui datum est: discere datum est, non docere: dicente Apostolo: Mulieres in Ecclesia taceant. 1.Cor.4. Denique eadem Maria postea & vadit, & nunciat, sed iam non fœminam, sed Ecclesiam gestans: vt ibi sicut fœmina taceat: hic vt Ecclesia enunciet & loquatur. *Post hæc, inquit, duobus ex his ambulantibus ostensus est.* Quare non tribus, quare non quatuor, sed duobus? Quia duobus populis, id est Gentibus & Iudæis resurrectionis fides hîc prædicanda monstratur: vnde, sicut diximus, probatur in duabus fœminis, aut in discipulis duobus Ecclesiam vnam figurari. *Ostensus est in alia effigie.* Nemo putet Christū sua resurrectione sui vultus effigiem cōmutasse, vt qui in vulnere erat ipse, alter esset in vultu: sed mutatur effigies, dum efficitur ex mortali immortalis, & ex corruptibili incorruptibilis: vt hoc sit mutasse substantiā, non mutasse personam, & acquisiuisse vultus gloriam, nō vultus notitiam perdidisse. Et ne festiuus sermo aut fugiat, aut transuolet quęstiones, quod sequitur proximo sermone, Domino reuelante innotescamus.

De nona Christi manifestatione facta, recumbentibus vndecim discipulis. Sermo LXXXIII.

HOdie beatus Euāgelista sic retulit Apostolos in ipso crucis tempore mensis deditos, inhiātes epulis, conuiuiis occupatos, Dominicæ passionis oblitos. *Recumbentibus, inquit, illis vndecim, apparuit Dominus.* Recumbētibus vbi? ad sepulchrū Domini, mox ad mensam serui? Hæc est seruorum fides? hæc discipulorum charitas? hic Petri ardor? hæc est Ioannis de ipso Christi pectore

assumpta dilectio? hæc est tanto tempore, tantis donis, virtutibus tantis, affectio conquisita, vt in ipso articulo passionis, calente adhuc morte, recēti adhuc funere, exultantibus inimicis, insultāte Iudęa tota, discipuli toto tori cultu, totaque discumbentium voluptate pranderent? Moysi mortuo assistunt Angeli, agit sepulchri curam
Deut. 34. Deus ipse: Iudaica castra sistuntur, dissimulatur iter, horrida eremi statio duratur, indicitur triginta dierum planctus, & longo lamentationis obsequio seruile funus honoratur, & Christus verus vnus Dominus, creator rerū, redemptor omnium, post illam tragicam passionē, post mortem, & mortem crucis, triduanus à discipulis lachrymas non meretur? Terra tremit, turbatur tartarus, scinduntur saxa, monumēta dissiliunt, Sol fugit, dies sepelitur, fit nox totum, & soli discipuli alto sigmate, choro vno, toto otio, deliciis securi epulantur: & hoc fratres reuersus ab inferis ipse sic magister inuenit. *Recumbentibus ergo illis vndecim, apparuit dominus, & exprobrauit incredulitatem eorum & duritiam cordis, quia his qui viderāt eum resurrexisse, non crediderunt.* Ad hæc Petre fidelis, Petre deuotissime quid dicemus? *Recūbentibus illis.* Numquid prandentibus? Fratres, hoc nō erat discumbere, sed iacere: nec conuiuij erat chorus ille, doloris erat ille conuentus: ibi panis non erat gaudij, sed mœroris: ibi crucis
Ioan. 20. felle, non vini dulcedine pocula miscebantur. *Erant, inquit, clausi propter metū Iudæorū.* Si metuētes, si clausi, certè non prandentes, & si non prandentes, non erat domus illa, sed carcer: illud sigma nō erat, sed sepulchrum: tunc tota ad discipulos, pœna dominicæ transierat passionis, & non solùm lateribus eorum, sed & cordibus doloris lancea tota figebatur: tunc tristitię clauis affixę manus eorum, pedesque tenebantur: tunc illis acetum, tūc fel amaritudo Iudaica propinabat, tunc illis Sol occidit, dies fugit: tunc illorū mentes, animasq; nox profundissima possidebat: tūc illos in perfidię scopulos in naufragiū fidei cogitationū tentatio sæuissima collidebat: tunc desperatio, quę est inter omnia mala peior, & in aduersis venit semper extrema, funereis illos sternebat sepulchris:

vnde

vnde ſicut diximus, non diſcumbentes, nō epulantes eos dominus, ſed iacentes inuenit, ſed ſepultos: & ideo exprobrat incredulitatem eorum, quia tantum crediderant deſperationi, vt reſurrectioni prædictæ à domino nil crederent, à ſeruis nō crederent nunciatæ: atque in ſe nihil fidei relinquerēt & ſalutis, ſed ſęculo mortui, ſepulti mundo, vnam domum illam, vnum ſibi eſſe omnes crederēt iam ſepulchrum. Hinc eſt quòd eos dominus videns exemiſſe ſe mūdo, ad mundū reuocat, remittit in mūdum, dicens: *Ite in mundum vniuerſum, prædicate Euangelium vniuerſæ creaturæ.* Venite in mundū, vt qui putatis vos in vno omnes domicilio iam iacere, ſubiacere vobis omnem mundum repente videatis. *Venite in mundū vniuerſum, prædicate Euangeliū vniuerſæ creaturæ.* Hoc eſt dicere, eſtote vos ſpes omnibus, qui vobiſipſis deſperationis cauſa fuiſtis: & incredulitas veſtra quanta ſit tūc probate, cū videritis auditui veſtro mundū credere, qui credere veſtro viſui nō potuiſtis: & cordis veſtri quāta ſit duritia tūc ſcitote, cū ſenſeritis, nō viſo me, orbe toto gētes ferociſſimas me fateri, quem poſitū veſtris in oculis vos negaſtis. Videbitis in terra diuiſos clauſos inſulis, pēdentes rupibus, ſolitudine remotus, Magorum ſciolos, Græcorum querulos, Romanorū peritos, fidē fide ſola quærere, quā manu, digito, ſulcatis meis vulneribus vos quęſiſtis. Sed quia meæ paſſionis, meæ mortis, meæ reſurrectionis vos mitto teſtes, altius vos iſta perſcrutatos eſſe concedo, dummodo cūctatio veſtra fiat eis, qui vobis credituri ſunt firmamentū. *Qui crediderit, inquit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit.* Fratres, quod eſt anima corpori, hoc eſt baptiſmati fides: hinc eſt quòd qui generatur ex fonte, ex fide viuit: Iuſtus, inquit, ex fide viuet. Moritur *Rom.1.*
ergo omnis quicunque fuerit ſine fide. *Qui crediderit.* Quia trinitas Deus vnus eſt, quia in patre & filio & ſpiritu ſancto vna eſt tota æqualitate maieſtas, quia deitas Trinitate diuiſa eſt, nō eſt vnitate cōfuſa, ſed deitate vna eſt, eſt trina perſonis: quia Deus trinitatis nomē eſt, quia pater & filius nō eſt cenſendi ſunt ordine, ſed æſtimandi ſunt charitate: quòd ſpiritus ſanctus non eſt habendus

ingressum. *Venit Iesus, & stetit in medio eorum: & dicit eis, pax vobis.* Discipulorum corda fidei & dubitationis, desperationis & spei, defectus & magnanimitatis, continui conflictus prælia sustinebant: talium ergo cogitationum bella inspector præuidẽs, secretorum pacem primitus se videntibus reddit, vt qui taliter ablatus materiam reliquerat confligendi, redditus oculis eorũ causam totam certaminis amputaret. *Gauisi sunt, inquit, discipuli, viso Domino.* Gauisi sunt, quantum post tenebras gratior lux est, serenitas post tempestatis obscura, tantum est acceptius gaudium post mœrorem. *Dicit eis iterum, pax vobis.* Quid repetitæ pacis largitas ista manifestat, nisi quia quietem, quam sensibus indixerat singulorum, vult inter eos etiam repetitæ pacis donatione seruari, quos vtique non modica habituros esse nouerat in posterum de sua cunctatione certamina: dum vnus se in fide perstitisse iactaret, dubitasse alter mœreret. Vt ergo & arrogantis iactantiam, tumoremque resecaret, & eius qui infirmatus fuerat sanaret, & excluderet passiones causæ, non discipulis quicquid acciderat pius moderator asscribens, imperio pacis suæ bella nascitura cõpressit: ne alter alteri improperaret quod ipse, cui totũ debebatur, dona-
Mat. 26. uerat in futuro. Petrus negat, Ioannes fugit, Thomas du-
Mar. 14. bitat, cuncti relinquũt: quibus nisi pacẽ suã Christus de-
Ioan. 20. disset: & Petrus qui primus erat omniũ, putaretur inferior, & sequẽs indebite forsitã tolleretur aduersus primũ. *Sicut misit me pater, sic & ego mitto vos.* Missi sermo nõ minorat filiũ, sed declarat: quia nõ mittẽtis potestatẽ hic, sed missi voluit intelligi charitatem: cùm dicit, *Sicut misit me pater.* Nõ dominus, sed pater. Sic & ego mitto vos. Nõ authoritate adhuc iubẽtis, sed toto diligẽtis affectu: mitto vos ad tolerantiã famis, ad onera vinculorum, ad squallorẽ carceris, ad perferẽda omnia genera pœnarũ, ad subleuandũ cunctis execrabile mortis iugũ, quæ omnia charitas vtiq, humanis mẽtibus imperat, nõ potestas. *Quorũ remiseritis peccata, remittũtur eis: & quorũ retinueritis, retenta sunt.* Dedit potestatẽ remittẽdi peccata, qui in sufflatione sua infudit ipsum cordibus eorũ, & lar-

gitus

gitus est remissorē. *Hæc cùm dixisset, insufflauit eis, dicens: Accipite spiritū sanctū: quorū remiseritis peccata, remittūtur eis.* Vbi sunt qui per homines hominibus remitti peccata nō posse præscribunt? qui semel diabolica impulsione collapsos opprimūt, ne se erigāt? qui languoribus curā, vulneribus crudeli spiritu subtrahūt, negātq; medicinā? qui peccatoribus remittendi & redeundi desperatione impia resultāt? Remittit Petrus peccata, & toto cum gaudio suscipit pœnitentes, atq; omnibus sacerdotibus hanc à Deo cōcessam amplectitur potestatē: qui post negationem nisi pœnitentiā repetisset, Apostolatus gloriā & vitam pariter perdidisset. Et si Petrus per pœnitentiā rediit, quis sine pœnitētia subsistit? *Thomas autem cùm audisset à condiscipulis suis quod vidissent Dominum, respondit: Nisi videro figurā clauorum, & misero manum meā in latus eius, non credā.* Cur Thomas vestigia fidei sic requirit? cur tam piè patientem, tam durè discutit resurgentem? cur ea vulnera, quæ manus infixit impia, deuota dextera sic resulcat? cur latus quod impij militis lācea patefecit, refodere manus nititur obsequentis? cur dolores persecutorū furoribus irrogatos, famulantis curiositas renouat immitis? cur tormentis dominum, cur pœnis Deus, cur cælestem Medicum probaturus de vulnere discipulus sic requirit? Cecidit potestas diaboli, patefactus est carcer inferni, disrupta sunt vincula mortuorū, moriēte Domino sunt euulsa monumēta, & resurgēte Domino tota mortis est mutata cōditio, ab ipso Domini sacratissimo sepulchro lapis reuolutus est, linteamina resoluta sunt, & resurgētis ad gloriā mors fugit, vita rediit, caro amplius casum nescitura, surrexit: & cur tibi solus Thoma, sola vulnera præsentari ad indiciū fidei nimis callidus explorator expostulas? quid si ista cū aliis abolita fuissent, quod periculū fidei tuæ curiositas ista peperisset. Nulla pietatis monumēta, nulla dominicę resurrectionis inueniri æstimas potuisse documenta, nisi manibus tuis sulcares Iudaica crudelitate exarata sic viscera? Quæsiuit fratres, pietas ista, exegit ista deuotio, vt resurrexisse dominū nec in ipsa in posterū dubitaret impietas: Mat. 20.

tas: sed Thomas nō solū cordis sui, sed omnium hominum curabat incertū: & prædicaturus hæc in Gentibus, quemadmodū tantę fidei astrueret sacramentum executor strenuus perquirebat. Certè prophetia magis, quàm cunctatio fuit. Nam cur talia peteret, nisi à Domino ad indiciū resurrectionis suæ seruata sola vulnera prophetali spiritu cognouisset? Denique spōte præstitit cæteris, quod iste tardius implorat. *Venit, inquit, Iesus, & stetit in medio, & ostēdit eis manus & latus.* Nā qui ingressus fuerat clausis ostiis, & merito à discipulis spiritus esse putabatur: nō aliter ipsum se, nisi ipsa corporis passione, ipsis vulnerum notis, taliter dubitantibus, poterant approbare. *Denique venit & dicit Thomæ: infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & affer manum tuam, & mitte in latus meum, & noli esse incredulus, sed fidelis.* Vt effundant toto orbe, iterum te aperiente, hæc vulnera fidem, quæ aquam in lauacrum, sanguinem in omnium precium iam fuderunt. *Respondit Thomas & dixit: Dominus meus & Deus meus.* Veniant & audiant hæretici: &, sicut dixit Dominus, non sint increduli, sed fideles: Ecce non solùm corpus humanum, sed per pœnalis corporis passiones, Deum & Dominum esse Christum, Thoma vociferante, manifestant. Et verè Deus est qui viuit ex morte, resurgit ex vulnere: qui talia & tanta cùm susceperit, viuit & regnat Deus, per omnia secula seculorū. Amē.

In illud Ioannis, Iam die festo mediante.

Sermo LXXXV.

ET si aliqua videntur occulta sui profunditate mysterij, nulla tamē est Ecclesiastici cultus infructuosa solennitas: diuina festiuitas nō pro nostris est voluntatibus consecranda, sed pro suis est percolenda virtutibus: Christianus animus quæ sunt traditione Patrū, & ipsis roborata temporibus, nescit in desperationē deducere, sed venerari ea toto desiderat deuotionis eloquio. *Iam die festo, ait, mediante, ascendit Dominus in templum.* Quod

Ioan. 7.

templū? Nescitis quia templum Dei estis, & spiritus Dei habitat in vobis? Ascendit hodie Dominus nostri pectoris in templum, qui tam clementer nostri corporis

descendit

descendit in formam: quod autem ascensus Dei fit in humani cordis excelso: beatus Propheta asserit, cùm decantat, Beatus vir cuius est auxilium abs te Domine, ascẽsus tui in corde eius. *Iam die festo mediante, ascendit Dominus in templum.* Merito die festo mediante ascendit Dominus in templum, quia nobis erat perfectum diem festum præstaturus è cœlo: quicquid sublime, quicquid ad cælum tendens in cordibus habebatur humanis, vsq; ad infernum Dominicæ pondus incuruauerat passionis. Id nanque est, quod Christus quadraginta diebus residet & remoratur in terris: &, si dici fas est, patris occursum differt, patris suspendit amplexum, donec totum se releuet, & reformet suæ ascensionis in gloriam. In cuius ergo templo hic non ascenderit Christus, cælum non ascendet ille cum Christo. *Ascendit in templum, & docebat, & mirabantur Iudæi, dicentes, Quomodo hic literas scit, cùm non didicerit?* Bene mirantur Christum, quòd non didicerit scire, quando ipsi probantur, quæ didicerunt & doceant, legis præcepta nescire: dicente Domino: Tu es doctor in Israël, & hæc ignoras? Mirantur Iudæi iam rebelles, nolunt credere: mirari norunt, detrectant sapere, nescire possunt. *Mirabantur Iudæi, dicentes, Quomodo hic literas scit, cùm non didicerit?* Quid Virgo peperit derogas, non miraris: quòd Deus nostro sentitur & operatur in corpore abrogas, nõ fateris: quòd cæcus videt, surdus audit, claudus currit, surgit mortuus, & tota Christus arcana Dei loquitur, nõ miraris? hoc solum quòd sciat cùm non didicerit, hoc miraris? Hic est ipse qui non didicit literas, sed donauit: hic est qui sensum condidit, per quem literæ fingũtur: Peritus legis, auctor omnium cur literas non didicerit, admiratur? Deus vtique adest origo cunctorum, qui facit esse quod nõ fuit: cùm non didicerit, docet. *Deesse videtur non pauca.*

1. Cor. 3.
Psal. 83.
Act. 1.
Ioan. 3.

De annunciatione & conceptione diui Ioannis Baptistæ.

Sermo LXXXVI.

MVndanus sermo, vt humano profertur ex sensu, humanis seruit & obsecundat ingeniis: Diuinus

verò

verò ſermo in poteſtate dantis eſt, non dicentis. Audiſtis quemadmodũ Zacharias ille ſummi ſacerdotij ſplendor
Ioan.1. dum exorat, obmutuit: tacuit pater vocis, Ego, inquit, vox clamãtis in deſerto, genitor clamoris obmutuit: & egreſſus ſilentiũ retulit, qui reſpõſa relaturus intrauerat. Videtis ergo quia ſilentiũ meum quod anteà cõtriſtauit vos, venit de antiquo pontificali vſu, nõ de nouitatis incurſu. Ille vbi ſenſit linguæ ſuæ vincula ſua ianuam clauſiſſe ſermonis, imperauit nutu, ne quis cauſas taciturnitatis inquireret, quia cęleſte myſteriũ dicere nõ didicerat, qui didicerat ſcire: ſed hoc ad tempus, quia ſacerdotis differtur ſermo, nõ aufertur: recõditur, nõ negatur: myſterio ſuſpẽditur, nõ fugatur: denique Zacharias ipſe quòd tacet, nõ eſt pœna, ſed ſignũ: nõ eſt terrena debilitas, ſed cæleſte ſecretũ: Deus qui loqui dat, tacere facit: & imperat ſilentiũ, qui inſerit verbũ: dominatur diuinus ſermo, nõ ſeruit, quia Deus verbũ: & ideo nõ cùm iubetur, loquitur, ſed cùm iubet: nõ cùm exigitur, ſed cùm donat: non cùm cogitur, ſed cùm venit. Vnde fratres: & cùm venit, audite, & cùm nõ venit, ſuſtinete, & cùm ſe donat, accipite: & cùm ſe negat, orate: quia hoc doctor accipit,
Mat.9. quod meretur auditor. Ergo tam nobis, quàm mihi pręteritus ſuſpenſus eſt ſermo, vt profluuiũ mulieris, & verecundi vulneris cauſam, & illius pudorem ſic noſtra verecundia celaret: vt quod illa tacuit, etiam noſtro ſilentio clauderetur: ſed cœptum reuertamur ad verbum. Hieroſolymitanus fons abundat, cùm impellit Angelus, non cùm ſitit auritor, ſic ſacerdotis ſermo exuberat: quã-
Ioan.5. do dat Deus, non cùm perorat ſacerdos. Hinc eſt quòd Zacharias ipſe qui prophetias loquebatur populis, tacet ſibi, vt non ingrati Deo nõ ſimus: ſi nos ſemel tacere voluit, quibus ſemper inoffenſum largitus eſt verbum. Ille nõ dedignatur à filio verbũ recipere, cui dederat lucem: & vos filij orate nobis vocẽ, vt poſſitis audire ſermonẽ: Reparate gaudiũ meum, vt aſſuetam poſſitis lætitiã poſ-
2.Cor.2. ſidere, & implere illud Apoſt. Quis eſt qui me lætificet, niſi qui contriſtatur ex me? Veniat ergo, veniat in medium beatus Zacharias, qui nos tacens pio conſolatur exemplo,

exemplo; & silentio suo nos de nostro nō sinit tristes esse silentio. Veniat, veniat præcursor verbi, sacerdotij speculum, sanctitatis exemplum, Euanlistarū Princeps, clausula Prophetarum. *Fuit, inquit, in diebus Herodis Regis Iudææ, Sacerdos quidā nomine Zacharias.* Dum dicitur sub quo Rege quis Sacerdos sit, temperātur mala: adest semper in mœrore solatiū, nec consolator deest, cui imminet persecutor. *Fuit in diebus Herodis Regis Iudææ, sacerdos quidā nomine Zacharias.* Vsq; ad Herodē Iudaicæ Genti sacerdotalis sanctitas, senū grauitas, patrū pietas, præsidebat: ius erat lex diuina, ambitio nil ibi, nil temeritas, præsumptio nil valebat: quia gerebatur totū diuino ordine, non humano: sed Herodes veniens ex Gente aliena inuasit regnū, violauit sacerdotiū, cōfudit ordinem, mutauit mores, spreuit senes, infecit iuuenes, tribus miscuit, deleuit stemmata, corrupit genus, tulit quicquid erat & diuinæ & humanæ funditus disciplinæ. Sed hoc quid ad Zachariā sanctum? Ne quid ergo tale & in ipso Zacharia crederetur admissum: Euāgelista cogitur sic referre, *Fuit in diebus Herodis Regis Iudææ, sacerdos quidā nomine Zacharias, de vice Abia.* Quia vsq; ad ipsum ab atauis, auis, patribus, transfusum genus mansit sacerdotij: tempus legis, sacrificij omnis seruata est disciplina, eò quòd impietatē Regis, iniquitatē temporis, ambitionis rabiem, temeritatis furorē, sacerdotis & meritū superauit & vita. Sed quid sequatur, audiamus: *Factum est vt incensum poneret, ingressus in templū Domini: & omnis multitudo populi orabat foris in hora incensi.* In hora incensi fratres, iam Sol Iudaico occumbebat in templo, vt in Ecclesia matutinus exurgeret, & Iudaicæ doctrinæ instabat vesper: quia Euāgelij imminebat aurora: legis obscurabatur dies, vt totus reluceret in gratia. Hinc est qđ Zacharias in hora incensi, hoc est, in extremo tempore legaliū cæremoniarū prophetali spiritu incēsum infert: offert preces, desideria ingerit, vota cōmendat, tēpus admonet, promissa repetit, exigit Christū. *Et omnis multitudo orabat foris.* Vt ergo populus, qui stabat foris, intromitteretur, exorat: quia quos lex adducit ad ianuam, Luc. 1.

gratia intromittit in templum. *Apparuit, inquit, ei Angelus Domini stans à dextris altaris incensi: & videns Zacharias, turbatus est, & pauor cecidit super eum.* Ergo nō est mirū si turbatur sacerdos, si stupet doctor, si pauescit antistes, si tacet minima, cùm videt maxima: si deserit verba, cùm signa cōspicit. Et ne solus Zacharias timuisse videatur, audi aliū Prophetā dicentem: Domine, audiui

Abac. 3. auditū tuū & timui, cōsideraui opera tua & expaui. Qui cū Deo loquitur expauescit? vnde loquatur Angelus ignorat? & quid tenemus? Vnde sacerdos taceat, iam dicamus. *Et respōdens ei Angelus, dixit: Ego sum Gabriel, qui asto ante conspectū Dei, & missus sum ad te hæc loqui, & hæc tibi euāgelizare: & ecce eris tacens, nec poteris loqui.* Quæ tacens culpa, si imperat silentiū vis iubentis? Ergo & nos tādiu qui tacuimus, quod tacuimus habetote nō obliuionis fuisse, sed temporis: diuini negotij, nō rationis humanæ. Ergo tristes non simus, quia donāte Deo, silentium momenti continuato sermone pensabitur, & modicum quid tristitiæ nostræ magnum vertetur in gaudium. Gratias ago Deo meo, qui mihi in amoris lucrum vertit damnū sermonis: nam quanta sit in me charitas vestra, pallor prodidit: testatus est clamor, ostenderunt lachrymæ, oratio effusa monstrauit.

De eisdem. *Sermo* LXXXVII.

Sicut nimio dolore, & infirmitate longa luminibus obscuratis, nisi sensim refusa fuerit, fit inimica lux: certè, cùm solis sit condita lux oculis, solis sit oculis lux amica, per quos vtique reliquo corpori vel traditur, vel negatur: ita diuturno perfidiæ morbo cōtenebratis mentibus, nisi paulatim fuerit fidei claritas restituta, subito ipso fidei splendore magis perfidiæ crassescit caligo, longo vsu aut producitur, aut obtunditur semper natura. Hinc est q̃ Dominus tetro infidelitatis nubilo cordibus iam cęcatis, vt irradiaret partus virginei sacramentū, desperatæ & annosæ sterilitatis antè præmisit conceptū: vt qui videbat post senectutē longā arida membra reuiuiscere, & transacto curriculo iam vitæ veteranæ in primā reflorescere pubertatē, atque ipsam naturā in occiduā ætatē

ad

ad nascentis serui insignia fulcit vri, pudicitiæ florem, pudoris titulū, castigatis insigne, virginitatis claustra manere post partū crederet, posse auctore ipso ex vtero procedente seruari. Et vt prælationi nostrę ac similitudini, quā de oculis sumpsimus vetusto languore defessis: ipsa de qua loquimur modo, adsit, & astipuletur auctoritas, ac probet oculos hominū nocti malè assuetos, obscuratos, promotos sensim reuocatos ad lucē: in Ioāne Dominus accendit sui luminis, & præmisit lucernam, vt degustato lumine in se iam diuini Solis iubar ipsum præferent, ipsam deitatis caperet claritatem. Iuxta illud quod dictum est de Ioanne, Ille erat lucerna ardēs & lucēs: vt ille densas noctis placido lumine aperiret tenebras, ipse noctis nesciū diem iam desiderātibus, ad lucē perpetē redonaret. Hinc est quod & Magos adhuc noctis incolas, & totis obstupescentes oculis, tenuiter micās stella assuefacit ad lucē, & gradatim pertrahit ad ipsum fontē luminis & dierū. Et re vera fratres, cōgruit, quia totius anni metas temporū quadriga percurrit, ac nobis Domini nostri natalitia festa reuocat, & gaudia iam reducit. Nunc de Ioannis ortu, de partu sterilis iam loquamur: vt compendio credulitatis isto, ad illud vbi partus est sine partu, vbi creatur author ipse procreantis, vbi nascitur ipsa origo generantis, inter hyemales, ac nubibus & nebulis dubias luces, lucerna præuia, stella duce peruenire possimus. Ioan 5. Mat. 2.

Fuit, inquit Euangelista, sacerdos quidam nomine Zacharias, & vxor eius Elizabeth: & nō erat illis filius, eò quòd esset Elizabeth sterilis: & processissent ambo in diebus suis. Sterilitas senectute exaggeratur extrema: & ab spe generandi totū subducitur quicquid est corporis & naturæ: & ne vel cogitatio sobolis vlla remaneret, ad id peruentum est temporis & ætatis, quo trāsacto calore vitali mortale frigus sterilis iā viscera possidebat: vt genitor ipse cognosceret inde iam per hominē non posse nasci hominē, vnde abscesserāt res humanæ. Sic, sic fratres, duris hominū precordiis credulitas asseritur, & inseritur fides: & tūc totū diuinū creditur, cū fuerit nil humanū. *Sorte exiit vt incēsum poneret Zacharias ingressus in templū Domini.* Luc. 1.

Bene dixit, ingressus in templum, non ingressus templū, quia ipse erat Dei familiarius templum, portās in sui pectoris puritate tota legis arcana: & apponēs nō tam thuris, quam purę supplicationis incensum. Gratius nanque Deus in suo, quàm in hominis opere requiescit: & non tam libēter odoratur Arabicę arboris guttā, quàm synceri cordis & pectoris sanctitatē. *Apparuit ei Angelus Domini, inquit, stans à dextris altaris incensi.* Dicere sufficerat, apparuit ei Angelus, quid magnopere à dextris altaris? Vt esse in sanctis Angelis auditor intelligas nil sinistrū, dicēte scriptura, Vias quę à dextris sunt, nouit dominus. *Apparuit ei angelus.* Cū iam defecerat totus homo, vt antè ioānes nasceretur ex sterili, q̃ Christus nasceretur ex Virgine, dictū est de Ioāne: Ecce ego mitto Angelum meū. Felix, quæ vt in Deū cresceret, in senibus sic defecit natura: felix, quę sterilitatis damna virginea fœcunditate mutauit: felix, quę vno cōcepit in partu, quicquid in toto orbe cōfundere deplorabat: felix, quę facta est vitaliū geminās mater, quæ erat antè origo miserāda mortaliū, ad dolores pariēs cū dolore, ad gemitus edēs cū gemitu, ad pericula producēs hominē cum periculo generātis, & in ipso ortu occasum nunciās per lamēta & lachrymas: semper deuorās partus suos, sciens se tātis mœroribus generare morituros. Pascebatur ergo sterilitate magis natura, ne ipsa fœcunditate grauius desæuiret, fletus potius editura, quàm pignora: quæ vtique lachrymis, mœrore, gemitu, tāto tempore suū quęrebat & interpellabat authorem: intelligēs hoc sibi accidisse per culpā, nō esse ab authore piissimo institutū, cùm crearetur. Hinc est q̄ Dominus cōditor ipse naturæ viā virginei cōceptus, virginei partus, inuisibili vestigio & ignoto calle pertransit, & iter humani ortus diuino gressu ambulat, nō humano, vt nascēdo ipsam naturam à seruitute mortis, cui taliter addicta fuerat, primitus liberaret: & fonte purgato supernam riuulis redderet puritatē. Meritò Ioannes in vtero exultat, qui originis suæ libertatē antè nosse, quàm esse meruit, antè meruit sentire, quàm viuere. In hora incēsi per Angelū aperitur sterilitas, cōceptus iubetur, promittitur

Prouer. 4. Iuxta LXX.

Mat. 11.

titur partus, & inter ſacraria natiuitas ſacra procuratur: hinc eſt, quòd adhuc in vtero cū membrorū cōpage penè cōcepta in Ioāne eſt prophetia: antè nutu Dei loquitur, quam perueniat ad vocis officiū. Verū ne dum profunda & mira latiſſimæ lectionis breuiato cupimus ſermone concludere, quæ maximè dicenda ſunt tranſeam: proxime, ſi Deo placuerit, de ſequentibus diſſeremus.

De eiſdem. *Sermo* LXXXVIII.

SEmper debere anxiū eſt fratres, ſemper triſte fœnoris vinculis alligari: ſed me, quem vobis mea ſæpè facit promiſſio debitorē, ſatis ſibi de talis debiti natura & obligatione blanditur, qui dat, nō accipit qui promittit: & qui dando debet, ſibi magis ipſum facit obnoxiū creditorē: atq; vbi qui credidit debet, & qui debet credidit, ibi neceſſitudinis, nō neceſſitatis probatur eſſe cōtractus: & in tali fœnore animæ non oneris, ſed honoris prædulcis currit vſura. Poſteaquam Zachariæ ſacerdoti apparuiſſe Angelum Domini euangelicus ſermo deſcripſit, adiecit dicēs: *Et turbatus eſt Zacharias videns, & timor irruit ſuper eum.* Si de iudicis poteſtate ſolicitus eſt, qui ſemper de apparitoris turbatur & cōtremiſcit aduentu: & mādati meritū de perſona veniētis æſtimat, & metitur: & quāuis bene cōcitus pauet, donec cauſas venientis agnoſcat & intelligat qualitatem: quid faciet, quo pauore trepidabit, cùm poteſtatē ſupernam ſenſerit hominis imbecilla natura, cùm reſpexerit homo Angelū, & diuinę ſedis miniſtrū viderit? Caro nunquā de ſua conſcientia eſt ſecura: ſicut Zacharias ipſe, de quo loquimur nunc, cōprobauit: qui in ipſo tempore placationis offendit: qui dum credit dubitat, dicente Angelo, quia nō credidiſti verbis meis: dū poſtulata promeretur, incurrit, condemnatur, munera ipſa cùm ſuſcipit: qui vocem, cùm vocem percipit, tunc amittit. Hinc eſt, quòd Angelus antequā mandata pandat: dona tradat, referat impetrata, metū diſcutit, fugat timorē, confortat animos ancipiti cogitatione turbatos, vt mens quæ migrauerat à ſe nimio pauoris exceſſu, in ſemetipſam reuerſa beneficiorū tantam ſentiret & caperet largitatem, dicens: *Ne timeas Zacharia,*

Luc.1.

quoniam exaudita est deprecatio tua: & Vxor tua Elizabeth pariet tibi filium, & Vocabis nomen eius Ioannem. Putá-ne sacerdos tantus sic est populi, sic vniuersitatis oblitus, vt de conceptu veteranæ cōiugis, de partu desperatæ iterum is rogaret, vt sibi soli legatus omniũ tunc adesset, vt aduocatus omnium pro se singulariter oraret, vt tantũ Pontificatus officiũ intra domesticas arctaret curas, inter familiares clauderet & occuparet angustias, & incensum totius plebis in solũ desideriũ proprij pignoris addiceret veteranus antistes, ac tali desiderio grādæuus, & ipsum tempus iam respiciens, ad partũ succenderetur intempestiuum? Absit fratres, absit, vt hoc de sancto Zacharia fidelis anima suspicetur. Et quidē Angelus in hoc fuisse refert totius supplicationis effectum, dicens: *Exaudita est deprecatio tua, & Vxor tua Elizabeth pariet tibi filium.* Si Angelus ad petita respondit, sacerdos pro solo pignore supplicauit, si pro omnibus egit supplicatio sacerdotis, cur Angelus de solo pignore retulit impetrata? Quid tenemus, quid diu suspendimus animos auditorũ? quā nō sibi soli, sed omnibus astuerit iste venerādus antistes, quàm responderit Angelus vniuersis, quàm Deus prospexerit in vno illo germine sacerdotis, quem genitoribus vtique, & ipsi ob hoc delegerat naturæ, vt eum daret vniuersitati, largiretur seculis, populis condonaret, & fieret sacramenti filius inter sacraria delatus, inter sacramenta cōcessus, esset antistes de venerādo generatus antistite, esset Angelus ore Angeli sancta delatus in visce-

Ioan. 1. ra, esset vox Christi. *Ego vox clamantis in deserto*, esset vox Christi, ad Christum sua reseruatus ad tempora, esset præco Iudicis præsentiā clamaturus, esset pœnitentia populos Christi vocaturus ad veniā: quàm sacerdos ergo iste iam sui nescius, iam sibi mortuus, extraneus coniugi, soboli iam negatus egerit omnibus, omnibus impetrarit mox Angelo referente, discamus, *Et multi, inquit, in natiuitate eius gaudebunt.* Non est vnigenitus, qui est cunctorũ creatus ad gaudiũ. *Erit enim magnus corā Domino.* Qui corā Deo magnus est, quātus sit penes homines quis probabit? *Et vinũ & siceram non bibet.* Qui natus est san-

sancto de corpore sacerdotis, & lumina senectute, ab omnibus vitiis desecato, atq; exempto iuuentutis incendiis, vinū nescit, ignorat siceraā, quæ pariunt luxus ebrietatis & vitia: & tota dissipant morū decora ornamēta virtutū. *Et vinum & siceram non bibet, sed spiritu sancto replebitur adhuc in vtero matris suæ.* Iuxta illud Apostoli, Fratres, nolite inebriari vino, in quo est luxuria, sed repleamini Spiritu sancto. *Et spiritu sancto replebitur adhuc in vtero matris suæ.* Beatus Ioannes, qui antè Dei spiritu meruit intonare, quàm hominis vagiret in fletu: beatus, qui antè diuina possidere meruit, quàm sortiretur humana: beatus, qui antè meruit cælum scire, quàm terram: beatus, qui antè quàm videret præsentia, futura meruit nunciare: beatus, qui antè Deū capere potuit, quàm suo ipse caperetur à corpore: beatus, & singulariter est beatus, qui antequā saperet quærere, meritū cōquisiuit: beatus, qui non peruenit ad gratiā per laborē, sed ad labores ipsius gratię dignatione descēdit. *Et multos, inquit, filiorum cōuertet.* Ad quem? Dicat Angelus, vt quia blasphemat, quia negat hæreticus, contumescat: dicat Angelus, vt audiat fidelis, & gaudeat: credat hæreticus, & recurrat. *Conuertet.* Ad quem? *Ad Dominum Deum, inquit, ipsorum.* Quis est hic Deus? De quo Propheta dicit, Hic est Deus noster, & nō est alius absq; eo, qui inuenit omnem viā disciplinæ, & dedit eā Iacob puero suo, & Israël dilecto suo. Quādo dedit? Tunc vtiq; quādo legalibus in tabulis totius vitæ regulā, totā disciplinæ descripsit & normā. Attentus esto auditor, vt scias quis est hic Deus noster, absq; quo alius nō est. Quis est? Post hęc in terris visus est: & cū hominib⁹ cōuersatus est. Quis est alius visus in terra nisi Christus, qui nostra est cōuersatus in carne? Et quis est alius cōuersatus cū hominibus, nisi ille qui cū hominibus humano est cōmoratus in corpore? Et si hic est Deus noster, & nō alius absque eo, hæretice cū hunc nō habueris, quem habebis? Nō est alius, inquit, absque eo: & hunc non dicis, ergo vbi est pater? Propheta dicit, Nō est alius absque eo: & vbi est? In filio vtique, quia prę ter filiū nō est pater. Ego in patre, dicit, & pater in me est.

Ephes. 5.

Baruc. 3.

Ioan. 14.

Vnde & Propheta nõ dixit, non est alius, sed nõ est alius absque eo: hoc est dicere, est: sed in ipso est. Sed dicis, & si in ipso est, quomodo est alius? Hæretice, sic est alius persona, vt sit ipse substãtia: sic est ipse substãtia, vt nulla sit cõfusio Trinitatis: sic est vnitas Trinitatis, vt nulla sit in deitate distãtia: sic in se est, & sine se tota Trinitas nõ est, vt insit in patre, & filio, & spiritu sancto, personalitas diffinita, nõ separata diuinitas. *Et ipse præcedet ante illum.* Ante quem? Ante Christũ, qui est Deus ipsorũ, Deus noster, Deus omniũ, Deus absque quo alius nõ est. *In virtute Eliæ.* Nemo cùm hoc audit, μετεμψύχωσις, imputet: hic spiritum dicit illum, quem per diuinã gratiã meruit, non quem carnis est consecutus ad vitã: & virtutem dicit illam, quã de supernis habuit: nõ illam, quã propter corporis adeptus est firmitatem. Ioannes ergo Eliæ venit in spiritu, & in eius virtute graditur, qui totũ victu, vestitu, honore, castitate, abstinentia, & omnibus Eliam virtutibus repræsentat, & Christum. *Præpare Domino plebem perfectam.* Quã in vobis Deus, & Dominus noster præparare & confirmare dignetur in gloriam nominis sui.

Id est, eos qui animarũ de migrationem asserunt.

De eisdem. *Sermo* LXXXIX.

Gen. 1. Iuxta LXX.

OMnia quæ à Deo creata sunt nobis, bona sunt, & bona valde: dicente scriptura: Et vidit Deus omnia quæcunque fecit, & ecce valde bona. Ergo omnia quæ à Deo creata sunt, bona sunt, & valde bona: sed inter vitia, virtutesque media sic habẽtur, vt ex ipsis, & periti doctrinæ materiã sumant, & erroris causam inueniãt imperiti. Sapientes nanque creatorẽ creaturę contemplatione cognoscunt: stulti verò dum creaturas ipsas Deos existimant, sapere nequeunt creatorem. Hinc est quòd Solem, Lunã, Stellas, aurũ, lapides, ligna, Deos sibi fecerũt Gentiles, quę Christiani addicta suæ sapiũt seruituti. Nec mirum sic esse mediã creaturã, quando ipse creator omniũ Christus est fidelibus in salutẽ, infidelibus in ruinã, Euangelista dicente, Hic positus est in ruinã & resurrectionem multorũ. Apostoli etiam aliis habentur in mortem, aliis habentur in vitam: Paulo probante, cùm dicit: Quibusdam sumus odor mortis in mortem, quibusdam autem

Luc. 2.

2. Cor. 2.

odor

odor vitæ in vitam. Ergo & Euangelicæ lectiones fiunt bonis intelligentiæ salutaris, malis verò erroris occasio. Antehac Euangelista beatissimus, cùm referret Ioannem Baptistã Herodis astrictũ vinculis, adulteriis Herodiadis extinctũ, truncatum in præmiũ saltatricis, sensimus aliquos fuisse permotos, cur Deus sacrilegæ sanctũ, adulteræ virginem, Angelũ addixerit saltatrici. Fratres, virtutes Ioãnis, Herodis crimina abundãter alio sermone tractabimus: nunc eloquamur quæ vinculorũ causa, carceris, quæ necessitatis, quę mortis vtilitas fuerit in Ioãne. Ioãnes nõ potuit mori cõmuni sorte, qui nat⁹ est priuilegio singulari: cũ Christus Deus nasceretur in carne, Ioãnes Angelus est generatus in terris, vt ita officia terrena officiis se cęlestibus miscerent, sicut humanis se diuina miscebãt, & in terra Deo Angelus, Domino ordo cęlestis obsequij nõ deesset. Sed audiamus ordinẽ nascẽtis Ioannis, vt causas mortis eius inuenire possimus. *Fuit, inquit, in diebus Herodis Regis Iudææ, sacerdos quidam nomine Zacharias, de vice Abia: & vxor eius de filiabus Aaron, & nomen eius Elizabeth: Erant autem ambo iusti ante Deũ, incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus Domini sine querela.* Oratores magni & excellentes ingenio, quoties illustrium virorum parãt narrare virtutes, auos, atauosque cõmemorant, vt ad honorem præsentiũ accedat dignitas antiquorum, & laus patrum filiorũ redundet ad gloriam. Maior est innata gloria, quàm quæsita: pręcedit quod venit ab origine, quod sequitur ex labore: gloriã beatius est habere, quàm quærere: hinc est, quòd Euangelista vt extollat Ioannis gloriã, Zachariæ patris, Elisabeth matris genus dicit, auos memorat, scribit merita, loquitur titulos, gradus digerit, vitã pandit, dilatat insignia, prædicat sanctitatẽ. *Fuit, inquit, in diebus Herodis Regis Iudææ.* Tempus memorat Regis nefandi, qui sacrũ sacerdotij violauit mœrorem: cõfundit ordinem, statutũ soluit, abstulit institutũ. Et hoc accedit ad meritũ Zachariæ: quia cùm in omnes penè Herodes ausus suæ temeritatis extẽderit, ausus sit nihil in isto: virtutibus sit huius oppressus, vt sacerdotis immaculata successio ad

Infra sermone CXXVII.

gloriam germinis seruaretur. *Et vxor eius de filiabus Aaron.* Aaron primus Pontifex in lege fuit sacerdotij origo: propterea merito prætermissis omnibus eius filia dicitur, cuius in se memoria prætulit sanctitatē. quā tanti generis pia custos gloriosissime trāsfudit in filiū. Sed huius matris laudes Euāgelista describit. *Erāt, inquit, ambo iusti ante Deū.* Est noua felicitas, est coniugiū singulare, quādo manet in duobus mens vna, vna sanctitas in duobus, cōstabat mente, quod distabat in sexu: & in moribus erat vnū, quod geminabat aspectus: ac virtus reddebat pares, impares dederat quos natura. *Erant, inquit, iusti ambo ante Deū.* Placere iudicijs humanis, corā hominibus esse iustum, est virtutis humanæ, maximeque est & laboris: ante Deū qui scrutatur corda, cogitationes discutit, videt mentiū motus, esse iustū humani laboris nō est, muneris est diuini. Si magnus est qui nō peccat in carne, quantus est qui corde nō peccat? Ioannes ergo supra carnem est natus de istis, qui ante Deū nec corde, nec corpore peccauerunt. Adiecit Euāgelista, dicens, *Incedētes in omnibus mādatis, & iustificationibus Domini sine querela.* Incedētes, incedit qui nō stat in triuiis peccatorū: qui peregrinū se hoc sentit in seculo: qui asperas virtutū intrat intrepidus mansiones: qui montes iustificationū, mandatorū colles indefessus viator ascendit: vt præsentia parentis Dei, patriæ cælestis beatitudine perfruatur. *Incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus.* Hi in omnibus, in quibus nemo vel pauci. In omnibus mandatis & iustificationibus. Quis fumi nescius cupiditatē transit incendia? qui vitæ lubricū nunquam lapsus euadit? per vitiorum gurgites quis impollutus incedit? carnis negotia, vitæ causas, actus mundi quis peragit, & non erit in querela, cùm nasci ipsum plenū sit & lachrymis & querelis? Nanque parturiēs quæritur ex dolore, & natus in lachrymas quæritur ex natura: sed in Zacharia & Elizabeth reatus occidit, periit querela, omnis est amputata causatio, quia in illis parabatur vnde tota sanctitas nasceretur: sed hoc ex ipsa iam lectione luceat. *Et nō erat eis, inquit, filius, eò quòd esset Elizabeth sterilis.* Sterilitas ista nō erat maledicta,

cta, sed mystica, in qua partus nō ablatus est, sed dilatus: neque erat pignori clausa, sed tēpori: colebatur tēpore, virtute ferebatur, maturabatur ętate, senectute crescebat, vt in filio singulari tota fœcūditas penfaretur, quādo in vno nascebatur numerositas cōgesta virtutū. Beata sterilitas quę vnū seruabatur ad partū: & expectabat Ioannē, cui quia prima omnia debebantur, primogeniti dignitas nō periret. *Et ambo processerāt in diebus suis.* Processerāt, nō decesserāt: vixit in sanctis ætas, nō defecit, sed processit. Aut quid illis deficit, quibus accedunt semper incremēta virtutū? Ergo in Zacharia & Elizabeth stupet sexus, frigescit caro, membra sopiuntur, tempus præterit, ætas trāsit, abolescit totū quicquid est & humani ordinis, & negotij cōiugalis, vt diuino munere, nō partu ex hominibus Angelus nasceretur. Promiseramus de ortu Ioannis causas mortis eius expromere, sed quia nos hodie lōgius sermo protraxit, & ad probationē rei satis nobis necessaria sunt quæ sequūtur, quæ modò dicta sunt, ortus eius deputentur ad gloriā: nosq́; ingrati nō simus vobis, qui differimus debitum, non negamus: nam debitoribus dilatio crescit ad gratiam creditoris. Expectate ergo quod promittit debitor, & expectate securi, quia promissa negari nequeūt, quādo sterili tam largiter negata soluūtur.

De eisdem. Sermo XC.

ERigi nos sanctorum lapsibus, sanctorū trepidatione fundari, cunctatio nos hodie Zachariæ docuit sacerdotis: qui cùm non credit Dei promissa, sed discutit, & opera diuina non fide percipit, sed humana ratione disquirit, infidelitatis culpam longa silentij condemnatione persoluit: audierat ab Angelo, *Exaudita est deprecatio tua: & vxor tua Elizabeth pariet tibi filiū. Qui tūc respōdit: Vnde hoc sciā? Ego enim sum senex & vxor mea processit in diebus suis.* Nónne quantū senectute lōga spem posteritatis amiserat, tantū lōgo vitę vsu fuerat edoctus, quod Deus impossibile nil haberet? Legerat tāti temporis sacerdos, sciebat veteranus Pontifex lege naturam, nō authorem naturæ posse constringi: & tempus homini posse, suo non posse præscribere conditori: mouerat Luc 1.

de Abra-

Gen. 21. de Abrahæ & Saræ emortuis extrema senectute corporibus, & à patris, matrisq; nomine famosissima sterilitate summotis, Isaac ad totam fœcunditatem Israëlitici germinis erupisse: cui non obfuit tantùm defuisse naturam, *Gen. 25.* quantũ nasci profuit authoris beneficio, non naturæ: di- *1. Reg. 1.* dicerat Rebeccæ & Annæ fœtis diu, diu naturę suffragio destitutis, dedisse Deũ, quòd sterilitas abnegauerat: edoctus ergo tantis, quid est quòd dicit? *Vnde hoc sciã? Ego enim senex sum: & vxor mea processit in diebus suis.* Fratres, satis ad Deum trepida, satis ad diuinas virtutes hominis est imbecilla natura: nec talem se in causa inuenit, qualem se æstimat ante causam: & satis se ignorat antè, quàm se rebus probet, & experiatur exemplis, petit cælũ, petit alta, scrutatur superna, mouet cælũ, pulsat cælum: sed cùm cælum mouerit, cœli pondera nõ poterit sustinere, ambit fidei subire verticem, ardet cœlum sua penetrare virtute: sed æthereas in vias vbi incedere humanis gressibus inchoat, & cũ suã deorsum respicit ad naturã, nõ tantũ fidit de præteritis, quantum trepidat de ruina. *Mat. 14.* Sic B. Petrus cùm per æquora diuinos imitatur incessus, & nouus viator molle iter duris gressibus calcat, antè de lapsu supplicat, quàm gaudeat de donato. Sic nũc Zacharias, qui cùm diu fleret diabolum posse regnare mortem culpa hominis vnius: nasci homines ad labores, ad gemitus, ad pericula, optare licet ærumnosa, moritura: nec posse pignora promereri, stare inter acies criminũ, obsideri vitiorũ cateruis, infirmitatũ quati, & quassari semper impulsu: videre eminus vexilla virtutum, spem legis, gratiæ libertatẽ, nec tamen illuc quenquã propriis posse viribus peruenire, velle bona, & nõ facere: crimina odisse, nec vincere: debere iam misereri Deũ: debere iam taliter subuenire captiuis. Pontifex ergo iste cùm Dei aures continua & tali querela, tali lamẽtatione pulsaret, Deus sic pia, sic iusta poscenti, ex germine ipsius responsionis suæ sumpsit, & instituit mirabile documentũ: quo crederet posse Deũ dare vitã mortuis, salutẽ reddere desperatis, si senectuti mortuę sobolẽ, si sterilitati dedisset filium desperatæ, sicut Euangelicus aperit sermo, cùm dicit:

Exaudita

Exaudita est deprecatio tua: & vxor tua Elizabeth pariet tibi filium. Redemptionis huius nuncium, huius salutis præuium: qui Deum nō sicut tu voce audeat, non gemitibus flectat, nō ad impetrandū nostra ille sicut tu suffragia requirat, sed ipse in nostro ordine cōstitutus, & Angelico honore fultus, Deum satis ab omnibus desideratū, nec vlli vnquā cognitū, etiā ipsis Angelis inuisum, manu teneat, amplectatur gremio, & iam conspicuum mundo vllis felicibus tradat: palmis beatissimis assignet humanis oculis peruidendū, Deū cognitū faciat vniuersis, perducat dominum ad consortia seruulorū, misceat reis Iudicem, censorē in se testetur noxiorū suscepisse personā, ac si probet cōdemnationis humanæ sentētiam cessaturam, quando ipse agitur, ipse currit per veniam, qui reos erat daturus ad pœnam. Vt luceat hoc mysteriū pietatis immensæ, Zacharia tuus filius suum dominū pœnitentię demergit in baptisma, in remissionē diluit peccatorū, quia voluit fons dilui, cognitor suscipere veniā, Iudex ipse suam subire sententiā, ne damnaret reos, ne vindictam proferret in noxios, ascendit crucem, degustat mortem, sepulturam patitur, intrat infernū, qui puniri voluit, ne puniret, qui amari magis voluit quàm timeri. Quod vbi Zacharias fratres, audiuit, tantùm se meruisse suis precibus sacramentū, rei ipsius cōsideratione territus, sacramenti ipsius æstimatione turbatus, nec se mereri tantum credidit, & Deū dubitauit ad hæc talia, & tanta descendere: hinc est quòd dicit, *Vnde hoc sciam? Ego enim senex sum, & vxor mea processit in diebus suis*. Hoc est dicere, quomodo me habere filium ratio non permittit humana, ita nasci & mori Deum maiestas non sinit sempiterna. Cui Angelus veniabiliter non credenti pœnā signi tantū dedit, nō perfidiæ cautelę est tarde de Deo humilia credere, de Deo tardius cōtumeliosa sentire: adiecit Angelus, dicens: *Ego sum Gabriel*. Vt ex nomine tanto, & ex merito ministri tanti, Pontifex promissionis, fidē pensaret, & crederet qualitatē. *Ego sum Gabriel, qui asto ante Deū, & missus sum loqui ad te.* Dum dicit nomē, designat meritū: cùm se refert astare, se missum refert: seruitutem

fatetur,

fatetur, ne prærogatiua nominis debitū celaret obsequiū. *Ego sum, inquit, Gabriel, qui asto ante Deū, & missus sum loqui ad te: & hæc tibi nūciare.* Vere magnus Dominus,
Psal. 146. & sapientiæ eius nō est numerus: infirmantē curat de vulnere, nutantē de visione cōfirmat, de supplicio fidei perficit argumentū, dicendo. *Et ecce eris tacens, & nō poteris loqui.* Vt ex te, & in te credendi regulā cōsequaris: & vernaculo exēplo Deū posse credas facere quod promittit: nam cùm vult tuę vocis organū claudit: & cùm vult tui aperire oris officiū, profecto potest: & cùm vult fœcundam ex sterili facere, ex fœcūda sterilem cum promittit, potest: cùm vult largiri partus officia, obsequia naturæ cùm vult, præualet denegare. Egit ergo Angelus, vt tali documento Pontifex eruditus non dicat amplius, Vnde hoc sciā? Qui totius creaturæ indicio potuit approbare, quòd Deus, qui cælum, terrā, mare, & omnia quæ in eis sunt, ex nihilo legerat subsistisse, credere debuit, quod potuit ex aliquo facere, quod vult: & desperato reddere, quod promittit: & qui totū fecit ex eo quod nō erat, ex eo quod est quicquid vult facere, nō laborat. *Et erat plebs expectans Zachariā: & mirabantur quòd tardaret in templo. Egressus autē Zacharias nō poterat loqui ad illos: & cognouerunt, inquit, quòd visionem vidisset in templo. Ille autē erat innuens illis: & permāsit mutus.* Egreditur Pontifex gestās in ore sterilitatis indiciū, portans in pectore cōceptionis figurā, vt cū mater pareret filiū, daret filius vocem, tunc verbi pater ederet sacramentū, & antè natus daret patri veniā, quàm dilueret crimina vetusta populorum: & quia qui nō credidit, tacuit: merito Propheta,
Psal. 115. quia credidit, gloriatur, dicendo: Credidi, propter quod locutus sum. Fratres, dat verbū fides: negat infidelitas verbum. Si nos ergo fratres, sicut dixi, sanctorū lapsus erigit, firmat trepidatio beatorum, nihil vnquam Deo esse impossibile iudicemus, neque inquiramus quemadmodum facturus sit quod promittit, cuius voluisse, fecisse est: cuius dedisse, est promisisse.

De eisdem. *Sermo* XCI.

Aurum

AVrum de terra egere qui nouerunt, vbi diuitē sen-tiunt venā, ibi quicquid artis est, quicquid laboris impendunt: & nos quia in sancto Zacharia cælestem nouimus latere thesaurū, in ipso totū quod sermonis est nostri, quod vestri auditus est, occupemus: quatenus commune lucrū fit, quod fuerit cōmuni labore quæsitum. *Fuit, inquit, in diebus Herodis Regis Iudææ sacerdos quidam nomine Zacharias, ex vice Abia.* Hoc iam diximus. *Et vxor eius de filiabus Aaron.* Sic cœpit Euāgelista, vt in cōiuge sacerdotis seruata sacerdotalis stēmatis generositas mōstraretur. *Erāt, inquit, ambo iusti ante Deū* Ambo iusti, quia in ambob⁹ erat vna iustitia. *Ambo iusti.* Quia cōstabat inter eos nō de diligētia, sed de sanctitate coniugiū. *Ambo iusti.* Quia sexu dispares, pares meritis habebantur. *Ambo iusti.* Quia vt erat in duobus vna caro, sic erat in duobus vnus spiritus. Imitētur cōiuges, vt quos cōiungit affectio, iungat & virtus. *Erāt, inquit, iusti ambo ante Deū.* Ambo iusti ante Deū. Et vbi est illud, Non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens? Ante homines fortè quis putetur iustus, quia homines vt culpas corporum norunt, sic vitia mentis ignorant: ante Deum verò, cui pectoris claustra patent, quem cogitationum secreta non latent, quis innocens habetur, & iustus? Est ne homo qui corde non peccet, non cogitatione delinquat, non offendat dubitatione, non lapsum trepidationis incurrat? Moyses dubitat, Aarō deuiat, Petrus negat, & quis iustus? Et quomodo ambo iusti ante Deū? *Ante Deū*, sed semper. *Ambo iusti apud Deū.* Non labore, sed gratia. Audi Apostolū, Iustificati gratis per gratiā ipsius. Et iterū: Non ex vobis, Dei donū est: nō ex operibus, ne quis glorietur. Et iterū, Quid habes quod non accepisti? si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis? Euāgelista ergo sic refert, nō quid nō habuerit, sed quid acceperit: non quid quæsitum sit, sed quid donatū. *Erāt, inquit, ambo iusti ante Deum, incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus Dei sine querela.* Incedentes dixit, vt eos ostenderet cucurrisse virtutibus, non stetisse: & ambulasse in via iustitiæ, non sedisse: nec remansisse in

Marginalia: Luc. 1. (at "Fuit, inquit"); Psal. 142. (at "Non iustificabitur"); Nu. 20. Exo 32. Mat. 26. (at "Moyses dubitat..."); Rom. 3. (at "Iustificati"); Ephe. 2. (at "Non ex vobis"); 1. Cor. 4. (at "Quid habes")

in itinere mandatorũ, ſed ad mandatorũ plenitudinem perueniſſe. *Incedentes in omnibus mandatis & iuſtificationibus Dei ſine querela.* Beati, fratres, quos culpa non percutit, nõ vulnerat crimen: ſed beatiores iſti, quos tetigit nec querela. *Sine querela.* Si pueritia, ſi adoleſcentia, ſi iuuentus, ſine querela extitit, vbi tota querela eſt, qualis horũ ſenectus? Si tale initium, qualis finis? Aſcẽdiſſe iuſtificationẽ vertices, colles mandatorũ, nec in aliquo titubaſſe, eſt gratiæ ſingularis, eſt vnicæ felicitatis inſigne. *Et non erat, inquit, illis filius, eò quòd eſſet Eliſabeth ſterilis.* Non dixit non erant illis filij, ſed non erat illis filius, quia ſingularis futurus erat, qui erat de talibus naſciturus. Audi Dominũ dicentem, Non ſurrexit maior in natis mulierũ Ioãne Baptiſta. *Eò quòd eſſet Elizabeth ſterilis.* Sterilis corpore, ſed fœcũda virtutibus: tarda ſoboli, ſed non tarda Deo: non gemini clauſa, ſed tempori: non negata pignori, ſed ſeruata myſterio. *Et ambo, inquit, proceſſerant in diebus ſuis.* Proceſſerant: ſic deſcribitur ſacramentũ ſenectutis, quæ nondũ decidit meritis, non ætate deficit, ſed procedit: nec ſentit detrimẽta corporis, quæ ſumit augmenta virtutis. Fratres, Elizabeth ſanctæ partus nõ ablatus eſt, ſed dilatus, donec tranſiret tempus carnis, paſſio corporis, cõiugij neceſſitas, voluptatis cauſa, cupiditatis ſenſus, & totũ quod humanũ confundit, grauat, onerat conſcientiam. Mundabatur enim longo tempore ſacrificij domus, ſanctitatis hoſpitium, meatus metatoris Chriſti, Angeli domiciliũ, aula ſpiritus ſancti, Dei templũ. Neſcitis, inquit Apoſtolus, quia templũ Dei eſtis, & ſpiritus Dei habitat in vobis? Denique vbi tota corporis ſedata querela eſt, & in totũ facti ſunt ſine querela, mox ſterilitas fugit, reuiuiſcit ſenectus, fides cõcipit, parit caſtitas, naſcitur maior homine, par Angelis, tuba cæli, præco Chriſti, arcanũ patris, filij nuncius, ſignifer ſuperni Regis, peccatorũ venia, Iudęorũ correctio, vocatio Gentiũ, & vt propriè dicã, legis & gratiæ fibula, quæ diploidẽ ſummi ſacerdotis ſancto patri iũgebat in pectore. Euãgeliſta ergo virtutes patris, matriſq; deſcribit, vt ex generatorũ tantis meritis dignitas germinis noſceretur: & pro-

Mat. 11. 1. Cor. 3.

& probaretur maior homine, qui in ortu suo excedebat legẽ natiuitatis humanę. Sed si processurus est, iam nascatur Ioannes, quia instat natiuitas Christi: surgat nouus Lucifer, quia iubar iam veri Solis erumpit: det vocẽ prę-co, quia adest iudex: clamet tuba, quia venit Rex: & quia processurus est Deus, Angelus iam præcedat. Verũ, quia quod supra homines est homo referre nõ sufficit, virtutes nascẽtis Angeli Angelus iam loquatur. *Dixit Angelus ad Zachariã, ne timeas Zacharia: exaudita est deprecatio tua, ecce Elizabeth vxor tua pariet tibi filiũ: & vocabis nomẽ eius Ioannẽ; & erit tibi gaudiũ & exultatio: & multi in natiuitate eius gaudebũt: erit enim magnus corã Domino: & vinũ & sicerã nõ bibet: & spiritu sancto replebitur adhuc ex vtero matris suæ, & multos filiorũ Israel cõuertet ad Dominũ Deũ ipsorũ, & ipse præcedet ante illũ in spiritu & virtute Eliæ, vt cõuertat corda patrũ in filios: & incredulos ad prudentiã iustorũ, parare Domino plebẽ perfectã.* Vacat humanus sermo, silet prædicatio tractatoris, quãdo angelico præconio Ioãnis profertur gloria, virtus insonat, laus collaudatur: nec est quòd illi adiiciat homo, cui Deus cõtulit totũ. *Spiritu sancto, inquit, replebitur adhuc ex vtero matris suæ.* Videtis quemadmodũ Ioãnes antè peruenit ad cœlũ, quàm tangeret terrã: antè accepit diuinũ spiritũ, quàm haberet humanũ: antè suscepit diuina munera, q̃ corporis membra: antè cœpit viuere Deo, q̃ sibi; imò antè vixit ille Deo, q̃ Deus viueret illi: iuxta illud Apostoli: Viuo autẽ iam nõ ego, viuit verò in me Christus. *Galat. 2.* Sexto mense suę matris exultat in vtero, & in vterũ Virginis venisse nunciat Christũ. Feruẽs nuncius, qui antè gestiuit nunciare, q̃ viuere: impatiẽs dux, qui anteq̃ perueniret ad corpus, peruenit ad Regẽ: antè rapuit arma, quàm membra: antè aciem petiit, q̃ lucẽ: & vt vinceret mundũ, vicit antè naturã, ipse sine visceribus viscera matris exuscitat: & quia tardabat corpus, solo spiritu implet euangelizãtis officiũ. Quid dicã? Ioannes antequã Christum pręcederet, se pręcessit, Patris, matris, filij corda vnus, atq; idem implet spiritus sanctus: vt vno sanctitatis organo resonet natiuitatis dominicę cãtilena.

Nec mirum fratres, semper ortus regios honorat festiuitas, dulcis gratificat symphonia. Et nos fratres, natiuitatẽ Christi glorificemus cãticis, honoremus munerib': quia
Mat.2. mentitur fidei, si quod facit Magus, nõ facit Christianus.

De eisdem. *Sermo* XCII.

4. Reg. SEnsim nos sermo Euangelicus ad altiora promouet, ad superna extollit. Nec mirum fratres, si Eliã currus ætherius euexit ad cælũ, cùm quotidie ista Euangeliorũ quadriga, hominũ genus cæli perferat & transmittat ad regnũ. Ecce iam nos ipsa fratres, de partu sterilis ad Virginis partũ & à Ioãnis ortu, ad ortum nostri fecit proximos Saluatoris. Sed quod superest adhuc de Zachariæ Pontifice patiẽtius audiamus, vt ad cunabula nostri Regis regali itinere peruenire possimus: qui ob hoc cælestis quadrigæ fidam cõscendimus sessionẽ, vt solicitas & arduas cõpendiorum semitas vitaremus. Sic enim lectum est: *Et factũ est vt impleti sunt dies officij eius, abiit in domum suã.* Ita vni templo astabat tribus tota: parebãt milia sacerdotũ, propter quod ipsa obseruatio Pontificalis officij erat diuisa per plurimos, dispensata per tempora, distributa per vices, ne aut ordinẽ sacerdotij multitudo confusa turbaret: aut alter legendo iugiter alteri debitum negaret officiũ. *Post hæc autem concepit Elizabeth vxor eius.* Erat illis cõiugij facultas, erat illis licentia donata generandi, quibus inerat adhuc legis adolescentia, instabat adhuc religionis infantia. Lex fratres, illicita prohibuit, licita nõ negauit: intra donũ tenuit, supra donum conferre nil potuit: naturã rexit, supra naturã hominẽ non erexit. Lex fidei ianua, gratiæ nuncia, Euãgelij præuia, pædagogus religionis infantiæ, remisit in sacerdotio legalis coniugij castitatẽ, vt in Pontificatu gratiæ venturã perpetuę, virtutis gloriam nunciaret. Secundum hanc ergo indulgentiam Elizabeth annositate iam mortua, sanctũ reuiuiscit in partũ: & arida, atque exarata rugis membra medullis vitalibus in viscera fœcunda viridantur: ipsum quoq; tempus, ipsum quo desierat reuocatur ad corpus: & vetustate nimia domus vteri dilapsa, in faciẽ nouã repente reparatur: stupet ordo, deficit consuetudo,

ſuetudo, miratur ipſa natura, & ex apparatu manſionis hoſpitis meritũ, dignitasq; innoteſcit. Verũ Ioãnes in generali habitaculo ſatis ſe miratus eſt eſſe peregrinũ, qui ſe excluſum tempore, abdicatũ natura, receptum ſe in eo authoris beneficio didicit, nõ parentis. *Et celabat ſe menſibus quinque, dicens, quia ſic mihi fecit Dominus.* Bene totum feciſſe Dominũ confitetur, quæ ſibi collatũ per hominem nil videbat. Et occultabat ſe menſibus quinque: quia etſi erat diuini muneris, ſui tamẽ temporis nõ erat quod habebat. *Celabat ſe menſibus quinque.* Erubeſcit anus fœta, verecundatur vetula primi partus, & puerperam ſenectus abſcondit extrema, ne ſterilitatis opprobriũ riſus fœcũdæ ſenectutis augeret. Quod autem riſui ſubiacet ſenilis & veterana conceptio, perſimilis huius ſterilitatis & ætatis Sara probat, quę ſibi cùm reddi partum, donari filium, cui iam vita propè deerat domino promittente cognoſceret, & ipſa de ſuo partu riſit: & quod riſui poſſet eſſe omnibus prægnans, & onerata canicies, ipſius germinis teſtatur ex nomine, dicente ſcriptura, Et vocauit nomẽ filij ſui Iſaac. Quod interpretari riſum docuit, adiiciens, Riſum mihi fecit dominus. Hinc eſt, quòd Elizabeth ſacrum vult celare myſterium, dicendo, *Quia ſic mihi fecit Dominus.* Vt modò conceptus fatiget verecundia, quandiu negati partus ærumna afflixit: pater tacet ex pœna, ex verecundia mater celat. O quanta ſilentio vox naſcitur! O quanta taciturnitate tuba ſæculis inclamatura generatur! O quod ſecretum diuini Iudicis dat præconem! *Quia ſic mihi fecit Dominus in diebus quibus reſpexit offerre opprobriũ meũ inter homines.* Honor cõiugij, matrimonij dignitas, eſt procreatio dulcium liberorũ: ſatis enim graue eſt, & ſatis triſte, & virginitatis carere præmio, & filiorũ ſolatia non habere, ſuſtinere onera matrimonij, & ad fructũ matrimonij nõ venire. Hinc eſt, quòd gaudet à ſe ablatũ ſterilitatis opprobriũ, dicendo, *Quia ſic mihi fecit Dominus in diebus quibus reſpexit auferre opprobrium meũ inter homines.* Quia hoc apud homines miſerũ cõputatur, apud Deum verò reatus nullus eſt, vbi parentis culpa nulla eſt, ſed iudicium

Gen. 18.

Gen. 21.

denegantis. Certè si hoc affert aliqua corporalis infirmitas, necessitas in causa est, non voluntas. Sed iam nunc omnis ignaua carnis intelligentia sit remota, tota corporei sensus abiiciatur infirmitas: & quæcunque est ingenij humani omnis excludatur intentio, fidei pateant oculi, cordis reserentur aures, mentis currat & occurrat incessus: vt peruenire ad mysterium Virginei cóceptus, ad sacramentum partus Virginei penetrare possimus: adiuuante Domino Iesu Christo, qui ex ea genitus nunc in cælestia regna cum Deo patre, spiritu sancto viuit per infinita secula seculorum. Amen.

De ea quæ vnxit Dominum vnguento.
Sermo XCIII.

AD prandiũ, & ad Pharisæi prandiũ venisse Christũ solicitus forsitan miretur auditor. Pharisæi domũ Christus intrauit, nõ accepturus Iudaicos cibos, sed diuinam misericordiã largiturus: neque accubuit pocula saporata melle floribus odorata sumpturus, sed pœnitẽtis lachrymas ex ipsis oculorum fontibus potaturus: Deus delinquẽtium gemitus esurit, sitit lachrymas peccatorũ. *Rogabat, inquit, Dominũ quidã Pharisæus, vt mãducaret cum illo: & ingressus domũ Pharisæi, discubuit: & ecce mulier quæ erat in ciuitate peccatrix, vt cognouit quòd accumberet Dominus in domo Pharisæi: attulit alabastrũ vnguenti, & stans retro secus pedes eius, lachrymis cœpit rigare pedes eius, & capillis capitis sui tergebat, & osculabatur pedes eius, & vngebat vnguento.* Videtis quia ad Pharisæi mensam venit Christus, nõ vt carnalibus repleretur escis, sed vt in carne negotiũ cæleste mõstraret: neque vt probaret posita humanitus ante se, sed post se gesta diuinitus approbaret. Christum nanq; semper agnoscimus per humanos actus diuinas exercuisse virtutes: dum noua, & præter vsus mortalium cuncta esse quę ab eo etiã corporaliter gesta sunt cõprobantur. Pharisęus ad manducandum vocat Christum: quid ibi quærit mulier nõ vocata? Claustra domus non prorumpit extraneus, cõuiuij secretum nõ pręsumit nõ inuitatus intrare, cibos paratos relaxãdis mentibus post laborẽ perturbare non

audet

audet arbiter luxuriosus: & quid est quod hæc mulier ignota, imò male nota, onusta luctibus, plena lachrymis, clamosa planctu, nescio ianitore, nullo cōscio, ipso ignorante pastore, domus aditus percurrit omnes, transit totas ministeriorū cateruas, ipsum cōuiuij peruolat ad secretum, & facit domum lætitiæ, domum lamentationis & planctus? Fratres, nō rogata venit illa, sed iussa: intrauit exhibita, nō præsumens: ipse sic fecit eā sisti sibi, qui illā cælesti sentētia iussit absolui. Deniq; dum Pharisæus veste clarus, primus in sigmate, in ipsis oculis Christi tumens, epulis homini, nō Deo placiturus, festiuus infunditur, venit mulier, & venit retro: quia reus animus post tergum stat ad veniā: quia per culpam nouit se vultus fiduciam perdidisse: venit satisfactura Deo, non homini placitura cùm venit: venit pietatis illa, nō voluptatis exhibitura conuiuium: denique & pœnitentiæ ponit mensam, fercula compunctionis apponit, panem doloris infert, potum lachrymis temperat in mensura, & ad delicias deitatis totas, totā pulsat cordis sui & corporis symphoniam, organi planctus dat clamorem, citharam per suspiria longa modulatur, gemitus aptat in fistulam: & dum pectus ipsam conscientiam arguens sæpè percutit, facit placitura Deo cymbala personare: dumque taliter apportat diuinis oculis cibos, totas misericordiæ copias sic reportat. *Ecce mulier quæ erat in ciuitate peccatrix.* Exaggerat Euāgelista mulieris facinus, vt accumulet indulgentiam largitoris. *In ciuitate peccatrix.* Ciuitate peccauerat, quia fama sua famam totius tetigerat ciuitatis: sicque iam non peccatrix solum, sed ipsius ciuitatis facta fuerat ipsa peccatum. Hæc cognouit, quod nisi ab illo solo ciuitatis peccatum non posset auferri, qui solus mundi venerat abolere peccatū. *Et vt cognouit, quia accumberet Dominus in domo Pharisæi.* Non ad stantem, non ad sedentem audet venire peccatrix: Deus cùm stat, corripit: cùm sedet, iudicat: prostratis coniacet, cùm decumbit. *Vt cognouit quod accumberet Dominus in domo Pharisæi.* Inclinem ad miserandū supernā didicit maiestatē: & ideo credidit, quod esset ad veniā sibi promptus, qui

Pharisei venerat tam promptus ad mensam. *Attulit alabastrũ vnguẽti.* Portauit oleũ, quia medicinã lethali vulneri à superno Medico perquirebat. *Stans retro secus pedes eius,* Ad pedes tendit semper citã veniã qui requirit. Et bene stans, quia iam cadere non potest, qui ad pedes Christi meruit peruenire. *Stans retro secus pedes eius.* Vt Christi vestigiis innixa percurreret per viã vitæ, quæ per viã cucurrerat mortis. *Lachrymis rigabat pedes eius.* En mutatur ordo rerum, pluuiã terrę cælũ dat semper: ecce nũc rigat terra cælũ: imò super cælos, & vsq; ad ipsum dominũ imber humanarũ prosilit lachrymarũ: vt iuxta

Ps.148. Psalmistã & de aquis fletuũ cantetur illud, Et aquæ quæ super cælos sunt, laudẽt nomẽ Domini. *Lachrymis rigabat pedes eius.* O quãta vis in lachrymis peccatorũ, rigãt cælũ, terrã diluunt, extinguunt gehennã, delent in omne facinus lata diuina promulgatione sententiã. *Et capillis capitis sui tergebat.* Dominicos pedes lauat lachrymis, crinibus tergit, vacat ab excusatione paupertas, inhumanitas veniã nõ habebit: quia in totũ sibi natura sufficit ad obsequiũ creatoris. *Et capillis capitis sui tergebat.* In peccatricis caput purgãdis criminibus refluebat vnda, vt suo fonte mulier in nouũ baptisma suorũ dilueret illuuiem peccatorũ. *Et capillis capitis sui tergebat.* Vt iuxta Psal-

Ps.67. mistam, Verticem capilli, ex quo ambulauerat in delictis suis, in sanctitatẽ tali verteret seruitute. *Et osculabatur pedes eius.* Præcesserant interuenientes lachrymæ, vt oscula deuota sequerẽtur, quia lachrymę satisfactionis sunt documentũ: oscula sunt recõciliationis indicia. *Et vngebat*

Mat.26. *vnguento.* Mulierẽ super caput Domini fudisse oleum: alio Euangelista referente, cognouimus: non est ergo quod facit hæc mulier mollis & carnalis obsequij, sed plenæ humanitatis est sacramentum: quia in capite Christi Deus est, in pedibus euangelizantium pacem. Orate fratres, vt & nos in vnguine Domini commercamur aliquatenus computari, & vnguamur vnguento quod pedibus funditur Saluatoris: quia sicut oblatio est, cùm offertur vnguentũ: ita Chrisma perfectũ est, de dominicis vestigiis cùm redũdat. Cuius autẽ mulier ista typũ pręferat, vel q̃ magnũ præfiguret arcanũ, donante Deo, tunc

dicemus, quãdo ea quæ sunt in sequẽtibus exponẽtur.

De eodem. Sermo XCIIII.

QVoniam sermone proximo partẽ primã hodiernæ percurrimus lectionis, admirati pariter sumus quo feruore, qua fide, quali ausu, quãta obsequij nouitate, peccatrix mulier ipsius vestigia cõtigerit Saluatoris: modò quid Pharisęus tacẽs dixerit, quid Christus, cui loquuntur tacita, responderit, audiamus, *Videns, inquit, Pharisæus, qui vocauerat eum, ait intra se dicẽs: Hic si esset Propheta, sciret vtique quæ, & qualis est mulier quæ tangit eum.* Pharisæe, quod cõspicis nõ est ignorãtia, sed potestas: est diuini iudicij, nõ erroris humani. Pharisæe, erras, nescire magis potuit si fuisset Propheta: quia prophetia non est humani arbitrij, muneris est diuini: vnde Propheta sit nõ quantũ vult, sed quantũ dederit ille, qui tribuit prophetiã. *Hic si esset Propheta, sciret vtique quæ & qualis est mulier quæ tangit eum.* Mulieris malæ tactus vrit male consciũ: parem polluit, suspectũ notat, hominẽ malæ voluntatis infamat: cæterũ peccatrix fit bona, fit sancta, fit innocens, cùm tetigerit veniæ largitorem. Stercora contingunt, sed nõ inquinant Solem: medicum cùm tangit vulnera, putredo non polluit: Iudicem quanuis tangat reus, non potest maculare cùm supplicat: sic peccator cùm Dominum tangit, non Dominũ sordidat: sed ipse & peccato caret omni, & rapit subitò sanctitatẽ. Probat hoc mulier in profluuio sanguinis cõstituta, quæ vt tangit fimbriam Domini, nõ fimbriam polluit, sed ipsa mox inquinamẽto vetustæ caruit passionis. *Hic si esset Propheta, sciret vtique quæ, & qualis est mulier quæ tangit eum.* Pharisæus Christum Prophetam crederet, si exposita oculis, nota populis si videret. Quid putas crediturus erit, cùm mox eum mẽtis suæ arbitriũ, cordis sui iudicẽ, testem cõscientię suę, cogitationũ suarũ didicerit cognitorẽ? Putásne vel tunc fatebitur Deum, quẽ modò post virtutes tantas iudicat nec Magistrum? *Hic si esset Propheta, sciret vtique quæ, & qualis est mulier quæ tangit eũ.* Mulier habebat vulnus, sciebat illud, & ideo taliter tanti vulneris Medicũ perquirebat; Pharisęus persi-

Luc. 7.

perfidiæ morbo ſaucius, ſuperbiæ flamma febriens, per phreneſim ſe neſciebat inſanum. Hinc eſt quòd Chriſtus illuc primū curā vertit, vbi ignota ſæuiebat infirmitas: vt celeſtis Medicus vno medicamine duos curaret ægrotos. *Videns Phariſæus qui vocauerat eum, ait intra ſe, dicens.* Cui, quia intra ſe cogitauerat Phariſæus, Chriſtus publica voce reſpondit: & dum Phariſæi cordis patefecit arcanū, ipſum fuiſſe totius prophetiæ demōſtrat auctorem. *Reſpondens, inquit, Ieſus, ait: Simon, habeo tibi aliquid dicere.* Tibi, cui opus eſt medicina, & neſcis quærere medicinam: tibi, qui Deum Magiſtrū vocas, & Dei deſeris diſciplinā: ignoras quoniā Magiſtro magnā facit iniuriā, qui ſe diſcipulum fatetur eius, cuius non ſequitur inſtitutum? Nam ſicut diſcipuli probitas laus eſt magiſtri, ita magiſtri vituperatio diſcipulus neſciēs diſciplinā. *Simon, habeo tibi aliquid dicere. Reſpondit, Magiſter dic.* Iterum, Magiſter dic, & non Deus dic. Iam iam Deum ſenties, quem vocas Magiſtrū. *Duo, inquit, debitores erāt cuidam fœneratori: vnus debebat denarios quingentos, & alius quinquaginta. Non habētibus illis vnde redderent, donauit vtriſque: quis ergo amplius diligit? Reſpondens Simō dixit: Æſtimo quod is cui plus donauit. Et Dominus, rectè iudicaſti.* Audiſtis quemadmodū cęleſtis creditor totū debitū charitate cōpenſat, & ad incrementū totius fœnoris amoris ſolius exigit, & requirit vſurā. Plectēdus debitor, qui dilectione ſola ſuā negligit redimere cautionem. Vis ſcire homo, quid Deo debeas? Quòd factus es, Dei creditū eſt: ꝙ es rationis capax, Dei fœnus eſt, ꝙ diſcretionē mali, boníve poſſides, accipiſti: & ꝙ viuēdi normā acceperis per chirographū legis ſtipulanti Deo ſpoſpondiſſe te nō potes diffiteri. Sed dū te per vitia carnis in lutum inſtar ſuis demergis, & quadrupedū more viuēs qua præditus es ratione priuaris, & in gurgite criminū boni, malíve perdita diſcretione cōfundis, & diuinæ legis ſubſtantiā diſſipás, mūdana volūtate captiuus, factus es glorioſi fœnoris debitor luctuoſus: cui deficientibus virtutum lucris criminum multiplicatur vſura. Sed licet in hac re cecideris, licet fueris in iſta deuolutus, vide ne

deſpe-

desperes: homo remansit tibi vnde piissimo satisfacias creditori. Absolui vis? Ama, charitas cooperiet multitudinem peccatorum. Negationis crimine quid peius? & tamen Petrus amore solo valuit hoc delere, probãte domino, cùm dicit: Petre amas me? Inter omnia Dei præcepta amor obtinet principatũ. Diliges dominũ Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, & ex tota virtute tua. Ama ergo homo Deũ, & ama totus: vt possis omnia sine labore vincere peccata. Teneræ militiæ, delicati conflictus est, amore solo de cunctis criminibus reportare victoriam sicut ex sequentibus elucescit. *Conuersus, inquit, ad mulierem, dixit Simoni.* Quid est quod cõuersus ad mulierẽ, Simoni loquitur Christus? Quia cùm pœnitentem respicit, arguit oblatrantẽ. *Dixit Simoni, Vides hanc mulierẽ? intraui in domum tuã, aquam pedibus meis non dedisti, hæc autem lachrymis rigauit pedes meos, & capillis capitis sui tersit, osculum mihi nõ dedisti: hæc autem ex quo intraui non cessauit osculari pedes meos: oleo caput meum non vnxisti, hæc autem vnguento vnxit pedes meos. Propterea dico tibi, dimittuntur illi peccata multa, quoniã dilexit multũ: cui autem minus diligit.* Probatum est, quia dilectio delet & abluit vniuersa peccata. Quid est autem quod dixit: *Cui minus dimittitur, minus diligit?* Ergo peccandum satis est, vt maior charitas cõparetur? Absit. Charitas de præteritis subuenit, non liberat de futuris: charitas nescit peccare cùm diligit: charitas non est charitas, si delinquit: charitas Dei custos est sanctitatis. Fratres, si nos esse peccatores nouimus, & esse nolumus peccatores, pedibus Christi demus lachrymas, spargamus capillos, figamus oscula, pietatis oleũ tota deuotione fundamus: vt dicatur nobis: dimittuntur vobis peccata multa, quia dilexistis multũ. Imitemur hanc mulierem, quã conspicimus nõ solũ caruisse peccatis, sed ad totum sanctitatis verticem peruenisse. Quæ sit autẽ hæc mulier, quia hodiernus sermo charitatis nos distulit, sicut iam promisimus, in sequentibus Deo auctore pãdemus.

1. Ioan. 4.
Ioan. 21.
Mar. 12.

De eadem, Sermo XCV.

Omnia quæ à Christo corporaliter gesta referuntur, sic subnixa sunt historica veritate, vt plena semper sacramentis cęlestibus approbentur. Et quia quod erat in facie lectionis iam perstrinximus sermone repetito: orate vt sicut promisimus, interna eius spiritu sancto reuelãte, pãdamus. Inhonora est dictio quæ Dei facta humana tantum expositione depromit. *Rogauit, inquit, dominum quidam Pharisæus, vt manducaret cũ illo.* Pharisæus fratres, catholicus dicitur Iudęorum: nam & resurrectionem credit, & à Sadducæo resurrectionẽ negante dissentit: hinc est quod rogat Christũ, id est, resurrectionis auctorem, vt manducet cum illo: quia qui cõuiuit Christo, mori nescit, vtique viuit semper. *Rogabat dominum, vt manducaret cum illo.* Rogas Pharisæe, vt manduces cum illo, crede, esto Christianus, & mãducas ex illo. Ego sum, inquit, panis qui de cælo descendi. Semper Deus maiora tribuit, quã rogatur: nam se manducãdum dedit, qui rogabatur vt manducãdi secum fiduciam largiretur, & tamẽ si hoc dedit, vt illud quod postulatus est nõ negaret: Nónne promittit hoc & sponte discipulis suis? Vos qui perseuerastis mecũ mãducabitis & bibetis in mensa mea in regno meo. Christiane, qui se tibi hic manducandũ dedit, quid suum tibi denegare poterit in futurum? Et qui tãtum tibi viaticũ parauit ad victũ, quid in illa tibi mansione perpetua non parauit? Manducabitis in mensa mea in regno meo. Audisti Dei conuiuium, solicitus nõ sis de qualitate conuiuij. Qui peruenire regis meretur ad mensam, manducauit quicquid regni dominatio possidet & potestas: sic qui ad conuiuium venerit creatoris, habebit in delitiis suis quicquid cõtinetur in creatura. Sed ad cœpta redeamus. *Et ingressus domũ Pharisæi.* Quã domũ? Nempe synagogam ingressus accubuit. In synagoga fratres, tunc accubuit, quãdo occubuit Christus: sed corpus suum Ecclesiæ transmisit ad mẽsam, vt esset cælestis caro manducaturis gentibus ad salutem. Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Quemadmodum autem manducetur caro Christi, quomodo bibatur & sanguis eius, no-

Marginalia: *Luc. 7.* (beside "na tantum expositione"); *Ioan. 6.* (beside "manducaret cum illo"); *Luc. 22.* (beside "Nónne promittit"); *Ioan. 6.* (beside "manducaturis gentibus")

runt illi, qui sunt sacramentis cęlestibus instituti. *Ecce, inquit, mulier quæ erant in ciuitate peccatrix.* Quæ mulier? Ecclesia sine dubio. *In ciuitate peccatrix.* Ciuitate qua? Illa de qua dixerat Propheta: Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis Sion? Et alibi: Vidi iniquitatẽ & cõtradictionem in ciuitate, & iniquitas & labor in medio eius & iniustitia, & non defecit de plateis eius vsura & dolus. In ciuitate ergo perfidiæ septa muris, superbiæ turribus communita, distincta iniquitatũ plateis, obserata contradictionũ portis, depicta doli fucis, indurata silicibus vsurarũ, negociorũ doloribus aggrauata, infamata lupanaribus, id est, idolorum templis, mulier hęc, id est Ecclesia, grauissimum trahebat reatum ex tanta præcedentiũ colluuie peccatorum. Sed vbi audiuit venisse Christũ ad domum Pharisæi, id est, ad synagogã: ibi, hoc est, ad Iudaicũ Pascha, passionis suæ mysteria tradidisse, aperuisse sui corporis & sanguinis sacramentum, manifestasse nostræ redemptionis arcanum, scribas velut pessimos despiciens genitores. (Vę vobis legisperitis, qui tulistis clauẽ sciẽtię) irruptis contradictionũ foribus, contẽpto ipso chori Pharisaici principatu, ardens, anhelans, æstuans ad totum legalis cõuiuij penetrale peruenit: ibique reperit Christum inter amoris epulas & dulcia pocula traditum, Iudaicam occubuisse per fraudem: iuxta illud Prophetę: Quoniam si inimicus exprobrasset mihi, supportassem vtique: & si is qui oderat me, super mala locutus fuisset, abscõdissem me vtique ab eo: tu verò homo vnanimis, dux meus & notus meus, qui mecum dulces capiebas cibos, in domo domini ambulauimus cum concensu. *Vt cognouit accubuisse dominum in domo Pharisæi.* Id est, in synagoga omni dolo, tota fraude addictum, passum, crucifixum & sepultum: tamen à feruore fidei tanta ista non retardatur iniuria, sed portat vnguẽtum, portat Christiani chrismatis oleum: & quia Christi faciem videre non meruit corporalem, stat retro non loco, sed tempore: inhæret eius vestigiis, vt sequatur: & iã desiderij plus, quàm conscientiæ lachrymas fundit: vt quem abeuntem videre nõ meruit, mereatur videre redeuntẽ. Lachrymas ergo ad pedes domini

Esa. 1. *Psal. 54.* *Luc. 11.* *Psal. 55*

domini profluo amore perfundit, dum pedes euangelizātium regnum eius bonorum operum manibus tenet, lauat lachrymis charitatis, confessionis labiis osculatur: & totum misericordiæ profundit vnguentū, donec conuersus ad eam: quid est conuersus? hoc est, reuersus, dicat Simoni, dicat Pharisæis, dicat negantibus, dicat populo Iudæorum. Intraui domū vestram, aquam pedibus meis nō dedistis. Et hæc quādo dicet? Quādo venerit in maiestate patris sui, & segregabit iustos ab iniustis, quasi pastor qui segregat oues ab hœdis: & dices, Esuriui, & non dedistis mihi potū: hospes fui, & non suscepistis me. Hoc est dicere, aquam pedibus meis non dedistis: hæc autem, dum meorum pedes lauat, pedes vngit, pedes osculatur, fecit seruis, quod vos domino non fecistis: fecit pedibus, quod capiti vos negastis: impendit minimis, quod vos vestro denegastis auctori. Tunc dicet ad Ecclesiā, Dimittuntur tibi peccata multa, quia dilexisti multum. Quia tunc erit remissio peccatorum, quando tolletur materia tota peccandi, quādo corruptio induet incorruptionem, quando mortalitas immortalitatē consequetur: quando peccati caro, caro totius efficietur sanctitatis: quādo terrena seruitus cælesti dominatione mutabitur, quādo militia humana diuinum promouebitur ad regnum. Orate fratres, vt & nos in parte ecclesiæ cōstituti ad ea quæ numerauimus peruenire mereamur: auctore ipso Christo, cui est honor & gloria vnà cum spiritu sancto in sæcula sæculorum, Amen.

Mat. 25.

De parabola zizaniorum. Sermo XCVI.

SI dicta vel facta Christi passim carnalibus sensibus subiicerentur, torpesceret animus, mens vacaret, dormiret ingenium, cor tabesceret, extingueretur quicquid humani vigoris est & caloris. *Proposuit, inquit, illis parabolam.* Sicut in lapide friget ignis, latet ignis in ferro: ipse tamen ignis ferri ac lapidis collisione flammatur, sic obscurum verbum verbi ac sensus collatione resplēdet. Certè si mystica nō essent inter infidelem, fidelemque, inter impium atque pium, discretio nō maneret: & esset deuotus, sicut cōtumax: iners, sicut qui laborat, peruigil, vt ille qui dormit:

Mat. 13.

mit: nūc verò cùm petit anima, mens pulsat, quærit sensus, sperat pietas, fides exigit, meretur intentio, apparet & sudantis fructus, & pœna desidis, & iustitia largitoris simul, quia plus accepta sapiunt, quàm possessa: inuenta magis, quàm subiecta delectant. Hinc est quod doctrinā suam Christus parabolis velat, tegit figuris, sacramentis operit, reddit obscuram mysteriis. *Proposuit, inquit, illis parabolam.* Illis, hoc est, non suis, sed extraneis, inimicis vtique, non amicis: spectantibus ad calumniam, non audientibus ad salutem. *Ideo in parabolis, inquit, loquor eis, quia videntes, non vident: & audientes, nō audiunt neque intelligunt.* Quare? Quia qui calumniatur præterita, videre præsentia non meretur: neque dignus est agnoscere gratiā, qui legem ne cognosceretur, abscondit. Vę vobis, inquit, legisperitis, quia tulistis clauem scientiæ: ipsi non introistis, & eos qui introibant, prohibuistis. *Proposuit, inquit, illis parabolam, dicens: Simile est regnum cælorum homini.* Et quid offendit Christus, si in similitudinem hominum factus est, vt pereūti humano generi subueniret? Scandalizat dominus, si, vt manumittat seruos, inueniatur in habitu seruitutis? quando quicquid est maiestatis futuræ, quicquid aduentus & regni, ecce homini comparatur. *Simile est, inquit, regnum cælorum homini, qui seminauit bonum semen in agro suo, cùm autem dormirent homines, venit inimicus eius, & superseminauit zizania in medio tritici, & abiit.* Audistis quemadmodum sator mundi rerum principia bona seuit, nec vllum malum ab originis processit auctore: ab inimico superseminatum est malum, malum non est à rerum parente procreatum. Et vidit Deus, inquit, omnia quęcunque fecit, & ecce bo- valde. Bona, & valde bona: nam quem Deus faciens vocauit mundum, inficiens reddidit inimicus immnndum: & hominem quem Deus in paradiso deliciarum collocauit ad vitam, inimicus in hac laboris vita detraxit ad mortem: & affectum quem carni Deus inseruit per naturam, inimicus in paricidium per inuidiam cōmutauit. Cain probat hoc qui primus germano sanguine terram tinxit: & in exitium fraternum mortis dignus extitit de-

Luc.11.

Gen.1.

Gen.4.

dicator.

dicator. Sic ex discordia nata mors semper humanam scindit, & separat charitatem. Et quia longum est ire per singula, vel paucis aperire cōpellimur, inimicus qualiter bonis mala, virtutibus vitia, vitalibus mortalia, nostram semper superseuerit ad ruinam. Nónne ex vno homine Deus omnē repleuit terrā, & semine ex vno pius sator totum genus hominum tantam multiplicauit ad messem? Sed inimicus mox homines in vnū redegit omnes: & sua perseminando mala quod bene satū fuerat deleuit diluuio, non rigauit. Sic legē diuinis & veracibus satā præceptis, humanis & mēdacibus fucauit inuentis: vt de sacerdote fieret persecutor, de doctore deprauator existeret, de defensore legis redderetur inimic⁹. Sic creaturas ad agnitionē cōdita creatoris, vt nesciretur Deus, deos esse mentitus est Hinc sapientes sæculi fecit stultos, speculatores mundi docuit nihil videre, professores sciētiæ fecit scientiam non habere, inquisitores rerū omniū dimisit ignaros. Sic Euangelicam segetem satam cęlesti semine hæretica zizania superseminando confudit inimicus: vt manipulos fidei gehennæ fasciculos faceret, ne triticū fieret cęlestium horreorum. Et quid plura? Posteaquam est ipse in dæmonem cōuersus ex angelo, ne qua creatura in suo statu consisteret, arte, dolis, machinis, fraude, contendit. Sed iam præsentis parabolæ verba pandamus. *Simile est regnum cælorum homini.* Cui? vtique Christo. *Qui seminauit bonum semen.* Quia in ipso rerū semine nescit malum cōditio creatoris. *In agro suo.* Hoc est, in mundo: dicente ipso domino, Ager hic mūdus est. *Cùm autē dormirent homines.* Id est, sancti Patres, Patriarchæ, Prophetæ, Apostoli, Martyres, in sopore mortis temporaliter dormientes, quia sanctorum mors somnus est: peccatorum verò mors est, quia in inferno pœnæ viuunt, vitæ pereūt peccatores. *Veniens inimicus eius.* Id est diabolus. *Superseminauit zizania.* Superseminauit, nō seminauit. Præcedunt creatoris bona, mala diaboli post sequūtur: vt malū quod est ex diabolo, sit accidēs, non natura. *Superseminauit zizania in medio tritici.* Quia diabolus hęreses inter fideles: inter sanctos, peccatū: inter pacificos, lites; inter simplices

plices, dolos: inter innocētes, nequitiā gratis serere consueuit: nō vt acquirat zizania, sed vt triticum perdat: nec vt reos capiat, sed vt adimat innocētes. Hostis plus ducē, quàm militem petit: nec obsedet mortuos, sed impugnat viuentes, sic diabolus non peccatores quęrit capere, quos possidet subiugatos, sed vt iustos capiat, sic laborat. *Superseminauit zizania in medio tritici, & abiit.* Quia diabolus impellit quidem viribus ad ruinam, sed posteaquā prostrauerit derelinquit: diabolus nō quærit hominem, sed hominis interitum quærit. Fratres, ille malis nostris gaudet, surget ruinis nostris, nostris vulneribus conualescit, nostrū sanguinem sitit, nostra saturatur ex carne, nostris viuit ex mortibus. Diabolus hominem non vult habere, sed perdere. Quare? Quia ad cęlum vnde illi cecidit, non vult, non fert, nō patitur hominē peruenire. Et quia nos sermo trahit longius hodie, reliqua differamus, vt & communem releuemus laborem, & quæ dicenda sunt, plenius exæquamur, Deus autem noster & mihi dicendi gratiam, & vobis audiendi desiderium donare dignetur.

De eadem, Sermo XCVII.

QVia festiuus antehac sermo vt cōmunem temperaret laborem, ad totum parabolæ prætereuntis non valuit peruenire secretū, nunc reliqua, domino reuelāte, pandamus. *Proposuit, inquit, illis parabolam, dicens: Simile est regnum cælorum homini qui seminauit bonū semen in agro suo: cū autē dormirēt homines, venit inimicus eius, & superseminauit zizania in medio tritici, & abiit.* Mat. 13.
Cùm autem dormirent homines, insidiator in noctibus latitat: in diebus vigilātes fugit, appetit dormiētes, fortis conflictum petit, prouocat palàm spectantibus omnibus & coram populis vult habere victoriam. Maximæ infirmitatis indicium est dormientibus irruisse. *Cùm autē dormirent homines, venit inimicus eius.* Malus nunquam nō stultus. Quid hic egit inimicus? Esto, quòd dormierint serui, nūquid & dominus dormiebat? Esto, quòd oculos seruorū sopor clauserit post laborem: nunquid & dominātis oculos vlla vicerat lassitudo? Inimice, lucis refuga, vigilasti, laborasti, sed non latuisti: nam dormientibus

seruis,

seruis dominus ipse te videt: desertor cæli præuenisti, fecisti, sed non profecisti. Deo perire non potest, quod ipse custodit: fraudis auctor in dominum non committis, sed in seruos, dum facis vt negligentiæ illorũ quod tuę fraudis est, ascribatur. ille, ille te videt, qui totius & fraudis testis est & laboris. Manent ergo laboris sui fructus benefacientem, manent & nequitiæ suæ pœnę fraudãtem, illi triticum ad horreum cęleste portabunt, tu mihi zizaniorum tuorum portabis fasciculos ad gehennam. *Cùm autem dormirent homines, venit inimicus eius, & superseminauit zizania.* Vt quid? Vt periret dominica messis, & hoc ad lucrum quid pertinebat inimici? nisi quod inuidię spiritus hominum damnum suum computat lucrum: & quod perierit hominibus, hoc se æstimat acquisisse? Sed diabolus hoc ideo, vt diximus, tenebris celãtibus est molitus, vt adulteratæ messis noxa redundaret ad seruos, & hinc pœnam sumerent, vnde sperauerant palmam. Denique vigilantes serui præ timore, ista cur euenerint, expauescunt: hoc metuentes, ne zizaniorum germina ad illorum redirent offensam, quorum conscientia præter iactũ boni seminis nil habebat. Hinc est quòd auditum sui domini præuenerunt, ne securi de innocentia, reatum de silentio sustinerent: cùm vocatur innocẽs ad reatum, dum purgari æstuat, vrget & stimulat cognitorem. *Cũ autem creuisset herba, & fructum fecisset, tunc, inquit, apparuerunt & zizania.* Quod latet in herba, manifestatur in spica: & quod celatur in gramine, aperitur in fructu, sic quos credentes putamus pares, fide dispares inuenimus, sic iudicij prodit messis, quod Ecclesiæ germen occultat. Iuxta illud dictum dominicum: Ex fructibus eorum, cognoscetis eos. Flores multi, multitudinẽ fructuum pollicentur, sed examinati ventorum flabris ad fructum paucissimi perseuerant, sic credentes in Christo multi Ecclesiæ videntur in pace, vbi autẽ persecutionis procella perflauerit, pauci martyrij reperiuntur in fructu. Sed Euphemia sancta plus soluit in fructu, quàm promisit in flore, quæ manente virginitatis flore, copiosum martyrij peruenit ad fructum. *Accesserũt, inquit, serui patrisfamiliàs,*

Mat. 7.

dicentes ei. Accesserunt fratres, mente non corpore: non loco, sed fide: dixerunt non clamore vocis, sed cordis tacito cum dolore. *Domine, nónne bonum semen seminasti in agro tuo?* Seminasti, non seminauimus: nos quod per te facimus, tibi semper nostro assignamur auctori, & tu in iis, quæ nobis facienda præcipis, ipse operator assistis. Ergo si nos operis tui facis esse pro tua dignatione cōsortes, non nobis solis quòd zizania nascuntur, ascribas, Domine, aut tecum nos munit innocentia, aut nobiscum te reatus attingit, nos nostro operi nō potuimus inuidere, magnis sudoribus offensam non potuimus non parare: tu quod vis, vnde vis, quādo vis, habes: nos præter tuam gratiam nil habemus, per quam stamus, viuimus, mouemur & sumus: & sine qua iacemus, deficimus & perimus. Ergo nos hæc nobis sic laborauimus, vt perirent? *Act. 17.*
Sed quis hoc fecerit, qui solus non dormis nobis dormientibus tu vidisti: & si tu vidisti iuste Iudex, (factum quis scit? ille qui vigilat, non ille qui dormit, ergo tu prode *Psal. 120.*
eum, vt nos quos sic anxios conspicis, facias sic securos. *Ait dominus, inimicus homo hoc fecit.* Inimicus homo hoc fecit: & tu quare hoc cū videres domine, permisisti? Quare? Quia timere fraudes nō potest, cui nil potest deperire: & quia plus est mystica discernere, quàm prohibere mysterium: maius est reparare perdita, quàm illæsa reseruare, simul quia oportet zizania esse, vt qui probati sunt, manifesti fiant. *Serui autem dixerunt ei, Vis imus & colligimus zizania?* Sic deuoti serui indefessum promit *1. Cor. 11.*
tunt laborem: nec patiuntur dominicæ messis videre, vel temporaliter fęditatem: sed dominus quem tempora nō fatigant, & quādo vult potest abolere suę messis iniuriā, vetat dicendo. *Non.* Et quare prohibuerit mox reuelat. *Ne fortè colligentes zizania, eradicetis simul cum eis & triticum.* Sic imperiti erant cultores, sic operis nescij, sic discretionis scientiam non habentes, vt euellentes zizania eradicarent & triticum? Vbi sunt Prophetæ per Dei spiritum prophetantes? Vbi Petrus cui pater reuelat? Vbi *Mat. 16.*
Paulus in quo operatur & loquitur Christus? Vbi omnes *Gal. 2.*
sancti, planè sancti, sed serui, tantùm scientes, quantùm *1. Cor. 13.*

ſingulis ſcientiarũ largitor indulſit? Sed dicis, hîc occultum nil erat, nil erat ibi occultũ, quando aliud videbatur in ſpecie, aliud habebatur in flore. & quod hodie erat zizania, cras in triticum vertebatur: ſic hodie habetur hæreticus, qui craſtina fit fidelis, & qui ad præſens peccator cernitur, ad futurũ iuſtus aſſiſtit. Hinc eſt etiã quod auctor vtraq; referebat ad meſſem, id eſt, vſq; ad iudicium diuinæ patientiæ ſuæ: & noſtræ pœnitentiæ tempus, vt qui ſe de malo cõmutarit ad bonũ, dominicũ deputetur in triticũ cæleſtibus horreis aggregandus, qui ſe de fideli fecerit infidelem, gehennæ deputetur incendio. Et quid plura? Si zizaniis non Dei patientia ſubueniret; nec Matthæum de Publicano Euangeliſtã, nec Paulum de perſecutore Apoſtolũ Eccleſia poſſideret. Denique Ananias eradicare triticũ tunc quærebat, quãdo ad Saulũ miſſus.

Acto.9. De Paulo talia querebatur, Domine, quanta mala fecit ſanctis tuis: hoc eſt, eradica zizania: quid ad lupũ ouis? quid ad cõtumacem deuotus? quid ad perſecutorem talis prędicator miſſus? Sed cùm Ananias videret Saulum, Paulum Dominus tunc videbat: cùm Ananias perſecutorẽ diceret, tunc Dominus prædicatorẽ ſciebat: & cùm ille eum zizania iudicaret inferni, Chriſtus eum vas electionis, triticum in cæleſti horreo iam ponebat. Vade, inquit, quia vas electionis eſt mihi.

Deſit fortaſſe quippiam.

De parabola grani ſinapis. Sermo XCVIII.

AVdiſtis hodie fratres, quemadmodũ grano ſinapis tota regni cæleſtis cõparata eſt magnitudo. Et quid eſt quod poteſtatẽ tantã, ſic parua, ſic minima, imò minimorũ minima ſimilitudo concludit? Sic enim ait Do-

Luc.13. minus, *Cui eſt ſimile regnũ Dei? & cui ſimile eſt æſtimabo illud?* Cùm dicit, Cui eſt ſimile, quaſi quærentis indicat & producit affectũ. Et ille ſolus verbũ, ſcientiæ fons, dicẽdi flumen, qui omniũ corda rigat, ſenſus aperit, ingenium dilatat, in inuenienda ſimilitudine nunc laborat? Sed quid inuenerit audiamus. *Simile eſt, inquit, regnũ cælorum grano ſinapis.* Quærens in cælo & in terra, nil inuenit niſi granũ ſinapis, in quo potentiam totam ſupernæ

domina-

dominationis includat: & illud regnum singularitate potens, æternitate felix, dininitate fulgens, diffusum toto cælo, tota terra dilatatũ, in grani sinapis coarctat & concludit angustias? *Simile est regnum cælorũ grano sinapis*. Spes ista est credentiũ tota? Expectatio ista est fidelium summa? Ista est felicitas virginũ longis cõtinentię laboribus cõparata? ista est gloria martyrũ totius effusione sanguinis conquisita? Hoc est, quod nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit? Hoc est, quod ineffabili sacramento diligentibus Deum promittit Apostolus esse præparatũ? Fratres, nõ facilè dominicis moueamur in dictis: nam si infirmum Dei fortius est hominibus, & stultũ Dei sapientius est hominibus: hoc minimũ Dei tota magnitudine mũdi magnificentius inuenitur, si modò hoc granũ sinapis nos sic nostris seminemus in mentibus, vt intelligentiæ magnã nobis in arborem crescat: & sensus altitudine tota leuetur ad cælũ, ac totos scientiarũ diffundatur in ramos: atque ita ora nostra feruentia viuido fructus sui saporis succendat, & ita igne seminis sui toto nobis ardeat, & flammetur in pectore: atque nostræ ignorantiæ totũ nobis auferat sua degustatione fastidium. *Simile est regnum cælorũ grano sinapis, quod acceptũ homo misit in hortum suum, & creuit, & factũ est in arborem magnam, & volucres cæli requieuerunt in ramis eius*. Grani sinapis, sicut dicit, instar est regnũ Dei, quod de supernis affertur verbo, suscipitur auditu, fide seritur, credulitate radicatur, spe crescit, confessione diffunditur, virtute tenditur, & dilatatur in ramos, ad quos vocat aues cæli, id est, spirituales sensus, atque in ipsis eas quieta suscipit mansione. Veniat hæreticus, veniat, quia redeuntibus Ecclesiæ semper patescit ingressus, veniat, audiat, & pietati dominicæ iam desinat oblatrare. Si cęlestis regni maiestas omnis ad grani sinapis similitudinẽ venit, quid quæritur, quòd Deus ad hominẽ, dominus serui descẽdit in formã? Sic enim venit hęretice, vt tibi totũ per fidẽ cresceret, cui iam totũ defecerat per naturã. *Simile est regnum cælorum grano sinapis*. Sed sinapis reuertamur ad granũ: sic tota regni summa

1. Cor. 2.

1. Cor. 1.

manet, & consistit in regno cælorũ. Christus est regnum cęlorũ, qui velut granũ sinapis in hortũ, virginei corporis missus, orbe toto crucis in arborẽ creuit, ac tantum aedit fructus sui saporẽ cũ teritur passione, vt quicquid est vitale suo saporaret & cõdiret attactu. Nã sicut in integritate grani sinapis, sinapis virtus habetur occulta, apparet verò virtus eius vehemẽtissime, si teratur, ita Christus corpore teri voluit, qui suã noluit latere virtutẽ. Et nos fratres teramus istud granũ sinapis, vt eius vim in hac similitudine sentiamus. Christus Rex, quia tota ipse est origo regnandi: Christus regnum, quia in ipso est regni sui tota maiestas: Christus homo, quia totus homo reparatur in Christo: Christus granũ sinapis, vnde magnitudo tota Dei, tota hominis exiguitate minoratur. Et quid plura? Omnia ipse factus est, vt in se repararet omnes. Christus homo accepit granum sinapis, hoc est, regnum Dei accepit homo Christus, quod habuit semper Deus Christus: misit in hortum suum sponsam: Huius horti sæpè meminit in Canticis Canticorum, dicendo: Hortus clausus: hortus est Euangelij vomere orbe tota diffusa cultura, clausus stimulis disciplinæ, ab omni pessimo gramine Apostolico labore purgatus, fidelium plantariis, liliis virginum, rosis martyrum, cõfessorum viriditate amœnus, flagrãs floribus sempiternis. Hoc itaque granum sinapis in hortum suum misit Christus, id est, promissione regni sui, quod radicatum est in Patriarchis, natum est in Prophetis, creuit in Apostolis, in Ecclesia fecit arborem magnam, multiplices dedit indonationibus ramos, quos
1. Cor. 12. enumerat Apostolus, dicendo: Alij datus est sermo sapientiæ, alij verbum scientiæ, alij cura sanitatum, alij operatio virtutum, alij prophetia, alij discretio spirituum, alij genera linguarum. Audistis fratres, istud granum sinapis in arborẽ quam prorupit, audistis quas fundauit radices, audistis quales, quantosque se iam diffuderit, & secauerit in ramos, in quibus cęli, non aëris aues, in pennis sapientiæ & prudentiæ volatu, fidei securitate requiescant. Et tu audi, si vis terrenas bestias non timere, si vis euitare aues rapaces, voraces vultures, hoc est, aues

aëreas, quæ ſunt omnes nequitiæ ſpirituales, eleuare à terra, terrena deſerere, ſume alas colūbæ propheticæ de- *Pſal. 67.*
argentatas, ſume pēnas diuini ſolis fulgore radiatas, euo-
la in ſpecie auri, vt in tantis, & talibus ramis iā nullis la-
queis attentanda requieſcas ſemper, & de volatu tali vali-
da, & de tanta manſione ſecura. De ſimilitudine ſequēti, ſequenti verbo, domino docente, declarabimus.

De parabola fermenti. *Sermo* XCIX.

BEne cucurrit hodiernę ſeries lectionis, vt Euangelica mulier, mater noſtra acciperet à domino fermētum, per quod nobis hodie hoc templum tantam ſanctitatis exigeretur & ſurgeret in maſſam. Sic enim cœpit Dominus: *Cui ſimile æſtimabo regnum Dei? Simile eſt fermento,* *Luc. 13.*
quod acceptum mulier abſcōdit in farinæ mēſuris tribus, donec fermentatum eſt totum. Bonus dominus, amator ſuorum Chriſtus, regni ſui ſimilitudines iterat, variat cōparationes, quas non de occulto ſumit, non captat de cæleſtibus, ſed profert de quotidiano vſu, de communi conuerſatione proponit, vt ad omne genus hominum perueniat, quid eſt omnibus profuturū, iuxta illud Prophe- *Pſal. 48.*
tæ: Audite hæc omnes gentes, auribus percipite omnes qui habitatis orbem, quique terrigenę, & filij hominum, ſimul diues & pauper. Si quid de diuinitatis occulto, ſi quid de ſecreto regali, ſi quid de penetralibus diuitū afferret in medium, hoc neſciret pauper, non caperet mediocritas, notum ſimplicitas non haberet, nunc verò loquitur nota diuiti, vſitata pauperi, omnibus vitæ ipſius neceſſitate vernacula, quia homo in Dei vocatione quæritur, non diſcernitur in eius vocatione perſona. Sed lectā ſimilitudinē replicem⁹. *Cui ſimile, inquit, æſtimabo regnū Dei?* Sic dicendo appendit animos auditorū, & attonitos reddit ſtupore toto, quid regno dei, quid imperio diuino valeat comparari: atque illis mente per multa & magna peruagātibus, cæli dominus in hoſpitio pauperis, in manu panicoctatiæ mulieris regni ſui inuenit, & format exemplum, dicēdo: *Simile eſt fermento, quod acceptum mulier abſcondit in farinæ menſuris tribus, donec fermentatum eſt totum.* Antè regnū ſuum grano ſinapis compa-

rabat, nunc illud efficit simile fermento. Antè sinapis granum memorat accepisse virũ, mulierẽ nunc asserit accepisse fermentũ: dicit antè exiguũ semen virum iecisse in magnæ arboris incrementũ, mulierẽ modò fermentum breue ad profectum totius massæ abscõdisse manifestat.
1. Cor. 11. Verè, sicut dixit Apostolus Paulus, Neq; vir sine muliere, neq; mulier sine viro in Domino. Ad vnũ regnũ diuersum sexũ varia similitudo perducit: neq; virum separat à muliere vocatio Christiana, quos Deus cõiungit, natura sociat, & mira similitudine simlies reddit habitus, forma cõponit, & facit Deus, vt sit homo vnus, duo: duo, vnus: alter, ipse homo in copula cõiugali: ne sit aut singularitas destituta, aut cõfusa cõiunctio. Sed quare has similitudines regni sui Dominus per virũ producit & fœminam? Quare maiestatẽ tantã tam vilibus, tam disparibus format exemplis? Fratres, preciosum latet in hac vtilitate
Ephe. 5. mysteriũ, dicẽte Apostolo, Mysteriũ hoc magnũ est, ego autem dico in Christo, & in Ecclesia. Comparationibus istis humani generis negociũ geritur principale: per virũ & mulierem mundi causa seculis tractata finitur. Adam
Gen. 3. primus homo, mulier prima Eua ab arbore scientiæ boni & mali, ad Euãgelici sinapis arborem deducuntur, vt oculos quos illecebrosa arbor aperiendo clauserat, sinapis arbor grani sui collyrio & acritudine ipsa dum claudit, aperiret, vt ora quæ venenosæ arboris gustus infecerat, salutaris arbor flammeo gustus sui sapore sanaret, & ista arbor igneo pastu suo conscientiã toto conuersationis suæ ardore succenderet, quam frigidam illa toto iam rigore perfecerat. Neque hic iam vel agit, vel cõfunditur nuditas, vbi hominẽ totum tegit venia: fidei facit calere vestitus: sed hoc per granum sinapis quod acceperat vir, confertur fœminæ. Quid vero per fermentum, quod accepit mulier, conferatur homini, solicitius perscrutemur. *Simile est, inquit, regnum Dei fermento, quod acceptum mulier, abscondit in farinæ mensuris tribus.* Res de vsu geritur: vir in agro sinapis arborem serit, domi mulier fermentum procurat, & panes præparat alimonię: quia virum foris expectat labor, intus mulierẽ domestica cura

con-

constringit. Hinc est quò Sara sterilis, & anus ex ista præparatione fermenti, & ex tribus mensuris, tres subcinericios panes dominicæ hospitalitati offert, mystico & apponit obsequio, vt sterilitas mundi tota senectute conclusa, in mensuris tribus, hoc est, in æqualitate patris, & filij, & spiritus sancti, fermentum fidei collocaret, & Domino suo tres panes poneret confessione trinitatis: atque pro munere hoc totam Christiani germinis fœcundaretur ad prolem. Sed ad proposita redeamus. Mulier accepit à Deo fermentum fidei, quæ acceperat à diabolo perfidiæ fermentum: abscondit in mensuris tribus, hoc est, in tribus hominũ temporibus, quod est ab Adã vsque ad Noë à Noë vsque ad Moysen, à Moyse vsque ad Christum: vt mulier quæ corruperat fermẽto mortis in Adã, totam massam generis humani fermento resurrectionis totam carnis nostræ massam redintegraret in Christo: vt mulier quæ cõfecerat panem gemitus & sudoris, panem vitæ coqueret, & salutis: & esset omnium viuentiũ mater vera per Christum, quæ erat in Adam mater omnium mortuorum. Ob hoc nanque Christus nasci voluit, vt sicut per Euam venit ad omnes mors, ita per Mariam rediret omnibus vita. Quæ Maria huius fermenti implet typum, similitudinem præfert, consignat figuram, dum de supernis suscipit fermẽtum verbi: & humanã carnem in aluo Virginis, imò in alueo Virginis cælestem totam conspersit in massam. Sed quid allegorici sensus in hac similitudine maneat iam prodamus. Mulier quæ accepit fermentum, Ecclesia est: fermentum quod accepit, cælestis doctrinæ est sacramentum: mensuræ tres in quibus perhibetur abscondisse fermentũ, Lex, Prophetæ, Euangelia, vbi diuinus sensus mystico absconditur & celatur in verbo, vt fidelem non lateat, lateat infidelem. Quod autem dixit: *Donec fermẽtatum est totum.* Illud est quod Apostolus dicit: Ex parte scimus, & ex parte prophetamus: cùm autẽ venerit quod perfectum est, cessabũt quæ ex parte sunt. In conspersione scientia nũc diuina est: aspergit sensus, leuat corda, incremẽtat ingenia, & doctrinarũ more ad sapiẽtiæ cælestis dilatat, suscitat, diffundit,

Gen. 18.

1. Cor. 13.

augmentū, fermentatur totū quādo adueniēte Christo.

Deest finis.

De Syrophœnissa, siue Cananeæ. Sermo C.

HOdie beatus Marcus cùm Syrophœnissæ mulieris commendat prudentiam, fidem refert, credulitatis extollat ardorem, solicitis auditoribus nō paruam generat quæstionem, dicendo: *Et inde surgēs dominus abiit in partes Tyri & Sydonis: & ingressus domum, neminē scire voluit, & non potuit latere.* Voluit, & nō potuit: velle, & non posse, non est diuinæ maiestatis, est imfirmitatis humanę, scriptum est enim: Omnia quęcunque voluit Dominus fecit in cælo, & in terra, in mari, & in omnibus abyssis. Et Apostolus. Voluntati eius quis resistit? Succumbit necessitati quæ non libera & absoluta voluntas. Leprosus dicit ad dominum, Si vis, potes me mundare: & Euangelista dicit: Voluit & nō potuit. Quid ait beatus Marcus? Nunquid extollenda ita est mulieris fides, vt inclinetur domini possibilitas, & volūtas? Aut est tanta sagacitas fidei, vt nolente Deo diuinum valeat inuestigare sacretum? Tale mihi videtur & illud esse, cùm dominus Hemorrhoissæ fidem in suæ virtutis vult prodere ac probare documento, interrogando: Quis me tetigit? Cui discipuli dicunt: Turbæ te comprimunt, & dicis, quis me tetigit? Discipulis videbatur, quòd omnes tangerent dominum solo corpore cōprimentes: & tali carnali incessu omnes similiter iūgerentur: similiter ille, qui aliter senserat, & aliter inquirebat, peruenisse mulierem ad maiestatem suam, ad suam penetrasse virtutem, mente non corpore, non communi tactu, sed fide, ista sciebat. Vnde clamat non homo, sed Deus: nō caro, sed spiritus. Quis me tetigit? vt eum proderet virtus operis, quem tunc humanitas occultabat. Sed quid sit voluit, & quid sit nō potuit, euidentius inquiramus. Promissionis suæ memor Christus Israëlitici populi primum venerat ad salutē, vt quod Abrahę promiserat, & semini eius Dauid, eiusque posteris, fidele redderet persolutum: sed quia indignos se sua perfidia præstiterunt, obtinuit, rapuit, traxit fides gentiū, quod infidelitas spreuit & perdidit Iudæorū. Audi ipsum

dicentem:

Marginal references: Mat. 7. (beside "rat quæstionem"); Psal. 134. (beside "manę, scriptum"); Rom. 9. (beside "abyssis"); Mat. 8. (beside "cumbit"); Mar. 5. (beside "nus Hemorrhoissæ"); Gen. 2. (beside "euidentius"); Psal. 131. (beside "stus Israëlitici").

dicentem: Non ſum miſſus niſi ad oues perditas domus Iſraël: ſed oues luporum contagione iam rabidæ, & ipſis beſtiis propria feritate ſæuiores, laniare & violare ſuum ſemper voluere paſtorem: atque ideo velle ſuũ Chriſtus implere non poterat, nõ impoſſibilitate ſua, ſed nequitia perditorum, & quod aliis detulerat, aliis cõferre cogebatur, dicente ipſo: Regnum cœlorum vim patitur, & qui vim faciunt, diripiunt illud. Vim fecit fides gentium, vt raperet hęreditatem patris: ipſam hęreditatem totam diriperet filiorum, ſicut euidentius præſenti lectione monſtratur. *Mulier enim ſtatim vt audiuit de eo, cuius habebat filia ſpiritum immundum, intrauit, & procidit ante pedes eius, erat autem gentilis Syrophœniſſa genere: & rogabat eum, vt dæmonium eiiceret de filia eius, qui dixit illi, Sine prius ſatiari filios: non enim eſt bonum tollere panem filiorum, & mittere canibus.* Non dixit, non eſt bonum mittere canibus, ſed non eſt bonum tollere filiis, & mittere canibus: quia dare panẽ canibus, & ſi humanitatis non eſt, humanæ tamen eſt rationis. Canis dormientibus dominis, nocte & cuſtos & peruigil prodit extraneum, turbat furem, occurrit latroni, vt curã releuet, & ſolicitudinem ſeruulorum. Veruntamen quomodo tulit panem filiis, quibus toties & taliter obtulit, tribuit, ingeſſit? Sed illi oblatum, conculcare ad ſcelus, nõ ad vitam ſumere ſunt conati: & tamen comminutum & conculcatum à filiis, canis tota fide, toto deſiderio lambere feſtinauit. Hinc eſt quòd ſic reſpõdit: *Vtique domine: nã & catelli ſub menſa commedunt de micis puerorum.* Meritò quæ ſe canem confeſſa eſt, in hominem commutatur: & iuſtè conuertuntur in canes, qui ſe filios eſſe noluerunt: meritò adoptatur in filiam, leuatur, honoratur ad mẽſam, quæ ſe ſub menſa laudabili & prouida humilitate deiecit: iuſtè toto nunc epulatur micas ex pane, quæ ſuis meritis ſe intellexit, & cõfeſſa eſt vix mereri. Et quid plura? Hinc eſt, quòd propter iuſtitiam ſuam dominus, nec Iudęis dare potuit, nec gentibus denegare.

Mat. 15.

Mat. 11.

Deeſt aliquid.

In illud Lucæ, Nolite timere eos qui occidunt corpus, &c. déque morte contemnenda, Sermo CI.

AVdistis fratres, quemadmodũ milites suos Christus regia exhortatione compellat, vt despectu mortis interfectores corporis non paueſcãt: denique eos in amicorum iura trãſcribit, qui studio triumphi, qui amore libertatis, ſanguinem cum gaudio, & ſine trepidatione fuderint, ſic enim ait: *Vobis autẽ dico amicis meis, ne terreamini ab his qui occidunt corpus, & post hæc non habent amplius quid faciant: Ostẽdam autem vobis quẽ timeatis: timete eum qui postquã occiderit, habet potestatem mittere in gehennam.* Vobis autẽ dico amicis meis ne terreamini: quia libertatem probat virtus, metus indicat ſeruitutem: nam liber ad gloriam, ſeruus natus eſt ad timorem: merito ergo ad Dei amicitias ſublimatur, qui propter Deum humanas deſpicit mortes, neſcit timores. Si amicos morum facit imitatio, morum ſimilitudo coniungit, conuenienter eos amicos vocat Christus, quos imitatione ſua mundi iacula, & ipſam mortis formidinem conſpicit, & præuidet calcaturos. *Vobis autem dico.* Id eſt, non omnibus, ſed amicis. *Vobis autem dico.* Quos mors abſoluit iſta, nõ finit. *Vobis dico.* Quos corporis reſolutio promouet ad melius, non tranſducit ad pœnã. *Vobis dico.* Quibus morte vita inchoatur, non finitur. *Vobis dico* Quorũ mors precioſa fit non ſui qualitate, ſed cauſa: dũ vitę malucra inuenit, quàm vitæ perdat vſuram. Sed audiamus quid dicat amicis ſuis. *Ne terreamini ab his qui occidunt corpus.* Audiant qui de bono mortis veterum vetuſta volumina detriuerunt, nihil tamen inde capere virtutis, aut conſolationis aliquid inuenire valuerunt. Quia & ſi totis eloquentię viribus ad tolerantiam mortis armarunt animos, ſiccarũt lachrymas, ſuſpiria ſuſtulerunt, negauerũt gemitus, incluſerunt dolores: nihil tamen aut de ſpe certa, aut de perpetua vita, aut de vera ſuis lectoribus ſalute conquiſierunt. Quis homini, quis ſapienti dicat? Mori naturæ eſt: neceſſe eſt deperire. Nobis vixerunt veteres, viuimus non futuris: nemo ſibi, quod non poteſt tolli velle virtutis eſt: ſuſcipe voluntarius ad quod vrgeris in-

Luc. 12.

uitus: mors antequam veniat non eſt, cùm autem venerit, veniſſe neſcitur. Nec ergo amiſiſſe te dolens, quod cũ amiſeris non dolebis. Sed hæc talia cùm dixerint, dicunt totum de ſentẽtia non de vita. Quia vnde, & quando, & quomodo tibi, & per quem mors venerit, neſcierunt: nobis autem author vitæ prodidit mortis authorem: Deus nanque vitam fecit, diabolus machinatus eſt in vitam, diuino eloquio ſic prodente, Deus mortem non fecit, inuidia autem diaboli mors introiuit in orbem terrarum. Sed dicis, quare Deus opere diaboli opus ſuum paſſus eſt deperire? O homo, ſi interrogata ſcire velles, vacares paululũ, dares animũ, aperires aures, vt negocium principale arbiter ipſe tu tam curioſus agnoſceres: ſed tu occupatus aliis ſemper, tibi nunquam, quare neſcias rerũ cauſas, negocia tota ſæculorum, iudiciorum profundũ, & impenetrabile ſecretũ, deſes & ocioſus accuſas. Nónne vt apices literarum, vt elementa cognoſceres, addictus magiſtro, ſcholis affixus, totus patiens laboris & pœnæ, nec domum noueras, nec parentes? Quàm vtile tibi eſt ad quod tibi magiſter addicitur, ingeritur ſchola, & tibi pœnis tuis, labore ſuo doctor ſupplicat, vt iſta velis ſcire, vt talia & tanta digneris audire. Probãt hoc Apoſtoli, & maximè Paulus, qui vapulando docuit, non cædendo, vt eximius magiſter quot ſunt homini mores, tot ferret & exciperet paſſiones. Et nos ea in puncto temporis rerum principia, cauſas ſæculi dicamus, quia iubemur: & quomodo nos iubemur? & tu audis non quomodo debes: & nos iſta ſeruitus, neceſſitas talis excuſat: te libertas tanta, voluntas talis, indubitãter accuſat: quod dicimus, officij noſtri eſt: quod minus dicimus, eſt faſtidij tui. Quæris homo, cur non mortem Deus mox cùm ipſo extinxit authore, & lethale virus ſua prouidentia tunc nõ prouidit, ne ad totius orbis, & præcipuè ad ſuæ imaginis perniciẽ perueniret? Cælum quod tu vides homo firmatũ aëre toto portat aquas multas, nec portatur ab aliquo ipſum, quia ſola illud appendit iuſſio, ſola ſuſtinet vis præcepti, diuino eloquio ſic prodẽte. Qui extendit cęlũ ſicut pellẽ: qui tingit in aquis ſuperiora eius. Terra quæ tãto calcatur

Sapien.1.
Sapien.2.
Pſal.101.

tur pondere, atque onere montium, ac mole solidatur, supernatat liquido fundamento, dicente Propheta: Qui fundauit terram super aquas: vt quod stat, mandati sit, non naturę. Ipse, inquit, dixit, & facta sunt: ipse mādauit, & creata sunt, vt quod stat, sit diuini operis, non rationis humanæ. Mare quod tanto commotionis suæ vertice fertur, & eleuatur ad nubes, fręnant tenues arenę, vt videamus potestatē non pulueri cedere, sed præcepto. Omnia quæ in eis sunt, mouentur, ac viuunt solo iussu facta, iterum sola iussione soluenda confirmat Propheta, cùm dicit: Initio tu domine terram fundasti, & opera manuum tuarum sunt cæli: ipse peribunt, tu autem permanebis, & omnes sicut vestimentum veterascent, & velut opertoriū mutabis eos, & mutabūtur. Quomodo? Vt tempori vetustas, non creatori pereat creatura. Sed tu iam nos quicunque quæris, euagatus es, dicis: quia cùm tu quæris, quare Deus mortem in destructionem sui psalmatis permiserit permanere, nos cęlum, terram, mare ex nihilo facta, & soluenda iterū ex nihilo longo sermone descripsimus, tibi magis ac magis disquirendi materiam conquisiuimus. Dicis: Ego quæsiui cur homo pereat, tu & ipsa elementa peritura firmasti, vt de generalitate pereūdi solatium, nō quietem de ratione, fessis mortalium sensibus prouideres, quasi non doloris sit perire cælum, solui terram, & totam rerum faciem iure mortalitatis aboleri. Dicis, rogo quid pulchrius cælo? quid splendidius sole? quid ornatius stellis? quid luna gratius? quid salubrius terra? quid vtilius mari? aut quæ in istis vetustas? quæ sicut nata vel facta sunt perseuerant, quòd vtique gratius esset ista stare, quàm perdere. Homo, forsitan esset iucundius, sed non vtilius: nam istis stantibus tu nutasti: istis lucentibus cæcatus es, ne videres: cæli claritas stupefecit sensus tuos, oculos tuos sol splendore cæcauit: nam decore deceptus horū, horū opificem tu negasti istos rectores mundi, istos confessus es Deos, quos tuæ Deus verus subiecerat seruituti: necesse est ergo solui cuncta, nouari omnia, vt vel tunc facta credas, cū videris esse reparata. Nec nos æstimes euagatos, quos in argumentum tuę in-

Psal. 135. *Psal. 148.* *Psal. 101*

telligentiæ totam percurrisse cōspicis creaturam. Homo, quando te author tuus fecit ex puluere, non vidisti: nam si te vidisses factum, nūquam te moriturum sic defleuisses, vidisti te perfectum, vidisti te viuentem, vidisti te decorum, authori tuo te similē iam vidisti: vnde esses, qualis esses, quia nec nascentem, nec morientem videras, nesciebas? hinc est, quòd naturæ dedisti totum, tibi te, Deo nihil propterea Deus per naturam redegit te, permisit ex nihilo in puluerem reuocari, vt quid fueris sic videas, & resurrecturus agas gratias, qui factus, qui creatus ingratissimus extitisti. Non timeamus ergo fratres, sicut dixit dominus, eos qui occidūt corpus, quia istā vitam nō perimunt, sed destruunt, dum de temporali faciunt sempiternam. Quid plura fratres? Permisit tunc mori, qui poterat suscitare, qui viuificare sufficit, permisit occidi: cui est honor & gloria in sæcula seculorum, Amen.

De Centurione. *Sermo* CII.

CHristus in corpore nostro manens, quòd omnes nō suscitauit mortuos, omnes non sanauit ęgrotos, credamus hoc nō potestati defuisse, sed tempori. Tunc orbem totū toto virtutis suę fulgore radiasset, & sustulisset tempus fidei: & nihil secundi aduentus sui reseruasset ad gloriam. Nec verò sic virtutum suarum temperauit insignia, vt & diuinitatis suæ manifestaret indiciū: & credendi documētum plenissimum largiretur, & excusationem callidæ infidelitatis auferret, sicut hodie Centurio, cuius Euangelista Lucas meminit, fide sua, prouidentiaque monstrauit. *Centurionis, ait, cuiusdam seruus male habens moriebatur, qui illi erat preciosus.* Centurio hic Romanus erat: sed plus erat hic ipse fructu centesimo Christianus. Et Deo magis militabat iste, quàm sęculo: & in humano bello fortis, fortior in diuino pacis custodia permanebat. *Cuius seruus male habēs moriebatur, qui illi preciosus erat.* Seruus erat, qui pretio taxabatur. Quæramus ergo, quis est iste seruus, qui illi erat preciosus. Si dominabitur anima, corpus seruit: & homini nil corpore preciosius. Hic seruus Centurionis istius preciosus infirmabatur ad mortem; ergo Centurio rogabat vt Christus solus mor- Luc. 7.

tali

tali corpori largiendo vitam perpetem subueniret. *Cùm audisset, inquit, de Iesu, misit ad eum seniores Iudæorum.* Gētilis Iudæos ad Christum mittit, & in lege positis, qui sine lege erat, legis demonstrat authorē. Nemo ergo miretur si Gētilis, hoc est Christianus, aut vocat, aut ducit, aut perducit ad Christū. *Misit ad eum seniores Iudæorū, rogans eum vt veniret, et saluaret seruū eius. At illi cùm venissent ad Iesum, rogabant eum solicitè dicētes: Dignus est vt hoc illi præstes: diligit enim gentem nostram, & synagogam ipse ædificauit nobis.* Iudæi rogant pro Gentili, qui pro se nō rogāt: & agunt satis pro salute alieni serui, qui pro salute suorum nihil agunt filiorum, aiūt. *Dignus est vt hoc illi præstes.* Si dignus est qui audit, credit, mittit ad Christum: ad Christum qui venit, videt, & nō credit, quàm probatur indignus? *Diligit enim gētem nostrā.* Ille diligit gentem vestram, quàm sic Christo supplicem facit: sed vos audistis eam, quam sic Christo redditis cōtumacem. Aut quomodo Christianus nō diligit gentem vestrā, qui dum Christū fatetur ex gēte vestra, quicquid gentis vestræ est, cælestem tollit & extollit ad gloriam. *Diligit enim gentem nostram, & synagogam ipse ædificauit nobis.* Audistis quia semper diruta est synagoga, & iacet iugiter in cœmentis, nec cælestem surgit in fabricā, nisi eam in Ecclesiæ culmē Christianus fabricator instruxerit. *Iesus, inquit, ibat cum illis.* Sed illi non ibant cum Iesu, cum quo mente non ibant: nec cum illo erant, qui seiuncti corde, corpore videbantur adiuncti. *Et cùm iam non longè esset.* A quo? A gentili. Quantū Iudæi se seiungebant a Christo, Christus tamen gentibus iungebatur. *Et cùm longè iam non essèt, misit ad eum Centurio amicos.* Qui ante miserat Iudæos, nūc amicos mittit: vt Iudęos
Rom.11. sic dicendo iudicet inimicos: probāte hoc Apostolo cùm dicit: Inimici propter vos. Iudęi dum credidisse gētes, in-
Ioan.15. uident, quicquid erat & legis & gratiæ perdiderūt. *Misit ad eum amicos.* Audi ad Apostolos dominum dicentem: Iam non dicam vos seruos, sed amicos. Sicut fides seruos promouet in amicos, ita perfidia filios in pœnalem redigit seruitutem. *Misit ad eum amicos, dicens: Domine,*

noli vexari. Quare? *Quia non sum dignus vt intres sub tectum meum.* Videtis quia Christus ducebat magis Iudæos, quàm adduceretur à Iudęis, vt audirent esse penes Centurionem diuinitatis reuerentiam, penes Gentilem legis cultum, penes militum stipendiũ gratię, penes Romanum fidei doctrinam, in frigore pagano Christianum calorem, in terreno pectore cęleste secretum, & notitiam tuam dominationis supernę in tota sęculi seruitute. *Domine, noli te vexare.* Hoc est dicere, Deus quid te vexas humano in corpore? quid te conficis labore terreno? & viæ longitudine te fatigas? quid peregrinaris locis qui es vbique totus? atq; intra te totam tenes & possides creaturam. *Domine, noli te vexare, non sum dignus vt intres sub tectum meum.* Fratres, quod est tectum quod hominem aut dignum facit, aut reddit indignũ: quo diuinum inuitet, aut repellat accessum? Fratres, hoc tectũ corpus est, quod tegit animam, quod operit sensum spiritus, quod cordis domicilium velat, quod libertatem mentis à cælesti visione secludit. Sub hoc ergo tecto Centurio indignũ ducit intrare Christum, hoc est, in corpus humanũ diuinam succedere maiestatem. *Nõ sum dignus vt intres sub tectum meum.* Sed Deus qui quod humanũ est cùm vult facit esse diuinum, & quod nostrę carnis est cùm dignatur suum commutat in spiritũ, nec habitare carnem, nec tectum nostri corporis dedignatur intrare. *Propter quod, inquit, et meipsum indignum arbitratus sum venire ad te.* Hoc est, vtrunque deuoti quia & ad se Deum venire indignum ducit, & se accedere ad eum scit esse non dignum. Quis intrat ad Iudicẽ non vocatus? quis nõ iussus ingredit ad Regem? quantò magis ad Deũ nõ venit quis non vocatus? Quos vocauit, inquit, eos & iustificauit. Rom. 8.
Centurio ergo nõ refugit aduentũ domini, Christi præsentiam nõ recusat, sed agit, vt vocantis sit gratia, non sit temeritas præsumentis. Nam Deus quid possit, humano suggerit & informat exẽplo, dicendo: *Nam & ego homo sum sub potestate cõstitutus, habẽs sub me milites: & dico huic vade, et vadit: & alij veni, & venit: et seruo meo fac hoc, & facit.* Hoc est, si ego, qui sum sub potestate constitutus,

stitutus, imperio verbi solo facio mihi parere subiectos: quomodo tu qui nulli subiaces, & cuius omnia subiacẽt potestati, verbo nõ potes iubente curare? sanitatem mittere? mãdare virtutes? Aut verbo reficere nõ potes, quod verbo fecisti? Dixit, inquit, & facta sunt: mãdauit & creata sunt Aut aliquid ex aliquo reparare non sufficis, cũcta ex nihilo qui parasti? *Dic ergo verbo, & sanabitur puer meus*. impleuit illud, quod Propheta de Deo cecinit: Misit verbum suũ, & sanauit eos, & eripuit eos de corruptela eorum. Fratres, Centurio iste dicẽdo: *Non sum dignus vt intres sub tectum meum*. Christiani populi gerit figuram, qui Christi præsentiam corporalem se iudicat non mereri: sed solo verbo, nũcio, auditu, fidei tantum, totas domini audit, credit, respicit in sua sanitate virtutes. Nam quòd dicit: *Dico huic vade, & vadit: & alij veni, & venit: & seruo meo fac hoc, & facit*. Iudæorum repulsam, vocationem gentium, Christiani populi obedientiam sic demonstrat. *Dico huic*, Hoc est Iudæo, qui non credidit. *Vade, & vadit: & alij*. Hoc est, Gẽtili, quia credidit. *Veni, & venit: & seruo meo*. Hoc est, Christiano. *Fac hoc, & facit*. Oremus fratres, vt mereamur Christiani nõ nomine tantùm esse, sed fide: & vt quę iubentur nõ audiamus tãtùm, sed faciamus audita. Quia sicut deuoti serui est fecisse iussa, ita iussa contumacis est non fecisse. *Dic ergo verbo. & sanabitur puer meus*. *Quo audito, inquit, Iesus miratus est*. Creator mirabilium miratur: aurium conditor quasi qui nõ audita nesciat sic stupet audita: sed dum Gentilem sic credidisse miratur, incredulitatem corripit Iudæorum: denique. *Sequentibus se turbis dicit*. In morte manentes arguens sic Iudæos. *Amen dico vobis, nec in Israel tantam fidem inueni*. Verum est fratres: fides sola viuit, & viuet in gentibus: signa & virtutes lassant, & nihil proficiunt in Iudæis.

Psal. 148.

Psal. 103.

De filio viduæ excitato à mortuis, deque corporum resurrectione. Sermo CIII.

Luc. 7. HOdie beatus Euangelista, quia viduæ matris vnicum iam funeris vinculis illigatum, lamentabili impositum iam pheretro, prosequentibus turbis euntem iam

carceris ad sepulchrum, per Christũ vitæ redditum nunciauit, omnium concussit corda, mouit mentes, stupefecit auditum. Sed hoc Gentes mirentur, Iudæi stupeant, mundus pauescat: nos autem, qui omnes à sæculis mortuos ad vnam vocem Christi sepulchris excitandos credimus, cur miramur? Exurgent, inquit Isaias, mortui, & resurgent qui in monumẽtis sunt. Et dominus, Veniet hora quando mortui audient vocem filij Dei: & qui audierint, viuent. Ad hæc Apostolus: In momento, in ictu oculi, in nouissima tuba: canet enim tuba, & mortui resurgent incorrupti. Quæ est ista tuba, quæ inferis infert bellum, sepulchri resoluit moles, intonat mortuis vitam resurgentibus in lucem perpetem dat triumphum? Quæ est? Illa quam superius dominus dixit: Mortui audiẽt vocem filij Dei. Tuba non quæ arctato spiritu per cõcauum cornu ligni, vel æris tristem bellãtibus dat mugitum: sed quæ de corde patris, ore filij, vitalem simul & inferis & superis dat clamorem. Et in nouissima tuba: tuba quæ in principio mundum vocauit ex nihilo, ipsa in nouissimo mundum reuocabit ex perdito: & quæ initio hominem suscitauit ex limo, ipsa in fine hominem resuscitabit ex puluere. Fratres, sic credimus, quia tuba diuinę vocis chaos diuisit, collegit orbem, mundauit elementa, distinxit mundum, suspẽdit cælum, fundauit terram, mare vinxit, mersit infernos, dedit ordinum vices, iussit rerum cõtinuam seruitutem, ac ne vacuus horreret orbis, aptauit habitatores, habitacula sic discreuit, in cęlo posuit angelos solo spiritu viuentes, in terra constituit vitas varias terrenorum: in aëre dedit animas aligeras peruolare, in aquis tam pusilla quàm magna fecit, vt viueret animantium multitudo, ac miro modo sic ex disiunctis partibus iunxit compagem mundi, vt nec commixtio discreta confunderet, nec discretio rerum in[con]funderet vnitatem. Hinc est, quod diei ac noctis copula sic diuisa est, vt ex quiete labor, requies ex labore constaret. Hinc Sol & Luna vicissim mundi circumeunt metas, vt Sol germinata luce amplificet claritatem diei: & Luna lumine supe[r]pari ex toto cæca noctis tempora non relinquat. Hinc

Esa.26. Iuxta LXX.
Ioan.5.
1.Cor.15.

stellæ suo cursu varios mutant ortus, vt noctibus & signent tempora, & viantibus dent ducatu. Hinc tempora eundo veniunt, esse incipiũt dum desistunt. Hinc semina nascuntur, crescunt, adolescunt, iuuenescunt, senescunt, decidunt, moriuntur, & iterũ vitalibus sepulta sulcis, resoluta putredine, salutari ex morte in vitã suam redeunt: de corruptione propria suscitãtur in forma. Et si hoc fratres Dei vox, tuba Christi, per dies, per menses, per tempora, per annos, vocat, reuocat, ducit, reducit, præcipit esse, facit nõ esse, dat morti, vitæ reddit, quare quod in omnibus semper facit, semel facere nõ possit in nobis? Aut in nobis solis virtus diuina lassescit, propter quos solos totũ quod prędictũ est, Dei est operata maiestas? Homo, si tibi omnia tua ex morte reuiuiscũt, cur tu Deo tua nõ reuiuiscas ex morte? Aut te in solo Dei creatura deperit, propter quẽ subsistit, agitur, mutatur, innouatur tota quotidie creatura? Fratres, hæc dico nõ signorũ Christi cupiẽs exinanire virtutes, sed hortor vt vnius resurgentis exemplo ad fidẽ resurrectionis omniũ cõcitemur: & credamus quòd crux nostri corporis sit aratrũ, fides, semẽ, sulcus, sepulchrũ, resolutio, germen, expectatio, tẽpus, vt cùm Ver dominici aduẽtus arriserit, corporũ nostrorum matura tunc viriditas vitalẽ resurgat in messem, nescituram iam finẽ, nesciturã caniciem, non passurã falces, nec flagella sensurã. Quia depositis in morte vetustatis paleis nouũ gloriosi corporis cõsurgit in fructũ. Si ad vnius viduæ lachrymas tẽporales sic motus est Christus, vt occurreret in via, vt ex oculis stillãtia dolorũ fluenta restringueret, vt recurreret mortẽ, reduceret hominẽ, resuscitaret corpus, vitã reduceret, planctũ verteret in gaudiũ, & exequias lugubres in festiuitatẽ natalitiam cõmutaret, & pheretro datũ, matri viuũ redderet ex morte, quid modo faciet quando inardescet viribus suis ad Ecclesiæ suæ lachrymas diuturnas, ad sponsæ suæ sanguineos sudores? Nam per supplicantem Ecclesiam lachrymas fundit iuges, per martyres sacrũ sanguinem sudat, donec vnicũ suum, hoc est populũ Christianũ, quem tot ad mortem ferunt tempora, occurrens Christus de mortali pheretro

perpetuæ

perpetuæ vitæ reddat in supernę matris gaudium sempiternum. Verum quia nascentis Christi venit tempus, & miraculũ cæleste iam radiat paritura virginitas, atq; ortum diuini Regis nobis non stella iam nunciat, sed ipse Solis ascensus, adoraturi occurramus omnes: & muneribus sacris Deum, Regemq́ue virgineo processiile fateamur ex templo: offeramus munera, quia nascenti Regi semper publica paratur oblatio, offeramus munera, quia indeuotus satis est vacuus adorator. Hoc probat Magus, *Mat.2.* qui onustus auro, succensus thure, sacratus myrrha, Christi cunabulis inclinatur. Quale est, si quod fecit Magus, non faciat Christianus? Quale est, si ad gaudiũ nascentis Christi fleat pauper, captiuus gemat, hospes lamentetur, eiulet peregrinus? Festa cælestia Iudæus decimis semper honorauit, Christianus quid de se sentit, si vel centesimis non honorat? Fratres, ne quis me hoc dicere existimet declamãtis studio, nõ dolentis affectu. Doleo, certè doleo, quãdo lego Christi cunabula Magos rigasse auro: & video altare corporis Christi Christianos vacuũ reliquisse: & in tempore hoc præsertim, quãdo se pauperum fames vastat: quando se fundit turba lamentabilis captiuorũ. Non habeo nemo dicat, quando Deus ex eo quod habes, nõ ex eo quod nõ habes, quærit: quãdo duo æra viduæ in acceptum dignanter ascribit. Deuoti simus creatori, vt nobis deuota sit creatura. Proximorum nostrorum sustentemus angustias, vt à nostris liberemur angustiis. Repleamus altare Dei, vt nostra horrea repleat fructuum plenitudo. Certè si non damus: quia non accipimus non queramur. Ipse autem Deus noster donet vobis tam præsentia, quàm futura bona, per Dominum nostrum Iesum Christum: cui est omnis honor & perpetua gloria, vnà cum spiritu sancto, nunc & semper, & per omnia secula seculorum, Amen.

De diuite, cuius ager ferax. Sermo CIIII.

QVotiẽs diues iste venit in mediũ, quẽ tot seculis, orbe toto, die omni, clamor diuinæ vocis accusat, totiẽs diuitiarũ fallax fugatur illecebra, totiẽs cupiditatum furens flamma restringuitur, auaritię totiẽs rabies

Luc.12. vicsana mitigatur. Sic nãque hodie cœpit dominus Iesus; *Hominis cuiusdã diuitis vberes fructus ager attulit: & cogitabat intra se dicens: Quid faciam? quod non habeo, quo congregem fructus meos? Et dixit, hoc faciam, destruam horrea mea, & maiora faciam: & illuc congregabo omnia quæ nata sunt mihi bona mea: & dicã animæ meæ: Anima, habes bona multa posita in annos multos: requiesce, manduca, bibe, epulare. Dixit autem illi Deus, Stulte, hac nocte animam tuam repetũt à te, quæ autem parasti, cuius erunt?* Miserum, quem vbertas sterilẽ, abundantia anxiũ, inhumanum copia, diuitiæ fecêre mendicum. Humanus ager inhumanum dominũ sustinebat: & quod terra fundebat largiter, concludebat & congregabat angustè: vt esset alienorum custos, qui esse suorum noluit prorogator, ingratus Deo, sibi nequam: hostis pauperũ, diuitum nota, carcer naturæ. *Hominis cuiusdam diuitis vberes fructus ager attulit, & cogitabat intra se.* Quasi possit extra se quispiam cogitare, sed intra se iste cogitabat, qui in corde suo impietatis consilio recepto nil pietatis sibi, misericordiæ nil reliquit. *Cogitabat intra se, dicens*: Digno consiliario se vsus, qui mali animi non poterat habere solatium, non poterat habere collegam. *Et cogitabat intra se dicens*: Mẽs impia cum pietate certabat, & patiebatur intestinum bellum, qui misericordiæ pacem perdiderat, & quietẽ. *Et cogitabat intra se, dicens: Quid faciam?* Interrogantis vox est: & quem putas interrogabat iste? Erat in illo alter, quia ad eius penetralia iã diabolus possessor insederat: & qui intrauerat in cor Iudę, mentis eius tenebat arcanum. *Quid faciam? quod nõ habeo?* Audistis quomodo non habet diues? Ecce clamat. *Non habeo.* Verum est, quia non habet semper, qui quærit semper: & non habet vbi congreget, qui vt congreget sic requirit. Sed audiamus quid ei responderit consiliarius internus. *Destruam horrea mea.* Euidenter apparuit qui latebat: quia à destructione incipit semper inimicus: Agit, agit, vt quæ habes destruas, & quæ cõcupieris nõ reformes. Miser diues ignarus de pręsentibus disputas stultissime, de futuris

Desunt nonnulla. Præsens vbi est sedes animæ transtulisses:

ftulisses: at nunc catenæ horreorum tuorum strinxerunt fauces pauperum: vinxerunt hospitum colla, esuriẽtium viscera contriuerunt: vnde pauperum te præcedũt gemitus, & sequuntur, accusant te hospitum luridi vultus: te turba impetit plãgens petentium: vt addictus à superno Iudice satietatem pęnarum capias, qui horreorum tuorũ seras negando cæteris tibimet cõclusisti. Cogitabat intra se diues, meritò illi taliter respondit, qui scit cogitationes hominum, quoniam vanæ sunt. *Stulte, hac nocte repetũt animam tuam à te, quæ autem parasti cuius erunt?* Benè stulte, quia ibi totum de carne fuerat, nil de corde: Benè stulte, quia migraturæ mox animæ condita satis longa pærparabat. *Hac nocte à te repetunt animam tuam.* Conuenienter hac nocte, quia fugiens misericordiæ lucem, auaritiæ tenebris se mancipat, dicendo: *Manduca, bibe, epulare.* Quòd autem bibentes filij noctis sint, non dici, Apostolus sic declarat: Et qui inebriantur, nocte ebrij sunt: per obscura fertur, assumitur per tenebras, qui vitæ subsidium suorum mandauit & condidit horreorum. Psal. 93. 1. Tes. 5.

Repetunt animam tuam à te. Quare non dixit, qui dederat, repetit, sed repetunt? Quia sanctorum Deus repetit animas, & reducit: tartarij ministri repetunt & pertrahũt animas impiorum. *Et cogitabat intra se, dicens: Quid faciam? quod non habeo, quo congregem fructus meos? Et dixit, hoc faciam, destruam horrea mea & maiora faciam & illuc congregabo omnia quæ nata sunt mihi bona mea, & dicam animæ meæ: Anima, habes multa bona posita in annos multos, manduca, bibe, epulare. Dixit autem illi Deus, Stulte, hac nocte repetũt animam tuam, quæ autem parasti cuius erunt?* Vnde iste diues sic præuentus est, vt magis cogitata perderet, quàm parata: & impletum est illud Prophetæ, Exibit spiritus eius, & reuertetur in terrã suam, in illa die peribunt omnes cogitationes eorum. Psa. 145.
Cogitauit iste quid post se relinqueret, non quid pręmitteret ante se: vnde iuxta Apostolum, Euanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum: æstimantes se esse sapientes, stulti facti sunt. Cui dicitur stulte, & excitatus de somno præsentis vitæ in illa perpe- Rom. 1.

 tuitate

tuitate nihil inuenit in manibus suis: sicut dixit Psalmista: Dormierunt somnum suum, & nihil inuenerunt omnes viri diuitiarum in manibus suis. Vigila ergo diues in opere bono, in malo dormi: vt non sit manus tua pauperi vacua, vt tibi plena sit semper. Quia diues quantum largiter profundit, tantum largiter redundat in rebus. Esto ergo diues in misericordia, si semper esse vis diues: & tunc erunt horrea tua maiora, tunc plena, si non fuerint largitate vacua, cupiditate inclusa.

Psal. 75.

De muliere quæ habebat spiritum infirmitatis.

Sermo CV.

Hodie cura Christi, & diuinæ virtutis dedit mirabile documentũ, & diabolicæ fraudis nudauit astutiam, & absoluit mulierẽ longo & obscuro vulnere sauciatã: sicut ait Euangelista: *Erat Iesus docens in synagoga sabbathis, & mulier quæ habebat spiritũ infirmitatis annis decẽ & octo: & erat inclinata, nec omnino poterat sursum respicere. Quam cùm vidisset Iesus, vocauit illã, & ait illi, Mulier, dimissa es ab infirmitate tua. Et imposuit illi manus, & cõfestim erecta est, & glorificabat Deũ.* Habebat spiritũ infirmitatis, & erat inclinata: patebat vulnus, sed auctor vulneris nõ patebat: languorem videbant cuncti, sed languoris materiã non videbant: erat in aperto pœna, sed in ipsa pœna carnifex latebat inclusus: corpus aspiciebatur incuruum, sed non aspiciebatur incurui corporis pondus: in medio ciuiũ portabat mulier hostem suũ, sed hostem ciues vt propellerent, non videbant. Ars nequissimi spiritus, corporis necessitas credebatur: vt prædo callidus teneret captiuam dolo, quam tenere viribus non valebat. Diabolus nihil esset, si essent solicitiores homines & cautiores. Aut quid in homine vnquã preualuit ille virtute, nisi arte, mendacio, incidiis, fraude, dolo, nequitia, vitiorũ ministerio, furore criminũ? ille voluntates hominũ semper explorat, & bonas quidẽ voluntates refugit: malis autẽ volũtatibus obsecundat, vt sit minister scelerũ, criminũ leno, parasitus ipse vitiorũ. Et quia potestate nõ potest, dominatur turpissimis mẽtibus turpissima seruitute. Sic mendacio decepit Euam, sic cupiditate

Luc. 13.

Gen. 3.

Mar. 14.

ditate laqueauit Iudam: sic Iudæos cæcauit inuidia, sic Mar.13.
Gentes idolorum caligauit errore, sic confudit populus
pompa rerum, sic paruulos vanitate ne sana saperent,
occupauit. Denique quid circa præsentem mulierem mo
litus sit, audiamus. *Et ecce, inquit, mulier, quæ habebat*
spiritum infirmitatis annis decem & octo, & erat incli
nata: nec omnino poterat sursum respicere. Videtis quia
hæc mulier depressa nequissimi spiritus onere suspira-
bat, qui semper oneribus peccatorum deprimit homi-
nes, & inclinat ad terram: ne cælum videant, ne aspera
sapiant, ne Deum aspectent, ne ad libertatem suam per
suum reuertantur authorem: sed inclinato capite defi-
xis oculis, prono vultu, captiui sub iugo semper hostis
teneantur antiqui. Sic premebatur Publicanus ille, qui Luc.18.
oculos suos ad cælum tollere non valebat, sed percutie-
bat peccati conscium pectus, & quia negandi locus non
erat, locũ misericordiæ perquirebat, dicendo, Deus pro-
pitius esto mihi peccatori. Hoc sustinens Propheta bea-
tissimus sic canebat, Iniquitates meę superposuerunt ca Psal.37.
put meum, & sicut onus graue grauatæ sunt super me.
Et vt sui operis aperiret auctorem, alibi sic profatur, Ver- Psal.63.
ticem capilli perambulantium in delictis suis: quia qui
non resistunt delictis, sed perambulant in eis, eorum
diabolus & equitat, & percurrit in verticem: vt qui
ad mala suo vadant studio, ad peiora diaboli ducãtur im
pulsu: Apostolo dicente. Tanquam euntes ducebamini. 1. Cor.12.
Sed quid in hac historia spiritualis intelligentiæ maneat,
perscrutemur. *Et ecce mulier quæ habebat spiritum infir-*
mitatis annis decem & octo, & erat inclinata, nec omni-
no poterat sursum respicere. Quæ est ista cuius infirmi Ephe.6.
tatis etiam tempora describuntur? Quæ est ista, cui ferre
de terra, sed inclinare, aut languor callidus sic studebat?
Quæ est? Hæc quæ modò est sanctorũ genitrix Ecclesia,
sancta filiorũ, quã, sicut dixit Apostolus, spiritus aëris hu
ius, spiritus diffidẽtię, spiritus erroris, spiritali vexabat in-
cõmodo: atq; ita ponderibus diuersis pronã dabat & de-
ponebat ad terram, vt ad cælum nunquam subleuaretur
aspectu. Sed quid est quod hęc quę Ecclesiæ typum por-

tat, in synagoga sic reperitur incurua? Quid est? Quia dũ fugit gentium sacrilegia, & declinat sarcinas idolorum,
Luc. 11. grauiora incurrit, & portauit pōdera synagogæ, probante Domino, cùm dicit: Væ vobis Scribæ & Pharisæi, qui alligatis onera grauia, & imponitis super humeros hominum: Ipsi autē nec vel minimo digito ea vultis moue-
Mat 13. re. Vnde & beatus Petrus: Nunc ergo quid tentatis Deũ,
Act. 15. inquit, imponere iugum super ceruices discipulorũ, quod neque nos, neque patres nostri portare potuimus? Hinc est quod Christus ab his oneribus homines cupiens al-
Mat. 11. leuiare, clamat: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiã vos: tollite iugum meũ super vos, quia suaue est. Cũ dicit omnes, & Iudęos vtique vocat, & Gentes. Sed quare per decē & octo annos mulieris huius trahitur ægritudo? Quia nisi decalogus legis ogdoadis vnisset ad gratiam, nunquam sancta Ecclesia, nunquam mulier hæc ad plenitudinem tēporis, ad diem salutis, ad tempus acceptum, ad sui saluatoris præsentiã peruenisset. Hanc autem mulierem gessisse Ecclesiæ sic figuram ipsius qualitas curationis assignat. *Vocauit, inquit, ad se illam, et imposuit illi manus.* Sic curare semper Ecclesiã satis nouit, qui fieri Christianus meruit, & quotidie fieri conspicit Christianos. Nãque vt incuruus peccatis erigatur Gentilis ad cælum, prius à Gentilii per impositionem manuũ, nequam spiritus effugatur. Nam qui solo verbo fugarat dæmones, & infirmitates omnes sola sanauerat iussione: quare super hanc mulierem suas imponit manus? Quare circa istam curãdi ordinem nouat, nisi quia iam tunc in vna sanat omnes: imò quia nõ antè suscipit Ecclesiã, nisi eam per impositionē manuũ suarũ purget à diabolo, & faciat Christianam: & amplius faciendorum Christianorum curam præsentis curę formet & instituat sacramēto? Sed Archisynagogus indignatur, quare Christus sabbathis curet, hodieque Iudæus in Ecclesiæ cura zeli furore torquetur: dum cælestes sensus intelligentia terrena pręuoluit, ac putat sabbathum iumentis, non hominibus consecratum, qui periclitanti boui, vel asino sabbatho festiuus occurrit, hominique morięti

sabbatho

ſabbatho pietatis quicquam, miſerationis quicquam, nō indulget. Et hoc facit excors, vt in pectore violet ſabbathum: & in homine ipſam violet ſanctitatem, ac ſic Deo Dei lege præſcribit : & obſeruando ſabbathum, Deo ſabbathum ſic refundit, quod Deus Iudęo pro labore terreno, & opere carnis clementer indulſit. Et conuerſi ſunt in arcum peruerſum, qui in dominum legis, legis præcepta rectiſſima ſic retorquent. Iudæe, qui te ab humanis, vt vel vno die, vel ſabbatho, ſaluti tuę curatione ceſſares. *Deeſt quippiam.* Et tu Chriſtiane, diem domino dominicum ſerua, ſi vis illum videre domini diem, ſi vis quicquid eſt dominicum per domnium poſſidere. Pſal.77

De ficu quæ fructum non protulit. Sermo CVI.

SIcut peritus magiſter ad audiendum rudes, ad intelligendum tardos, diſcipulorum ſenſus vario genere doctrinæ pulſat, ſuſcitat, accendit ingenium: ita dominus ſimilitudinibus variis, diuerſis comparationibus, populorum pigros, tardoſque animos ad euangelicum conuocat & inuitat auditum: nanque hodie ſic cœpit: *Arborem fici habebat quidam plantatā in vinea ſua, & venit quærens fructū in illa, & non inuenit: dixit autem ad cultorem vineæ: Ecce tres anni ſunt, ex quo venio quærens fructum in ficulnea hac, & non inuenio: ſuccide eam, vt quid & terram occupat? At ille reſpondens, ait illi, Domine, dimitte illam etiam hoc anno, vſque dum fodiam circa illam, & mittam ſtercora, & ſiquidem fecerit fructum: ſin autem in futuro ſuccides illam. Arborem fici habebat quidam plantatam in vinea ſua.* Rogo quid tam planū, quid tam lucidum, quid tam commune, quid ruſticis ſit vernaculum, quid proprium ſit peritis, quàm propoſitæ ſimilitudinis forma? Quæ de generali vſu veniens omnes & verbo inſtruit & cōuertit exemplo. Infructuoſa arbor intricat ceſpitem, necat ſpatia, exhaurit terræ vires, cultorem conficit damno, afficit tædio poſſidentem : ac ſic excidere iſtam lucrum eſt, eſt iſtam commodum non habere. Sic homo vtique qui naturæ donū, munus animæ, rationis beneficium, excellentiam ſenſus, iudicium mentis, artis induſtriam, culturæ bonum, per ſteriles atque Luc.13.

inopes actus reuertit, occupat, margit, auctori fructum, cultori gratiā negat, sicut arbor è terra, sic iste è vita meretur excidi. Et sicut infœcunda arbor si fuerit in vinea, dum fundit mortiferam subiectis viribus vmbram, inimica non sibi soli, sed etiam palmitibus fit fęcundis: ita homo deses, ignauus, si præsit populis, non sibi soli fit noxius, sed multis: dum sequentes se suo vitiat & perdit exemplo. Sed hanc similitudinem quare dominus dixerit, audiamus: Arbor ficus, brumali tempore transacto, dum grossos producit in florem, & simulat suum suis floribus fructum, decipit incautos, illudit ignaros. Nanque mox proiicit grossos, pigrū proficit & prorumpit in germen: & fit posterior cæteris fructu, quæ videbatur cæteras anteisse. Meritò ergo à domino synagoga arbori fici cōparatur, quæ calefacta tēpore legali tēporaliter ecclesiastici fructus floruit in figura. Patriarcharū nanque radice solidata, sacerdotali exaltata culmine, Propheticis dilatata ramis, Iudaicæ obseruationis repleta grossis florebat, tūc spe sola fructum datura per Christum, imò ipsum Christū
Psal.131. datura post fructum, dicente Psalmista: De fructu ventris tui ponam super sedem tuam. Vnde sancti scientes hæc, spem fructus ex flore capiebant, & solabantur præsentia de futuris: videntes iam iamque succedere ęterna mortalibus, perpetua caducis, Legi gratiā, Synagogæ Ecclesiā, cælestia terrenis, humanis diuina, omnibus Christū: quē quia venturum longa patientia sustinebant, venisse fideli gaudio sunt gauisi. Ex istis erat Simeō ille, cui promissum erat vt non videret mortē, donec videret Christū domini
Luc.2. quem in vlnas habens, talem prorupit in voce: Nunc dimittis seruū tuum domine, secundū verbū tuum in pace, Quia viderūt oculi mei salutare tuum. Ignari verò dum fiduciā gerunt in lege tota, neque sunt de Christi expectatione soliciti, neque suscipere Christum, neque agnoscere meruerūt: & ita sunt legalibus decepti flosculis, sicut nescios grossis suis decipit ficus. Hinc est quod Dominus aduentus sui tēpora scire cupientes mittit ad ficū, dicens:
Luc.21. Videte ficulneam, & omnes arbores cùm producunt iam fructum; scitis quia propè est ęstas, ita & vos cum videritis

hæc

hæc fieri, scitote quia propè est regnũ Dei. Videtis quia ficus non signat præsentia, sed indicat sic futura. Sed iam per ordinem propositũ prosequamur exemplũ. *Arborẽ fici habebat quidam plantatam in vinea sua.* Synagoga est arbor ficus, possessor arboris Christus, vinea in qua refertur plantata arbor ista, Israëliticus est populus: Isaia Propheta sic dicente: Vinea domini sabbaoth domus Israël est. *Venit, inquit, quærens fructum in illa, & nõ inuenit.* Venit Christus, & in synagoga fructũ fidei repetit nullũ: quia tota dolis erat inumbrata perfidię. Ad ficulneam venit Christus, ad quam legitur Adam nudus fugisse post culpam: dicẽte Geneseos libro: Et cognouerũt quia nudi sunt & consuerunt folia fici, & fecerunt sibi succinctoria. Venit ergo ad ficum Christus, vt inueniret Adam, vt nudum tegeret pro suo corporis indumento: cuius ficus non velabat, sed simulabat pudorem: cuius ficus ista, id est synagoga, circũcisionibus suis nudabat patrem verecũdi corporis, non tegebat. *Venit, inquit, quærẽs fructũ, & non inuenit. Dixit autem ad cultorem vineæ: Ecce anni tres sunt, ex quo venio quærẽs fructum in ficulnea hac, & non inuenio, succide eã.* Cultor vineę, qui infructuosam ficum iubetur excidere, est pręsul synagogæ angelus, qui sterilitatem, quia non potest excusare, inducias impetrat supplicando. Sed illud pętereundum non est quod dixit, *Ecce anni tres sunt.* Tres anni, tria sunt tempora per quę Christus ad synagogã fructũ quæsiturus aduenit, id est, per Legẽ, per Prophetas, per ipsam sui præsentiã corporalẽ, vt infructosa ficus, quę iã diuinitati fructus velut nõ necessarios denegabat, vel homini, vel esurienti, vel manducaturo Christo cibos necessarios non negaret. Sed nũc quid cultor vineæ responderit, audiamus. *Domine, dimitte illã & hoc anno.* Cultor vineę cõcedi adhuc Euangelici temporis precatur annum, de quo Isaias dicit: Pędicare annum domini acceptum, & diem retributionis. Vt quid? *Vsque dum fodiam circa illam.* Vult eã Apostolico vomere perfodere, quia legalis cultri non valuit sentire culturam. *Et mittam stercora.* Tãtæ radici necessaria, quę pro tanta pinguedine cespitis sancti tota cælesti imbre nõ meruit

Isa. 5. *Gen.* 3. *Isa.* 61.

meruit esse fœcunda. Ficus sterilis, synagoga misera miseratione gentium stercoratur: vt vilissimis adiuta fomẽtis redeat ad fructum, quæ tanto & precioso vbere decessit ad fructum, quæ si post hæc in eadem sterilitate permanserit, iam non cultoris falce, sed ipsius dominantis securi desperata & inutilis succidetur. Et ideò non dixit in futuro succidam eam, sed succides eã: iuxta illud Ioannis: Iam securis ad radicem arborum posita est, Omnis
Mat.3. ergo arbor non faciens fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Quia post Euangelici cultum temporis infructuosas arbores securis iudicij succidet, & nouissimum suscipiet & cremabit incendium.

In diuum Petrum Episcopum. Sermo CVII.

LIcet fandi sterilitas silentium mihi indicere videtur, loqui tamen vehementia cogit & sanctitas imperantis. Præstantius est enim imperium prodere eloquium, quàm officiosum negare sermonem. Quis ergo tanti viri adhortationem recuset, cui è cœlo contigit & Apostolici vocabulum, & summi priuilegium sacerdotis? Neque enim absque diuino iudicio fuisse credendum est, quòd prima illa viuẽdi rudis infantia tanti nominis adepta est dignitatem? Quem tunc affuisse, nisi Deum ipsum putamus, cùm nescij parentes de futuris meritis iudicarent? Petrũ enim vocari in aliis appellatio nominis est, in hoc prærogatiua virtutis. Verè beatus Petrus immobile fundamentum salutis, talem se exhibet in sacerdotio, quales videri volunt, qui sacerdotium concupiscunt. Quemadmodum igitur sanctitatis regulam disciplinis monasterialibus imbutus exercet. Pallent ora ieiuniis, macies corpus attenuat, eleëmosyna pro delictis supplicat, lachrymæ peccata baptizãt. Sed ne fortè hoc deuoti populi turba miraretur, solet Petrus flere, cũ in eum Christus inten-
Mat.26. dit. Nec quisquam in Apostolo imbrem irrigui luctus accuset: Iucundæ sunt lachrymæ, quæ gaudium immorta-
Mar.16. litatis emerunt. Ipse est ergo custos fidei, petra Ecclesiæ, ianitorque cælorum. Ipse est Apostolicus piscator ele-
Luc.5. ctus, qui ad se turbas errorũ fluctibus mersas hamo sanctitatis inuitat, & doctrinæ suæ reti concludit ad fidem

hominum

hominum multitudinē copiosam. Est etiam ipse beatissimus & apostolicus auceps, qui animas iuuenum per aëra volantes calamo diuini sermonis attingit. Iure igitur venerabilis Dei sacerdos olim Apostoli nactus vocabulum, nunc adeptus & meritum, serit in populos præcepta iustitiæ, & manifesta luce reserat sacrorum voluminū mysticas quęstiones: tantumq́; est in cęlestibus magisterium disciplinis, vt qui conuertitur, ipsi absolutionem debeat: qui non corrigitur sibi reatum. Omnis vndique ad eum ex diuersis regionum partibus visendi studio turba concurrit. Quicunque inuias solitudines, aut latētes eremi latebras incolebant, mirabilem Petrum magis veniūt videre, quàm seculum: Datum est illis aliquando discere, difficilius quidem, sed gloriosius, mundo pręsente luctari: & aduersus instructas delinquētes turbas aciem quandam disponere sanctitatis. Quanta enim in mundo positis post certamen palma est, si in solitudine cōstitutis sine luctamine coronæ debentur? Vnde fratres, Quoniā beatissimus Petrus omnia quæ sunt diuinæ virtutis, prædicationis vos suę doctrina instruit, pariter & exemplis edocet, deprecemur dominum Deum nostrum, vt æuo longissimo doctrinæ cælestis vos sermone lætificet.

In verba Apostoli, Obsecro vos per misericordiam Dei, & cætera. Sermo CVIII.

MIra pietas, quę vt precetur, vt largiatur, exorat. Hodie nanque beatus Apostolus non humana petēs, sed diuina conferens, sic precatur: *Obsecro, inquit, vos, per misericordiam Dei.* Medicus austera remedia cùm recipere persuadet ægrotos, agit precibus, non compellit imperio: sciens infirmitatis, non voluntatis esse, quod salutaria respuit, quoties profutura repellit infirmus. Et filium pater nō potestate, sed amore ad rigorem pertrahit disciplinæ, non ignorans quàm sit aspera immaturis sensibus disciplina. Et si corporalis infirmitas ad curam precibus sic mouetur, si puerilis animus vix ad prudentiam ducitur blandimentis, quid mirum si Apostolus, qui semper est & medicus & pater, humanas mentes morbis carnalibus sauciatas, vt ad remedia diuina subrigat, sic precatur? Rom. 12.

catur? *Obsecro, inquit, vos, per misericordiam Dei.* Nouum genus obsecrationis inducit. Quare non per virtutem? quare non per maiestatem, non per gloriam Dei? sed per misericordiam Dei? Quia per ipsam solam & Paulus crimen persecutoris euasit, & Apostolatus tātam
1. Tim. 1. deptus est dignitatem: sicut ipse fatetur, dicēs: Qui prius fui blasphemus & persecutor, & iniuriosus, sed misericordiam Dei consecutus sum. Et iterum: Fidelis sermo, & omni acceptione dignus: quia Christus in hunc mūdum venit peccatores saluos facere, quorū primus ego sum, sed misericordiam sum consecutus, ad exemplum omnium, qui credituri sunt illi in vitam æternam. *Obsecro, inquit, vos, per misericordiam Dei.* Rogat Paulus, imò per Paulum rogat Deus: quia plus amari vult, quàm timeri. Rogat Deus, quia non tā dominus esse vult, quàm pater. Rogat Deus per misericordiam, ne vindicet per rigorem.
Esa. 65. Audi rogantem dominum; Tota die, inquit, expandi manus meas. Nónne qui expādit manus, ipso habitu rogat? Expandi manus meas: ad quem? Ad populum. Et ad quē populum? Non tantum non credentem, sed contradicentem. Expandi manus meas. Distendit membra, dilatat viscera, pectus porrigit, offert sinum, gremium pandit, vt patrem se tantæ obsecrationis demonstret affectu. Audi & aliter rogātem Deum, Popule meus quid feci tibi, aut
Mich. 6. quid contristaui te? Nónne dicit? si diuinitas ignota est, vel caro sit nota. Videte, videte in me corpus vestrum, membra vestra, vestra viscera, ossa vestra, vestrum sanguinem. Et si quod Dei est timetis, quare vel quod vestrū est non amatis? Si dominum fugitis, quare non recurritis ad parētem? Sed fortè vos passionis meæ, quam fecistis, magnitudo cōfundit. Nolite.* Crux hæc nō meus, sed mortis est aculeus. Claui isti non mihi infigunt dolorem, sed vestrā mihi infigunt altius charitatem. Vulnera hæc non educūt gemitus meos, sed magis vos meis visceribus introducunt. Extensio corporis mei vos dilatat in gremiú, non meā crescit in pœnā. Sanguis meus nō mihi deperit, sed vestrum prorogatur in precium. Venite ergo, redite, & vel sic probate patrem, quem videtis pro malis bona,

pro iniuriis amorem, pro vulneribus tãtis tãtam reddere charitatem Sed iam quid obsecret Apostolus, audiamus: *Obsecro, inquit, vos, vt exhibeatis corpora vestra.* Apostolus rogãdo sic omnes homines ad sacerdotale fastigium prouexit. *Vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuam.* O inauditum Christiani pontificatus officium, quando homo sibiipse est & hostia & sacerdos, quando homo non extrinsecus, quod Deo est immolaturus, inquirit: quãdo homo secum, & in se, & quod pro se est, Deo sacrificaturus apportat: quando & eadem manet hostia, idem permanet & sacerdos: quando hostia mactatur & viuit, sacerdos nescit occidere qui litabit. Mirũ sacrificiũ, vbi corpus sine corpore, sine sanguine sanguis offertur. *Obsecro, inquit, vos per misericordiã Dei, vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuã.* Fratres, hoc sacrificiũ Christi descendit ex forma, qui corpus suũ pro vita seculi vitaliter immolauit: & verè corpus suum fecit hostiam viuam, quia viuit occisus. In tali ergo victima mors expenditur, hostia permanet, viuit hostia, mors punitur Hinc martyres morte nascuntur, fine inchoant, occisione viuũt, & in cęlis lucent, qui in terris putabãtur extincti. *Obsecro, inquit, vos fratres, per misericordiam Dei, vt exhibeatis corpora vestra hostiã viuam, sanctã.* Hoc est illud quod Propheta cecinit, Sacrificium & oblationẽ noluisti, corpus autem perfecisti mihi. Esto homo, esto & de sacrificium & sacerdos: non amittas quod tibi diuina dedit & concessit auctoritas, induere sanctitatis stolam, præcingere baltheum castitatis, sit in velamento capitis tui Christus: Crux in frõtis tui munimine perseueret, pectori tuo appone diuinę scientię sacramentũ, in odorem thymiama semper orationis accende, arripe gladium spiritus, altare cor tuum pone: & sic corpus tuũ admoue Dei securus ad victimã. Deus fidem, non mortem quęrit: votum, nõ sanguinem sitit: placatur voluntate, non nece. Hoc probat Deus ad hostiam Abrahæ sancti filium cùm poposcit. Nam quid aliud Abraham quam corpus suum immolabat in filio? Quid aliud Deus quam fidẽ requirebat in patre, qui filiũ sicut offerri iussit, sic nõ permisit occidi? Tali ergo homo confirmatus

Psal. 39. *Gen. 22.*

confirmatus exemplo, offer corpus tuum, & non solum macta, sed etiam seca per omnis virtutum mẽbra. Quia toties tibi vitiorum artes moriuntur; quoties à te Deo viscera fuerint immolata virtutum. Offer fidem, vt perfidia sit punita: immola ieiunium, vt voracitas cesset: sacrifica castitatem, vt moriatur libido: impone pietatem, vt deponatur impietas: inuita misericordiam, vt auaritia deleatur, & vt cõsummatur stultitia, semper sanctitatem cõuenit immolare: sic fiet corpus tuum tua hostia, si nullo peccati iaculo fuerit sauciata. Viuit corpus tuũ homo, viuit, quoties à te Deo virtutum vita vitiorum mortibus immolatur. Non potest mori qui vitali gladio meretur occidi. Ipse autem Deus noster, qui est via, veritas & vita, & à morte nos liberet, & perducat ad vitam.

In eadem, *Sermo* CIX.

QVoniam præcedens sermo tantũ primordia cogit apostolicæ lectionis, nũc de his quæ sequuntur, quod Dominus inspirat audiamus, sic enim cœpit: *Rom.12.* *Obsecro, inquit, vos, per misericordiam Dei, vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuam.* Nunquid Apostolus sic dicendo, sola corpora digna diuinis hostiis probat? & animas velut reprobas aut tacet, aut præterit, aut relinquit? Nonne anima de cælo est, corpus è terra? hoc regitur, regit illa? illa dominatur, hoc seruit? hoc viuit, viuificat illa? illa manet, hoc deficit? hoc ætates patitur, illa nescit? & ad extremum mors, quæ tantùm dominatur in corpus, nec anima præsente contingit? Et quid est quod tacetur anima, & solùm corpus ad Dei hostiam sic vocatur? Fratres, hic Apostolus honorat corpus, non minorat animã. Nã corpus quòd capiunt peccata, quòd delicta vinciunt, quòd deprimunt crimina, quòd vitia corrumpunt, quòd deiiciunt passiones: hoc Apostolus cupit soluere, liberare studet, laborat attollere, expirare contendit, vt corpus ad originem animæ conscendat, non anima descendat corporis ad naturam: & corpus animam comitetur ad cælum, non anima corpus sequatur ad terram. Audi scripturam dicentem, anima qualibus & quantis corporis *Sapien.9.* *aggrauetur. Corpus quod corrumpitur, aggrauat animam:

animam: & deprimit terrena cogitatio sensum multa cogitantem. Ergo nõ deponi animã, sed corpus Apostolus vult leuari: & animã & corpus, id est hominem totum, ad hostiam sanctam, ad placitũ Deo sacrificiũ vult venire. Quod autem & anima sit Dei sacrificiũ Psalmista declarat, dicens, Sacrificiũ Deo spiritus contribulatus. *Psal.50.* *Vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuam, sanctam, placentem Deo.* Quia non homo ex eo quod viuit, placet, sed placet ex eo quòd bene viuit: nec ex eo fit homo hostia si se Deo offerat, sed si sanctè offerat Deo. Quantum enim immaculata victima placat Deũ, tantũ Deum victima, si maculata fuerit, exacerbat. Audi dicentẽ Deum, Non offeras mihi claudum, non luscũ, non mortis contagione pollutum, sed maturum sine macula. Hinc est quod Apostolus viuam Deo petit hostiam. Ergo fratres, si nos ipsius propitiationis incensum.

Desunt nonnulla. Probat hoc Cain, qui cum Deo parua à quo totum perceperat ingratus Pontifex sic diuisit, vt quod erat pessimũ, hoc adoleret altari: quod erat optimũ, in suã reseruaret offensam: deniq; cum sua suo male cùm patitur auctore, se suosq; posteros & à vita: & ab humano genere perdiuisit. Ergo Abel sequamur ad præmium, non Cain comitemur ad pœnã. Abel agnum portans ad Dei sacrificium, sicut agnus assumitur: Cain gestans sibi stipulam, fomentum sibi per quod exureretur, inuenit. *Vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuam, sanctam, placentem Deo, rationabile obsequium vestrum.* *Gen.4.* Quantum placat obsequiũ quod ratione subnixum est, tantum quòd rationẽ non habet exacerbat. Rationabile obsequium, quod non præsumptione turbatur, nõ temeritate confunditur, non violatur illicitis, nõ simulatione fucatur. Ad obsequium Regis militaris statio contremiscit: humana dominatio exigit solicitam seruitutem, ad arbitriũ iubentis timor obedientis inuigilat: quia & cauta deuotio præmiũ iustæ remunerationis acquirit, & temeritatis pœnã præsumptrix seruitus non euadit. Quis non vocatus ad aulæ regalis se proripit seruitutẽ? Quis sine titulo militẽ se ausus est profiteri? Quis sine digni-

 tatis

tatis insulis nomen dignitatis inuadit? Et si hęc penes homines solicita, cautaq; sunt, si ratione cõstant, si cõualescunt ordine, si tremore seruantur: quantò penes Deum magis cauta est deuotio, magis tremenda seruitus, magis solicitus cultus, vt diuinum ratione præstet obsequium?

Exod.32. *Rationale, inquit, obsequium vestrum.* Obsequiũ ratione calens, feruor est: furor est, quod ratione non frænatur. Hinc Iudaicus populus Deũ dum sibi præter rationem quærit, Deum cui cum ratione seruiebat, amisit. Hinc filij Aaron dum rationis sunt immemores, dum præsu-

Leu.10. munt terrenos ignes diuinis ignibus admouere, flammã sacrificij salutaris in pœnale sibi incẽdium cõmutarunt.

1.Reg.15. Hinc Saul tremens regali vertice, dum putat sibi, & de sacerdotio quid licere, regnũ quod acceperat altaris temerator amisit. Hinc Iudæus dum legem sine legis ratione excolit, legis interemit auctorẽ. Hinc Gentilis dum Deorum populis, & Deorũ mõstris nescius rationis obsequitur, ad Dei qui vnus & verus est, peruenire nõ meruit seruitutẽ. Hinc Arrius patri se putat obsequi filiũ blasphemando: & dum filio dat initiũ, patri finẽ miserandus imponit. Hinc Photinus dũ coæternũ patri filiũ negat, pater vt pater nõ semper fuerit elaborat. Hinc omnes hæreses dum feruntur ad diuinitatis iniuriã, dum Trinitatẽ mentiuntur vocabulis, blasphemiis obsequũtur. Nos autem fratres, & corpora nostra aptemus in viuã Dei hostiã, & obsequiũ nostrũ rationabile procuremus, vt sit fides vera, pura conscientia, mens sobria, spes firma, cor mundũ, caro casta, sanctus sensus, pius animus, tuta ratio, casta charitas, larga misericordia, vita sancta, verecundus habitus, & ad omne Christi obsequium humilitas nostrum semper comitetur incessum.

In verba eiusdem, Non est autem scriptum propter Abraham tantum, &c. Sermo CX.

BEatus Apostolus primis & nouissimis, id est, Iudęis & Græcis, fidei vexillum vnicũ, semper & singulare erigit ad salutem: quod quisquis habere non meruerit & tenere, cælestium possidere nõ poterit gloriã triumphorum. Solum est fratres, quòd contra perfidiam dimicantibus

tibus aciem dirigit, Regem indicat, connectit socios, impiumq; hostem; sola sui visione terrificat. Sic enim hodie coepit, *Non est autẽ scriptũ propter Abrahã tantũ, quod reputatũ est illi ad iustitiã: sed & propter nos credentes in eum, qui suscitauit Iesum Dominũ nostrum à mortuis.* Rom. 4. Videtis fratres, quia dum priores futura, dum præterita credunt posteri, sic vno itinere fidei vtrique perueniunt ad salutẽ: dum illi venturũ Christũ nos iam venisse profitemur, illi vsq; ad mortem more hominis descensurũ mirantur & credunt, nos esse mortuum, & resurrexisse gloriamur. Et quid plura fratres? Ideo salus hæc tam antecedentiũ, quàm sequentium oculis est negata, vt tota esset in fide. Quod autẽ dixit, *Qui suscitauit Iesum Dominum nostrum à mortuis.* Ne quis ab alio credat, ipse sui factor & resuscitator est corporis, qui dixit, Potestatẽ habeo ponendi animã meam, & potestatẽ habeo iterum sumendi eam, neq; enim ab alio resurrectio suscitari, neque ab alio viuificari vita potuit: nec eadẽ negare sibi, quod erat omnib⁹ collatura. Ioan. 10. Quia nec fons sitit, nec panis esurit, nec Sol indiget luce, nec requies ipsa lassescit. *Qui traditus est, inquit, propter delicta nostra: & resurrexit propter iustificationem nostram.* Traditus propter delicta: nõ vt ea quæ non poterat mori vita puniretur, sed vt delicta quæ nos à vita exultauerant sola delerentur. *Et resurrexit propter iustificationẽ nostram.* Manente cõdemnatione iustificari nõ potest cõdemnatus: nos ergo quos primi culpa sic parẽtis addixerat, vt mors obnoxios sibi iure retineret, Christus celestis & verus parẽs soluta mortis cõdemnatione per mortẽ propriã resurrectione iustificat: vt nõ reus pereat, sed reatus: ipsaque pœna, id est mors, quæ reos fuerat iussa percellere, merito deficiat: & suæ amittat infulas potestatis. Cur innocentẽ, cur ipsum iudicem crudelis & impia est ausa cõtingere? & ideo addidit. *Iustificati igitur ex fide, pacem habeamus ad Deũ.* Rom. 5. Hoc est dicere, desinat, desinat mater dissensionum, hostis quietis, pacis inimica contentio, non extollatur Iudæus per legem. Gentilis non superbiat per naturam, Philosophus ab opinionibus suis spumosis & inanibus detumescat:

nemo de meritis, nemo de operibus glorietur: quia vitã quã præuaricatio prima sustulerat, & elõgauerat à nobis furiosa contentio, restituit & reddidit pax diuina. *Pacem habeamus ad Deum, per dominũ nostrum Iesum Christum.* Terra nõ rebellet in cælos, caro nõ insurgat in spiritum: sed supernæ pacis humilis perpetem iũgatur ad gloriam. *Per quem accessum habemus.* Quia nobis ipse factus est via. *Fide in gratiam istam.* Dux viæ istius fides est fratres. *In quo stamus & gloriamur in spe gloriæ filiorum Dei.* Stamus certè fide, non corpore: & in spe, non in re iam præcepta gloriamur. *Non solùm autem, sed & gloriamur in tribulationibus: scientes quòd tribulatio patientiam operatur, patientia autẽ probationẽ: probatio autẽ spẽ, spes verò nõ cõfundit.* Ecce quibus ætatibus iustus perfectũ roboratur in virũ: in tribulatione, patiẽtia, probatione, spe. Tribulatio fratres, velut prima iusti viri cõcutit & cõturbat infantiã: sed cùm inuenerit ista patientem, ad maiora adolescentem iam bonæ indolis tunc erudit. *Tribulatio patiẽtiam operatur.* Patiẽtia est fratres, quæ Christi iuuenem aptũ probat esse virtutibus. *Spes verò nõ confundit.* Spes est quæ virum perficit: & ad mensurã Christi plenitudinis indefessa perducit. Perfectę virtutis est, quòd in re nõ teneas spei robore possidere. *Quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per spiritũ sanctũ, qui datus est nobis.* Et vt diffusæ in nos diuinę charitatis ostenderet qualitatem, adiecit: *Vt quid enim Christus, cùm adhuc infirmi essemus secundũ tempus, pro impiis mortuus est? Vix enim pro iusto quis moritur: nã pro bono forsitã quis audeat mori. Cõmendat autẽ charitatẽ suã Deus in nobis: quia adhuc cùm peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est.* Si Christus genus hominum sic dilexit, vt daret pro impiis & peccatoribus mortẽ suam: iustis eũ qui credimus largiturum, quàm vitam suam, regnũ suum, gloriam suã? Ex te suscepit mortem, quam impiis impenderet super terrã: reseruat tibi, quod in se, & per se semper possidet, & possidet in cælo. Dicamus ergo cum Propheta: Quid retribuam domino pro omnibus quę retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam. Hoc est, & ego moriar pro illo.

Psal. 115.

Et

Et quid ſimile? ille ſpõte pro impio & peccatore: ego vix pro iuſto & bono: ego vix, quia me ad mortẽ nõ tã volũtas, quàm neceſſitas ducit. Audi ipſum dicentẽ ad Petrum: Cùm autem ſenueris, præcinget te alius, & ducet quò tu non vis. In aduerſis fratres, neceſſitas voluntati non poteſt cõparari: acquieſcere neceſſitatis eſt, velle virtutis. Volenti mors ipſa ſubiecta eſt, quia ſemper dominata eſt mors nolenti. Et tamen fratres, quia diuinæ charitatis nil ſimile poteſt homo redhibere, det quod poteſt: quia ſecundum quod habet, acceptus eſt. Deficiat ad gloriam, moriatur ad vitam, pereat ad ſalutem. Gloriemur fratres, de noua iſtius commutatione commercij: quia mors quæ erat inter homines repatio tota pietatis, per Chriſtum diuinæ commendatio eſt facta charitatis. *Ioan. 21.*

In verba eiuſdem, Propterea ſicut per vnum hominem peccatum in hunc mundum intrauit, &c. Sermo CXI.

PRæſens fratres, Apoſtoli lectio cùm dicit, per vnũ hominem mundum totum ſuſcepiſſe ſententiam: non ad perorandum nos, ſed ad flendum renouato & intimo dolore cõpellit. Si enim eximij vates ſingularis populi, & vnius vrbis, ac ſolius nonnunquã hominis diu lamentauere diſcrimen, quę mens non totis tenebris obſcuretur, quos ſenſus non tota hebetudo confundat, quos oculos non redigat in fontes, & fluenta lachrymarum, quando vnius lapſus extitit ruina cunctorum, & vnius culpa omnium defluxit ad pœnam, ac parẽtis vitium vniuerſo generi exitiũ ferale præparauit, dicente Apoſtolo: *Propterea ſicut per vnum hominem in hunc mundum peccatum intrauit, & per peccatum mors.* Miſerũt me, ipſe qui erat cauſa bonorum omnium, ianua factus eſt hic malorum. *Peccatum in hunc mundũ intrauit.* In hunc mũdum: miraris eum poſteris obfuiſſe, qui facinore ſuo damnauerit mundum? Sed dicis, quomodo intrauit, per quẽ intrauit, quomodo? Per culpam. Per quem? Per hominẽ. Et quid? Peccatum natura, an ſubſtantia? Nec natura eſt, nec ſubſtantia, ſed accidens: & aduerſa eſt hæc poteſtas quæ videtur in opere, ſentitur in pęna, impugnat animam, vulnerat mentem, ipſam violat, confunditque naturam. Et *Rom. 5.*

quid plura fratres? Hoc est peccatũ naturæ, quod est fumus oculis, quod febris corpori, quod dulcissimis fontibus amara salsedo. Vtique purus & lucidus est oculus per naturã, sed per fumi cõturbatur & obscuratur iniuriam. At corpus membrorũ partibus, & sensibus suis per hoc quod est à Deo conditum, viget: sed vbi vis febrium cœperit, & procella dominari, totũ efficitur imbecillum: tunc amaritudo oris, tunc oculorum caligo, tunc gressuum nutabunda vestigia, tunc inimica aura, tunc chari graues, tunc ipsa obsequia vidẽtur ociosa. Et fontes quãtum grati sunt per suam dulcedinẽ & naturã, tantum efficiuntur ingrati, cùm aliquod vitium ex accessione susceperint. Sed ad cœpta redeamus. *Sicut per vnũ hominem in hunc mundũ peccatũ intrauit, & per peccatũ mors.* Ecce fratres, ianua, per hominẽ peccatũ, & per peccatum intrasse videmur in mortem. Peccatũ, ô crudelis fera, & non vno capite in hominũ genus sæuire contenta: quã fidém ve trino ore tota humani stirpis germinatã preciosa deuorantem, trino ore fratres, peccatum capit, mors deuorat, deglutit infernus. Et quò, sicut diximus, fonte lachrymarum talis nobis planè deflendus est parens, qui nos tantarum miseriarum reliquit hæredes, qui non solùm collata bona perdidit, sed omnes posteros suos tam feris creditoribus obnoxios sic reliquit? O dura hæreditas, ac crudelis: ó miseri, quibus nec adipisci libuit, nec renunciare licuit nos hæredes. Audi quod sequitur. *Et ita in omnes homines mors trãsiuit.* Sed ne iniustum fortè videatur, cur per vnũ in omnes, quia omnes per vnũ: per eum te detestaris esse damnatũ, per quem te editum esse gloriaris in lucem. Sed dicis, si generi debeo, quòd natus sum, nunquid & crimini, vt antè me rerũ faciat natura, quàm culpa? Huic quæstioni tuę mox qui sequitur Apostoli sermo respõdit dicendo, *In quo omnes peccauerunt.* Si in illo omnes peccauerũt, meritò per illũ omnes suscepére suppliciũ. *Sicut per vnũ hominẽ in hunc mundũ peccatũ intrauit, & per peccatũ mors: & ita in omnes homines pertransiuit, in quo omnes peccauerunt.* Siue in homine, siue in peccato: per illũ, & in illo omnes peccauerũt.

Non

Non ergo peccatū versum est in naturā, sed dum peccatū mortē ingerit, pœnā sibi debitā exigit per naturā. Deus naturā ita fecerat, vt homines crearet ad vitā: quæ tamē dum morti nolens generat, illi se peccato fatetur obnoxiam, cuius pœnæ deseruit in vita. Nam quis ista sentiat fratres, quòd extingui velit natura partus suos, & germina sua tam chara velit necari? Sed dum ingemiscit & cōdolet, amissam suspirat & desiderat recipere libertatē. Sed per quem receperit, Ioānes primus signāter ostēdit, qui viso Christo proclamat & vociferatur, dicēs: Ecce agnus Dei, qui tollit peccatū mūdi. Peccatū mundi, hoc est fratres, quòd per vnū hominē Apostolus intrasse testatur. Gaudete ergo fratres, quia peccatū quod nos graui pondere deprimebat ad tartarū, à Christo sublatū est, & in tartara iam demersum: & nos, quos morti culpa primi parētis addixerat, secūdi & diuini parētis gratia à pœna reuocauit ad vitā. Saluari ergo sine Christo homo nō poterat: quia totius mundi peccatū ante ipsius permanebat aduētum. Sed tu quòd per Christū iustificaris, amplecteris: & quod per Adā damnatus es, tu refutas: & alterius tibi pœnā obfuisse cōquereris, qui tibi conspicis alterius subuenisse iustitiā: Nunquid non in semine tota arbor? Vitiū ergo seminis, vitium est totius arboris. Si sibi ipsa per se natura subuenire potuisset, nunquā eam ad reparandū in se author ipse suscepisset. Ad vitā eam creatam credis, qui adhuc eam per authorē dubitas esse reparatā? *Vsque ad legē enim, inquit, peccatū erat in mundo.* Vsque ad legē cùm audis, vsque ad finē legis, hoc est, vsque ad aduentū Domini nostri Iesu Christi accipe *Quia peccatū nō imputabatur, ait, cū lex nō esset.* Et quādo lex nō fuit, quæ cum ipso homine cœpit? Si lex nō fuisset, Adā præuaricator vtique non fuisset: sicut idē aperit Apostolus, cùm dicit, *Sed regnauit mors ab Adā, vsque ad Moysen.* Vtrique legē acceperāt: sed Adā mox preuaricatus est, vt accepit: Moyses præuaricatoribus promulgauit acceptā, dicente Apostolo, Lex præuaricationū causa posita est. Regnauit ergo mors per legē, quia grauius præuaricatores, quàm peccatores, & non tantùm parentis vitio, sed

Ioan. 1. (margin)

Galat. 3. (margin)

suo iam lapsos facinore, sæua deuorauit. *Sed regnauit, inquit, mors ab Adam vsque ad Moysen, etiam in eos qui nō peccauerunt in similitudinem præuaricationis Adæ.* Quia nō tātum magnos, sed deuorabat & paruulos: & nō tantum noxios, sed & deuastabat innoxios, innoxios dico à culpa propria, non parentis. Et hinc grauius erat lamentanda conditio, quia eius parentis soluebat pęnam, cuius vix vitam degustarat infantulus: & luebat peccatū mundi qui mundum cognitum non habebat. Acquiescamus ergo fratres, quòd per vnum, & vnius delicto mors regnauit, si omnes per vnum absolui desideramus, & esse per Christum: quia qui viuit, Christo debet, non sibi: & Adam quòd moritur, id debebit.

In Verba eiusdem, Si enim vnius delicto mors regnauit per vnum, &c. Sermo CXII.

SI quis poculum aquæ frigidæ sitienti porrigit viatori, aliquantum quidem animum recreat ęstuantis: & humanitati planè succurrit, non tamen pęnitus sitim extinguit: ita & magnum diuinæ scientię desiderantibus nosse secretum, noster sermo non sufficit, qui ad præsens festinationi deseruit, & tēpori. Nam si ad humana perdiscenda tota hominis breuis est vita: quod tempus sufficere credimus ad intelligentiam posse diuinam? Date ergo veniam fratres, si intra punctum tēporis & horæ vnius vix momentum obscura lucidare, clausa reserare, firmare dubia, profunda cōtingere, tot sæculorum ineffabile sacramentum pro omnem modum aperire nō possum, & eloqui: si vel cautè æmulis, securè filiis, credentibus confidenter, constanter incredulis non valemus. Verùm quia hodie apostolicus sermo claro se lumine sensibus audientium totus infudit, nec quicquam catholicis mētibus reliquit ambiguum, cùm dicit: *Si enim vnius delicto mors regnauit per vnum.* Declamandi studium seponentes, tota simplicitate ipsis apostolicis eloquiis innitemur: vt verum scire cupientibus nulla sermone nostro generetur obscuritas: *Si enim vnius delicto, vt dicit, mors regnauit per vnum.* Quare mortem ab vno, & primo homine esse posteris acquisitam insinuare & approbare euangelica la-

Rom. 5.

borat

borat authoritas? Et quamuis sufficiat illa sententia, quæ dicit, Deus mortem non fecit: quare eam tã ttucem, tam crudelem, tam immitem, nõnulli à Deo velint esse conditam, scire non possum. Nemo sine piaculo ęstimat tam pium, tam bonum Deum, mortem creare potuisse: cuius vniuersus mundus dolore continuo, gemitu, lachrymis, accusat, & detestatur authorem. Si mors etiam penes homines est criminum pœna, quo ausu concreata homini, & pœnæ antè creditur innocenti à Deo insita esse, quàm vita? Sed audiamus Apostolũ: *Si enim vnius delicto mors regnauit per vnum, multo magis abundantiam gratiæ, & donationis, & iustitiæ accipientes, in vita regnabunt per vnum Christum dominum nostrum.* Ecce vnum, & vnum: Adam, & Christus. Per illum peccatum regnauit in mortem: per istum gratia regnauit in vitam. Deniq; duo hæc principia vitæ, & mortis absolutionis, & pœnę, desideratæ libertatis, & damnationis extremę, is qui sequitur, sermo Apostoli aperit & declarat. *Igitur sicut per vnius delictum in omnes homines in condemnationem: ita & per vnius iustitiam in omnes homines in iustificationem vitæ.* Per vnum & vnum, aut mors regnat, aut vita cõceditur. Quid hic ergo addere sermo possit interpretis? quibus adiunges silentium, omnis æmulorum succumbit intentio. *Per vnius delictum in omnes homines in condemnationem: ita & per vnius iustitiam in omnes homines in iustificationem vitæ.* Sicut fonti fluuius, sic fructus semini: ita origini deseruit, aut addicta, aut erepta posteritas: sicut ex his quę adiecit Apostolus plenis approbatur. *Sicut enim vnius hominis inobeditntia peccatores cõstituti sunt multi, ita vnius obedientia iusti cõstituentur multi.* Sit homo peccator, vt sit Deus iustus, quia reatus redundat ad iudicem, si pœna percellit innoxium. Et ideo dixit: *Sicut per vnius hominis inobedientiam peccatores cõstituti sunt multi.* Vt scirent se eius culpæ fuisse participes, cuius pœnæ socios se esse persentiunt. Sed iam quid lex profuerit, attestante Apostolo, audiant legis amatores. *Lex autem, inquit, subintrauit, vt abundaret delictum.* Ecce, vt Apostolus dicit. Non imminutionem delictorũ Lex fecit esse,

Sapien. 1.

Rom. 5.

sed copiam: non per se fratres, sed per eum, qui legẽ per imbecillitatem ferre non poterat. Non magnitudo lucis hebetat oculos, quę solis à Deo creata est oculis, sed oculorum infirmitas lucis totam sustinere nõ potest, & ferre claritatem: ita & lex fratres, quæ per se satis iusta erat, & satis sancta, dum ab homine fragili seueram exigit disciplinam, magis magisque onerauit & prodidit delinquẽtem. Et hoc quare fratres? Vt per gratiã & veniã conditoris rediret ad vitam, qui per tumorem & ignorãtiam, cùm male innocentia gloriaretur, in debitum parẽtis deducebatur & pœnã. Morbus igitur latebat occultus: per quem omnium secreta medullarũ, & venarũ meatus in ipsorum vitalium tẽdebant exitium, & quandã συγῆςιον in omnibus generabãt internis. Venit lex quæ & vulnus proderet, & tandem vetusto languori supernum aduenire Medicũ nunciaret. Venit lex quæ mandatorũ fomẽtis in cutem produceret, quod in altum lethaliter sæuiebat. Venit lex vt gladio præceptorum velut apostema longi temporis aperiret: & collectam diu saniem salutaris subinde siccaret effusio. Nec tamẽ per se, fratres, aut vulnus claudere, aut ægrotanti perfectam addere valebat ipsa sanitatem. Quod vbi vidit ægrotus, & tandem statum suum miserandus agnouit, cępit tendere festinus ad Medicum: vt quod per legem proditum, & per ipsam diu fuerat ampliatum, tanti Medici peritia curaretur, & gratia. Ampliatũ vulnus dicimus fratres, quia post incisionem, putredo, fœtor, horror, vexatio, ipsi vulnere abscisione generatur: & fit per curã deterior miserandi facies ipsa languoris, quam fuerat ignoranti periculum cùm lateret. Venit ergo Medicus: & iam fesso curis, & curationum vexationibus perdefesso solius verbi authoritate subuenit. Sicut Centurio ille confitetur, cùm dicit: Dic verbo, & sanabitur puer meus. Et impleretur illud Propheticum: Misit verbũ suũ, & sanauit eos. Et ideo sequitur: *Vbi abundauit peccatũ, superabundauit & gratia.* Ac si diceret, vbi dilatatũ est vulnus, supereffusa est sanitas. Nemo ergo ingratus sit legi, quia quẽ ægrotantẽ & iacentem inuenerat, leuauit, fouit, & vt saluti traderet, ipsum

Id est, idem iudicium, hoc est, omnia interiora similiter erãt affecta.

Mat. 8.

Psal. 106.

vsq; ad Medicū salubri exultatione perduxit, vt sicut dixit Apostolus. *Quemadmodū regnauit peccatū in mortē, ita gratia regnet in vitā æternā, per Iesum Christū dominum nostrū.* Gratia in vitā, peccatū regnat in mortem. Recta fides nō mortem, non interitum hominis, authori Deo, deputat, sed salutem. Mors sit hominis, sic peccati, vt vita creata, & reddita solùm credatur esse per Christum.

In verba eiusdem, Quid ergo dicemus? permanebimus in peccato vt gratia abundet? &c. Ser. CXIII.

BEatus Apostolus quando interrogat, quando manifesta perquirit, eos videlicet obiurgat & increpat, qui eloquia diuina sua interpretatione corrumpunt: & inde concipiunt suffragia criminum, vnde assumere debuerāt documēta virtutū. Sic enim hodie cœpit: *Quid ergo dicemus? Permanebimus in peccato, vt gratia abundet?* Superius dixerat fratres: Vbi abūdauit peccatū, superabūdauit & gratia: & ideo ita exorsus est: ac pro illo diuino & singulari magisterio, imperitis se velut interrogatione participat: vt quæ sunt prudentiæ cælestis plena eruditione respōdeat. Si enim ibi abundauit peccatū, superabūdauit & gratia. *Quid ergo dicemus? Permanebimus in peccato, vt gratia abundet?* Si prona est delinquentibus pietas, si gratia copiosa peccantibus, si iniustis amica largitas est diuina, certè si futura bona malis præsentibus acquiruntur, quid nobis virtutum iter arduum, quid durus obtinendæ iustitiæ labor, quid inter malos iugis seruandæ innocentiæ cruciatus? Augeantur humana facinora, vt bonitas cælestis exuberet: faciamus mala, vt dixit, vt veniant bona: permaneamus in peccato, vt gratia abundet. Ad hæc fratres, idem qui interrogat Apostolus, ipse respondit: *Absit. Qui enim mortui sumus peccato, quomodo adhuc viuemus in illo?* Cū dicit absit, taliter intelligentiam insipientium execratus est, & sensum; siquidem medicus nō vulneri, sed curæ proficit, & saluti: nec putredini, nec morbis, sed soli congaudet ille sanitati: ita & Deus, qui pro magnitudine vulneris adhibuit magnitudine, vigoremq; medicinæ: & nec peccato, sed homini largitus est gratiam, nec ad multiplicanda, sed ad delēda

Rom. 6.

Rom. 3.

delicta imbrem suæ pietatis effudit. Nemo, nemo sic de ęgritudine gratuletur, vt velit in vulnere permanere. Ingratus medico, inimicus est curæ, qui semper curari æstuat, nec vnquã desiderat hic sanari, & ita Dei gratiã suis cupit exuberare peccatis, vt sibi cupiat peccata cumulari. Miser qui tali voto reus esse contendit per veniã. Fugienda fratres, dementia ista est, fugienda: quæ etiam post curam captiua tenetur amore morborum: recidiua enim lethalis est sæpius ægritudo. Quod autē dixit: *Qui enim mortui sumus peccato.* Præsentis temporis loquitur hic figuram: quia mortuos nos dixit esse peccato, nō nobis iam in toto mortuum dixit esse peccatum: quia & si peccatũ ipsum actu operis sanctis & fidelibus est defunctum, viuit tamē, & adhuc in nostram desæuit mortem: tunc autem peccatũ ipsum morietur in nobis, cùm corruptibile hoc induerit incorruptionem: & mortale hoc induerit immortalitatem, & factus fuerit sermo qui scriptus est: vbi est mors aculeus tuus? vbi est inferne victoria tua? Aculeus autē mortis peccatum est: viuit autem peccato, qui eius, sicut in consequentibus dicit, concupiscentiis famulatur: & stimulis miserãdus inseruit, qui obsecundat vitiis, qui criminibus infœlici & cōtinua captiuitate succumbit: qui quod delicti est, esse autumat hoc naturæ: & morbo, qui est accidens, vtitnr velut opere & beneficio conditoris. Et ideo ad arguēdum talium ignorantiam addidit, dicens: *An nescitis quia quicunque in Christo Iesu baptizati sumus, in morte ipsius baptizati sumus? Consepulti enim sumus illi per baptismum in mortē.* Audiant fideles, & intelligant, quemadmodum triduana Domini sepultura trina demersione figuratur in baptismo: & resurrexisse cum Christo: & si nec dum corpore, vitæ iam nouitate congaudeant: sicque totus homo virtutum domicilium, qui receptacula fuerat antè vitiorũ. *Vt sicut dixit, quomodo Christus surrexit à mortuis per gloriam patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus.* Christus quicquid suarum virtutũ est refert ad gloriam patris: & homo, cuius suum nihil est, sibi vēdicare, quòd per Christum resurrexit elaborat? Quod autem dixit: *In*

nouitate vitæ ambulemus. Quæ superius diximus, illa confirmat: vt si nec dum hoc corpore, vita tamen iam totus immutatus incedat: intelligat se, & dominetur elementis, qui clementis hactenus per ignorantiam seruiebat: largiatur sua per gloriam, qui prius turpiter furabatur aliena: & qui carnis exercebat illicita, contemnat etiã licentias corporales; & qui innocentiam hactenus impiè moliebatur extinguere, pro innocentia gloriosius ipse moriatur. Et quid plura? Si ex vetere homine iam nouus effectus est, vitiorum gurgitem in fontem commutet ipse virtutum. Vsque ad finem autem lectionis hoc ingerit beatus Apostolus, hoc demõstrat, illum posse cum Christo viuere, illum regnare cum Christo, qui resurgentis Christi innocẽtiam sequitur, imitatur vitam, implere nititur sanctitatẽ, quũ dicit: *Vt destruatur corpus peccati*. Destruatur fratres, actu, non substantia: opere, non figura: quia peccato, non Deo vult hominem perire, qui ait: *Existimate vos mortuos esse peccato; viuere autem Deo*. Et supernæ libertati fratres, restituere hominẽ tota pietate contendit, qui dicit: *Non regnet peccatum in vestro mortali corpore*. Et iterum: *Peccatum vobis non dominetur*. Non dixit, non veniat ad vos: non dixit, non prouocet, non titillet: sed non regnet, non dominetur, cõfligat ad vincentis gloriam, dimicet & decidat ad triumphum victoris: & tandem se doleat impia peccati dominatio à seruis quondam suis tota securitate calcari: & crudelis tyrãnus ingemiscat subiectũ se suorum pedibus captiuorum: & ad eorum triumphum, de quibus diu triumphauerat se veteranus hostis peruenisse deploret.

In verba eiusdem. Peccauimus, quia non sumus sub lege, sed sub gratia. & cætera.

Sermo CXIIII.

SIcut peregrinanti reditus ad propria dulcis semper & charus est, & vernaculæ domus vestibula sunt gratiosa post tẽpus: ita mihi post interualla sermonis ad apostolicarum seriem lectionum suauior est recursus. Siquidem à proposito dicendi ordine, & continuo tramite loquendi discedere nos sępè necessitas religiosa compellit: quia

quia sic doctrinę ordo moderãdus est, vt nõ modo aliud impediatur ex alio. *Vnde quid hodie beatus Apostolus
Rom. 6. dixerit, audiamus: Quid ergo ait? *Peccauimus, quia non sumus sub lege, sed sub gratia? Absit.* Hæc interrogatio fratres, eorum arguit imperitiam, qui legis consuetudine captiuati, gratiæ beneficio nesciunt sentire virtutes: & quos præceptorum legalium series prodidit cõtumaces, eos sola munerum commoda, & festiuitatũ pompa obseruationibus vanis fecit & reddidit obstinatos. Et cùm legem tempus excluserit, quid cultor legis à lege faciet abdicatus? Iudęæ quid habes quod nõ perdidisti? Si autẽ perdidisti: quid gloriaris quasi nõ perdideris? Vbi est templum, vbi est sacerdos, vbi sacrificiũ, vbi incẽsum, vbi purificationes tuæ, vbi solennitatum tuarũ non omittenda deuotio? Sed vt sis Iudęus merito circũcideris, quia bonis omnibus abscissus es supradictis. Scriptum est enim: Ma-
Deut. 27. ledictus omnis qui nõ permanserit in omnibus quę scripta sunt in libro legis. Si maledictus est qui in vno offenderit, quoties maledictus est, qui nihil ex omnibus probabitur effecisse? *Peccauimus, ait, quia nõ sumus sub lege, sed sub gratia?* Ac si diceret fratres: Peccauimus, quia in cura non permansimus iam sanati? Peccauimus, quia ignem, ferrum, medicamenta reliquimus iam curati? Infelix æger, qui post curam non vult curare tormentũ. Et quid plura fratres? Nunquam curat, qui infirmantis quærit & expectat arbitrium? Nam cùm ex humore frigido semper ignis succẽdatur in corpore: & rigor nimius dum membra vexat & concutit, acrius ipse efficit & gignit incendium: ita ægrotus ad augendam flammam quę suis semper æstuat & anhelat in venis, dari sibi aquã frigidam impatienter expectat nesciens quòd tunc calor calore restinguitur, frigore nutritur incẽdium. Lex ergo dum hominis semper expectat, & sustinet voluntatem, nec tamen homo peccati sarcina præpeditus sufficere legalibus præualet obedire mandatis: cultorem suum lex non absoluit à peccati vinculo, sed crimine prçuaricationis obligat. Et ideo addidit, dicens: *Nescitis quòd cui exhibuistis vos seruos ad obediendum, serui estis eius cui obe-*

distis, siue peccati ad mortē, siue obeditionis ad vitā? Quid est fratres, quòd cùm de lege loqueretur, hominē prodidit seruum fuisse peccati? *Siue peccati, ait, ad mortē, siue obeditionis ad vitā.* Quia superius dixerat, peccatū vobis non dominetur: non enim estis sub lege, sed sub gratia. Qui ergo sub lege sunt, peccati deprimūtur, & incuruātur imperio: nec poterūt miseri de peccati turpissima seruitute nisi gratia manumittente liberari. *Gratias autē ago Deo, dixit, quia fuistis serui peccati.* Sic gratias agit, quasi qui cōgaudeat hominem seruum fuisse peccati? Absit. Gratias agit, nō quia antè serui fuimus domini tā crudelis, sed quia ei iā nō sumus subiugati, sicut ex sequētibus id ipsum manifestat expressius, dicēs: *Obaudistis autē ex corde in eam formam doctrinæ, in quam traditi estis: liberati autē à peccato, serui facti estis iustitiæ.* Obaudiuimus fratres, beneficio vocantis, nō nostro: quia captiui sic tenebamur arbitrio. *Obaudistis autem ex corde in eam formam doctrinæ.* In quam? In euangelij nempè: vbi nouo libertatis genere nō est omissa seruitus, sed mutata: quia melior est deuota famulatio, quā vaga & præsumpta libertas. *Serui facti estis iustitiæ.* Hæc seruitus fratres, non obligat sed absoluit: nō onerat, sed honorat, abstergit seruitutis maculā, non inurit. Quid hìc rogo nō diuinū est, vbi seruitus pellitur seruitute, vbi fugatur cōditione conditio, vbi mors morte moritur, vbi perditio perditione sanatur, & vt propriè ac breuiter dicatur, vbi tota aduersitas ipsius aduersitatis mucrone prosternitur? Quod autē dixit: *Humanū dico propter infirmitatē carnis vestræ: sicut enim exhibuistis mēbra vestra serui immūditiæ, et iniquitati ad iniquitatē, ita exhibete mēbra vestra seruire iustitiæ in sanctificationē.* Magnitudinem pietatis ostendit, cùm Euāgelicam doctrinā ad tam humilia & penè verecunda deponit exempla: vt sanctitati tantùm, quantùm immunditiæ, quantùm iniquitati, iustitię tantùm imponat & imperet seruituti. Absurda fratres, atque indecens videtur comparatio, quæ tātùm gloriæ, quantū turpitudini hominem cupit esse subiectū, sed vtinam vel tantū. Et quādo tantùm Deo, quantùm mūdo, quādo tantùm

cælo,

cælo, quantùm terræ, quando tantùm virtuti, quantùm vitiis fragilitas humana famulatur? Totus homo miser sic carni deditur, sic rebus præsentibus occupatur, vt nihil in se, quod futuræ vitæ, quod diuinis bonis deseruiat, derelinquat. illecebræ temporalis vim beatus Apostolus vno sermone humanis cōscientiis conuenienter aptauit, conuenienter expressit, vt tanta vitali pondere iustitiæ voluntate, pudicitiæ ac munditiæ humana membra seruiant, quanta vehementia, dementiaque, turpitudini, vitiisque dederunt. Parua aut fortè nulla exigit, qui cupit deuicta proprietate concedere: & adimit excusatiōnē qui possibilia sibi, & vsitata præcipit vt repensari debere pro maximis. Da ergo homo Deo tantùm, quantùm carni, vitiisque tribuisti. Et quid est, quòd antè vitiis, non Deo debeas teipsum, quòd à te Deus tuo tantùm vtique amore perquirit? Sequitur: *Cùm enim serui essetis peccati, liberi fuistis iustitiæ: nunc autem liberati à peccato, serui facti estis iustitiæ.* Antè serui peccati: nunc serui iustitiæ. Per Apostolum ecce succedit seruitus seruituti: contumax tu nunc tempus tuæ libertatis ostende: peccatum te antè mentiebatur liberum, quem tenebat miserandæ captiuum: nunc gratia te vocat seruum, quem vt verè faceret esse liberum, Dei ipsius adoptauit in filium. Impleta est ergo Christi sentētia, qua dicit, Qui vult esse
Mat. 20. dominus, sit seruus. Beata est hæc seruitus, quę dominationem generat sempiternam. Illa enim libertas fructū pœnæ & confusionem nobis intulit non ferendam, sicut dicit: *Quem enim fructum habuistis tunc in his, quæ nunc erubescitis? nam finis illorum mors est.* Ecce qualiter manumittit, ecce quali præmio honorat illam diabolus seruitutē: vt mors simul, & vitam finiat, & inchoet pęnam, & qui Christo seruiunt fratres, illusa morte cum stipendiis, sanctitatis perpetuam transferuntur ad vitam: finis enim Christi non suscipit finem: quia non interficit hominem finis iste, sed perficit.

In verba eiusdem, An ignoratis fratres, scientibus enim legem loquor. & cætera.

Sermo CXV.

Postea

POsteaquam Dauidicam citharam spiritualis intelligentiæ plectro, & modulatione tāgentes, amicos vestros & corda permulsimus: intonātis quoque Euāgelij ad suscitandos sensus vestros principia metuēda præbuimus: ad Apostolicum magisterium mox credidimus esse remeandum, vt tripartitus ordo sermonis Ecclesiasticæ doctrinæ salutiferā teneat & præbeat disciplinā. Nam & cantilena a cōtinuo labore relaxat animos, & Euangelica authoritas mentes reparat & exuscitat ad laborem, & Apostolicus vigor tramite recto remoueri, & nostros nō sinit sensus euagari. Hanc beati Apostoli per ordinem sequi hodie reperimus lectionem. *An ignoratis fratres,* Rom. 7. *inquit, scientibus enim legem loquor, quia lex dominatur homini, quanto tempore viuit.* Et inducit similitudinem. *Nā quæ sub viro est mulier, viuente viro, alligata est legi: si autē mortuus fuerit vir eius, soluta est à lege viri, igitur viuente viro, vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro: si autem mortuus fuerit vir eius, soluta est à lege viri.* Videtis fratres, beati Apostoli magnū cælestis magisterij documentum, quemadmodum legis tempora legalibus testimoniis asserit præteriisse, totamque eius prærogatiuā miro coniugij exinaniuit exemplo. Et meritò lex carnali coniugio comparatur, quæ non obtinuit cum synagoga spirituale cōsortium. Nam cùm accepisset eam ad obseruantiam disciplinę, ad sancti germinis fœcunditatem, ad augmentum pudoris, ad custodiam castitatis, ad superni thalami sacrum, reuerendumque secretum, ad mysticam toti cælestis vnitatē, repetit in ea totius meretricationis illuuiem. Occurrit enim tanto viro, id est legi, non cōpta moribus, non monilibus ornata virtutum, non incessū grauis, non verè illo flameo virginalis verecundiæ operta velamēto: sed lasciua oculis, soluta gressibus, prę-uenta illecebris, & tota dolis & simulationibus perfucata. Quam cū vir tātus visam iusta indignatione despiceret, & eam procul à sua societate propelleret, atque toto execraretur iudicio grauitatis: illa nec despecta erubuit, nec cōtempta se correxit, nec resipuit sic repulsa, sed totā pręceps ad idolorū lupanaria cōuolauit, & maluit subire

fornicationis infamiam atque adulterij crimē incurrere, quàm male placiti habitus turpitudinē nō habere. Vnde Esa.1. & meritò eā beatus Propheta deplorat, dicens: Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis Sion? Cuius adultera quoque Ezechiel sanctus toto penè volumine prescribit. Ioan.8. Hinc est fratres, quòd cùm in Euangelio à Scribis & Doctoribus legis apud dominum ista accusaretur adultera, auertit faciem suam dominus, & declinauit in terram: ne crimen cerneret quod puniret: & maluit fratres, in puluere scribere veniam, quàm dare in carne sententiā. Hāc Apostolus adulteram ad Christi nititur reuocare consortiū, nec patitur pristini lapsus timore tardari, quæ viuēte viro meritò extitit adultera, quia fuit cum alio viro, nūc verò non deserit legem, quæ ad legis recurrit auctorem: sed moritur legi legalibus addicta sentētiis, vt viuat gratiæ, & resurgat per veniā, quæ fuerat interēpta, & mortificata per legem. Denique cùm eam à maritali iure defuncto viro asserat absolutam, ipsam potius, nō virum, in sequentibus defunctam esse testatur: quia non lex homini, sed homo moritur legi, nec mādatum præterit, sed mandato deficit ille, qui labitur à mādato. Audi quod sequitur. *Itaq; fratres mei, & vos mortificati estis legi.* Nūquid dixit, mortua est vobis lex? *Et vos mortificati estis legi.* Et bene addidit, *Per corpus Christi.* Quia lex reū astringit, arctat obnoxiū, punit & interficit criminosum. Qui ergo per corpus Christi ab omni crimine exemptus est & eruditus, fœliciter moritur legi, vt innocentiæ viuat & gratiæ. *Vt sitis, inquit, alterius, qui ex mortuis resurrexit.* Alterius. Alter ipse effectus est, cùm nostram corruptionem in incorruptionem mutauit, & mortalitatē immortalitatis trāsuexit ad gloriam. *Vt fructificemus, ait, Deo.* Cōsortes cælestis naturæ per Christū nō terræ, sed Deo: nō morti, sed vitę. & Deo fructū asserit deferri, nō carni. *Cùm enim, inquit, essemus in carne, passiones peccatorum, quæ per legem erant, operabantur in membris nostris, vt fructificaremus morti.* Cùm dicit: Cùm essemus, præteritum tempus indicat: dum in sola carne positi, imò magis expositi, quę carni sunt tātùm sapere, facere, velle cogebamus.

gebamur, iuxta illud Apostoli. Qui in carne sunt, Deo placere non possunt. *Cùm enim essemus, inquit, in carne, passiones peccatorum, quæ per legem erant*. Dicam sicut dictũ est à Domino: Si lumẽ quod in te est tenebrę sunt, ipsæ tenebrę quantę? Si per legem passionis peccatorum mẽbris dominantur humanis, quid ipsę per se faciũt passiones quæ nascenti mox homini infœliciter & pęnaliter obsecundãt? Cũ taliter nascẽtem, generatũ taliter angores deprimũt, vrgent pericula, afficiunt pœnæ, passiones sunt, fratres, per quas infirmatur infantia, pueritia trahitur, adolescẽtia insanit, iuuẽtus & senectus multis luctibus cumulãtur, ipsæ sunt quæ totã hominis vitã inimico cõturbante conitãtur ad lapsum, quas lex dũ prohiberet, admonuit: dũ discuteret ampliauit: dũ accusaret, reddidit chariores: & quæ per ignorantiã latebãt, fecit esse per scientiã notiores. Et sicut per falcẽ spinæ magis dũ succindutur accrescũt: ita dũ resecãtur per legẽ, pullulãt passiones: quia intrinsecus velut in radice carnis fixę solidãtur. Lex intrinsecus culturã fidei habet satis iustam, nec proficit, vnde ad frugem mortis ipsum cespitem humanę carnis sua excitatione perducit. *Passiones, inquit, peccatorum, quæ legem erant, operabantur in mẽbris nostris, vt fructificaremus morti*. Instrumentum quod ad vitam erat, ad frugem mortis sibi in nobis vendicãt passiones. Sauciati ergo taliter per Christi gratiã à lege mortis absoluimur, & spiritum sanctũ percipimus intrinsecus debellatorem, victoremque vitiorum, vt passiones forinsecus exclusę pulsent, tentent, prouocent, sed concidant ad nostrorum gloriam triumphorum. Nobis, nobis cupit vincere, qui cùm dominaretur nobis dignatus est militare, sicut dixit.* Ergo seruiamus in nouitate spiritus à carnis seruitute iam liberi, quia vera dominatio est famulatus dominicæ sanctitatis, nam & vetus homo, & vetus litera totam corrupit & perdidit disciplinam.

Rom. 8.

Mat. 6.

In verba eiusdem, Quid ergo dicemus? Lex peccatum est? Absit, &c. Sermo CXVI.

QVoties diuerso genere, sed voce cõsona mystica resonat cantilena, mira dulcedine pascit & delectat

ctat auditum: ita cum vario modo, ſed vno ſpiritu, eodemque ſenſu diuina & cæleſtis doctrina depromitur, libentius & cum ſuauitate maxima Euangelicæ ſcientiæ pandit & aperit ſacramentum. Et ideo poſt Propheticam melodiam, & virtutũ Chriſti ſtupēda miracula, ad Apoſtolicarum redeamus ordinem lectionũ. Talis ergo hodiernæ extitit cōtinentia lectionis. *Quid ergo dicemus? lex peccatum eſt? Abſit. Sed peccatum non cognoui, niſi per legem: nam concupiſcentiam non ſciebam, niſi lex diceret: Non cōcupiſces. Occaſione autem accepta, peccatum per mandatum operatum eſt in me omnem concupiſcentiam.* Audiſtis fratres, quo morbo ſine Chriſto laborauerit humana conditio, quàm captiua ſine gratia fuerit humana fragilitas, quæ lege, quæ mandatis nō prohibebatur, ſed armabatur ad crimina: quæ ob hoc audiebat, ob hoc cognoſcebat, nō vt vinceret peccata, ſed faceret. *Peccatum non cognoui, niſi per legem.* Vitia non noſſe felicitatis eſt, noſſe periculi, viciſſe virtutis eſt. Rex nobilis & fortis, hoſtibus ſuis longius occurrit: & ita præuenit ingruentium dolos, vt deiici nequeat fides militum, ciuium nequeat conturbari conſtantia: ſic modò generoſus animus per Chriſti gratiā corporis ſui tranſgreditur miſerādas anguſtias, & ita totus delicta præuenit, proculcat vitia, & crimina tota internitione proſternit, vt nequeant fucis ſenſus fallere, dolis ingeniũ deprauare, tumultuationibus miſera, imbecilla corda diſſoluere ardore, ſanguinibus, fumātes occaſiones incēdere, vario paſſionũ genere mēbra naturaliter infirma vexare. Quod ignis aridæ ſegeti, hoc vitia corpori ſunt humano, quę ſola ſecurius ſeparationi vincuntur: necantur ignorātia, & neſcita fęliciter euaneſcunt. Nam ſi ad mentē & ſenſus peruenerint, ſi cōtigerint animos, ſi ſemel membra penetrauerint, inextinguibile gignitur & exaltatur incendium: & niſi vnda cęleſtis corda rigauerit, mētes infuderit, mēbra madefecerit, totum quod eſt roboris humani, ſubditur & redigitur in ſeruilliam. *Lex, inquit, peccatum eſt? Abſit, Sed peccatum nō cognoui niſi per legem.* Ac ſi diceret: Aurũ auaritia nō eſt, ſed auaritiā nō cognoui, niſi per aurũ. Vinũ ebrietas non

Rom. 7.

eſt,

est, sed ebrietatē nō cognoui, nisi per vinum. Pulchritudo corporis non est cōcupiscentia, sed formæ decus cōcupiscentię me rapuit & perduxit ad lapsum. Sic ergo ipsa per se mala nō sunt, quæ a Deo ad vtilitatem, ad salutem, ad gratiam sunt creata, sed per ea delinquēdi datur occasio. Ergo auaritia aurū accusat, ebrius vinū, lasciuus aut lepidus, formæ vult esse quod cōtigit ad ruinā. Ita & lex quę à Deo data fuerat ad salutē, quę erat per se cęlestis & sancta, facta est per hominē miseri hominis ad ruinā: sicut ex sequentibus probat Apostolus, qui dicit: *Itaque lex quidem sancta, & mandatum sanctum & iustū & bonū:* Quod ergo bonum erat, non intulit mortem, sed peccatum, quod principaliter intulerat mortem, quod fragilē, quod imbecillem, quod humanam naturam pronam fecerat ad lapsus & vitia. Quod latebat, & hostiliter humano grassabatur in corpore, lex deprehēdit, lex prodidit, dum admonet hominem de innocētia, de sanctitate, de iustitia, de virtute, de fide: dum arguit de vitiis, de delictis, de criminibus. Sed homo audire quidem cępit virtutes, cœpit velle, sed non attigit: cœpit detestari, sed sequi vitia: odisse delicta, sed facere horrere crimina, sed implere: vnde tarde se seruū captiuū, se malè rabiei sensit addictum, & cœpit clamare: *Infœlix ego homo, quis me liberabit à corpore mortis huius?* Cui respōdetur. *Gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum.* Quo audito cœpit libertatem quærere per auctorem, salutem per veniā, vitam per solā sperare gratiā. Nam diu ignorauerat vnde esset difficillis innocētia, vnde laboriosa iustitia, anxia sanctitas, virtus ardua, fides tota periculis plena, vnde sic tantas copias haberēt delicta: vnde crimina dum succiduntur, increscunt: virtutes deficiunt, dū coluntur. Lex aperuit, lex docuit, lex tota luce monstrauit, crimina per peccatum, virtutes per Deū in humanis sensibus, in humana mente dominari: nec posse antè superari delicta, quàm delictorum fuerit auctor extinctus, quod est peccatum, quod Christus abstulit: attestante Iohanne, cùm dicit: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. *Sine lege enim, inquit, peccatum mortuū erat: ego autem viuebam.* Ioan. 1.

bam sine lege: aliquando, sed cùm venisset mandatum, peccatum reuixit: & ego mortuus sum, & inuentum est mihi mandatum, quod erat ad vitam, hoc esse ad mortem: nam peccatū occasione accepta per mandatū seduxit me, & per illud occidit. Peccatum mortuū erat, non quia non erat, sed quia ignorabatur, & propriè dictum est: *Peccatū reuixit.* Quia erat sepultum in ignorantia nostra, non mandatum, sed peccatum per mandatum reuixit, dum facit præuaricari qui fuerat antè peccator: dum reum perficit etiam contumacem, desertorū exuscicat & rebellē. Vnde meritò homo iam tunc se exclamat mortuum, quando se vnde & quare, & per quē moreretur agnouit. Peccatū fratres, quàm crudelis tyrannus sit, iā videmus. *Per mandatum seduxit me, & per illud occidit.* Quia argumētum salutis tetēdit in laqueū, quia curā fecit esse languorem: quia instrumentum sanitatis exitiale mutauit in vulnus: quia vitam ipsam in gladium lethalem conuertit. *Per mādatum seduxit me, & per illud occidit,* Vt qui sibi iam quòd esset occisus, quid prouideret iam mortuus: nam quis poterat subuenire occiso, nisi Christus, qui vitā rei parauit occisus? qui talionem morti reddidit per mortē, mortem peremit: atque eam prodidit contumacem, quę incubare iussa pœnis reorum, attētare ausa est ipsum iudicem, inuadere ipsum innocētiæ præsumpsit auctorem: vnde meritò mors, mors tua est, & in me non ego viuo, sed viuit, agit, regnat, imperat Christus.

In verba eiusdem, Factus est primus homo Adam in animam viuentem, &c. Sermo CXVII.

DVos homines beatus Apostolus hodie retulit humano generi dedisse principium, Adam videlicet, & Christum, duos homines pares corpore, sed merito dispares, compage membrorum tota veritate persimiles, sed
1. Cor. 15. ipso sui principio tota dissimiles veritate. *Factus est, inquit, primus homo Adam in animam viuentem, nouissimus Adam in spiritum viuificantem.* Ille primus ab isto nouissimo factus est, à quo est & animā cōsecutus, vt viueret, hic est ipso se figuratus auctore, qui vitam non expectaret ab altera, sed ipse vitā solus omnibus largiretur:

ille

ille vilissimo plasmatur ex limo, ex vtero precioso Virginis hic procedit: in illo terra mutatur in carnẽ, in isto caro promouetur in Deũ. Et quid plura? Hinc est Adã, qui suam tunc in illo cùm fingeret imaginẽ collocauit. Hinc est, quod eius & personã suscipit & nomẽ recepit, ne sibi quod ad suã imaginẽ fecerat, deperiret. Primus Adã, nouissimus Adam: ille primus habet initiũ, hic nouissimus non habet finem. Quia hic nouissimus verè ipse est primus, ipso dicente. Ego primus, & ego nouissimus. Ego sum primus, est sine initio. Ego nouissimus, vtique sine fine. *Sed non prius, inquit, quod spirituale est, sed quod animale, deinde quod spirituale.* Prius vtique terra, quàm fructus: sed nõ tã preciosa terra, quàm fructus: illa gemitus exigit & labores, hic substantiam largitor & vitã. Meritò Propheta de tali fructu gloriatur, dicẽs: Terra nostra dedit fructũ suum. Quem fructũ? illũ nempe, de quo alibi dicit: De fructu vẽtris tui ponã super sedem tuã. *Primus homo, ait, de terra terrenus: Secundus homo, de cælo cælestis.* Vbi sunt qui conceptũ Virginis, Virginis partũ, mulierũ partibus existimant exæquandũ: cùm illud de terra sit, hoc de cælo? hoc diuinæ virtutis sit, illud infirmitatis humanæ? illud sit in corpore passionis, hoc totum sit in tranquillitate diuini spiritus? humani corporis in quiete? Sanguis siluit, caro stupuit, soporata sunt mẽbra, & aula Virginis tota est in cælestis cõmoratione suspensa, donec auctor carnis, carnis sumeret indumentũ: & fieret homo cęlestis, qui non solùm terrã redderet homini, sed homini donaret cęlum. Virgo concipit, Virgo parturit, Virgo permanet. Ergo virtutis est caro conscia, nõ doloris, quæ magis pariẽdo integritatis augmenta suscipit, damna pudoris ignorat, testis potius sui partis existit, quæ nullas partus pertulit passiones, & Sacramẽtis cælestibus interfuisse se noua mater miratur, quæ nascẽtis ordinẽ intelligit humanę cõsuetudinis nil habere. Si Deũ sic nasci magnus fatetur munere, fatetur dum adorat, aduertite quid sentire, quid credere debeat Christianus. Sed ꝙ sequitur audiamus. *Qualis terrenus, tales & terreni: & qualis cælestis, tales et cælestes.* Quemadmodũ nõ nati taliter, tales

Esa 48.

Psal 84.

Psal. 13[2].

poterunt inueniri, non manēdo quod nati sunt, & quod renati sunt permanendo? Hinc est fratres, quòd virgineū fontis vterum cælestis spiritus arcana luminis sui admixtione fœcūdat: vt quos origo limosæ stirpis profuderat sub misera conditione terrenos, cælestes pariat, & ad similitudinem sui perducat auctoris. Ergo iam renati, iam reformati ad nostri imaginem creatoris, quod præcipit Apostolus, impleamus. *Igitur sicut portauimus imaginē terreni, portemus & imaginem cœlestis.* Fuerit necessitas quod de terra cōcreti cœlestia aspirare nequiuimus: quod de concupiscentia nati, concupiscentiā nō valuimus euitare: quòd illecebris dominātibus acquisiti, coacti sumus illecebrarum turpitudinē sustinere: quòd sæculi huius habitaculo recepti, captiui fuimus malis: ad instar nostri domini, sicut diximus, iam renati, quos vtique concepit virgo, viuificauit spiritus, portauit pudor, genuit integritas, nutriuit innocentia, edocuit sanctitas, virtus exercuit, Deus adoptauit in filios, imaginem totam tota similitudine nostri portemus auctoris: nō maiestate qua solus est, sed innocentia, simplicitate, mansuetudine, patientia, humilitate, misericordia, cōcordia, qua dignatus est nobis fieri & esse communis. Cesset vitiorum pruritus pestifer, delictorum lethalia blandimenta vincantur: execrandus furor: criminum cōprimatur origo, discutiatur à sensibus caligo tota pōpæ sęcularis, abiiciatur à mentibus mundanæ cupiditatis illusio: appetatur paupertas Christi, quæ diuitias in cælestib⁹ possidet sempiternas, tota sanctitas animę custodiatur & corporis, vt nō magnitudine, sed actu imago creatoris nostri portetur & clarescat in nobis. Affirmat q̄ diximus Apostolus, cùm dicit: *Hoc autē dico fratres, quia caro et sanguis regnū Dei possidere nō possunt.* Ecce quomodo carnis resurrectio prędicatur, quia ibi caro possidebitur à spiritu, nō caro spiritū possidebit, sicut ex sequētibus elucescit. *Neque corruptio incorruptionē possidebit.* Vides quia, nō caro deperit, sed corruptio: non homo, sed culpa: nō persona, sed crimen: vt homo in Deo, & corā Deo viuēs, finem se delictorum tandem gaudeat consecutum. De resurrectione proprius

sermo

ſermo proferendus eſt fratres, quia tranſcurſim, & in ipſo verbi fine, non cõuenit dici de eo, quod nos ad æterna tempora perpetuam tranſmittat ad vitam.

In verba eiuſdem, Notum autem vobis facio fratres, Euangeliũ, &c. & de morte. Serm. CXVIII.

QVoniã tota ſpes fidei Chriſtianæ in reſurrectione conſtituta eſt mortuorũ, ne quiſquam de ea auſus ſit dubitare: beati Pauli aſſerentis eam auctoritate, rebus, exemplis, lautiſſimam recitari vobis fecimus hodie lectionẽ, ad quam ſermo noſter quod adiicere poſſit, nõ potuit inuenire. Sed quia noſtri officij veſtra charitas ſemper exigit ſeruitutẽ, repetere hæc eadẽ, inculcare vehementius hæc ipſa, reſurrectionis ipſius ardore geſtimus. Fratres, ſemper de reſurrectione libet dicere, iugiter de reſurrectione delectat audire, quia mori nunquam libet, viuere ſemper delectat. Reſonet ergo in ore noſtro reſurrectio ſemper, ſemper reſurrectio ad noſtræ mentis tranſmittatur auditum: vt mors, quę noſtros ſemper obſidet ſenſus, cum terrore ſuo, cum lamentis ſuis à noſtris ſenſibus effugetur. Quia ſic agricola fructus vberes, & exatiatas epulas cantat, vt imminentem vomeris laborem nõ ſentiat & ſudorem. Sic nauta portus modulatur & lucra, ne vndarum ruinas, ne maris diſcrimina pertimeſcat. Sic miles, ne vulnera metuat, vt gladios nõ pertimeſcat, prædas perſonat & triumphos. Vnde reſurrectionem mente, ore, oculis ſpectet, cantet, cogitet Chriſtianus: vt totam mortis poſſit deſpicere & calcare formidinem. Mors eſt fratres, deſperationis domina, incredulitatis mater, germana corruptionis, inferni parens, diaboli coniunx, omnium malorum Regina, quæ omne genus hominũ tali ordine inexplebili impugnat; vt primum ſuſurratricem ſuam deſperationem præmittat tamum ſuadentem. Homo, cur tua perdis tempora? Ecce domina mors tua venit animam tuam in nihilum redigẽs, carnem tuam putredine, oſſa tua vetuſtate cõſumens: vt te qui non fuiſti antequam naſcereris, faciat nõ eſſe poſt mortem. Redde ergo debita ante mortẽ, moriturus citò, ſibi, ætatibus tuis: da luſibus infantiam, da deliciis ado-

 leſcentiam,

lescentiam, da voluptatibus iuuentutem, da senectutem mihi, ne sine causa de spe cogites desperatus. Post illam mittit incredulitatē suam filiā, sic minantem. Quasi non moriturus, quasi euasurus mortem, sic de vita disponis. Homo, te decipit fides, tu fidei credis, quæ vt tollat pręsentia, futura promittit, & vt auferat quæ sunt ante mortem, nescio quæ inuisibilia pollicetur esse post mortem.
Esa.22. Quis inde venit, aut quis sapiēs credit tot seculis promissa nec reddita? O si māduces & bibas, manduca & bibe, cras enim morieris. Tertiā germanā nequitię suæ corruptionē tali dirigit cum furore, vt aspectus hominū inuadat, attrahat, occupet, per sepulchra extremos ostendens carceres, suos iacere ibi demōstrat immobiliter vinculatos: & vt homines sensus hominis horrore toto, toto pauore cōturbet, effundit putredinē, eructat saniē, spargit fœtores: atque ad vnū corpus hominis innumeros carnifices ob se vermes dedisse proclamat. Quare nō desperationi, quare non incredulitati crederent Christiani? Hæc sunt mortis bella, his ducibus, his cōsiliis, tali cōflictu captiuat, vastat, interficit omnes quos natura præsentē perducit ad vitā, ducit Reges, trahit populos, gentes impellit, nō diuitiis redimi, non flecti precibus, non lachrymis molliri, nō viribus vnquā potuit ista superari. Errauére fratres, qui de bono mortis scribere sunt conati. Et quid mirū? tunc se mundi sapiētes magnos æstimāt & pręclaros, si id quod est summū malū, hoc esse summū bonū simplicibus persuaserint: meritò scriptura de illis dicit,
Esa 5. Væ qui dicunt bonū malum, & malū bonū. Væ qui ponunt tenebras lucem, & lucē tenebras. Et re vera quem non isti fallerent, quem nō cæcare potuerunt, qui viuere malū, mori bonū, incautis credere perfecerunt? Sed hæc fratres, veritas submouet, lux fugat, impugnat fides: Apostolus notat, Christus delet, qui dum bonū vitæ reddit, malum mortis prodit, damnat, excludit: Sic enim cœpit
1.Cor.15. Apostolus, *Notum autē vobis facio fratres, Euangelium, quod prædicaui vobis, quod & accepistis, in quo & statis, per quod & saluamini: qua ratione prædicaui vobis, tenere debetis, nisi sine causa credidistis. Tradidi enim vobis in*

primis,

primis, quod & accepi, quia Christus mortuus est pro peccatis nostris, & quia sepultus est, & quia resurrexit tertia die secundum scripturas. Dei largitas victurũ, non moriturũ ditat: Aut cui bonũ accipit, si non erit ipse qui accipit. *In quo & statis.* Stat vtique qui semper viuit, quia moriturus semper iacet. *In quo & saluamini.* Si quis moritur, perit: saluatur verò ille qui semper viuit. *Qua ratione prædicaui vobis, tenere debetis, nisi sine causa credidistis.* Non solũ fratres, sine causa credidit, sed & sine causa vixit, qui se ad hoc solũ natũ credidit vt periret. Homo quid tibi oritur quod nõ occidat? quid tibi quod occiderit, nõ resurgit? Dies manè oritur: & iterũ resurgit in manè: serò sepelitur in nocte, & iterũ resurgit in manè. Sol quotidie nascitur, quotidie moritur: resurgit ipse quotidie, tempora dum transeunt, pereunt: dum redeunt, reuiuiscunt. Vnde homo si Deo non credis, si non acquiescis legi, si non cõsentis auditui, vel oculis tuis crede, vel elemẽtis resurrectionẽ tuã tibi iugiter prædicantibus acquiesce. Certè si ista longè sunt inferiora, quæ in tuis manibus sunt, & de morte tuo opere suscitãtur, te posse Dei opere doceant suscitari. Vade ad semen, Apostolo te docente: tolle triticum aridũ sine sensu, sine motu: duc sulcum, fodi terrã, fac sepulchrũ, sepeli triticũ, inspice quẽadmodum morte deperit, humore turgescit, putredine corrumpitur: & cùm peruenerit ad totũ, quicquid desperatio, quicquid incredulitas, quicquid corruptela tibi superius ingerebat: tũc subitò reuiuiscit in germine, in herba pubescit, iuuenescit in caule, maturescit in fruge, & ad illam totã ipsam, quam tu periisse deflebas, speciem resurgit & formã: vt te homo triticũ non tam doceat manducare, quàm sapere: nõ tam cogat laborare, quàm credere. Reliqua nos taceamus, quia & vnde, & quando, & quomodo, & per quem mors venerit: beatus Apostolus plano & satis lucido ac diuino declarat eloquio. Homo, accipe fidem, quia gratis datur: crede resurrectionẽ, quia qui promittit illam, precium non requirit.

1. Cor. 15.

In verba eiusdem, Nescitis quod hi qui in stadio currunt, &c. Sermo CXIX.

Beatus

BEatus Apostolus Paulus non solùm per doctrinam legis, sed seculi huius exẽplo ad coronã nos gloriæ cælestis hortatur. Sic enim inter cætera, ait, vt audiuit dilectio vestra. *Nescitis, inquit, quod hi qui in stadio currũt;*
1. Cor. 9. *omnes quidem currunt, sed vnus accipit brauium?* Et addidit: *Sic, inquit, currite, vt comprehendatis.* Secundum terrenum exemplum, multi quidem, vt ait Apostolus, in stadio currunt, sed vnus accipit coronam, id est, ille qui melius currit: ita & in stadio vitæ præsentis, multi quidem currũt, sed vnus accipit coronã. Currunt Iudæi per legem, currunt Philosophi per inanem sapientiam, currunt & hæretici per falsam annunciationem, currunt catholici per veram fidei prædicationem: sed de his omnibus vnus coronam accipit, id est, populus catholicus, qui recepto fidei cursu tendit ad Christum: vt ad palmã immortalitatis, coronamque perueniat. Quapropter & Iudæi, & Philosophi, & hæretici in vacuum currunt, quia non recto fidei tramite gradiuntur. Quid enim prodest Iudæis currere per obseruationẽ legis, qui Christum Dominum legis ignorant? Currunt & Philosophi per inanem sapientiam seculi, sed superfluus & vacuus cursus ipsorum est, qui veram Christi sapientiam nesciunt. Vera enim sapientia Dei Christus est, quæ nõ ornatur verbis, nec luculenta oratione, sed fide cordis agnoscitur. Currunt & hæretici per venenatam fidei suæ assertionẽ, currunt per ieiunia, currunt per eleemosynam, sed peruenire ad coronam nequeunt: quia non currunt: falsa enim fides eorum verè fidei gratiam accipere non meretur. Manifestat hoc Apostolus alio loco, cùm dicit: Et si distri-
1. Cor. 13. buero omnem substantiam meam pauperibus, & si tradidero corpus meum igni vt ardeat, charitatem autem non habeam, nihil mihi prodest. Non enim habet charitatem Christi, qui Christo nõ fideliter credit. Et ideo bene addidit Apostolus, dicendo, *Sic currite, vt comprehendatis.* Currere ergo debemus fideli cursu in fide Christi, in mandatis Dei, in operibus iustitiæ, vt ad coronã æternæ vitæ peruenire possimus. Denique quemadmodum nobis currẽdũ est: idem Apostolus consequenter ostendit,

dit, dicendo, *Omnis, inquit, qui in agone contendit, ab omnibus continens est: & illi quidem vt corruptibilē coronam accipiant, nos autem incorruptibilem.* Vide quibus nos Apostolus exemplis ad coronam promissę immortalitatis inuitat. In agone isto terreno qui vincere volunt, abstinent se à cibis quibusdam, à potu nimio: abstinent ab omni immunditia, sub tanta castitate, vt etiam propria coniugia non requirant: nec aliter se vincere posse sperant, nisi corpus suum castum, pudicumq; seruauerint. Et post tantum laborem quid aliud quàm paruã, & corruptibilem, & vilem quidem coronam accipiunt? Si ergo pro corruptibili corona tantus labor à quibusdam suscipitur: quantò magis nos omnem laborem sustinere debemus, quibus præmium cæleste, & æternæ gloriæ corona promittitur? Est ergo nobis agonizandũ non leui certamine: certamus enim contra spiritualia nequitiæ, contra diabolum & angelos eius: certamus contra iniustitiam, contra impietatem, contra maliriam, contra impudicitiam, contra diuersas illecebras peccatorum. Et si certantes vincimus, tot coronas accipimus, quot vitiorũ victores fuerimus. Magnus itaque agòn iste est, in quo spectaculum domino exhibemus: spectamur enim certantes à domino, spectamur ab angelis eius: in terra vincimus, sed præmiũ virtutis in cælestibus accipimus. Denique sancti martyres in agone certaminis positi, non solùm vitia peccatorũ, sed ipsam mortem vicerunt, & pręmia immortalitatis susceperunt. In hoc agone primo Dominus & Saluator noster, & certauit & vicit, vt nobis exemplum certaminis & victoriæ demonstraret. Hæc ergo vobiscum tractantes, semen boni certaminis iniicimus in cordibus vestris, tanquam sulcata inuenientes pectora vestra aratro iustitiæ. Colite igitur verbum quod sparsimus in vobis, vt possit germinare quod satum est. Deus autē visitatione sua, rore suę vos pietatis infundat: & det incrementũ seminib⁹ nostris, quo possitis in collectis manipulis meritorũ ad fructũ centesimũ peruenire.

In verba eiusdem, Nolite configurari huic seculo, &c. Sermo CXX.

Christus

Mat. 5. CHristus Apostolos sal esse hodie patefecit, dicendo: Vos estis sal terræ. Ne quis ergo impatienter ferat, si beati Pauli verba vt grana diuini salis terimus: quatenus altius soporati sensus intelligentiam condire possimus. Grana enim salis integra saliũt, quatenus in medullis ipsa subtilius attenuata descendant: sic sermo Apostoli cõmuniter lectus præbet simplicẽ sensum, profundã scientiam pręstat, lectione sedula iteratur ad illa, quę antè perscrutati sumus. Hodie dicit beatus Apostolus, *Nolite configurari huic seculo*. Putásne beatus Paulus Apostolus di-

Rom. 12. cendo sic, elementorum figuris ne configuremur obsistit? néve simus vt Persarũ Reges, qui subiecta nunc pedibus suis sphæra, vt polum se calcare vices mentiuntur: nunc radiato capite ne sint homines, solis resident in figura: nunc impositis sibi cornibus, quasi viros se esse doleant, effœminãtur in Lunã: nunc varias velut siderum sumunt formas, vt hominis perdant figurã: & nihil supernæ claritatis acquirant. Sed ista licet de seculi vanitate descendant: & à sapiẽtibus tam fugienda sint quàm ridenda: tamen Apostolus cùm dicit, *Nolite configurari huic seculo*. Seculi vitam corrigit, arguit mores, iudicat institutum, castigat voluntates, luxuriam condemnat, & totã vanitatũ seculariũ pompã propellit, effugat, excludit à mentibus Christianis. Sed hoc modo strictim cõmonet, quod est in principio huius epistolæ latius executus: vbi figuram seculi in vitiis sic figurat. Repletos, inquit, omni iniquitate, malitia, fornicatione, auaritia, nequitia, plenos inuidia, homicidiis, contentione, dolo, malignitate, susurratores, detractores, Deo odibiles, cõtumeliosos, erectos, superbos, inuentores malorum, parentibus non obedientes, insipientes, incompositos, sine affectione, sine misericordia, qui cùm iustitiã Dei cognouissent, non intellexerunt, quoniam qui talia agunt, digni sunt morte: non solũ qui faciunt illa, sed & consentiunt facientibus. Fratres, audistis formã seculi, didicistis speciẽ, vidistis figurã: si tamen formam & non informe monstrum, vbi cõfusione criminum tota rerum facies est deleta: vbi peccatorũ connubio tota mundi figura est dissoluta,

lata, vbi delictorum morbis imago ipsa ablata est conditoris, vbi homo in vitiis est sepultus, vbi corrupti corporis scatent scelera, vbi homo hominis est sepulchrũ, vbi in homine non homo cernitur, sed cadauer. Apostolus ergo huic formæ nos prohibet esse cõformes: & cõfigurari nos huic vetat figurę: huic similitudini cõsimiles nõ esse permittit: sed ad formã Dei reformat, ad similitudinẽ reuocat Christi, & totã reducit ad imaginẽ cõditoris, dicẽs: *Sed reformamini in nouitate sensus vestri.* Hoc est, sitis per Christum sensibus innouati, abiecta seculi huius figura: & tota inueteratę imaginis deformitate proiecta, formam vestram in formam vestri reducite Saluatoris: vt nouitas sensuum vestrorũ in vestris actibus clucescat, & cælestis homo cælesti habitu iam gradiatur in terra. Qualiter autem componat formam noui hominis, iam patescat. *Sicut enim in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem habent actum: sic multi vnũ corpus sumus in Christo, singuli autẽ alter alterius membra. Habentes autẽ donationes secundũ gratiam quæ data est nobis differentes.* Agit, agit vt corpus quod collocat in cælesti actu, in superna vita, in moribus sanctitatis, membrorũ cõsensu, & copulatione cõsistat; neq; pes oculi ministeriũ, neq; oculus pedis officium peruerso tumore confundat: sed vt sanctitatis membra donis contenta sint largitoris, & credant suũ esse membra omnia, quòd vnum fecerit membrũ: quia minorari nescit membrum vnum, quod totum honoratur in corpus. Hinc est quod Apostol. actus mẽbris, mẽbra actibus sic depingit. *Siue qui docet in doctrina, qui exhortatur in exhortatione, qui tribuit in simplicitate, qui præest in solicitudine, qui miseretur in hilaritate. Charitas sine simulatione, odientes malũ, adhærẽtes bono, inuicẽ honore præuenientes, inuicẽ benigni, solicitudine nõ pigri, spiritu feruẽtes, Dño seruiẽtes, spe gaudẽtes, in tribulatione patiẽtes, orationi instãtes, memoriis sanctorũ cõmunicantes, hospitalitatem sectantes: benedicite, & nolite maledicere: gaudere cũ gaudẽtibus, flere cũ flentibus: prouidẽtes bona, nõ solũ corã Deo, sed etiã corã hominibus. Nolite esse prudentes apud vosmetipsos.*

nulli malum pro malo reddentes: si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes: non vindicantes vosmetipsos, sed date locum iræ. Si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitit, potum da illi: noli vinci à malo, sed vince in bono malum. Superius fratres, Apostolus patefecit mēbra vitiorū: reuelauit modo nobis membra virtutum: vt cęleste corpus tantis solidatū membris, neruis talibus roboratum, possit facilè mundi bella prosternere, diaboli superare cōflictus. Et ita viuens, vt Apostolus docuit, non prosternit mundū? non proterit carnem? non diabolum vincit? non æquatur Angelis? non maior est cælo? Planè maior cælo, quia cælum non mouetur sponte, non voluntate agit, non iudicio facit quicquam, sed sola necessitate seruit semper, quia semel iussum est seruire: impollutum se non viribus, non labore custodit: vnde cùm non sit obnoxium pœnæ, sic tamen nec consistit ad pręmiū: at homo ex terrena vilitate concretus, dum terrenam labem vincit, dum sanguinis stimulos frangit, dum carnis exuperat passiones, transcendit cælum, ad ipsam deitatis peruolat sedē: & sic fit maior cælo, meritis supergreditur Angelos, nō natura. Probat hoc Apostolus Paulus, qui dum satis terram vincit, & intrauit cælum, & transiuit alium, & vsque ad tertium meruit peruenire. Et iustè, nā primus conscendere debet cælos, qui sic & verbo & exemplo homines penetrare docuit cælos. Erit, erit maior cælo, qui vixerit: sicut docuit Paulus, erit clarior Sole, qui sic virtutum radiis toto orbe splendet, vt fuscari se nulla vitiorum nocte permittat. Erit, erit iste lucidior Luna, qui tenebras has non tenuato lumine temperat, sed totā seculi noctem pleno meritorum fulgore depellit: nec sicut Luna quotidiana lucis detrimenta persentit, sed iugi factorum lampade in superni luminis claritate persistit: nec iste sicut illa menstruo interpollatur obscuro, sed in claritate Dei continua permanebit. Et si magna est illa quod mitigat noctem, quanto hic maior cuius vita recipit nil de nocte? De stellis taceo, quia quot cælum stellis, tot sancti virtutibus elucescunt: dicente Domino: Vos estis lux mundi, lucete

sicut

ſicut luminaria in mundo. Ad ſummũ, Cælũ, Sol, Luna, Stellæ, (Deo dicēte) tranſibũt: iuſtus autem in claritate Dei cōtinua permanebit. Velim fratres, de ſingulo Apoſtoli verbo proferre ſingulas dictiones, ſed quia & frequētata lectio faſtidiũ generat audieri, & nos diutius nō poſſumus Euangelicas tacere virtutes: gratũ ſit charitati veſtrę quod cōpendioſo ſermone pręſentē clauſimus lectionē: Deus autem noſter, & quę diximus, & quæ tacuimus, ipſe ſanctis veſtris ſenſibus inſinuare dignetur. Mat.5. Phil.2. Mat.24.

De diuite & Lazaro. *Sermo* CXXI.

AVdiſtis fratres, hodie & paupertatis finem, & diuitiarũ, qualis ſit exitus cognouiſtis: dicēte Domino, *Homo quidā erat diues, & induebatur purpura & byſſo, & quotidie epulabatur ſplendidè: & erat quidam mendicus nomine Lazarus, hulceribus plenus, qui iacebat ad ianuā eius, cupiens ſaturari de micis quæ cadebant de menſa diuitis, & nemo illi dabat: ſed & canes veniebant & lingebant hulcera eius. Factum eſt autem, inquit, vt moreretur pauper, & portaretur ab Angelis in ſinũ Abrahæ. Diues autē mortuus eſt, & ſepultus in inferno.* En fratres, quā rerũ lamentanda mutatio: pauperem portant Angeli: diuitem deglutit infernus. En fratres, mors pauperis: totā vitam diuitis vicit: & elatio ſola pauperis totam diuitis pompam tranſcendit, & gloriam. Quare ſic ſepultura decipit oculos? quare ſic exequiarum pompa mentitur? in obſequium diuitis migrat hic tota ciuitas cùm funus effertur: pauper vadit ſolus: pauperem duorum portat miſeratio baiulorum: nec quatuor vt mortuo, ſed duo ſub vno vecte, quaſi proiciendo oneri portitores addicũtur inuiti: Meritò ei mox angelica officia, meritò diuina deputātur obſequia, cui tam crudeliter negata ſunt ipſa humanitatis extrema. Funus diuitis antecedit lugubris turba ſeruorũ: pheretrũ pauperis præcedit Angelorũ pſallentiũ multitudo. In marmoreo tumulo & curata veſte iacet diuitis corpus incluſum: pauperis caro naturalī quieſcit in limo: & materiali ſitu vermiũ morſus neſcit: præuenit putredines & fœtores. Sed requiramus fratres, quæ diuitis culpa, quod crimē, quod ſcelus eũ ſuppliciis Luc.16.

addixit inferni: & ante iudiciũ damnationis eius, elogiũ tot seculis fecit, ipso iudice referẽte, cantari, dicente Domino, *Homo quidã erat diues, & induebatur purpura & bysso, & epulabatur quotidie splendidè: & erat quidã mendicus nomine Lazarus, qui iacebat ad ianuã diuitis, & cupiebat saturari de micis, quæ cadebant de mensa diuitis.* Nunquid per se tantũ diuitiæ criminosæ sunt? aut solæ, & per se penes Deũ damnandæ sunt vestes? & tantũ per se puniendæ sunt epulæ, vt non solũ careant præmio bonorum, sed omniũ malorũ ferant & mereantur exitium? Aut ita per se probata est, & sanctificata mendicitas, hulcera tam sacrata, vt Angelorum manibus Abrahę sancti rapiantur ad gremium? Et mirũ fratres, quòd Abraham quondã diues nunc diuitẽ spernit: dicente scriptura, Erat autem Abrahã diues valde, & eum quem habuit in bonis præsentibus parem, nunc reprobat & patitur esse pœnalem: præsertim cùm neque pauperis huius bona, neque mala diuitis istius prodiderit sermo diuinus. Cur ergo nunc Abrahã ambit pauperẽ, diuitem refugit & refutat? Aut quemadmodũ hunc Abrahã innocentẽ habuére diuitię, hunc fecére diuitię criminosum? Illum promouere ad omnium requiem beatorũ, hunc in omniũ malorum barathrum deputarunt? Verũ ne propositus sermo vestrum diu fatiget animũ, suspendat auditum, accelerandа nobis est huius solutio quæstionis. Abraham fratres, non sibi, sed pauperi diues fuit, & opes non habere, sed prorogare gestiuit magis magisque in sinum pauperis, quàm in horreis recondere suas studuit facultates, sicut toto vitæ eius ordine perdocetur. Nam peregrinus ipse iugiter laborauit, sicque ne peregrinus peregrinum se esse sentiret: sub tentorio manens ipse, sine tecto aduenã manere non passus est: & hospitem hospes semper ipse suscepit, extorris patria, domicilij nescius, ipse & Dominus omniũ fuit: & patria, sciens se non incubatorem, sed dispensatorem diuinæ positum largitatis, vt vindicaret oppressos, absolueret captiuos, eriperet iam, iamque morituros, ipsum se morti nouus bellator addicit, apud quem pietas in alterum vita sua charior fuit. Abraham susce-

Gen. 30.

Gen. 18.

Gen. 14.

pto

pto hoſpiti aſtitit, non aſſedit: & fuit iſte non conuiua hoſpitis, ſed miniſter: Abraham viſo peregrino, Dominũ ſe eſſe neſciuit, ipſe allator prandij, ad coquinã ſatis delicatam ſollicitus addixit vxorem: & qui ſe, ſuaque omnia famulis ſuis credit ac cõmittit, cõmittere vix audet hoſpitem coniugi quàm probatæ. Et quid plura fratres? Huius denique humanitas ſic ſancta ſanctis eſt ſemper manibus præparata, vt inuitaret apud illum ipſum Deum, & compelleret hoſpitari. Ille ad Abrahã, ille ad requiem pauperũ, ille ad hoſpitũ receptaculum venit, qui ſe in hoſpite & paupere receptum fatebitur in futuro, cùm dicet, Eſuriui, & dediſtis mihi manducare: ſitiui, & dediſtis mihi bibere: hoſpes fui, & ſuſcepiſtis me. *Mat. 25.* *Factũ eſt autẽ, vt moreretur pauper, & portaretur ab Angelis in ſinũ Abrahæ.* Non immerito fratres, ſua tunc omnes ſanctos ſuſcipit in requie, & in ipſa cęleſti beatitudine fungitur diſpenſatoris officio: quia dum ſemper hic ſuſcepit peregrinos & pauperes, ipſum cum Angelis ſuſcipere Deum, ipſum ſub tentorio ſuo videre hoſpitẽ meruit, quem ſemper habuit largitorẽ. Et reuera fratres, parum ſe beatũ credidit, ſi in ipſa ſuperna gloria ab hoſpitalitatis pio ceſſaret officio. Et ſolis donis frueretur diuinis, qui hic humana, bona crudelem ſe credidit quiquã ſi negaret. Abrahã fratres, veniẽtibus longè ſemper occurrit, prætereuntes etiã prece vocat: nolẽtes magna cum ſupplicatione ſuã compellit ad menſam: prima, & ſaginata de gregibus hoſpitibus ſemper apponit: ſuis, & coniugis ſuæ manibus factos calẽtes ſemper offert panes, quos frigidos & heſternos eſſe vtique iugis humanitas non ſinebat. At iſte alter diues, imò diuitiarũ captiuus, ſeruus opum, & ipſis cenſibus cõpedibus, tantũ pompæ immobile ſepulchrũ, in quo pietatis totus vtique & viſus defecerat, & auditus, non iam perſonã, non pauperem, ſed ipſam miſericordiam deſpicit ad ianuam ſuam Lazaro ſic iacente. Purpura, byſſo, delicatis veſtibus, epulis blandis ferrea viſcera crudelis anima nutriebat: quem Deus humanæ ſalutis auidus inquiſitor emollire cupiens, non tam Lazarum, quàm ipſum pietatis conflatorium eius proiecit

ad ianuā: conflatoriū dixi, propter ferrea viscera. Impiis ergo oculis mendicus Lazarus ingeritur, admouetur, & vt diues dare possit, magis magisq; diuitis census cumulatur: sed diues adamāte durior, quicquid Deus pauperis propter alimoniam diuitis cōferebat ad censum, ille aut effundebat turpiter, aut crudeliter reponebat. Itē Deus vt nō taceret, vt clamaret, vt admoneret diuitē, vt panē se quærere tantū ieiunus pauper ostendat, vt vel ad minima largienda abundantis impellat animum, augetur pauperi fames. *Cupiebat, inquit, de micis saturari quæ cadebant de mensa diuitis.* At diues variis crapulatus ferculis indigeriem suam ructabat ad cœlum, ne vocem pauperis humi & taliter iacentis, audiret. Itemque Deus, quia obduratis auribus vnius oris nil erat vox clamātis, ad aperiendum cor diuitis totū corpus pauperis, vulneribus aperit, vt in admonendo diuite tot essent pauperis ora, quot vulnera, soluuntur viscera, hulcera producuntur, hiatus vulnerum dilatatur, sanies effunditur, & tota pauperis caro componitur in scenam pietatis: vt quem vox esurientis non mouerat, vel suspiria, vel dolores, gemitus, & tota ærumnarum congeries cōmoueret: sed diues superbo oculo & insatiabili corde, hæc omnia & audire, & videre, & sentire cōtemnit. Quærit adhuc Deus quemadmodū diues à sua obstinatione soluatur. Soluit pauperi manus à suis artubus, vti nec abigeret canes diuitis, quos vulneribus suis diuitis erat pasturus in vulnus: & nouo modo fratres, humanitatis ordo mutatur: fit humana mēdicitas, vt cupiditas prodatur inhumana. Diues pauperē nec cadentibus de mensa micis pascit: & Lazarus pauper, quia aliud non habebat, etiam de carnibus suis canibus humanus extitit. Miser diues, si panem non dedisti, quare vel canes abigere noluisti? Sed mitiores te canes tui, imò tu sęuior canibus tuis: nā te sæuiente illi parcunt, qui nō ad morsum dentes, sed linguas ad obsequiū sic producunt, vt in modū spongiæ nō vexent vulnera, sed detergant. Diues in canibus tuis famē pietas vicit: in te impietatem saturitas nō euicit. Nam quod canes hoc studio facere curantū, vsus ipse qui semper est

in

in oculis, probat. Nam canes lambendo ſemper curant vulnera ſua: canes curant pauperem magiſterio naturæ, & homo hominẽ negligit, ipſa grauiter accuſante natura. Verũ eſt, verũ eſt, quod diues cùm nec micas dare poteſt, ſemper auarus eget. Differendus eſt ſermo fratres, quia & dicendi tempus abſumpſimus: & lectionis loca, quæ nobis tractanda ſunt maximè ſubſequuntur.

De eiſdem. *Sermo* CXXII.

DEberet fratres, ſermo noſter hodie ſancti Andreæ, inquantũ ſufficit, referre virtutes: ſed quia de diuite illo, & Lazaro Euãgelico paupere, quod ſupereſt nos diximus reddituros, & B. Andreæ Apoſtolatus, & Martyrij ſui prærogatiua ſufficit, & abundat ad gloriã. Si placet, nos quæ promiſimus, quæ debemus, ipſo Domino reddente, ſoluamus. Scientes nanque quod & dicenti & audienti ſemper generet laſſitudo faſtidiũ, ſuperiore tractatu maximã partem propoſitæ diſtulimus lectionis: vt reparatis animorũ viribus ſalutaris verbi ſequentia toto vigore & debito caperemus auditu. Poſt illa enim quæ diximus, hæc ſequuntur, *Et eleuãs oculos cùm eſſet in tormentis, Abrahã vidit à longè, & Lazarum in ſinu eius.* Luc. 16. Et eleuans oculos ſuos: ſerò diues ſurſum leuat oculos ſuos, quos ſemper depreſſit in terrã. Diues, quos oculos leuas, ipſi ſunt accuſatores tui: quos oculos leuas, ipſi non placant iudicem, ſed inflammant: nõ reportant veniam, ſed reatum: & exigunt pœnarum cumulũ, non ſolamen. Quò oculos leuas? quid clamas adhuc diues? quò reſpicis diues: Ibi eſt Lazarus, ibi eſt impietatis tuæ proditor, teſtis criminis, crudelitatis aſſertor. *Et clamauit, inquit, pater Abraham miſerere mei.* Modò cognoſcis patrem, & modò tibi patrem ſe eſſe neſcit, quem in Lazaro patrem ſic ſpreuiſti: modò tibi iuſtus occurrit, qui tunc, vt tibi pius eſſet, diu Lazarum paſſus eſt cruciari. Infelix quem ſic ipſa origo arguit, quem ſic ipſe lucis author addicit: infelix cui in iudicio pro magnitudine criminis non miſereri genitor, non pater ignoſcere, non affectio potuit ſubuenire. Quid clamas adhuc diues? Adhuc diues, ſed crimine, non ſenſu, non ſubſtantia, ſed reatu.

Quid clamas? quid postulas? Hoc loco iam non geritur postulatio, sed cõtrouersia, vbi è diuerso cõsistit ipse qui passus est: sed agentiũ diuersus est locus: hic agit de proximo, ille de longè: hic de sinu suggerit, clamat ille de tartaro: exorat ille de requie, queritur hic de pœna. Sed quid dicit diues? *Pater Abrahã, miserere mei.* Benè diceres, si Lazarus in sinu residens ipsum pectus iudicis nõ teneret: bene diceres, si Lazarus iustissimi cognitoris tota nõ possideret arcana. Gratis rogat iudicem, quem sic innocens cõfessor accusat: & frustrà sibi credit iudicem posse subuenire, quando ore iudicis pronunciat ipse tanta qui pertulit. *Miserere mei, & mitte Lazarum.* Adhuc tu in Lazarum sic crudelis? *Lazarũ mitte.* Quò? Ad infernum de gremio, de solio sublimi ad profundissimũ chaos, ad tormentũ stridorem, de sancta quiete, de tanto silentio beatorũ. *Et mitte Lazarũ.* Vt video, quod agit diues, nõ est nouelli doloris, sed liuoris antiqui: & zelo magis incenditur, quàm gehenna. Est graue illis malũ, est illis incendium non ferendum, quos aliquãdo habuére cõtemptui videre felices. Adhuc diuitem malitia non deserit, quem iam possidet pœna: qui non se ad Lazarum duci postulat, sed ad se Lazarum vult deduci. Ad cruciatus tui stratum diues pius Abraham Lazarum mittere non potest, quem tu ad mensam tuam non es dignatus admittere. Iam vobis versæ sunt vices: vides eius gloriam, cuius supplicium sic spreuisti: videt ille cruciatus tuos, qui te tunc tua mirabatur in gloria. Sed videamus fratres, quare sibi mitti Lazarum sic deplorat. *Mitte Lazarũ, vt intingat extremũ digiti sui in aqua, & refrigeret linguam meam.* Erras diues, hæc flamma non tam linguæ, quàm mentis est: nõ tam linguę, quàm cordis est: & adhuc iste conscientiæ calor est, non illud extremum quid te manet & expectat incendium. Nam si te iam nouissimi iudicij totus ignis ambiret, & illius desperatæ damnationis sententia iam teneret, nunquã leuares oculos, nunquã patrẽ colloqui, nunquã pro te rogare, nunquã præsumeres interuenire pro fratribus. Certè si te iam possidet totus ignis inferni, si te gehennæ flamma complectitur, quare

ſolius linguæ æſtibus deſideras ſubueniri? Niſi quia cùm pectus tuū anhelat flamma ſui criminis & reatus, magis lingua vritur, ardet, æſtuat, quę inſultauit pauperi, quæ miſericordiā denegauit. hæc præcedit ad iudicium: hæc antea deguſtat, & patitur cruciatus, hæc de toto corpore prima ſentit ardorem, quæ cū prima hic varios deliciarum cibos, & odorata deguſtaret pocula, mandare pietatem noluit: fieri miſericordiā non præcepit, ſed & ipſa cùm alij facerēt, derogabat. Ipſe eſt qui induebatur purpura & byſſo. Quid eſt diues? ab æſtu byſſus nō defendit? purpura nō reſiſtit inferno? Remanſerūt iſta, deſeruerūt iſta, & ipſe nunc nudus ſudas, æſtuas, qui aliquādo inſultabas æſtibus artificioſa nuditate veſtitus. *Et mitte Lazarum vt intingat extremū digiti ſui in aqua, & refrigeret linguā meā.* Quid eſt diues? vbi ſunt torrētes torculariū tuorū? vbi ſunt horrea ad famem pauperis nō minus cupiditatibus dilatata, quàm copiis? vbi ſunt vina ad inopiā pauperis annoſitatibus, & ipſa temporū obliuione ſeruata? vbi ſunt effuſiones, lapſus, flumina miniſteriorū tuorū? Iſta omnia tibi periére, nō crimini, qui ſitis extremi digiti guttā, quam ſi vel ſolā dediſſes pauperi, nō ſitires. Immiſericordē te gutta & mica reddidit inhumanum, in quibus totus pauperis & victus cōſiſtit & vita. Velim ſcire diues, ſi vel ipſe tibi in pœna poſitus ignoſcis: quia ad hæc mala non veniſſes, ſi de tantis horreis micā, guttam de tantis torcularibus tunc dediſſes. Parū eſt quod caro eget, quod natura exigit, quod ſufficit vitæ: auaritia cauſa eſt, q; homo magna & multa recondit nō ſibi, ſed aliis, ad ſuū plane præſentē, vel poſterū cruciatū. Sed dicis diues, Ego & ſi vinum negaui, aquā pecto, quam communem cunctis animantibus author ipſe omnium præſtitit & natura. Puto diues, quod & aquam pauperi tu negaſti: cui ne ingrederetur ianuam tuam, ne ad tuum puteum perueniret, canes quam plurimos obieciſti. Quid eſt autē quod dicis? *Mitte Lazarū vt intingat extremū digiti in aqua.* Et nō deferat aquā? ergo iuxta te eſt aqua: & ſi iuxta eſt, quare de proximo nō ſumis? quare? quia vinctæ ſunt manus tuæ merito diues, quia ſolu-

solutis debilitate Lazari manibus subuenire tempsisti. Debet homo, debet debilibus sua membra partiri: quæ cùm Iob non daret, sed redderet, sic dicebat, Ego fui oculus cæcorũ, pes autem claudorũ: ego eram pater inualidorũ. Homo si non habes nummũ, da pauperi manum, quia maiorem misericordiã facit, qui ad mensam suam manu pauperẽ debilẽ ducit. Ipsum se pauperi dedit, qui se aptauit in obsequiũ pauperis, aptauit in pauperis seruitutẽ. Iterum fratres, præsentis verbi plenitudinẽ differamus, vt tertia auditione quam sententiã ab Abraham beatissimo pertulerit diues, proloquamur.

Iob 29. Iuxta LXX.

De eisdem. *Sermo* CXXIII.

INuerecundi debitoris est, aut differre credita, aut promissa denegare: honesti sine mora, & mox vtraque dissoluere. Promisimus vt omne quod restat de illo diuite redderemus, qui cùm in Lazarum visus sit immitis, in se magis sæuus extitit, & crudelis. Hactenus quid diues ad Abraham locutus fuerit, & sanctus Euãgelista, & noster sermo, in quantum potuit declarauit. Dictum est, *Et eleuans oculos suos cùm esset in tormentis, vidit Abraham à longè, & clamans, dixit, Pater Abraham miserere mei: & mitte Lazarum, vt intingat extremum digiti sui in aqua, & refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma. Cui nunc respõdit Abrahã, Fili, recepisti bona in vita tua.* O mira pietas, adhuc vocat filiũ, quem degenerasse propria crudelitate sic respicit. O singularis bonitas, adhuc vocat filium, quem vidit inferni vernulam, pœnarum sobolem, extremum mancipium iam gehennæ. Sed vocat filium, vt magis, magisq; filij prodatur impietas: quando cum tali etiã paterni sermonis pietas perseuerat. Tu vocas patrem, ego voco filiũ: vt te grauiter doleas perdidisse quod natus es. Adhuc voco filiũ, vt amarius doleas perdidisse quod natus es. Adhuc voco filiũ, vt amarius doleas perdidisse te quod tibi gratia dederat, & natura: quia non habuisse doloris non est tanti, quanti habita mœroris est perdidisse: voco filiũ, vt intelligas iudicij esse, quod pateris, non furoris: voco filium, vt in me mea patiẽtia, & in te tua maneat pœna. Sed iste fratres,

Luc. 16.

intelligit

intelligit se non esse filium, qui fatetur, & pensat de suo merito, quod tam pij patris perdidit de natura. Qui tunc vtique respondisset generi, si pius, si hospitalis, si misericors, in pauperẽ si fuisset humanus. Qui genitoris opera non facit, negat genus, domino sic docente: Si filij Abrahæ essetis, opera Abrahæ faceretis. Ille fidẽ generis probat, cui tantus paterni operis assertor assistit. Sed quid dicit Abraham. *Fili, recepisti bona in vita tua.* Si tantùm diuitis huius istud est crimen, quia recepit bona: quantũ reus qui inuadit indebita? Si tantum criminosus qui sua claudit, qui non largitur accepta, quàm pœnalis est qui & suis incubat, & aliena peruadit? Fratres, demus nostra, si tamen nostra, demus tamen quę putamus nostra, vitemus aliena, declinemus extranea, certè si cui aliquid tulimus, tota celeritate reddamus: ne hîc relinquentes omnia, illuc censu pauperes, crimine diuites, ad istum diuitem perducamur. Discat tamen diues quia recepit bona, non accepit: Videtis fratres, quia Abrahæ sancti verbo istius diuitis animus proditur, sensus arguitur, intellectus punitur, qui non sibi data, sed reddita credidit quæcunque domino largiente possedit. Intelligite quo censu incesserit, quo corde ambulauerit, qui Deũ sibi credidit debitorem, & dominum suum male diues vsuris suis addixit obnoxium, ignorans quia dominus & si pauper incessit in terra, diues tamen ascendit in cœlum: & dedit ille, non accepit in fœnore, qui dedit vni quinque talẽta, alij duo, alij vnum: vnde & promittit se exacturum, non redditurum vsuram, cùm dicit ad seruum: Serue nequã & piger, dedisses pecuniam meã, & ego venissem, & exegissem eam vtique cum vsuris. Hinc autem plus impius diues iste, quia non in alium pius extitit: qui & si recepit bona, non pro bonis mala, sed pro malis bona recepit indignus. Sed transeamus ad Lazarũ, & quæramus quid est quod dicit. *Et Lazarus similiter recepit mala.* Et id sufficiat ad meritum, abundet ad gloriam, si nõ fecit bona, sed recepit mala. Plane beatus est fratres, qui se à Deo accipere bona, mala recipere fideliter credit. Beatus qui Deo semper reddit debita: certè si non potest, vel di-

Ioan.8.

Mat.18.

 mitti

mitti sibi debita tota humilitate deposcat, ipso Domino
Mat. 6. sic docente. Dicite: Dimitte nobis debita nostra. Beatus
Psal. 68. qui Deo debita, & cùm non intelligit se contraxisse, per-
Pro. 13. soluit, altius Propheta instituente, cùm dicit: Quæ non
iuxta rapui tunc exoluebā. Beatus qui se apud Deū semper vt
LXX. excuset, accusat, scriptura taliter admonēte: Iustus in pri-
Psal. 142. mordio sermonis sui accusator existit. Et si iustus, quare se iustus accusat? quia: Nō iustificabitur in cōspectu tuo omnis viuēs. Homo coram homine de iustitia, de innocentia, de merito forsitan glorietur: coram Deo qui se de innocentia iactat, de sua iustitia gloriatur, homo non est.
Luc. 18. Hinc est, quod ille Pharisæus cùm non orat, sed iustitias suas cōputat, imputat, ructat, iniustus & Publicano deterior abscedit. Sed accedamus ad reliqua. *Nunc autem hic consolatur, ait, tu verò cruciaris.* Videtis fratres, intelligitis fratres, quia iustos ex his quę dicta sunt, & si discretio locorum, vna tamen, & inferni adhuc regio continebat: atque eos & si chaos iam magni, nondum tamen cęlestis habitatio separabat: & si diuidebat illos hiatus tristis, nō-
Gen. 3. dum tamē deputata superius angelis altitudo. Flammea romphæa (sicut Legislator refert) Paradisi voluebatur in ianua, ne illuc homini pateret accessus: æreis ianuis, & ferreis vectibus portæ inferi obseratæ claudebantur, ne animabus, quę illuc iactatę fuerant de supernis, vllus pateret egressus. Nam & chirogrophū paterni debiti, quod morti singulos adiiciebat, stylo culpæ, & reatus ipsius atramento tenebatur ascriptū, & ad sobolis noxā multa temporū currebat vsura: nec erat idoneus qui Paradisum introiret, flammā extingueret diuinitus institutā, aut aperiret ianuas inferni cælitus obseratas, aut solueret chirographū, quod in arca legali Dei pręcepto tenebatur inclusum. Hinc est, quod ipse dominus primi hominis, id est, cōtumacis serui, exultator aduenit: ipse dominus qui obserauit Paradisum, qui clausit infernum, ad terras & inferos tota potestate descendit, vt accensa extingueret, clausa protinus aperiret, protoplasti facinus aboleret. Hinc est, quod arietem suę crucis portat aggressurus infernum, vt cōterat & cōfringat ipsas tartari ianuas ære munitas, &

ferro.

ferro. De latere fundit aquã, vt Paradisi viã tẽperet, ignẽ ex parte sanctorũ extinguat inferni, totũ chirographum debiti diluat, & soluat antiquũ: & patiendo hoc remittat ipse, quod ipse intulit imperando. Agnoscite fratres, lætamini fratres, post triumphum Christi sanctorũ costidiã dissolutam, & in sanctos vltra inferni nil deberi: quando Christus vt iustos, nõ iniustos absolueret, ad inferos vsq; penetrauit. Intelligamus fratres, quantum Christus profuerit, imò quàm sine Christo in nullo fuerit salus, cùm præter istam corporum solutionem, sanctorum quoque animæ apud inferos tenebãtur astrictæ. Beatus ergo Lazarus, qui totũ Deo debuit, vt crimini nil deberet. Beatus qui hîc recepit tot mala, vt ibi bona omnia possideret. Et adiecit Abraham, dicẽs: *Neque hinc ad vos trasire, neque huc transmeare quis potest.* Terret fratres, terret nimis huius vocis auditus, quę ostendit post mortem, & semel apud inferos pœnali custodiæ deputatos ad sanctorum quietem nõ posse transferri, nisi Christi gratia iã redempti, ab hac desperatione sanctę Ecclesię intercessione soluantur: vt quod sentẽtia negat, Ecclesia mereamur, præstet gratia. Hic tamen diues rogat adhuc, & dicit: *Pater Abrahã.* Adhuc vocat patrẽ, qui meritis suis & patrẽ & patriam sic amisit. *Pater Abraham.* Hic miser & in pęna mentitur. *Pater Abraham, mitte eum in domũ patris mei.* Si verè hunc patrem vocat, cuius domum patris alterius tunc requirit? nisi fortè eum se in absentia habere patrem credit, quem in præsenti se taliter conspicit perdidisse: & sic sibi credit eius patris domũ eius gratia custodiri, cuius ibi negari sibi sinum videt, videt requiem pernegari. *Pater Abraham, mitte eum.* Quem? Nempe Lazarũ. Vbi? *In domum patris mei.* Modò, & tardè, diues Lazarum ad domum patris sui non misericors, sed miserandus inuitat, quem toto tempore substantiæ miseratione suis incumbentem ianuis non recepit: & sub specie pietatis ad pristina vulnera, ad preteritos gemitus Lazarũ vult redire, quẽ prima petitione ad suos deuocare non potuit cruciatus. Antè dixit: *Mitte ad me,* Modò dicit. *Mitte ad fratres meos.* Dolet, agit infelix, ne videat felicem, quem

aliquando

aliquando putauerat infœlicem. *Mitte ad fratres meos. Vbi? In domum patris mei.* Vt quid? *Habeo, enim, inquit, quinque fratres, vt testetur illis, ne & ipsi veniant in hũc locum tormentorum.* Cui pius, qui sibi sic impius? Impudenter pręsumit aliis impetrare pœnitentiã, qui sibi tam crudeliter ad veniam nil prouidit. *Mitte Lazarum in domum patris mei, habeo enim quinque fratres.* Et putas quod quinq; fratribus tuis sufficit Lazarus, qui tibi tãto tempore, tot vulneribus suis, toto clamans corpore nil profecit? Meritò ei respondit Abraham: *Habent Moysen & Prophetas, audiant illos.* Sine Lazarum tantos requiescere post labores, & tu defle tuas quas tuo meritò sustines pœnas. Deus autem fratribus tuis, & omnibus, non pro tuo consilio, sed pro suo munere olim prospexit ad salutem, dedit per Moysen legem, Prophetiam largitus est per Eliam: audiant ergo illos, ne tuos sentiant cruciatus. *Respondit diues: Non pater Abraham, sed si quis ex mortuis resurrexerit, credent ei.* Cui respõdit Abraham: *Si Moysi & Eliæ non credunt, neque si quis ex mortuis resurrexerit, credẽt ei.* Nihil tam verum fratres, qui de cælo loquenti per legem, de cęlo venienti Christo credere noluit, iam non merebitur credere ab inferis reuertẽti. Ipse Christus fratres, Deus & Dominus noster ad Moysen est locut⁹ de cęlo, ipse in terra terreno est locutus in corpore, ipse cũ terreno corpore ab inferis est reuersus: & tamẽ referenti quæ bona in cælis, quæ sint apud inferos mala, fratres diuitis illius, qui Iudaicis intelligũtur in populis, credere tota obstinatione noluerũt. Verùm fratres, quia nos, qui sit diues, aut quis Lazarus pauper, & qui sint quinque diuitis fratres, dicere nunc tempus excludit: nec quid in hac historiã spiritualis intelligentiæ lateat, aperire permittit: edocti per Christum quid apud ipsum iusto maneat, quid apud inferos expectet iniustos, agamus, curamus verbo, opere, misericordia, vt & superna bona apprehẽdere, & mala perterriti vitare & declinare possimus.

De eisdem. *Sermo* CXXIIII.

QVoties nobis à Deo diues ingeritur purpuratus, quoties vulneratus pauper apponitur, toties nobis

bis misericordię σκάμμα panditur, toties nobis stadium pietatis aperitur: vt de spectaculo cęlesti possimus attendere, quàm breui quantumuis pauper ad palmam, diues peruenit ad ruinam. *Homo, inquit, erat diues, & induebatur purpura & bysso, & epulabatur quotidie splendide, & erat quidam mendicus nomine Lazarus, qui iacebat ad ianuā eius, cupiens saturari de micis quae cadebant de mensa diuitis.* Induebatur diues purpura, pauper liuore: diues bysso, pauper squallore, auro diues, pauper fœtore: diues pulmeo decūbebat in sigmate, iacebat durissima pauper in terra: diues ructabat epulas, famie pauper anhelabat: fundebat vina diues, pauper lachrymas: exatiatus diues proiiciebat panes, micas pauper esuriens non habebat: pascebat oblatrantes pauperem diues ferculis suis, pauper vulneribus suis saturabat diuitis canes. Ac ne plurimis, ad diuitem bona omnia, ad pauperem mala omnia perlegimus prouenisse, neque tamen pauperem fregerūt aduersa, aut diuiti omnia secunda profuerunt, imò pauperem prouexit ad Philosophiam paupertas, ad virtutem dolor, contemptus ad patientiam necessitás ad voluntatem, fames ad ieiunium, sitis ad tolerantiam, ad vitam mors, ad præmium pœna, ad cælum terra, egestas ad regnum; & diuitem sic extulit purpura ad superbiã, byssus ad luxum, ad inhumanitatem copia, abundantia ad impietatem, vnguenta ad marcorē, ad cæcitatem splendor, sublimitas ad ruinam. Ergo neque prospera ignauos erigunt, neque fortes aduersa prosternunt, quia neque diuitię neq; paupertates, sed animus aut ducit gratos ad prę-mium, aut ad pœnã deducit ingratos. Ianuę diuitis pauper apponit hulceribus plenus: ac fit hoc non humano casu, iudicio fit diuino, vt diuitis & pauperis conflictus esset in terra, spectaculum maneret in cælo. Diues totus indutus diuitiarum stabat armis: & cōtrà pauper iacebat ipsa vestitus in carne: nisi forte lorica erat illi vnũ totius corporis vulnus. Diues morabatur seruorũ choris, pauper exutus cute dolorum stimulis agebatur. Iaciebat impietatis tela diues, clypeum miserationis Lazarus opponebat crudelitatē suã, diues pauperis vibrabat in vulnus, frustrabatur

Id est, caueã ludorum.

Luc. 16.

frustrabatur diuiti fontem animā totus corpore deserente migrauit, & calcata carne in spiritum totus armiger supernus ascēdit, ne vbi possit ferre diuitis credulitas inueniret. Ob hoc enim egerat Deus, vt diues pauperis, pauper diuitis in oculis semper essent, quatenus vicissim sibi ambo curā de vario languore pręstarēt. Ægrotabat pauper corpore, mēte diues. Hinc est, quòd differebatur cura pauperis, diues sumeret de vulnere medicinā, de gemitu compūctionem, de lachrymis pœnitentiam, de patientia exemplum, de fame misericordiā, de siti sensum. Ad summam, cæleste de terrena cōpassione consortium. certè vt tantis diues bonis fultus Deo gratus esset, quādo gratus Deo pauper in malis omnibus, vidente diuite, permanebat. Meritò ergo portabatur ab Angelis qui iacebat, qui lugebat, Abrahæ consolabatur in gremio: & viuit Deo semper, qui se sibi viuere nec sciuit in mūdo. *Factum est, inquit, vt moreretur pauper, & portaretur ab Angelis in sinu Abrahæ. Mortuus est autē & diues, & sepultus est in inferno.* Miser accepit antè animæ, quā corporis sepulturā: nec antè quieti corporis, quā pœnali traditus est sepulchro: vt viuat pœnæ semper, cùm sit semel mortuus vitæ. *Et sepultus est in inferno: & vidit Abrahā de lōgè, & Lazarum in sinu eius.* Immutatio quāta rerū: quò descendit diues? quò pauper ascendit? Respicit ibi sursum, quem despexerat hîc deorsum: & videt eū de inferno in sinu Abrahę, quem iacentem se corā superbo de sigmate nō videbat. *Pater Abrahā, miserere mei.* Stultè petit à patre misericordiam, quàm negauerat fratri. *Miserere mei.* Quid illi cū misericordia, cui iam totū in pœnā? Aut quę illi supplicatio apud patrem poterit subuenire, cui in sinu patris residet accusator? Pēctus patris Lazarus tenet, & totam sancti cordis pulsat æquitatē, quatenus se filij patrē boni, mali iudicē seruet. *Pater Abrahā, miserere mei: et mitte Lazarum vt intingat extremū digiti sui in aqua: & refrigeret linguā meā, quia crucior in hac flamma.* Mitte Lazarum: vt ipse qui cruciatus mei causa est, iā refrigerij minister extremū digiti sui solamen modò ipse porrigat, cui ego iacenti manus meæ totius solatium tūc negaui

Et

Et mitte Lazarũ, vt intingat extremũ digiti sui in aqua: & refrigeret linguam meã. Sitit itaque guttam, qui vini lacus pauper sitiret, effudit: & stilla digiti extremi credit gehennæ flammas extinguere, qui mensuris per totam diem ebrietatis non extinxit incendia. Sed hanc sibi guttam ad refrigeriũ dari petit, ad ardorem pauperis quam negarat. Ista gutta est diues, quę te facit crudelẽ, ista gutta est quæ os Lazari à te negata siccauit: quia ad refrigerium pauperis & gutta sufficit, & mica. *Cupiens, inquit, saturari de micis, quæ cadebant de mensa.* Spargebatur panis, fundebatur vinũ, & quod ad extremã vitam pauperis negabatur, hoc totam diuiti peribat ad põpam. *Et mitte Lazarum, vt intingat extremum digiti sui in aqua: & refrigeret linguam meã.* Lingua in capite, caput mali, ipsa derogat egeno, insultat pauperi, pietatem latrat, misericordiã carpit: & meritò prima est in gehenna, in cruciatu præuia, dux pœnarum, quia ipsa interdixit misericordiam, cui datum fuerat vt iuberet. Et quanuis series lectionis & me cõpellat dicere, & vos inuitet audire, qui sit purpuratus diues, qui sit Lazarus pauper, qui sint quinque fratres diuitis, quomodo ante diẽ iudicij diues cruciatus sentiat gehẽnæ, sed dolor reuocat ad dicẽdum. Et si est sub terra tartari carcer, si est καῦσις ardens, si est inferus sine fine cruciãs, si est apparitor istis, quæ nos ad ista rapiat post sęculi labores: quid stupemus? vbi sumus? quis est iste qui nos eludit somnus? quæ est ista quæ nos tenet obliuio lethalis? quare non omnibus contemptis euadendi à malis talibus nobis sola sit cura, ne viuentes mundo, ne aliis currentes, ad tantas, tales, tam crudeles subitò rapiamur pœnas? Et si est ascendendi possibilitas ad superna, si est facultas viuẽdi in cęlestibus, si est Abrahæ sinus bonis omnibus ad requiẽ præparatus, si est Lazarus in sinu patris tanti, imò quia dubium non est, vbi & loca, & personæ, & nomina describuntur: quare non cælo mutamus terram? quare non caducis emimus æterna? quare non perituris manentia cõparamus? vt & supplicia deuitemus inferni: & hæc quę audire desideramus angustè, latè videre, habere & tenere possimus.

Id est, combustio.

De villico iniquo. Sermo CXXV.

OMnium quidem ciborum sal salubre est condimentum si mēsura nō desit: alioqui sine modo & ipsum perit, & quod salierit perdit; amarat enim nimietas quod poterat condire mensura. Sic qui in nobis est sensus si teneat modum, dat saporem, intellectum parit, prudētiam generat, cor dilatat, auget ingenium, maturat dicenda, audienda cōponit, fitque sibi dulcis, fit degustantibus tota dulcedinis plenitudo: & planè erit ille melleus sensus, qui ore proferet nil amarum. Hoc præmisimus, vt sit nobis in Euangelicis sensibus nostri sensus constringenda mensura: quatenus vitalem cibum, diuinum pastum, cęlestem saporē non violet, sed cautissima nobis sobrietate

Rom. 12. custodiat, iuxta illud Apostoli: Nō plus sapere quā oportet

Luc. 16. tet sapere, sed sapere ad sobrietatē. Sed iā quid dominus dixerit, audiamus: *Homo quidam erat diues*. Et quis erat homo iste, nisi Christus? Quis diues, nisi ipse qui in paupertate nostra totas creaturæ diuitias possidebat? *Homo quidam erat diues*. Hoc Iudęi sępius inculcabat, vt intelligerent quòd inesset ei locupies deitas, cui erat humana paupertas. *Erat diues*. Erat in maiestate sua diues, qui oculis Iudæorum erat pauper. Et quomodo diues non erat, cui ministrabant angeli? virtutes parebant? elemēta seruiebant? & quę non erant, fiebant iussa, vocata veniebant. *Homo quidam erat diues: & habebat villicum*. Quē nisi hominem, cui ad colendum mundum tota fuerat commissa possessio: *Homo quidam erat diues, & habebat villicum; & hic diffamatus est apud illum*. Quasi nō pręscierit, quasi non præuiderit, cui occulta nota sunt, cuius oculis etiam illa nuda sunt quę teguntur. *Et hic diffamatus est apud illum*. Ergo ille famę credidit? fama nunciāte cognouit? Absit: Sed quia illa quæ nouerat, quæ pietate

Gen. 4. velabat, quærere tunc cœpit quādo accusabat terra. Vox sanguinis fratris tui clamat de terra: clamabat terra, clamabat cælum, dolebant Angeli, quando iam tota sæculi fama loquebatur. *Et hic diffamatus est apud illum quòd*

Luc. 16. *dissipasset substantiam eius*. Filius iunior ante istius hominis lectus est substantiam dissipasse, nunc ipsius bona

villicus dissipasse perhibetur. Sicut idem Deus & homo Christus, idem paterfamiliàs, & pater: sic hunc eundem esse & villicum constat, & filium: est hic causarũ diuersitas, est mutatio nominum: non est varietas personarũ. *Et diffamatus est apud illum, quòd dissipasset bona ipsius, & vocauit eum.* Vocauit per Euangelium. *Et ait illi.* Et quid per Euangelium non agit? Per quod mores arguit, occulta nudat, conscientiam pandit, commissa castigat, dinumerat mala, & in his præsistenti minatur pœnam, quamuis conuerso veniã repromittit. *Et vocauit eum: & ait illi: Quid hoc audio de te?* Cognita velut audita imputat, quia in reum nõ vult accelerare sententiã: & conuictũ penes se, velut accusatũ cõueuit, qui iudiciũ gestit venia sic præire. *Quid hoc audio de te? Redde rationẽ villicationis tuæ, iam enim nõ poteris villicare.* Tam piis tã seuera cur iungit? cur antè à villicatione submouet, quã rationẽ cognoscat? *Redde rationem, iam enim nõ poteris villicare.* Rationem modò instat hominis expetit: modò sicut Deus instãtia denunciat, & futura. *Redde rationem, iam enim nõ poteris villicare.* Rationẽ petit, nõ vt exigat, sed relaxet: petit, vt petatur: petit hîc, ne petat ibi: petit in seculo, ne petat in iudicio: petit cito, ne pœnarũ tempus, tempus satisfactionis excludat. *Redde rationẽ villicationis tuæ, iam enim nõ poteris villicare.* Quare? Quia venit finis vitæ, tempus mortis, iam te apparitio superna constringit, iam iudiciũ vocat. Festina ergo, ne satisfactionis tempus perdas: qui tempus operis perdidisti. *Redde rationem.* Hoc est dicere, cõpone rationẽ, compone tua, ne reddas mea: cõpones autẽ, si iam desines dissipare: priora debita suscepi ego, cũ te suscepi: solui ego, cùm te absolui: ego cognitor pro te cognitori audiendus astiti: iudiciũ intraui iudex, rei mei reus factus sum, à pœnalibus suscepi pœnas, à damnatis sententiã non refugi, mortis perstitor mortẽ excepi, penetraui inferos destructor inferni, vt te per ista nõ modò subducerẽ tuæ pœnæ, sed & meæ cõsortem facerem dignitatis. Age ergo, vt te quem tempus tuę villicationis exclusit, perpetuitas meæ donationis includat. Sed villicus quid respõderit iam perscru-

temur. *Ait, inquit, intra se: quid faciam?* Quid faciam modò, semper homo bona facere tũc cupit, quãdo mors faciendi tempus ademit. *Ait, inquit, intra se.* Quærit, inquit, intra se consiliũ, qui foris, vnde sibi iã succurreret, non habebat. *Ait intra se.* Pungit cor suũ, stimulat mentem suam, & omnia vexat interna, vt à se pœnitentiam, quam pro se dare possit, extorqueat. *Fodere non valeo.* Non vires isti, sed tempora defecerãt ad laborem. *Fodere non valeo: mendicare erubesco.* Confusionem futuri iudicij pertimescit, in quo iam nõ pœnitendi tempus est, sed pœnarũ, & vbi reus plus de conscientia, quam de gehennæ erubescit incendio. *Mendicare erubesco.* Et quis non erubescit in cælestibus mendicare? Miser quem tẽporalitas habuit diuitem, mendicum sempiternitas possidebit: & habebit hũc nudum tartarus, quem locupletem suscipere cælum potuit, & tenere. Præsens figura tẽdit ad populum, sed bonũ nobis, bonũ nimis, si ad nos illa aptemus singuli, si ad nos ista referamus, qui in terra nos debemus sentire villicos, dominos non putare: prorogationis tẽporariæ ministeriũ suscepisse, non inuenisse ius perpetuũ possidendi: cauere ne ad patrẽfamiliàs fama versæ
Tim. 5. substantiæ nos præcedat, iuxta illud Apostoli: Quorundã peccata manifesta sunt, præcedentia ad iudicium: quosdã autem & subsequuntur. Non peruenit ad statutũ terminum vitæ, qui villicationis amittit tempus: quẽ sonarit credita dissipasse. Hinc, hinc est immaturus exitus, hinc est antè diẽ mors, hinc est vocatio amara, hinc est seipsa acerbior redhibitio, sicut Propheta lamentatur, clamans:
Psal. 54. Viri sanguinum & dolosi non dimidiabunt dies suos. Sed vtinam, quando nos de vocatione commonet ægritudo, quando febris à villicatione inclementer excludit, quando vis doloris ad reddendam villicationem properare compellit, præsentis villici factum, sensumque sequeremur, conuerteremur ad animæ consilium, ad compunctionem cordis, ad mentis pœnitentiam, ad misericordiæ suffragium, ad pietatis patrociniũ, ad confessionis aduocationem, certè peteremus dominicorum chirographa debitorum, & si non tota, vel media, sicut iste villicus, ad

nostram veniã solueremus: vt qui bona credita dissipando iniquitatis vocamur villici, in nouissimis pia fraude ipsius laudẽ iudicis cõsequamur. *Et laudauit, inquit, villicum iniquitatis*. Et quia Euãgelici factũ villici non paruam generat quæstionem, qui reus de multis vnam legitur placuisse per fraudem: quare placuerit sic, vel quis sit iste, sequenti per Deum plenius sermone pandemus.

De eodem, Sermo CXXVI.

QVàm sit commodum, quàm lucrosum debitorũ nodos soluere, cautionũ vincla laxare, præsentis villici nos edocet & informat exemplum: qui dum chirographorum cumulos pio moderatur assensu, non modò euasit certissimas discussionis angustias, sed etiã discussoris laudẽ mansurã seculis cõquisiuit. Et nos fratres, quod de præsenti lectione vobis fecit promissio me debere, auditu piissimo temperate: ne me, vosque simul oneret seuera discussio, quos intelligentia poterit benignè releuare. Vnde quæ supersunt lectionis iam sequamur: & consilium villicus quod inuenerit audiamus. *Ait, inquit, intra se: Quid faciam, quia dominus meus aufert à me villicationẽ? fodere non valeo: mẽdicare erubesco: scio quid faciã. Cõuocatis itaque singulis debitoribus domini sui, dicebat primo: Quantũ debes domino meo? At ille dixit: Centum cados olei. Dixitque illi: Accipe cautionẽ tuã & sede cito, scribe quinquaginta. Deinde dixit alij: Tu verò quãtum debes? Qui ait: Centũ coros tritici. Et ait illi, Accipe literas tuas, & scribe octoginta. Et laudauit dominus villicũ iniquitatis, quòd prudẽter fecisset.* Vel nunc liquet in euangelicis lectionibus obscuratas mysteriis diuinis, supernis velatas sensibus contineri, quãplurimas quæstiones: nec facilè humano intellectui subiacere, quod ore Christi de cælestib⁹ profertur arcanis. *Et laudauit, inquit, dominus villicũ iniquitatis, quod prudenter fecisset.* Rogo quid hoc loco mũdanus capit animus? quid hìc cõmunis capit & recipit auditus? vbi inter villicum & dominicos debitores versutę fraudis laudatur inuẽtio: vbi debitoris honestas tollitur, aufertur pudor, violatur innocentia, verecundia tota sepelitur: vbi villicus reddendæ rationis Luc. 16.

tempore plus ardet in fraude, quàm tempore villicationis anhelauit in luxu: in articulo discussionis ipsum dominicũ plus in dispendiũ sęuit, quàm diebus suæ fudit & disperdidit actionis: & qui antè substantiam vacuauerat dissipando, vacuando chirographa quod remãserat plus euertit: nec curat vnde possit sarcire quod deerat, sed quod remãsit quemadmodũ minorare possit excogitat. *Dicebat debitori, Quantũ debes domino meo?* Non dicebat, quantũ debes mihi. Conueniebat conscientiã, testabatur debitoris animũ: sic dicendo, Et quid est quod sine respectu domini debitor ad tantã fraudẽ villico cõspirauerat? *Quantũ debes domino meo? Dicit ille, Centum cados olei. Accipe cautionẽ tuã, & scribe quinquaginta.* Ad tantũ fraudẽ villicus cõspirabat, & agebat vt totã fidem perderet, dum mediat cautionem. *Quantũ debes domino meo?* Sciebant ambo quia pręsens erat vbique, & semper supernus creditor: nec poterat fraude præueniri, sed neque in oculis dominicis desinit, semel cœperit qui furari. Esto tamen sit humani moris, vt debitor quærat cõpendia fraudulenta, & villicus sibi consulat: sic furando. Dominus iterum quare probat fraudem? furta collaudat? prædicat falsitatẽ? Quod est nequitia, prudentiã dicit: & hoc pium iudicat, quod multis pessimũ falsitatis præstat exemplum? Sapiat ita carnalibus sensibus, spiritualibus quod est diuini luminis iam lucescat. Iterata est parabola per villicũ, quæ fuerat iuniorem prælibata per filium.
Luc.16. Villicus iniquitatis à mammona iniquo gentium populus nuncupatur. Facite vobis, inquit, amicos de mãmona iniquitatis, qui relicto creatore totũ se mãmonæ tradiderat seruituti. Quisquis est ab huius mãmonæ captiuitate liber, & pecunię iam crudeli pondere nõ grauatur, consistat in specula cælesti, & inde despectet mãmonam, mundo, & mundanis tyrannico furore dominantẽ. Imperat gentibus, iubet regnis, bella mandat, comparat bellatores, sanguinem vendit, agit mortes, prodit patrias, vrbes destruit, subdit populos, arces vrget, vexat ciues, foro pręsidet, ius delet, fas, nefasque cõfundit, & ad mortes vsque tendendo; fidem tentat, violat veritatẽ, famam

carpit,

carpit, honestatem dissipat, soluit affectus, innocentiam tollit, pietatem sepelit, necessitudinem scindit, amicitiam subruit. Et quid plura? Hoc est in mammona, dominus iniquitatis, qui inique humanis & corporibus dominatur & mentibus. Huius ergo mãmonæ villicus, hoc est gentilis populus dissipatæ taliter substantiæ reus à Domino per Euangeliũ conuenitur, vt reddat rationẽ villicationis suæ, id est, naturalis boni. Cui tunc dicitur, *Iam non poteris villicare.* Quando ei finis seculi nunciatur. Credit denique iuxta Apostolũ, figurã præterire mundi, transire tempora villicationis humanæ: & intra se, in se reuersus, quid facere deberet interrogat. *Ait, inquit, intra se, Quid faciam?* Ingemuit cor, doluit mens, respondit fides, credulitas dedit consiliũ salutare, vt villicus ad verũ dominũ iam rediret: & erogãdo mammonã, sæuũ dominũ suę victor subderet seruituti, vt fieret salutis occasio, quod perditionis extiterat instrumentũ. Pergit ergo villicus gentilis quondã, iam Christianus, ad primũ debitorem domini sui. Quem? Iudæum interrogat debitorẽ: quid, quantumq́ue interrogat, quasi nesciat modum debiti: portitor cautionis nouerat iam per Euangeliũ, sed interrogando confessionẽ taliter requirebat, denique & qualitatẽ, & quantitatẽ debiti confitetur, dicẽs: *Centum cados olei.* Quare non argenti, vel auri pondus: quare non centũ decem, aut nonaginta, sed centũ? Vt & de debito, & de numero cæleste luceat sacramentũ. Debebat Iudæus oleũ, quod chirographo legis ad vnguendos Reges, Prophetas, & Sacerdotes, Christiani chrismatis acceperat in figurã, donec ad ipsum Regum & Prophetarũ, & Sacerdotũ principem perueniret, cui tota reddenda & infundenda erat centenaria chrismatis plenitudo Sed quia contra cautionis fidem debitor, ne debitum redderet, occidit impius creditorem: legalis ipsa cautio peruenit ad Gentes, hoc est lex: vt Iudæus conuictus per Gentilem, quia debitum conuertit in crimen, pœnitẽtiæ soluat vsuram. Vides ergo quia villicus nõ fraudem, sed pœnitenriam suadet: solicitat ad acquirẽdam misericordiam, non impellit ad falsum, cùm dicit: *Accipe cautionẽ*

1. Cor. 7.

tuam: sede cito, & scribe quinquaginta. Quinquagesimũ numerum ad misericordiam pertinere Dauid pãdit, cùm Psal. 50. psalmum quinquagesimũ cantat, clamans: Miserere mei Leui. 25. Deus, secũdum magnã misericordiã tuã. Quinquagesimus numerus patefecit misericordiam, dum quinquagesimum annum, qui est iubileus, lex debitorum omniũ, omnium contractuũ delere, & soluere ligamenta perscribit. Villicus ergo agit iste, vt per misericordiã Christi idoneus sit Iudæus, qui per cautionem legis insolubilibus cõfusus debitis tenebatur. Debet Iudæus oleũ, qui iuxta Rom. 11. Apostolum, feracis in se oliuæ pinguedinẽ incredulitatis sterilitate siccauerat. Vnde & Euangelicæ fidei calore iã tota redit in ramos, Christiano totã reuiuiscit in gratiã. *Deinde alij dicebat: Tu verò quantum debes? Qui ait: Centum coros tritici.* Posteaquam granũ tritici, quod est Christus, satum est in terra nostræ carnis, & ad vbertatem supernam per dominicã fęcundatum est sepulturã, factum est vt homo centesimũ fructum suo iam debeat authori: Ioan. 12. Nisi, inquit, granũ frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet. Vidẽs ergo villicus satis prouidet, cùm dicit: *Accipe cautionem tuam, & scribe octoginta.* Quia sicut quinquagesimus misericordiã confert, ita octogesimus totam fidem præfigurat & gratiam. Hic est numerus, in quo decalogum legis esse, & ogdoadem gratiæ satis gnarus legis, satis studiosus Euangelij lector intelligit. Itaque villicus cũ dicit, scribe octoginta, id agit, vt per gratiam soluat, quod reddere non poterat per naturã. Bene ergo iste villicus meruit laudẽ domini sui, qui in chirographis non fraudẽ molitus est, sed salutẽ: quod autẽ dixit: *Prudẽtiores sunt filij sæculi in generatione sua, quàm filij lucis.* Ita intelligendum est, quia qui erant filij sæculi quondã, id est gentiles, nũc electi sunt Dei: & qui erant filij Dei, hoc est Iudæi, nunc in filiis sæculi sunt re- Psal. 101. licti. *In generatione sua.* Qua renati sunt, non qua nati Psal. 23. sunt. Scribãtur hæc, inquit, in generatione altera. Altera hæc est generatio quærentiũ dominũ. Deus autẽ scientię & illuminationis illumine: corda vestra, & totam sciẽtiæ suæ plenitudinem in vestræ mentis infundat arcanum.

De

De collatione diui Ioannis Baptistæ. Serm. CXXVII.

Qui falsò diui Chrysostomi titulo æditus est.

HOdie nobis Ioannis virtus, Herodis feritas dum refertur, concussa sunt viscera, corda tremuerunt, caligauit visus, intellectus habuit, aufugit auditus. Aut quid cõstat in sensibus humanis, quando perdidit virtutũ magnitudinem criminũ magnitudo. *Herodes, inquit, tenuit Ioannem & alligauit eum, & posuit in carcere.* Mat.14. Ioannes virtutum schola, magisteriũ vitæ, sanctitatis forma, norma iustitiæ, virginitatis speculum, pudicitiæ titulus, castitatis exemplum, pœnitentiæ via, peccatorum venia, fidei disciplina, Ioannes maior homine, par angelis, legis summa, Euangelij sanctio, Apostolorum vox, silentium Prophetarum, lucerna mundi, præco iudicis, præcursor Christi, metator domini, Dei testis, totius medius Trinitatis, datur incestui, traditur adulteræ, addicitur saltatrici. Meritò ergo concussa sunt viscera, corda tremuerunt. At Herodes ipse est qui prophanauit templum, Sacerdotiũ sustulit, confudit ordinem, temerauit regnum, corrupit quicquid erat religionis: quod vitę, quod legis, quod morum, quod fidei, quod disciplinæ, perdidit & cõfudit. Herodes sicarius in ciues, in nobiles latro, populator in socios, in domesticos prędo, interemptor plebis, occisor filiorum, homicida in extraneos, in proprios parricida, inebriãs cruore terram, in siti sanguinis permanebat. Hinc est quòd Ioãnis sanguinem pium ingenti poculo crudelitatis absorbuit, sed ipsa lectio iã loquatur. *Herodes, inquit, tenuit Ioannẽ, et alligauit eum.* Qui vincula soluerat peccatorum, peccatoris vinculis alligatur, vt vincta venia locum veniæ non relinquat. *Alligauit eum, & posuit in carcere.* Herodes, tu adulterium facis, & in carcerem vadit Ioannes? Sic iudicas sedens in loco iudicis reus, in loco vindicis innocẽtię persecutor? Rogo vbi rerũ facies? vbi fama? vbi pudor? Vbi existimatio publici cognitoris? certè vbi Deus? vbi homo? vbi fas? vbi lex? vbi ipsius iura naturæ? Simul omnia sunt Herodes te agente, te iudicante, te iubente confusa. *Tenuit, inquit, Ioannem, & alligauit eum, & posuit in carcere.* Herodes, te causa

petit, te arguunt vincula, te carcer accusat, te diuulgat producta in publicum Ioannis iniuria: causam custodiæ qui requirit, inuenit in te quod puniat, & in Ioāne quod doleat. Ioannes orbi notus, fama virtutis cognitus, celebratissimus sanctitate, dum trahit ad se suæ inquisitores iniuriæ, facit vt tuus cunctis innotescat incæstus: agit vt te habeat confusio publica, quem corrigere non potuit secreta correctio. Herodem Ioannes monitis, non accusatione pulsabat: corrigere voluit, non perire: sed Herodes facibus libidinis ardens perire maluit, quàm redire: & vxorem fratris illicitè possidere. Captiuis criminū, innocentiæ inimicis, odiosa fit semper libertas, virtus contraria vitiosis, sacrilegis exosa sanctitas, inimica castitas impudicis, corruptis integritas pœna, luxuriosis aduersa frugalitas, crudelibus misericordia, pietas impiis, iniustis iustitia non ferenda: probat hoc Euangelista cùm dicit, *Dicebat enim illi Ioānes, nō licet tibi habere vxorē Philippi fratris tui.* Ecce vnde Ioānes offendit, ecce vnde Herodes furit: malos qui monet offendit, incurrit odium qui arguit criminosos. Dicebat Ioānes quod erat legis, quod iustitiæ, quod salutis: certè quod erat non odij, sed amoris: ecce qualem cōsecutus est ab impio pro pietate mercedem. *Volens, inquit, occidere eum, timuit populum.* Facile deuiat à iustitia, qui in causis non Deum, sed hominem pertimescit. Hic timor peccandi facultatem differre potest, auferre non potest voluntatem: vnde etiam quos suspēderit à crimine, auidiores reddit ad crimē, & æstuat animo quousque perficiat, quod cogitat malum. Solus est Dei timor, qui mentes corrigit, fugat crimina, innocentiam seruat, perpetem tribuit facultatem. Sed audiamus ipsam Ioannis beatissimi passionem. *Die, inquit, natalis Herodis saltauit Herodiadis filia in medio triclinio, & placuit Herodi: vnde iureiurando pollicitus est dare ei quodcunque postulasset ab eo. At illa præmonita à matre sua, da mihi, inquit, hic in disco caput Ioannis Baptistæ.*

Gen.3. Hęc est mulieris antiqua malitia, quę Adā eiecit de Paradisi deliciis: hæc cælestes homines fecit esse terrenos: hęc humanum genus misit in infernum, hæc vitam abstulit

mundo

mundo propter vnius arboris pomū: hoc malum quod homines ducit ad mortem: hoc malum fugit Elias Propheta:& cuius lingua clauis facta est cęli tanquam reus, fugit à facie mulieris, hæc inuenit verum laborē & pressuram, quæ nunc occidit Ioānem Baptistam, deiicit pueritiam, perdit iuuētutem, illicit & inquietate emortuam senectutē. *Præmonita à matre sua, da mihi, inquit, in disco caput Ioannis Baptistæ.* De matris pectore dās rugitum noua belua, contempta corporis præda, caput ipsum truncatura peruadit. *Et contristatus est Rex, propter iusiurandum tamen, & propter discumbentes iussit dari, missitque decollari Ioānem, & allatum est caput eius in disco, & datum est puellæ, & puella dedit matri suæ.* Audistis fratres, quanta sit nata de voluptate crudelitas, de libidine impietas. *Et allatum est caput eius in disco.* In arenam vertitur domus, mensa migrat in caueam: fiunt de pransoribus spectatores, furore mutatur conuiuium: fit cibus cædes, vinū transit in sanguinem, finis apponitur natali, in ortu exhibetur occasus, conuiuium in homicidium commutatur, organa tragœdiam personant sæcularem, intrat bestia, nō puella quærit amputare, non saltare: discurrit fera, non fœmina spargit iubas per ceruicem, non capillos: membra dilatat anfractibus sæuitiæ crescit augmentis, fit grandis crudelitate, non corpore, & singularis fera vsque dum capiat prædam, fræmit ore, dentibus frendit, ferrum nō suscipit, sed producit. Verùm ne quis existimet declamare nos velle de talibus, nos non declamare volumus, sed clamare, vt festiuitatum gaudia sint cauta vestrarum, nataliumque vestrorū solēnitas teneat in exultatione mēsuram, epulis nostris intersit Christus, in facie prandeatur auctoris, honestate conuiuij natura ipsa, quæ vos producit, honoretur, lætitia mensæ vestræ pertingat ad pauperes, familia vestra innocētiæ tripudiet disciplina. luxus absistat, fugeretur effusio, saltatricum pestis, lenocinia cantorum, voluptatum fomēta, ventris onera, naufragia mentium, cum Herodiadis conuiuiis abscindantur: vt præsens gaudium vestrum ad lætitiam perueniat sempiternā. Hodie fratres, sermonem tulimus,

1. Reg. 19.

non in Herodem tātùm, sed etiam in Herodiadem! quià satis auditor intelligit , quanta sit fœlicitas martyris, quando miseriam persecutoris audierit: scire tamen nos conuenit, quia & Ioannes de morte sua natus est, & de natali suo mortuus est Hærodes.

In diuum Apollinarem Episcopum & Martyrem.
Sermo CXXVIII.

BEatus Apollinaris primo Sacerdotio solus hanc Ecclesiam Rauennatem vernaculo atque inclyto Martyrij honore decorauit . Meritò Apollinaris, quia iuxta mādatum Dei sui hic perdidit animam suam, vt eam inueniret in vitam sempiternā. Beatus qui ita cursum consummauit, fidem seruauit, vt verè primus à credentibus suo reperiretur in loco. Nec eum quisquā confessoris vocabulo minorem credat esse, quàm Martyrem, quē Dei nutu quotidianum, & multiplicem reuersum, conspicit
1. Cor. 15. ad agonem. Audi Paulum dicentem: Quotidie morior. Semel mori parū est eum, qui potest regi suo gloriosam sæpè de hostibus referre victoriam. Nō tam mors quàm fides & deuotio Martyrē facit, & sicut virtutis est in acie, in conflictu, pro re amore succumbere, ita perfectę virtutis est diu agere & consummare certamina . Non ideò persecutus est Martyrem : quia non intulit mortem, sed probauit Martyrem: quia non elicuit fidem, iniecit tela quæ potuit, & omnia armorū suorū genera callidus exegit inimicus: nec tamen fortissimi ductoris mouere mentem potuit, aut temerare constantiam. Summum est fratres, pro domino pręsentem vitam, si necesse sit, contēnere, sed gloriosum est etiā cum vita mūdum suo temnere & conculcare cum Principe. Festinabat Christus ad Martyrem, Martyr suum festinabat ad Regem. Bene diximus festinabat, iuxta illud Prophetæ : Exurge in occursum
Psal. 18. mihi, & vide. Sed vt propugnatorem suum sibi Ecclesia sancta retineret, Christo vehemēter occurrit, vt vincenti iustitiæ reseruaret coronam, & sibi belli tempore præliatoris sui præsentiam condonaret. Fundebat sæpè confessor sanguinem suum, suisque vulneribus fide mentis suę testabatur auctorem, Cęlū suscipiens carnem despiciebat

&

& terram. Vicit tamen, tenuit, & à ſuo deſiderio retardari Martyrem tenera adhuc Eccleſiæ impetrauit infantia. Infantiam dico fratres, quæ totum ſemper obtinet, quæ plus lachrymis, quàm virium ratione contendit. Neque enim tantùm vultus & ſudor fortium, quãtùm poſſunt lachrymæ paruulorum: quia ibi corpora, hìc corda franguntur: ibi mentis iudicia vix mouentur, hìc tota pietas inclinata deſcendit. Et quid plura fratres? Egit, egit Eccleſia ſancta mater, vt nuſquã à ſuo ſepararetur antiſtite. Ecce viuit, ecce vt bonus paſtor ſuo medius aſſiſtit in grege, nec vnquam ſeparatur ſpiritu, qui corpore præceſſit ad tempus, præceſſit dico habitu: cæterùm ipſa inter nos corporis ſui habitatione quieſcit. Extinctus eſt diabolus, perſecutor occubuit: ecce regnat & viuit, qui pro rege ſuo deſiderauit occidi, qui viuit & regnat cũ patre in vnitate ſpiritus ſancti Deus, per omnia ſeculorũ ſecula.

In diuum Cyprianum Martyrem. Sermo CXXIX.

QVoniam hodie Deo in natali ſancti Cypriani Martyris cõuenimus, in quo miro certamine de diabolo triũphauit: & quia nobis virtutũ ſuarũ glorioſum reliquit exemplum: ideo exultare nos conuenit & lætari. Natalem ergo ſanctorum cùm auditis chariſſimi, nolite putare illum dici, quo naſcũtur in terrã de carne, ſed de terra in cælum, de labore ad requiem, de tentationibus ad quietem, de cruciatibus ad delicias, non fluxas, ſed fortes & ſtabiles & æternas, de mundanis riſibus ad coronam & gloriam. Tales natales digne martyrũ celebrãtur. Cùm ergo huiuſmodi feſtiuitas agitur, noli æſtimare chariſſime, quod in ſolis prandiis & profuſioribus epulis natales martyrum celebrentur: ſed imitãdum tibi proponitur, quòd in memoria martyris celebras. Aſpice ergo chariſſime, alacritatem populi circunſtantis. In hac enim die aliquando turba aſtitit impiorum, cùm ſanctus Cyprianus iuſſu tyranni feriretur, turbæ erant malorum expectantium chori, nunc multitudo fidelium ad collætandum deuota confluxit: tunc turba ſæuientium, nunc exultantium: tunc deſperatorum, nunc ſperantium. Idcirco ergo natales martyrum annua lætitia celebrantur,

vt quod semel actum est, per omne æuum in memoria maneat deuotorum. Gesta res est charissimè, ne te diceres ignorare, celebrantur annua, ne dicas, oblitus sum. Ad hæc ergo imitanda vos animate charissimi, hanc magnanimitatis gratiam cōcupiscite: hoc petite dari vobis, quod ille meruit adipisci. Omnes enim cęlestia cupientes terrenorum bonorum laqueis irretiri non possunt, quia

Philip.3. conuersationem suam in cælestibus statuerunt. Sicut ait Sanctus Apostolus: Nostra autem conuersatio in cælis. Dirigatur ergo cordis nostri desideriũ ad habitationem cælestem, vbi quum dispersus fuerit pauperibus thesaurus vester, illic erit & cor vestrum. Thesaurus autem bonorum omnium Christus est, qui vos cum Patre & Filio & Spiritu sancto donis cælestibus, & nũc, & in æternum cumulare & replere dignetur.

In consecratione Episcopi. Sermo CXXX.

Sicut magnæ promissionis longa expectatio accendit animum, mētem fatigat, ita sensus omnes, & interna

Isa.52. ipse viscerũ suscitat optatus promissionis effectus. Hinc est quòd hodie, sicut dixit Isaias, Ecclesia mater sancta festiua, tota gaudens & compta processit, induit se tunicam iucũditatis suæ, & sicut spōsa imposuit sibi mitram, ac vario se composuit & decorauit ornatu, vt cælũ stellis fulget luminibus, & terra vernat floribus suis: & vt hortus producit germina sua, ita produxit lętitiam in cōspectu

Psal.44. omnium filiorum suorum. Quia iuxta pollicitationem Dauid: Hodie pro patre natus est ei filius, qui eam non pondere inclinet, non auctoritate deterreat, nō commotione sollicitet, non asperitate cō turbet, sed fideli sustentet obsequio: cura peruigili faciat persecuram, solicitudo labore necessaria procuret, familiam blanda institutione componat, hospitibus occurrat, parentibus seruiat, regibus obtemperet, potestatibus collaboret, det senibus reuerentiam, pueris gratiam, fratribus amorem, paruulis impendat affectum, liberam per Christum cunctis exhi-

Psal.44. beat seruitutem. Dauid dixit, Audi filia, & vide. Ego dicã, Audi mater & vide, pro patribus tuis nati sunt tibi filij. Sint prudentia senes, grauitate patres, charitate filij, vir-

tute

tute iuuenes, dulcedine soboles, innocētia infantes, malitia paruuli, quæ mundi sunt nescientes: totā regni Dei præsentiam possidentes: attestante Domino, cùm dicit: Sinite paruulos venire ad me, talium est enim regnum cęlorum. Tales genera perpetuę virginitatis copula, tales generat cælestis vitæ coniunctio, sexus nescia, conceptus conscia, gnara partus, corruptionis ignara, pudore integra, integritate clausa, casta pignoribus, fœcunditate diffusa. Hęc tam pia mater dū vnius germinis sui hodie natalitia festa celebrat, sinus aperit, extēdit amplexus, emittit vocem, diuinis cantat in canticis, vt omnes aduocet, omnes capiat, omnes ad cōgaudendum sibi gremio charitatis includat. Adest ipsa etiam mater Christiani perennis, & fidelis imperij, quæ dum fide, opere misericordię, sanctitate in honore Trinitatis beatam sectatur & imitatur Ecclesiam, procreare, amplecti, possidere, augustam meruit Trinitatem. Sic remunerat Trinitas in sui amore & ardore feruentes, ista meruit vt daret sibi honorē, gauderet quòd sibi fecit ei de gratia religionem cōsimilem. Ista meruit vt genetricis dignitas per genitricem redundaret in posteros. Orate fratres, vt Christiani Principes, quia pia deuotione dignantur nostris occurrere gaudiis, nostris solennitatibus interesse, ipsos quoque pari gratia omnium sacerdotum lōgo in tempore obsecratio deuota commendet. *Mat.19.*

In illud Ioannis, Si quis sermonem meum seruauerit, &c.

Sermo CXXXI.

SÆpè diximus, quòd Deus corporeis oculis nōvidetur, quòd diuinitas non clauditur mente carnali, quòd humana ratio rerum non capit conditorem, sed Deum sola fides attingit, credulitas sentit tota, nec quantus est, sed quia est, hominis quantuscunque est intuetur aspectus. Denique Moyses, qui de seruo in amicum, de homine promouetur in Deum, Dei faciem quęrit, sed non inuenit: petit, sed non accipit: & vt posteriora tantùm Dei videat admonetur: quatenus homo Deum quærat sequi, non præcedere: neque antè Deum quæ sint quęrere pręsumat, sed quòd Deum sint omnia adorator agnoscat. *Exod.33.*

Crebro

Crebro Deus hominibus formam hominis demonstrat, & magnitudinem suam tantam breuem nostri corporis colligit in figuram, vt præsentiam diuinā possit infirmus noster oculus intueri, angustus noster recipere possit
Gen. 18. aspectus. Sic ad Abraham Deus venit in hominis forma, succidit hospitis in figura, & lasciuiatoris in mortem accepit pedibus suis aquam: sed & inuitatus ad mēsam vituli, & panis appositione saturatur: & ita se totus humano credit & committit obsequio, vt ipso tactu, visu, verū hominē videatur explere, & hoc eo tempore, quo verus Deus sterilitati extremæ senis desperatæ patefactis visce-
Gen. 23. ribus in partum sobolem largiturus aduenit. Sic Iacob vianti cōuiator occurrit, & ita se humano collegio sociū præbet, vt prouocanti homini Deus totus in luctum inferatur, & tūc videbatur neruis aut lacertis vincere, quan-
Isaiæ 6. do victor cælestia dat dona, munera dat diuina. Sic Isaias Deum regali habitu sedere conspexit, vt agnosceret nisi à Deo rege regātur reges, ipsos cùm sint homines, nihil
Dan. 7. regere posse rectores. Sic Daniel Deū patrē, crine niueo, senectute reuerenda, antiquitate terribilem, septum angelis, ignitum sede, ad iudicandum residere conspicit. Sic ipsum filiū Dei in hominis filio venientem cùm cæli nubibus intuetur, vt ignotum antè tantis perfidis Christū, fidelibus notum semper fuisse cognoscat. Si toties Deus ab hominibus in figura hominis videtur: quid est quod Iudæus modò hominem videns Christum sic exasperatur? nisi fortè figura, honor, veritas, putatur iniuria. Re-
Ioan. 10. tulit Euangelista hodie Christum dixisse: *Si quis sermonem meū seruauerit, non videbit mortem in æternum.* Ad quod verbū responderūnt Iudæi: *Nūc cognouimus quia dæmonium habes: Abraham pater noster mortuus est & Prophetæ; et tu dicis: Si quis sermonem meum seruauerit, non gustabit mortē in æternū. Nunquid tu maior es patre nostro Abrahā? Quē teipsum facis?* Omnes perfidia qualiter excepit. O qualiter oculos claudit liuor, quantū iudiciū cordis nequitia præiudicata confundit: ô quā durè amputat obstinatio rationē: sensus humanus peruersus audire nō potest, quod semel statuit odisse, malis bonitas exosa,

exosa, iustitia iniustis inimica. Hinc est quòd homines mẽdaces cognoscere nequeũt veritatẽ, iudex animus inuenire verũ nõ potest inter nuncia falsitatũ. Quod vult, non quod est, audit semper, qui decreuit errare. Dixerat Christus: *Si quis sermonem meũ seruauerit, mortẽ nõ videbit in æternũ.* Iudæus non discutit audita, interpretari sibi dicta non quærit: quod ipse impossibile æstimat, exigit vt ille astruat qui promittit, sed mox de cõceptu mentis blasphemiã parturit, ferit iniurias, maledicta diffundit, & auctoritatẽ dicẽtis ita cõtumeliis vacuare nititur, vt & æterna dare posse mortalibus non credatur, qui sic humanis videtur subiacere. *Nũc scimus quoniam dæmonium habes.* Dęmon mali auctor, mala promittit, nõ bona: occidere, non viuificare consueuit: nec vult æternos esse homines, quos nec temporales esse permittit. Ergo nõ est dæmon, sed Deus est Christus, qui redonat quam donauerat vitã: & verbo suo ęternos facit homines, quos diabolus persuasione sua fecerat temporales. *Abraham, inquit, mortuus est & Prophetæ, et tu dicis: Si quis sermonem meũ seruauerit, mortẽ non videbit in æternũ.* Audiat fidelis, vt fide reuelante cognoscat, quod infidelis nescit audire: quod videre nõ potest, qui semet incredulitatis demersit obscuro: dixit Christus: *Mortẽ non videbit.* Obstinatio tua Iudæe, meritò dicere falsitatẽ quærit. Abraham & Prophetæ verbum audientes tenaciter seruauerunt, sed tamen mortui sunt, sed non in æternum. Ergo cùm dicit: *Mortem non videbit.* Et addidit: *In æternum.* Resurrectionem promittit, non temporaliter negat esse morituros. Iudęe, quos mors in præsenti seculo faciebat non esse, hoc resurrectio perpetuos reficit in futurum. Audi apertius hoc dicentem: Omnis qui crediderit, non morietur in æternum, sed transibit de morte ad vitam. *Ioan. 11. & 5.*
Quomodo nõ moritur? Quia dé morte trãsit ad vitam. Moritur ergo, moritur omnis qui nascitur de cõditione mortali, sed viuit, & in æternum viuit omnis qui renascitur de generatione vitali. Sed dico, qui potuit auferre mortẽ: quare hominem voluit trãsire per mortẽ? gratior enim Medicus, qui anticipat morbos, quàm qui morbis

ingerit feram, & non fine dolore medicinam. Iudææ fecisset & hoc Medicus Christus, si medico ægrotus non fuisset ingratus. Ille & vitam dedit, & homini mortem venire prædixit: sed ille qui aduersa non senserat, prospera seruare nesciuit. Bona quàm sint bona, scire, nisi malorum cognitione, non possumus. Ergo magnificabitur Christus, qui & antè inhabitam vitam dedit, & perditam modò reddit: & homo plus gnarus vitæ erit sibi cautior, erit plus gratus auctori. *Numquid maior es, inquit, patre nostro Abraham?* Planè maior & tantò maior, quantùm seruo dominus, quantum Deus homine, quantum factura factor, quãtùm viuificans mortuo, quantùm suscitando suscitato. *Respondit, Abrahã exultauit vt videret diem meum, vidit, & gauisus est.* Ille vt ostenderet viuere Abraham, dixit, illum vidisse diem suũ, id est, diem quo mundo natus est Christus. Dierum conditor non tenetur die, temporis auctor tempora nescit: sed Christus propter hominem homo natus, & diẽ suscepit & tempus. *Abraham exultauit vt videret diem meum.* Si Moyses & Elias in monte occurrunt, vt promissum cõspicerent Christum: quomodo nec Abraham occurrit ad partũ Virginis, vt promissam benedictionem in gẽtibus, id est, in semine suo, patiẽtissimus expectator intenderet? *Amẽ, amẽ dico, inquit, vobis, quia ante Abrahã ego sum.* Si omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil: & hic est cui pater dixit: Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram: quomodo Abraham non vidit? Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. Angelus & Deus, vt diuersa est substantia, sic imago. Ergo nõ nisi ad filium loquitur pater, cùm dicit: Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram, quibus est imago eadẽ, eademque substantia. *Tulerunt lapides vt mitterent in illum.* Et ædificantes turrẽ vt altius caderẽt, ipsi sibi lapides prouiderunt, & isti lapides non vt Deũ occiderent: sed se vnde occiderent, miserabiles attulerunt. *Iesus abscondit se.* Nõ timens, sed ignoscens, Deus peccatorum cùm fugit, parcit: Deus rebellem non vult perdere, cùm declinat.

Gen. 1.

De Vnitate fidelium. Sermo CXXXII.

SI perfecta omnia, si robusta, si nullius indigna gigneret & proferret natura, profectò aboleretur pietas, ingenium deficeret, ars periret, aurum obscuraretur in terra, gemma occultaretur in lapide: vtraque tamē inuenit, purgat, distinguit, elimat opifex disciplina: & ars eadem vsque ad murenulæ preciosæ speciem, gratiamque perducit: & quod terra naturæ largo de fonte producit, aut asperatur sensibus, aut agresti luxuria dominante syluescit, nisi illud ad cultum suum solers agricolę reuocet industria: & ne longius euagemur, vno & vernaculo ea in quibus nitimur, asseramus exēplo. In cunabulis iam natus homo in homine est, sed latet: est corpus, & non est: membra videntur, & non sunt: viuunt quæ non vigent sensu, inclinatur pietas, desudat industria, ars laborat: & vt plenius dicam, quot membra hominis, tot magisteria vt hominem perficiant, elaborant. Et quid plura? cuncta quæ natura generat vel producit, pietas nutrit, industria excolit, ars decorat. Et quid mirum fratres, si Deus, qui pati propter hominem voluit, vt hominis honoraret industriam, in rebus præsentibus infirmari voluit & naturam? Hinc est quòd sensus in litera latet, occultatur diuinum in humano sermone mysterium: vt quæ credētibus adhuc futura iam patent, perfidis & non credentibus obscurentur, ac sic infidelium pœna fidelium redundet ad gloriam. Non enim parui est cruciatus visa non cernere, audita nescire, salutifera velut noxia declinare, virtutes quasi vitia sic cauere: dicēte ipso domino: In parabolis loquor, vt videntes non videant, & audientes nō audiant. Et ad fideles: Vobis autem datum est nosse mysterium Dei. Nulli ergo fratres, simplicitate sua aut communis, aut vilis sermo Euangelicus habeatur, præsertim cum ipsa præmia Euangelicæ lectionis nihil bene petentibus, & pie cupientibus prædixerit denegandum, dicendo. *Quia si duo ex vobis conuenerint super terram, de omni re quamcunque petierint, fiet illis à patre meo.* Mar. 4. Luc. 8. Mat. 13. Mat. 8.

Audistis quantum possit, & præualeat sanctæ petitionis assensus: non dixit illud aut illud, sed totum se promittit

quicquid vnitas postulationis concupierit præstaturum, cùm dicit: *De omni re quæcunque petierint, fiet illis.* Salua tamen ea cautela & reuerentia, vt à Deo, quæ Deo digna sunt postulentur: qui enim mala à Deo postulat, Deum mali iudicat & sentit authorem: & quia vilia & indigna precatur, præstantis potestatem & potentiam degener petitor ignorat. Non ergo impia, sed pia: non terrena, sed cælestia: non illecebris, sed virtuti congrua: non digna odiis, sed apta cōcordiæ, à tali semper exoranda sunt largitore. Vbi sunt qui præsumunt Ecclesiæ conuentum posse contemni, & solitarias preces venerandæ congregationi autumant anteferri: si duobus vel tribus simul positis medium se futurum, & omnia se promittit
Mat. 18. quæ postulatus fuerit præstaturum? Qui nil negat tam paucis, quid in conciliis & cōgregatione sanctorum poscentibus denegabit? Sic credens Propheta hoc adeptum
Psal. 110. se gloriatur, cùm dicit: Confitebor tibi domine in toto corde meo, in consilio iustorum & congregatione. Toto corde confitetur, qui totum sibi in consilio sanctorum, quod poposcerit, audet esse præstandum. Sed nonnulli sub specie fidei contemptus sui excusare nituntur ignauiam, vt neglecto venerandi cœtus & congregationis ardore: illud se tempus orationi deputasse confingant, quod domesticis dederint & impenderint curis, & dum propriis desideriis mancipantur, diuina contemnunt & despiciunt instituta. Isti sunt qui corpus Christi dissipant, membra dispergunt: nec ad decorem suum patiuntur formam dominici habitus peruenire: quam Propheta cùm vidisset in spiritu, sic canebat: Speciosus forma præ
Psal. 44. filiis hominum. Habent quidem singula membra proprium sui munus officij, quod tamen tunc implere poterunt, si connexa sibi & compaginata perfecti corporis perueniant ad decorem. Hoc ergo interest inter congregationis plenitudinem gloriosam, & separationis præsumptam de ignorātia, aut negligentia vanitatem: quod in salute & honore integri corporis, species est vnitas membrorum: & in separatione viscerum est fœda lethalis & horrenda pernicies. Homo, quid aliud te docuit in

suo corpore, aut sit diuisa coniunctio, aut tam coniuncta diuisio, nisi vt ex multis vnus, & vnus in multis viueres? Est membroru n commercio salutari preciosus oculus, sed si perseuerat in corpore: alioqui vbi corpori defuerit, sibi non aderit: debent illi membra omnia suæ lucis obsequium: sed & ipse oculus sentit corpori se debere quod lux est, qui vtique cum omnibus membris ministratum membrorum prouideat, euulsus à corpore nec sibi videt. Quisquis ille est qui se putat esse aliquid, tali institutus exemplo maneat in Ecclesia, vt sit aliquid: alioqui vbi defuerit illi, sibi esse mox desinit. Quod qui plenius nosse desiderat: Apostoli de corpore Christi loquentis perlegat instituta: quia nos illa percurrere sermonis breuitas amica non patitur. Lex est data non vni, sed omnibus: Christus non pro vno, nec ad vnum, sed ad omnes, & pro omnibus venit: vt redintegraret omnes in vnum, solum bonum, solum iucundum Propheta futuri præscius, sic proclamat: Ecce quàm bonum & quam iucundum habitare fratres in vnum. Quia Deo non singularitas est accepta, sed vnitas. Spiritus sanctus Apostolis in vnum cōgregatis vbertate tota sui fontis illabitur: cuius vt simul discipuli operirentur aduentum dominica sunt pręceptione commoniti. Fratres, amittit diuina munera, perdit gratiæ largitatem, charitatis fraudatur bonis, vnitatis illum benedictio non manebit, qui de se malefidus, & ex defectu suo stultè sibi sufficiens, sic præter Ecclesiā vitam quęrit: quam in ipsa tātùm esse Propheta testatur, dicendo: Ecce quàm bonum & quàm iucundum habitare fratres in vnum: quia illic mandauit dominus benedictionem & vitam vsque in sæculum.

1. Cor. 12 · Psal. 132. · Acto. 2. · Acto. 1. · Psal. 132.

In diuum Andream Apostolum.
Sermo CXXXIII.

BEatus Andreas meritò natus hodie creditur, quando non ad præsentem vitam materno est effusus ex vtero, sed conceptu fidei, martyrij partu, cælestem noscitur generatus ad gloriam. Quando nō eum materna cunabula suscepère vagientem, sed superna triumphantem secreta receperunt: quando non infirmum lactis pastum

genetricis trahit ex pectore, sed pro Rege suo deuotissimus miles virtutis sanguinem fudit. Viuit, quia mortem cælestis militiæ bellator occidit. Sequitur hic moriendo domino æstuans & anhelans, ac toto virtutis gradu dominicis incumbit hærere vestigiis, nec eum cursus faciat disparem fratri, quem natura similem, vocatio socium, parem gratia ipsa perfecerat. Ad vnam vocem domini sicut ille patrem, patriam, censum reliquit: laboribus, opprobriis, itineribus, contumeliis, vigiliis, Christi indefesse germani societate donauit: solùm est quòd tempore dominicæ passionis fugit, sed neque hoc impar quia fugit: negare autem si aliqua putatur culpa, non est grauius fugere, quàm negare: sed tacenda sunt alia: æquauit fratres venia, quos sic discreuerat culpa. Et secutus vt deuotio perprobauit, quos metus improbauerat antecedēs. Nam crucem quam refugerant, postea coniunctis viribus ardenter inuadunt, vt vnde reatum sumpserant, inde conscenderent cælum inde præmium sumerēt, & coronam. Petrus nanque crucem, arborem conscendit Andreas: vt qui Christo compati gestiebant, in semetipsis figuram, formamque ipsius exprimerent passionis: & redempti ligno consummarentur ad palmam. Sic Andreas noster & si cedit ordini, præmio tamen non cedit, & labori.

In diuam Felicitatem Martyrem.

Sermo CXXXIIII.

QVoniam varios martyrum, multiplicésve triumphos, quos persecutoris crudelitas toties illusa cumulauit, tempus nos dinumerare nō patitur, ad illam tota nostri sermonis cōfugit oratio, quę meruit filios tot habere, quot dies mūdus accepit. Verè mater luminum, fons dierum, quæ septenario corusco germinis sui toto orbe splendet. Beata quę non solùm pro lege patitur, sed ipsius legis heptalismum meruit mater sancta generare: heptalismum fratres, qui non vnius & temporalis tabernaculi illustraret arcanum, sed Ecclesiam sempiternam sacro illuminaret incenso. Fœlix, quæ meruit portare tot Exod. 25. virtutum pignora, quot illa arca præceptorum volumina sacrata gestauit: & vt illa verbo, ita hæc doceret exemplo.

emplo. Iam tunc eos fratres, martyres genuit, quãdo eos partus sui septenario numero consecrauit, & mystico. Huc, huc sanctus Paulus veniat, qui adhuc parturit donec Christus formetur in homine. Ecce mulier iterum, atque iterum parturit, donec in virtutem mutetur infirmitas, caro transcendat in spiritum, terra transferatur in cælum. Ardebat, anhelabat, vt eos vno die sacros martyres pareret, quo vix paruulos per annorum curricula generabat. Ecce mulier, ecce mater, quã vita filiorũ fecit anxiã, mors securã. Beata, cui in futura gloria tot astãt candelabra, quot germina. Beata, quę tot pręmisit ad regnũ: beatior, quæ suum in sęculo nil amisit. Discurrebat lętior inter confossa cadauera, quàm inter cunabula chara filiorũ, quia internis oculis tot cernebat brauia, quot vulnera: quot tormenta, tot præmia: quot victimas, tot coronas. Et quid plura fratres? Non est, non est vera mater, quæ nescit filios sic amare. Gal. 4.

In diuum Laurentium. *Sermo* CXXXV.

HOdiernus dies baptismi martyris Laurentij corona illustratur: cuius egregij martyris merita nulla pars Romani orbis ignorat. Passus est in ipso capite gentium, id est, in ipsa vrbe Romana. Ibi enim diaconus ministrauit: & in ipso iuuentutis suæ flore decorẽ iuuentutis suæ sanguine purpurauit. Passio eius insignis est, multumque mirabilis: hanc breuiter, Domino adiuuante, narrabo. Illo tunc Archidiacono beatus Sixtus erat Episcopus, cuius triumphus martyrij ante triduum fuit. Cùm ergo sanctus Laurẽtius Episcopum suum Sixtum pergentem ad martyrium sequeretur, fide fultus, tristis affectu, non quia ille patiebatur, sed quia ab illo ipse deserebatur, respexit venerabilis senex venerabilem iuuenem, & ait illi: Noli esse tristis fili, post triduum me sequẽris. Tunc ille ebibita Prophetia, iã corde paratissimus, ex spiritu ebrius certum sperauit futurũ, quod prædixerat ille qui nouerat. Deinde apprehensus est adductus: & quoniam erat Archidiaconus, apud illum esse vtique credebantur opes Ecclesiæ, quas desiderabat persecutor, non tam auarus, quàm furiosus. Oderat quẽ occidebat: sed amabat apud

eum quod ille cōtemnebat. Erat autem sanctus Laurentius pauper opibus, diues moribus: nō se negauit Ecclesię habere diuitias, sed vt eas ostēderet, tridui dilationem petiit, deinde mandauit congregari agmina pauperum. Tunc deinde ipso die coronæ suæ præsentatus examina, tanquam demonstraturus quod ille quærebat, demonstrauit quod habebat. Tunc ait persecutor: Vbi sunt Ecclesiæ facultates? At ille manum extendens in pauperes: Hæ sunt, inquit, Ecclesiæ facultates. Verū dixit, sed amarum. Quid autem mirum, si veritas auxit odiū? Irrisum se dolens crudelis tyrannus & auarus inimicus, qui fortè mitiorem pœnam cogitauerat, ferro interficere venerabilem iuuenem, parari flammas præcepit. Plus ardebat, quàm vrebat: vrebat in carne, ardebat in corde. Suppliciū eius tantò erat grauius, quantò interius. Tunc oblata est torrēda, & vt verius dicam, assanda martyrio nobilis illa Laurentij craticula: astrictus est ferro, sed ille craticulam supplicij, lectum quietis putabat: supplicium dixi, secundum animum punientis, non secundum conscientiam patientis. Nullum est enim supplicium damnati, vbi non est pœna peccati. Itaque beatissimus martyr ostendens quàm quietè iaceret in illo ignito ferro, ait circunstantibus: Iam me versatę, & si vna pars cocta est, vorate. Miramur patientiam, donum Dei miremur. Ibi fides non solùm non arsit, sed & cōsolabatur ardentē. Quare fides consolabatur ardentem? Quia fidelem tenebat promittentem. Vt fides non deficeret, vt spes nō auerteretur, vt charitas inter pęnas igneas corporales plus accēderetur, Dei dona erant. Fratres mei, nemo arroget potentiæ suę quod nō dat nisi Deus. Meritò Apostolus alloquēs martyres, vt in epistola eius hodie cū legeretur, audistis: Vobis, inquit, donatum est pro Christo, non solùm vt credatis in eum, sed etiam vt patiamini pro eo. Ergo martyrum merita velut Dei dona laudemus, amemus, oremus, subinferamus voluntatem nostram. Volūtas enim sequitur, non præuenit. Sed tamen non deest charitas, si non desit voluntas: ipsa enim ardens voluntas vocatur charitas. Quis est qui timeat volens? quis est qui amet nolens?

Phili. 1.

ñolens? ferueat oratio, & festum martyris celebretur: sed vt non sit inanis qui celebrat, imitemur.

In Adelphum Episcopum. *Sermo* CXXXVI.

HAbet hoc Adelphi antistitis sanctus animus, & plena pietate dignatio, vt diues pauperis inter hospitium, pauperis se ponat ad mẽsam, & humilibus se faciat esse communem, quem diuitiæ, potestas, honor fecit & reddidit singularem. Inter maximas enim virtutes numeranda est ista voluntas, quæ contempto obsequij sui fastu despecta magnificæ domus reuerentia, calcato etiã suæ fastigio potestatis, & abiecta opum suarum interna conscientia, vnde tumor maximus humanis semper dominatur in mentibus, ad vilissimas inopis se inclinauit angustias, vt suo pauperem cõtubernio sublimaret. Beatus planè iste animus, & ab omni morbo arrogantiæ remotus, qui ad hoc pauperis diuersoriũ primus intrauit: vt antè humanitatis debitor, quàm largitor existeret. Imitari Deum euidenter iste gestiuit, qui antè humana in corpore suscepit obsequia, quàm beneficia homini diuina concederet, quòd põtificem Dei summi præsentem Adelphum fecisse conspicimus: qui cùm sit verbo diues, sciẽtia copiosus, magnus ingenio, loco primus, egeni sensus, & mediocris eloquij nostri audientiam concupiuit: illius Prophetæ instar, qui illius viduæ victum esuriuit extremum, & paruulorum eius sua fame vexauit angustias, nouum differens sua petitione ministeriũ, vt petendo tribueret, esuriendo saturaret, & exhauriẽdo, deficientibus horreum diuina largitate, cumularet. Et nos filioli, quod habuimus dedisse non pœnitet: quia & si nos factum cõturbauit ad tempus, releuat, & solatur exemplũ. Cito ad verbũ huius Dei hominis exiguitas ingenij nostri, vt viduæ illius pastu, cælesti proficiet incremento, ac deinceps à reposito cordis nostri non vitæ substantia deficiet, sed ipsa inopia abolebitur, & defectus. Fælix vena, quæ suo ditatur irriguo, & flucta putei sui tota acquirit, atq; attrahit libertate. Ecce venit, & sublimes vestros animos cælestis imber infudit: totoque impetu superni fluminis, quę in vobis est, ciuitatẽ Dei suo rigauit illapsu, vt 3. Reg. 17.

terra nostra diuino rore madida centesimum vsque fœcundetur ad fructum. Aperite sensus, corda dilatate, & gremium vestræ mentis extendite: vt quicquid de cęlestibus iste thesaurus vobis largiter effuderit, ad æternam gloriam, & censum perpetem possidere possitis.

De prædicatione diui Ioannis Baptistæ. *Sermo* CXXXVII.

POsteaquam legis vomere, & iugi cultu exinanita Iudaici cespitis est vbertas, beatus Ioannes gentiū conuolans ad desertum, sentes criminum spiritus igne succendens, infructuosas arbores excidens ultionis securi, complanans asperos superbię colles, humilitatis conualles erigens exæquando, & planitiem terræ totam (gramine perdito) aptans, nutricibus submittens irrigua Iordanis: ac sic Euangelico semini noualia diffusa pręparat, fœcunda componit. *Factum est, inquit, verbum Domini* Luc.3.
Ioan.1. *super Ioannem Zachariæ filium in deserto.* Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Super Ioannem. Quare non ad Ioannem, sed super Ioannem? Quia quod desursum est, super omnes est. *Factum est verbū Domini super Ioannē.* Quia Ioannes vox est, Deus verbū. *Factū est verbum domini super Ioannē.* Deus super Ioannā, super seruum dominus, super vocē verbū. Sed dicis mihi: Quid, quòd vox præcedit verbū? Præcedit, sed nō præcellit: antecedit ad sequentis obsequium, non ad proprię potestatis judicium. Vox non est ipsa iudex, sed est nuncia iudicantis: verbum iudicat, vox prętonat, iubentem potestas respicit, non clamantem. Sed hoc fateatur, testetur, asserat vox ipsa, pręco ipse, qui clamat: Qui post me venit, inquit, fortior me est. Quare? Quia in me terror est, in
Mat.3. illo est sententia. *Venit in omnē regionem Iordanis.* Venit
Ioan.2. ad Iordanem, quia Iudaicas sordes non poterat hydria iam lauare, sed flumen. Sicut scriptum est: Erant, inquit, hydriæ lapideæ secundū purificationem Iudæorū. *Venit ad Iordanē.* Vt pœnitentes portaret aqua, nō vino. *Venit in omnem regionem Iordanis, prædicās baptismū pœnitentiæ in remissionem peccatorū.* Erat ꝑ eues Ioānem venia, sed

ſed non ſine pœnitentia: erat remiſsio, ſed luctibus comparata: erat cura vulneris cũ dolore, erat baptiſma quod culpam tolleret, conſcientiam non* deleret. Et quid plura? Per baptiſma Ioannis purificabatur homo ad pœnitentiam, non promouebatur ad gratiam. At verò Chriſti baptiſma, ſic regenerat, ſic immutat, ſic hominem reddit ex vetere nouum, vt præterita neſciat, nõ recordetur antiqua, qui de terreno cæleſtis iã cæleſtia poſſidet, & diuina. Hinc eſt, quòd redeunti poſt luxuriam filio pater immortalitatis reddit ſtolam primam, annulum libertatis imponit, occidit vitulum ſaginatum, aquas pœnitentiæ, gratiæ conuertit in vinum, vt conuiuiũ gratiæ iã pocula mera ſatiarent: quatenus conſcientiæ dolores, pœnitẽtiæ gemitus, peccatorũ lamenta, ſobria dominici calicis aboleret ebrietas. Dicente Propheta: Et calix tuus inebrians, quàm præclarus eſt. Quantùm enim terrena ebrietas eſt deformis, tãtùm præclara & decora ebrietas eſt cæleſtis. *Dicebat ergo ad turbas, quæ exibãt, vt ab illo baptizarentur: Progenies viperarũ, quis oſtendit vobis fugere ab ira ventura? Facite ergo dignos fructus pœnitẽtiæ: et ne cœperitis dicere, patrẽ habemus Abrahã: dico enim vobis, quòd potens eſt Deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ. Iam enim ſecuris ad radices arborũ poſita eſt. Omnis arbor nõ faciẽs fructũ bonũ, excidetur, et in ignẽ mittetur.* Progenies viperarum. Exemplo corripit, cõparatione notat, figura prodit, vt iam non mores ſolùm, ſed ipſam naturã poſſit venenoſi germinis immutare. *Progenies viperarũ.* Quia quos Deus creauerat homines: fecerat filios Abrahæ, malitia peperit, & conuertit in viperas: & quos conditos cæleſtis dulcedine pietatis infuderat, hos impietas amara fecit lethales vomitus, ſerpẽtium virus effundere: & infando crudelitatis auſpicio de morte patris concipi, matris de morte generari. *Progenies viperarum.* Soboles ingrata naturæ, cuius ortus eſt genitoris exitiũ, cuius vita eſt mors parentis. *Progenies viperarum.* Vipera conceptus ſui tempore intra os ſuum receptum caput coniugis refertur abſcindere, vt per cruenta oſcula non fœtum concipiat illa, ſed crimen: ac ſic carnifices ſceleris

ſui

Aliàs oſtenderet.

Luc. 15.

Pſal. 22.

ſui pariat filios, vindictæ ordine, non naturæ. Nam genimina patris concepta de cæde, ſanguinis antequam lactis exigunt nutrimentum, & vltionem petunt, matris nanque vterũ vipere dicuntur excindere, & ſceleſtũ conceptus ſui domiciliũ adhuc immaturis viſceribus, maturo furore confringere: vt hoc ſit illis viuere, matrem ſuam, matrem quæ illos tales genuit, nõ videre. Cõpulſi latius comparationis quàm ſanctus Ioannes fecerat typum deſcripſimus, & figuram, vt non maledicti, ſed veritatis ſit, quòd ab illo Iudæi taliter nuncupantur. *Progenies viperarum.* Synagogam fratres, eiusque filios tales fuiſſe demonſtrat: ad quam Christus affectu cõiugis cũ veniſſet, dicente Ioanne: Qui ſpõſam habet, ſpõſus eſt: inter amplexus & oſcula cruenta Iudę, Christi caput eſt expetitũ, & ore petitũ, cùm dicitur: Crucifige, crucifige. Vnde pignora ſanguine concepta, tantò mox ad matris armãtur interitum, vt diſrupto ſynagogæ vtero, ad vocẽ Ioannis concurrerent & regenerarentur ad Dei progeniẽ. *Progenies viperarum, quis oſtendit vobis fugere à ventura ira?* Quæ eſt iſta ira ventura? Illa quæ non habet finem: quæ hominem nõ abſoluit morte, ſed colligat: nec iam venię ſpem habere permittit, quem ſemel tartari deputarit ad pęnã. Admoniti taliter, cognoſcunt & genus, & crimen, & ideo reſponderunt, dicentes: *Quid faciemus, vt ſaluemur? Qui reſpondens, ait illis.* Quod dicturus eſt fratres, timeo dicere, ne quot auditores hodie video cõtemptores, ille tot faciat contumaces. Quid faciã? Dicere timeo, tacere nõ poſſum: aliud me prohibet pietas, ad aliud impellit vtilitas: Pietas, quæ non auditur, ne dum contẽnit, incurrat: vtilitas, ne qui facturus ſit non audiat, & per hoc doctor offendat. Dico fratres, vt & nudus ſe veſtiat, & ego me exuam. *Qui habet, inquit, duas tunicas, det nõ habenti: & qui habet eſcas, ſimiliter faciat.* Putáſne ſatis petit, qui duabus tunicis vnam petit? Nõ ſatis petit, quia non petit gemmam, ſed tunicam: nõ aurum, ſed panem. Et ſi qui de duabus tunicis non dederit vnam, reus eſt: qualis eſt vnã de plurimis qui negarit? qui ad hoc veſtes ſuas carcerat, & panem claudit, vt pauper fame pereat,

Ioan. 3.

frigore consumatur? Ille vestes sepelit, non reponit: non credit diligentię, sed sepulchris: qui quod negat pauperi, dat tineis: & ipse vestibus suis corporis vorator est, dicente domino: Vermis eorum non morietur, quia Christum concussit pauperis fames, dolor hominis Dei prosiliuit ad viscera, captiui gemitus ad Christi penetrauit interna, inopis contemptus ad creatoris sui redundauit iniuriam, profitente ipso, cùm dicit: Esuriui, & non dedistis mihi manducare, nudus fui, & non vestistis me. *Esa.66.* *Mat.25.*

Venerunt & Publicani dicentes: Quid faciemus? Audiāt Publicani: *Nihil amplius quàm cōstitutum est vobis, pietatis.* Prodidit quę res reum faciat publicanū, ne amplius pietatis. Qui plus petit, fraudis exactor est, non tributi: cogitet quàm Deo reus est, qui defessum & depressum publicat: magis ac magis sua fraude deprimit & fatigat: & ad debita vix sufficienti super imponit, & auget indebita. *Venerunt & milites, dicentes.* Audiant & milites quid etiam militibus interrogātibus responderit hic magister: *Et nos quid faciemus? Et ait illis: Neminem concutiatis, neque calūniemini: contenti estote stipendiis vestris.* Verus miles est, qui non concutit, sed defendit: qui calumniam nō ingerit, sed repellit: qui currit ad Regis stipendia, non ciuis currit ad prædam. Beatus Ioannes sic diuina docuit, vt non turbaret humana: instituit rempublicam, non dimouit: probauit à Deo ordinata esse quæ docuit, posse facere & seruare iustitiam. Quid sit autem inter baptisma Ioannis, & Christi baptisma, quia latius explanandum est, nunc tacemus.

De pace. *Sermo* CXXXVIII.

MElius quidem fuerat, fratres charissimi, si pater, ac magister noster communis imperitiam nostram latere permitteret, nec publicaret penuriam, quæ in nobis hactenus velamento propriæ verecundię tegitur. Melius fuerat, vt qui tam copiose abundat in spiritualibus doctrinæ diuitiis, de nauicula pauperis nequaquam tenuis verbi vectigal exigeret. Quis enim aut egenus diuitibus, aut peregrinus ciuibus, aut agrestis & ignarus studiosis cōferat? Tamen quoniā iussis parere cogimur, eandē nos

humilitatis

humilitatis ratio, quæ excuſare videtur, ad dicendum cogit: cogit ad obediendū. Quid igitur eſt, ô religioſa plebs domini, quod vobis quāuis pauperes, quāuis ineruditiſſimi, attamen decenter offerimus? Pacem ſine dubio, *Luc.10.* quam dominus noſter Ieſus Chriſtus ingrediētes nos offerre omni domui iubet: vnde & nos in principio ſalutationis noſtræ pacem vobis à domino exorauimus: quæ & habenda ſemper eſt, & ſemper oranda, non illa infida, & inſtabilis huius mundi pax, quæ vel pro commodis quæritur, vel pro timore ſeruatur: ſed pax Chriſti, quæ ſecundum ſententiam Apoſtoli Pauli, ſuperat omnem *Philip.4.* mentem, & credentium corda cuſtodit. Pax, quæ charitatis fœcundis nutritur vberibus. Pax, alumna fidei: columna iuſtitiæ. Pax, futuræ ſpei pignus idoneum. Pax, quæ præſentes ſociat, abſentes inuitat. Pax, quæ terrena cęleſtibus & diuinis humana conciliat: ſic enim dicit Apoſtolus: Quod Dominus noſter Ieſus *Coloſ.1.* Chriſtus pacificauit per ſanguinem ſuum, nō ſolùm quæ in terris ſunt, ſed quæ in cęlis. Hęc ergo vobis chariſſimi, pro viribus pauperis viatici peregrinus viator expoſuit, expectans magis vnà vobiſcum apud menſam potentis magiſtri affluentibus, & copioſis dapibus ſaginari. Deus autem pacis, qui cæleſtibus terrena coniunxit, concedat nobis eadem ſapere in alterutrum: & plena vnanimitate gaudere, per Chriſtū Doīnmū noſtrum, per quē eſt Deo patri omnipotenti gloria in ſæcula ſæculorum, Amen.

De remittendo fratre delicto.
Sermo CXXXIX.

SIcut in terra latet aurum, ita diuinus ſenſus verbis celatur humanis: & ideo quoties dominica nobis eloquia panduntur, mens euigilet, animus intendat, vt intellectus poſſit ſcientiæ cæleſtis intrare ſecretum. Quare dominus hodie ſic cœperit, audiamus. *Attendite, inquit, vobis.* Quid ſibi iſta nouitas elocutionis? Quò iſta tendit *Luc.17.* admonitio præter vſum? *Attendite, inquit, vobis.* Ille attendit ſibi, qui non alienis actibus importunis, impudens, curioſus intendit. *Attendite, inquit, vobis.* Vagus oculus, laſciuus intuitus, improbus aſpectus, ſuas nō reſpicit

ſpicit ad ruinas: alienos currit, & decurrit ad lapſus: ſua cæcus ad crimina, ad aliena errata perlucet: malorum ſuorum neſcius, alienorum eſt accuſator & teſtis: ſuum tepidus ad reatum, ad alterius & innocentis flammatur, & excādeſcit examen. Et ne multis, ſicut dixit dominus: Oculus in ſe trabem non videns, videt in alio feſtucam. *Mat.7.* Nónne oculus præuaricationis eſt author? Et vidit, inquit, mulier, quòd bonum eſſet lignum ad manducandum, & quòd gratum oculis ad vidēdum. *Gen.3.* Mortis ianua, inuidiæ fax, liuoris caminus, toto cupiditatis incendio velocius per aliena percurrit, quàm currit ignis arida & terrena per gramina. Dei eſt quòd oculus in orbem ſic apertus arctatur anguſtiſſimus in pupillam, quatenus moderate viſum videat, non inuideat: præuideat, non proripiat: proſpiciat, non deſpiciat, oculus ſit animæ feneſtra, ſpeculum ſit mentis, ſit lumen corporis, membrorum dux ſit, non introitus vitiorum. Sed ad præfata redeamus. *Attendite, inquit, vobis.* Vobis, non dixit tibi, quia quicquid alij attenderit homo, attēdit ſibi: & quantùm videbit ipſe alteri, videbit alter ipſi: ſicut ex ſequentibus eluceſcit. *Si peccauerit, inquit, in te frater tuus, increpa illum: & ſi pœnitentiam egerit, dimitte illi.* Age homo, mandante Deo, dimitte, dimitte peccata: eſto miſericors ad delicta: in te commiſſorum tu remiſſor eſto peccatorum: tu modò ne perdas in te diuinæ infulas poteſtatis: quicquid in alio tu non remiſeris, tibi in alio tu negabis. *Si peccauerit in te frater tuus, inquit, increpa illum.* Increpa vt iudex: vt frater remitte: quia iuncta libertati charitas, charitati mixta libertas, & terrorem comprimit, & ſuſcitat fratrem: fratrem frater eſt in febre cùm lædit: eſt in fide proximo cùm delinquit: eſt ſui neſcius, eſt humanitatis extraneus: huic qui per compaſſionem non ſubuenit, hunc qui per patientiam non curat, non per veniam ſanat, ſanus non eſt, ægrotat, infirmatur, viſcera non habet, & ab humano ſenſu monſtratur alienus. Furit frater, aſcribe ægritudini, tu illum iuua vt frater: aſcribe tu quod ſic geritur febri, & fratri non poteris imputare commiſſum; dabiſque tu prudenter in-

firmitati culpam, fratri veniam, vt illius sanitas ad tuam gloriam recurrat, illius venia tuum redundet ad prẽmiũ. *Si peccauerit, inquit, in te frater tuus, increpa illum: si pœnitentiam egerit, dimitte illi.* Nemo ista audiens cẽsuram sibi remittentis assumat & imponat fratri delinquenti vana præsumptione personam: ac sic durum putet remittere delicta. Se peccatorem, peccaturũ se homo cogitet: & tunc incipit amare veniam, nõ amare vindictam. Audis tu quia remittere debeas: & quia tibi remitti debeat, nõ audis. Peccabis & tu illi cras, qui tibi hodie peccauit: & erit tibi iudex, qui tibi erat reus antè, & reddet tibi veniam, si dedisti: si non dedisti, aut negabit veniam: aut si dederit, imputabit amplius, quàm donabit. Remitte peccanti, remitte pœnitenti, vt cùm tu peccaueris, repẽsetur in venia, non donetur. Bona semper venia, sed tunc dulcissima cùm debetur. Vicit pœnam, iudicem præuenit, euasit iudicium, qui remittendo antè sibi veniam, quàm delinqueret iam prouidit. *Et si septies, inquit, in die peccauerit in te, & septies in die conuersus fuerit ad te, dicẽs: pœnitet me, dimittes illi.* Quare veniam lege constringit, angustas numero, fine cõcludit, quàm sic pulsat per misericordiam, per gratiam sic relaxat? Si septies, si octies, vincit numerus gratiam? bonitati calculus obsistit? & addicit vna culpa pœnæ, quem commissa septem veniæ iam dederunt? Absit. Nam sicut fœlix ille qui septies remisit, ita fœlicior est iste septuagies septies qui remisit. Petrus mandati immemor huius, interrogat dominum,
Mat.18. dicens: Si peccauerit in me frater meus, quoties remittã illi? Septies? Respondit Dominus: Non solùm septies, sed septuagies septies. Præscriptus ergo numerus non angustat veniam, sed dilatat, & quod præcepto finit, sine fine relinquit arbitrio, vt si quantùm iusserit remiseris, tantùm sit obedientiæ, sit præmij. Verùm septimus numerus qui numero videtur paruus, inuenitur amplissimus sacramento: nam septimus numerus per dies gradiens sabbathum facit, quod benedixit dominus, & deputauit ad requiem tam sui operis, quàm laboris humani. Septimus numerus per ogdoadas currens, sic septem

septem

septemplicat septimanas, vt Pentecostē nobis impletam mysterij solennitate cōcludat, totumque Sancti Spiritus imbrem in ecclesiasticam segetem cælesti sonitu tunc effundat. Septimus numerus cùm per menses properat, septimi mensis festa consecrat tota nobis ieiunij sanctitate. Septimus numerus cùm vadit per annos, septimanas facit: facit annum qui requiem dat terræ, nexus omnes fraternæ obligationis absoluit. Septimus numerus annorum cùm circuit septimanas, annū quinquagesimū, qui Iobileus vocatur, ad plenitudinem totam veniæ & remissionis adducit: vt tollatur seruitus, redeat libertas: vt cautionum documenta & monumenta rumpantur: resurgat debitor, debitum sit sepultū, redeat vt ager pauperis, vt pereat diuitis totus de cupiditate contractus. Et si septimus numerus septemplicatus per dies, per mēses, per annos, totum contulit remissionis & veniæ, septemplicatus septuagies septies. Septimus numerus quid afferre possit, Christianus æstimet. & aduertat auditor. Tunc verè cessabit crediti contractus, & debiti, tunc verè abolebitur tota conditio seruitutis, tunc illa, illa veniet sine fine libertas, tunc æternus ager victurus semper remeabit. Veniet, veniet remissio tunc vera, quando abolebitur etiam necessitas ipsa peccandi: quando pereunte immunditia verè mundus iam vocabitur mūdus: quando redunte vita mors non erit: quādo regnante Christo diabolus iam peribit. Orate fratres, & vt nobis dominus augeat fidem, quatenus hæc bona credere, videre, & tenere possimus.

De annunciatione diuæ Mariæ Virginis.
Sermo CXL.

SAtis modò sit oculorum nostrorū pura acies, vt possit in diuini ortus intendere claritatem: nam si nascentis iubar Solis oculorum nostrorum vix suffert sanitas tota, vel puritas, quanta interni visus est præparanda synceritas, vt splendorem sui ferre possit orientis & radiantis authoris? *In sexto autem mense missus est, inquit, Angelus Gabriel in ciuitatem Galileæ, cui nomen Nazareth, ad Virginem desponsatam viro, cui nomen erat Ioseph.* *Luc.* 1.

Locum,

Locum, tempus, personam, sanctus Euāgelista designat, vt relationis veritas manifestis ipsarum rerum comprobetur indiciis. *Missus est, inquit, Angelus ad Virginem desponsatam*. Ad virginem Deus aligerum portitorem mittit: nam dat arram, dotem suscipit, qui fert gratiam: fidem refert, & tradit munera virtutis, qui mox virginei consensus resoluit sponsionem. Peruolat ad sponsam festinus interpres, vt à Dei sponsa humanę desponsationis arceat, & suspendat affectum, neque auferat ab Ioseph virginem, sed reddat Christo, cui est in vtero pignorata cùm fieret. Christus ergo suam sponsam recipit, nō præripit alienam: nec separationem facit, quando suam sibi totam iungit in vno corpore creaturam. Sed quid egerit angelus, audiamus: *Ingressus est ad eam, dicit: Aue gratia plena: dominus tecum.* In hac voce oblatio est, oblatio muneris, non simplex salutationis officium. *Aue.* Hoc est, accipe gratiam. Ne trepides: ne sis sollicita de natura. *Gratia plena.* Quia in aliis gratia, in te tota gratiæ pariter veniet plenitudo. *Dominus tecum.* Quid est in te dominus? Quia ad te non visitandi studio venit, sed in te nouo nascendi illabitur sacramento. Adiecit congrue: *Benedicta tu in mulieribus.* Quia in quibus Eua maledicta puniebat viscera, tunc in illis gaudet, honoratur, suspicitur Maria benedicta. Et facta est verè nunc mater viuentium per gratiam, quæ mater extitit morientium per naturam. *Quæ cùm audisset, turbata est in sermone eius.* Quid est quòd personam videt, & de sermone turbatur? Quia venerat Angelus blandus in specie, fortis in bello: mitis in habitu, in sermone terribilis: humana proferēs, diuina repromittens. Vnde & Virginem, quam leuiter visus sollicitauerat, nimium turbauit auditus: & quam missi præsentia parum mouerat, concussit toto pondere mittentis authoritas. Et quid plura? Mox sensit in se supernum suscipi Iudicem, vbi antè iam cælestem vidit, & contemplata est metatorem. Quanuis enim blando motu, affectu pio, Virginem sibi Deus in matrem, seruam sibi verteret dominus in parentem: turbata sunt tamen viscera, mens refugit, ipsa est tremefacta conditio, cùm

Deus,

Deus, quem tota creatura non capit, totũ se intra pectus recepit, & condidit humanũ. *Et cogitabat, ait, Virgo quæ esset ista salutatio.* Aduertat vestra charitas, vt diximus, conientitie Virginem salutationi non verborum, sed rerum, & vocem fuisse non communis obsequij, sed supernæ vim totam fuisse virtutis. Cogitat ergo Virgo, quia citò respõdere est facilitatis humanæ, cogitare verò ponderis est maximi, & iudicij permaturi. Quantus sit Deus satis ignorat ille, qui huius Virginis mentem nõ stupet, animũ nõ miratur, pauet cælum, tremũt angeli, creatura non sustinet, natura non sufficit, & vna puella sic Deum in sui pectoris capit, recipit, oblectat hospitio, vt pacem terris, cælis gloriam, salutem perditis, vitam mortuis, terrenis cum cælestibus parentelam, ipsius Dei cum carne commercium, pro ipsa domus exigat pensione, pro ipsius vteri mercede conquirat, & impleat illud Prophetæ: Ecce hæreditas Domini, filij merces fructus ventris. *Psal. 126.* Sed iam se cõcludat sermo, vt de partu Virginis, donante Deo, & indulgente tempore, gratius proloquamur.

De incarnatione Christi. *Sermo* CXLI.

QVantum secretũ cubiculi sit regalis, quali reuerẽtia, quo tremore locus habeatur, vbi ipsa Principis requiescit potestas, quàm nulli extraneo, immundo nemini, nulli infideli pateat illuc, & permittatur accessus, quàm munda, quàm casta, quàm fidelia, ibidem præstolentur obsequia, imperialis aulæ manifestis docetur insignibus. Quis ad ipsas palatij fores vilis, quis propinquat indignus? Certè ad thalamum sponsi nisi satis proximus, nisi satis intimus, nisi bonæ conscientiæ, nisi laudabilis famæ, nisi probabilis vitæ nullus admittitur. Intra thalamũ verò ipsum virginem Deus capit solam: suscipitur sola virginitas illibata. Vnde, ô homo, his admonitus exemplis, æstima quis sis, quantùm sis, qualis sis, & tunc demùm cogita, vtrum possis Dominicæ natiuitatis penetrare secretum, vtrum merearis ad illius pectoris cubiculum peruenire: vbi tota superni Regis, tota diuinitatis requiescit maiestas, vtrum debeas humanis oculis, corporeis sensibus, conceptum virginis temerarius discussor

attendere: vtrum possis ipsas Dei manus operantes sanctum sibi corporis templum intra aluũ genetricis audax, & curiosus arbiter intueri: cõspectibus tuis absconditum sæculis nudare mysterium, reuelare tibi ipsis Angelis inuisibile sacramentũ: & ita cælesti fabricę presidere, vt deprehendas liquido tu quomodo Deus penetrale clausæ carnis intrauerit: quemadmodum sacri corporis in illo venerabili vtero pręter Virginis conscientiam liniamenta pinxerit: quomodo præter cõcipientis sensum mãsura sæculis ossa solidauerit: qualiter præter hominis ordinẽ, hominis veram produxerit formam: quemadmodum pręter carnis solicitudinem totam carnis assumpserit veritatem: qua ratione præter naturam nostræ carnis integrã susceperit qualitatem: & si ad hæc tibi liber non perpatuerit accessus, iam Deus ex carne nunc assumere non potuit, quod in principio assumpsit ex limo? Imò quia totum Deo est possibile, & tibi ne ad minina quidẽ operum Dei possibile est peruenire, cõceptum Virginis noli discutere, sed crede: Deum voluisse nasci piè senti, quia facis iniuriam si requiris, magnum dominicæ natiuitatis sacramentum fide percipe, quia ne minima quidẽ operũ Dei assequi poteris sine fide, dicente scriptura: Omnia opera eius in fide. Sed tu hîc totũ vis de ratione cõstare, vbi totum consistit ex fide: quod tamen non sine ratione subsistit, sed ratione Dei, nõ tua homo. Quid tam rationabile, nisi vt Deus quicquid voluerit, possit? Qui quod vult nõ potest, Deus nõ est. Quę ergo mãdat Deus, exequitur Angelus, implet spiritus, efficit virtus, Virgo credit, natura suscipit, cęli narrant, annũciat firmamentum, ostendunt stellæ, magi prædicant, pastores adorant, pecora cognoscunt, attestante Propheta: Cognouit bos possessorem suum, & asinus præsepe domini sui. Tu homo, si non mox cum Angelis, agnosce vel tardissime cum iumentis: ne dum moraris ipsis iumẽtis, quibus antè comparatus fueras, postopnaris. Ecce iumẽta adulantur caudis, blandiuntur auribus, linguis lambunt, & motu quo possunt authorem suum fatẽtur cõtra naturam in tuam venisse naturam: & tu cum Iudæis discutis, carpis, qui

Psal. 32.

Esaiæ 1.

excluserunt

excluserunt à diuersoriis suis dominum suum, quem iumenta suis in præsepibus susceperunt. Vnde si tandem vel Angelis es pium pręstaturus auditum, quæ ab Angelo dicenda sunt, si non fœliciter vel dignanter admitte: quod nos hodie differre, & sequenti referre sermone sancti fratres, satis vobis necessarius sermo compellit.

De annunciatione diuæ Mariæ Virginis.

Sermo CXLII.

AVdistis hodie fratres charissimi, Angelum cum muliere de hominis reparatione tractantem. Audistis agi, vt homo cursibus eisdem, quibus dilapsus fuerat ad mortem, rediret ad vitam. Agit, agit cum Maria angelus de salute, quia cũ Eua Angelus egerat de ruina. Audistis Angelum de carnis nostræ limo templum diuinæ maiestatis arte ineffabili construentem. Audistis in terris Deũ, in cælis hominem sacramẽto incõprehensibili collocari. Audistis inaudita ratione in vno corpore Deum, hominemque misceri. Audistis fragilem nostræ carnis naturã ad portãdam totã deitatis gloriã Angelica exhortatione roborari. Denique ne tanto ponderi cælestis fabricæ in Maria subtilis nostri corporis arena succũberet, & in Virgine totius generis humani portatura fructũ virga tenuis frangeretur, fugatura metum vox Angeli, mox præcessit, dicẽs: *Ne timeas Maria.* Ante causam dignitatis virginis annunciatur ex nomine: nam Maria Hebræo sermone, Latinè domina nuncupatur: vocat ergo Angelus dominam, vt dominatoris genitricẽ trepidatio deserat seruitutis, quàm nasci: & vocari dominã ipsa sui germinis fecit & impetrauit auctoritas. *Ne timeas Maria, inuenisti enim gratiã.* Verum est, quia qui inuenit gratiã, nescit timere. *Inuenisti gratiam.* Apud quem? *Apud Deum.* Beata quæ inter homines audire sola meruit prę omnibus. *Inuenisti gratiam.* Quantam? quantam superius dixerat. Plenam. Et verè plenam, quæ largo imbre totam funderet & infunderet creaturam. *Inuenisti enim gratiam apud Deũ.* Hæc cũ dicit, & ipse Angelus miratur, aut fęminã tantũ, aut omnes homines vitam meruisse per fęminam, stupet Angelus totum Deum venire intra virginalis vteri angustias, Luc. 1.

 stias,

ſtias, cui tota ſimul anguſta eſt creatura. Hinc eſt quòd remoratur Angelus, hinc eſt quod Virginē vocat de merito, de gratia compellat, vix cauſam prodit audiēti, ſanè vt ſenſim promoueat, vix longa trepidatione componit. Æſtimate fratres, qua reuerentia, quo tremore nos tātò intereſſe deceat, & conueniat ſacramenti, quando ipſe Angelus non ſine metu diſcutit audientis. *Ecce concipies in vtero.* Bene concipies, quòd caro neſcit, conditio non habet, non admittit natura. *Ecce concipies in vtero.* Quis antè ad fructum peruenit, quàm terræ laborem ſentiat, & ſudorem? Quis antè poma carpit, quàm plantæ ſuam tribuat & impendat induſtriam? Quis præter viam ad vllam peruenit manſionem? Quis præter naturam naturæ ſuſcipit incremētum? Beata ergo, & verè beata Maria, quæ præter generandi curas, præter materni doloris faſtidia, tātam germinis peruenit ad gloriam. Beata, quę diuinum pignus ſic ſuo ſuſcepit & ſeruauit in pectore, vt illud tota corporis externa neſciret. Beata, quæ quod de ſupernis Angelo referente ſuſceperat, ſic menti ſuæ ſolæ commiſit & credidit. Intra domum Virginis negocium cæleſte ſic geritur, vt manentibus clauſtris ipſa domus ſepta nō ſentiant. *Concipies & paries filium.* Quis ingreditur & egreditur, & introitus ſui, & exitus nulla veſtigia relinquit, diuinus habitator eſt, non humanus: & qui conceptu ſuo virginem ſeruat, & orto ſuo relinquit virginem, non terrenus homo eſt, ſed cæleſtis. Noſtræ ergo carnis ordo ſecedat, hic ſibi natura noſtra nil vindicet, vbi ad diuinam progeniem cęleſtis ordo diuinam inſtituitur in naturam. Conceptus & partus ſermo audientis animum nō fatiget, nec leuiter cenſum moueat Chriſtiani vbi ad cæleſtem progeniē virtutis Dei diuina peraguntur inſignia. *Concipies & paries filium.* Non dixit tibi, dixit tuum. Quare? Quia ſanctum vocabitur filius Dei. Virgo te gratia matrem præſtitit, non natura: genetricē te dici pietas voluit, quàm non ſinebat integritas: in tuo conceptu, in tuo partu creuit pudor, aucta eſt caſtitas, integritas roborata eſt, eſt ſolidata virginitas, omnes perſeuerare virtutes. Virgo ſi tibi ſalua ſunt omnia, quid dediſti?

disti? Si virgo, quomodo mater? Si sponsa, genitrix quomodo? Ille quo tibi aucta sunt omnia nil minuit virgo. Virgo cōcipitur ex te auctor tuus, tua ex te oritur origo, in tuo germine est genitor tuus, in tua carne est Deus tuus, & ipse lucem mundi per te cepit, qui lucem mundo dedit. Monita ergo per Angelum virgo, ne præsumas hunc vocare filium tuum, sed mox vt genueris inuoca saluatorem: quia virginitas nō sibi parit filium, sed parit pignus auctoris, & integritas suum gestat dominum, nō alumnum, dicente Angelo: *Et vocabis nomē eius Iesum.* Quòd saluator Latino vocabulo nuncupatur. *Dixit autem Maria ad Angelum, Quomodo fiet istud?* Ecce Maria interrogat: & si qui interrogat dubitat, cur solus Zacharias velut querulus percunctator incurrit? Quia pectorū cognitor non verba, sed corda peruidit: non quid dixerint, sed quid senserint iudicauit, erat enim interrogantium causa dissimilis, species perdiuisa, hęc contra naturā credidit, ille dubitat pro natura: hæc integræ rei ordinē quærit, ille quæ Deus iubet fieri non posse perscribit: ille impellentibus exemplis non accedit ad fidem, hæc sine exemplo percurrit ad fidem: hæc miratur de partu virginis, ille de conceptu disputat coniugali. Meritò ergo hæc loquitur, hæc Deum suo cognoscit & confitetur in corpore ille tacet, donec Ioannem quem negabat conuictus proprio redderet ex corpore. *Quomodo fiet istud?* Quare? *Quia virum non cognosco.* Mulier, quem virum quæris? quem tu in Paradiso perdidisti? Redde virū mulier, redde depositū Dei, redde ex te quem perdidisti per te: prætermitte naturæ ordinem, recognosce ordinem creatoris. Ille ex te assumet & faciet virum, qui in principio te fecit & assumpsit ex viro: ne quęras virum, cesset opus hominis, quia ad reparationem hominis sufficit ars diuina. Hinc est quòd Deus ipse ad te venit, quia te pœnituit ad hominem peruenisse. Nec iam caro ad carnem. *Sed spiritus sanctus superueniet in te.* Quia quod de carne natū est, caro est: & quod de spiritu, sanctus est: qui ergo de spiritu nascitur, sine controuersia Deus est, quia spiritus est Deus. *Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissi-* Ioan. 3. Ioan. 4.

mi obumbrabit tibi. Obumbrat Dei virtus, ne portatura Deum fragilitas humana succumbat. *Et virtus altissimi obumbrabit tibi.* Æstus nostri corporis nescit, quàm diuinæ protegit vmbra virtutis: nec secretum mūdanæ habitationis inquirit, quæ se septam superni splendoris circūspicit velamēto. *Propterea quod nascetur ex te sanctum,*

Isa. 6. *vocabitur filius Dei.* Nemo hîc communiter accipiat sanctum, sed illa singularitate qua clamatur in cælestibus: Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus sabaoth. Mittitur autē Maria ad Elizabeth, virgo ad sterilem, infans ad anum, vt certamine pio sumāt ambæ, percipiant pariter, altera de nouitate fidem, altera de necessitate virtutem. His auditis, respōdit Maria: *Ecce ancilla domini, fiat mihi secundum verbum tuum.* Quę vocatur ab Angelo domina, ipsa se cognoscit, & confitetur ancillam. Quia deuotus animus insulis beneficiorum crescit ad obsequiū: augetur ad gratiam, non ad arrogantiā prosilit, non ad superbiā pertumescit. *Fiat mihi secūdum verbum tuū.* Quę

Ioan. 1. credit verbo, meritò concipit verbum. In principio erat verbum, & verbū erat apud Deum, & Deus erat verbū: & ad totam rem peruenit, quæ secretum fidei consentit auditu. Quantum peccat hæreticus, qui post causam nō credit, cùm tātum hanc credidisse cōspicit ante causam?

De eadem. *Sermo* CXLIII.

DEbetur quidem vobis natalitius sermo, sed ineffabile natiuitatis dominicæ sacramentū credere magis conuenit, quàm referre. Virgo peperit. Quod natura nō habet, & vsus nescit, ignorat ratio, mens non capit, pauet cælum, stupet terra, creatura miratur, quomodo sermo narrabit humanus? Denique Euangelista conceptum Virginis, Virginis partum sicut humano sermone pādit, ita diuino claudit arcano: & hoc facit, vt homo quod credere iussus est, discutere non pręsumat. Quis attingit arcanum Dei? partum Virginis? rerum causas? sæculorum negocium? cōmercium diuinitatis & carnis? hominem

Luc. 1. Deumque vnum Deum? Euangelista sic ait. *Missus est Angelus Gabriël à Deo in ciuitatem Galilææ, cui nomen erat Nazareth, ad Virginē desponsatam viro, cui nomen*

erat

erat Ioseph, & nomen virginis Maria. Missus est Angelus à Deo, vbi mediator est Angelus, humana cesset opinio: vbi cœlestis est nūcius, interpretatio terrena pellatur. Curiositas humana torpescat, vbi supernus habetur interpres. *Missus est Angelus à Deo.* Qui audit attētius quia à Deo missus sit, deitatis refugit perscrutari secretū. Quod per Angelū Deus mādat, ille meretur scire, qui timet scire. Audi dominū dicentem: Super quem respiciā, nisi super humilem & mansuetum, & trementem verba mea? Humilem & mansuetū, quantùm mansuetus est ille qui iussis obtēperat: immansuetus tātùm est ille qui iussa discutit. *Missus est Angelus ad Virginem.* Quia semper est Angelis cognata virginitas. In carne præter carnē viuere non terrena vita est, sed celestis. Et si vultis scire angelicā gloriā, acquirere maius est, quàm habere: esse Angelum fœlicitatis est, virginem esse virtutis: virginitas enim hoc obtinet viribus, quod habet Angelus ex natura. Angelus ergo & virgo, diuinum agunt officium, non humanum. *Ingressus, inquit, Angelus ad eā, dixit: Aue gratia plena, dominus tecum, benedicta tu inter mulieres.* Aue gratia plena, dominus tecū: videtis quibus est virgo oppignorata muneribus. *Aue gratia plena, dominus tecum.* Aue, hoc est accipe. Quid? Virtutes munerum, non pudoris. *Aue gratia plena.* Hęc est gratia, quę dedit cęlis gloriam, terris Deum, fidem gentibus, finem vitiis, vitę ordinem, moribus disciplinam. Hanc gratiā detulit angelus, accepit virgo salutem sæculis redditura. *Aue gratia plena.* Quia singulis gratia se est largita per partes. Mariæ verò simul se totam dedit gratiæ plenitudo. Omnes, inquit Euangelista, de plenitudo eius accepimus. Vnde & Dauid dicit: Descendit sicut pluuia in vellus. Vellus cùm sit de corpore, nescit corporis passiones: sic virginitas cùm sit in carne, vitia carnis ignorat: cælestis ergo imber virgineum in vellus placido se fudit illapsu, & tota diuinitatis vnda bibulo se nostræ carnis celauit in vellere, donec per patibulum crucis expressum terris omnibus in pluuiam salutis effunderet. Et sicut stillicidia stillantia super terram. Vt vitalibus partita stillicidiis tempora

Isa. 66. Iuxta LXX.

Ioan. 1.

Psal. 71.

Psal. 71.

fidei rigarent germina, non necarent. *Aue gratia plena, dominus tecum.* Missus est Angelus à Deo, & quid dicit? Dominus tecum. Ergo erat cum virgine, qui ad virginē miserat. Præcessit nuncium suum Deus, sed à Deo non recessit: teneri locis non potest, qui omnibus habetur in locis: & totus vbique est, sine quo nihil est totum. *Benedicta tu inter mulieres.* Verè benedicta virgo, quæ & virginitatis possidet decus, matris & pertulit dignitatem. Verè benedicta quæ & superni conceptus meruit gratiā, & sustulit integritatis coronam. Verè benedicta, quæ & diuini germinis suscepit gloriam, & Regina totius extitit castitatis. Verè benedicta, quæ fuit maior cælo, fortior terra, orbe latior: nam Deum quem mundus non capit, sola cepit. Portauit eum, qui portat orbem: genuit genitorem suum, nutriuit omnium viuentium nutritorem. Sed videamus quid ait Euangelista. *Maria, inquit, vt vidit Angelum, turbata est in sermone eius.* Turbata est caro, cōcussa sunt viscera, mens tremuit, tota cordis obstupuit altitudo: quia in ingressu Angeli virgo sensit diuinitatis ingressum. Turbatur humani corporis templū, & carnalis domicilij mouebantur angustiæ, cū se in virgineo pectore tota Dei cōderet magnitudo. Sed si placet, priusquam fidei Christianæ penetremus arcanum, loquamur ad eos qui partum virginis, qui magnum pietatis sacramentum, qui reparationem salutis humanę referūt ad diuinitatis iniuriam. Venit ad virginem Deus, hoc est, ad opus suum opifex, creator ad creaturam suam. Quando ad opificis honorem operis restauratio non redundat? Quando honor non deputatur ad gloriam, si factor facturam suam reparet? Ne amittat quis opus suū, nónne cùm veterascit reuocat? & cùm cadit, erigit? & cū destruitur, in melius non reformat? Ergo quòd in partu virginis agitur, nō est creatoris iniuria, sed salus est creaturæ. Si Deus fecit hominem, quis arguit cur refecit? & quòd ex limo formasse dignè creditur, quare ex carne reformasse iudicatur indignum? Quid preciosius caro aut limus? Ergo reparationis nostræ quantò preciosior materia, tantò maior est gloria. Aut quando Deus non in

Ioan. 1.

vtero psalmator est hominis? Audi Iob: Manus tuę fecerunt & finxerunt me. Et post: Vt caseum coagulasti me: ossibus & neruis inseruisti me: vitam & misericordiā dedisti mihi. Et Dauid: Tu formasti me, & posuisti super me manum tuam. Et ad Hieremiam Deus: Priusquā esses in vtero, noui te, & in vulua sanctificaui te. Si ergo parentis in aluo Iob liniamenta depinxit, si matris in vtero Dauid membra compegit, si Hieremiam genetricis sanctificauit in vulua, si Ioānem sterilis in vtero repleuit spiritu sancto: quid mirum modò, si virginis habitauit in vtero, qui mulierem hominis sumpsit ex latere? Ipse hominem mulieris resumpsit ex vtero, qui virginem viri formauit ex corpore: ac perinde homo quæ tibi videntur noua, Deo habētur antiqua. Sed dicis: Quæ nascēdi necessitas Deo, cui suppetit faciendi potestas? Quæ? Vt ipsam naturam nascendo reficeret, quàm fecerat operando: quia quę facta fuerat vt generaret ad vitam, ipsa generabat ad mortem. Per peccatum primi hominis natura lethale vulnus accepit, & cępit esse origo mortis, quę erat initium vitæ. Hoc est ergo negocium natiuitatis quod nasci compulit Christum, vt naturæ curam natiuitas daret auctoris, & naturæ curatio esset viuificatio filiorum.

Iob.10. *Psal.138.* *Hier.1.*

De eadem, *Sermo* CXLIIII.

DE natiuitate Christi nos cōperendinare sermonem altitudo rei facit, & cogit mysterij magnitudo. Virgo peperit, quis loquetur? Verbum caro factum est, quis nerrabit? Si verbum Dei infantiæ dat vagitū: homo imperfectus quomodo clamabit in verbo? Quantam stella magis nocte dedit quærentibus lucem, tantam doctoris sermo ortus dominici præbet audientibus claritatem: vt Christum inuenisse gaudeant, discurrere nō præsumant: honorent muneribus infantiam nō minorent. Sed orate fratres, vt qui nostro sensim creuit in corpore, paulatim nostro crescere dignetur in verbo. Euangelista hodie angelum retulit sic locutū. *Ne timias Maria, inuenisti enim gratiam apud Deum.* Ne timeas Maria, quare? Quia inuenisti gratiam. Timet non qui inuenit, sed qui perdit. Inuenit, inuenit hæc concipiendo superni germinis gratiam,

Luc.1.

tiam, quæ pariendo non perdidit virginitatis insignia. *Ne timeas Maria.* Quid timet, quæ securitatem rerum concipit, parit gaudia sęculorum? Timor non est, vbi diuinum est negociũ, non humanũ: vbi virtutis consciẽtia est, non pudoris. Quid timet, quæ suscepit eum, quem timent omnia quę timentur? Quid timet, cui iudex causæ est assertor, integritas testis innocẽtiæ? *Ne timeas Maria, inuenisti enim gratiam apud Deũ.* Quod erat in principio apud Deum, verbum Deus intra se virgo reperit, & factum est magnum Deitatis templum, quæ erat pusillum humanitatis hospitium, & quem non capiebat pusillitas humani corporis, cępit virginalis vteri magnitudo. *Ecce, inquit, concipies in vtero.* Propter reuerentiã dixisse suffecerat: cõcipies quod exaggerat, in vtero quid est? Vt conceptus esset veritas, non figura: vt partus esset proprietas non imago, vt sicut de Deo vero Deus verus natus est, sic de vero cõceptu veritas humani corporis nasceretur. In ortu Christi fratres, humani corporis iniuria sublata est, non natura: nec est creatura deleta, sed culpa dãnata. Est ergo hæresis, quæ Christum aërium corpus assumpsisse mẽtitur: nec habuisse carnem, sed hominem simulasse confingit. *Concipies, inquit, in vtero, & paries filium, & vocabis nomen eius Iesum.* Quod Hebraicè Iesus, Græcè σωτὴρ, hoc dicitur Latinè saluator. Meritò ergo virgini salua sunt omnia, quæ omnium genuit saluatorem. *Et vocabis nomẽ eius Iesum.* Quia in hoc nomine deitatis tota adoratur Maiestas: omnes qui commorantur in cælis, vniuersi qui habitant terrã, cũcti qui in profundo tenentur inferni, huic prosternuntur nomini, hũc adorant. Audi Apostolum dicentem: Vt in nomine Iesu omne genu flectatur, cælestium, terrestriũ & infernorũ. Hoc nomẽ quod dedit cęcis visum, auditũ surdis, claudis cursum, sermonem mutis, vitã mortuis, totamque diaboli potestatem de obsessis corporibus virtus huius nominis effugauit. Et si nomen tantũ est, quanta potestas? Sed quis est iste qui vocatur hoc nomine? Iã dicat Angelus. *Et filius altissimi vocabitur.* Videtis quia quod cõcipit Virgo, non terrenum germẽ est, sed cęleste. Virgo pe-

Ioan. 1.

Phili. 2.

perit

perit, sed Deus suscepit filiũ. Ergo qui de hac natiuitate humano modo disputat, ad omnem tendit tãti genitoris iniuriã. *Et dabit, inquit, ei dominus sedẽ Dauid patris sui.* Hinc hæreticus generat perfidiæ suæ nebulas: hinc sibi fingit erroris materiã. Ecce, inquit, non ego dico, sed Angelus, dabit illi dominus Deus, nũquid nõ maior est qui dat, quã qui accipit? & qui accipit, antequã acciperet non habebat. Sed nos ista fratres, audiamus, nõ vt perfidi, sed vt fideles: & sit nobis argumentũ fidei, quod illis est erroris occasio. *Dabit illi dominus Deus.* Quid dat? aut cui dat? vtique Deus homini dat, diuinitas carni. *Dabit illi dominus Deus.* Quis Deus? vtique verbum quod erat in principio semper Deus. Cui dat? quod caro factũ est, & habitauit in nobis. Audi Apostolũ dicentẽ, Deus erat in Christo mundũ reconcilians sibi. Sibi vtique nõ alij. Hic ergo Deus, qui in Christo erat, regnũ sibi dabat in Christo: & cõferebat suscepto corpori, quod semper sua diuinitate possederat: sicut ex ipso Angeli probatur eloquio. *Dabit illi dominus Deus sedem Dauid patris sui.* Vides, quia quãdo accipit: Dauid filius dicitur: quãdo dat, Dei filius nũcupatur, ipse dixit: Omnia quę habet pater, mea sunt. Et quę necessitas accipiẽdi, vbi est habẽdi potestas? Ait, omnia quæ habet pater, mea sunt. Quis accipit quæ sua sunt? Aut in gratia dantis est, si accipientis est quod donatur? Fatemur quia accepit, sed iste qui natus est, qui suscepit carnem, qui suscepit infantiã, qui cunabula pertulit, qui suscepit ætates, qui laborem sustinuit, qui famẽ sensit, qui sitim passus est, qui tota iniuriarũ genera non refugit, qui ascendit crucem, qui subiit mortem, qui intrauit sepulchrum: hæretice, huic quod accepit ascribe. Aut putas quod honorem à Deo dedignatur accipere, qui ab hominibus tantas accepit iniurias? Aut existimas quòd cõferri sibi regnum à patre fastidit, qui ab inimicis pęnas, mortẽq; suscepit? Hęretice, quod est iniurię, quod infantiæ, quod ætatis, quod temporis, quod dati, quod accepti, quod minorationis, quod mortis, si intellexeris non esse diuinitatis, sed corporis, tu nullam filio irrogabis iniuriam, nullam tu facies in Trinitate distantiã. Sed

Ioan. 1.

2. Cor. 5.

Ioan. 16.

reuertamus

reuertamur ad nos, & quæ sunt nostra iam loquamur. *Dabit illi, inquit, dominus Deus sedē Dauid patris sui, & regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis.* Qui in cælo semper concedit patri, nunc sedem Dauid accepit in terra: qui regnabit sibi semper, modò nobis in domo Iacob regnum sortitus est æternum. Gaudeamus fratres, quia qui sibi regnauit, regnaturus est nobis: gaudeamus, quia venit regnaturus in terra, vt nos
2.Tim.2. cum illo regnare possimus in cælo. Audi Apostolum: Si compatimur, & conregnabimus. Nobis natus est, nobis vtique regnum venit donaturus: ipso promittente, cùm
Mat.25. dicit: Venite benedicti patris mei, percipite regnū quod vobis paratū est ab origine mundi. Vobis dixit, nō mihi. Veniet, vt sit nobiscum semper: vt nostris sit semper in oculis, qui nunc tantùm nostris habetur in cordibus. Veniet, vt quibus est gloria de regno, sic de familiaritate fiducia. *Et regni eius non erit finis.* Qui eius aduentum credis, gaude, quia regnum sine fine promisit: vbi est sine successore militia, vbi sunt perpetuæ dignitates. Sed quid est quòd permansura non ambiunt, qui ambiunt transitura? Quid est? Quid est quòd caducos honores auro comparant, & nolunt gratis accipere sempiternos? Fratres, hîc parant officia, hîc decernuntur loca, hîc honores designantur, hîc qui non de Euangelij fide acceperit codicillos, ibi æternarum infulas non habebit dignitatum. Ergo si delectat militia, si volumus semper militare, arripiamus arma Christi, vigilemus, sobrij simus, vincamus diabolum, prosternamus vitia, vt possimus accipere præmia pariter, & coronas ab ipso Domino nostro Iesu Christo, qui cum Deo patre regnat nunc & semper, & per omnia sæcula sæculorum. Amen.

De generatione Christi. *Serm.* CXLV.

AVdituri estis hodie fratres, quemadmodum nobis beatus Euangelista generationis Christi retulit sacramentum. *Christi, inquit, generatio sic erat: Cùm esset*
Mat.1. *desponsata mater eius Maria Ioseph, antequam conuenirent inuenta est in vtero habens de spiritu sancto: Ioseph autem vir eius cùm esset iustus, & nollet eam traducere,*

voluit

Voluit occultè dimittere eam. Et quomodo iustus, qui cõceptum sponsæ duxit non discutere? Suspecti nõ exquirit causam pudoris, coniugij famam nõ vindicat, sed requirit? *Voluit occultè dimittere eam.* Hoc pio magis videtur conuenire, quàm iusto, sed humano iudicio, non diuino. Penes Deum neque pietas sine iustitia est, neque sine pietate iustitia: cęlesti sensu sine bonitate æquitas, sine ęquitate bonitas non habetur. Virtutes si separatę fuerint dilabuntur, æquitas sine bonitate sęuitia est, & iustitia sine pietate crudelitas. Ioseph ergo meritò iustus, quia pius: & pius, quia iustus. Denique dum pietatem cogitat, crudelitate caruit: dũ causam temperat, iudiciũ custodiuit, dum vindictam differt, crimen euasit: dum refugit accusatorem, fugit sententiam. Æstuabat animus sanctus negocij nouitate perculsus, stabat sponsa prægnans, sed virgo: stabat plena pignore, sed nõ vacua pudore: stabat de conceptu solicita, sed de integritate secura: stabat vestita materno munere, sed non honore virginitatis exclusa. Sponsus quid faceret ad ista? Accusaret de crimine? Sed erat ipsæ innocentiæ testis. Culpam diceret? Sed erat ipse custos pudoris. Vrgeret adulterinm? Sed erat ipse virginitatis assertor. Quid faceret ad ista? Cogitat dimittere, quia non poterat vel foris prodere, vel intus quod euenerat continere. Cogitat dimittere, & dicit Deo totum, quia quod homini diceret, non habebat. Et nos fratres, quoties res turbat, fallit species, facit color negotij interna nescire, declinemus iudicium, subtrahamus vindictam, sententiam fugiamus, dicamus Deo totum, ne dum facilè innocẽtum fortè gestimus in pœnã, ipsi nobis noxiam sententiam proferamus, dicẽte Domino: In quo iudicio iudicaueritis, iudicabitur de vobis. Certè si nos tacuerimus, clamabit Deus: respõdebit Angelus, qui Ioseph ne innocentiam desereret, sic pręuenit. *Ioseph, inquit, fili Dauid, noli timere accipere Mariam coniugem tuam: quod enim in ea natum est, de spiritu sancto est. Pariet autem filium, & vocabis nomen eius Iesum: ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum.* Ioseph fili Dauid: Videtis fratres, in persona genus vocari, videtis in

Mat.7.

Psal.131.

vno

vno totam prosapiã nuncupari, videtis in Ioseph seriem Dauidici stemmatis iam citari. *Ioseph fili Dauid.* Tricesimaoctaua generatione natus, quomodo Dauid filius dicitur, nisi quia generis aperitur arcanũ, fides promissionis impletur, superna conceptio cælestis partus virginea iã signatur in carne? *Ioseph fili Dauid.* Tali voce ad Dauid prolata fuerat promissio Dei patris. Iurauit Dominus Dauid veritatem, & nõ frustrabitur eũ, de fructu ventris tui ponã super sedem tuã. Quod factũ quidẽ tali gloriatur in cantico: Dixit Dominus domino meo, sede à dextris meis. De fructu ventris tui, bene fructus ventris tui, bene de vtero: quia cælestis hospes, supernus habitator: sic in vteri descendit hospitiũ, vt corporis claustra nesciret: sic de habitaculo ventris exiit, vt virginalis ianua nõ pateret, & impleret illud quod cãtatur in Cantico Cãticorũ: Hortus clausus soror mea sponsa: hortus clausus, fons signatus. *Ioseph fili Dauid, noli timere.* Spõsę causas spõsus ne timeat, admonetur: & verè pius animus dũ cõpatitur, plus pauescit. *Ioseph fili Dauid, noli timere.* Ne qui de cõscientia securus sis, de sacramẽti cognitione succumbas. *Ioseph fili Dauid, noli timere.* Quàm vides virtus est ista, nõ crimẽ: hic nõ humanus lapsus est, sed est diuinus illapsus: hic præmiũ est, non reatus: hic incrementũ cæli est, nõ corporis detrimentũ: hic nõ est proditio personę, iudicis est secretũ: hic palma cognitoris est, nõ supplicij pœna: hic hominis furtũ non est, thesaurus est Dei: hic non est mortis causa, sed vitæ. Et ideo noli timere, quia quæ vitam parturit, nõ meretur occidi. *Ioseph fili Dauid, noli timere Mariam coniugem tuam accipere.* Sponsam vocari coniugem legis est hoc diuinæ, sicut ergo manẽte virginitate mater est, ita coniunx dicitur pudore permanente. *Ioseph fili Dauid, noli timere accipere Mariam coniugem tuã: quod enim in ea natũ est, de spiritu sancto est.* Veniant, audiãt, qui requirũt, quis sit quẽ Maria genuit. *Quod in ea natũ est, de spiritu sancto est.* Veniãt, audiant, qui Græco turbine Latinam nubilare nisi sunt puritatẽ, ἀνθρωποτόκον, Χριστοτόκον, vt θεοτόκον tollerent, blasphemantes. *Quod in ea natũ est, de spiritu sancto est.* Et quod de

Psal. 109.

Can. 4.

Id est, hominem parientem, Christiparam, Deiparam.

de spiritu sancto natũ est, spiritus est, quia Deus spiritus est: Quid ergo requiris, quis est qui de spiritu sancto natus est, cũ tibi quia Deus est, Deus ipse respondeat? cũ te Ioannes increpet, qui dicit: In principio erat verbum, & verbũ erat apud Deum, & Deus erat verbum, & verbum Deus caro factum est, & habitauit in nobis, & vidimus gloriam eius. Ioannes vidit gloriam, respicit infidelis iniuriam. *Quod in ea natum est, de spiritu sancto est.* Et vidimus gloriam eius, cuius eius? qui natus est de spiritu sancto, eius qui verbum caro factum est, & habitauit in nobis. *Quod in ea natum est, de spiritu sancto est.* Virgo concepit, sed de spiritu: virgo parturit, sed eum quẽ prædixit Isaias. Ecce virgo in vtero accipiet, & pariet filiũ, & vocabunt nomen eius Emanuël, quod interpretatur nobiscum Deus. Nobiscum Deus, cum illis homo. Et maledictus homo, qui spem ponit in homine. Audiant qui requirunt, quis est qui natus est de Maria? *Paries filium, inquit Angelus, & vocabis nomen eius Iesum.* Quare Iesum? Apostolus dicit: Vt in nomine Iesu omne genu flectatur, cælestium, terrestrium, & infernorum: & tu quis sit Iesus, dolosus cognitor nunc requiris? Omnis iam lingua confitetur? quia Dominus Iesus in gloria est Dei patris, & tu adhuc inquiris quis est Iesus. *Paries filium, & vocabis nomen eius Iesum: ipse enim saluum faciet populũ suum.* Non alterius saluum faciet. Vnde? *A peccatis eorum.* Esse Deum, qui peccata donat, si Christianis nõ credis, crede infidelissime vel Iudæis dicẽtibus: Cùm sis homo, facis teipsum Deum. Quis potest peccata dimittere, nisi solus Deus? Ille eum negabant Deum, qui eum peccata dimittere non credebant: tu ab eo peccata dimitti credis, & Deum dubitas confiteri? Verbum caro factum est, vt hominis caro promoueretur in gloriam Dei, non vt Deus in carnis verteretur iniuriam, sicut dicit Apostolus: Qui se iungit Domino, vnus spiritus est. Et quomodo non, quando se iungit Deus homini, vnus est Deus? Humanę leges intra triginta annos litigiosas omnes interimunt quæstiones, & Christus circa quingentos annos natiuitatis suæ causas præstat: ortus sui lites patitur:

Ioã.1.& 4. *Ioan.1.* *Isaiæ 7.* *Mat.1.* *Hie.17.* *Phil.2.* *Ioan.10.* *Mar.2.* *1. Cor.6.* *Chrisologi etas.*

patitur: status sui sustinet quæstiones? Hæretice, desine iudicare iudicem tuum, & adora in cælis Deum, quem
Mat. 2. Deum magus adorauit in terris.

De eadem, Sermo CXLVI.

QVoties transcursis anni metis dies dominicę natiuitatis aduentat, & virginei partus fulgor toto orbe diffunditur flammeo corusco, voluntatis nō pauoris est quod tacemus. Quę mens in ipso ortu diuini regis obiicere se præsumat? Solis radij cùm erumpunt, visus hebetatur humanus, radiante Deo, quomodo non totus animorum sauciatur aspectus? Reparatis ergo sensibus noui luminis post stuporem, tempus est quo iam nobis per carnem ipsius diuinitatis visu generationis Christi contemplemur arcana. *Christi, inquit Euangelista, generatio sic erat.* Fratres, si volumus intelligere quæ dicūtur, diuina verba modis non pensemus humanis: seponendus est humanus sensus, vbi totum quod dicitur est diuinum. Sic Christus quòd nascitur non est consuetudo, sed signum: non est natura, sed virtus: non ordo est, sed potestas: & est cæleste miraculum, ratio non humana. Hic mūdana sciētia quid capiet? hìc carnis intelligentia quid requiret? *Christi, inquit, generatio sic erat.* Non dixit sic facta est, sed sic erat: quia Christi generatio erat apud patrem, quando generabatur ex matre. Quod erat, semper erat: quod factum est, hoc reddebatur: erat Deus, reddebatur homo: ex vtero nos suscepit ille, qui nos plasmauerat ex luto. *Cùm despōsata esset mater eius Maria:* Sufficerat dixisse, cùm despōsata esset Maria. Quid sibi vult sponsa mater? si mater, non sponsa: si sponsa, non adhuc mater. *Cùm despōsata esset Maria mater eius.* Virginitate sponsa, fœcunditate mater: mater viri nescia, partus conscia. Aut quomodo non ante cōceptum mater, quæ post partum virgo marter? Aut genetrix quando nō quæ sæculorum generauit authorem? principium dedit rebus? natura virgo mater semper nouerca corruptio. Est ergo muneris virginalis, vt regeneret per Deum virgo, quod per Deum virgo generauit: Deus & integritas est cęleste consortium, virginitas iuncta Christo copula est perfecta virtutis.

virtutis. Quòd Virgo cōcipit, est honor spiritus, nō onus est carnis: quod parturit Virgo, secretum est Dei, non est ministerium coniugale: quod nascitur Christus, diuinæ maiestatis est, non est imbecillitatis humanæ, est gloria deitatis tota, vbi nulla carnis sentitur iniuria. *Cùm esset desponsata mater eius Maria Ioseph, antequā cōuenirent, inuēta est in vtero habēs de spiritu sancto.* Quid est quod ad spōsam, & non ad liberā, cælestis innocentiæ destinatur arcanū? Quid est quod sic zelo sponsi sponsæ periculum comparatur? Quid est quod virtus tāta putatur crimen, salus certa discrimē? Quid est quod inter innocentes taliter laborat pudor, verecūdia succumbit, fatigatur castitas, sauciatur fides, extat accusatio, vrget causa, facultas tota excusatione aufertur? Quis excusat spōsam quā conceptus accusat? Aut quid proficiet defensor externus quando facti testis internus assistit? Quid tenemus fratres? Non apices, non literæ, non syllabæ, non verbum, non nomina, non personæ in Euangelio diuinis vacua sunt figuris. Sponsa quæritur, vt iam tunc Ecclesia Christi sponsa signetur: iuxta illud Osee Prophetę: Sponsabo te mihi in iustitia & iudicio, & in misericordia & miserationibus, & despōsabo te mihi in fide. Hinc Ioannes ait: Qui habet sponsam, sponsus est. Et Beatus Paulus. Sponsaui vos vni viro virginē castam exhibere Christo. Verè sponsa, quæ virginali partu nouam Christi regignit infantiam. Procurator Ioseph sponsus, vt iste in illo Ioseph Christi figurā impleat passionis: Ioseph prophetalibus somniis incurrit zelum, Christus propheticis visionibus suscepit inuidiam: Ioseph missus in lacum mortis, viuus emergit à lacu, Christus mortis sepulchro datus, viuus remeat à sepulchro. Ioseph venūdatus est, precio taxatus est Christus. Ioseph transducitur in Ægyptum, ad Ægyptum fugatur Christus. Ioseph esurientibus populis panem copiosæ subministrat, Christus cæli pane manentes orbe toto exaturat nationes. Sic lucet, cur Ioseph iste cœlestis spōsi typum prætulerit, portauerit imaginem, ambulauerit in figuram. Maria mater vocatur, & quando non Maria mater? Congregationes, inquit, aquarum ap-

Osee. 2. *Ioan. 3.* *2. Cor. 11.*

Gene.1. pellauit Maria. Nónne hęc exeuntem populum de Ægy-
pto concepit vno vtero, vt emergeret cælestis in nouam
1.Cor.11. creaturam renata progenies? iuxta illud Apostoli: Patres
nostri omnes sub nube fuerunt, & omnes mare transie-
rũt, & omnes in Moyse baptizati sunt in nube & in mari.
Et vt semper Maria humanę præuia sit salutis, populum
quem vnda generatrix emisit in lucẽ, ipsa iure præcessit
in Cantico, Maria, inquit, soror Aaron sumens tympanũ
in manu sua, dixit: Cãtemus domino, gloriose enim ho-
Exo.15. norificatus est. Nomen hoc prophetiæ germanum est,
hoc renascentibus salutare, hoc virginitatis insigne, hoc
pudicitiæ decus, hoc indicium castitatis, hoc Dei sacrifi-
cium, hoc hospitalitatis virtus, hoc collegiũ sanctitatis:
merito ergo matris Christi nomen est hoc maternum.
Diximus quare mater spõsa, quare Ioseph sponsus, qua-
re Marię maternum nomen, vt totũ circa ortum Christi
fuisse mysticum panderemus: nunc quare spõsa quæsita
sit ad partum Christi, aliis prodamus ex causis. Prædixe-
Isaiæ.7. rat Isaias & Virginem parere Deum cæli, Regem terræ,
orbis Dominum, reparatorem mundi, mortificatorem
mortis, redditorem vitæ, perpetuitatis authorem, hoc
quam esset mundanis triste, terribile regibus, pauendum
Iudæis, ipse dominicæ natiuitatis probauit euentus.
Mat.2. Nanque vbi natum Christum nunciantibus magis au-
diuit Iudęa, Herodes didicit, mox perdere Iudęi, Herodes
occidere molitus est Christum, & dum successorem sibi
timent, omniũ perdere conati sunt saluatorem: denique
quia ipsum inuenire nequierunt, delent patriam: lac mi-
scent sanguini, coæuos eius parricidali furore collidunt:
laniant innocentiæ socios, quia culpæ participes inueni-
re non poterant, quos punirent: Et si iam nato Christo
hæc faciunt, cõcepto Christo tanta feritas quid fecisset?
Hinc est quòd prouidetur sponsus, prouidetur maritalis
species, vt celet miraculum, vt tegat signum, vt velet
Virginis partum, vt crimini non det locum, vt furentis
insidias sic eludat. Christus quamuis morti deditus in
vtero si fuisset extinctus, mors præceps quòd nostræ sa-
luti venerat abstulisset. Et quia locus iste multa nobis
conferre

conferre poterit si dicatur, prælibasse nos hodie fratres dominicum sufficiat sacramentum.

De incarnationis Sacramento.

Sermo CXLVII.

DOminum Christum fratres, quæ res fecerit terreni corporis inire cõmercium, intrare humanæ carnis angustias, habitare virginalis vteri mansionem, quia antehac audire cępimus, hodie plenius audiamus. Vos mihi vita, vos mihi salus, vos mihi gloria : & ideo non patior nescire vos, quod Deus mihi dederit scire. Deũ sciuit Euangelista cùm dicit, Deum nemo vidit vnquam. Ergo *Ioan.1.*
Deum quem sciebat, agnoscebat, sentiebat : quia videre nõ poterat creatura, ferebatur seruitute dura, triste exhibebat obsequium pro inuisibili maiestate, obsederat pauor omnia, timor soluerat vniuersa, cuncta concusserat terror, in cælo diuinus splendor prostrauerat Angelos, in terra tonitrua & fulmina corda mortaliũ quassabant. Sic minus pauor amorem dominantis exclusit, Angelos fugauit ad terras, homines traxit ad idola, mundum vanis erroribus occupauit: fecit omnes creatorẽ fugere, colere creaturas. Amare non potest, qui satis timet : hinc est, quòd mũdus perire maluit, quàm timere: pauore mors ipsa leuior. Denique Cain vbi parricidali cœpit terrore *Gene.4.*
vexari, mortem petit, requiem credit si periret. Et quid di *3.Re.19.*
cam Cain? Elias ille vbi sensit toto se timore aspergi, repetebat quam fugerat mortem, melius existimãs morti succumbere, quàm timori. Petrus quoque dominicę virtutis timore turbatus, Christum vt à se discederet, supplicabat. Discede, inquit à me, quia homo peccator sum. Hoc dicebat, quia quicquid erat amoris & fidei, pondus pauoris extinxerat, sic timor nisi amore fuerit tẽperatus, *Luc.5.*
quamuis deuotam seruitutem efficit contumacẽ. Videns ergo Deus mundum labefactari timore, cõtinuo agit vt cũ amore reuocat, inuitet gratia, charitate teneat, & cõstringat affectu. Hinc est, quod inueteratã malis terrã abluit *Can.7.*
vlciscẽte diluuio: & Noë noui sæculi vocat parentẽ, blãdo sermone cõpellat, dat familiarem fiduciã, piè de presentibus instruit, cõsolatur per gratiã de futuris, & iã nõ

iussis, sed participato labore vna in arca claudit totius sę culi partum, vt societatis amor timorem seruitutis auferret, & seruaretur amore communi, quod fuerat cõmuni
Gen.12. labore saluatum. Hinc est, quòd Abraham vocat de gentibus, auget nomine, patrem fidei facit, comitatur via, inter exteros seruat, ditat rebus, honorat triumphis, promissis oppignorat, eripit iniuriis, hospitalitate blãditur, mirificat germine desperato, vt tot repletus bonis, tanta diuinę illectus dulcedine charitatis, Deum diligere disceret, non timere: amando colere, nón pauendo. Hinc est,
Gen.28. quòd Iacob fugientem solatur in somnis, redeũtem pio certamine prouocat, luctatoris constringit amplexu, vt amaret partem certaminis, non timeret. Hinc est, quòd
Exod.3. Moysen patria voce vocat, paterna alloquitur charitate, vt sit plebis suæ liberator inuitat. Et quid plura? Deum facit: dedit eum in Deũ Pharaonis: Deũ facit, munit signis, armat virtutibus, iussis bella expugnat, militẽ ipso verbo vincere tribuit, pręceptis triumphare concedit, atque per omnes virtutum coronas ad amicitiam suã promouet, cęlestis regni pręstat esse participem, & vt ipse sit legislator indulget, totũ tamẽ vt amaret, accepit: deniq; tantũ esset Dei amore succẽsus, vt ipse ardẽter diligeret,
Exod.20. & alios vt diligerẽt, sic moneret, Diliges dominũ Deum tuũ ex toto corde tuo, ex tota anima tua, & ex tota virtute tua. Quicquid est cordis, quicquid mẽtis, quicquid virtutis humanæ, ita Dei amore voluit possideri, vt hominis mũdanus non haberet quid violaret affectus. Sed per hęc quę memorauimus, vbi humana corda flãma diuinæ charitatis accẽdit, & humanis sensibus amoris Dei tota se fudit ebrietas, saucia mẽte cœperũt Deũ carnalibus velle oculis intueri. Deũ quẽ mũdus nõ capit, angustus quomodo capere poterat humanus aspectus? Quid erit, quid debeat, quid possit, non respicit ius amoris. Amor ignorat iudiciũ, ratione caret, mũdũ nescit. Amor non accipit de impossibilitate solatiũ, non recipit de difficultate remedium. Amor nisi ad desiderata peruaserit, necat amantẽ: & ideo vadit quò ducitur, nõ quò debeat. Amor parit desiderium; gliscit ardorem, ardor ad incon-

cessa

cessa pertendit. Et quid plura? Amor quod amat non potest non videre: hinc est quod omnes sancti omnia quæ meruerant parua duxerunt, si dominum nō viderent. Et revera fratres, quomodo pro beneficiis reddet obsequiū si beneficiorum nō videat largitorē? Aut quomodo credit à Deo se amari, cuius nō meretur aspectum? Hinc est quòd amor qui cupit videre Deum, & si non habet iudicium, habet tamē studiū pietatis. Hinc est quod Moyses audet dicere: Si inueni gratiam coram te, ostende mihi faciem tuam. Hinc est quod alius dicit: Ostende faciem tuam. Denique & ipsi Gentiles ob hoc simulacra finxerunt, vt in ipsis erroribus oculis cernerent quod colebāt. Sciens ergo Deus visendi se desiderio cruciari, lassarique mortales, vnde se visibilem faceret hoc elegit, quod esset & terrenis magnum, & non minimum supernis. Nam quod in terra à Deo sibi simile factū est, in cælo poterat honorificum nō haberi? Faciamus, inquit, hominem ad imaginem, & similitudinem nostram. Perfecta deuotio hoc debet imagini, quod debet & Regi. Si de cælo sumpsisset Angelum, nihilominus inuisibilis haberetur, si de terra minus homine, & diuinitatis esset iniuria, & deiecisset hominem, nō leuasset. Nemo ergo charissimi Dei, credat iniuriā, si Deus ad homines per hominē venit & assumpsit ex nobis, vt videretur à nobis, qui viuit, & regnat Deus nunc, & per omnia secula seculorum. Amen.

Exod 33. *Psal.79.* *Gene.1.*

De eodem, Sermo CXLVIII.

HOdie fratres, hesternum debemus redhibere sermonem: hodie dominicæ natiuitatis lætitiam debemus iterare: quādo cōcipit Virgo, Virgo parit, manet Virgo: non est cōsuetudo, sed signum: non est ratio, sed virtus: auctor est, non natura: non est commune, sed solum: diuinum est, nō humanū. Cesset ergo inanis Philosophiæ labor, nasci Christum non fuit necessitas, sed potestas: fuit honor, iniuria non fuit: sacramentum pietatis fuit, deitatis non fuit detrimentum: fuit reparatio salutis humanæ, imminutio substantiæ non fuit hoc diuinæ. Qui non nascendo ex intacto limo fecit hominem, nascendo ipse hominem de corpore fecit intacto: manus quæ in

nostrum plasma lutū dignanter assumpsit, ad reparationem nostram dignāter assumpsit & carnem. Ergo quod creator in creatura sua, quòd Deus inuenitur in carne, creaturæ honor est, nō est creatoris iniuria. Sed hoc contumeliā credit, qui credit lutū preciosius esse quàm carnem. Fortasse pœnitet de luti iniuria in honorem carnis in hominis gloriam se mutatum? Homo quare tibi tam vilis es, qui tā preciosus es Deo? Quare sic honoratus à Deo teipsum taliter inhonoras? Quare quæris, vnde factus sis, & ad quid factus sis nō requiris? Nónne tota ista quam vides tibi facta est mundi domus? Tibi infusa lux circunfusas remouet tenebras, tibi est tēperata nox, tibi dimensus est dies, tibi cælū, solis, lunę, stellarū vario fulgore radiatū est: tibi terra floribus, nemoribus, fructibus est depicta: tibi creata est in aëre, in campis, in aqua speciosa continens mirabilis animantiū multitudo, ne gaudiū noui sæculi tristis solitudo confunderet. Hinc est, ꝙ fecit te esse de terra, vt esses tu dominus terrenorum, & essès ipsis in ipsius substātiæ cōmunione cōmunis, nec tamen te terrenū terrestribus sic æquauit, vt nō etiā cęlestibus animatū te cælitus exæquaret, & vt esset tibi cū Deo ratio cōmunis, corpus cōmune cū iumētis, dedit tibi animā de cælo, dedit tibi corpus de terra, vt in te nexa cæli,
Gen. 1. terræque cōcordia seruaretur. Adhuc tamē quid adiiciat ad honorē tuū tuus creator excogitat: in te imaginē suā ponit, vt terris inuisibilē conditorē visibilis imago præsentem poneret: & in terrenis dedit tibi vices suas, vt nō fraudaretur domini vicario mundi tā larga possessio. Et si ista ita sunt: quare modò putatur iniuria, quādo Deus ꝙ per se fecit in te, in se clementer excepit, & in homine se verè videri voluit, in quo antè imaginario voluit se videri, deditq; vt proprietas esset ipse, qui antè vt similitudo esset acceperat? cōcepit Virgo, Virgo peperit, non te cōceptus turbet, partus te nō confundat auditus, quādo virginitas quicquid est humani pudoris excusat. Aut quę ibi verecūdiæ læsio, vbi init Deitas cū amica sibi semper integritate consortium, vbi est interpres Angelus, fides pronuba desponsatio castitas, donatio virtus, iudex con-
scientia,

ſcientia, cauſa Deus, conceptus integritas, virginitas partus, virgo mater? Nemo ergo iudicet humano modo quod diuino geritur ſacramento, nemo myſteriũ cęleſte diſcutiat ratione terrena, nemo ex vſu tractet nouitatis arcanũ, nemo quod ſingulare eſt metiatur exẽplo, nemo contumeliã de pietate componat, nemo periculũ ſubeat de ſalute. Certè qui ſcire deſiderat altiora, recurrat ad legem, per legem legis ſcientiam quærat: auctoris factum auctoritate cognoſcat. Auctoris lex refert, quòd Deus hominem propriam creauit ad vitam, quòd homini terram iuſſit proferre fructus ſpontanea ſeruitute, quòd beſtias, pecudes, armenta, humanæ iuſſit poteſtati ſubiacere, nõ arti, vt homo laboris neſcius, doloris ignarus, beatus delicias poſſideret. Sed omnia hęc ne haberet homo, Angelus, qui inter primos habebatur, inuidit, maluitq; in diabolum cõmutari, ne hominem plenũ gloria ſic videret. Denique hoc liuore ſucceniſus aggreditur dolis fœminã, virginemque vt vetitum deguſtaret pomum inducit: inducta Virgo inducit Virginem mox maritũ, deiecit vitæ ſtatum, mortis cibum, peccati pabulum, dum miniſtrat, & ipſa fit totius materia ruinæ, quæ facta fuerat ad ſolatium ſingulare. Hinc peccatum primũ, hinc origo mortis, hinc labor, hinc dolor, hinc gemitus, hinc amara noſtræ conditio ſeruitutis. Nanque homo antè dominus omniũ in omniũ deiectus eſt ſeruitutem: & timet omnes qui timebatur ab omnibus: & vix arte valet, qui poteſtate regnabat. Hinc eſt fratres, hinc eſt, quòd Chriſti talis eſt ordo naſcentis: ad Virginem diabolus venerat, venit Angelus ad Mariam: vt quod malus deiecerat Angelus, bonus Angelus alleuaret. Perfidiam ſuaſit ille, hic fidem: ſuaſori credidit illa, iſta credit authori. Naſcitur Chriſtus, vt naſcendo corruptã redintegret naturam: infantiã ſuſcepit ille, patitur nutrimenta, percurrit ætates, vt vnam perfectam, manẽtem, quam ipſe fecerat, inſtauraret ætatem: portat hominem, ne iã cadere homo poſſit: quem terrenum fecerat, fecit eſſe cæleſtem: animatum humano ſpiritu, ſpiritum viuificat in diuinum, & ſic eum totũ tollit in Deũ, vt in eo quod peccati, quod mortis, quod

Gen. 2. *Gen. 3.*

laboris, quod doloris, quod terræ est, nil relinquat: præstante domino nostro Iesu Christo, qui cum patre viuit, & regnat in vnitate spiritus sancti Deus, nũc, & semper, & per immortalia sæcula sæculorum, Amen.

De natiuitate Christi. *Sermo* CXLIX.

Quem quidam D. Seueriani Episcopi putant, sed falso.

IN aduentu domini & saluatoris nostri, atque in præsentia eius corporali Angeli ducentes choros cælestes Euangelizabant pastoribus, dicentes: *Annuncio vobis* Luc. 2. *gaudium magnum, quod erit omni populo.* Ab ipsis ergo sanctis Angelis etiam nos mutuati vocem, annunciamus vobis gaudium magnũ. Hodie enim Ecclesia in pace est, & hæretici in ira: hodie Ecclesię nauis in portu est, & hęreticorum furor iactatur in fluctibus: hodie fratres, pastores Ecclesię in securitate, & hęretici in perturbatione sunt: hodie oues domini in tuto, & lupi insaniũt: hodie vinea domini in abundãtia, & operarij iniquitatis in indigẽtia: hodie populus Christi charissime, exaltatus est, & inimici veritatis humiliati sunt: hodie dilectissimi Christus in lætitia, & diabolus in luctu: hodie Angeli in exultatione, & dæmones in cõfusione. Et quid plura dicere? Hodie Christus qui est Rex pacis, cum sua pace procedẽs fugauit omne dissidiũ, dissensiones depulit, discordiam perturbauit, & sicut cælum splendor Solis, ita Ecclesiam fulgore pacis illuminat. *Quia natus est vobis hodie,* ait, *saluator mundi.* O quàm desiderabile nomẽ pacis: quàm religionis Christianæ stabile fundamẽtum, & altaris dominici cælestis ornatus. Et quid dignum possumus de pace proloqui? Pax nomẽ est ipsius Christi, sicut & Apostolus dicit: Quia Christus est pax nostra, qui fecit vtra- Eph. 2. que vnum: quæ non sententiis, neque fide, sed inuidia diaboli dissidebant. Verùm sicut procedẽte Rege, & plateæ mundantur, & omnis ciuitas diuersis floribus & ornatibus coronatur, vt nihil sit, quod minus dignũ vultui regis appareat: ita & nũc procedẽte Christo Rege pacis, omne quod triste est auferatur à medio; & illucescente veritate, fugetur mẽdacium, fugiat discordia, resplẽdeat cõcordia. Et sicut frequenter fieri videmus, vbi regnum,

vel

vel fratrum tabulæ depingũtur, vt inter vtrosque vnanimitatis declarentur insignia, artifex pictor fœmineo habitu post tergum vtriusque concordiam statuit, quę brachiis suis vtrunque complectens indicet: quòd hi qui videntur corporibus separati, sententiis & voluntate conueniant, ita nũc pax domini media assistens, & vtrũque nostrũ gremio palpante connectens, discreta corpora in vnum cõuenire animum vlnis iungẽtibus docet, in quo sine dubio completur sermo Propheticus, qui ait: Et erit consilium pacificum inter vtrosque. Et hesterno quidem pater noster cõmunis Euãgelico pacis sermone pręfatus est, hodie vero nos verba pacis expromimus: ipse nos hesternos resupinis manibus in verbo pacis excepit, & nos hodie dilatato pectore, vlnisque patẽtibus ad eum cum muneribus pacis occurrimus. Iam bella destructa sunt. Omnia pulchritudo pacis obtinuit, nunc in luctu est diabolus, & in lamentatione omnis dæmonum turma, nũc in cælestibus lætitia, & in Angelis exultatio, quibus specialius familiaris est pax: hanc enim etiam cęlestes admirantur virtutes, apud quas fons eius habetur perrennis: ex quo etiam terreni guttis quibusdam exinde distillantibus irrorantur. Et ideo etiam si in terris pax laudatur à sanctis, laudis eius splendor redundat in cælum: laudãt etiam cælestes angeli, & dicũt: *Gloria in altissimis Deo: & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Videtis fratres, quomodo cælestes omnes, terrestres inuicẽ sibi munera pacis mittunt, cælestes angeli pacem terris annunciant, sancti in terris Christum, qui est pax nostra, collaudãt in cælestibus positum, & mysticis choris cõclamant. *Hosiah anna in excelsis.* Dicamus ergo & nos cum Angelis: Gloria in altissimis Deo: qui humiliauit diabolum, & exaltauit Christum suum. Gloria in altissimis Deo, qui discordiam fugauit, & pacem statuit. Videte fratres, vocem Angelicam exultãtem. Gloria in excelsis Deo: & in terra pax. Dico enim vobis artem diaboli, cuius neque vos ignoratis astutias. Vidit satanas firmitatem fidei, stabilitatemque: vidit eam pietate dogmatũ septam: vidit eam operũ bonorum fructibus abũdantem: & ideo pro

Zach. 6.

his omnibus ad insaniam venit, & rabie furoris exarsit, vt inscinderet concordiam, vt conuelleret charitatem, vt disrumperet pacem, sed pax semper sit nobiscum.

De fuga Christi in Ægyptum. Sermo CL.

SI conceptum Virginis, Virginis partum sermo non aperit, sensus non recipit, non capit mens humana,
Mat. 2. Deum fugisse vt hominē quis loquatur? *Apparuit, inquit, Angelus Domini in somnis Ioseph, dicens: Accipe puerū & matrem eius, & fuge in Ægyptum.* Si pietatis esse diximus, quòd natus est Christus, Christus quòd fuisse legitur: quid dicemus? Fortè sicut natum diximus, repararet naturā: dicamus, vt fugaces reuocaret, aufugit. Et revera si vt reuocet errantem ouem in montibus ipse errat, quomodo ipse non fugit fugientes populos vt re-
Mat. 18. ducat? *Accipe puerum & matrem eius, & fuge in Ægyptum.* Quid est quòd sic cælestis causa tristatur, vt humanus se confundat auditus, lassetur animus, laboret intelligentia, sensus hebetetur, fides nutet, spes titubet, credulitas ipsa succūbat? *Accipe puerū & matrē eius, & fuge in Ægyptum.* Persequente homine, Deus fugit: sequiente terra, cælū trepidat, & volitāte puluere, pauore turbantur angeli, & pauor patris filio fugiēte mōstratur. *Acci-*
1. Re. 21. *pe puerū & matrem eius, et fuge in Ægyptū.* Dauid per-
& 22. sequente Saul, ad Iudæā cōfugit, recepit vicinia, domus
3. Re. 17. vnius viduæ Eliæ sufficit ad latebras, Christo fugiēte locus deest, prouincia deficit, non subuenit patria. Dū migrat, non vicinæ gentes, non finitimæ sufficiūt regiones: sed Ægypti tristē locū, extorrem habitu, lingua, moribus barbarū procuratur exiliū. *Accipe puerū & matrē eius, & fuge in Ægyptum.* Si rerum refugiū fugit, auxiliū latescit omniū, si formidat fortitudo cunctorū, si se vniuersorum defensio nō defensat, quare humana notatur fuga, arguitur trepidatio, formido culpatur? Quare voca-
Mat. 26. tur in crimen Petrus qui negat, Ioānes qui expauescit, &
Mar. 14. fugit: discipuli omnes, quia deserunt per pauorē? Et ista fratres, esto facta sint, quare literis mandātur, quare referuntur in libris, quare recitātur sæculis, quare quotidianis lectionibus innotescunt, quare omnes panduntur in

gentes,nũquid vt diuinum timorem lingua,locus,ætas, tempus,vniuersa cognoscant? Sicut enim cùm virtutes leguntur,animos erigunt ad profectum : ita deponunt animos cũ recitantur infirma. Quid sibi vult ergo Euangelista,quòd hęc scribit ad memoriã sempiternã? Deuoti militis est regis sui tacere fugam,referre constantiam: virtutes loqui,timores silere,aperire fortia,infirma reticere: aduersa delere,prędicare victorias,quo & hostium frãgere ausus possit,& sociorũ excitare virtutẽ. Euãgelista igitur referendo talia,videtur excitasse hæreticorũ latratus,& defensionẽ fidelibus sustulisse. *Tolle,ait,puerũ & matrem eius, & fuge in Ægyptum.* Mandatur fuga, non profectio: imponitur necessitas,nõ voluntas,inducit Angelus latentem peregrinationem,non liberũ commeatũ,vt via,quæ est per se molesta,semper esset molestior per timorem. Ergo ob quã causam hæc nobis scripta sint,iam tempus est vt quæramus. *Tolle puerum,& matrem eius, & fuge in Ægyptum.* Bellicosus quòd in bello fugit artis est,non timoris: Deus quando fugit hominem Sacramenti est,non pauoris : potens quando se subducit infirmo,insequentem non pauet,sed foris producit,vult enim in aperto vincere, qui publicam referre cupit ex hoste victoriam : occultum se non patitur inire conflictũ,qui mandare suum sæculis vult triumphũ. Secreta victoria,virtusque latens exemplũ posteris non relinquũt. Hinc est,quòd Christus fugit vt cedat tempori, non Herodi:neque enim mortem fugit, qui venerat de hoste reportare victoriã: neque humanas insidias expauescit,qui totas venerat diabolicæ fraudis aperire versutias: neque tunc timuit,quando infans,& secundum hominem timere nesciuit: & secundum Deum potuit non timere. Christus fratres,si mactatus in illo grege lactentiũ tũc fuisset,mors ei casus fuerat,nõ volũtas,nõ virtus fuerat,sed infirmitas,necessitas fuerat,nõ potestas,& innocẽtię fuisset pręmiũ,maiestatis gloria nõ fuisset. Certè vbi esset quòd à Deo dictũ est: Nõ coques agnũ in lacte matris suæ? *Futurũ est,inquit,vt Herodes quærat puerũ.* Exo.23. Herodes quærebat, sed quærebat diabolus per Herodẽ, & 34.

qui

qui videbat sibi magos quos habebat in erroribus suis principes aufugisse, Christus si vinctus pannis, si sub matris vberibus occupatus, si tacens lingua, si latens opere, si gressu nullus, diaboli signiferos, hoc est, magos in duces fidelissimos cõmutauit, perfectę ętatis Christus quid posset facere diabolus iam videbat: & ideo mouebat Iudæos, instigabat Herodẽ, vt Christi suspectã sibi præueniret infantiã, vt futura virtutis eius anticiparet insignia; vt peremptorium sibi, nobis victoriosissimum vexillum crucis callidus machinator auferret. Sentiebat diabolus, sentiebat quòd Christus doctrinis, virtutibus, vitã mox repararet, & mundũ totũ, qui adhuc vagiẽs, ipsum quod erat mundani verticis, occuparet, iuxta illud Prophetæ:
Esa.8. Priusquã sciat puer vocare patrem aut matrem, accipiet & virtutem Damasci, & spolia Samariæ. Et vt ipsis pro-
Ioan.12. bantibus Iudæis, cùm dicunt: Videtis, quia nihil proficimus, ecce mundus totus post ipsum vadit: Christus se in carne venturum, ascensurum per ætatem gradus, annunciaturum gloriam cælestis regni, prędicaturum fidei doctrinam, & imperio verbi solo fugaturũ dęmones, daturum cæcis visum, claudis cursum, mutis verbũ, auditum surdis, peccatoribus remissionem, mortuis vitam, per legem promiserat, & per Prophetas, vnde hæc Christus impleturus vir, infans mortẽ distulit, nõ fugit. Denique fugam eius non de periculi metu, sed de Prophetiæ venisse mysterio Euãgelista asserit, sic dicẽdo. *Accipe puerum & matrem eius, & fuge in Ægyptum.* Et post: *Vt impleretur quod dictum est à domino per Prophetã dicen-*
Osee.11. *tem: Ex Ægypto vocaui filium meũ.* Christus ergo fugit,
Luc.24. vt staret legis veritas, Prophetiæ fides, Psalmistę testimonium, dicentè ipso domino: Necessẽ erat impleri omnia quæ scripta sunt in lege Moysi, & Prophetis, & Psalmis de me. Christus fugit nobis, nõ sibi: Christus fugit, vt dispẽsata tẽporibus sacramenta seruaret. Christus fugit, vt futuris virtutibus & perfidis materiã tolleret excusandi: & credituris fidei fiduciã largiretur, quia in persecutione melius est fugere, quàm negare. Denique Petrus, quia
Mat.14. fugere noluit, abnegauit: Ioãnes ne abnegaret, aufugit.

De

De eadem, Sermo CLI.

HOdierna lectio mouit corda, concussit viscera, stupere fecit auditum. *Ecce, inquit, Angelus domini apparuit Ioseph in somnis, dicens: Surge, accipe puerum & matrem eius: & fuge in Ægyptum*. Cui nascenti virginitas non resistit, non obuiat, ratio nō contradicit natura, potestas quæ, quæ vis, quod discrimen præualeret, vt compelleretur ad fugam. *Accipe puerum & matrem eius, & fuge in Ægyptum.* Reuerētius diceret, vade in Ægyptū: vt esset profectio, non fuga: voluntas, nō necessitas: iudicium, non metus: humanum saltem, si non diuinum: at nunc mandatur fuga, mādatur cælitus, mandatur per Angelum, vt videatur cælum timor antè tenuisse, quàm terrā. *Accipe puerū et matrem eius, & fuge in Ægyptū.* In Ægyptū fuge à tuis ad extraneos, ad sacrilegos à sanctis, à templo tuo ad dæmonū fana: ad idolorū patriā è regione sanctorum. Sic Iudææ non sufficit latitudo, sic angustatur sæculi diffusa possessio, non capit secretum templi, sacerdotum turba non suscipit, nō abscondit numerositas inuestigabilis cognatorum, vt ad deitatis latebras profana Ægyptum conducatur, sic res vrget, sic non vacat intueri verecundiā virginis, laborem matris, sexus pudorē, periculum Ioseph, lōginquitatis fatigationem, exitium totius domus, & quod his durius, Iudæos peregrinaturos in Gentibus: quibus nec ipsa est communio, imò est profundum legis transgressione naufragium. O quàm durum est peregrinatio etiam inter ciues, fratresque sapit quid sit sua domus, qui sentit alienam, & vbi est illud: Domine, refugium factus est nobis? Et, Deus noster refugium & virtus? Si refugium fugit, si timet virtus, si præsidium migrat, quæ vita, quæ spes, quæ securitas, quod munimen. Elię contra insidias liberi Regis, vidua vna sufficit: Christo contra Herodis captiui minas Iudæa tota non sufficit. Elias missos ad se cælesti igne consumit, Christus sola fuga fit saluus? Hucusque fugæ Christi querimonias exaggerasse sufficiat. Fratres, quod fugit Christus, fuit mysterij, non timoris: fuit liberatio, nō periculū creatoris: diuinæ virtutis fuit, nō fuit fragilitatis

Mat. 2.
Psal. 89.
Psal. 45.
3. Reg. 17.
4. Reg. 1.

tatis humanæ: non fugit propter authoris mortem, sed fugit propter sęculi vitam. Nam qui mori venerat, quare fugeret mortem? Christus totam causam nostræ salutis occiderat, si se paruulũ permisisset occidi. Christus venerat, vt quos pręceptis docuerat, firmaret exemplis: & ipse faceret quæ facienda mandauerat: & visu probaret possibilia, quæ impossibilia videbantur auditu. Venerat vt mundo notitiam suę deitatis infunderet: & humani generis ignorãtiam auferret. Venerat vt pigra mortalium corda ad fidem virtutibus excitaret. Venerat diabolum publico superare conflictu: vt ab omnibus & diuino vinceretur iussu, & humano prosterneretur exẽplo. Venerat præsentiæ suæ promissa persoluere: vt quibus scire se dederat, cõcederet se videre. Venerat, vt veniret Iudæus de contemptu legis. Venerat introducere ad fidem gentes. Venerat eligere Apostolos doctores orbis, eosque cælestibus implere doctrinis, munire virtutibus, armare signis, vt signis edomarent feros, sanarẽt virtutibus infirmos, doctrinis dociles edocerẽt: & ad summum, venerat mortẽ perdere moriendo, penetrãda inferna dissoluere, resurgendo sepulcha reserare, ascendendo ad cælos cælestibus donare terrenos. Omnia hęc vtique periissent nobis, si Christus cũ esset in cunabulis non fugisset. Sed auditor dicas, cũ posset aliter, quare tantis, quare talibus summisit iniuriis? Quare? Primũ quia neque sine homine poterat saluari homo: neq; sine humanis iniuriis iniuriæ humanę poterant amputari: causam suã facit, qui alterius vult cauere: qui nõ cõpatitur, amputare nõ potest passiones. Christus nos in se suscepit, vt se daret nobis: pertulit passiones nostras, vt nostras tolleret passiones. Hinc est, quòd Christus fugit, vt nostras fugas in persecutionibus temperaret. Martyr comprehensus debet tenere constantiam, non comprehensus debet fugere persequentem: vt & persecutori indulgeat resipiscendi tempus, & sibi tempus non auferat supplicandi, dicente domino: Si vos persecuti fuerint in hac ciuitate, fugite in aliam. Persecutorem qui prouocat, facit: corrigit qui declinat. Fugere debemus ergo, prouocare nõ debemus, si

Mat. 10.

saluari

saluari persecutores nostros volumus, pro quibus pręceptũ est nos orare. Orate, inquit, pro persequentibus vos. Mat. 5.
Orandũ est, fugiendum est, vt & ille qui per ignorātiam furit, sanetur, & ille qui patietur de patientia palmam subeat, non subeat de temeritate discrimẽ. Fratres, si Paulum martyres non fugissent, Paulum non fecissent. Hoc faciẽdum docuit Christus: hoc nobis reliquit exemplũ, vt fugiente domino, fugere indignum nõ putet seruus. Et alia est causa quòd fugit Christus, quòd infans tẽpus suæ distulit passionis, quòd crucem supra tricesimum annum vitæ corporalis ascendit: vt qui ad vitam perfectum hominem fecerat, perfectam repararet in vitã: & qualem terris dederat, talem redderet cælo. Et quòd ad Ægyptum fugit, aliam procedit ad causam. Fugit ad Ægyptum, vt perfidiam Iudæorum per fidem gentium castigaret: nam dominum suũ quem Iudæa fugauerat, Ægyptus obsequenter accepit: vt Ecclesiam Synagogæ, Iudæis Gentes anteponendas in fide suam panderet per figuram.

De infantium nece. Serm. CLII.

Qui non rectè tamen D. Seueriani titulo circunfertur.

ZElus quò tendat, quò prosiliat liuor, inuidia quò feratur Herodiana hodie patefecit immanitas: quæ dum temporalis regni æmulatur angustias, æterni regis ortum molitur extinguere, sicut ait Euangelista: *Tunc Herodes vidẽs, quia illusus esset à magis, iratus est valde: et mittens, occidit omnes pueros qui erãt in Bethlehẽ, et in omnibus finibus eius.* Mat. 2.
Videns, quia illusus esset à magis: dolet impietas se illusam, dilatam se crudelitas furit, fremit dolositas se deceptam, & in se fraus reuersa, colliditur. Herodes stridet cadens ipse in laqueum quem tetendit, hinc iniquitatem quam condiderat euaginat: de fide perfidiæ sumit arma: terreno quærit furore, quem natum cælitus non credit: ad sinus matrum militum cogit castra, inter vbera arcem pietatis oppugnat, in teneris vberibus ferrum durat, lac fundit antequam sanguinem, dat antè mortem sentire, quàm vitam, tenebras ingerit intrantibus lucem. Sic ait magister mali, minister

doli, iræ artifex, inuentor sceleris, impietatis auctor, pietatis prædo, inimicus innocentiæ, hostis naturæ, malus omnibus, suis peior, pessimus sibi: quem Christus nō vt euaderet, sed ne videret, aufugit. In altum tendens, cedit ab alto: cælum pulsans, intrat profundū: in se vadit, qui vadit in Deum: se occidit, qui vitam conatur occidere: quia capi nō potest perditione salus, occisione vita, æternitas fine. O ambitio quàm cæca semper? O q̃ semper præsumptio pessima! O quàm perdit cōcessa, qui inconcessa captat! Herodes obsidens terrenum regnum, impugnat cæleste, terrenis inhians, irruit in diuina: ipsamque pietatem tota impietate sectatur. Audierat natū Regem, quæsierat vbi, quando, vnde, & ad quid: at qualiter debuerat, non quæsiuit: quia apud illum peccandi amor, amor innocentię non manebat. Destinatus ad scelus, ad piaculū promptus, paratus ad crimē, causas innocentiæ non requirit, ius abrogat, cōfundit fas, nefasque: cui nequitia est sodalis, cui odiosa est æquitas, iniquitas semper est amica, qui cædibus viuit, qui se munit sanguine, qui crudelitatem sectatur, cui de timore stat totum, de amore nil constat. Herodes tunc cæcus sic Christum gladiis quærit, inuestigat cruore, crudelitate rimatur, successorē timens, incessit in authorem: peremit innocentes, volēs innocentiam deperire. Rector populi, morum custos, disciplinæ censor, iustitiæ indagator, æquitatis defensor, seruator innocentiæ, ampliatur populi, innocentis causam facit innocentium crimen, munus nati natorum vertit in pœnam, authoris ortum, orientum mandat occasum, negocium saluantis, saluandorum iubet esse discrimen. Iudex audiētes vocat, interrogat loquentes, negantes arguit, vrget reos, percellit noxios, conscios corripit, addicit complices, sententiæ dat detectos. Infantes quid? Quorum lingua tacuit, oculi nil viderūt, nil audierunt aures, manus nil fecerūt, & quibus actus nullus est, vnde culpa? Sumpserunt mortem, qui viuere nescierūt, non tempus affuit, non excusauit ætas, silentium nō defendit, quibus apud Herodem solū quòd nati sunt, hoc fuit crimen, & revera, quomodo non redderent naturæ

creditum,

creditum, à quibus causa exigebatur authoris? Infelix homo, qui sibi ad accusationem parauit omnia: ad excusandū spacium nō reliquit, sed totum parauit ad pœnā. Qui excusabit quem postat innocētia, infantia impetit, sic vt sanguis accusat: Hoc contra Herodem. At Christus futurorum præscius, conscius secretorum, cogitationū iudex, mentium perscrutator, quare deseruit quos sciebat quærēdos esse propter se, & propter se nouerat occidendos? Natus Rex, & Rex cœlestis quare neglexit milites innocentiæ suæ, coætaneū sibi quare contempsit exercitū, quare cunabulis suis deputatas excubias sic reliquit, vt regem solum quæsiturus hostis totum grassaretur in milites? Fratres, Christus non despexit suos milites, sed prouexit: quibus dedit ante triumphare, quàm viuere: quos fecit capere sine concertatione victoriam, quos donauit coronis antequā membris, quos voluit virtutibus vitia præterire, antè cælum possidere, quam terrā, nec antè humanis inserere quā diuinis. Præmisit ergo Christus suos milites, non amisit: recepit suas acies, nō reliquit. Beati, quos martyrio natos vidimus esse, nō sæculo. Beati, qui labores in requiē, in refrigeriū dolores, mœrores in gaudium cōmutarunt. Viuunt, viuunt quia verè viuunt, qui pro Christo merentur occidi. Beati ventres qui portauerunt tales, beata vbera quæ se talibus infuderunt: beatæ lachrymæ quæ pro talibus fusæ flentibus gratiam baptismatis cōtulerunt. Nam diuerso modo, dono vno, in lachrymis suis matres, & sui filij suo sanguine baptizātur. In martyrio filiorum passæ sunt matres, nam gladius filiorum pertrāsiens membra ad matrum corda peruenit, & necesse est vt sint præmij consortes, quę fuerunt socię passionis. Arridebat paruulus occisori, gladio adiocabatur infantulus, nutricis loco attēdebat lactans percussoris horrorem, nescia lucis ætas moritura gaudebat: infans filius omnem hominem nō hostem respicit, sed parentem. Matres tulerunt quicquid & angoris extitit, & doloris, & ideo nō martyrij gaudio, martyrij lachrymas quæ fuderunt. Hoc loco attendat auditor, attendat vt intelligat martyrium nō constare per meritum: sed venire

per gratiam. In paruulis quæ voluntas, quod arbitrium, vbi captiua fuit & ipsa natura? De martyrio ergo demus totum Deo, nil nobis. Vincere diabolū, corpus tradere, cōtemnere viscera, tormenta expēdere, lassare tortorem, capere de iniuriis gloriam, de morte vitam, non est virtutis humanę, muneris est diuini. Ad martyrium qui sua virtute currit, per Christum non peruenit ad coronam: sed ipse nos cæleste perducat ad pabulum, qui nostro dignatus est iacere in stabulo Iesus Christus Nazarenus dominus noster, qui viuit & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

De eadem, *Sermo* CLIII.

FRatres, humani sensus nō est virginei partus aperire mysterium: quod natura non habet, authoris est, nō naturæ est opus superni spiritus, quod sentire non potest caro: vbi non est humanitatis iudiciū, ibi deitatis est signum, dicēte Propheta: Ipse dominus Deus dabit vobis signum. Ecce Virgo in vtero accipiet. Vbi nil est terreni vsus, est ibi cælestis ordinis totum, quod de mundo non est, mundano intellectui non potest subiacere. Cōceptus qui virginem seruat, partus virginem qui relinquit, diuinum est quod generat, non humanum: Deus graditur, vbi vestigiū nullatenus humani trāsitus inuenitur, consuetudo deficit, miracula cùm gerūtur, cōsuetudines nō respiciunt signa, singularitas nō admittit exemplū, sicut hodierna pādit lectio, quæ diuina narrat prę1ia paruulorum. Coorta Regi cohors sua magis præmori quàm cōmori tota gestit: Christo dicati milites cœperūt antè militare, quàm viuere, antè pugnare, quàm ludere: fundere antè sanguinem, quàm lactis vbera perpotare: ardentes animæ moras corporis nō tulerūt, à gremio ad furentes hostium cuneos peruolantes, anticipāt virtutibus blandimenta, vulneribus oscula, vnguēta ferro, vt cælū possint antè inhabitare, quàm terram: præmia spiritus antè portare, quàm carnem, antè referre triumphos Deo, quā perferre hominum nutrimēta. Verè, verè fratres, isti sunt gratię martyres, cōfitentur tacētes, nesciētes pugnāt, vincūt inscij, moriuntur in cōscij, ignari tollūt palmas, coronas rapiunt ignorantes. Ergo sicut virginitas corruptio-

nis

nis nescia contulit honorem matri, sic infantia passionis ignara martyrij palmas rapuit & coronas. Sed quid dicemus quòd Rex ipse qui stare debuit, fugit solus, & fugit monente patre? Fugere istud est amoris intimi, non timoris ignauiæ. Si stetisset Christus, haberet eos synagoga filios, hos Ecclesia martyres non haberet.

In diuum Stephanum protomartyrem.

Sermo CLIIII.

SIcut dominum prædiorum limitibus affixi tituli proloquũtur, ita nomina ipsa sæpe sanctorum merita indicant testantur insignia. Ita Abrahã, quòd fide credidit, nominis adiectione monstrauit: quãdo ex Abram Abraham diuinitus nũcupatur: vt dilatandus genere, nomine antè dilataretur, dicente domino: Et non vocabitur amplius nomen tuum Abram, sed Abraham erit nomen tuum: quia patrem multarum gẽtium posui te. Sic coniunx sancta eius cùm de sterili fit fęcunda, ex Sarai vocitata est Sarah, vt & ipsa antè crescat nomine, quàm crescat pignore, & quia promittẽte domino risum credidit, si vetula conciperet exarata iam rugis, si pareret desperata iam fœcũditas, si sterilitas iã penes senectutis extrema prægnans fieret, risum mox quòd genuit, nuncupauit: & hoc aptauit in nomine, quòd sensu passa est cùm rideret, & vocauit nomẽ eius Isaac, quod interpretatur risus. Sic Iacob, qui in vtero cœpit antè luctari, quàm viuere: antè viribus suparare, quàm mẽbris: etiam inter viscera materna ipsa supplantatoris est vocabulum consecutus, eò quòd antequam nasceretur, noscitur diuinitus reprobatum supplantasse germanũ. Et quia lõgum est ire per singula: sicut Petrus à petra nomẽ adeptus est, quia primus meruit Ecclesiã fidei firmitate fundare. ita Stephanus vocatus est à corona, quia primus meruit pro Christi nomine subire conflictum, primus meruit sanguine militum Christi martyriũ dedicare. Petrus apostolici sui chori vetustum teneat principatum, aperiat intrantibus regnum cęlorum, reos potestate vinciat, pœnitentes clementer absoluat: Stephanus est martyrum primus. Stephanus purpuratũ ducit exercitum, qui pro domini sui

Gen. 17.
Gene. 21.
Gen. 25.

adhuc calente sanguine, sanguinem suũ auidus bellator effudit. Et quia cruore proprio tinctã sibi ipse purpuram conquisiuit: merito à rege suo consecutus est post coronam, qui iam cùm nasceretur nomen sortitus est à corona verè quem præsciuit & prædestinauit, ipsum nunc martyrij primum vocauit ad gloriam.

De Calendis Ianuariis, quæ varia gentium superstitione polluebantur. Sermo CLV.

VBi nostram Christus pie natus est ad salutem, mox diabolus diuinę bonitati numerosa genuit, & perniciosa portenta, vt ridiculum de religione componeret, in sacrilegium verteret sanctitatem, de honore Dei Deo pararet iniuriam. Hinc est fratres, hinc est quòd hodie Gẽtiles Deos suos fœditatibus exquisitis, excogitato dei decore, & ipsa turpitudine turpiores Deos suos vidẽdos trahunt, distrahunt, pertrahunt, quos faciunt non videndos. Quæ vanitas, qualis dementia, quãta cæcitas, fateri deos, & eos ludibriis infęlicibus infamare? Irrisores sunt, cultores nõ sunt, qui deos quos venerantur illudunt: iniuriis afficiunt, non honorant, qui deos à quibus se formatos existimant, sic deformant, confundunt, non glorificant, qui eos de ipsa confusione componunt. Verè, sicut ait Apostolus, quia non probauerunt Deum habere in notitia, tradidit illos Deus in reprobum sensum, vt faciant ea quę non conueniunt: quando eis quibus humana abrogãt, dant diuina: quãdo eos iudicãt dignos cælo, quando ipsos faciunt terra ipsa nõ dignos, verè dati sunt in reprobum sensum, & nõ est hoc iudicij diuini, est hoc sapiẽtiæ Dei, vt ipsi sint iniuriarum Dei vindices, qui iniurię probãtur auctores. Quæ ira, quę vltio, sic in Deũ de idolis exequeretur offensam, vt eos quos vetustas aris, incenso, victimis, gemmis, auro deos esse mentita est, posteritas turpi cultu homines fuisse turpissimos iudicaret, & eorum vitam, mores, actus, ipsis eorũ signaret in vultibus, ac doceret tales fugiẽdos esse potius quàm colendos? Defleamus fratres, & eos qui talia sunt secuti, & nos euasisse talia cœlitus gaudeamus. Quorum formãt

Rom. 1.

adulteria

adulteria in simulachris, quorũ fornicationes imaginibus mãdant, quorũ titulãt incęsta picturis, quorum crudelitates commendant libris, quorum parricidia tradũt sæculis, quorũ impietates personant tragœdiis, quorum obscœna ludunt, hos qua dementia deos crederent, nisi quia criminum desiderio, amore scelerum possidentur, criminum deos exoptant habere criminosos? Qui peccare cupit, peccatorum colit & veneratur auctores. Hinc est quod Veneri adulter inseruit, hinc est quòd se Marti crudelis addicit. Hęc diximus fratres, vt proderemus causam: quare facientes hodie quæ talia sustinemus, faciant Gentiles deos suos, & faciãt tales qui videntibus & horrori sint & pudori: faciant vt eos aliquãdo & ipsi qui faciunt, horreant & relinquant, & Christiani glorientur à talibus se liberatos esse per Christum: si modò non eorũ ex spectaculis polluantur, si eorum non inquinent thura tactu, si huiusmodi fugiãt de assensione discrimen: quia factis semper est æqualis assensus, Apostolo probante, cũ dicit: Non solùm qui faciunt ea, sed etiã qui consentiunt facientibus. Rom. I. Et si tãta est de assensione damnatio, quis satis lugeat eos, qui simulachra faciũt semetipsos. Nónne isti amiserunt imaginem Dei, similitudinem perdiderũt Christi, exuti sunt indumentum, qui se simulachorum formis sacrilegus formauerunt? Sed dicit aliquis, non sunt hæc sacrilegiorum studia, vota sunt hæc iocorum: & hoc esse nouitatis lætitiam, nõ vetustatis errorem: esse hoc anni principium, nõ gentilitatis offensam. Erras homo, non sunt, non sunt hæc ludicra, sunt crimina. Quis de impietate ludit, de sacrilegio quis iocatur, piaculum quis dicit risum? Satis se decipit, qui sic sentit: tyrannus est, tyranni habitum qui præsumit. Qui se Deum facit, Deo verò contradictor existit: imaginẽ Dei portare noluit, qui idoli voluerit portare personã: qui iocari voluerit cum diabolo, nõ poterit gaudere cum Christo. Nemo cum serpente securus ludit, nemo cum diabolo iocatur impune. Si qua sunt ergo viscera pietatis in nobis, si qua est in nobis contemplatio humanitatis, si qua nos habet fraternæ salutis affectio, abstrahamus eos qui sic ad per-

ditionem currunt: rapiuntur ad mortem, trahuntur ad tartara, festini sunt in gehennam. Abstrahat ergo pater filium, seruum dominus, parens parentem, ciuem ciuis, homo hominem, Christianos omnes qui se bestiis compararunt, exæquarunt iumentis, aptauerunt pecudibus, dæmonibus formauerũt. Et ille qui liberat, inuenit præmium: qui negligit, acquirit offensam. Beatus qui suæ vitæ custos est, & prouisor est salutis alienæ.

De Epiphania & Magis. *Sermo* CLVI.

QVoties salutaribus succis cõtra lethales morbos antidotum temperat peritia præcauta medicorum, si præter artem, præter medicinam, præter tempus accipere præsumat ægrotus, fit periculi causa quod prouisum est ad salutem, sic Dei verbũ si præter magisteriũ, præter doctrinam, præter dogma fidei, scire temerarius præsumat auditor: quòd est vitæ materia, fit perditionis occasio. Quærendum est fratres, ne per audiendi imperitiam, quod ad profectum nobis diuinitus scriptum est, ad animarum veniat detrimẽtum. Putásne Chaldæos siderum scrutatores, errãtes per astra magos, cæli negotia in tenebris noctium perquirẽtes, nascendi, moriẽdi causas stellarum cursibus ascribentes, bona, maláve hominum de arbitrio luminariũ firmãtes, Euãgelista hodie ortum Christi abscõditum sæculis stella duce docuit inuenisse? Absit. Sic sentit mundus, sic gentiles intelligunt, sic fallit species lectionis: cæterùm sermo Euangelicus nõ humana loquitur, sed diuina: non vsitata, sed noua: non arte fallentia, sed veritate subnixa: non oculis alludentia, sed cordibus infixa: non coniecturis nutentia, sed auctoritate firmata: à Deo venientia, non à fato, non collecta nu-
Mat. 2. meris, sed virtutibus acquisita. *Cùm natus esset Iesus, inquit, in Bethleẽ Iudæ, in diebus Herodis regis: Ecce magi ab Oriẽte venerũt Hierosolymã, dicẽtes: Vbi est qui natus est Rex Iudæorũ? Vidimus stellã eius in Oriẽte & venimus adorare eũ.* Cũ nascitur Iesus, oritur origo rerũ, generatur largitor generis, nascitur auctor naturæ, vt repararet naturã, genus redderet, originem recrearet. Adã primus homo, pater generis, origo generationis, naturæ bonũ,
[illegible] libertatem

libertatem generis & germinis vitã ſic perdidit dum deliquit, vt malũ naturę, ſeruitutem generis, germinis mortem ſucceſſio lamentanda portaret. Hinc eſt quòd Chriſtus naſcendo naturam reddidit, tulit moriẽdo mortem, vitam reuocat dum reſurgit: & qui homini animam dederat de cælo, inde hominem fecit & carne conſtare, ne terrena labes cæleſtem ſenſum rurſum carnis demergat in lapſum, dicente Apoſtolo: Primus homo de terra, terrenus: ſecundus homo de cælo, cæleſtis: qualis terrenus, tales & terreni: & qualis cęleſtis, tales & cęleſtes. Et Ioannes Euangeliſta: Omnis qui ex Deo natus eſt, nõ peccat, ſed generatio Dei ſeruat illum. Hinc eſt ergo quòd naſcitur Chriſtus, vt iacẽtes in tęrreno germine cæleſtem tolleret ad naturã. *Cùm natus eſſet Ieſus in Bethleem Iudæ.* Bethleem fratres, Hebraicè domus panis vocatur. His ergo vocabulis Iudæ ſignatur domus, genus vocatur, vt promiſſionis fides, vt prophetiæ veritas impleatur, dicẽte Iacob: Iuda te laudabunt fratres tui, manus tuæ ſupra dorſum inimicorum tuorum, adorabũt te filij patris tui. Et poſt: Nõ deficiet Princeps ex Iuda, nec Dux ex femoribus eius donec veniat cui repoſita ſunt, & ipſe expectatio gentium. Vnde & Dauid, Iuda Rex meus. *Cùm natus eſſet Ieſus in Bethleem Iudæ in diebus Herodis Regis.* Quid eſt quòd tempore Regis nefandi Deus deſcẽdit ad terras, miſcetur diuinitas carni, fit terreno corpori cęleſti cõmercium? Quid eſt & quãdo nõ verus Rex expulſurus tyrannum, vindicaturus patriã, inſtauraturus orbem, libertatẽ redditurus aduẽtat? Herodes refuga gẽtis Iudaicæ inuaſit regnũ, libertatẽ ſuſtulit, prophanauit ſancta, cõfudit ordinẽ: quicquid diſciplinæ, quicquid cultus eſt, aboleuit: meritò ergo gẽti ſanctæ, quia humana deſunt, diuina ſuccurrũt, & adeſt Deus ipſe, cui homo nõ erat q adeſſet. Sic iterũ Chriſtus veniet, vt Antichriſtũ ſubruat, liberetur orbis, Paradiſi patria reddatur, mũdi perpetuetur libertas, ſæculi ſeruitus tota tollatur. *Ecce magi ab Oriente venerũt.* Ab Oriente ad orientẽ veniunt magi, vt ſuſciperet veniẽtes, ipſe qui iuſſerat vt venirent: quando enim Deũ magus, niſi Deo iubente perquireret, quãdo

Coloſ. 15.
Ioan. 5.
Gen. 49. Iuxta LXX.
Pſal. 59.

regē cæli nisi reuelāte Deo Astrologus inuenisset, quādo vnum Deū sine Deo Chaldæus adoraret in terra, qui in cælo Diis totidem, quot sideribus seruiebat? Plus cœleste de magis, quàm de stella signū est: quòd Iudæi Regem, quòd legis authorem magus scit, nescit Iudeus: Chaldæa defert, nō defert Iudæa: Hierosolyma auersatur & refugit, Syria sequitur & adorat. *Ecce magi ab Oriente venerunt, dicētes: Vbi est qui natus est Rex Iudæorū? Vidimus stellā eius.* Et quid tamē est quod videtur? Verè sicut dixit
2.Cor.8. Apostolus: Cùm esset diues, pauper factus est: cum esset in deitate sua diues, nostra fit pauper in carne. & habere cœpit stellam vnam, totam qui fecit, habet, & continet creaturā. *Vidimus stellam eius.* Aliquando videt magus: qui habet stellam, non habetur à stella: nec ipse agitur cursu stellæ, sed ipse stellæ agit cursum: cuius per cælum sic cursum dirigit, sic moderatur incessum, sic viam temperat, vt magorum seruiat, & mittatur ad gressum: nam ambulante mago, stella ambulat, sedente mago, stat stella: mago dormiēte excubat, excubat stella: sic sentit magus, vt quibus viandi par conditio est, par sit necessitas seruiendi: & stellam iam non Deum credit, sed iudicat esse conseruam, quam cernit taliter suis obsequiis mancipatam. *Vbi est qui natus est Rex Iudæorum? Vidimus stellam eius in Oriente, et venimus adorare eum.* Dicendo vbi est qui natus est Rex Iudæorum, nō interrogant, sed insulāt, quando scientes interrogāt, nescientes non ignorant, sed negligentes arguunt, increpant desides, malos produnt, contumaces verberant, seruum domino non occurrisse causantur. Nam quid ab hominibus quęrunt, qui per Deum nouerant quod quęrebāt? Vt quid illis ad hoc humanæ demonstrationis officium, quibus ad hoc cæli sydera seruiebant? Quo illis lucerna templi, quibus cæli sidus mirabile perlucebat? *Vbi est qui natus est Rex Iudæorum?* Hoc est dicere: Crux Rex Iudæorum in præsepe iacet, & non decumbit in templo? Cur nō fulget in purpura, sed squallet in pannis? Cur latet in specu, & manifestus in sanctuario non habetur? Recéperunt iumenta in præsepe, quem in domo sua recipere vos spreuistis.

Agnouit,

Agnouit, sicut scriptū est, bos possessorem suū, & asinus præsepe domini sui: tu autem Israel tuum dominum nō quęsisti. *Vidimus stellam eius.* Apparuit stella nō volens, sed iussa: non cęli nutu, sed diuinitatis impulsu: non lege siderum, sed nouitate signorum: nō cæli climate, sed virtute nascentis: non ab arte, sed à Deo: nō Astrologi scientia, sed præscientia conditoris: non Arithmetica ratione, sed sanctione diuina, superna procuratione, non curiositate Chaldæa, non arte magica, sed Iudaica prophetia. Sic vbi vidit magus humanas periisse curas, suas defecisse artes, mūdanæ sapientiæ exinanitos labores, omnium sudores obriguisse sectarum, totius Philosophiæ thesauros esse vacuatos fugisse paganam noctem, opinionum nebulas concidisse, ipsas dæmonum detulisse vmbras, stellā nō vt cometem incircunfuso crine occultare quod nunciat, obscurare quod lucet, sic dicit: Fas est, vt & te nouo radio, signifero lumine, splendore certo radiare videam illic natum regem, præter mūdi legem, præter carnis ordinem, præter humanam monstres naturam. Sic deposito errore, sequitur, currit, peruenit, inuenit, gaudet, procidit, adorat: quia non per stellam, non per artē, sed per Deum, Deum se inuenisse, humana miratur in carne. Ergo fratres, lectione præsenti nō est firmatus error magicus, sed solutus. Sed sufficiant ista hodie, vt per Deum quæ sunt in sequentibus clarè elucescant. *Isaiæ 1.*

De eisdem, *Sermo* CLVII.

DOminicæ festiuitates causas suas suis vocabulis eloquuntur: nam sicut nascendo Christus diem dedit natalem, & resurgendo resurrectionis diem dedit, sic lumine signorum diem suæ illuminationis ostendit. Qui enim nascendo antè humano corpore se velauit, postteà operando ipse se cęlesti reuelauit arcano: pòst Deus ipse apparuit trino modo, qui homo in partu paruit singularis. Meritò ergo solennitas præsens epiphaniæ vocabulo nuncupatur, in qua illuxit deitas, quæ nostra nobis obscurabatur in carne. Ista est fratres, ista est festiuitas, quæ cōcepta tempore diuerso peperit tria deitas insignia. Per epiphaniā magi Christum Dominū muneribus mysticis

 confitentur,

confitentur, & cultores siderum, noctis incolę, auctorem lucis densis inueniunt in tenebris: vt sit hoc auctoris gratia, non sit hoc industria sic quærentis, non sit stellæ: sed Dei, sit creatoris donū, non sit beneficium creaturę, non sit humanæ artis, muneris sit diuini. *Ecce magi, inquit,* Mat. 2. *ab Oriente venerūt, dicentes: Vbi est qui natus est Rex Iudæorum? Vidimus enim stellā eius in Oriente, & venimus adorare eum.* Vidimus stellā eius. Et quid nō eius? Stella eius est, non ille stellæ. *Stellam eius.* Quæ accepit esse, sed non dedit: stellam, cuius ortum tenebat auctor, non quæ ortum tenebat auctoris. *Stellam eius.* Venientē nō à genesi, sed à genitore: mandato, non fato; non à computatore, sed ab auctore: non quæ daret ortum, sed quę sustineret occasum. Stellam non legiferam, sed signiferā: ferentem nō dierum ordinem, sed noctium lumen. Stella hæc ministra viæ, nō vitæ: comes magorū, non cognata Christi: non dominātis domina, sed ancillula seruorum. Sed dicit aliquis: Quare magi? Quare per stellam, si cum stellis cum origine nulla causa est, nulla ratio cum natura? Quare magi? Quare stella? Vt per Christum ipsa materia erroris sic fieret salutis occasio: quemadmodū per Christū mortis causa, causa facta est vitæ. Hostem proprio mucrone turbare, singulare est insigne virtutis. Apud magos in culpa erat ignorantia, nō volūtas: & erat in crimine non studium, sed error. Quærere Deū: & nescire quærere, necessitas magis est, quā reatus. Fuit ergo pium, vt & Deus inuenire se quęrētibus daret, & culpam deputaret errori. Deniq; Paulus iudicio tali de persecutori factus est prædicator: quia per zelū legis impugnabat legem, & in Deum Dei amore peccabat. Hinc est quòd fides currit ad Paulum, perfidia ad ignorātiam recurrit. Sed adhuc dicit auditor. Esto quòd stella, non nutu proprio, sed Dei iussu ostenderet viam quærentibus magis: vnde tāta munerum sciētia mysticorum, vnde donorum sacramenta tanta? Non Chaldæa arte, sed de prisca sanctorum traditione maiorum, erant isti de genere Noë, de filiis Abrahæ, qui Christum nasci per Deum didicerant, nō per artem, cumque hominem, Deū, Regē, moriturū

alto cognouerant ſacramento. Hinc eſt quòd apta patrũ fidei munera portauerũt: vt aurum Regi, incẽſum Deo, morituro myrrham ſcienter offerrẽt, taliq́ue munere & pietati ſatisfacerent & honori. Sed de magis iſta ſufficiãt. Per epiphaniam Chriſtus in nuptiis aquas ſaporauit in vinum, vt Chriſtum nuptiis interfuiſſe virtutis fuerit, nõ voluptatis, non fuerit humanitatis, ſed poteſtatis: ſigni fuerit cauſa, non ventris: ebrietatis nõ fuerit apparatus, fuerit deitatis oſtenſio. Denique vbi aqua mutauit naturam, mox patefecit auctorem, & elementorum creator mutatione reuelatus eſt creaturę. Fœlices nuptiæ, fęlices illæ, quibus Chriſtus eſt præſens, nõ luxu, ſed virtutibus conſecrantur. Quid ibi non tranſiuit in gratiã, vbi aqua tranſiuit in vinum? Per Epiphaniam Chriſtus Iordanis alueum baptiſma noſtrum conſecratus intrauit, vt quos naſcendo in terra ſuſceperat, hos renaſcẽdo releuaret in cœlum: in ſe haberet liberos, quos præter ſe viderat eſſe captiuos: faceret vitales ipſe, quos culpa fecerat eſſe mortales: perpetuos redderet, quos mors dederat temporales: & quos diabolus exules fecerat terrenorum, hos ipſe in cœleſtibus ſibi faceret eſſe conſortes. Hinc eſt fratres, quòd ſpiritus ſanctus tunc toto ſe fudit illapſu, quando pater de cœleſtibus clamat: Hic eſt filius meus dilectus: vt quibus in creandis nobis operatio fuerat vnâ cũ filio, vnâ fieret de noſtra reparatione dignatio, ſicq́; Chriſtus diuerſo tempore vno eodemq́ue die magnorũ munere, atque mutatione, atque patris voce Deus trino teſtimonio noſceretur, fieretq́ue de trina oſtenſione Chriſti Epiphaniæ vna & ſacrata ſolennitas.

Ioan. 2. *Mat. 3.* *Mat. 3.*

De eiſdem, *Sermo* CLVIII.

SÆpè quærimus, quare ſic mũdum Chriſtus intrat, vt vẽtris experiatur anguſtias, partus patiatur iniuriam, ſuſtineat vincla pannorum, cunabula toleret imbecilla, lachrymis vberum nutrimẽta diſquirat, ætatum gradus, neceſſitatesq́ue perſentiat. Et qualiter venire debuit, qui voluit apportare gratiam, timorem pellere, quærere charitatẽ? Natura docet omnes quid valeat, quid mereatur infantia. Infantia quàm barbariem non vincit, quàm

non feritatem mitigat, quam crudelitatem non comprimit, quem non compescit furorem, quã non potestatem deponit, quem nõ intelligit rigorem, quam duritiã non resoluit, quid non amoris expostulat, quid non affectionis extorquet, quam non imponit gratiam, quã non impetrat charitatem? Hoc ita esse sciunt patres: matres sentiunt: probant omnes: viscera humana testãtur. Sic ergo nasci voluit, qui amari voluit, non timeri: & tamen apud malitiam humanam sic blanda, sic pia, sic chara, audite
Mat. 2. quid proficit infantia. *Audiẽs, inquit, Herodes Rex, turbatus est, & omnis Hierosolyma cum ipso, & congregans omnes Principes sacerdotum, & scribas populi, sciscitabatur ab eis vbi Christus nasceretur.* Si Hierosolyma, si Rex, si Scribæ, si Principes sacerdotum ad Christi sic turbantur infantiam: quid illi facerent Christus perfectum mox in hominem si venissent, si fultus diuitiis, & multitudine, si cum suspectis, si cum extraneis? Quid nil dant tempori, nil ętati, nil pauperi, nil parenti, sed vt audiunt natum, parant nascenti mortem, innocenti dolos, scelus pio, nudo gladios, soli milites, vagienti necem, pœnam parẽti: & vt vis misceatur sanguini, crudelitas acerba cunabulis bella indicit, vbera telis vrget, clypeos illidit gremiis, quatenus humanã, diuinamque sobolem antè sepulchrũ faciat intrare quàm mundum. Esto quòd Herodes Rex amore regni, successoris timore, coactus sic talia moliri: quare Hierosolyma, quare Principes, quare Scribæ? Quære? Quia nasci nõ vult prophanus Deũ, seruus dominum, iudicem reus, rebellis principem, perfidus cognitorem. Hierosolyma varia se contaminatione perfuderat, sacerdotes prophanauerant sancta, & peccata vendentes, in quæstum veniam, pietatemque conuerterant, Scribæ doctrinam cælestem, scientiam salutarem, vitale magisteriũ, in suũ sensu, in perfidiæ lapsum, in lethale vaniloquium commutarant. Hinc est quòd Christum nolunt nasci, viuere timent, quia nouerant se mox ignominiæ dandos, trahendos opprobriis, eiiciendos templo, priuandos Sacerdotio, oblationum munere vacuãdos. Semel enim cupiditate flammati, capti põpa,

vitiis sauciati, vanitate ebrij, madefacti luxu, quia de correctione nil cogitare poterant, de venia nil sperabant. Bonus villicus quãdo copiosum fructũ continuo labore conquirit, venire dominũ suũ ad lucrum suũ cupit, suum concupiscit ad gaudiũ: diligens operarius quando opus suscepti laboris impleuerit, vt mercedẽ percipiat, patrẽ familias desiderat aduenire: deuotus miles post conflictum, post victoriam, pręsentiam regis optat, vt pręmiis sudores & vulnera remuneratione compenset, sic ad palmam suam cupit venire Christum, qui bella mũdi indefessà virtute prosternit: sic Christum venire nõ vult, qui superatus illecebris sæculi de pœna trepidat, de venia nil præsumit. Fratres, faciamus bona, declinemus à malis: fugiamus vitia, virtutes sequamur: dissimulemus pręsentia, futura cogitemus, nostrum petamus ad regnum, nostram veniamus ad palmam, optemus ad gloriam, tendamus votis omnibus ad coronã. Sed ad illa sermo quæ sunt in sequentibus iam recurrat. *Tunc Herodes, inquit, clam vocatis magis, diligenter didicit ab eis tempus stellæ quæ apparuit eis, & mittens in Bethlehem, dixit: Ite, & interrogate diligenter de puero, & cùm inueneritis, renunciate mihi, vt & ego veniens adorem eum.* Occultè vocat magos, qui palàm nil audet simulata mens, conscientia dolosa. Occultè vocat magos, quia fur amat noctem, latro in occulto tendit insidias. Diligenter inquirit tempus stellę, sed cùm timet regnũ, signum cæli non timet, temporis nõ pertimescit auctorem. Quid turbaris Herodes? Quid es tantum de successore sollicitus? Cui sidera militant, terreno imperio non tenetur. *Ite, & interrogate diligenter de puero, & cùm inueneritis, renunciate mihi.* Herodes magos adorare iussus est, non deferre: testari venit ille, non prodere: videre illi datum est, tibi non datum est inuenire. *Ite, & interrogate.* Quasi magos semel interrogare non sufficit. Interrogãtibus pie datũ est sine pietate respõsum, salutis nuncius male audientibus conuersus est in ruinam. Cõtumax seruus audit natum Dominum, sed domino nascenti parat laqueos, non honorem, mortem præparat, vt careat seruitute. Sed quia nec

finiri

finiri Deus, nec perire salus, nec vita poterat interire, permanet in honore dominus, seruus remansit in crimine: & ad pœnam trahitur, qui ad obsequium venire cōtempsit: capitur ad sententiā, qui ad gratiā noluit peruenire. *Ite, & interrogate diligēter de puero, & cùm inueneritis, renunciate mihi.* Cōuenienter dixit, renūciate mihi, quia semper diabolo renūciat, qui peruenire festinat ad Christū. Christianus futurus à sacerdote cū audit, renunciās diabolo, respondet, renuncio. Propriè ergo Herodes à magis sibi renunciare debere dicit, qui se diaboli sciebat tenere locum, satanæ nouerat implere personam. *Vt & ego veniens adorem eum.* Vult mentiri, sed nō potest: veniet, vt ad tormēta curuetur, ad supplicia iaciatur, sternatur ad pœnam, qui adorare finxerat, vt sęuiret. Sed magi vbi Iudaicæ perfidiæ nubila transierunt: & in Christianę fidei sereno reuident quam viderāt stellam, ipsa præuia, ipsa duce, ad ortus dominici locū sacratissimū peruenerūt. *Et apertis thesauris suis obtulerūt ei munera, Aurū, Thus, & Myrrhā.* Aurū Regi, Thus Deo, morituro Myrrhā, dominicę deuotioni offerūt, sciētię thesauros maximos in posterū credituris, sic ad sua per innocētiæ viam redeunt, qui iter Herodianę fraudis calcauerūt in ruinā.

De eisdem, *Sermo* CLIX.

ANte hos dies, id est, diem octuum Calendarū huius, quo crescere dies cœpit, quia dies verus illuxit, in carne natum dominum Christum Iesum in Euangelio scriptum facile recolunt, qui legerunt, vel qui aurē legentibus præbuerūt. Israelitici pastores super gregem suum vigilantes angelis nunciantibus cognouerunt: hodie in eadem carne manifestatū gentiles magi curiosa sectātes signis indicantibus inuenerūt: illis ortum dominicæ natiuitatis annūcians locuta est vox spiritualium ministrorum, istis stella tanquam linguæ cælorum. Dicunt illi ad quos sæpius Prophetæ missi fuerant: Transeamus vsque Bethleem, & videamus hoc verbum quod factum est ad nos, dicunt isti quibus nullus vnquā locutus fuerat Prophetarum, & sciscitantes interrogant: *Vbi est qui natus est Rex Iudæorum? Vidimus stellā eius in Oriente, & venimus*

Luc. 2. (margin)

Mat. 2. (margin)

nimus adorare eum. Accedunt ergo illi de proximo, hi veniunt de longinquo, vtrique tamen ad vnũ, eundemq́ue fidei locum, quia deuotione conueniunt: ibiq́ue Regem Christum appositum ante duo Prophetica illa iumenta, duorum videlicet populorum, typum, figuramq́ue gestantia intuentur, admirantur, agnoscũt. Agnouit enim bos possessorem suum, & asinus præsepe domini sui. Agnouit enim bos Iudæus iugo legis excusso: agnouit & asinus paganus stultitiæ feritate deposita: ille deserẽs superfluũ obseruationis laborem, hic relinquens vagum superstitionis errorẽ. Vterque agnouit, quia vterque ad vnũ præsepe domini epulaturus accessit, epulaturus non fœnũ mortis, sed cibum salutis. Edite, edite pia animalia æternæ vitæ cibaria: & perpetuę retributionis escam auidis quantum potestis faucibus occupate, non diuidentis in frustra, sed integrũ, solidumq́ue sumentes. Nõ potest enim edi Christus, & diuidi: integer à credẽtibus sumitur: integer in ore cordis recipitur. Verbũ enim caro factum est, & habitauit in nobis: habitauit, ex quo vterum Virginis dignanter impleuit. *Obtulerunt illi, vt scriptum est, Aurum, Thus, & Myrrham.* Nos fidei Thus lõginquæ regionis, nos proximæ cõfessionis Myrrhã boni odoris, nos suaueolentia dona charitatis: tria nãque ista offerimus, quando Christum, & Regem, & dominum, & hominem confitemur: sed in spiritu & veritate adoremus Christum, si ei munera fidei & confessionis obtulimus: & nos sicut illi magi qui sunt fidei nostræ duces, credulitatisq́ue principes, commoniti in somnis, id est, in hac vita, quæ somno est similis, illuso Herode Rege, id est, diabolo huius mũdi Principe, per aliam viam, id est, per alteram vitam, ad illam nostram patriam reuertamur, de qua per Adam eiecti infœliciter sumus, per Christum verò misericorditer nunc reducti.

Esa.1. *Ioan.1.*

De eisdem, *Sermo* CLX.

QVanuis in ipso dominicæ incarnationis sacramẽto affuerint clara semper diuinitatis insignia; Deum tamen venisse in humanum corpus multis modis aperit, & reuelat hodierna solennitas, ne perdat per ignoran-

ignorãtiam ſemper obſcuritatibus inuoluta mortalitas, quod tãtum tenere meruit, & poſſidere per gratiã. Nam qui nobis naſci voluit, à nobis noluit ignorari: & ideo ſic aperit, ne magnum pietatis ſacramentum magni fieret erroris occaſio. Hodie magus quem fulgẽtem quærebat in ſtellis, in cunis reperit vagientem. Hodie magus clarũ miratur in pannis, quem diu in aſtris patiebatur obſcurum. Hodie magus quid vbi videat perfundo ſtupore peruoluit: in terra cælũ, in cælo terram, in Deo hominẽ, in homine Deũ, & vniuerſo ſęculo nõ capacem concludi corpore perpuſillo. Vnde magus quia ſcrutari valet, capere non poteſt, mox adorat: videt enim nõ ſic lucere in cælo ſtellas, lunẽ, ſolem, qualiter illuxiſſe carnem cõtemplatur in terris: videt in vno, eodemq; corpore diuinitatis & humanitatis cõueniſſe commercium. Hic dum credit Deum, ſentit Regem: intelligit humani generis amore moriturũ, & pauida cogitatione pertractat: quẽadmodum poſſit mori Deus, qualiter poſſit vitæ reſtitutor occidi. Ac ſic magus ceſſat arte quærere, quòd arte non poteſt inuenire: & quia ſe in cælo diu cum aſtris errãtibus videt erraſſe, gaudet in terra ſe ad Deum ducatu vnici ſideris perueniſſe: & deprehẽdit magus cuncta quę videntur in cælo, humanis clara oculis, profundis eſſe obſcurata myſteriis. Iamque videns credere ſe, & non diſcutere myſticis muneribus cõfitetur: Thure Deũ, Auro Regem, Myrrha eſſe moriturum. Thure Deum, Auro regem, vt eũ diuiti placaret obſequio, quẽ curioſo & importuno inceſſerat, & offenderat inſtituto: atque implet illud, quod multi de ſpadone ex Æthiopia ſuſpicantur. *Pſal. 67.* Æthiopia præueniet manus eius Deo. Videt Chriſtum magus Iudęum præueniens manibus ſuis, quia quando Chriſtum Iudæus Herodi ſcelere prodebat, tunc magus Deũ Chriſtũ muneribus fatebatur. Hinc eſt quòd gentilis qui erat nouiſſimus, factus eſt primus: quia tunc ex magorum fide eſt gẽtium credulitas dedicata, & Iudæorum eſt notata crudelitas. Hodie Chriſtus Iordanis alueũ mundi peccatum lauaturus intrauit: ad hoc cùm veniſſe *Ioan. 1.* Ioannes ipſe teſtatur: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit pec-

cata

cata mundi. Hodie seruus dominum, homo Deū, Ioannes Christum tenet: tenet accepturus veniam, non daturus. Hodie sicut ait Propheta: Vox domini super aquas. *Psal. 28.*
Quæ vox? Hic est filius meus dilectus in quo mihi complacui. *Mat. 3.* Hodie vox Dei super aquas, quia pater Deus vt probaret, generis fidē, ipse sui testis filij, ipse assertor assistit. Hic est filius meus dilectus, quia alterū qui testimoniū diceret nō habebat: arcanū patris, arbitrū nō habebat, testem generatio nescit diuina, diuinitas externā nō recipit notionē: ipso filio dicēte: Nemo nouit filium, nisi pater, neque patrem quis nouit, nisi filius. *Mat. 11.* Hodie spiritus sanctus supernatat aquis in specie colūbę, vt sicut illa colūba Noë nunciauerat diluuium discessisse mundi: ita *Gen. 6.* ista indice nosceretur perpetuum mundi cessasse naufragium, neque sicut illa veteris oliuæ surculū portaret, sed totā in caput parentis noui chrismatis pinguedinem fundit, vt impleat illud quod Propheta prædixit: Propterea *Psal. 44.* vnxit te Deus Deus tuus oleo lętitię prę cōsortibus tuis. Hodie dominus super aquas. Bene super aquas, & non subtus aquas: quia Christus baptismati suo non seruit, sed imperat sacramētis. Hodie Deus maiestate intonuit, & si pater de cælo intonat, si filius Iordanis in sistit fluentis, si spiritus sanctus corporaliter apparet de supernis: quid est quod Iordanis qui fugit ad præsentiam legalis arcæ, ad totius Trinitatis præsentiam non refugit? Quid est? Quia pietati obsequitur, incipit non esse timori. *Iosue 3.* Hic Trinitas exercet gratiam totam, totam secum loquitur charitatem: ibi elemēta corripit, vt seruulos instituat ad timorem. Inter hæc tamen talia, & tanta intrepidus stat Ioannes, quia timere nō potest, qui totus ad Dei amorē natus Angelico testimonio comprobatur. Hodie Christus initium dat signorū cælestium, dum cōuertit aquas *Ioan. 2.* in vinum: vt quem pater voce filiū iam probaret, ipse se Deum virtutibus approbaret: qui elementa commutat, & naturam fecit ipse: qui contra naturam facere non laborat, aquam transfert in vinum, vt diuinitatis in vigore naturæ nostræ proficiat hebetudo. Nam qui panes quin- *Mat. 14.* que fragmento profluo & furtiuo incremento, ad quin-

que millia hominum tetēdit & dilatauit saginam, potuit augmentis succrescentibus ad nuptiarum festa vini ampliare & perpetuare mēsuras. Sed aqua in sanguinis erat cōuertenda mysterium, vt mera pocula de vase corporis sui Christus bibētibus propinaret: vt impleret illud Prophetæ: Et calix tuus inebriās quàm præclarus est. Tribus autem modis hodie Christi deitas est probata, magorū munere, patris testimonio, aquę mutatione in vinū. quia tribus stare omne verbum scripturæ firmauit auctoritas, dicēdo: In ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Sed quia festiuitas ipsa ad mensam nos domini, & calicis istius lætitiam commonet iam venire, res amplas breui sermone sufficit cōclusisse, per dominum nostrum Iesum Christum, qui viuit & regnat, nunc & semper, & per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Psal. 22. Mat. 18.

De parabola serui ab agro, déque hominis erga Deum gratitudine. Sermo CLXI.

AVditis fratres, quemadmodum famulatū diuinum dominis exigit humanæ seruitutis exemplo, dicendo: *Qui vestrûm habens seruum arantem, aut pascentem, qui regresso ab agro dicat: statim transi, recumbe, & non dicit ei, para quod cœnē, & præcingere, & ministra mihi donec manducem & bibā, & post hæc tu manducabis & bibes? Nūquid gratiam habet seruo illi, quia fecit quæ sibi imperauit? Non puto. Sic & vos, inquit, cùm feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite: Serui inutiles sumus, quod debuimus facere, fecimus.* Sic & vos. Quid simile? Imò longè dissimile. Tantū debet homo Deo, quantùm debet homini homo? Absit. Nam est alter ordo, diuersa causa, dissimilis fides. Deus hominē fecit esse, nasci iussit, dedit viuere, concessit sapere, donauit & tempora, distribuit ætates, cōcessit ad gloriam, aperuit ad honorem præfecit animantibus, & toti terræ dominū definita lege & ætate præscripsit: & cum talia, tantaque homini Dei beneficia deperiissent: secunda reparauit tantò maior, quantò diuina, præstantiora tantò, quātò cælestia. Nam cęli post habitatorem dedit, quem dederat ante incolam terrenorum, vt aduersum nullū illi, nullus incursus, nul-

Luc. 17.

lusque

lusque terrenis irreparet bonis, amplius in hominem nõ valeret: seruaretque cõditio iam certa, quem perdiderat incerta libertas: & esset homo liber omniũ sola domini seruitute, cui conditorem qua factus est debet, debet originem quòd redẽptus est, quòd emptus est: debet vtique seruitutem, dicente Apostolo: Precio empti estis, nolite fieri serui hominum. 1. Cor. 7. Et Propheta vt conditorem, vt originem fateretur, Ego seruus tuus, inquit, & filius ancillę tuæ. Psal. 115. Deo ista, homini quid tali debet homo? Et tamen quærit Deus vel tantũ, quia reddere homo Deo nil vult cui debet totũ. Sed repetamus lectionẽ, & oculis nostris similitudinẽ proponamus ipsam, & quod diximus tunc lucebit, quia nullã Deo, homini totam depẽdimus seruitutem. *Quis vestrûm habens seruum arãtem, aut pascentem, cui regresso ab agro dicat, statim transi, recumbe: & non dicit ei, para quod cœnem: & præcingere: & ministra mihi, donec manducem, & bibam, & post hæc tu manducabis & bibes?* Quàm familiaris, quã vernacula, quã de quotidiano vsu veniẽs, quàm cõmunis est ista doctrina. Si dominus est, qui audit, agnoscit talia se exigere à seruo: si seruus, exhibere se domino ista cognoscit. Seruus nanque post vigilias antelucanas, post totius diei varios & duros labores, post trepidantes, & anxios concursus, & parat domino suo cœnam, & cinctus quod parauerat subministrat: nõ est elatus, quia fecit, sed cum deuotione singula faciẽs cõtremiscit: & apponit domino suo cibos multiplices, arte tota totius saporis cõditos: ipse autem semicoctam, nec salitam forsitan cœnulam gustaturus: porrigens crebra pocula, varios calices, vina mutat, ad longissimi conuiuij fabulas longiores stat fixus, stat moueri nescius, stat cui lassescere non licet seruituti. Et cùm dominus iam partem noctis insomnem deducit, peragit inquietem, seruus colligit, curat, accurat, ponit, cõponit, reponit: & sic in rebus necessariis immoratur, vt nihil sibi, aut parum noctis ad escam reseruet, & soporem. Post hęc omnia nisi peruigilet in crastinum, & dominũ pręuenerit dormientẽ, fessus, indefessus manicabit ad verbera, ad præsentem pęnã nihil hesterno ei subuenit de labore,

quia quicquid dominus indebitè, iracundè, libens, nolēs, oblitus, cogitans, sciens, nesciens, circa seruum fecerit, iudicium, iustitia, lex est: imperātis ira subdito ius est, & ad libitum domini vocem non habet conditio seruitutis. Si ergo & seruus sentit quid debeat homini taliter seruiendo, & dominando dominus qualem seruitutem domino dominorum debeat, docetur, & intelligit se magistrum.

1. Cor. 4. Hoc implebat Paulus, qui seruitutis suæ titulos sic scribebat. Vsque ad hāc horam esurimus, & sitimus, & nudi

1. Cor. 9. sumus, & colaphis cędimur. Et alibi: Liuidum facio corpus meū: & seruituti subiicio. Præbebat vindictā bonus seruus, qui se vsque ad liuorem sic agēs iugiter verberabat: nec laxabat fręna corpori, ne per indulgentiam caro laxata alterius incurreret seruitutem. Sed homo quod à seruo exigis, impēde ei qui te dominū fecit. Tu qui semper dormis, & à seruo exigis vigilias indefessas, aliquando vigila tuo domino pro te sine cessatione vigilāti: assistit tuo domino vel momento vno ieiunanti, cui manducanti tuus seruus semper assistit: remitte seruo innocenti, cui peccanti blanditur dominus tuus: da interim veniam, cui tuus dominus semper ignoscit. Certè si quicquam boni feceris, crede te domināti soluisse debitū, nō beneficiū præstitisse. *Cū feceritis, inquit, omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite, serui inutiles sumus, quod debuimus facere fecimus.* Quādo per se homo vtilis ad diuina, qui sic sibi est inutilis ad humana? Cogitet homo cordis mala, carnis vitia, voluptatū fluctus, desideriorū procellas, irarū scopulos, naufragia criminum, & tūc quicquid in se est vtile, dabit Deo, sibi quicquid inutile est deputabit. Sed ad proposita redeamus: vt, quare dominus discipulos suos admonuerit, iā patescat. Apostolos suos Christus vt mitteret ad populos vario dolore languētes, dedit illis virtutem spiritus, potestatem supernam dedit, dedit gratiā sanitatū, vnde perambulantes illi reddebāt visum cæcis, claudis cursum, surdis auditum, & ne per singula vos morer, cunctis malè habētibus dabāt salutem, vnde redeūtes gloriabātur dicētes: Domine, etiam in nomine

Luc. 10. tuo dæmonia subiecta sunt nobis. Quos dominus tem-

perat,

perat, dicēs: Nolite gaudere, quia dæmonia ſubiecta ſunt vobis: gaudete autem quia nomina veſtra ſcripta ſunt in cælis. Ergo ne per elationem perderent quod conquiſierant per laborem, & deputarent ſibi quod diuinitus fuerant conſecuti, ad humilitatem, quæ mater eſt doctrinæ, tali reuocat exemplo: *Qui veſtrûm habens ſeruum arantem, aut paſcentem, qui regreſſo ab agro dicat ei, ſtatim tranſi, & recumbe, & non dicit ei, para quod cœnem: & præcingere, & miniſtra mihi donec manducem & bibam: & poſt hæc tu manducabis & bibes?* Poſt exactos labores, & magna & multa documenta virtutum, Apoſtoli ſatis ſibi vtiles videbantur, ſed verſari in luto carnis, & limo corporis huius, & quod eſſent inutiles neſciebāt, ſed deprehenduntur cùm Iudas tradit, Petrus negat, Ioannes fugit, relinquunt omnes, vt ſolus in quo erat, & ex quo erat tota vtilitas appareret. Quod autē dixit. *Et poſteà tu mãducabis.* Monet diſcipulos vt poſt aſcenſionē ſuam ſtatim copulari ſe domino in illa beatitudine ſuperna geſtirent. Nā denique hic relicturos approbat: & præcingit ad tollerantiā paſſionis, & miniſterij ſui perficit ad laborem. Nam tunc tanto tempore miniſtrarunt Apoſtoli diſcumbenti, quanto tempore inter peccatorū coquinas, & gentiū focos, cœnam domini ſuper menſas Eccleſiæ in memoriam perpetem præpararunt. Hanc cœnam qui fidelis eſt nouit, qui neſcit, & ſcire deſiderat, fit fidelis.

Mat. 26. Mar. 14.

De eo qui volebat diuidere hæreditatem.

Sermo CLXII.

AVdiſtis fratres, hodie quid à domino hęres bonorū petierit mundanorū. *Magiſter, inquit, dic fatri meo, vt diuidat mecum hæreditatem.* Præceps cupiditas, & incauta, mundanæ litis arbitrum credidit ipſum ſæculi cognitorem, & eū fieri voluit diuiſionis authorem, qui ad reſtituēdam venerat humani generis vnitatem. *Magiſter dic fratri meo, vt diuidat mecum hæreditatem.* Hic non magiſter quæſtus eſt, ſed amoris. *Dic fratri meo, vt diuidat mecum hæreditatem.* Cùm dicit, dic fratri meo, præmiſit quòd charitatē moneat, quòd interpellet naturā, quòd pulſet affectum. *Dic fratri meo, vt diuidat mecum*

hæreditatem. Nō poteſt dicere fratri, diuide, qui per Pro-
Pſal.132. phetam docuit: Ecce quàm bonum, & quàm iucundum habitare fratres in vnum. *Dic fratri meo vt diuidat mecū hæreditatem.* Quæ maior hęreditas, quę melior hæreditas quàm diuinæ vinculum charitatis? Quia hæreditas aliquando perit, charitas nunquam, dicente Apoſtolo:
1.Cor.13. Charitas nūquam excidit. Sed dicit aliquis, ergo charitas nunquam perit, nunquā violatur? Planè nunquam, quia charitas ſi eſt, permanet: ſi non permanet, non eſt. Sicut ſterilis arbor quę Vernali tempore cum tota candeſcit in flore, fructum non dat illa, ſed fallit: ita iſta charitas quæ putatur, & non eſt, occaſionum concuſſa fluctibus, euaneſcit: ac ſic lædit ſollicitos, & decipit incautos. Sed ad cępta redeamus. *Magiſter, dic fratri meo, vt diuidat mecum hæreditatē.* Hęreditas mundana antè poſteris infert iurgia, quàm cōfert ſenſum: antequā diuidat facultates, ſcindit hęredes: anteq̃ debitas tradat ſingulis portiones, ſucceſſores ipſos delecat, & mittit in partes. Proinde non eſt hæreditas iſta, ſed pugna, & hæc nouerca filiorū eſt, non facultas. Ille ditat filios, qui relinquit filiis pleniſſimam charitatem. At tu quiſquis ille es, qui dominum tali petitione compellas, Dominum prouocas, Dominū
Rom. 8. producis ad litem, cum quo tibi Apoſtolus hæreditatem docet, & oſtendit eſſe communem. Hęredes, inquit, Dei ſumus, cohæredes autē Chriſti. Hic tibi ſic hæres eſt, hic eſt tibi frater, qui naſcendi ſorte, conditione creſcendi, viuendi ordine, moriendi exitu, per omnia tibi voluit ſimilis inueniri. Nam cū eſſet & ſolus Dei hæres, & filius vnicus per naturā: te participem ſibi, te cohæredem ſibi voluit, & fecit eſſe per gratiā: qui eras miſer, & ſubiectus vltimæ ſeruituti. Habebis itaque, & collata poteris fœliciter poſſidere, ſi māſeris in aula patris, ſi fueris in diuina hæriditate cōmunis. Dari nō poteſt, diuidi nō poteſt ſors diuina, quia cæleſtia & qui dederit nō amittit, & qui acceperit ſibi ſingulariter non recōdit. Vnde homo quid hunc ad diuiſionem vocas, quid hunc ad diſcuſſionem miſerandus inuitas, quid ab eo partē petis, qui tibi quæſiuit, & contulit totum? Vel expertus ceſſa: & iam pęni-

teat talia te periisse. Nam partem substantiæ principalis accepisti:& acceptam peregrinus, vagus, luxuriosus cum luxuriosis heluo perdidisti. Hinc Paradisi exul, hinc hæreditatis exors, hinc extorris à vita. Homo dicit tibi Christus, quod à me, & per me consecutus es. sine me non poteris possidere, quia sine me qualis fueris iam vidisti: hoc sciens pro te patrem ingrate omnium sic poposci. Pater, quos dedisti mihi, volo vt vbi ego sum, & illi sint mecū. Et quia nec hoc tibi sufficere poterat ad tutelam, nā cū mecū esses in Paradiso, & extra me tu periisti, adieci, dicens: Pater, sicut tu in me, & ego in te, ita & isti in nobis vnum sint. Ego vt patris bona habeam, processi de patre, à patre penitus non recessi: & ideo tātum te in nobis habere volo, quantū nosipsi sumus, & manemus in nobis. Desine ergo vel superna diuidere, vel de trrenis me audiēte litigare, ne quē tenes, & habes hodie largitorem pium, seuerissimum sentias postmodum cognitorem. Sed iam quid respōderit dominus, audiamus: *Homo, inquit, quis me constituit iudicem, aut diuisorem super vos?* Quis me constituit iudicem? Et vbi est illud quod tu dixisti domine, Pater neminē iudicat, sed omne iudiciū dedit filio? *Aut diuisorē super vos?* Et quis diuidet iustos ab iniustis, sicut segregat pastor oues ab hœdis? Si tibi iudiciū debetur hominis, & per te est totius sęculi celebrāda diuisio, quomodo dicis, quis me cōstituit iudicem, aut diuisorem super vos? Est quidā penes Christum, & fuit, atque erit omne iudiciū, sed tunc non iudicaturus venerat, sed iudicādus, nec addicturus reos, sed à reis innocens addicendus. In homine agebat Deum: in seruo dominū, vt esset vernula tēporis, qui erat & factor & cognitor sæculorū. Meritò ergo respōdit: *Quis me cōstituit iudicē, aut diuisorē super vos?* Et quis eū cōstitueret iudicē, qui cōstituit & restituit vniuersa? Christus ad litigatoris arbitriū arbiter esse non poterat, qui totius iudicij summa est & potestas, illi iurgator non inuitatus à patre taliter tu petisti, hæc dicit, sed inuisus astitit, vt adiudicantes, illi fas non sit resilire sententiam. Et quia correcturus venerat, non damnaturus reū, præcepto re-

Luc. 15.

Ioan. 17.

Ioan. 5.
Mat. 25.

mouet fomitem iurgiorum, dicendo: *Videte, cauete ab auaritia.* Hoc est dicere, abiiciatur auaritia, & non erit in hæreditate contentio. Auaritia, fratres, parentes negat, germanos diuidit, separat socios, amicitiam soluit, excludit affectum: hanc qui intra se habuerit, erit nullius, suus

1.Tim.6. non erit. Auaritia, fratres, sicut dicit Apostolus, radix est omnium malorum: quæ cùm radicari cœperit in corde, sic morũ dissipat ornamenta, sicut arbor noxia feralibus radicibus nexa soluit, & dissipat monumenta maiorum.

De terrenorum cura despicienda.
Sermo CLXIII.

BEati quorum corda hodiernus dominici sermonis penetrauit auditus. Beati quorum mẽtes promouit ad fidem tanta, & talis promissio Saluatoris. Beati qui credulitate cælestiũ mandatorũ duris absoluti sunt præsentium curis. Tali nanque hodie discipulos suos, imò omnes auditores suos, dominus voce compellat. *Nolite*

Luc.12. *solliciti esse animæ vestræ quid manducetis, neque corpori vestro quod vestiamini. Anima plus est quàm esca, et corpus plus est quàm vestimentũ.* Quis sic ita inuidus bonis suis, quis sic deliciis suis inimicus, vt spõtanea, & cælitus præparata despiciat, & concupiscat mundanis laboribus & doloribus conquisita? Deneger nimis animus, mens tota seruilis est, quę coquorũ affatus, squallores coquinę, hesterno horrore fœtentia perquirat obsonia, cui iugiter regius deseruit, atq; adiacet apparatus. Noli ergo homo inania prouidẽdo gemere, noli laborare caduca pręparãdo, quia prãdij tui semper, & vbiq; Deus pręparator assistit. Quis Rex deuotis militib⁹ debitã nõ procurat annonã? Quis dominus fidelibus seruis iusta cibaria nõ ministrat? Quis pater nõ dat panẽ filiis? Si ergo nobis Deus, & Rex, & Dominus, & Pater est, quid negabit? Stipẽdiis suis militans derogat miles Regi, suis sumptibus viuens dominum seruus accusat, pro se sollicitus filius culpat superstitem patrem. Noli ergo homo exponere Deum pro te: taliter cogitãdo, qui & iustitia regnantis, & dominantis studio, & generantis affectu, in se totam tui recepit

solliciti-

sollicitudinem, refudit & curam, dicendo: *Nolite solliciti esse animæ vestræ quid manducetis.* Sed te forte mellitus imber, & singularis cibus Iudaici fastidij deterret exemplo: nec carnem credis humorũ varietate cõcretam per solum Manna sua voluntate cõpleri: dicis, Deus corpus sicut ex diuersis voluit constare membris, ita variatis dapibus voluit & iussit enutriri. Superfluus est, ô homo, iste qui te exagitat, timor: nam creatoris ad prandium tota concurrit & aduolat creatura. Vnde si te legalis cibi singularitas & parcitas terret, inuitet & prouocet Euãgelici cõuiuij cælestis effusio: quę in vno ferculo mãducaturo Petro totius apponit genera creaturę. Nã quicquid Noë vector noui sæculi, sæculi seruauit ad semen, quicquid in aëre volitat & fertur, quicquid gignitur & viuit in terra, quicquid in aquis est, & mouetur, hoc vno Petri cælitus *Act. 10.* mactatur, & exhibetur ad cœnam. Si ergo vis homo accipere & omnia manducare, despice vilia tibi prouidere cellaria. Et nos quidem magnis exemplis tibi superna cogitanti carnalia nõ defutura probare contendimus: Deũ autem pro suæ maiestatis insignibus de suis dubitantem promissis ad vilia & cætrema remittit exempla: vt te tali examinatione redarguat, quem tanta mutatione non traxit. *Considerate, inquit, coruos, quia nõ seminant, neque metunt: quibus nõ est cellarium, neque horreum, & Deus pascit illos: quanto magis vos pluris estis illis?* Dubium meritò infidelem ad auem mittit amicã belli, furoris sociã, insatiatã sanguine, & in ipsos mortuos ferro grauius sæuientem. Nanque cessante gladio carnifex improbissimus exanime grassatur in corpus, laniat, discipat, spargit ne quid funeris inuentũ quieti misericors sepultura commendet. Itaque dominus exẽplo tali exaggerat dubitãtis insaniam: qui putat Deũ hoc piis filiis denegaturũ, quod impiis auibus subministrat: & existimant relinquentibus propter se patriam, domum, parentes, filios, coniuges, victus subsidia nõ daturum, qui nascenti indulsit crescere, terminauit corporis incremẽtum. O miserum, ô tota infœlicitate dignissimum, cui cùm detur regnum, suspirat panem: cum perpetuitate donetur, deflet potum: cum

immortalitatis gloria induatur, plangit corporis vestimentum. Genuinæ infœlicitatis conscius fieri non credit se fœlicem: & terreno enutritus in puluere cæli incolam dubitat se futurum. Cōuenienter ergo dominus quæ sequuntur, adiecit: *Quis autem vestrum cogitando potest adiicere ad staturam suam cubitum vnum?* Humanarum mentium cogitationes intimus scrutator exponit: nam omnis homo dum sui corporis pulchritudinem cōcupiscit, procerum se esse exoptat: sed cogitare homo hoc potest: hoc per se homo obtinere non potest: ad id credendo peruenit, ad quod peruenire non potest cogitando. Hinc est, quòd dominus humani cōscius desiderij hominem Christi tetendit in formam: vt in mēsuram Christi speciositate tota decorus esset, qui in breuitate sua erat ipso erubescente deformis, vnde bene subiunxit. *Si ergo neque quod minimum est potestis, de cæteris quid soliciti estis?* Hoc est, quid cogitatione homo maiora præsumis, qui per fidem minora desperas? Quid vestimēto minus, quid maius corporis incremento? Crede ergo tibi à Deo vestitum corporis posse prę̨stari, à quo tibi fides corporis incrementa repromittit. Verùm, quia Deus sic humanū diligit genus, vt ipsos quos dominātis iure corripit, mox paterno soletur, & mulceat blandimento, quos comparatione fœdissimæ auis exasperasse videbatur, ad floris odorati & speciosi nimium hos reducit exemplum. *Considerate, inquit, lilia quomodo crescunt: non laborant, neque nent: dico autē vobis, nec Salomon in omni gloria sua vestiebatur sicut vnum ex istis.* O quantū se superna pietas hominis amore deponit! Nā qui poterat prę̨cepta sua sola authoritate firmare, toto insinuat, & astruit labore doctoris, & qui sufficiebat in sola fide promissionis suæ terminū collocare, auditores ad fidem promissi suasoris perducit exemplo, dubios lilij comparatione confirmat, lilium Salomonis sublimat exemplo: quia ipso domino testante, inter omnes mūdi reges Salomō singulari gloria, ornatu vnico, speciosus effulsit: & omnes terrę̨ flores lilium vincit, & præcellit in gratia: tantumque distat ab vniuerso germine lilium, quātum Regem specie, gloria,

cunctos cõstat excellere. Nec à nobis latius lilij describenda est pulchritudo, cuius prærogatiuam dominica testatio reddit singularem: iteranda sunt sanè illa, quæ ad robur fidei nostræ geminato dominus cõmendauit exemplo: quia Christianus de vita, de regno, de immortalitate certus, depastus & vestitus non debet necessitate pulsari, cùm videat Deum hodie nato, & perituro in crastinum germani tantam vestibus gloriam cõtulisse: sed sicut aridati ista, sicut clibani deputantur incendio, ita mortis, ita gehennæ ignibus destinãtur, qui pręsentia sibi à Deo pręstari dubitant, cùm futura sibi iã sentiant contributa. *Et vos nolite quærere quid manducetis, aut quid bibatis, & nolite in sublime tolli: hæc enim omnia gentes mundi quærunt. Pater autem vester scit quoniam his indigetis. Veruntamẽ quærite regnum Dei, & hæc omnia adiicientur vobis.* Cùm se patrem nostrum dicit, nostri sibi piam curam comprobat non deesse: cùm nos regnum cæleste iubet quærere, nobis subiicienda monstrat omnia, nobis quicquid cælestis exigit apparatus, indicat affuturum.

In illud Lucæ, Ignem veni mittere in terram, &c. *Sermo* CLXIIII.

SIcut febriẽtibus amarus est semper salutaris cibus, ita & sępè dominicus sermo cõtrarius imperitis: vtrisque tamen aliter, aut ex corporis, aut ex mentis infirmitate contingit. Hodie dominus exasperasse nonnullorum videtur auditum, dicendo: *Ignem veni mittere in terrã, & quid volo, nisi vt accẽdatur?* Et infrà, *Putatis, quia pacem veni mittere in terram? Nõ, dico vobis, sed separationem.* Luc.12. Et vbi est illud: Ecce agnus Dei? Vbi illud: Sicut ouis ad occisionem ductus est, & sicut agnus coram tondente se mutus, sic non aperuit os suum? Sed & illud: Dicite filię Siõ, ecce Rex tuus venit tibi mãsuetus? Et quid est quòd agnus iste tam dure in prædicatione percutit. Quid sic arietat in verbo, qui in passione tanta patientia tacet, in morte tota humilitate succumbit. Et revera fratres, mũdum suum Christus per omnia mitis & mansuetus intrauit, dum nascitur nostro dulcis in germine, dũ canis blande blandior ipse fouetur: dum paruulus in gremio Ioan.1. Esa.53. Mat.1.

se fundit, & resoluit humano: dũ parentis in collo stringitur, & stringit tota charitatis amplexu: & vt enutriat toto dũ nutritur affectu, per omnes sensim currit & adolescit ætates: pauper agit semper, solitarius semper incedit, quia pauper cõmunis est semper: pater omnibus solitarius semper. Et quid est quòd tantùm verbis spargit ignem, quòd tanta & tali inflammat, & dilatat incendia, dicendo: *Ignem veni mittere in terram*? Quid est? Ager quoties longa incuria syluescit, & toto luxuriæ agrestis sordescit horrore, peritissimi cultoris vtique semper aperitur, & purgatur incẽdio: ac studio benigno cultor ignis apponitur, vt exustis sentib⁹ reueletur prima facies cãpi, præstetur agricolæ liberas, fiat facilis via vomeri, sit germinis ferax sterilis diu terra, & longa, ac mœsta otia læto lætissima iã repenset in fructu. Ergo vbi Iudaicus cespes continuo aratro legis & iugi cultu effectus ad inopiam, non respondit germini, nõ labori, sed pro tritico lolium reddidit, protulit pro viribus spinas, Christus ad sata gentium diuini cultus conuertit industriam: ac diu oppressa dumis nationum cupiens noualia purgare, ignem mittit primum maximus magister in terram, & quicquid naturalis squalefecerat luxus, quicquid arefecerat brumalis rigor, artifici depurgat & cõsumit incẽdio: quatenus sola longo exhausta ieiunio ipso suo cinere saginata pinguescerent, & post diuturnã duritiem tenera redderentur & mollia: ac sic Euangelico apta culto semini redderentur commoda: & fœlici sulco iam redderent tricesimum, sexagesimum, ac tentesimum fructum, sed hic ipse cultus non est nouus agricolæ veteri & cælesti, nam legem pangere, gratiam serere, ignis semper opere consueuit. Daturus legem ignem præmisit in rubro: sed diuinnm rubus portauit: non concepit incendium: iam tunc aculeis malitiæ plenum, & ingratum culturæ legis populũ præfigurans, & nunc in arua gentium cùm destinaret Apostolos, sic eos igneo imbre perfudit, & ignis cõsedit super eos, vt possent humecta siccare, sicca infundere, decoquere cruda, frigida calefacere, accendere extincta, cõburere noxia: & in opere diuerso vno, atque eodem igne ad cæ-

Exo. 3.

 lestem

lestem copiam tota percolere deserta terrarum, dicente Propheta: in omnem terrā exiuit sonus eorū, & in fines orbis terræ vrba eorum. Sed ad illud iam quod sequitur transeamus. *Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi vt accendatur? Sed baptismo habeo baptizari, & quomodo coarctor donec perficiatur?* Vrget aqua ignem: cogitanda est talis, tam diuisa cōiunctio. Vrget vnda flammam: multiplicat flamma vndam. Quę est talis, tā concors ista discordia? Geritur hic, sicut diximus, agricolæ diuini species: plena nanque omnia calore germināt, humore nutriūtur. Vnde rerū parens Deus ignis, & aquæ cōmercio nos germinat, vos enutrit, quorū tanto ardet, calet, exæstuat, anhelat affectu. *Baptismo habeo baptizari.* Christus suo baptizatur in sanguine, vt quicquid ex nostra carne suscèpit diluatur, renouetur, & totā suæ diuinæ maiestatis redigatur in formā. Baptizatur Christus suæ baptismate passionis, qui totius peccatū mūdi lauit, quod non nisi ab eo qui mundum fecerat, poterat aboleri. *Putatis, ait, quia pacem veni mittere in terram? Non, dico vobis, sed separationem.* Quare? Quia coniunctio cælestis est in ista separatione terrena. Nemo potest connecti terrę, & iungi cęlo. Grata ergo & chara sit ista terrena separatio, quæ nos sic à terrenis separat, vt inserat nos diuinis. *Erunt, inquit, ex hoc quinque in domo vna diuisi, tres in duo, & duo in tres: diuidetur pater in filiū, & filius in patrem, mater in filiam, & filia in matrē, socrus in nurum suam, et nurus in socrum suā.* Cùm quinque dixerit ex vna domo diuidendos numero, nomina sex diuidentur, pater, filius, mater, filia, socrus, nurus: sed quia est ipsa socrus quæ mater est, certū est quinque tantum personas in his nominibus inueniri. Diuiduntur autem tres in duo, dum in spōso sponsa cōiuncta, socrus quæ tertia est, diuisa remanebit in domo. Ergo ista in qua Ecclesia coniungitur Christo synagoga, quæ mater est, & socrus, permanet suo iam marito perdiuisa. Duo ergo in tres ita diuiduntur, dum de isto Christi & Ecclesia consortio altera heres scinditur, & diuiditur synagoga, vt Christus & Ecclesia diuisi ab hęreticis vno maneant & iungantur in

spiritu.

Psal.18.

spiritu. Diuiditur & pater in filium,& filius in patrē, dū Iudaicus populus qui per carnalem Christi generationē paternum sortitus est nomen, à Christo filio per inuidiā separatur, pater liuidus in odium vertit affectum, cui filij gloria iugis est pœna,: est continuus cruciatus, dicente
Rom. 9. Apostolo: Quorum patres, ex quibus est Christus secundum carnē: qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Diuiditur & mater in filiam: est nanque synagoga mater, ex qua per Petrum & cæteros Apostolos nascitur Ecclesia filia, quę vbi diuini Regis Christi meruit habere consortium, matrem & æmulam pertulit, & nouercam. Et quæ filiæ mater talis, qualis nurui socrus? Hæc nanq; synagoga mater vbi Ecclesiam nurum vidit ex gentibus aduenisse, occidit scelesta filium, nurus consortium ne videret: occidit Christum, si vel sic amorē nurus furibunda valeret extinguere, sed ex morte totum resurrexit in Ecclesiæ coniugium Christus: vt probaret charitatem non separari morte, sed crescere. Arguit eos autem dominus qui faciem cæli, ortus nubium, stellarum cursus, plagas orbis student nimia curiositate perquirere. & tempus salutis suæ nullis studiis, nullis indiciis nitūtur agnoscere. *Hypocritæ, ait, faciē cæli & terræ nostis probare: & quomodo tempus istud non probatis?* Oculus effusus perdit lumē, quia tota hominis intra pusillam visio cōtinetur, ne ergo studeas videre multa, vt videas temetipsum: ne præsumas excelsa contueri, nec longinqua ambias conspicere, quia angustus oculus non capit multa, non penetrat excelsa, longinqua non perspicit, atque ita videt nihil, qui videre existimat totum. Agnosce ergo diem salutis, tempus acceptum per Christum Iesum dominum nostrum, si vis à te. *Deest finis.*

De consecratione diui Proiecti Episcopi Forocornelienfis. *Sermo* CLXV.

OMnibus quidem Ecclesiis venerationem debere me profiteor, & fidelissimā seruitutem: sed Corneliensi Ecclesiæ inseruire peculiarius ipsius nominis amore cōpellor. Cornelius nanque memoriæ beatissimæ vita clarus,

rus, cunctis virtutum titulis vbique fulgēs, operum magnitudine notus vniuersis, pater mihi fuit, ipse me per Euangelium genuit, ipse pius piissime nutriuit, ipse sanctus sancta instituit seruitute, ipse Pontifex sacris obtulit & cōsecrauit altaribus: & ideo mihi clarum, colendum, mirabile Cornelij nomen. Amor ergo cognominis me compellit Corneliensis Ecclesiæ desideriis desideranter occurrere, & Proiectum venerabilem virum amabilibus Pontificem consecrare, Proiectum dixi, sed non abiectū: iuxta illud: In te proiectus sum ex vtero: de vētre matris meæ Deus meus es tu. Et vere iste Proiectus ex vtero hu- *Psal. 21.* manæ matris, matris diuinæ in vtero iugiter mansit: qui domus suæ nescius, domus Dei esse perstitit habitator: qualiter autem fratres, cunabulis ab ipsis gradus Ecclesiasticæ militiæ conscenderit, & officia quia dicere mihi longum est, sicut dicit dominus, ætatem habet: ipse pro *Ioan. 9.* se loquatur, per Dominum nostrum Iesum Christum, qui viuit & regnat cum Spiritu sancto in sæcula sæculorum, Amen.

De quadragesimali ieiunio. *Sermo* CLXVI.

HAbet quidem simplicitatis innocentiæ suę gratiam: habet fidei suæ fructum, scientiæ præmium habere non potest, palmam habere non potest virtutum. Aliud est otio & securitati suæ viuere: aliud est pro omnibus ferre vigilias & labores. Simplicitas ciuem bonum facit, non facit militē fortem: hinc est, quòd ille cēsum soluit, hic stipendia percipit, & honores. Ciuis aut cedit, aut succumbit aduersis, aduersa miles sustinet & propellit: ille pugnare non didicit, hic non timere: ille cauet semper, hic vincit. Hæc diximus, vt quæ sit distantia monstraremus inter eum qui Christianę fidei simpliciter accipit & sequitur sacramentum, & inter eum qui studet ipsius fidei & apprehendere scienter, & nosse mysterium. Ecce Quadragesimæ ieiunium, quod deuotione solenni die crastino suscipit vniuersalis Ecclesia: multi putant abstinentiæ tantum studio, vel nobis traditum, vel pro nobis dominū peregisse, nec altioris intelligentię cōtinere mysterium, sed solūmodo castigādis corporibus, resecandis

vitiis,

vitiis, temperandis mentibus hoc prouisum. Porrò quadragenarius iste numerus tam sacratus esse à sæculis, tã mysticus reperitur, vt semper in efficiẽdis rebus diuinis, & maximis Dei negociis explicandis adhibitus lege inuiolabili perscribatur. Quod vt luceat ad purum copiosissimis percurramus exemplis. Cùm mũdus intra generis humani primordia perdeflẽda nefando vitiorũ squallore sordesceret, & totus criminum fœteret horrore, ac pene ipso iniquitatis suæ fumo fuscare cæli tantam con-
Gen.7. tenderet claritatem, quadraginta diebus ac noctibus expiaturus terram cęlestis imber effunditur: vt, quia perire sibi mundus, quòd factus fuerat iam debebat, gauderet tali baptismate se renatum: sciretque quòd est non se naturę, sed authoris sui gratię iam debere, ipsamque nostri baptismatis formam terra nostri corporis origo pręlibaret, vt quę ante natos homines producebat ad mortem, hos ad vitam produceret iam renatos. Attendite fratres, quantus sit quadragenarius numerus iste, qui & tũc cælum terris aperuit abluendis: & nunc fonte baptismatis orbem totum pandit gentibus innouandis. Meritò nos quadraginta diebus per ieiunium currimus, vt perueniamus
Exod.16. ad fontẽ baptismatis & salutis. Quadraginta annis populum Iudæorũ panificus in eremo pauit imber: nec solito ministratu incrementa germinis produxit è terra: sed ipse terris potius fluxit frumẽta, totumque seruitutis humanæ ademit laborem, qui blando rore esurientibus
Num.13. cælestem præbuit & euexit annonam. Quadraginta diebus terram repromissionis exploratio missa diuinitus circuiuit: vt hic sacratus numerus promissas Israëliticũ populum euocaret ad terras: qui nos quadragenariis ieiuniorum cursibus euocat, & perducit ad cęlum. Nãque & nostri corporis terram quadraginta diebus explorat nunc, & circuit cælestis inspectio: vt expugnatis & expulsis vitiorum gentibus, regionem nostri cordis possideat
Exod.24. turba virtutum. Et quia nihil omittendum est, Moyses ipse dierum quadraginta ieiunio ita humano defæcatus est, & exinanitus à corpore, vt totus diuinitatis mutaretur in gloriam; & adhuc in nostri corporis obscuro toto

fulgeret

fulgeret lumine deitatis: neque intueri eum mortalium visus posset, qui substantia Dei diu pastus tota mortalis cibi oblitus fuerat adiumenta: vnde didicit coram Deo, & cum Deo commorantibus vitæ subsidia nō deesse. Et reuera fratres, nescit lassari, mori nō potest, cui panis, cui vita Deus est. Meritò hic talis legem sancire meruit, qui totū quicquid in homine lex vrgere poterat, peramisit. Præstiterat hoc Moysi iuge fortasse ieiunium: sed nondū reddiderat talē, si defuisset quadragenarius numerus hic sacratus. Ieiuniū Eliam leuauit ad cælū, & purificato sic corpori ignei currus addixit obsequium: vt ostēderet gehēna, quæ exurit reos, innocuis quam deseruit: sed vt ad hoc perueniat & Elias quadragenarij numeri ante viā mysticam præcurrit. Ezechiël eximius Prophetarū quadraginta diebus iacens latere vno, scientibus legem loquor, captiuitatem futuram dum præfigurat absoluit: quia sacratus numerus iste suscipit iniquitates vt deleat, iniquitates vt absoluat ingreditur, vincula patitur vt relaxet. Hinc est ergo quòd Dominus author à sæculis in hoc numero absconditi sacramenti intrat ipsum numerum dierū quadraginta ieiunij, vt quod adumbrauerat in famulis, ipsa per se iam veritate facta & cœpta perficeret; firmaret tenera, inchoata suppleret, & quæ præceptis instituerat, roboraret exemplo: non enim suffecerat hoc tantum tāti numeri sacramentum imperasse verbis, nisi commendasset & facto. Et tamen fratres, à tempore diluuij sacramenti huius contendimus aperire mysterium, non ausi anteriora cōtingere, superiora rimari, loqui tacita, tam diu certè reposita proferre: præsertim cùm mihi temerarium, & vobis nō necessarium videam, causarum tales, tantasque origines perscrutari. Verę deuotionis est, fidelissimæ seruitutis est, quid fieri velit, nō quare velit, dominator inquirere. Si ergo quadraginta dierum simplex, purum, æquale, tantus testimoniis, sub tāti numero sacramenti traditū nobis à domino ieiuniū perdocetur: vnde ista varietas, vnde nouitas ista, vnde hebdomadæ nunc resolutæ, nunc rigidæ, nunc indulgentes nimium, nunc seueræ? Vnde intemperati ieiunij vsus

4. Reg. 2.

3. Reg. 19.

Ezech. 4.

Mat. 4.

iste, qui aut afficiat sine venia, aut remittat ad crapulam? Hoc est, separatim calida, separatim frigida, separatim salis, separatim cibi, suis vsibus deputare, & totũ vitę negligere conditorẽ? Certè qui coporis cibos cõdiunt, sapienter discãt animæ pabulum temperare, ne aut plus salitũ, aut penitus insulsum salutaris cibi generet lethale fastidium. Ieiuniũ sit æquale: &, vt est nobis traditũ, seruetur ad corporis & animæ disciplinã. Certè qui ieiunare non potest, nõ præsumat inducere nouitatẽ: sed fateatur esse fragilitatis proprię quod relaxat: & redimat eleëmosynis ꝙ nõ potest supplere ieiuniis: quia illius gemitus dominus nõ requirit, qui pro se gemitus pauperũ sic redemit.

De diuo Ioanne Baptista prædicante, deque pœnitentia agenda. Sermo CLXVII.

OPportune nobis Ioannes beatissimus ieiunij tempore pœnitentiæ doctor aduenit, doctor dicto, factoque, magister verus: quod verbo asserit, demonstrat exemplo Magisterium stat de scientia, sed magisterij authoritas cõstat ex vita: docenda faciens obedientem perficit auditorem. Docere factis sola est norma doctrinæ: doctrina in dictis scientia est, in factis virtus. Scientia ergo illa vera est, quæ fuerit mixta virtuti: illa, illa diuina est, non humana, Euangelista probante, cùm dicit: Quæ cœpit Iesus facere & docere. Præceptor cũ docẽda facit,
Acto.1. & auditu instruit, & informat exẽplo. *In diebus, inquit,*
Mat.3. *illis venit Ioannis Baptista prædicans in deserto Iudææ, & dicens: Pœnitentiam agite, appropinquauit enim regnũ cælorum.* Pœnitentiam agite, quare non magis gaudete? gaudete magis, quia succedunt humanis diuina, cęlestia terrenis, temporalibus sempiterna, malis bona, secura anxiis, ærumnis beata, mansura perituris. *Pœnitentiam agite.* Pœniteat planè, pœniteat qui diuinis prætulit humana, qui seruire voluit mũdo, & dominationem mundi cum mundi domino non habere. Pęniteat qui maluit perire cum diabolo, quàm regnare cũ Christo. Pœniteat qui virtutum libertatem fugiens, captiuus voluit esse vitiorum. Pœniteat, & satis pœniteat, qui ne vitam teneret

manus

manus tradidit morti. *Appropinquauit enim regnũ cælorum.* Regnum cælorum, est præmium iustorum, iudicium peccatorum, impiis pœna. Beatus ergo Ioãnes, qui pœnitentia iudiciũ voluit præueniri, peccatores non iudicium voluit habere, sed præmium: impios voluit regnum intrare, non pœnam. Et tunc Ioannes vicinum cecinit regnum cælorum, quando adhuc puer mũdus ætatum conquirebat augmenta. Modò cælorum regnum quàm proximum iam scimus, quando mundus senectute fessus extrema vacuatur viribus, mẽbra deponit, amittit sensus, doloribus vrgetur, curam respuit, vitæ moritur, viuit morbis, defectum clamat, testatur finem. Nos ergo duriores Iudæis, qui fugientem sequimur mundũ, qui futurorum temporum obliuiscimur: pręsentibus inhiamus, qui in ipso positi iam iudicio nõ timemus, qui venienti iam domino nõ occurrimus, qui volumus manere mortem, resurrectionem nolumus mortuorũ, qui seruire volumus, nolumus regnare, vt tantum regnum nostro domino differamus. Vbi est illud: Cùm orabitis dicite, Veniat regnũ tuum. Maiori ergo pęnitentia opus est nobis, & pro modo vulneris modus adhibendus est medicinæ. Pœniteamus fratres, pœniteamus citò, quia nobis spatium temporis iam negatur: iã nobis ipsa hora concluditur: iudicij pręsentia iam nobis satisfactionis locum excludit. Currat pœnitentia, sententia ne pręcurrat: quia dominus quòd non venit adhuc, quòd adhuc expectat, quòd moras facit, nos sibi redire desiderat, non perire, quos pietate tali semper est allocutus. Nolo mortẽ peccatoris, sed vt reuertatur impius à via sua & viuat. Pœnitentes ergo reuertamur fratres, & ne de arcto temporis pertimescamus: quia auctor temporis nescit arctari: probat hoc Euangelicus latro, qui in cruce & in hora mortis rapuit veniã, inuasit vitã, effregit Paradisum, penetrauit ad regnũ. Et nos fratres, qui de voluntate meritũ nõ quęsiuimus, acquiramus vel de necessitate virtutẽ, ne iudicemur, iudices nostri simus: pœnitentiã debemus nobis, vt possimus nobis auferre sententiã. Prima est fœlicitas perpetua innocẽtiæ securitate gaudere, inuiolatã

Luc. 11.

Ezech. 33.

Luc. 23.

seruare mentis & corporis sanctitatem: nulla immunda mūdi inquinamēta sentire, reatus cōscientiā nō habere, vulnera nescire peccati, gratiā semper possidere virtutū, semper sub spe viuere cælestiū præmiorū, sed si quo fortè nostra mēs iaculo fuerit confixa peccati, si caro tumescat ex crimine, si vitiorū sanie fragilitas humana corrūpatur: tūc ægris illa, quæ nō sanis, pœnitentiæ medicina succurrat, ferrū cōpunctionis accedat, apponatur adustio tūc doloris, adhibeantur suspiriorum tūc fomenta, tumentis conscientiæ feruor euaporet, tunc reatus hulcera lachrymis abluantur, immundiciam corporis cilicia tūc detergant. Ferat, ferat amaram pœnitentiæ curam, qui seruare debitam noluit sanitatem. Cui vita sua chara est, dura nulla est cura: medicus non sit ingratus, qui per dolorem reuocat ad salutem. Qui innocentię creditum seruat, pœnitentiæ non soluit vsuram: dominus hoc aperit

Mat. 9. dicendo: Non est opus sanis medicus, sed male habentibus. Et qui male haberent patefecit, iterum dicens: Non veni vocare iustos, sed peccatores. Reuocat per pœnitentiam Ioannes, Christus per gratiam vocat, hinc est quod Ioannes vestitu, victu, loco, totus pœnitentia formatus incedit. *Venit, inquit, Ioannes Baptista prædicans in deserto Iudææ, & dicens: Pœnitentiam agite.* Per deserta Iudææ pœnitentiam clamat Ioannes, quę legis cultum, Prophetarum laborem, fœcunditatem Patrum, frugem Dei sua sterilitate perdebat: vnde ad pęnitentiam meritò vocantur disciplinarum deserta non hominum, non locorum: vacat clamor, vbi nō assistit auditor. *Ipse autem Ioānes habebat vestimentū de pilis camelorū.* Posuit de caprarū, sed cilicio opus non erat: sed accepit tortuosissimi pilos animantis, nihil habentis recti, nihil gratiæ, nihil decoris: quem natura dedit labori duro, addixit magno ponderi, extremæ tradidit seruituti, tali pœnitentiæ magister indui debuit vestimento: vt qui à recti detorserāt disciplina, & deformes se totos formis reddiderāt peccatorum, magnis pœnitentię sarcinis subderētur, adiicerentur duris satisfactionis angoribus, suspiria compunctionis laboriosa portarēt: vt directi & attenuati in modum

acus

acus per angustum pœnitentiæ foramē ampla remissio- Mat.19.
nis intrarent: & impleretur dominicum dictum: Camelum per foramen acus posse transire. *Esca autem eius erant locustæ, & mel syluestre.* Locusta castigandis peccatoribus attributa meritò pœnitentiæ figuratur in passū, vt de peccati loco exiliens, in pœnitentiæ locum ad cælum possit pennis veniæ peruolare. Hoc Propheta senserat, qui dicebat: Sicut vmbra cùm declinat sublatus sum, Psal.108.
& excussus sum sicut locustæ, genua mea infirmata sunt præ ieiunio, & caro mea immutata est propter misericordiam. Audistis quemadmodum de peccato in pœnitentiam excussus est vt locusta, & curuauit genua vt pœnitentiæ pondera baiularet: & adiicitur mellis cibus, vt amara pœnitentiæ dulcis misericordia temperaret.

De parabola centum ouium.

Sermo CLXVIII.

Sicut profunda maris ingredi, & liquentis viæ calles inuios transmeare artifex viator inuenit: ita de Dei dictis aliquid audire, & ad diuini sensus penetrare secretū dedit & docuit lex diuina. Hinc est quod ratem nostræ mentis carnis è littore soluentes in pelagus Euāgelici sermonis intramus, credentes quòd flante Spiritu sancto cælestis intelligētiæ perueniamus ad portum. Dominus noster hodie spem peccatorum promouit ad veniam, & superborum murmur piissimo cōpressit exemplo. *Erāt, inquit, appropinquātes domino publicani & peccatores, vt* Luc.15.
audirent illum: & murmurabant Pharisæi & Scribæ dicentes, quia hic peccatores recipit, & manducat cum illis. Non minus inuidi, quàm superbi malitiam de dominica bonitate capiebāt: de pietate Dei impij reddebātur, fiebāt de Christi miseratione crudeles, sumebant de cælesti curatione languorem, & pœnitentium veniam vertebāt iudicis in reatū. *Peccatores recipit, & māducat cum illis.* Sic videt inuidus, sic superbus sentit: auarus sic sapit, intelligit sic malignus. *Peccatores recipit.* Non dicunt suscipit. Quid amiserat, qui recipit? Donat culpas, iram vertit in gaudiū, dolorem mutat in gratiam, quicūque inuenit quod amisit. *Peccatores recipit.* Recipit peccatores Deus;

ſed Deus peccatores eſſe non ſinit, quos recipit: peccator Deum non violat appropinquãs, Deus peccatorem ſanctificat cùm propinquat. Phariſæe, Chriſtus peccata non recipit cùm recipit peccatorem: quia Deus non criminis, ſed hominis eſt receptor. Vnde Phariſæus nõ quales venerãt, ſed quales redibãt videre debuit peccatores. Certè Paulum quem perſecutorẽ miſerãt, prędicatorem videãt mox rediiſſe. Sed iam Deus gaudium ſuũ de reditu peccatoris comparatione qua, qua ſimilitudine inſinuet audiamus. *Et ait ad illos parabolã: Quis ex vobis homo qui habet centum oues, & ſi perdiderit ex eis vnam, nónne dimittit nonaginta nouem in deſerto, & vadit ad illam quæ perierat, donec inueniat eam? Et cùm inuenerit eam, imponit ſuper humeros ſuos gaudens: & veniens domum conuocat amicos et vicinos, dicens illis: Cõgratulamini mihi, quia inueni ouem meam quæ perierat. Ita dico vobis, gaudium erit in cælis ſuper vno peccatore pœnitẽtiam agente, quàm ſuper nonaginta nouem iuſtis qui nõ indigent pœnitentia.* Semper quidem cùm perdita reperimus, nouũ capimus cumulum gaudiorum, & eſt iucundius nobis inueniſſe perdita, quàm nõ perdidiſſe ſeruata. Sed hæc parabola plus diuinæ pietatis, quàm conſuetudinis humanæ loquitur, & exprimit veritatem. Magna relinquere, amare minora Dei poteſtatis eſt, non eſt cupiditatis humanæ, quia Deus & quæ nõ ſunt facit eſſe: & perdita ſic ſequitur, vt teneat quæ reliquit: & amiſſa ſic inuenit, vt quę ſeruata ſunt nõ amittat. Ergo nõ terrenus paſtor iſte eſt, ſed cæleſtis, & parabola hæc tota non figurata eſt laboribus humanis, ſed diuinis eſt obũbrata myſteriis: ſicut ex ipſo numero mox luceſcit, cùm dicit: *Quis ex vobis homo qui habet centũ oues, & ſi perdiderit ex eis vnã.* Quare nõ quinquaginta, quare nõ ducentas, ſed centũ? quare non quatuor, quare non quinque, ſed vnam? Vt oſtenderet non ex damno fuiſſe, ſed ex numero plus dolorem. Nanque amiſſio vnius totum diſſipauerat centenarium numerum, & totũ de dextera redegerat ad ſiniſtram, vt diſpendio vnius & ſiniſtra clauderet omnes, & dextera nil haberet. Nonageſimus & nonus numerus, in

ſiniſtra latet clauſus, cōſtrictus hæret, tenetur oppreſſus: qui tamen vbi vnius perceperit & ſenſerit augmentum: mox dexteræ tranſit ad palmam, mox centenarij numeri peruenit ad coronam, & ſi nō habuiſſe centenarium numerum doloris eſt, cuius doloris eſt perdidiſſe? Videtis quia per vnius ouis amiſſionem paſtor iſte totū gregem cecidiſſe de dextera, & totum in ſiniſtram doluerat recidiſſe, & ideo relictis nonaginta nouem, vnam ſequitur, vnam quærit, vt inueniret in vnà omnes, redintegraret omnes in vnà. Sed iā cæleſtis parabolæ pandamus ſecretum. Homo habens oues centum Chriſtus eſt. Paſtor bonus, paſtor pius, qui in vna oue, hoc eſt in Adā, poſuerat totum gregem generis humani: hanc inter amęna Paradiſi, hanc in regione vitalis paſcuæ collocarat: ſed illa vocem paſtoris oblita dum lupinis vlulatibus credit, & caulas perdidit ſalutares, & tota lethalibus ſauciata vulneribus. Hāc ergo Chriſtus veniens quærere in mūdum, in vtero virgineæ regionis inuenit. Venit ſuæ natiuitatis in carne, & in crucem leuans humeris ſuæ impoſuit paſſionis, & gaudens toto reſurrectionis gaudio per aſcenſum ad cæleſtem tulit & pertulit manſionem. *Et vocauit amicos & vicinos*. Hoc eſt Angelos. *Dicens illis: Congratulamini mihi, quia inueni ouem meam quæ perierat*. Cōgratulantur & congaudent Chriſto Angeli ſuper ouis Dominicæ reditu, nec indignantur in toto ſibi præſidere ſolio maieſtatis, quia de cæleſtibus inuidia cum diabolo fuerat iam fugata: nec poterat per agnum qui peccatum mūdi tulerat in ſuperna, amplius inuidiæ penetrare peccatum. Fratres, ille nos quæſiuit in terra, nos illum quęramus in cælis: ille nos portauit ſuæ diuinitatis ad gloriam, nos illum ſanctitate tota noſtro portemus in corpore. Glorificate, inquit Apoſtolus, & portare Deum in corpore veſtro. (1. Cor. 6.) Ille Deū in corpore ſuo portat, qui nullum portat in ſuæ carnis operatione peccatorum.

De parabola drachmæ perditæ. *Sermo* CLXIX.

PEr omnes Euangelicas lectiones latere myſticos ſenſus & cæleſtis intelligentiæ manere ſecreta, norunt ſoli quicunque diuini ſpiritus gratiam percepere. Ecce

posteaquam pastor supernus perditam centenarij gregis ouem perquisiuit, inuenit: & angelorum lętitiam totam cæleste iam retulit ad ouile, mulier Euangelica producitur in figuram, quæ lumine accenso de decem drachmis vnam drachmam perditam sic requirit, vt inuenta hac de lucro suo, de suo gaudio, causam pariat cælestiũ gau-
Luc. 15. diorum, sic enim dicit: *Aut quæ mulier habẽs drachmas decem, si perdiderat drachmam vnam, non accendit lucernã & euerrit domum, & quærit diligenter, donec inueniat? Et cùm inuenerit, conuocat amicas & vicinas, dicens: Congratulamini mihi, quia inueni drachmam quam perdideram. Ita dico vobis, gaudiũ erit coram Angelis Dei super vno peccatore pœnitentiã agente.* Putásne mulier ista, communis est, aut habuisse eã decem drachmas humano putatur excessu, aut vnã casu creditur perdidisse mũdano, aut simpliciter cõtigit quòd eã nocturno requirit in tempore, aut lucernã de nostri vsus more succendit, aut consuetũ quod eam perdidit & inuenit intra domũ, aut familiare, quod amicas ad lætitiam conuocat & vicinas quas perdens conuocasse nõ legitur ad mœrorem? Nouum damni genus, & quod drachmam non ablatam patefaciat, sed dilapsam: & quod eam domesticis absconditam tenebris, & non defossam dolis loquatur extraneis. Videtis quàm singulare sit totũ, quàm morem transeat & supergrediatur humanũ, quàm diuinum spiret, & redoleat sensum: quàm attollat ad cœlum mentis intellectum, quàm collocet in supernis, quàm cogat superni cordis accendere lucernam, & instar Euangelicę mulieris per dominicę lectionis obscura drachmam quærere scientię salutaris. Antequam Christus ad ouem veniret errantem, & miserandis discursibus attritam misericordibus humeris subleuaret ad cælũ, & onustus pecore pio inaccessas lupis perueniret ad caulas: mulier habens decem drachmas tenebras diutinas sustinebat, & nõ solùm drachmam perditam deflebat vnam, sed ipsas nouem drachmas sibi residuas non videbat. Nox ei erat iugis, erat ei profunda & perseuerans caligo, cui lucerna sine diuino igne ad noctis solatium non lucebat: sed po-

ſteaquam ſupernis ignis, ignis ſpiritus ſancti flammeo ſe ſuper Apoſtolos imbre diffudit, & non minus frigida, quàm terra mortalium corda tota ignis ſui calore ſuccendit. Mulier, id eſt Eccleſia, accēdit lucernam ſuam, id eſt; internum illum ſui cordis obtutum: hoc eſt, illuminatos, vt inquit Apoſtolus, oculos cordis veſtri. Accendit ergo lucernam ſuam, & illam Iudaicam domum ignorantiæ cæcam tenebris euertit Apoſtolicum poſt laborem, donec iam de decem drachmis, hoc eſt, decalogo legis drachmā perditam reperiret in Chriſto. Chriſtus eſt plenū deitatis numiſma, Chriſtus eſt drachma noſtræ redēptionis & precij, Chriſtus eſt qui & erat in legis decalogo & latebat, Chriſtus eſt quem habebat & ſynagoga, & tenebris impugnantibus non videbat. Decem drachmas, decem legis diximus verba, ex quibus verbum perdiderat ſynagoga vnum. Quod vnum? Illud quod in Eccleſia primus, quia lucerna ardens erat. Ioannes inuenit, dicente domino: Ille erat lucerna ardens: dicente Euāgeliſta: In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Hoc fuiſſe in decalogo iam pateſcat, Audi, inquit, Iſraël, dominus Deus tuus, Deus vnus eſt. Hoc ſynagoga dum nō videt in filio, amittit in patre: dum nō credit in Chriſto, Chriſtum lethaliter crucifigit: cui meritò per decalogum conſequenter dicitur: Non occides. Siquidem dum Iudæus ipſam mandatorum ſeriem capite detruncat, antè Chriſti, quàm legis extitit homicida: vnde & totum corpus retorſit in Chriſtum: Non occides, non mœchaberis, damnata eſt ſynagoga, quę iuncta diis gentium repulit Chriſtum, qui ſepoſita poteſtate dominantis, cōiugis ad eam deſcendit affectu. Nō furtum facies. Furata eſt dominicam reſurrectionem, quæ precium militibus dedit, vt reſurrectionis infoderet & occuleret veritatem. Non falſum teſtimonium dices. Hæc eſt quæ conquiſiuit falſos teſtes, vt impleret illud: Exurgētes teſtes iniqui, quę ignorabam, interrogabant me. Et revera aliter tradere non poterat veritatis auctorem, quia ſemper ſola impugnat falſitas veritatem. Sic ruit, ſic per gra-

Ephe.1. *Ioan.5.* *Ioan.1.* *Deut. 6.* *Mar.12.* *Exod.20.* *Mat.28.* *Mat. 26.* *Pſal.34.*

dus cadit, qui de scalis labitur & corruit præceptorũ. Nã si dominum Deum credidisset vnum, ad hoc ruinarũ barathrum non venisset. Sed nos lucernam matris Ecclesię iam sequamur, & ambulãtes in lumine dominici vultus Christi perueniamus ad drachmã, atque amicas & vicinas, id est, Ecclesias gentiũ cõuocemus, ne matrem nostrã drachmam suam nesciant inuenisse, & dicamus cum

Psal.131. Propheta: Paraui lucernã Christo meo. Et quid lucerna profuerit audiamus: Ecce audiuimus eã in Ephrata, inuenimus eam in campis syluæ. Introibimus in tabernaculum eius, adorabimus in loco vbi steterũt pedes eius. Ecce quod per distensos cãpos, & nemora diffusa quęrebamus in domino, hoc matris inueniamus ad lucernã. Super hoc lætetur & cælũ, quia in vno peccatore pœnitentiã agẽte totius Christiani populi claruit pęnitudo, & tota deitatis forma Christi nostrã refulsit in drachmam.

De eo quòd Christus misit Apostolos curatum varios morbos. Sermo CLXX.

Beatus Marcus hodie cum Galilæa dominum retulit circumisse castella, ineffabilẽ circa nos prodidit eius

Mar.6. pietatem. *Et circuibat, inquit, Iesus castella in circuitu docens.* Audistis quemadmodum circuit, quemadmodum te, & propter te vbique pietas indefessa perquirit. Et ille qui capit ipse omnia, nec ab vlla capitur ipse creatura, intrat, & tuo angustatur in corpore, tuis in habitaculis se coarctat. Et ille cuius maiestatem vox fidelium quotidiana testatur clamans: Pleni sunt cæli & terra gloria tua: tuis propter te circuit, apparet, videtur, & tenetur in locis. Quò se mouet immobilis plenitudo, quò accedit, vel vnde recedit, quò sunt plena omnia? Et tamen vadit, redit, descendit, ascendit, & totum te & propter te homo

Exod.3. Deus patitur, quia te nimis diligit, nimis amat. Habitus suscipit, formas variat, commutat officia: & nunc igneus

Exod.13. tibi resplẽdet in rubo, vt perfidia te frigidum fidei calore succendat: nunc elucescit cælesti flãmeus in columna, vt remotis ignorantiæ tuæ tenebris, per solitudines mundi huius viam possis scientiæ percurrere salutaris: nunc idem tibi nubis vertitur in columnam, vt ardentes

tuorum

tuorum temperet æstus animorũ: nunc te vt aquila protegit pennis sapiẽtiæ, & cælestem prouocet ad volatum: dicente Moyse: Sicut aquila protegit nidum suum, & super pullos suos cõfidit, extendens alas suas accepit eos, & suscepit eos super scapulas suas: dominus solus ducebat eos, & non erat cum eis Deus alienus. Nũc sicut gallina educit, ducit, vocat, recipit, protegit, portat, fouet, ambit, amplectitur: & sui volatus oblita, suæ tẽporaliter immemor libertatis, tuis in penetralibus, tuo versatur in puluere, vt te vernaculis, familiaribus, domesticis alat, erudiat, instituat nutrimentis: nũc vt pastor bonus altissimis errantem solus requirit in mõtibus, solus inuenit, solus suis humeris imponit, & ne amplius in terrena pascua luporũ morsibus peruadaris, cælestes euehit & perducit ad caulas. Sic, sicut diximus, habitus suscipit, formas variat, & vt te mutet in melius, ipse sua toties mutat & cõmutat officia. Et quia diu circuierat vt diriperet & deuoraret inimicus: nũc necessario circuit vt te vindicet, vt eripiat Christus, dicente scriptura: Aduersarius vester sicut leo rugiens circuit quærens quem deuoret. *Et conuocauit, inquit, duodecim.* Post diuturna tempora terræ noctis, auroræ suæ desiderato splendore æternus dies Christus noster reluxit in lucem, qui duodecim suas horas in Apostolis suis duodecim signanter aptaret. Hunc diem beatus Psalmista prophetali vidit spiritu, cùm canebat: Hæc est dies quam fecit dominus, exultemus & lætemur in ea. Vnde & Apostolus, lucis ac diei filios appellat credentes: Vos filij lucis estis & diei. *Et cõuocauit duodecim.* Duodenarius numerus iste per quaternarium tripartitam nobis monstrat & format quadrigam: per quam trinitas tota toto orbe Apostolicis vehitur & fertur excursibus, vt diabolum mitis bellator expugnet, vt mundi superbiam mãsuetus victor inclinet, vt discordias gentium pacificus auferat præliator, vt destructo inferno, hoc est, peccati fouea, diuturno carcere animarum humani generis captiuitatem liberam triumphi sui perducat ad gloriam. Hunc trinitatis currum beatus Psalmista vidit Prophetali spiritu, cùm dicebat: Ascendisti in

Deut. 32. Iuxta LXX. Mat. 23. Luc. 15. 1. Pet. 5. Psal. 117. 1. Thes. 5. Psal. 67.

in altum, captiuam duxisti captiuitatem, accepisti dona in hominibus. Hunc currum sibi, suo patri & spiritu san-
Mat. 11. cto, dominus cùm diceret, præparat: Tollite iugũ meum super vos, quia iugum meum suaue est, & onus meum
Gen. 40. leue est. Nescit lassescere baiulus misericordiæ, pietatis
Exo. 15. euector. Duodecim Patriarchas, duodecim distinctos in
Iosue 4. tribubus, duodecim fontes eremi, duodecim lapides eleuatos ex alueo in figurã, formamque Apostolici numeri fuisse descriptos scrutatori legis relinquamus altius ad probãdum: quia nobis cur binos ad prædicandũ discipulos miserit propositæ lectionis series conatur aperire. *Et cœpit eos mittere binos & binos.* Binos mittebat, ne desti-
Mar. 14. tuta singularitas aut negaret, vt Petrus: aut fugeret, vt Ioãnes. Citò cadit fragilitas humana, quæ de se superbè
Eccle. 4. cõfisa socios despicit: nõ vult habere collegã, dicẽte scriptura: Et væ vni cùm ceciderit, & non est secundus qui erigat eum. Quantum autem alter alterius roboretur
Prou. 18. auxilio, eadem scriptura testatur, cùm dicit: Frater qui adiuuatur à fratre, quasi ciuitas munita. *Et cœpit eos mittere binos & binos.* Nec mirum fratres, si Trinitas quę ex duodenario numero tripartitam cõscendit quadrigam, nunc ascendit & bigam: vt duobus nunciis duorum vo-
Rom. 8. catio monstretur & clareat populorum, dicente Aposto-
Isa. 21. lo: Nunquid Iudæorũ Deus tãtum? Nónne & gẽtium? imò & gentium: & impleatur Isaiæ vaticinium: qui se ascensorem bigæ vidisse testatur, vnde mox cecidisse Babilonẽ clamat, & omnia sculptilia. Quis dubitat fratres, per has bigas Christum salutares inequitasse discursus: cũ videat Apostolica prædicatione corruisse tẽpla, idola deperisse, cessasse pecudum mugitus & victimas, ipsas aras cum thuris sic fumo iam tota euanuisse per sæcula?
Abac. 3. Has bigas Abacuc viderat, cùm clamaret? Qui ascendis super equos tuos, & equitatus tuus sanitas. *Et dedit, inquit, eis potestatem spirituum immundorum.* Hoc est, diuinæ virtutis insigne: hoc trophæum singularis triumphi: vt prædæ suæ prædo ipse ipsis captiuis suis ipse captiuus, vinctis quondam suis vinctus ipse diabolus nunc tradatur: quatenus eorũ subiiciatur imperio, quorũ antè

fuerat

fuerat magnificus: seruitute meritò dolet, gemit meritò, merito stridet, qui se videt hominũ sententia, hominũ potestate percelli, qui se Deũ hominibus longa diu fuerat persuasione mentitus. *Et præcepit eis, ne quid tollerent in via, nisi virgam tantum, non peram, non panem, non in zonis æs.* Homo cùm operarios inuitat ad opera, non necessaria victus solùm, sed etiam largo fundit epulas apparatu, vt conuiuium humanitatis effusæ pondus operis superet & laborem: Deum quantum credit inhumanum, qui ad opera eius inuitatus, pera, pane, precio onustus incedit, & anxius, vt aut lassus, aut tardior ad opus operarius infidelis occurrat, aut occurrere fortassis non potuit, præmia promittit ille copiosa: tot chirographis, tot testibus, largam spõdet ille mercedem: tu eum neque panem, neque vestimẽtum impio spiritu æstimas prębiturũ? Teipsum cùm nõ esses, dedit esse: & quicquid homo habes dedit ipse, & cũ tibi ac tuis voluptatibus viueres, victus necessaria nõ negauit: hunc suis virtutibus, suis operibus seruienti, nõ panẽ, nõ vestimentũ æstimas largiturum? Hoc ipsum quod in pera, ꝙ in zona portas, quis dedit tibi? Quid illi de suo insultaturus occurris? Nouit quia diues es. Cessa homo operibus tuis: sufficit tibi diuina paupertas, depone sarcinas diuitiarum tuarũ, onustus nõ potest per angustam viam ad opus dominicæ messis peruenire, veni expeditus, veni liber ad opera, antequã nudus & expoliatus, infidelis omnibus operarius rapiaris ad pœnam, quia sicut scriptum est: Morientem diuitiæ non sequuntur. *Psal.48.* Sit tibi pera conscientia tua, sit tibi panis vita tua: vt sit verus panis Christus in vita, qui dixit: Ego sum panis. *Ioan.6.* Sit tibi in precium merces tua, quia ille præmium exigit securus à Christo, qui vt sequeretur Christum, nudus despexit respuens fideliter quod habebat.

De discipulis illotis manibus prandentibus.

Sermo CLXXI.

SIcut fulgura cum saxa, montes, arbores, ipsa domorum culmina, terribili collisione dissoluũt, sensus hominum, mentesque corripiunt: ita dominus quoties in

pharisæos

pharisæos intonat, suos timore salutari corrigit & emendat: sicut hodie Euangelicus sermo perdocuit, Pharisæos & Scribas vituperasse aliquos discipulorum Domini, eò quòd non lotis manibus manducarent. Nemo cùm hæc audit, existimet discipulos domini sub specie cõtemptus incultis & lutulentis manibus edere: nec mensę domini, nec conuiuij communis seruare & colere honestatem: quando istud neque natura patitur, neque hospitalitatis admittit affectio. Quis aquam manibus nõ offerat mox ad venientis obsequium, quis ad offerentis tristitiã mox recuset, præsertim cùm dominus ipse arguat Simonem inuitatus ad mensam? Pedibus meis, inquit, aquam non
Luc. 7. dedisti? Vult itaq; fieri, quod sic exigere perdocetur. Sed Pharisæi non diligentiam corporis in discipulis domini, sed superstitionis suæ baptismata perquirebant, nescientes vnum baptisma, quod dominus nõ lauandis solùm, sed innouãdis animabus & corporibus inuenisset: quod nõ corpus ad cultum vitę, sed conscientiã dilueret ad sa-
Psal. 50. lutem. Hoc Propheta precabatur, cùm diceret: Amplius laua me ab iniustitia mea. Id est, quousque me legaliter lauas, & me nõ lauas? laua me per gratiam semel, quem lauacra legis innumera non lauerunt. Sed hoc aperiat
Mar. 7. nobis ipse, qui sequitur Euangelicus sermo. *Pharisæi, inquit, & omnes Iudæi nisi crebro lauerunt manus nõ manducant, tenentes traditionem seniorum, & cùm de foro veniunt nisi baptizati fuerint nõ manducant, seruantes baptisma calicum & vrceorum ac æramentorum & lectorũ.* Pharisæe, quid te mundum credis, cùm tua omnia tuo sint polluta conuiuio? In foro tu de innocentis sanguine disputasti, de rapienda substãtia pauperis perquisisti, perscrutatus es qualiter libertatem addiceres seruituti, & cũ interiora tua tanto sint confecta crimine: quemadmodum te exterior lauare & mundare sufficiet aqua? Corda & corpora nostra mũdare hæc poterit, cùm fuerit & ipsa spiritus sancti purificata cõmercio, vt visibili ministerio inuisibile purificationis nostræ perficiat sacramentum. Sed tu Iudęe, calices, vrceos, æramẽta baptizas, quę motu, sensuque carentia per naturam, vt reatum nesciunt,

ita

ita non sentiunt: hæc honoras, & te per quem contaminata sunt omnia, nõ emundas: tuis vsibus, tuis obsequiis hęc mãcipata purificas, & te diuiniis officiis, diuinis mysteriis non purificas mancipatum. Sed nos fratres, non quid Iudæis, sed quid discipulis suis dominus responderit, audiamus: *Dicebat autẽ, quòd quæ de homine exeũt, illa contaminant hominem. Abintus enim de corde hominum procedunt cogitationes malæ, adulteria, fornicationes, homicidia, furta, auaritiæ, nequitiæ, dolus, impudicitia, oculus malus, blasphemiæ, superbia, stultitia: omnia hæc mala abintus procedunt & contaminant hominem.* Quæ spatia terrarum, quæ magnitudo vrbium, quæ latitudo regionum, tantos hostes ferre, tot inimicos capere, tantas sustinere præualet nationes, quot vitia, quot delicta, quot crimina rapiũt humanos sensus, hominum corda patiuntur? Ad vnam ouem genera tota, tota feritas bestiarum, quæ magis eò sæuiunt, quò se explere nequeunt, satiari non possunt vnius captione voraci dente prędones: qui plus hinc ęstuãt & tabescunt, quod capere nequeunt & vorare: quòd ad vnam columbã tot milui, tot aquilæ, vultures tot voraces, tantarum currat congeries auium sordidarum. Hanc numerositatem, hãc multitudinem senserat Propheta, cùm caneret: Circundederunt me mala quorum non est numerus, comprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui vt viderem. *Psal. 39.* *Abintus de corde hominum procedunt*. Tolerabilis est hostis cùm muros arietat extrinsecus, cùm foris positus cedit aliquando conflictu: cui verò est intus inimicus, cuius aduersarius in ipsis penetralibus iam desæuit, iste se intelligit, & sentit oppressum: iste se & captiuum perdit, & deplorat: iste suus expugnator esse nõ potest: suis esse non potest liberator: alienum requirit auxilium: quærit alterum defensorem. *Abintus exeunt de corde.* Nouus est hic ordo bellandi: de homine contra hominem gentes exeunt bellaturæ: non contentæ in occulto vincere, prosternere in abdito, quasi quæ famam quærant hominis de ruina. Iudæi qui foris sunt, se, & sua forinsecus lauent; nos fratres, ab istis vitiorum sordibus emundemus

intrinsecus.

intrinſecus: has nequitiarum gentes in noſtris mentibus Chriſto propugnãte vincamus: has delictorũ beſtias de noſtris cordibus terrore dominici nominis effugemus: has criminum rabies, & voraciſſimas aues à noſtris ſenſibus crucis haſta fortiter propellamus, vt ciuitatis noſtræ ſplẽdor, templi noſtri ſanctitas, domus noſtræ integer & ſingularis ornatus, ad habitandũ ſemper in nobis noſtrum prouocet, & inuitet auctorem. Illuc vitia redire nequeunt, vbi Chriſtus cum ſuis virtutibus cõmoratur.

De inuidia & hypocriſi. Sermo CLXXII.

Luc.11. AVdiſtis hodie fratres, quemadmodum dum ſecluſit alios, ſeipſum ianitor inuidioſus excluſit. *Væ vobis, inquit, legis periti, quia tuliſtis clauem ſcientiæ, ipſi non introiſtis, et eos qui introibant prohibuiſtis.* Audiſtis ergo quẽadmodũ dũ ſecluſit alios, ſeipſum ianitor inuidioſus excluſit. Acceperat claues Phariſæus nõ vt clauderet, ſed vt intrare deſiderãtibus aperiret: ſed ne intraret alter, ipſe permare foris maluit per liuorẽ. Omnia quidã vitia ad ſuorũ ſemper intendũt & proſiliunt læſionem, ſed ſuos ſemper amplius inuidia cõſumit: inuidia ſuorum carnifex ſemper extitit, extẽdit ſenſus, torquet animos, diſcruciat mentes, corda corrumpit. Et quid plura? Hanc qui receperit, ſua ſuſtinet ſine fine ſupplicia, quia in ſe domeſticum ſemper diligit habere tortorem. Quis ibi malorum finis, vbi alterius bonum pœna eſt, vbi cruciatus eſt aliena fœlicitas? Malum multiplex, quot ſunt proſperitates hominum, tot tormenta ſunt inuidorum. Cum aliis vitiis animus poterit confligere Chriſtianus, inuidiã quiſquis antequam ſentiat non fugerit, non euadit. Hęc peritis legis legem ſuaſit non aperire, ſed claudere: & ſalutaris præcepti nõ commodare doctrinam, ſed negare: obſerare ſcientiæ fontem, & vitalis fluenti originis ſuæ ſecreto diuitias obſtruere. Iſte velociter fugiẽdus eſt morbus: quia quos contigerit, nõ patitur iam ſanari. Inuidia cęlũ tentat: ibi enim diabolũ fecit ex Angelo: vrit terras, quæ vtique Paradiſi nobis amœna flammeo cuſtode ſe-
Mat.2. cluſit. Reges vrget, quia hęc Herodem in coęuos Chriſti ſic cõpulit deſæuire, vt antè lac quàm ſanguinis teneris funderetur

funderetur ex membris. Charitatem violat, nã hæc Cain reddidit fratricidã: & innocuã adhuc terrã noui sanguinis cruore perfudit. Vastat populos, nãque Iudæos hæc, si dici fas est, si capit sermo, fecit esse deicidas: deicidas diximus, non quo peruenit, sed quo facinus hoc tetendit. In Christo enim Iudæi non hominem tãtum, sed Deum filium Dei conati sunt opprimere, necare virtutes, cùm dicunt: Hic est hæres, venite occidamus eũ, & nostra erit hæreditas eius. Sed quid valet diabolus ad Deũ? inuidia quid valet ad dominicã charitatem? Inuidit diabolus terram, sed donauit cęlum Deus: claues scientię Legisperitus sustulit, sed claues cælestis regni per Petrum largitus est Christus: Ac sic inuidia suis commodis est nudata, & homo ditatus est ipsa necessitate damnorum. Bene ergo in sequentibus dominus adiecit, dicẽs: *Attendite vobis à fermento Pharisæorũ.* Quia in fermẽto nõ est moles magnitudinis, sed tumoris, & cõspersio tali specie inflata est, non ditata, quantum enim efferbuerit feruentius, tantũ fratris massa turgescit, & totam formã leuitatis implet, & tumoris. Congrue ergo à Domino dictum est: *Attendite vobis à fermento Pharisæorum, quod est hypocrisis.* Quid est hypocrisis, nisi species arte cõposita, quæ aliud in re agit, aliud promit in vultum? Hæc penes Pharisęos per scientiam tumescebat. Apostolo sic dicente: Scientia inflat. Illos nanque scientia inflabat ad superbiam, nõ instruebat ad vitam: & corrumpebat ad malitiam, non ad prudẽtiam promouebat. Erat in eorum facie hypocrisis, erat in corũ mente inuidiæ hydrops, erat in pectore siticulosus fons: erat ardens vnda, quę suis magis ac magis inflãmabatur fluẽtis, vt bibẽtis nõ extingueret sitim, sed augeret incendiũ. Sic, sic hypocrisi ministrãte sui semper inuidia propinat: Ab hoc nos morbo subtrahit Apostolus: Cùm nos nõ in fermento veteri, neque in fermento malitię & nequitię, sed in azymis synceritatis & veritatis sanctũ Pascha domini celebrare compellit. Veritas nescit tumorẽ, simplicitas hypocrisim prorsus ignorat. In azymis synceritatis & veritatis. Hæc sunt cordis azyma: hęc cęlesti dulcedine cõfecta, hęc gratię saporata pinguedine:

Gen. 4.
Mat. 21.
Mat. 16.
Luc. 12.
1. Cor. 8.
1. Cor. 5.

hæc sancti spiritus igne decocta, hæc nos manducantes agnum Dei, agnum qui tollit peccatum mundi, ad nostrum Pascha solēniter immolamus: quibus Christus ad lętitiam totam, totā est natus & immutatus ad gloriam.

De diuo Ioanne Baptista & Herode.
Sermo CLXXIII.

PAstor bonus peruigiles noctes, dies anxios ducit, ne quid callidus latro, ne quid luporum feritas astuta Ioan.10. perniciosum charo gregi, ne quid noxium moliatur. Pastor bonus, sicut dominus dixit, animā suam ponit pro ouibus suis. Sed & oues bonæ pastoris sui audiunt attentis auribus vocem; pastoris sui semper sequuntur arbitrium, pastoris sui totam faciunt voluntatem, ascendunt colles, petunt ardua, mutant sæpè regiones: ac sic apta pascuis, irrigua fluentis, vmbrosa, accommoda, secreta quietis loca penetrant, reperiunt amœnitates, & deliciis perfruuntur. Et vos filioli dominici gregis portio copiosa, niueo & diuino vestita iam vellere, molli fœtu, cęlesti germine perfœcūdi, si per nostrę vocis auditum ad loca sępè salutaria, ad salutaria pascua peruenistis, si per nostri sermonis fluenta animi vestri æstus, vestrę sitis tēperastis ardorem, si sub doctrinę nostrę tegmine aliquanta commoditate recubastis, quæ ordinamus, attendite: quæ dicimus, audite: quæ facimus, approbate: nec pro volūtate vestra, sed pro dispositione nostra prędicationis nostrę percipite rationem, & siue cū dicimus de gradu isto, siue cùm de sacerdotali sede pro tēporis ratione tractamus, vt oues bonæ, vt chari greges, dilecta pignora, sine fastu impigræ, ac toto fidei cursu conuenite, concurrite, nec vos locorum mutatio tā propinqua, & spatia sic arctata, aut reddant desides, aut faciant murmurantes, quia nec ouis ad caulas peruenit, si pro suo libito peruagetur, nec scientiā discipulus poterit obtinere, si doceri pro sua voluntate contenderit: ægrotus quoque nunquam poterit recipere sanitatem, si pro suo fuerit curatus arbitrio. Sed quia nobis hodie contra lupum furentem sermo est, arrepto pastorali baculo transeamus ad Euangelicam le-Mat.6. ctionem. *Audiuit, inquit, Herodes Rex: manifestū enim*

factum

factum erat nomen Iesu, & dicebat, quia Ioannes Baptista resurrexit à mortuis, propterea virtutes operãtur in illo. Stultus de mortuo piè credit, quẽ feraliter persecutus est viuũ: Ioãnes resurrexit, & tamen cõfitetur ignorãs, quia in Christo pro Christo resurgit occisus. Herodes quid egit gladius tuus, crudelitas tua quid profecit, quò processit impietas tua, si vt, ipse dicis redijt ad virtutes, resurrexit ad opera diuina, qui furore tuo putabatur extinctus? Ioãnes resurrexit sicut fateris ipse: nõ hic persona, sed sancti- tas perit: nõ hic Ioannes, sed mors magis tali morte succubuit: illusa est pęna: carnifer habetur irrisus: ipsa est cognitoris miseri decepta sententia, quę interemptum non perdidit, sed promouit. *Ioannes resurrexit à mortuis, propterea virtutes operantur in illo.* Et si hostis legis, per legem tamẽ ille resurrectionẽ promissam didicerat mortuorũ. Et si resurrecturum Ioannem nouerat, cur insanus occidit? Si ad totius diuinæ virtutis culmẽ, si ad totũ quicquid est potestatis insigne, tali morte sciebas eleuandum: cur se tantæ mortis esse fecit auctorẽ? Semper febrit impietas: à phrenesi semper crudelitas obtinetur: carere demẽtia furor nescit: in se nanque sæuit, quoties in alterum tendit: se punit dum percellit insontem: sibi lethalis est totus, cùm erga iustũ crudelis existit. Ecce Ioannes, vt ipse dicis, iam viuit in Christo: ad tuam pœnam redit, qui venit ad omnium cœlesti munere medicinam. *Alij autem dicebãt, quia Elias est: alij verò dicebãt, quia Propheta est, aut quasi vnus ex Prophetis. Quo audito, Herodes ait: Ipse est Ioannes quem ego decollaui, hic resurrexit à mortuis.* Maleuolo quidẽ, & veraci sensus testis ipse criminis sui, assertor sceleris sui, sui facinoris accusator existit. *Ioannes quem ego decollaui ipse est, hic resurrexit à mortuis.* Verum dicit: nam sicut in Christo sui resurgunt, ita in suis ipse patitur Christus: & sicut honor capitis ad membra pertẽdit, ita membrorũ pœna ad dolorẽ capitis ad capitis redundat iniuriã. *Ioannes, quẽ ego decollaui, ipse est.* Iste Rex sapiens, egregius iudex, censor morũ, disciplinę custos, vindex innocẽtię, criminũ pęna. quod decollauerit Ioannẽ dicit, quare decollauerit tacet:

ne poteſtatem regiam tanti facti cõfunderet turpitudo: ſed Euãgeliſta prodit, vt interfectoris dedecus interfecti producat ad gloriam. *Nam ipſe Herodes, inquit, miſit, ac tenuit Ioannem, & vinxit eum in carcere propter Herodiaden vxorem Philippi fratris ſui, quia duxerat eã vxorem. Dicebat enim Ioannes Herodi: Non licet tibi habere vxorem fratris tui.* Herodias, quæ vxor eſſet duorũ fratrũ ſceleris amore contendit, vt affectione violaret affectũ, & ſociaretur Herodi Herodias, ne eſſent vel nomine diſſimiles, qui erant ſcelere, moribus, vitaque cõſimiles: & iũgerentur vocabulo, quos criminum iunxerat turpitudo: hæc ergo Hærodias inſidiabatur Ioanni. Herodes adulteræ non vincebat animum, nefas tamen adulteræ differebat. Illa, ne eſſet arguens, arguentis tendebat ad mortem, ille vt placeret inceſtę, captiuus ipſe iuſtũ tantũ tenuit, vinxit incluſum, quia in innocentem reus facile non poterat dictare ſentẽtiam. *Cùm accidiſſet, inquit, opportunus dies, Herodes natalis ſui cœnã fecit principibus, tribunis, & primis Galilææ, cumque intraſſet filia ipſius Herodiadis, & ſaltaſſet, et placuiſſet Herodi, ſimulq́ue recumbentibus, Rex ait puellæ, Pete à me quod vis, & dabo tibi. Et iurauit illi quicquid petieris, dabo tibi, etiã ſi dimidiũ regni mei.* Ingratus, inhumanus rex, qui virtuti tãtæ, tam glorioſo labori, tam memorabili facto, non totum regnum ſuum, ſed dimidium dedit. Et quare ſibi vel pro parte ſeruauit, qui poſt tantam domus ſuę gloriam, poſt tãtam familiæ ſanctitatem, poſt tale caſtitatis exemplũ, eſſe, videri, viuere non debebat? Illa ergo criminis filia, non naturæ, nõ tam ad matrem, quàm ad ipſam ſentinã ſui ſceleris mox currit: vt quæ fluida tota, tota ierat reſoluta, ſæua, & truculenta reuolaret, & vt de ipſis artibus loquar, vt tragœdiam nefandã caneret, quæ impleuerat turpiſſime comœdiam. *At illa egreſſa dixit matri ſuæ: Quid petam? Illa verò dixit, caput Ioãnis Baptiſtæ. Et ingreſſa ſtatim cũ feſtinatione ad Regem, petiuit dicẽs: Volo vt protinus des mihi in diſco caput Ioannis Baptiſtæ. Et contriſtatus eſt Rex propter iuſiurãdum, & propter ſimul recumbentes, noluit eam contriſtare, & ſtatim Rex miſſo*

ſpeculatore,

ſpeculatore, iuſſit afferri caput eius: Ille autẽ abiit, & decollauit eum in carcere, & attulit caput eius in diſco, & dedit illud puellæ, & puella dedit illud matri ſuæ. Sic iudicat mẽs oppreſſa crapulis, ſoluta vino & toto quodãmodo ebrietatis demerſa naufragio. *Volo, vt protinus des mihi in diſco caput Ioannis.* Serpentis germen caput hominis petit, cui ſuum caput ſentẽtia principali ſciebat addictum, dicente Deo: Ipſe ſeruabit caput tuũ, & tu illius obſeruabis calcaneũ. In longum nos trahit prolixitas lectionis, & ſatis in altũ promouit loci ipſius immẽſa profunditas. Differamus hodie quæ ſequuntur, ne dum ſermo feſtinat ad finem, quæ ſunt prolixè dicẽda tranſmittat. Id in clauſula noſtri cõmendamus eloquij, quod ſine cauſa cucurrexit ſerpens: nam tota germina ſerpentis antiqui iſte Ioannes noſter interemit, & effuſione ſui ſanguinis extinxit occiſus. *Gen. 3.*

De decollatione D. Ioan. Bap. Sermo CLXXIIII.

HErodianæ cœnæ cruentas epulas, coniugium ſic ferale, tunc terra, tunc cælum, hodie mecũ veſter horruit & expauit auditus. *Herodes, inquit, natalis ſui cœnã fecit.* Bene cœnam, quia nõ luci, ſed tenebris addictus eſt hic natalis, in quo noctis filius natus eſt, nõ diei. *Natalis ſui, inquit, cœnam fecit principibus, tribunis, & primis Galilææ.* Quid egit incauta, & cæca ſemper impietas? Omnes euocat poteſtates, vt non tam multos conuiuij ſui ſocios, quàm innumeros criminis ſibi teſtes aſſumat, & tot habeat facinoris ſui arbitros, quot habuit præſides diſciplinæ. *Cumque intraſſet filia ipſius Herodiadis & ſaltaſſet, inquit, & placuiſſet Herodi.* Reſpondit ſuo turpis generi, dum Patri cõplacet turpiori: de adulterio namque non niſi turpis debuit procreari: quæ fractis greſſibus, corpore diſſoluto, diſiuncta cõpage membrorum, fluẽtibus ex arte viſceribus, tota patri fieret deformitate formoſior. Et revera ſuam credidit tunc Herodes cùm talem vidit: nam putaſſet alienam, ſi pudicã vel aliquantulum peruidiſſet. Serpens tunc latebat in fœmina, quæ reptans greſſibus flexuoſis lethale toto corpore virus effudit: vt diſcumbentiũ mentes, furor venenũ cor-

pora sauciaret: homines verterentur in bestias, nec vino iam tales, sed sanguine potarentur: nec pane rabidi, sed carnib⁹ viscerētur humanis. Tales vtique, tales reddidit, quibus adhuc fumante sanguine caput intulit tunc Ioannis: vt illud Psalmistæ canticum probaretur: Dederunt carnes sanctorum tuorū bestiis terræ: effuderunt sanguinem eorum tanquā aquam. Ecce quid pariunt totis noctibus protracta conuiuia: ecce quid generat quod cum mensura emitur, & sine mēsura bibitur vinum: ecce quo præcipitatur caro, cùm ad luxuriæ facinus voluptatis inflammatur incendiis. Rogo quid tantis cuneis arctatur? Sufficit infelix caro sibi suis casibus ad ruinam, attestāte Propheta cùm dicit: Vt quid irruitis in hominem, interficitis vniuersi vos tanquam parieti inclinato, & maceriæ impulsæ? Iacebat in Herode caro oppressa crapulis, ebrietate captiua, quæ titillante lùxuria, & non tam ludente, quàm illudente lasciuia, promitteret quicquid turpitudo peteret se daturam. *Pete à me quod vis, inquit, & dabo tibi: & iurauit illi.* Iurat miser, dum quicquid honestatis est & virtutis abiurat *Pete à me quod vis.* Quid peteret luxuria, nisi castitatis interitū, pudicitiæ necem, mortem sibi semper cōtrariæ sanctitatis? *Volo vt des mihi in disco caput Ioannis.* Si caput viri est, iuxta Apostolū, Christus, iam tunc nouello ore antiquissimus serpens Christi domini tēdebat ad mortem. *Volo, vt des mihi in disco caput Ioannis.* Iam tunc auidus draco in serui capite domini degustabat sitiens passionem. *Volo vt des mihi in disco.* Cur in disco, cur preciose gestas, quem viriliter occidis, nisi quia, Preciosa in conspectu domini mors sanctorum eius? Hoc ipsum quod vis non agis, quomodo ipsa vis: quia agit te superna ratio aliter quàm vis: in illo quidem tunc ferali antro, non aula Regis, rabies tūc fera pastum suum credidit, cùm caput martyris vidit: totū suum sensit, cùm liquorem sacri sanguinis sitiens, aspexit: ferculum crudelitatis suæ toto ore, totis faucibus contendit, & conatur absorbere. Sed Ioannes venit in sublimi positus, vt lucerna super candelabrum, tenebras vt fugaret, dicente Domino: Ille erat lucerna ardēs & lucens. Venit Ioannes, vt iudex in tribunali resplendens, vt qui arguit

Psal. 78. *Psal. 61.* *1. Cor. 11.* *Psal. 115.* *Ioan. 5.*

adulterium, exponeret & damnaret homicidam: & qui piè viuens incæstum vocarat ad pœnitentiam, reseruauerat ad veniam, homicidium etiam damnaret occisus. Quàm quæso meretur veniam, qui in morte Ioannis ipsam pœnitentiam tam crudeliter interemit? Gratis cur currisstis Herodes, Herodias, nomina non affectione sociata, sed crimine: quæ vocem intercipi posse stultissimè credidistis. Ego sum, inquit, vox clamātis in deserto. Vox occidi nō potest, sed magis clamat angustiis corpora absoluta. Sic vox Abel in suo iam effusa sanguine magis sonat, magis penetrat, magis pertendit ad cælum. Sic nunc Ioannes toto orbe clamat, totis sæculis facinus vestrum cunctis refert, & ostentat in gentibus. Ecce Ioānes Christi capite gloriatur, qui capite putabatur addictus. Ecce eo die quo tu finisti tuum, ille sibi natalem cæli conquisiuit. quia quando tuus ortus mersit in finem, tunc illius finis ortus est in natalem. Iustus enim tūc inchoat viuere, cū pro Christo meretur occidi: transfertur ista morte vita martyris, non aufertur: morte magis claruit, qui ob hoc mortuus est, vt viueret in æternum. Ecce tu iaces in morte: Ioānes viuit occisus. Tu fucatam murice purpuram perdidisti, Ioannes cruore suo fulgenti purpura semper gloriatur indutus. Tui conuiuæ nunc participes efficiuntur in pœnis, Ioannes cęlesti mensa cum choris vescitur Angelorum. Ille audit cælestem iugiter symphoniam, tu audis inferni semper gemitum & stridorem. Ille meretricis tuæ, saltatricis tuæ addictus in precium, nunc regno, nunc præmiis cælestibus honoratur: tu mercedē sententiæ tuæ cum tua filia in tartaro percepisti. Vestimentum Ioseph, cùm adulterā fugeret, dereliquit: Ioannes ne videret adulteram, ipsum proiecit & corpus. Ioseph, ne adulteriū faceret, libens carcerem suscepit: Ioannes, vt argueret adulterium, eremum carcere commutauit. Ioseph somnia dum reuelat, euasit ex morte: Ioannes, vt Dei filium releuaret, suscepit & mortem. Ioseph dum panem præparat temporalem, ex auro torquēs meruit, & honorē: Ioannes, vt ostēderet cælestē credētibus panem, martyrij torquē meruit ex cruore. Meritò in na-

Ioan. 1. *Gen. 4.* *Gen. 39.* *Mat. 11.*

ris mulierum cunctis maior est hic Ioannes: qui non solum adulteras arguit, sed & licita mulierum cōsortia virginitatis amore calcauit. Et si Ioānes tantus, Ioannes talis, tanta eremo separatus à fœminis fœminarū pericula non euasit, quis est qui inter fœminas viuens euasurum se sine labore maximo, maxima sine cautione confidit, nisi is qui sancto alitur spiritu? Qui cū genitore, natoq́, vnà cuncta disponit sæcula per æui omnia spatia.

De Marcellino Episcopo Vicohauentino, & diuæ Mariæ Virginis partu. *Sermo* CLXXV.

OMnium quidem rerum primordia sunt dura, sed duriora sunt omnibus primordia generantis. Sancta Ecclesia Rauennas vt primum pareret, viam fecit, angores pertulit, sensit dolores. Et hoc egit fratres, vt ordinē partus diuini toto veritatis tramite custodiret: nam posteaquā primogenitū totius creaturę Virgo mater vt pareret, viā totius patriæ percucurrit, sic virgineus partus, sic primitiuorū est dedicata natiuitas. Et necessario, fra-
Ioan.11. tres, via generatur in via. Ego sum, inquit, via: vt omnis aditus excluderetur erroris, & viator tandem cælum peteret, qui terreni itineris incassum diu sudores pertulerat & labores. *Et factum est in diebus illis, inquit Euangeli-*
Luc.2. *sta: Exiit edictū à Cæsare Augusto, vt profiteretur vniuersus orbis. Ascēdit autē & Ioseph à Galilæa de ciuitate Nazareth in Iudæā ad ciuitatē Dauid, quæ vocatur Bethlehem, eò quòd esset de domo & familia Dauid, vt profiteretur cum Maria desponsata sibi vxore prægnante. Et factum est in diebus illis, impleti sunt dies vt pareret: & peperit filium suum primogenitum.* Libet hic aliquid de dolore dicere. Edicto Cęsaris, & pagani dominus obtemperaturus occurrit, & decreto beati Petri decreto principis Christiani, seruus adhuc aliquis irreuerenter obsistit? Verùm, quia neque prospera aduersis, neque gaudiis miscenda sunt tristia, his omissis hodierni germinis lætitiam proloquamur. Habeat modò natus, qui primum natus est primogeniti reuerentiam, teneat & honorem: Marcellinus hodie vernaculi partus totum rapuit & cōquisiuit affectum: Circūstant filij, adsunt propinqui,

pinqui,cognatio tota cōcurrit, familia exultat omnis, & ipsa penetralia domus tripudiāt & lætantur: quia videre oculis,suscipere manibus,hodie primū sanctę genetricis partum, sobolemque meruerunt. Ipsa quoque genitrix sponsa mater & virgo,in ipso sponsi sui thalamo,in ipso coniunctionis suæ cubiculo,genuisse noua gratulatione miratur.Sed neminē turbet,nullū moueat,quòd in thalamo ipso spōsa ipsa cernitur peperisse:talis nō est de crimine,sed de virginitate cōceptus: quādo in tali germine cælestis partus est,nō humanus:nec vllus hic est sinistræ suspicionis locus,vbi ipse sponsus sponsæ suę testis habetur,& custos. Quicunque sollicitus es de facto, esto de exēplo maximo persecurus: & pręcedentis trepidatio ad tuā cautelā proficiat,& munimē. Ioseph ille maritus solo nomine, conscientia sponsus, prægnantem sponsam fluctuans & anxius intuetur: quia neque accusare innocentē, neque prægnātem poterat excusare:tacere tutum non erat,erat loqui periculum. Admittit,non prodit crimina accusator insontis. Erat ipse testimoniū castitatis, erat custos pudori:aliud nouerat,aliud intuebatur,confundebat Virginis fides:actus & vita in biuio, mēs iusta & sanctus animus,ancipiti cogitatione torquetur:sentit, sed tantum nō potest penetrare sacramentum: quia nec accusare poterat, & defensare penes homines nō valebat. Meritò mox occurrit angelus:meritò responsum subuenit:mox diuinū,cui humano deficiente cōsilio iustitia nō defecit. Et quid dicit? *Ioseph fili Dauid, noli timere.* Qui nihil fecerat,quid timebat? Timebat,quia & si nullus in facto reatus erat,erat in causa maximus pauor. Sanctus animus quicquid non assequitur, expauescit. Caue ergo homo de partu nostræ matris taliter disputare cùm angelū respōdisse sufficiat. *Noli timere accipere Mariā coniugem tuam:quod enim in illa natum est, de spiritu sancto est.* Fœliciter parturit, quæ virginitatis coronam magis, magisque pariendo cōquisiuit, & gloriam. Hic verò qui nobis hodie natus est,semper retia tetendit in mare. Nemo ergo miretur si piscatorē Petrus gestiuit habere collegam. Orate ergo fratres,vt piscari mereatur homines,

qui hactenus pisces capere hominum laborauit ad vitam.

De cæco. *Sermo* CLXXVI.

DEus quoties desperatas humanorũ curat corporũ passiones, deitatis suæ toties potentiam pandit: sed in vna eademque infirmitate, quando ordinẽ suæ curationis immutat, causas propter quas hoc faciat, facit nos altius perscrutari. Nam iuxta viã sedẽti cæco, visum sola restituit iussione: alij à natiuitate cęco nato, non lumini, sed tenebris, & cui natura visum inuiderat, atq; ipsa quæ
Ioan. 9. parat, & aperit oculos, oculos clauserat, & negarat. Christus imponit lutũ: & collyrio materiali fingit, facit, procurat oculos, non recurat: vt creante, nõ medicante manu inde homini suppleret lumina, vnde hominẽ fecerat totum. Iste verò cæcus, cuius nobis Euangelista Marcus retulit curam, sic nouo sanatur modo, vt omnes cõpellat exquirere, cur contumax cæcitas morã facere sic præsumit authori: cuius nutu, visu, iussu infirmitates pereũt, redeunt sanitates, vita oritur, mors finitur, stant omnia, cũcta dilabuntur. *Venit, inquit, Iesus Bethsaida, & adducunt ei cæcũ, & rogabant eum, vt eum tangeret, & apprehensa manu cæci, eduxit eum foras extra vicum.* Quasi
Mar. 8. eum curare non potuerit in loco: aut beneficio loci indiguerit, vniuersis qui contulit visum. Hæc est Bethsaida,
Mat. 11. cuius perfidiam dominus exprobrat, dicẽs: Vę tibi Chorozaim, væ tibi Bethsaida: quia si in Tyro & Sydone virtutes factæ fuissent quæ in te factę sunt, olim in cilicio & cinere pœnitẽtiam egissent. Ergo apprehensa manu eius de domo infidelitatis educit, leuat eũ de perfidiæ sessione: vt antè fidem, quàm oculos daret, antè menti, quàm corpori redderet sanitatem, antè pręberet, humani ducatus obsequiũ, quàm diuinæ virtutis operaretur insigne. Illi rogabant vt vel tangeret eum: sed Christus, qui horrere nescit pauperem, pauperem scit amare, totam dedit pauperi manũ. & debilitati Deus publicam præbuit seruitutem, vt homo non horreat hominem, & videns non videntem videat: & duce manu cęcum lucis faciat nescire orbitatẽ: nec dicat homo, nõ habet manus mea quod

det pauperi, det ipsam manum pauperi, & plus erit manum pauperi dedisse, quàm nummum: iter præbuisse pauperi, quàm pauperi panis dedisse fragmentum. *Et eduxit eum foras extra vicum, & expuit in oculos eius.* Dominico sputo vacuas oculorũ replet lacunas, diuino ore luciferam dat saliuã, vt sancti roris gutta baptizaret oculos peccatoris, vt aperiat venia, quos clauserat culpa. Nemo ergo dubitet diuino imbre tota arefacta mortalia mẽbra posse reuiuiscere: cùm videat parua dominici sputi gutta arẽtes cæcitate oculos subitò sic suscitatos in lucem. Exurgent, inquit Isaias, mortui, & resurgẽt qui in monumentis sunt, & lętabuntur qui sunt in terra. Quo- *Isa. 26.*
modo? Ros enim qui abs te est, sanitas est illis: quod est pluuia semine, hoc resurrecturis dominicus imber. *Et imposuit illi manus.* In faciendo, in reparãdo, in componendo hominẽ dominicæ manus curatrices hominibus semper adsunt. Manus tuæ, inquit, fecerunt me, & plas- *Psal. 108.*
mauerunt me. *Et interrogauit eum si aliquid videret.* Interrogat vt homo, operatur vt Deus. Qui videt abdita terrarũ, qui cordis intuetur occulta, cui omnia sunt nuda quę sunt tecta omnibus, in opere suo, in oculis suis videre quęrit, laborat scire, alio referente cognoscit? Absit. Sed interrogat vt præsentes scirent, futuri cognoscerent, cæcitatis huius nõ esse simplicem, sed mysticam curam. Denique non lumen, sed auroram quandam, lucemque erumpentem datam sibi adhuc qui curabatur, Domino interrogante, respõdit: *Video, inquit, homines vt arbores ambulantes.* Imperfectis oculis grandescunt formæ, turbantur species, res falluntur ipsæ: quia nõ iam visionem capiunt, sed adhuc vmbrã sustinent visionis. Et quare tamen sicut arbores, non vt colũnæ, aut aliud quid, neque *Psal. 39.*
stantes, sed ambulantes? Quia post curam Christi viderat, quòd homines velut arbores transirẽt in hoc sęculo, non manerent: temporalem plantationem germinis humani esse in hac vita mox videt quẽ curauerit Christus. Iterãda est ergo cura Christi, vt perfecti oculi futura certa, manentia videant, & æterna. *Iterum, inquit, posuit manus super oculos eius, & cœpit videre: et restitutus est, ita*

vt

Vt clare videret omnia, & misit illum in domum suam, dicens: Vade in domum tuam, et si in vicū introieris, nemini dixeris. Aperiatur iam spiritualis intelligentia, vt qui sit iste cæcus cognoscamus, & quare non sponte venit, sed ab aliis adducitur, & ducitur manu Christi, & educitur extra vicum, & alibi recipit visum, qui diu apud suos longam sui pertulerat orbitatem: & expuit in oculos eius, & iteratur diuinæ manus impositio, & cui videre extra domum datur, quid viderit, quomodo viderit, per quē viderit, suis dicere non donatur. Fratrès, cæcus iste est Iudæus, qui in synagoga, hoc est, in perfidiæ domo, & in vico, hoc est, in conuentu malignantium, ignorantiæ cęcitate tenebatur, & sedebat oppressus. Hinc est, quòd nō veniebat ad Christum, sed venit ad eum Christus, & apprehendit manum eius, vt dono vocantis, nō beneficio legis, non proprio curatum se gloriaretur arbitrio. Educit eum foras, vt in Ecclesia lucem fidei videat per libertatem gratię, qui sub legis velamine nil videbat. Imponit ei primùm manum, vt videat trāsire vmbrā legis: vt Sacerdotes, Scribas, Pharisæos, & figuram totam Iudaicæ obseruantiæ videat velut arbores præterire: quæ vt nascuntur, virescunt, florescunt, fructificant in tempore: sic cum tempore senescunt, pereunt, euanescunt. Iterum imponit ei manum, vt resurgens nō iam caduca videat, sed æterna, & videat quicquid est diuini luminis, honoris, & gloriæ: sicut ille magnus ex ipsis Paulus, qui extra *Act. 9.* vicū, & in via Iudæus cecidit, cecidit vt resurgeret Christianus, & cæcatus est in lege, vt videret in gratia: sicut ab ipso perhibetur. Nunc videmus in speculo & in ænigmate: tunc autem videbimus facie ad faciem. *1. Cor. 13.* Tunc, quando quod sepultum est in morte surget in vita, & quicquid satum est in contumelia, surget in gloria.

Deuotissimi sanctissimíque viri Petri Chrysologi sermones finiunt: Deo Optimo Maximoq́ue auxiliante.

AD LECTOREM.

Cum intelligeremus (humanissime lector) doctas diui Petri Chrysologi conciones nō parum Christianis Ecclesiastis subseruire posse, si omnia in eum ordinem congesta essent, quo sunt Ecclesiastico ritu in templis explicanda: voluimus diligētiæ nostræ nonnihil adhibere, vt tuum redimeremus laborem. Hunc itaque indicem tibi confecimus omnium Euangeliorum & Epistolarum, quæ in Chrysologo enarrata inuenies.

Feria

Feria quinta post dominicam primam.

Euang. Mat. 1, Egressus Iesus venit in partes. Ser. 100.

Feria quinta post dominicam secundam quadragesimæ.

Euang. Luc. 16. Homo quidam erat diues. Sermo. 66. 121. 122. 123. 124.

Sabbatho post dominicam secundam quadragesimæ.

Euang. Luc. 15. Homo quidam habuit duos filios. Sermo 1. 2. 3. 4. 5.

Feria tertia post dominicam tertiam quadragesimæ.

Euang. Mat. 18. Si peccauerit in te frater. Ser. 139.

Feria quarta post dominicam tertiam quadragesimæ.

Euang. Mat. 15. Tunc accesserunt ad eum. Ser. 171.

Feria quinta post tertiam dominicam.

Euang. Luc. 4. Surgens autem Iesus de synagoga. Ser. 18.

Feria tertia post dominicam quartam.

Euang. Luc. 7. Ibat Iesus in ciuitatē quę vocabatur. Ser. 103.

Feria sexta post quartam dominicam.

Euang. Ioannis 11. Erat quidam languens. Ser. 63. 64. 65.

Dominica in passione.

Euang. Ioannis 8. Quis ex vobis arguet me. Ser. 131.

Feria quinta post dominicam in passione.

Euang. Luc. 7. Rogabat Iesum quidam Pharisæus. Ser. 93. 94. 95.

Die sancto Paschæ.

pag. 301. Euang. Mar. 16. Cùm transisset Sabbathū. Ser. 72. 73. 74. 75. 76. 79. 80.

Feria tertia Paschæ.

Euang. Luc. 24. Dum hæc loquuntur, stetit Iesus. Ser. 81.

Feria quarta Paschæ.

Euang. Ioan. 21. Postea manifestauit se iterū Iesus. Ser. 78.

Dominica prima post Pascha.

Euang. Ioannis 20 Cùm ergo sero esset die illo. Ser. 84.

Dominica secunda post Pascha.

Euang. Ioannis 10. Ego sum pastor bonus. Ser. 40.

Feria secunda in Rogationibus.

Euang. Luc 11. Quis vestrûm habebit amicum. Ser. 55.

Die dominicæ Ascensionis.

Euang. Mar. 16. Nouissimè recumbentibus illis. Ser. 83.

Dominica prima post Pentecosten.

Euang. Luc. 16. Homo quidā erat diues. Ser. 66. 121. 122. 123. 124

Dominica tertia post Pentecosten

Euang. Luc. 15. Erant autem appropinquantes ei. Ser. 168.

Dominica nona post Pentecosten.

Euang. Luc. 16. Homo quidam erat diues qui habebat. Ser. 125. 126.

Domi-

FINIS.

ANTVERPIAE,

Typis Viduæ Theodori Lyndani.

De Jejunio & eleemosina Ser. 8. 41. 42. 43
in psalmi 28. Affectu. ser. 10.

[illegible]

De invidia [illegible]

[illegible] qui a Christo illuminati —

16

calibrite
colorchecker CLASSIC
mm